TARİH-İ TABERÎ

EBÛ CAFER MUHAMMED BİN CERİR'ÜT-TABERÎ

SAĞLAM YAYINEVİ

TARİH-İ TABERÎ

I

Her hakkı Sağlam Yayınevi'ne aittir.

أبو جعفر محمد بن جرير الطبري

EBÛ CA'FER MUHAMMED BİN CERÎR'ÜT-TABERÎ

TARİH-İ TABERÎ

I

Tercüme

M. Faruk Gürtunca

SAĞLAM YAYINEVİ
Prof. Kazım İsmail Gürkan Caddesi
Üretmen Han 29/16 Cağaloğlu - İST
Tel: (0212) 527 52 79 - 513 67 70

Dizgi: Saray Ajans

ÖNSÖZ

Bu Taberi Tarihi'ni Türkçeye Çeviren Kimdir?

İslâm Tarihi'nin büyük eserlerinden olan Tarih-i Taberi hicri üçüncü asırda Arap dili ile yazılmıştır. Yazarı, Taberistan'ın Amül şehrinde 224 hicri yılında doğan ve 310 yılında Bağdat'ta ölen Ebû Câfer Muhammed bin Cerir et-Taberi Hazretleri'dir. Kendisi zamanın ünlü tarihçilerindendi. Tefsir, Hadis, Fıkıh ve başka ilim ve fen sahalarında büyük fikir sahibi olup zamanın önde gelenlerinden sayılmıştı. Ebû İshak-ı Şirâzî de, fıkıh hakkında yazdığı bir kitapta müctehitler arasında saymıştır. Meşhur Ebû Bekr-i Harizmî ablasının oğluydu. Ebû Câfer Muhammed'in ilimlerle ilgili kitapları olup, en meşhuru dünyanın yaradılışından kendi zamanına kadar olan hadiseleri ihtiva eden elinizdeki bu tarih kitabıdır. Ayrıca büyük bir de tefsiri vardır. Bu Tarih-i Taberi'nin eski kütüphanelerimizde ve konaklarımızda yazma nüshaları pek çoktu. İki defa da, 1292 ve 1327 hicri yıllarında eski harflerle basılmıştır.

Kitabı, Türkçeye Tercüme Eden Hüsameddin Çelebi Kimdir?

Bu yolda bize ışık veren, Topkapı Sarayı müzesi kütüphanesinin Türkçe yazma kataloğudur. 471 sıra numarası ve E.H. Kitaplığı'nın 1391 sırasında kayıtlı Tercüme Taberi bilgisinde şunlar yazılıdır:

Sizlere takdim etmekte olduğumuz bu eser, meşhur tarihçi Ebu Câ'fer Muhammed b. Cerir et-Taberi'nin Tarihi'nin Hüsameddin Çelebi tarafından 710 hicri (1310-1311 miladî) tarihinde yapılan Türkçe tercümesidir.

Kataloğu hazırlayan Fehmi Ertem Karatay'ın açıklaması ile Tabe-

ri tarihini Türkçe'ye çeviren –eskilerin dediği gibi– kendini gizlemiş değildir. Ama bu Hüsameddin Hangi Hüsameddin'dir. Bizim kanaatımıza göre Sultan Osman'ın Osmanlı Devleti'ni kurduğu 699-700 tarihinden 10 sene sonra Türk dili bu kadar sade Türkçe değildi ve Taberi çevirisindeki kadar işlenmiş ve sadeleştirilmiş bir Türkçe'ye sahip olmamıştı. O halde kimdi bu Hüsameddin Çelebi?

Topkapı Sarayı Kütüphanesi'ndeki Tarih-i Taberi Tercümeleri

Topkapı Müzesi Kütüphanesi'nde Hüsameddin Çelebi tarafından yapılan tercümede iki yazma nüsha vardır. Müze kataloğunda bu iki kitap hakkında 471 ve 472 sıra numarasında şu bilgiler verilmektedir:

1. Tercüme:

Tercüme-i Tarih-i Taberi
Umumi sıra numarası: 471. E. H. Kitaplığı.
Özel Sıra numarası: 1391

Ebû Câfer Muhammed bin Cerîr et-Taberî tarihinin Hüsameddin Çelebi tarafından 710 hicri, 1310-1311 milâdî tarihinde yapılan Türkçe tercümesidir.

472. A kitaplığı, No: 3108

1391 sıra numarasındaki eserin ayrı bir kopyesi

Bu yazma nüsha, Sultan İkinci Abdülhamid'in sarayından Topkapı Sarayı kütüphanesine gelmiş bir eserdir. Çok kıymetlidir ve büyük boydur. Kütüphane kataloğunda şu açıklamayı görüyoruz:

Aharlı kâğıt, 420 mm boyunda, 290 mm. eninde, 690 yaprak. Her sahifede harekeli nesih yazı ile 230 mm. uzunlukta 31 satır. İlk iki sahifenin kenarları tezhipli, cetveller yaldızlıdır. Cilt: tarçînî deri.

(Bizim bu kitabımız o yazma nüshanın sadeleştirilmiş şeklidir.)

2. Tercüme:

Tercüme-i Tarih-i Taberî
Umumî numara: 463, Hazine kitaplığı.
Sıra numarası: 1360

Türkçeye çevrilmiş olan ikinci bir eserdir. Ebû Cafer Muhammed bin Cerir et-Taberî Tarih el-Ümem vel-Mülûk adlı umumî İslâm Tarihinin baştan 1.-3. cildinin tercümesidir. Ahmet Paşa'nın emri ile Farsça'dan tercüme edilmiştir.

Bu ikinci tercümenin ayrıca R. Kitaplığı'nda 1367, 1369 numaralarda ve B kitaplığında 283 numarasında ve E kitaplığının 896 numarasında 4 el yazması kopyesi vardır.

3. Tercüme:

(Umumî sıra numarası: 468 R kitaplığı,
Özel sıra numarası: 1366)
Katalokta şu açıklamalar vardır:
el-Cildü'l-Evvel min Tarihi't-Taberî

Taberî'nin bu tercümesi; Hüseyin bin Sultan Ahmed Celâyir tarafından Sâsânî devleti bakanlarından Ebû Ali Muhammed bin Bel'amiye (ölümü 352 hicri, 963 milâdî) yazdırılan Farsça tercümesinden Türkçe'ye çevrilmiştir.

Bu eserin ayrıca iki yazması daha vardır ki; biri R. kitaplığının 1368, diğeri, R 1370 numaralarında olmak üzere iki kopyası vardır.

Bunlardan başka, aynı kitaplıklarda yarım kalmış bir kaç Taberî tercümesi bulunmaktadır.

Sen bil ki yıldızlara bakanlar ve kalem ehli, Aristotales[1] Bukrat (Hipokrat),[2] ve geri kalan usturlap bilginleri[3] şöyle demişlerdi;

— Hak Sübhânehu ve Teâlâ Ay'ı, Güneş'i ve geri kalan yıldızları yoktan vâr etti. Bunların her birisi şu derecede oldu ki, gökbilginleri şimdiki zamanda o makamdaki yıldızları onların şereflerine bağlamışlardır.

Şöyle ki:

1– Zuhal (Satürn) gezen yıldızı (seyyaresi); Mîzan (terazi) yıldız kümesindeydi ve 27'nci derecesindeydi.

---

(1) Aristotalis: Eski Yunan feylesofu.
(2) Bukrat: Doktorluğun babası sayılan eski Yunanlı hekim.
(3) Usturlap: Yerle göğün birleştiği yerin üzerinde, ufukta yıldızların yerlerini bulmak ve yüksekliklerini ölçmek için kullanılan âlet.

2 – Müşteri gezegeni; Seretan (Yengeç) yıldız kümesinin onbeşinci derecesindeydi.

3 – Merih gezegeni; Cediy (Oğlak) yıldız kümesinin yirmi sekizinci derecesindeydi.

4 – Güneş te Hamel (Kuzu) yıldız kümesinin ondokuzuncu derecesindeydi.

5 – Zühre(*) gezegeni de (Hût) yani (Büyük Balık) burcunun Yıldız kümesinin 27'inci derecesindeydi.

6 – Utarit gezegeni (merkür veya Hermes) de Sünbüle (Başak) yıldız kümesinin 15. derecesindeydi.

7 – Kamer (Ay) de, Sevr (Öküz) yıldız kümesinin üçüncü derecesindeydi.

Rivayet ediciler şöyle derler:

— O varlıkta bu yıldızlar adını andığımız yıldız kümelerinde (burçlarda) Hak Sübhânehu Teâlâ'dan güneşin çevresinde dolaşmağa, seyretmeğe emrolununca, bu usul üzere karar kıldılar. Böyle bir seyredişe emir geldiğinden beri de onlar bu dolaşışa başladılar. Öyle ki o vakte kadar bu tertip yolunda dolaşmalarına hiç bir kez ne bir uyuşma, ne de bir ittifak ortaya çıkmamıştı.

İdris peygamber (sallâllahu aleyhi ve sellem)'den yıldızlar için şöyle rivayet edilir ki, Allahü Teâlâ iki şahıs yarattı. Kuzu, Sığır (Boğa) – Bitişik Kardeşler (Cevzâ) hükümlerinde bütün âfetlerden, musibetlerden korudu, muhafaza etti ve bundan sonra o kişiler yere indiler. 3000 yıl dünyada yaşadılar. Hiç bir zamanda bir hastalık ve bir âfet görmediler. Bu 3.000 yıl Yengeç (Seretan) ve Arslan (Esed), ve Başak sünbile yıldız kümeleriyle ilgiliydi. Vakta ki senenin talii Mîzan (Terazi) burcuna düştü, olaylar ve belalar meydana geldi. Üzüntüler, gamlar, kuruntular arttı. En sonunda bu şahıslar yok oldu. Ondan sonra Keyûmers belirdi, zâhir oldu.

Rivayete göre Keyûmers Âdem (a.s.)'dı. Yeryüzü'nde nebatların madenlerin ve suların padişahı oldu. Bu şundan ötürüydü ki, ortada bunlardan başka bir şey yoktu. Bu zamandan otuz yıl önce Güneş ile

(*) Zühre'ye halk dilinde, çoban veya kervan yıldızı denir.

Müşteri yıldızı Hamel (Kuzu) burcundaydı ve AY da akrep burcunda bulunuyordu. Zuhal (Satürn) gezegeni de Mîzan (terazi) burcundaydı. Merih (Mars) ise Cediy (Oğlak) Burcundaydı. Zühre (Çoban yıldızı) ile Utârit (Merkür) Büyük Balık dediğimiz Hût burcundaydı. Bu yıldızların hepsi şerefteydi, ünlüydü. Şimdi şeref derecesinden çıkmışlardı.

Nitekim anlatıldı. Hiç kimse bilmez ki anlattığımız yerlerde bir daha ne zaman sakin olurlar ve hepsi ne vakit bir kere olsun şerefleri derecesine gelirler. Bu, Allahü Teâlâ'nın herşeyi çevirip kaplayan bilgisine bırakılmıştır.

Nitekim Yüce Kur'ân'da şöyle buyurulur:

"Göklerde ve Yerde Gayb'ı Allah'tan başka kimse bilmez." (Neml sûresi, âyet: 65)

İbni Mukaffi ile Firdevs-i tûsi Şehname'sinde şöyle buyurur:

— Âdem (a.s.) dünyaya geldiğinden tâ bizim peygamberimiz aleyhisselatü vesellem zamanına kadar 6003 yıl geçmiştir (kimileri de geçen zaman 5900 yıldır, derler.) Rivayet olunur ki, ilk önce dünyaya gelen kişi Âdem (a.s.)'dı O'na **Keyumers** dediler. Muhammed bin Cehm-i Bermekî ve İbn-i Verdi ve İbn-i Sahavi böyle derler ve Behran bin Şehrâb-ı İsfahânî ve Haşim ve Kasım-ı İsfahânî de kitaplarında böyle derler.

Sâsânîlerden Mûsa bin İsâ–i Hüsrevi ve Parsaniya, Fars kitaplarında şöyle demişlerdir:

— Yezd-i Cerd'in Mûbetleri(*) ve Şabud'un mubetleri, o din bilginleri ve bunlardan sonra geleceklerin hepsi söz birliği etmişlerdir ki, Adem (a.s.) bu zamana gelinceye kadar geçen zaman zikrettiğimiz kadardır ki, zikretmekteyiz. Bu anlattığımız tarihleri Dihkanlar'dan öğrenmekteyiz. Çünkü padişahlık önceleri onların elindeydi. Yılların artığını, eksiğini onlar bilirlerdi? Çünkü o zamanlar millet ve din ehlinin âdet ve âyini o kadar belirlenmiş, karar altına alınmamıştı ve bir peygamber ile bir peygamber ve bir padişah ile bir padişah arasında geçen zaman uzun olurdu. Nitekim Âdem (a.s.) dan Nuh (a.s.)'a ve Nuh'tan İbrahim (a.s.)'a varıncaya dek ve ondan Mûsa'ya, Musa'dan

(*) İranlı hükümdar. Mûbed: Ateşe tapanların başkanı, filozofu.

İsa'ya ve İsa'dan **Muhammed Mustafa** (s.a.v.)'e kadar herbirisi önce şeriat hükümlerini ortadan kaldırıp ayrı bir şeriat gösterdiler. Bu tarih ilminin yararı, faydası şudur ki her devrin sahibinin zamanının ne kadar sürdüğü, devam ettiği bilinmiştir. Kimileri:

— Dünya vardı, Âdem yoktu! derler.

Kimileri:

— Âdem vardı, padişah yoktu. Keyûmers'ten sonra, 170 yıl bu cihana padişah gelmedi. Padişahlar meydana çıkıp meşhur olmazlardı. İlk padişahlık Pistatlarındı. Lâkin dört kez ellerinden gitti. Kimse onların zamanın sayısını bilmez.

Kimileri de şöyle demişlerdir:

— Allahü Teâlâ'nın yarattığı ilk kimse, bir kişi ve bir sığırdı. Keyûmers demenin mânası, anlamı da: (Hayy canlı-diri) söyleyici ve ölücü) demektir. Ona Key-kûh(*) da denilirdi. Dünya o zaman onun elindeydi. Key-kûh, o zamanlar bir dağ mağarasında yaşıyordu. Key-Şah demektir. Key-kûh da dağ padişahı demektir. Key-kûh dünyada otuz yıl yalnız başına yaşadı. Ondan sonra öldü. Arkasından nice nice katre su yer yarığına döküldü. O su 40 yıl o yerde kaldı. Ondan sonra iki şey birden Âdem şeklinde çıktı. Onlarda büyüdüler. Tâ elli yıla kadar insan şeklinde ve biçiminde iki ağaç oldular. Biri erkek, biri dişi idi. Biribiri ile birleştiler, bir araya geldiler. Onlardan evlat ve torunlar üredi. Onlar meşi ve meşâya, müslümanlarsa Âdem ve Havvâ dediler. Bütün bu dünya halkı onların çocuklarıdır! dediler.

Kimileri:

— Bu dünyanın geçireceği zaman, tâ kıyamete kadar Allahü Teâlâ'nın biçtiği vade 9.000 yıldır demişlerdir. Kimileri de:

— Âdem (a.s.) ile Havvâ Uçmak'ta (Cennet'te) 3000 yıl oturdular. Ondan sonra Yer'e indiler. Üzerlerinden 3000 yıl daha geçti. Onlara hiç bir elem ve afet erişmedi. Bundan sonra rüzgarların şiddeti ve Ehremen(*) Âdem oğullarında tesirli oldu.

(*) Key-kûh: Yüce hakan, büyük şah demektir. Padişahlar padişahı manasındadır. İranın Keâniyan hükümdarlarından olanların paye ve ünvanıdır. Key-Hüsrev, Key-kubad, Key-kâvus gibi.

(*) Ehremen: Ateşe tapanların inandıkları kötülük kaynağı şeytan iblis.

Yahudiler Tevrat'ta şöyle derler:

— Âdem (a.s.) zamanından tâ Hazret-i Muhammed'in Mekke'den hicretine, göçüne kadar 4040 yıl ve üç ay geçmiştir.

Nasrâniler de İncil'lerinde şu rivayette bulunurlar:

— Âdem (a.s.) zamanından tâ Muhammed (s.a.v.)'in doğmasına kadar 5172 yıl geçti.

Abdullah bin Abbas'tan (Allah ondan razı olsun) şöyle rivayet etmiştir:

— Âdem (a.s.)'dan tâ Nuh'a kadar 2256 yıl idi. Tufandan İbrahim peygember (a.s.) zamanına kadar da 1079 yıl geçmişti. İbrahim peygamber (a.s.)'dan Mûsa (a.s.) çağına kadarki zaman 565 yıldı ve Musâ (a.s.)'dan tâ Süleyman (a.s.)'ın Beytü'l-Mukaddesi bina eylediği zamana kadar da 536 yıl geçti. Davud (a.s.)'dan Zülkarneyn zamanına gelinceye kadar 796 yıl geçti. İskender-i Zulkarneynden İsa (a.s.) zamanına kadar geçen zaman ise 369 yıldı ve İsâ (a.s.) zamanından Hazret-i Muhammed (s.a.v.) zamanına gelinceye kadar da 551 yıl geçti.

Ve halkın avam kısmı da:

— İsâ (a.s.) ile bizim peygamberimiz arasında hiçbir peygamber gelmedi derlersede bu söz doğru değildir. Doğru söz şudur ki, Hak Teâlâ Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurmuştur:

"Biz o zaman (İsâ'dan sonra) iki elçi (peygamber) göndermiştik de onlar bunları yalanlamışlardı. Üçüncü bir elçi ile de onları güçlendirmiştik." (Yâsin sûresi, âyet:19)

Bu iki peygamber, Cercis peygamber ve Yûnus bin Metta idi ki kıssalarını –İnşaallahü teâlâ– yerinde anlatacağız. Peygamber olmadığı müddet içinde bizim peygamberimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.) zamanına gelinceye kadar 434 yıl geçti. Bu devreye (Fetret zamanı) denilir ve (Allahü Teâlâ bu dünyanın ömrünü 7000 yıl takdir buyurmuştur) denilir. Bu arada söylentilerde, ayrılık, gayrılık çıkmıştır.

CİN VE ŞEYTANLARIN YARATILIŞ HALLERİ

Vehb bin Münebbih (Allah ondan razı olsun) şöyle demiştir:

— Ben Peygamber (s.a.v.)'den işittim ki şöyle buyurdu: Yaratıklardan Allahü Teâlâ'nın ilk yarattığı şey devlerdi ki onlara **Cânn** derler. Kumların sayısı kadardırlar. Onların oturduğu yer havada oldu. Hak Teâlâ onları 7000 yıl bu cihana hâkim ve sahip kıldı. Bundan sonra Hak Teâlâ Can'dan Cin'i yarattı ki iblis onlardandır. Leyyâ bint-i Ravhân ve selsâyil, Cânn oğludur. İblis'in adı Süryani dilince Azazil ve Arab dilinde Haris idi. İblis (Allah'ın laneti onun üzerine olsun) evlendi. Bu evlenişten karınca, örümcek ve çekirge, kuş biçiminde sayısız ve hesapsız evlat doğdu. Bunlar, kırlarda ve dağlarda ki koğuklarda, ormanlarda yollarda, viranelerde, fırınlarda, kuyularda, küllüklerde, su yollarında otururdu. Sonra Cin kavmini Hak Teâlâ gökte oturttu. Onlara itaat etmeyi, ibadet eylemeyi emir buyurdu ve Hak Teâlâ gökteki meleklere:

— Ben, diye buyurdu, iki konak, iki ev halkettim. Biri rahmetimdendir, birisi de gazabımdan, kızgınlığımdandır. İkisine de bakın.

O zaman melekler de Cehennem'e baktılar. Orada türlü türlü azapları gördüler:

— Yâ ilahi! diyerek sordular. Bu evi sen kimler için yaptın? Kimler için yarattın?

O zaman Hak Teâlâ'nın izni ile Cehennem cevap verdi ben, şu inatçı kâfirler için ki, Allahü Teâlâ'nın peygamberlerini ve kitaplarını yalanlarlar! Melekler sonra Cennet'e baktılar. Oranın türlü sefalarını gördüler. O zaman:

— Yarabbi! dediler. Bunları kimler için yarattın?

Hak Teâlâ meleklere cevap versin diye, Cennet 'e emirde bulundu. Sonra Cennet meleklere şu karşılığı verdi:

"Mü'minler felâhı, kurtuluşu mutlaka bulmuşlardır. O mü'minler ki, namazda huşu içindedirler." (Mü'minun sûresi, âyet: 1-2)

Sonra bu Mü'minûn sûresinin dokuzuncu âyetini sonuna kadar okudu ki, bu âyetler mü'minleri vasfetmekteydi:

"O mü'minler ki, boş sözlerden yararsız şeylerden uzaktırlar. Onlar zekatlarını verirler. Onlar şehvetlerini korurlar. Ancak eşlerine, sahip oldukları cariyelerine karşı olan ilişkileri bundan uzaktır. Çünkü bu şeylerden kınanmazlar. O mü'minler emanetlerine ve sözlerine saygı gösterirler. Onlar namazlarını eksiksiz sürdürürler." (Mü'minûn sûresi, âyet: 3-9)

Kur'ân-ı Kerîm bu mü'minler için şu müjdeyi vermiştir:

"İşte bu vasıfları olanlar mü'minlerin varisleri ki, onlar Firdevs Cennet'inin mirascısı olacaklar ve orada ebedi olarak kalacaklardır." (Mü'minûn sûresi, âyet: 10-11)

Bundan sonra melekler, Hak Teâlâ'nın bu yeni konaklama yerleri için bir başka yaratık yaratacağını ve o güne kadar yaratılmış olanlardan daha faziletli kılıp melekleri ona secde ettireceğini anladılar.

Vehb bin Münebbih der ki:

— Gökler; Yeryüzü'ne karşı iftihar duyup:

— "Rabbimiz, bizi senin üzerine üstün, yüce kıldı. Bizi meleklere mesken eyledi. Arşı Kürsü'yü, Güneş'i ve Ay'ı, yıldızları rahmet hazinelerini bizde oturttu. Onları kudreti ile bizden indirdi." dediler.

Gök böyle söyleyince Yer de şöyle dedi:

— Yâ İlâhi! Beni suyun üstüne döşedin. Ağaçların, bitkilerin, ırmakların damarlarını bende yarattın. Sırtımda dağları karar ettirdin, yerli yerine koydun. O dağlarda türlü türlü bitkileri yarattın. Bunları kimler için halkettin ki gök benim üstüme ululanıyor?

Yer, böyle deyince Hak Teâlâ şöyle buyurdu:

— Ey yer! Sen sakin ol. Şikayet etme. Ben Hâlikim! Yaratıcıyım. Senin derinin üstünde, onun dış yüzünde eşi, benzeri olmayan, güzel bir sûret yaratsam gerek. Ona akıl, anlayış gücü ve dil verip her şeyin isim bilgisini, adını öğreteyim. Sözlerimi onlara bildireyim. Senin içini, dışını onlarla doldurayım. Ey Arz! Ey Yer! Sen de bununla Gök'ün üzerine göğsünü kabart.

Bundan sonra Can kavmi de Yeryüzüne inmeği Hak Teâlâ'dan dileyip şöyle dediler:

— Yarabbi! Bizi Yeryüzüne indir.

Hak Teâlâ da izin verdi. İbadet etmelerini buyurdu. Bunlardan ant aldı. Cann'lar bu ant gereğince Hakk'ın buyruklarına aykırı hareket etmiyeceklerdi. Sonra yer toparlağına indiler. 70.000 kabile, boy olarak nice müddet Cenâb-ı Hak'ka ibadet eylediler. Fakat bundan sonra Hak yolundan ayrıldılar. Günaha girmeğe başladılar. İş böyle olunca yer (Arz) bunlardan şikayetci oldu ve

— Yârabbi, dedi, benim üstümde bunlar gibi âsiler olmaktansa üstümü bomboş kılsan daha iyi, olur! dedi.

O zaman Hak Teâlâ da Yer'e vahiy yolu ile:

— Ey Yer! (Ey arz!) Sen sakin ol. Bunlardan peygamber göndereyim! diye buyurdu.

Kâab (Allah ondan razı olsun) der ki:

— En önceki nebi –ki Cann kavminden gönderilmişti– onun adı Âmir bin İmran'dı. Onu öldürdüler. Sonra Saik bin Bâık peygamber gönderildi. Onu da öldürdüler. Bunlardan 800 nebi gönderildi. Sekiz yüz yıl içinde de hepsini öldürdüler. Onlar vakta ki Resûllerini yalanladılar. Hak Teâlâ Cin oğullarına –ki İblis onlardandı– şu buyruğu verdi:

— Yeryüzüne inin, bu günahkârlarla savaşın, kavga edip yeryüzünden bunları atınız, gideriniz! dedi. Günahkârları bir araya topladı. Üstlerine Yüce Allah ateş gönderdi. Hepsini yaktı. İblis te Cin kavmi ile yeryüzünde oturup Cenâb-ı Hak'ka ibâdet eyledi. İblis'in ibadeti bütün Cin kavminden fazlaydı. Bundan ötürü Hak Teâlâ İblis'i dünyanın göğüne kaldırdı. İbadetinin çokluğundan dolayı da onu ikinci göğe yükseltti. İblis, orada da nice ibadetlerde bulundu. Bu ibadetinden ötürü de tâ yedinci göğe kaldırıldı. Ondan sonra, İblis, 3000 yıl Cennetin hâzini yâni muhafızı, bekçisi oldu. Fakat cin tayfası da Allahü Teâlâ'ya isyan etti. Allahü Teâlâ'da onları azledip, Arz'ın yüzünü perilere verdi. Onlarda 5.000 yıl cihana hükmettiler, egemenlik yaptılar:

Onlarda azledildi.Yeryüzü meleklere verildi. Onlarda 5.000 yıl hükmettiler. Onların ulusu Cann'dı. Sonra Cann kavmide sürüldü. İblis oraya gönderildi. Allahü Teâlâ onları fesattan yasaklasın diye İblis'i onlara ulu kıldı. İblis, Cann kavmini sürünce, kendisi bu cihana padişah oldu. Gönlüne kendisini beğenmişlik geldi ve:

— Benim gibi kim ola bilir ki dilersem Gökte, dilersem Yerde olurum! Hemde bunca melekler benim hükmüm altındadır! dedi. Fakat, Allahü Teâlâ onun gönlünde olanı biliyordu. Adem (a.s.)'ı yarattı. Bu dünyayı Adem (a.s.)'a ve evlatlarına sundu. İblis'e de lânet kıldı. Onu dergahından sürdü, koğdu.

Ve yine Vehb bin münebbih (Allah ondan razı olsun) şöyle haber vermiştir:

— Davud (a.s.)'a sordular. (Bize haber ver, kıyamet ne zaman kopar? dediler. Dâvud (a.s.) da:

— Bunu Allahü Teâlâ bilir! ondan başkası bilmez! dedi. Yahudiler çok ısrar ettiler, direndiler.

O zaman Dâvud (a.s.):

— Allahü Teâlâ bir şehir yaratmıştır. On iki kez on iki fersah uzunluğu vardır. O şehirde 12.000 köşk ve saray vardır. Her bir köşkte 12.000 ev saray vardır. Her bir köşkte 12.000 ev vardır. Hardal tanesi ile dop doludur. Hak Teâlâ bir kuş yaratmıştır. O kuşa da bu hardal tanelerini rızık etmiştir. Şöyle de takdir buyurmuştur ki, o kuş her gün bir tane hardal yiyecektir. Bu taneler ne zaman biterse kıyamet o zaman kopacaktır. Ama bu hardal tanelerinin ne zaman biteceğini Allahü Teâlâ'dan başka kimse bilemez. Eğer bir kişinin bilmesi gerekirse bizim peygamberimiz **Muhammed Mustafa** (s.a.v.)'ın bilmesi gerekti. Çünkü varlıkların, yaratıkların en kusursuzu, en üstünü odur.

Ben bu sözleri halk bilsin diye açıkladım. Ancak gerçeğini Allahü Teâlâ'dan başka kimse bilmez.

Tarih-i Taberi'yi Farsça'dan Türkçe'ye Çeviren Hüsameddin Çelebi'nin Önsözü

O yüce Allah'a şükürler olsun ki, bu yaratıkları, yoktan vâr eyledi ve bu zayıf kullarını iman ehli kıldı ve ibadete, tâate yararlı eyledi. Hem de salât ve selâm o yaratılanların seyyidi, efendisi olan Resûlümüz üzerine olsun ki hak dini, doğru ve gerçek dini açıkladı ve hem de salat ve selâm O'nun sahabeleri üzerine olsun ki onun aşkına, O'nun yoluna can ve mallarını dağıtıp saçtılar.

Ve sonra, bu fakir derimki:

— O din bilginleri o âlemlerin öncüsü, fazıl kişilerin büyüğü, ulukişisi **Ebû câfer Muhammed bin Cerir et-Taberi ki.**

Hak Teâlâ onu rahmetinin denizinde yıkasın ki Büyük tefsirin sahibidir. **Taberi Tarihi** demekle şöhret bulan kitabı yazdı ve bu derecede güzel, garip olayları orada yazdı. Fakat Arapça dil ile yazıldığından ve halkın çoğu ondan yararlanamadığından ötürü, onu bir aziz Farsça'ya çevirmiştir. Bu fakirde- Arapça ve acemce bilmeyenlere kolaylık olsun diye, Allahü Teâlâ'nın fadl ve inayetiyle Türkçeye çevirdim. Elden geldikçe de zikrolunan Âyetleri ve Hadîs-i Şerîfleri açıkladım. Ümidim şudur ki, bu kitaptan faydalanan aziz kişiler bu fakiri hayr ile anarlar. Allahü Teâlâ okuyanlara yardım etsin ve muratlarına erdirsin. Amin...

Hüsameddin Çelebi

ALLAHÜ TEÂLÂ BU KÂİNATI NİÇİN YARATTI?

Bu söz, Hak Sübhânehu Teâlâ'nın, ihtiyacı yok iken, bu kâinatı niçin yarattığının beyanındadır. Sen bil (Gil) ki Allahü Teâlâ, bu yarattıklarının, kendisine ibadet etmelerini buyurmuş, onları denemek, sınamak için yaratmıştır. Onların ellerine (Cüz'i ihtiyar), küçük bir seçim hakkı vermiştir. Bunlardan:

— Kim ibadet eder? kim etmez?

— Kimden ibadet, kimden isyan gelir? Bunların hepsini kadim ilmiyle bilirdi. Lâkin Allah'ın hikmeti, bunlar, gayb âleminden sedet âlemine, görünen dünyaya getirmesi, kudretinin kemalini göstermesi iktiza etti. Bunlardan zâhir olan, görünen şeyler kadim ilminde mevcuttu. Nitekim Hak Teâlâ Kur'ân-ı Kerîm'inde şöyle buyurmaktadır:

"Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım. Ne buyurursam onu işlesinler. Ben onlardan rızık ummuyorum. Onlara rızık veren benim. Güç ve kuvvet sahibi olan Allahtır." (Zariat sûresi, âyet: 55-57)

Ve yine Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

— Onların tâat ve ibadetinden benim mülkümden hiç birşey artmaz. Eğer onları ben yaratmasaydım, bana hiç ziyan yoktu ve şimdi ki yarattığım, eğer ibadet etmeyip, buyruğumu tutmazlarsa bana hiç bir ziyan erişmez. Eğer itaatlı olurlarsa benim saltanatımdan hiç birşey artmaz, fazlalaşmaz.

Ve bir âyette Allahü Teâlâ şöyle buyurdu:

"Eğer inkâr ederseniz bilin ki Allah sizden müstağnîdir. Kullarının inkârından hoşnud olmaz. Eğer şükrederseniz sizden hoşnud olur." (Zümer sûresi, âyet: 7)

Eğer Allahü Teâlâ bu cihanı yaratmasaydı. O'na yararsızlığı, ziyanı yoktu ve şimdi ki yarattıklarından O'na hiçbir fayda gelmez. O'nun mülkünde ve padişahlığında hiçbir şey artmaz. Allahü Teâlâ, önce cihan, sonra da cihan halkını yarattı. Yaratılanlar, O'nun ibretlerini ve kudretlerini görsün diye onlara göz verdi. İlmini, hikmetini de işitsinler diye kulak verdi. Yine Allahü Teâlâ buyuruyor ki:

— İşte biz bu alâmetleri, nişanleri (âyetleri) **gösteriyoruz. O kişiler ki benden başka hiç kimsenin elinden bunları yaratmak gelmediğini bilirler.**

Allahü Teâlâ bu nimetler ve halkı yarattıktan sonra o nimeti yarattıklarına verdi. Onlara şükretmeyi buyurdu. Şöyle dedi:

"Ben size büyük nimetler verdim. Eğer şükrederseniz (onları) **artırırım. Eğer şükretmezseniz ve nankörlük ederseniz, benim hışmım ve azabım şükretmeyenlere, küfran edenlere son derecede şiddetlidir."** (İbrahim sûresi, âyet: 7)

Bilinmeli ki, her kim nimet hakkını bilir ve şükürde bulunursa, Allahü Teâlâ bu dünyada o kişinin nimetini artırır. Bu dünyadan göçünce de öteki cihanın nimetlerine ulaştırır. O kişiyi, her zaman, nimet içinde tutar. Fakat kim ki şükrünü yerine getirmezse, nankörlük ederse bu cihanda onu nimette, ama kıyâmette o kişiyi, azaba uğratır. Allah bizi bu azaptan korusun.

Ben bu kitapda beyan ederim ki, Allahü Teâlâ bu cihanı yarattığı zaman önce kimi ve neyi yarattı ve ben işte bu kitapta Âdem (a.s.)'ın zamanından bu vakte kadar herbir peygamberi ve her ümmeti, her padişahı, herbirinin devrini, siyret ve ahlâkının ne yolda olduğunu anlatmaktayım. Bunlardan kim Allahü Teâlâ'ya şükretti, kim nankörlük etti, Allahü Teâlâ da kâfirlere ne yaptı, onları ne yolda ortadan kaldırdı, şükredenlere ne mükâfaat verdi, açıklamakta, bildirmekteyim. Sen de bilmelisin ki, Allahü Teâlâ her ne yaptı ise adaletle yaptı. O zulümden ırak ve münezzehtir. Hemde bilmelisin ki, bu cihan ve mahlûkatı, salih kişileri zalim kişilerden ve iyi kişileri kötülerden seçile ve her birisine cezasını vere. İyilik edene iyilik ve kötülük edene kötülük eder.

Nitekim Kur'ân'da şöyle buyurulur:

"Gökte ve Yer'de bulunanların hepsi Allah'ındır. Allah, kötülük yapan kişilere kötülüğünün karşılığını verir. İyi davranıp ta kötülükten uzaklaşan kişilere de daha daha güzeliyle mükafat verecektir." (Necm sûresi, âyet: 31)

BU DÜNYANIN KADERİ NE KADARDIR?

Bu söz, bu dünyanın öncesi ne kadar, sonrası ne kadardır? kaderini miktarını bildirir.

Sen bil ki, Allahü Teâlâ bu dünyanın kaderini, nasibini 7.000 yıl koymuştur. Dünyaya temel kurulduğu zaman şu düzen üzerine kuruldu ki, dünya yine harap olacak, Kıyamet'e kadar aralığı 7.000 yıl olacaktır.

Bizim peygamberimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.) dünyaya geldiği zaman bu cihanın kurulmasından altı bin yıl ile birkaç yıl geçmişti. Bu rivayete göre Kıyametin kopmasına 1000 yıldan kısa bir zaman kalmıştır. Ama ne kadar kaldığını da gerçeğiyle bilip din bilginlerinden hiç kimse haber vermedi. O demlerde bu zamanın ne kadarı geçmişti, ne kadarı kalmıştı, belli olarak bilinmedi. Her kişi bu yolda bir çok haber verdi. Yahudiler dediler ki:

— Biz Tevrat'ta görmüşüzdür ki, Hazret-i Muhammed (s.a.v.) dünyaya geldiği zaman bu dünyada 6200 yılı birkaç yıl geçmişti. Nasranilerse şöyle demektedirler:

— Muhammed (s.a.v.) dünyaya geldiği vakit, bu cihanda geçen zaman, 6300 yıldan bir kaç yıl fazlaydı.

Feylesof Sokrat ve başka eski Yunan bilginleri şöyle demişlerdir.

— Dünyanın çarkı dönmeğe başlayalıdan beri ve kendi zamanımıza gelinceye kadar 500.000 (Beşyüzbin) yıldan bir kaç sene geçmişti.(*)

Bu anlaşmazlıklar bilginler arasında olmuştur ve kıyâmet günü bilinmediğinden ötürü ortaya çıkmıştır. Eğer kıyametin kopacağı günü bilmiş olsalardı, Muhammed (s.a.v.) dünyaya geldiği vakitte de cihanın kaçyıl geçmiş, ve kaç yılı kalmıştır muhakkak bilirlerdi. Ama Kıyâmet'in ne gün kopacağını Hak Teâlâ kimseye bildirmemiştir. Çünkü beş türlü şey vardır ki din bilgileri arasında ona (Mugayye bâtı hamse) yani Beş gaip şey denir. O beş şey beş duygu ile belli olmaz. Onları Allahü Teâlâ kendi hazinesinde saklamış, gizlemiştir veliler-

(*) Şimdiki jeologlar (yer ilmi bilginleri) bu rakamı milyonlar üstüne çıkarmaktadırlar.

den kimseye bildirmemiştir. O beş gizliliğin birincisi Kıyamet Günü'dür.

Nitekim Cenab-ı Hak Kur'ân-ı Kerîm de şöyle buyurmuştur:

"Kıyamet saatini bilmek ancak Allah'a mahsustur. Yağmuru O indirir. Rahimlerde bulunanı O bilir. Kimse yarın ne kazanacağını bilmez ve hiç kimse nerede öleceğini bilemez. Allah şüphesiz bilendir. Her şeyden haberdardır." (Lokman sûresi, âyet: 34)

Bunların hepsinin bilgisi Allahü Teâlâ katındadır. Allahtan başka kimse bu beş türlü sırra vâkıf değildir.

Haberde şöyle gelmiştir ki, Ahir Zaman Peygamberi (s.a.v.) kendisine peygamberlik eriştiği zaman Mekke halkını İslâm dinine çağırdı ve:

— Ben Hak Teâlâ'nın peygamberiyim! Bana Kur'ân indi. O, Hak Teâlâ'nın sözüdür. Bilin ki sizin dininiz bâtıldır. Benim dinime dönün. Kur'ân'a inanın ve benim peygamberliğime iman getirin! dedi. Bu söz Mekke kâfirlerinin çok gücüne gitti. Dinlerine Bâtıl denilmesinden arlandılar. Elbirliği edip Hazret-i Muhammed (s.a.v.)'in üzerine yürüdüler ve şöyle dediler:

— Hâşa! ey Muhammed! Sen yalancı bir kişisin. Bu Kur'ân diyerek okuduğun da kendi sözündür. Sen bunları kendiliğinden söylüyorsun. Bu Allah sözü değildir.

Hazret-i Muhammed (s.a.v.) de:

— Ey kâfirler, dedi. Ben sizin aranızda büyüdüm. Kimseden okuma öğrenmedim. Bu söz eğer benim sözüm ise, sizde buna benzer söz getirin, görelim. Eğer getiremezseniz Allah'ın gazabından, kızgınlığından korkunuz. Eğer getirirseniz Allah'ın hışmından korkmak gereksiz, Kur'ân'a inanmak gereksiz ve bana iman getirmek gereksizdir! dedi. Kureyş kâfirleri, Mekke'nin kâfirleriyle söz birliği edip bir araya geldiler, ne kadar çalıştılarsa da Kur'ân'a benzer bir söz söylemeğe aciz-yoksun kaldılar.

Nitekim Kur'ân'da şöyle buyurulmuştur:

"Eğer, bizim kulumuzun üzerine indirdiğimiz Kur'ân'dan şüphe ederseniz, siz de ona benzer bir sûre getirin. Eğer bu sözünüzde gerçek olursanız varın, Allahü Teâlâ'yı bırakıp tanrı diye taptığınız putlardan yardım isteyin." (Bakara sûresi âyet: 23)

Vaktâ ki Mekkeli kâfirler bu sözden aciz kalınca Mekke eşrafından Ebûcehil ve Velid bin Muğiyre gayrete düştüler. Çünkü öncelerden bizim Peygamberimiz ile Ebû Cehl arasında bir şey vardı. Bundan ötürü kâfirler bir araya geldiler. Biribirlerine danışıp konuştular ve:

— Mademki Muhammed bizimle tartışmaya girdi, bahse tutuştu, Medine ulularına adam gönderelim. Çünkü orada yahudiler çoktur. Tevratın içinden zor sorular çıkaralım, Muhammed'e soralım. Biz de onu cevap vermekte âciz hale getirelim! Kavgasından vaz geçirelim! dediler. Bu söz birliği ile Velid ve Ebû Cehil (Aleyhillâne) yerlerinden kalktılar. Nice adamları kendilerine uydurdular. Medine'ye gelen kâfirlere Muhammed'in halini bildirdiler. Onu peygamberlik dâvâsı edip, kuranla kendilerini zebûn ettiğini söylediler. Hayberli yahudilere ve Kurayza kabilesi Yahudilerine ve Vâdiy'ül-Kurâ Yahudilerine de elçiler gönderdiler. Onları topladılar, bir araya getirdiler. Ebû Cehil onlara şöyle dedi:

— İçimizden biri çıktı. Adına Muhammed diyorlar. Peygamberlik davası ediyor. **"Benim dinimden başka dinler batıldır!"** diyerek bizi kendi dinine çağırıyor ve kendi tanrısının sözleridir, diyerek acayıp sözler söylüyor.Bizi onlara benzer söz söylemediğimizden ötürü acze düşürdü. İşte bundan ötürü size baş vurduk! Size gökten kitap inmiştir. bize inmemiştir. O kitabınıza bakın, Muhammedin sorularından daha zor sorular çıkarın. Bize öğretin. Biz de varalım. O soruları Muhammed'e soralım. Biz de onu âciz kılalım ve kendisini o davasından vaz geçirtelim! dediler.

Böylece o yahudi bilginleri bir araya geldiler. Tevrat'ı baştan başa karıştırdılar, okudular. Tevrat'ın içerisinden yirmi sekiz mesele çıkardılar. Ebû Cehil'e ve yanındaki kâfirlere o soruları öğrettiler. sonra:

— Varın, bu soruları ben peygamberim diyen kimseye sorun! dediler. Eğer karşılık verebilirse, sözüne inanın ki **Hak Peygamber**'dir. Çünkü peygamber olmayan hiç bir kişi bu sorulara cevap veremez. Çünkü cevap vermezse rüsvay olur. O sözlerinden vaz geçer. Siz de artık tekin olabilirsiniz:

Ebû Cehil:

— Hoş söylediniz! Ama bu sorulara hiç kimse cevap verecek durumda değildir. Fakat bizim bir zorluğumuz var, dedi yahudiler:

— Nedir O? diye sordular.

Ebû Cehil de:

— O Muhammed dediğimiz kişi her sözün kolayını bilen kişidir. Eğer kendi aklına göre, kendi zannına göre bir cevap vermek isterse, biz Tevrat'taki soruların cevabının ne olduğunu bilmeyiz.

— Cevap bu değildir! diye onu nasıl bileceğiz? Yapılacak iş şudur ki,bizim yanımıza son derecede iyi bilgili kişilerinizden bir kaç kişi verinki Muhammed cevap vermek isteyince:

— Cevap, bu değildir. Yalan söyledin! diyerek gülüp gürültü çıkaralım. Muhammed'i bu suretle susturalım! dediler. Ebû Cehil'in bu sözünü çok güzel buldular. Yahudilerin bilgili kişilerinden beş kişi seçtiler ki, o zamanda Yahudilerin içinde o beş kişiden daha bilgin kimse yoktu. Birinin adına **Eş'ab oğlu Mâlik** derlerdi. İkincisinin adı, **Hâfi oğlu Kâab**'dı. Üçüncüsünün adına **Saad oğlu Esves** denirdi. Dördüncüsü: **Eflâp** adında biriydi ve beşincisi de onun oğlu **Kuds**'tü. Yahudiler bu beş kişiyi seçtikten sonra:

— Aramızda bunlardan daha bilgili kimse yoktur! Varın, sorularınızı sorun. Cevap verdiğinde, eğer yanlış cevap verirse;

— Cevap bu değildir! desinler ve eğer cevap verebilirse:

— O gerçek peygamberdir, inanın ve o 28 sorunun **Birincisi** şudur: dediler, sorun o Muhammed'e ki (Ben O'nun peygamberiyim.) dediği Allah'ın sıfatı nicedir?

— **İkinci** soruyu Muhammed'den sorun ki, Allah ne iştedir? Ne iş yapar?

— **Üçüncü** soruyu sorun ki, Allahü Teâlâ bu cihanı kaç günde yaratmıştır? Ve ne kadar zaman geçince harap olacaktır?

Eğer bu sorulara cevap verirse ona şu **Dördüncü** soruyu sorun:

— Bu göklerin adedi kaçtır? Ve Hak Teâlâ Arş'ı, Kürsi'yi Levh'i ve Kalem'i neden yarattı? Bu yıldızların sayısı kaçtır? Yürüyenin, yürümeyip duranı kaçtır? Ve her yıldız hangi Felek'tedir? Yürüyüşleri nicedir? Onlardan âdemoğluna ne gibi şey meydana gelir. Duran yıldızların işleri nedir? Ve yürüyenlerin işleri nedir?

— Ona şu **Beşinci** soruyu sorun ki Hak Teâlâ bu Ay'ı, bu Güneş'i

ve yıldızları ne gibi bir nesneden yaratmıştır? Sonra bunları nereye götürür hem bunlar ki dolanırlar, nereye giderler? Duracak yerleri nerededir? Ve yine ne yolda doğarlar?

Ona **Altıncı** soruyu da sorun ki, Kıyamet ne zaman kopacaktır? Bu Cihanın ne kadar vakti geçmiştir ve ne kadar vakti kalmıştır. **Yedinci** soruyu da şöyle sorun ki, Kaf dağı nice bir dağdır ve nerededir? Hak Teâlâ o dağı niçin yaratmıştır?

Sekizinci soruyu da sorun ki Ceblesâ ve Ceblekâ ne nesnedir? ve nerededir? Orada olan yaratıkların sıfatları nedir? Bunlar ne din tutarlar? Yedikleri, içtikleri nedir? Kendilerinin halleri ve dirlikleri nasıldır? **Dokuzuncu** soruyu da ona sorun ki şudur

— Ye'cüc ve Me'cüc ne gibi kişilerdir? Nerede otururlar? Ne din tutarlar? Ne vakit çıkarlar? Bunlar ne yerler, ne içerler? Sıfatları ve dirlikleri, yaşayışları nasıldır? O seddi ki İskender-i Zülkarneyn yapmıştır? Onunla Ademoğlu'nun aralığı ne kadardır? O Zülkarneyn'in dedikleri nedir? ve onun işi ne idi? ve o ne zamanda gelmiştir?

Onuncu soruyu sorun ona ki, Ashab-ı Kehf kimlerdir? Onlar kaç kişidir? Ve ne zamanda gelmişlerdir? Ne dinde idiler?

Onbirinci soruyu da sorun ki, Ashab-il Uhdût (yerden çıkan Ashab) kimlerdir? Bunların dini ne dindir? ve ne zaman gelmişlerdir?

Onikinci soruyu ona sorun ki, Ruh nedir? Ruhun yaratılması nasıldır?

Onüçüncü soru budur ki, Hak Teâlâ'nın yeryüzüne gelen Peygamberi kaçtır? Onların gönderilmişleri ne kadardır? ve kaç peygamberle Allahü Teâlâ ölüyü diri kılmıştır? O dirilenler de kimdir?

Ondördüncü soruyu da sorun ki demir kimin elinde hamur gibi yumuşak bir hale gelirdi? ne dilerse ondan yapardı?

Onbeşinci soruyu ona sorun ki, Rûy-ı Revan Çeşmesi hangi kişinindir? Yani erimiş tunç ki su gibi akardı. O kişi o akar tunçtan bir şehristan yaptı ki o şehristan nerededir ve kimin elindedir? Onda olan acaiplik ne gibi şeydir?

Onaltıncı soru da şudur: Bu Cihanda Hak Teâlâ ile ortaklık davası eden kimdir? ve o kişi yüce Allah'ın Uçmağına (Cennetine) benzer uçmak yapmıştır. O nasıldır? ve nerededir?..

Onyedinci soru: O Muhammed'e sorun ki, bir yüzük taşına yazılan on söz nedir? Hak Teâlâ o yüzüğü Dâvûd peygambere göndermişti. Oğullarından bu on söze hangisi cevap verebilirse, o, mürsel, gönderilmiş peygamberdir! diye haber verdi! Ve

— Yeryüzün'de ne kadar kişi varsa onu buyruğuna baş eğecektir! dedi bu sorulara on çocuğundan Süleyman'a (Peygamber) cevap vermişti. Ondan ötürü de dünyaya padişah olmuştu. O on söz ne sözlerdi?

Onsekizinci yi de sorun ona ki Davud oğlu Süleyman (a.s.)'ın kabri nerededir? Ve Âdem oğullarından onun çağına yetişen kimdir?

Ondokuzuncu soru da şudur: Yeryüzünde ilk yapılan ev nedir? Nerededir?

Yirminci soru:Dünyada ilk kan akıtan kimdir? Ve ilk günah işleyen kimdir?

Yirmi birinci soru: Ona sorun ki yeryüzünde, ateşe ilk tapmanın temelini kim attı?

Yirmi ikinci soru: Puta tapmak kimden kaldı? yeryüzünde puta ilk tapan kimdi?

Yirmi üçüncü soru: Şarabı yeryüzünde ilk kim meydana getirdi? Şarap içmek, çalgı çalmak, kumar gibi buna benzer şeyler kimden kaldı?

Yirmi dördüncü soru: Yeryüzün'de ilk önce kimin sakalına ak düştü?

Yirmi beşinci soru: Bütün dünya gün doğusundan günün dolandığı yere varıncaya kadar kimin hükmünde, egemenliğinde oldu? Ve o kişinin adı nedir?

Yirmi altıncı soru: Hârut ve Mârut kimlerdir? Ne günah işlemişlerdir ki, Hak Teâlâ onlara dünyada azap kıldı. Şimdi onlar nerde bulunuyorlar? Âdemoğulları onlardan ne gibi şey öğreniyorlar?

Yirmi yedinci soru: Ona sorun bakalım ki, Âdem (a.s.)'dan önce dünya kimin hükmü, eğemenliği altındaydı?

Yirmi sekizinci soru: Sorun ona ki Allahü Teâlâ Âdem (a.s.)'ı ne için yarattı ve nasıl, ne yolda yarattı?

Bu soruları bu biçimde işitince Kureyşli Hişam oğlu Ebu Cehil ve Muğiyre oğlu Velid ve Mekkeli kâfirler son derece sevindiler. O saygılı itibarlı beş yahudi bilginini yanlarına alıp Mekke şehrine geldiler. Kureyş kavminin çoğu biraraya toplandılar. Bir kişiyi gönderip Muhammed Mustafa (s.a.v.)'i getirttiler. Bu yirmi sekiz soruyu sordular. Peygamberimiz (s.a.v.) bu sorulara vereceği karşılığı bilmiyordu. Hiçbirini de işitmiş değildi.

Ama Kureyşli kâfirlere:

— Yarın bu sorularınıza cevap vereyim! dedi. Lâkin (İnşaallah) dememişti. Cebrâil (a.s.)'ın geleceğini ve bu soruların cevabını ona öğreteceğini, bundan sonra kâfirlere cevap vereceğini umut ediyordu.

Cebrâil (a.s.) o gün gelmedi. Ertesi gün de gelmedi. Hazret-i peygamberin mübârek hatırları, Cebrâil (a.s.)'ın gelmemesine çok üzüldü. Karma karışık oldu. O Medine Yahudileri, bundan çok sevindiler:

— Muhammed'e Rabbi kızdı, bu soruların karşılığını bildirmedi! (Haşa) o Kur'ân deyip okuduğu kitabı kendisi söylüyormuş deliymiş. Doğru yoldan azmıştır! dediler. Böylece onbeş gün geçti. Cebrâil (a.s.) hâlâ gelmedi. O on beş gün geçince Cebrâil (a.s.) geldi. Hak Teâlâ Hazretinden selâm getirdi. Bu soruların cevaplarını Aâyet-i Kerîme ile bir bir bildirdi! Önce şu âyeti okudu:

"Güneş nuru hakkı için ve gecenin karanlığı hakkı için, ya Muhammed, Rabbin sana hiç bir zaman kızmadı. Senden vaz geçmedi!" (Duhâ suresi, âyet: 1-3)

Aşağıdaki âyetlerle Cenâb-ı Hak yine şöyle buyurdu:

"Dolanan yıldızlar hakkı için ant olsun ki, arkadaşınız azmadı. (Batıllığa düşmedi) **kendi isteğine göre de konuşmuyor. Kur'ân Allah'ın vahyine dayanan bir kitaptır."** (Necm sûresi, âyet: 1-4)

Çünkü kâfirler (Haşa): Muhammed azdı, babasının ve dedesinin dinini bıraktı, doğru yoldan çıktı demişlerdi. Bu Âyet-i Kerîme o sözlere cevaptır:

— Yoldaşınız azmadı. Atası İbrahim (a.s.)'ın dinini terketmedi. Hem de söylediği sözleri kendisinden söylemez. Onun sözü Vahiy'dir ki onu ona Cebrâil (a.s.) öğretir! demektir. Sonra da şu âyeti okudu:

"Ey Muhammed! Bir şeyin yapılması yolunda sakın «Ben onu işlerim!» deme. Ancak İnşaallah de." (Kehf sûresi, âyet: 23-24)

Evet bu Ayet-i Kerîme yapılacak işde: **Allah isterse** (inşaallah) **kelimesinin** gerektiği bildiriliyordu. Demek ki Cebrail (a.s.)'ın gelmemesi, İnşaallah sözünün söylenilmemesiydi. Böylece Hazret-i Muhammed sorulanların hepsinin karşılığını verdi. Biz de bu soruların cevabını başından sonuna kadar zikredelim.

Vakta ki Cebrâil (a.s.) geldi ve bu soruların karşılığını Muhammed (s.a.v.)'e bildirdi, peygamberimizin hatırı hoş oldu. Ferahlandı. O kâfirleri katına çağırdı:

— Ey kâfirler, dedi, istediğiniz sorulara birer birer cevap vereyim.

İlk sorunuz şu idi ki: Allahü Teâlâ'nın sıfatı nedir? Açıkla dediniz. Siz bilmelisiniz ki, Allahü Teâlâ'yı vasfeylemek ve O'nu birşeye benzetmek olur bir iş değildir. Bundan başka, Allahü Teâlâ kendi kendisini anlatmıştır! diye buyurdu. Sonra şu sûreyi okudu:

"Kul hüvallâhü Ehad. Allahü's-Samed. Lem yelid ve lem yûled ve lem yekün lehû küfüven Ehad." (İhlas sûresi âyet: 1-4)

Ve şöyle buyurdu:

Kul hüvallahü chad'in mânâsı şudur:

— Ey Muhammed! De ki; O Allah ki bir'dir, ortağı yoktur.

— Allahü's-samed – O, yemez, içmez.

— Lem yelid – O kimseyi doğurmadı ki mülkünü mirasyiye!

— Ve lem yûled – Hem de kimseden doğmadı ki babası olup ona mirâs kala.

— Ve lem yekün lehû küfüven chad – Ona benzer kimse yoktur ki ululukta, üstün gelebilsin.

Ali bin Ebî Talib (Allah ondan razı olsun) şöyle der:

— Bir kişi, sabah namazından sonra onbir kez İhlas sûresini okursa şeytan ne kadar uğraşsa, o gün o kişiye günah işlettiremez.

Enes bin Malik (Allah o kişiden razı olsun) de şöyle demiştir:

— Allah'ın Resûlü (s.a.v.) şöyle buyurdu ki;

— "Her biriniz Kur'ân'ı hatmedip yatağa yatmak elinizden gelmez mi?" Ashab-kiram:

"Kur'ân'ı bir gecede hatmetmek kimin elinden gelir?" dediler.

O zaman Resûl Ekrem:

— "Bir kişiki üç kere Kulhü vallahü ehad sûresini okursa Kur'ân'ı tamam hatmetmiş olur!"diye buyurdu.

Resûl-i Ekrem o cevapları verince, Ebû Cehil Yahudilerin yüzüne baktı. Cevabın bu olmadığını söyleyeceklerini umuyordu. Yahudiler bir ağızdan:

— Gerçektir yâ Muhammed! dediler. Tevrat'ta da cevap budur.

Ebû Cehil bu cevabı işitince perişan oldu.

İkinci sorunun cevabı: Şudur: Yahudiler:

— Yâ Muhammed: dediler. Bize söyle ki senin Rabbin ne iştedir?

Cebrâil (a.s.) şu âyeti okudu:

"Ey Muhammed! Sen de ki, benim Allahım mülkün sahibidir. Kime dilerse mülk verir ve kimden dilerse ondan alır. Kimi dilerse aziz eyler. Kimi dilerse hor ve zelil eyler. Hayır (İşi) senin elindendir. Doğrusu Sen'in her şeye gücün yeter." (Âli İmrân sûresi, âyet: 26)

Üçüncü sorunun cevabı şudur: Yahudiler sordu:

— Hak Teâlâ bu cihanı kaç günde yarattı?

Resûl-i Ekrem şu cevabı verdi.

— Allahü Teâlâ, bu cihanı altı günde yarattı.

Nitekim Kur'ân'da şöyle buyurulur:

"Biz gökleri ve yerleri ve dahi Yer ile Gök'ün arasında neler varsa, hepsini, altı günde yarattık." (Kaf sûresi, âyet: 38)

O altı gün bu cihanın altı bin yılı kadardır.

Nitekim Cenâb-ı Hakk şöyle buyurmuştur:

"Bir gün senin Rabbinin katında, ey Muhammed, şimdi saydığınız günlerin bin yılıncadır."

Din bilginlerinden şöyle rivâyet edilmiştir ki Hak Sübhânehu Teâlâ o **Kalemi**, ondan sonra **Levhi** yarattı.

Kalem'e:

— Yaz Kalem! Diye buyurdu. Bunun üzerine Kalem yazmağa başladı. Sonra, yerleri, gökleri ve yıldızları, ayı, güneş'i yarattı. Sonra da felek dönmeğe başladı.Bunun üzerine altı gün geçti, eğer dileseydi, Hak Teâlâ bu varlığı bu kâinatı bir gün içinde yaratırdı. Ama zamanla yarattığı şundan ötürüdür ki, kullarının hakim olan kimseye münasip olan işin düşünceyle, fikirle işlenmesini bilmeleridir, acele edilmemelidir.

Nitekim hadîs-i şerîfte şöyle gelmiştir:

"Yâni tezlik, ivmek (acele etmek) **Şeytan işidir. Ağır durmak rahman işidir."**

Bunun manası, acele işi şeytan yaratır ve akıllıca hareketi Rahman yaratır demek değildir, tâ kâfirler mezhebi olursa böyledir. Ama manası şudur ki

Şeytan aceleyi sever, ve işi ağır almak ta şudur ki Allahü Teâlâ kararlı hareketi sever. Bu şu hal gibidir ki, Mûsâ (a.s.) hikâyesinde, O, Kıbtî'yi öldürdüğü vakit:

— Bu bir Şeytan işidir! demişti. Oysa, o iş Mûsa (a.s.)'ın dı. Bundaki mana:

— Bu şeytanın sevdiği ve dilediği işlerdendir! demektir. Şeytan böyle işle sevinir, şâd olur. Şeytanın elinden bir iş geleceği yolunda anlama.

Peygamberimiz:

— İvmeli (Acele) iş mubah değildir. Ancak dört şeyde tez iş mubahtır:

1– Kızı ere vermekte,
2– Ölüyü gömmekte
3– Konuğa yemek vermekte,
4– Biri de tevbe etmektedir.

Peygamber (s.a.v.) Yahudilerin üçüncü sorusunu şöyle tamamladı:

— Allahü Teâlâ pazar gününü yarattı ki bu yolda tâ Cuma gününün son saatine kadar günleri yarattı. Böylece yerle göğün arasında yaratılanlar tamamlanmış, bütünlenmiş oldu.

O zaman yahudiler, şu soruyu sordular:

— Bu altı günün içinde Hak Teâlâ ne yarattı? ve her günde ne gibi şeyi yarattı?

Peygamber (a.s.):

— Pazar ve pazartesi günlerinde Allahü Teâlâ yerleri ve onda olan yararlı, yararsız şeyleri yarattı. Salı günü ise dağları ve dağlarda olan faydalı, faydasız şeyleri yarattı. Çarşamba günü ağaçları ve suları ve geri kalan bitkileri (Nebatları) yarattı. Bu dört günün ikisinde bütün Yer'i ve öteki ikisinde Yer'de ne gibi şeyler varsa yarattı. Böylece bunlar tamam oldu. Hak Teâlâ Kur'ân'da şöyle buyurdu:

"Ey Muhammed! De ki, bu Yeri iki günde yaratanı siz inkârmı ediyor, gerçekten kâfir mi oluyorsunuz? ve O'na eşler mi koşuyorsunuz? O, bütün âlemlerin, evrenlerin sahibi ve Rabbidir." (Fussilet sûresi, âyet: 9)

Yine şöyle buyurdu:

— Sizin tapındığınız sanemlerinizin (putlarınızın) ellerinden O'nun kudretinde olan şeyler gelmez:

"Ve, O, yerlerin üzerinde yüksek dağlar yarattı, tâ ki yer sağlam ola. O dağlarda bereket koydu, bitkiler çıkarttı, tâ ki o bitkilerden halka yarar gelsin diye! Bu yaratıkları ve bu rızıkları dört günde meydana getirdi. Allah'tan rızık isteyenler istemeyenleri hepsini beraber kıldı.."

Tefsir sahibi Mukaatil bin Süleyman Ra'ad sûresindeki şu âyette:

"Allah, dilediğini ortadan kaldırır, mahveder, dileğini geri bırakır. Ana kitap (Levh'i mahfuz'un) altındadır."

Âyetinin tefsirinde Resûl (s.a.v.)'den şu haberi bildirmiştir.

— "Allahü Teâlâ dilediğini mahveder, dilediğini bırakır, amma dört şey bunun dışındadır. Bu dört ne değiştirilir, ne de başkalaştırılır. Bunlar da;

1) **Rızık,**

2) **Ecel,**

3) **Saadet** ve

4) **Saadetsizlik,** talihsizliktir.

Yahudiler:

— Doğru, gerçek söyledin, Yâ Muhammed! dediler. Tevrat'ta da sen ne diyorsan öyle yazılmıştır! dediler.

Yahudi bilginleri yine dördüncü sorularını sordular:

— Perşembe ve Cuma günleri, Allah, hangi şeyleri yarattı?.

Peygamber (s.a.v.) şu cevabı verdi:

— Perşembe günü. Allahü Teâlâ gökleri, Arşı, kürsiyi yarattı. Cuma gününün öncesinde tâ üçüncü saat tamamlanıncaya kadar. ay ve güneşi ve melekleri yarattı. Dördüncü ve beşinci saatte hiç bir şey yaratmadı ve bu iki saatte bu cihan Meleklerin elindeydi. Altıncı saatte –ki o günün yarısıydı– tâ Cuma gününün son saatine kadar, Allah, Âdem peygamberi yarattı ve Meleklere Âdem'e secde edin, buyruğunu verdi: Meleklerde ona secde ettiler. Âdem (a.s.) Cennet'e girdi. Cuma gününün son saatı geçince de Cennetten çıktı. Bu, onun işlediği günahtan ötürü olmuştu.

Yahudiler bu cevaba da:

— Doğrudur, Tevratta da böyledir dediler.

Yahudiler sonra:

— Cumartesi günü, Allah, ne yarattı? Diye sordular. Peygamber (a.s.)'da:

— O gün hiç bir şey yaratmadı. Dünyanın halkı o gün tamam olduydu! dedi. Yahudiler de:

— Tevrat'ta da böyledir. Cumartesi Yaradan dinlendi! Rahat oldu! dediler.

Peygamber (s.a.v.) bu sözleri işitince kızdı:

— Yalan söylüyorsunuz, dedi. Allahü Teâlâ'ya yorulma ve dinlenme diye bir şey yoktur. Yüce Yaradan yorulma ve aciz olmaktan beridir

Allahü Teâlâ şu âyeti gönderdi dedi ve:

"Biz gökleri ve yerleri ve bunlarda olan her şeyi altı günde yarattık! Ve bize ne yorgunluk, ne de uyuşukluk ârız oldu." (Kaf sûresi, âyet: 38)

Yine Allahü Teâlâ bir âyette şöyle buyurmuştur:

"Allahü Teâlâ her vakitte yaratır ve icat eder." (Rahman sûresi âyet: 39)

Ve sözlerine şunları ekledi:

— Yüce Yaradan, kimi kişiyi ana karnından bu âleme getirir, kimini öldürür, bu dünyadan Yer'in karnına yollar. Kimini aziz eder, kimisini zelil eder. Kimini bay, kimini fakir eder ve hiç bir kez yaratmamaktan ve icat etmekten geri kalmaz. Çünkü, Allahü Teâlâ'ya yorulmak ve usanmak gelmez.

Din bilginleri dünyanın yaratılışında fikir ayrılığına düşmüşlerdir.

Kimileri:

— Önce Yer yaratıldı, sonra Gök yaratıldı! demişlerdir.

Şundan ötürü ki Kur'ân-ı Kerîm'de buna işaret vardır.

Nitekim Hak Sübhânehu Teâlâ şöyle buyurdu:

"Sizi yaratmam mı zorcadır, yoksa bu gökleri yaratmak mı? onu ancak Allah inşa etmiştir. Bu gökleri ki yaratılanlar üzerine gölgelik kıldı ve yüceltti ve doğru getirdi, öyleki doğudan batıya dek baksan onda hiç iniş ve yokuş, yükseklik ve alçak şey bulamazsın. Göğün kara gecesini yarattı, o kara geceden aydınlık gündüz çıkarttı." (Nâziât sûresi, âyet: 27, 28, 29)

Ondan sonra da şöyle buyurdu:

"Allah yeri göğün altında döşedi." (Nâziat sûresi, âyet: 30)

İşte bu âyet onların sözlerine delildir ki, Allahü Teâlâ göğü yerden önce yarattı. Yine derler ki, Yüce Allah Hazretleri Kalem'i yarattı, ki o bir cevherdir, uzunluğu 500 yıllık yoldur, onun başı Arş'a bağlıdır. İçi mücevver, boştur. İçinden nur çıkar. Olmuş, olacak şeyler, olaylar ise Levh'te yazılıdır. Her harfinin büyüklüğü kaf dağı kadar vardır. Levh'ın büyüklüğü hele bir ölçsün. Allahü Teâlâ Levh'i yarattığı zaman onu ak inciden, çevresini kızıl yakuttan, yarattı. O, gözün

alabildiği kadar sonsuz bir sahradır. Vasfını Allahü Teâlâ'dan başka kimse bilmez. Hergün 360 türlü renge girer.

Resûl (s.a.v.)'den gelen bir habere göre, Kıyamet Gününde Allahü Teâlâ şöyle buyuracaktır:

— Bu mahlukların amel defterlerini Levh-ı Mahfuz'da yazılanla karşılaştırınız. Bir zerre denlü artık ve eksik gelmesini ve hiç bir şey yoktur ki Allahü Teâlâ onu bilmemiş olsun! Hem nasıl bilmesin ki onu kendisi yaratmıştır. Sonra Arş'ı yeşil bir cevherden yarattı. Onun altı kerre 100.000 ayağı ve 6 kez 100.000 perdesi vardır ve her biri de yerlerden ve göklerden büyüktür. Rüzgarlarda peyda olduğu zaman Hak Teâlâ onları topladı, suyu yelin üzerine koydu. Suyun üstüne de Arşı koydu. Şimdi arş, su üstünde dir Arş ta bu kadar uzunluğuna gurur duydu:

— Hak Teâlâ benden ulu birşey yaratmadı! dedi: Hak Teâlâ bir yılan yarattıki başı inciden, gövdesi kızıl altından, gözleri yakuttandı. Ona buyurdu. Oda Arş'ı yedi kere dolandı. Henüz yarısı aşağı asılı durur. o yılanın dört başı vardır. Her başında 700.000 yüzü vardır ve her yüzünde 1000 ağızı vardır. Her ağzında da 1000 tane dili vardır. O dillerle Allahü Teâlâ'yı türlü lisanla tesbih eyler. O tesbihten bu dünya kadar bir cevher yaratılır. O cevherin parçaları ki kimi yakut, kimi zümrüttür, bunlar Cennet'in içine saçılır ve Cennet'in bütün cevherleri o yılanın tesbihindendir ve gözlerin nuru, o tesbihin nurudur. O yılan Âdemoğulları'nın korktuğu, nefret duyduğu dünya yılanlarına bezemez. Bu yılanın 80.000 boynuzu vardır. Onların uzunluk ve kalınlığını Allahü Teâlâ bilir. Bu kadar azamet ile Arş onun ortasında görünmez olmuştur. Eğer yüce Allah emretseydi, O, Arş'ı, Kürsü'yü, Levh'i, Kalem'i ve yedi kat gökleri hepsini aslanın sineği yutması gibi yutardı ve Arş'ın altında 100.000 kandil asılmıştır.

Eğer yerleri ve gökleri o kandilin yerine koysalar Bahr-i Umman'a bir yüzük bırakılmış kadar olmazdı ve Arş'ın 360.000 ayağı vardır. Her ayağının arasında 360.000 âlem vardır. Her âlemin içi melekle doludur. Onlarda istiğfar edip sevabın Ciharıyâr-ı Güzin olan dört halifeye bağışlarlar. Onları sevmiyenlere lânet ederler. O Kürsi hem de lâtif bir cevherdir ki yedi kat yerler ve gökler Kürsi katında bir ulu sahrada (kırda) bir halka kadardır. Kürsi de kendisini büyük gördü. Hak Teâlâ da onu bir kandil gibi Arş'a astı. Allah arşın altında

da Mescûr adında ulu, kocaman bir deniz yarattı ki Arş'ın sağ yanında, yedinci kattaki gökten yukarıdadır. Hak Teâlâ bu dünyayı ölümlü, fâni kıldıktan sonra yine o denizden hayat verse gerektir. Bu yıldızların her biri de bir gökte olduğundan kimi büyük, kimi küçük görünür ve bu yıldızların beşi saygın, itibarlıdır ki güneş ve ay ile yedi olurlar. Onlara yedi gezegen, yedi seyyare derler. Her biri bulunduğu gök'ün Hakanıdır.

Bu yedi kat göklerin İlki yeşil zebercettendir. Adı da Berkıa'dır. Onun melekleri sığır şeklindedir. Ona bir melek vekil seçilmiştir. Adı İsmâil'dir. Kamer bu göktedir. İkinci gök Kaydum'dur. Sarı yakuttandır. Melekleri Anka şeklindedir. Ona da bir melek vekildir. Adı Mihâil'dir. Utarit yıldızı bu göktedir.

Üçüncü gök Mâun'dur. Kızıl yakuttandır. Onun melekleri Kerkenes (Akbaba) biçimindedir. Ona bir melek vekildir. Adı Safrâil'dir zühre yıldızı (Çoban yıldızı) bu göktedir.

Dördüncüsü ak gümüştendir. Onun melekleri Hûr suretindedir. Ona vekil olan meleğin adı Salsaîl'dir. Güneş bu göktedir.

Beşinci gökyüzü kızıl yakuttandır. Adı: Reknâdır. Bu gökün melekleri âhü gözlü hûrilerdir. Merih yıldızı bu göktedir.

Altıncı gök katı, Reria'dır. Onun melekleri âdem şeklindedir. Ona vekil olan meleğin adı, Şemhâî'dır. Müşteri yıldızı bu göktedir.

Yedinci gök, Garibâ'dır. Açık nurdandır. Onun da melekleri âdem şeklindedir. Ona vekil (Muhafız) meleğin adı Ekrâil'dir. Zuhal yıldızı bu göktedir.

İşte bu göklerin içi meleklerle doludur. Bunların gıdası tesbihtir. bu meleklerde nefis (Şehvet) yoktur. ama akıl düşünce vardır. Hak Teâlâ insana hem nefis, hem akıl verdi. Yaratıkların en şereflisi kıldı.

Güneş bitkileri, nebatları, ve yemişleri büyütür. Hak Teâlâ bu özelliği onlara vermiştir. Bu bitkilere, çiçeklere güneş değmese, dokunmasa onlar olgun hale, kemâle gelmezler. Yemiş acı olur ve bu güneşin cürmi, cismi, gövdesi, bu yeryüzünün 160 büyüklüğündedir. Çünkü güneş, dördüncü kat göktedir. Yeryüzünden birinci gök katına kadar aralık 500 yıllık yoldur ve o gökün kalınlığı da 500 yıllık yoldur. İkinci üçüncü ve tâ Yedinci kat göğe kadar aralıklar böyledir. Buna göre yer yüzünden güneşin aralığı 4.000 yıllık yol olur. Bu kadar yoldan güneş, ışık verir,canlıları besler.

Şimdi! Güneş'ten aşağı olan gökler, ışıklara engel olmaz mı? diye sorulsa buna cevap şudur: Bu gökleri Hak Teâlâ billur gibi ince, latif, hoş cevherden yaratmıştır. Ay birinci göktedir. Onun cürmi, büyüklüğü, cismi bu yer yuvarlağının 180 kadardır. Ay arttıkça meyveler, yemişler de büyür. Ana karnındaki çocukta böyledir. O beş yıldızın, beş gezegenin de dünyada etkileri, tesirleri vardır.

Hak Teâlâ bizim dünyamıza 70.000 yıl ömür takdir etmiştir. Her yedi bin yılda bir cins kavim gelmektedir. Çünkü bu yedi gökün her birine bir yıldız hükmeyler. Her birinin 1000 yıl hükmü vardır.

Bu yedi gezegenin (Seyyarenin) hükmü tamamlanınca bir kavim da yaratılırdı. Son devirde Âdem (a.s.) gelmiştir. O da sona erince başka kavm kalmaz bunlar fâni (Yok) olduktan sonra haşır ve neşir (Kabirlerden toplanma) zahir olur ve Allah'ın ne Arş'a ihtiyacı vardır, ne Kürsi'ye ve ne hiçbir yaratığa! Bütün yaratıklar ona muhtaçtır. Allah, kamudan müstağnî kimseye muhtaç olmayıcıdır.

Dördüncü sorunun cevabında Resûl-i Ekrem (s.a.v.) şöyle dedi:

— Allahü Teâlâ bu evreni, bu âlemi baştan başa sudan yarattı. Suya bütün yüceliği ile baktı. Su o yüce bakıştan coştu. Kaynadı ve o sudan bir duman meydana geldi. O duman, o tütsüntüden gökleri yarattı.

Nitekim şöyle buyurdu:

"Allah, bu gökleri o buğudan, o dumandan yarattı." (Fussılet sûresi, âyet:10)

Şöyleki Allahü Teâlâ buyurur:

"Allah bu göğü yarattığı zaman gök bir parçaydı." (Duhan sûresi, âyet:10)

Sonra buyurdu. Yedi parça, yedi kat oldu. Bu yolda Allahü Teâlâ şöyle buyurur:

"Allahü Teâlâ vakta ki yedi kat göğü yarattı ve iki günde her gökün işini bitirdi. Her melek bölüğünün nerede olacağını bilirdi." (Fussulet sûresi, âyet: 13)

Ve şöyle vahiy buyurdu:

"Yıldızları göklere ziynet olsun ve halk baksın, görsün diye bu göklerde yerleştirdik. Vakta ki göklerin işi tamam oldu, bu su Al-

lah'ın heybetinden kaynadı, köpüklendi, o köpük cihanın ortasında toplandı. Şimdi yüce Kâbe oradadır. Bunlar, her şeyi hakkı ile bilen Allah'ın takdirleridir."

Hak Teâlâ o köpükten yeri yarattı ve döşedi. Bu yolda şu âyet-i kerîme buyurulmuştur:

"Gökyüzünden sonra yeryüzünü yaydık." (Nâziât sûresi, âyet: 30)

Yaratılan bu yerler de bir parçaydı. Allahü Teâlâ'nın buyruğu ile gökler gibi yedi kat oldu. Kur'ân'da bu olay şöyle anlatılmaktadır:

"Ama o kâfirler bilmeliydi ki göklerde, yerlerde tek parçaydı biz gökleri yedi parçaya ayırdık, yerleri de öyle yedi parça olarak yarattık." (Enbiyâ sûresi, âyet: 31)

Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurulur:

"Allahü Teâlâ öyle bir Allah'tır ki yedi kat göğü ve yeri yaratmıştır." (Talâk sûresi, âyet: 12)

Yüce Allah, yerleri yedi parça eyleyince onları suyun üzerine koydu. Her yerden pınarlar akıttı. Cenâb-ı Hak şöyle buyurur:

"Yer'den su kaynakları akıttı ve dağlar, yerleştirdi, yere mıhladı." (Nâziat sûresi, âyet: 31-32)

Allahü Teâlâ otlar bitirdi ve bu yerleri su üstünde bir balığın arkasına koydu. O balık suyun içindedir. O su bir taşın üstünde, taş ta bir meleğin avucu içindedir. O melek böylece bir yere dayanmadan durmaktadır. Ayağının altında hiç bir dayanak yoktur. O balık ta şunu bilmeli ve demeli:

— Yer, benim üstümdedir. Ama ben yalnız başıma götürmüyorum. Belki onu benim de altımda bulunan melek, hemde ayağının altında dayanak yokken tutmaktadır. O balık ne zaman deprense bu yer'i (arz'ı) titretir. Allah bilir ki bu yaratıklar mustariptir ve (depremle) titremektedir, yeryüzünde de dirlik edemezler, bunun üzerine dağları yarattı ve yere baskı kıldı. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Dağları da kazık gibi kılmadık mı?" (Nebe sûresi, âyet: 7)

Tâ ki dünya titremeye, deprenmeye ve bu halk onun üzerinde yaşayalar, birlik süreler. Allah bunları 6.000 yılda yarattı ki, o altı bin bu

cihanın altı günüdür. Yedinci günde 1000 kadardı. Artık bu felek dönmeğe başlamıştı. Yıldızlar yürüyüşe geçtiler ve 7.000 yıl bu cihana ömür verdi. Artık viran kılsa gerektir. O vakit ki Kalem'i yarattı ve Kıyamet kopup dünya harap olur, bu aralık 14.000 yıl miktarı olur. 7.000 yıl yaradılması müddetidir, 7.000 yıl yaşaması bekası müddetidir.

Beşinci sorunun cevabı da şudur:

Hak Teâlâ şöyle buyurmuştur:

"Yüce Allah bu güneşi ışıklandırıp ay'ı nurlandırdı." (Yunus suresi, âyet: 5)

Nur, aydınlıkta güneş ışığında eksikçedir.

Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurmuştur:

"Allahü Teâlâ ay'ı nurlandırdı ve güneşi ışıklandırdı." (Nûh sûresi, âyet: 16)

Hak Teâlâ kimi âyetlerde güneş aydınlığına ziyâ ve ışık (Siraç) buyurdu. Ay'ı ne zaman andı ise (Nûr) dedi. Bundan da ay'ın parlaklığının güneşin parlaklığından daha az olduğu anlaşılıyor.

Allahü Teâlâ şöyle buyurur:

"Ayın nurunu biz malettik." (İsrâ sûresi, âyet: 17)

Din bilginleri ay ve güneş hususunda aslında fikir ayrılığına düşmüşlerdir:

— Allahü Teâlâ bunları hangi şeyden yarattı? Demişlerdir. Ateşten yarattı ise, en sonunda ateş olurlar.

Kimileri de:

Arş'ın nurundan yarattı! dediler.

Abdullah b. Abbas (Allah ondan razıl olsun)'ın rivayet ettiği bir hadis; Ay'ın ve Güneş'in aslının nasıl bir şey olduğu ve her gün nereden doğup, nereden dolanıp, nereden battıkları ile alakalıdır. (İleride tafsilatlı anlatılacaktır.)

Ebu Zer Gıfari Peygamber (s.a.v.)'den şöyle bir hadis rivayet etmiştir: Ebu Zer Gıfari şöyle diyor:

— Birgün ikindi vaktinde, yâni güneşin sarardığı vakitte, Peygamber (s.a.v.)'le birlikte oturmuştum. Vakta ki güneş batmağa, dolanmağa başladı. Ben:

— Yâ Resûllallah! dedim, bu güneş nerede dolanır? (Dolaşır) ve nereden doğar?

Peygamber (s.a.v.):

— Yâ Ebâ Zer! diye buyurdu. Göğün kenarında bir sıcak pınar vardır. Her gün güneş o pınarda dolanır.

Nitekim Allahü Teâlâ buyurmuştur ki:

"Güneşin dolandığı yerde onu kapkara bir çamura batıyor buldu." (Kehf sûresi, âyet: 86)

— Ben yâ Resûlallah, güneş oradan nereye gider? diye sordum.

Resûl (s.a.v.):

— Gökten göğe batar. Sonra arş'ın altına erişince Yaradanına tâ Sabah vaktı oluncaya kadar secde kılar. Ondan sonra Allahü Teâlâ'dan izin ister:

— Yârabbi, hangi yandan doğayım? Doğudan mı veya batıdan mı? Der. Allahü Teâlâ Cebrâil'e buyruk salar. Tâ.. Arş'ın nurundan ona bir kaftan giydirir. Ona vekil olan meleklere buyurur. Güneşi doğu'ya götürürler ve oradan doğar. Böyle doğuş Hak Teâlâ'nın güneşin batıdan doğmasını ve dünyanın harap olmasını buyurduğu zamana kadar sürer. Güneş, o vakit Allahü Teâlâ'dan destur diler, fakat Rabbin izni üç gün gelmez, dördüncü gün Allah'tan:

— Nereden dolandınsa, nerede battınsa yine oradan doğ emri gelir. Fakat, o kaftan ki arş'ın nurundan giyerdi. O gün giydirilmez. Güneşin de hiç bir nuru ve aydınlığı kalmaz. Dördüncü gün şöyle siyahça batıdan doğar. Göğün ortasına kadar gelir. Bütün dünya halkı onu görürler, sonra geri dönüp batıdan dolanır ve tevbe kapısı halk üzerine kapanır. Bundan sonra da hiç bir kişinin tevbesi kabul olunmaz. Kıyamet'in kopmasına da az bir zaman kalır.

Resûl (s.a.v.)'in bu sözleri üzerine Ebû Zer Gıfâri:

— Yâ Resûllallah! Ay haberi nicedir! dedi ve şu cevabı aldı:

— Ay da hemen o pınarlardan dolanır. Bir gökten bir göğe gider.

tâ Arş'ın altına gelir. Allahü Teâlâ'ya secde kılar. doğacağı vakti gelince Allah'tan izin ister. Cenab-ı Hak ta doğu yönünden doğmasına izin verir ve Cebrâil'e:

— Kürsi'nin nurundan Ay'a bir kaftan giydir! Diye buyurur. Ay'a kaftan giydirilir. Bundan ötürüdür ki Ay'ın nuru, güneşin nurundan eksiktir. Çünkü güneşin kaftanı arş nurundandır ve ay'ın nuru Kürsi nurundandır.

Ebû Zer Gifâri der ki:

— Sonra Hazret-i Bilal-i Habeşi ezan okudu. Peygamber (s.a.v.) sözü kesti ve mescide girdi namazını kıldı.

Güneş ve ay hakkında Abbas oğlu Abdullah'tan (Allah ondan razı olsun) rivayet edilen Hadis-i şerifin geniş açıklanması.

Fakat Abbas oğlu Abdullah'ın rivayet ettiği o uzun hadisi, Hibban oğlu Mukatil, İkrime'den (Allah hepsinden razı olsun) şöyle rivayet eder:

— İkrime bana dedi ki: Birgün Abbas oğlu Abdullah'ın katında oturmuştum. Bir kişi geldi:

— Ben bu gün Kâabül Ahbâr'dan ay ve güneş sıfatından bir söz işittim, çok şaşırdım! dedi. Kâabül Ahbâr'ın aslı Yahudi idi. Tevrat ilminde gayet bilgindi. Eski zamanın din kitaplarını da çok okumuştu. Halife Hattab oğlu Ömer zamanında müslüman olmuştu. Medine halkı her gün onun katında toplanırlardı. O Tevrat'tan ve o eski kitaplardan söz ederdi. İşte Abdullah bin Abbas'ın yanına gelen kişi onun yanından geliyordu. Sözüne şöyle devam etti:

Kâb'ül-Ahbar dedi ki:

— Kıyamet gününde ay ve güneşi, ikisini birlikte, götürdükleri zaman onlar kapkaradır ve nurları üzerlerinden gitmiştir. İki sığır şeklinde halkın üzerinde görünürler! Bütün mahşer halkı onları görür. Ondan sonra ikisini Cehennem'e iletirler. Onlar burada ateş olacaklardır. Çünkü Allahü Teâlâ onları oddan (ateşten), yaratmıştır! dedi.

O zaman Abdullah oğlu Abbas (Allah ondan razı olsun) darılarak:

— O ne söylerse Yahudilerin kitabından söyler! dedi.

Allahü Teâlâ ise şöyle buyurdu:

"Güneş'i ve Ay'ı gök altında devamlı olarak size musahhar kılan Allah teâlâdır." (İbrahim sûresi, âyet: 33)

Ve Kâb'ül-Ahbar'a sordu:

— Ay ve güneşin ne günahı vardı ki Allahü Teâlâ onları Cehennem'e atsın?..

Ve sonra Abbas oğlu Abdullah halka:

— Ben size ay ile güneşin sıfatını söyleyim! dedi şöyle ki peygamber (s.a.v.)'den işitmiştim Peygamber (a.s.) şöyle buyurdu:

— Hak Sübhânehü Teâlâ, Ay ve Güneşi Arş'ın nurundan yarattı. Öyle ki ikisinin de nuru eşitti. Güneşin cismi bu cihanın cürmi, cismi kadardır. Ayınki biraz daha eksiktir. Ama göze küçük görünmeleri çok ırak olduklarından ötürüdür. Eğer Allahü Teâlâ Ay'ı o yarattığı gibi bıraksaydı, gece ile gündüz seçilmezlerdi. Ay ve gün hesabı bilinmezdi. Allah, halka şefkatinden Cebrail'e emretti, onu Cebrail kanadı ile üç kez sildi. Böylece ayın nuru eksildi. Görünen karanlıkta Cebrail (a.s.)'ın kanat izidir.

Sonra peygamber (s.a.v.) şu âyeti okudu:

"Biz geceyle gündüzü kudretimizi gösteren iki nişane yaptık. Gece alâmetini giderdik. Eşyayı gösterici gündüz alâmetini getirdik. Rabbinizden bir lûtuf bekleseniz, yılların saymasını ve vakitlerin, hesabını bilmelisiniz." (İsra suresi, âyet: 12)

Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurdu:

— Hak Teâlâ vakta ki güneşi yarattı.Ona arş'ın nurundan bir taşıt yarattı. O arabanın 360 köşesi vardı her bir köşesine dördüncü Gök'ün meleklerinden bir meleği muhafız bıraktı. O melekler daima güneşi o arabanın üstünde doğudan batıya doğru ve batıdan doğuya doğru çekerler. Hak Teâlâ 180 pınar doğunun bir tarafında, 180 pınar da bir tarafında yaratmıştır. Batının da iki tarafında yüz seksen pınar yaratmıştır. Güneş, doğudaki pınar gibi hergün bir pınardan doğar, karşısında olan pınarda dolanır. İki kere 180 üçyüz altmış eder. Güneş her yıl her gün bir pınardan doğar ve bir pınarda dolanır. Bu doğuları ve batıları Allahü Teâlâ Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle zikretmiştir:

"Doğuların ve batıların Rabbi olan Allah'a ant içerim ki." (Mearic suresi, âyet: 40)

Ve Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurur.

— Her göğün altında havada bir deniz vardır. Doğudan batıya kadar Allah'ın buyruğu ile şöyle boşlukta durur. Katresi Yer'e dökülmez ve bu ay da, deniz de o enginlerde yürürler. Öteki beş gezegen yıldız da öyle yaparlar. Nitekim Cenâb-ı Hak şöyle buyurur:

"Gündüz sinip, geceleri gözüken gezegenlere (yıldızlara) **and olsun."** (Tekvir sûresi, âyet: 15, 16)

Ay ve güneş gibi birer taşıt üstünde yürürler. Doğudan doğarlar ve Batı'dan dolanırlar ve onlarda bu enginliklere yürürler.

Böylece Peygamberimiz:

— O Hak Teâlâ hakkı için ki Muhammed'in canı onun güçlü elindedir. Eğer güneş o enginde gitmeseydi ve sudan doğmasaydı, Âdemoğlu'ndan, bitkiden, ağaçtan hangi şeyin üstüne doğsa, o şey güneşin ısısından yanıp kül olurdu ve eğer güneş o suyun içinden gitmeseydi halk ona –güzelliğinden ve latifliğinden ötürü– secdeye kapanır. Ali bin Ebi Tâlib (Allah ondan razı olsun) Peygamber (s.a.v.)'in katında oturmuştu:

— Yâ Resûllallah! dedi. O yıldızlar ki Allahü Teâlâ: Gündüz görünüp gece sönerler, diye anmıştır, onlar hangi yıldızlardır? diye sordu.

Peygamberimiz (s.a.v.):

— Bu beş yıldız ki birisi Evha, birisi Müşteri, üçüncüsü Merih, dördüncüsü Zühre, beşincisi Utârit'tir. Bu beş yıldız da ay gibi doğudan doğarlar. Batıda dolanırlar. her birinin bir taşıtı vardır. Nitekim ay'ın ve güneşin de vardı. O taşıtlar hava boşluğundaki suların içinde yürürler ve Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Bütün yıldızlar ayrı bir felekte yüzerler." (Yâsin sûresi, âyet: 40)

Eğer yüzmeselerdi Hak Teâlâ yüzerler demezdi. Hemde bütün yıldızlar, bu beş yıldız dışında, her birisi gök boşluğunda yerli yerinde dururlar.

Resûl (s.a.v.) yine şöyle buyurdu:

— Güneş her gün taşıtı üstünde bir pınardan doğar. O taşıt da 360

melek enginliğin içinden çekerler ve her bir melek o taşıtın bir köşesine yapışmıştır. Allahü Teâlâ, kullarına hangi gün inayet yardım edecekse onlara kendi âyetini, burhanını gösterip:

Güneşe:

— Seni taşıyan taşıtından dışarı çık! der. Güneş engine düşer. O taşıtı çeker 360 melek şaşkınlaşırlar.

O vakit insanlar:

— Güneş tutuldu! derler. Dünyaya karanlık dolar. bir saat, veya iki saat, Hak Teâlâ'nın dileği kadar gündüz, sanki gece gibi olur. Sonra Hak Teâlâ buyurur. Güneşi engin sudan çıkarırlar. Yine taşıtına koyarlar.

O vakit halk:

— Güneş, tutulmaktan kurtuldu! derler.

Peygamber (s.a.v.) yine buyurdu:

— Güneş o çeşmelerden birisinden dolanınca, melekler onu gökten göğe arş'ın altına iletirler. Bu yolda Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Güneş, kendi mihveri çevresinde, belirli bir vakit için hareket etmektedir. Bu, her şeye galip olan Allah'ın her şeyi bilen takdiridir." (Yâsin sûresi, âyet: 39)

Güneşin karar kıldığı, durduğu yer de Arş'ın altıdır. Allahü Teâlâ doğuda, karanlıkta bir perde yaratmıştır. Ona bir meleği vekil bırakmıştır. Güneş her gece dolanınca, o melek, o karanlıktan bir avuç alır. Sonra avucunu açar. O karanlıktan, parmakları arasından parça parça karanlık cihana saçılır. Şafak kaybolunca avucunu da bütün açar. O meleğin kanadı doğudan batıya yetişir ve kanadı ile o karanlığı doğudan batıya kadar sürer. Dünyayı karanlık basar. Sabah vakti erişince de o melek o karanlığı yine kanadiyle sürüp doğudan batıya iletir. Kendi de batıya gelir. O karanlığı yine eline alır. Batıda yerleştirir. O yerde –ki yedinci deniz oradadır– o Melek daima her gece doğudaki o karanlık perdesinden bir avuç batıya iletir. Bu perde ne zaman maşrıktan (Doğudan) mağribe (Batıya) gelirse o vakit te Kıyamet kopar.

Peygamber (s.a.v.) şöyle dedi:

— Güneş, arş'ın altında secde kılar, bütün melekler ki şimşek ve-

kilidirler, vakit sabah olunca, Hak Teâlâ'dan onlara güneş yeniden doğu'ya varsın diye ferman gelir. Sonra da güneş doğsun diye o melekler onu bir taşıta koyarlar. Gökten göke götürürler. Tâ Doğuya gelinceye dek. Vakta ki güneş doğuya gelir. Doğudan doğmaya başlar. Ayında doğması ve dolanması güneş gibidir. Tâ.. Kıyamet yaklaşıncaya kadar bunun gibidir ki anlatmış olduk.

Böylece, Kıyamet kopması yaklaşdığında halk fısk ile fesat ile uğraşırlar. Yargıçlar adil hüküm vermezler. Allahü Teâlâ halkın üzerine tevbe kapısını kapar. Güneş, Arş'ın altına gelince, bir gün secdede kalır. yine döneceği vakit Allahü Teâlâ'nın dergahından izin gelmez. Ay ve güneş arş'ın altında üç gün ve üç gece kalırlar. Bu cihan karanlık içinde kalır. Yıldızların nurundan başka nur kalmaz. Halka o gece çok uzun gelir. Halin ne olduğunu kimse bilmez. Hikâyenin ne olduğundan da habersizdirler. Ama gece namazlarını kılan âbidler bunu bilirler, namaz vazifelerini bitirince sabah namazı vaktini beklerler. Lâkin sabahın olmadığın görürler. O korktukları geceye uğradıklarını anlarlar. Varıb camilere girerler. Ağlaşırlar. Dua ve yakarma ile meşgul olurlar. Üç gün kadar bir zaman geçince Allahü Teâlâ Cebrail (a.s.)'a Ay'ı ve Güneş'i almasını emir buyurur. Yine Ay ile Güneş'in batı'dan doğması için Batı'dan yana gider. Nursuz ve kara kalkan gibi göğün ta ortasına gelirler. Öğle olur. Cihan halkı onları görürler. İkiside giderler. Mağripten dolanırlar. Her gün dolandıkları pınardan dolanmamak isteyince Hak Teâlâ'nın emri ile melekler buna engel olurlar. Bundan sonra tevbe kapısı da kapanır.

Ali (Allah ondan razı olsun) Resûl-i Ekrem'den şöyle sordu:

— Yâ Resûlâllah! Tevbe Kapısı ne gibi şeydir! dedi. Peygamber (a.s.)'da:

— Yâ Ali! Dedi. Batıdan öte tevbe için iki kanatlı bir kapı yapılmıştır. Her kenarı cevherden ve incidendir. Bir kanadından bir kanadına olan aralık 40 yıllık yoldur. Her kul ki (Nasuh tevbesini), en halis, en temiz tevbesini ederse, bu tevbesini o kapıdan Allahü Teâlânın dergahına götürürler.

Muaz bin Cebel:

— Ya Resûlallah! Nasuh tevbesi nedir? diye sordu.

Resûlullah (s.a.v.)'de şu cevabı verdi:

— O Nasuh tevbesi şudur ki kul kendi günahına pişmanlık getirir ve hiç bir yolda o günaha girmeyeceğine, öyle bir günaha dönmüyeceğine ant içer. Nitekim sağılmış süt memeye dönmez ve dönmeyeceği gibi.

Peygamberimiz sonra:

— O kapı şimdi halka hâlâ açıktır! Hak Teâlâ ayı ve güneş'i Batıdan doğduruncaya kadar açık kalacaktır. O kapıyı Allahü Teâlâ'nın buyruğunca halkın üstüne kapatırlar. Ondan sonra da hiç bir günahkarın tevbesi kabul olunmaz. Hiçbir kâfir'in de İslâmlığı kabul edilmez.

Ve Hazret-i Muhammed (s.a.v.) şu âyeti okudu:

"Rabbinin alâmetlerinden birisi geldiği gün daha önce iman etmemiş olan kişiye, o gün imana gelmesi hiç bir hayır (yarar) **getirmez."** (En'am sûresi, âyet: 158)

Ubey bin Kâab (Allah ondan razı olsun) dedi ki:

— Ey Allah'ın Resûlü! Ondan sonra bu cihan ne olur? Ay'ın ve güneş'in de hali nice olur?

Peygamberimiz:

— Ondan sonra, Ay'a Güneş'e Allahü Teâlâ yine nurunu bollaştırır, feyizlendirir. Önceleri olduğu gibi doğu'dan doğarlar batıdan dolanırlar. Ama o vakit kıyamet'e o kadar az zaman kalır ki bir at yavrusu tay, doğmuş olsa, henüz üzerine binilmeye gücü olmadan Kıyamet kopar ve İsrâfil de borusunu çalar. Bütün yaratıklar ölür. Halin ne olduğunu kimse bilmez, anlamaz. Hiç bir kişinin haberi yok iken, bütün insanlar gaflette iken ansızın sur borusu sesini işitirler.

Nitekim Râbbi'l-âlemin şöyle buyurur:

"Size o ses ansızın gelir." (Âraf sûresi, âyet: 187)

Yine Yasin sûresinde ki bir ayette şöyle buyurulmuştur:

"Onların beklediği yalnız bir âvâz'dır. Onlar çekişip dururken bu âvâz kendilerini yakalayı verir." (Yâsin sûresi, âyet: 49)

Yâni kıyâmet şu yolda ansızın erişir ki, iki kişi oturup iki lâkırdı

ederken biri bir yana düşer, öbürü bir yana. İkisi de can verirler. Sonra bu cihan 40 yıl bomboş kalır bu yer, bu gök ve hava, ve yıldızlar hemen eski kararda olurlar. Ay ile güneş yine doğarlar ve gökte dolanırlar (Batarlar) gökkubbeden yağmurlar yağar. Yeryüzünden bitkiler fışkırır. Ağaçlar yeşerir, yemişler oluşur, yerlere dökülür. Kimse bulunmadığı için onlardan ne insanlar, ne de vahşi hayvanlar ne kuşlar, ne yırtıcılar hiç bir yaratık faydalanamaz. Allahü Teâlâ, meleklerin canı kabzedilsin diye buyurur.

— Yerde ve gökte kimse kalmasın! Yalnız Cebrâil ve Azrâil ve İblis kalsın! der.

Sonra Allahü Teâlâ şöyle buyurur:

— Ey Cebrail! Yere in. Yer'in halini gör, nicedir.

Bu buyruğu alan Cebrâil yer'e iner. Cihanın onarıldığını görür. Bitkiler canlanmış, yemişler olmuş. Bütün sular akmaktadır. Bahçeler tazelenmiş, ne kadar altın ve gümüş varsa yer altından yer yüzüne çıkmış ve taş gibi, toprak gibi dökülmüşlerdir. Her şey yerde yatmaktadır. Ama yaratıklardan, hayvanlardan kimse yoktur ki faydalanabilsin. Cebrâil (a.s.) yine gök katına çıkar. Allahü Teâlâ ona:

— Ey Cebrâil, dünya yüzünde ne gördün? der. Cebrâil de:

— Yarabbi,sen daha iyisini bilirsin. Yaptıklarını gördüm, hepsi kırılmış, can vermişlerdi. Cihanı gördüm. Yine onarılmıştı. Onlardan mamur kalmıştı.

Allahü Teâlâ:

— Ben onlara şöyle demiştim! diye buyurur ve şu âyeti hatırlatır:

"Bu yer'i ve bu yer'de her ne varsa ben yarattım. Yine bana miras kalacaktır. Bütün yaratıkların geri dönüşü banadır. Benim dergahımadır." (Meryem sûresi, âyet: 40)

Allahü Teâlâ Cebrâil'e şu ilahi sözlerini söylemeye devam eder:

— Onlar dünyadan ötürü bana asi oldular. Buyruğuma aykırı iş işlediler. Kanlar döktüler. Türlü fesatlar işlediler. Bugün o kavga ettikleri dünyanın hepsi bana kaldı. Onları ölümle kahrettim. Yok oldular.

Allahü Teâlâ bundan sonra İblisi ve Cebrâili ve ölüm meleği

Azrâil'i öldürür. Kendisi bakidir. Hayatı O yaratmıştır, hayata ihtiyacı yoktur. Ölümü de O, yaratmıştır. Kendisine ölümden de zarar gelmez.

Bundan sonra Allahü Teâlâ kendi azametinden(*) ve saltanatından sorar:

— Padişahlık bugün kimindir? der. Nerede onlar ki biribirini yağmalayıp biribirini dünya padişahlığı için öldürürlerdi?.. Fakat, cevap verecek kimse bulunmaz. Allahü Teâlâ kendi yüceliğiyle kendisi cevap verir şöyle buyurur:

— Mülk te, padişahlıkta Allahındır ki vâhid'dir, tektir. O'nun ortağı yoktur. Bütün yaratılanları ölümle kahreder. Vaktaki cihan bu hal üzerine tamam kırk yıl kalır, bundan sonra Hak Teâlâ bütün yaratıklar içinden ilk önce İsrâfil (a.s.)'ı diriltir. Sur borusunu çalar. Bütün halk dirilirler. hesap yerine gelirler. Sonra Allahü Teâlâ bunları hesaba çeker. Ay ile güneşi de hesap yerine çağırır. Ay ve güneş korkudan kapkara olurlar. Allahü Teâlâ'nın hışmından toparlanırlar, bir top gibi olurlar. Allahü Teâlâ onlara:

— Arş'ın altında ikiniz de secde ediniz!.. Diye emreder. Onlarda emri yerine getirirler ve şöyle derler:

— Yarabbi! Bize bu halkın günahkârlığı, uğursuzluğundan ötürü azap etme. Çünkü sen bilirsin, her ne kadar halk, günahı, suçu bizim ışıklarımızla işledilerse de günaha girmekte biz bunlarla elele vermiş değiliz. Onları günah işlemekten engellemek elimizden gelmedi!

Onlar böyle cevap verince Hak Teâlâ da şöyle buyurur:

— Gerçek söylediniz! Siz benim itaat edici kullarımsınız. Arş'ımın nurundan yarattım sizi, yine arşımın nuruna geri göndereceğim. Böylece ay'ı ve güneşi yine arş nurunu geri yollar. İkisi orada birlikte fanî olacaklardır. Hazret-i İkrime der ki:

— Vakta ki Abbasoğlu Abdullah, bu hadisi tamam etti ben o kişiye:

Kâbü'l-Ahbar'a vardım. Ona:

— Bu kişi bana geldi. Senden ay ve Güneş'in hallerinden bir ta-

(*) Eski adillerimizden Sinasi şöyle demiştir: **"Hak Teâlâ kıyamet aleminin padişahı, Lâ mekandis, olan ay devletinin Taht- Kehi!"**

kım sözler söyledi. Abbas oğlu Abdullah'ta darıldı, kızdı. Hazret-i peygamberden Ay ve Güneş hakkında hadis rivayet etti. Tâ.. İlk yaradıldığından fani oluncaya kadar bütün hallerini bildirdi! dedim. Kâabül ahbar kalktı.Abbas oğlu Abdullah'ın katına geldi. Özür diledi. ve:

— Ben söylediğim o sözleri eski kitaplardan söyledim. Belki de yahudiler değiştirmiş olabilirler: Ama senin söylediğin bu hadis doğrudur. Bu hadisi sen benim katımda da söyle. ben de senden hıfzeyleyim, belleyim! dedi.

İkrime derki:

— Abbas oğlu Abdullah bu hadisi başından sonuna kadar bir harfi eksiksiz olarak okudu.

Şimdi geldik **Altıncı sorunun cevabına:**

"Kıyamet ne gün kopar?"dı. Cevabı için Cebrâil (a.s.) şu âyeti okudu:

"Yâ Muhammed! Senden sorarlar ki, Kıyâmet ne vakit kopacaktır? Sen deki; O vakti Allahü Teâlâ bilir." (Âraf sûresi, âyet: 187)

Resûl (s.a.v.) sözlerine şöyle devam etti:

— O vakti Allahü Teâlâ kimseye bildirmemiştir. Kıyamet Günü gelince bütün yaratılanlar kendilerini kuşluğa dek, ya da ikindiye kadar eğlendiklerini vakit geçirdiklerini sanırlar. Allahü Teâlâ şöyle buyurur:

"Ey Muhammed! Sana: (Kıyamet ne zaman kopacaktır? Diye sormaktadırlar. Kıyamet'in bilgisinden, ne zaman kopacağından seninde haberin yoktur ve bu âlem Allahü Teâlâ'dan varlık bulmuştur. Sonu ne zaman viran olacaktır, kıyamet kopacaktır, onu yine Allah bilir." (Nâziât sûresi, âyet: 41-45)

Cenâb-ı Hak, nitekim şöyle buyurmuştur:

"Kıyamet size ansızın gelir. Ne zaman geleceğini kimse bilemez. Kıyamet'i sana sorarlarsa, ey Muhammed, sen de ki: "Kıyamet'in bilgisi Allah katındadır. Onu, O'ndan başka kimse bilmez. Eğer halk bu cihanın ne kadar zamanı geçtiğini ve ne kadar za-

man kaldığını bilselerdi kıyametin de kopacağını bilirlerdi ve bunu Allahü Teâlâ'dan başka kimse bilemez." (Âraf sûresi âyet: 187)

Resûl (s.a.v.) şu âyeti okudu:

"Allahü Teâlâ beş şeyi kimseye bildirmemiştir. Birincisi; Kıyâmet ne vakit kopar? İkincisi; Yağmur ne vakit yağar? Üçüncüsü; Ana karnında olan erkek mi, dişi mi olur. Dördüncüsü; Yarın ne olacaktır? Beşincisi; Her kişi ne yerde ölecektir? Bu beş şeyi Allah'tan başka kimse bilmez." (Rahman sûresi, âyet: 37)

Peygamber (a.s.) Her bir şey için bir nişan, bir alâmet söylemiştir. Bir kez Kıyamet gününden sordular. Hazret-i peygamber mübarek iki parmağını yâni şahadet parmağı ile orta parmağını, biribirinin üstüne koyup ona işaret edip şöyle buyurdu:

— Benimle Kıyâmet aralığı iki parmağımın aralığından fazla kalmamıştır. Ve yine bir hadiste Hazret-i Risâlet şöyle buyurmuştur:

— "Birgün Cebrâil benim katıma geldi. Elinde bir ayna ve aynanın ortasında kara bir nokta gördüm. Cebrâile:

— "Ey benim kardeşim! Ey dostum! Bu ayna nedir?.." diye sor dum. O da:

— "Cuma günüdür!" dedi. Yine:

— "Ya bu kara nokta nedir?" diye sordum. O da:

— "Kıyamet günüdür!" dedi. Ben:

— "Yani Kıyamet Cuma günü mü olacaktır?" dedim. Cebrâil:

— "Evet ey Allah'ın Resûlü! Dedi. Bundan sonrada peygamber (a.s.) her Cuma günü gelince Kıyamet kopmasını beklerdi. Haberde de gelmiştir ki, Peygamber (aleyhissalâtü veselam) birgün ashabı ile oturmuştu. Güneş sararmış ve akşam yaklaşmıştı. Resûli Ekrem:

— Bu günde kaç saat geçmiştir? Diye sordu. Hem geriye ne kadar vakit kalmıştır? Diye sordu. Ashab:

— Yâ Resûllallah, günün çoğu geçmiştir! Azı kalmıştır! Dediler. Peygamber (s.a.v.):

— Sizin ömrünüz geçen ümmetlerin ömrüne göre bu günün geri kalan vakti gibidir! Diye buyurdu.

— Yine bir gün Hazret-i peygamberin katına bir çöl köylüsü arap geldi. Bu kişi:

— Ey Allah'ın Resûlü! Dedi. Gece rüyamda bir ulu sahra gördüm. Yeşil çimenler fışkırmıştı. O sahranın ortasına bir minber kurulmuştu. O minberin de yedi ayak basamağı vardı. Orada seni gördüm ey Allah'ın Resûlü! En aşağı merdivenin basamağında oturuyordun!

Peygamberimiz (s.a.v.) o çöl köylüsü Arab'a:

— O yedi basamak merdivene 7000 yıldır. Ben en sondaki bin yılda gelmişimdir bu, Kıyamet'in yakın olduğuna işarettir! diye buyurdu. Yahudi bilginleride:

— Doğrudur, yâ Muhammed. Biz de Tevrat'ta böyle bulduk! dediler.

Yedinci soru da şu idi. Kaf dağı nerededir? Nasıl bir dağdır? Niçin yaratılmıştır?

Peygamberimiz (s.a.v.) bu soruya şöyle cevap verdi:

— Kafdağı denilen dağ, bu cihanı çepeçevre kuşatmıştır. Cihan, kafdağı'nın içinde şu yüzüğün içindeki parmağa benzer ayrıca, bu kafdağı yeşil zümrütten yaratılmıştır. bu göklerin gök renginde görünmesinin nedenliği o Kafdağı'nın akisi düştüğündendir. Yoksa gökte hiç bir zaman renk yoktur. Eğer Kafdağı'nın yeşilliği olmasaydı, gök bu türlü görülmezdi. Âdemoğlunun o dağa varması olur bir iş değildir. Oda şundan ötürüdür ki o dağa dört ay karanlıkta gidilir. Orada ne ay, ne güneş vardır. Bu kafdağı Yer'in mıhı, çivisidir. Eğer kafdağı olmayaydı, yer deprenmekten uzak kalmazdı. Hatta yeryüzünde rahat olamazdı.

Geldik **Sekizinci sorunun cevabına:**

Bu soru Cablısa ve Cablika şehirleridir. Muhammed (s.a.v.):

— Cablika ve Cablisa iki şehir yeridir. Birisi doğu ülkelerinde, birisi de batı ülkelerinde bulunur. Doğuda bulunan kente Cablika, derler, batıda olana ise Cablisa denir. Yeşil zümrütten yaradılmışlardır. İkisi de Kafdağı'na ulaşmıştır. Her şehrin eni ve uzunluğu ikibin fersahtır.

Bu cevabı Resûl (s.a.v.) söyleyince o Yahudilerin bilginleri, Kureyşten Ebû Cehil ve Velid hazır oturmuşlardı. Önlerine Tevrat koyup Hazret-i Muhammed (s.a.v.)'in sözleriyle ölçerlerdi ki, onların sözlerine uygun olup olmadığına bakarlardı. Ebû Talib oğlu Ali (Allah ondan razı olsun) o mecliste hazır bulunuyordu:

— Yâ Resûllallah! Bu dediğiniz şehirler bizim bulunduğumuz bu dünya içinde midir, yoksa değil midir? Diye sordu. Resûl (s.a.v.) hazretleri de:

— O şehirler karanlıklar içindedir ve kafdağına ulaşıktır! Diye buyurdu.

Hazreti Ali:

— Her şehirde ne kadar halk vardır? Diye sordu. Hazreti Muhammed (s.a.v.):

— Her şehrin kalesinin 1000 derbendi vardır. Her derbendini, yani dar geçidini geceleri biner kişi bekler. Nöbet bekleyen o bin kişiye tam bir yıl tamamlanıncaya kadar bir daha nöbet gelmez. Hazreti Ali:

— "Ey Allah'ın Resûlü: Bu kaleyi bunlar niçin beklerler? Diye sordu. Hazret-i Resûl (s.a.v.) şu cevabı verdi:

— Şundan ötürü beklerler. Çünkü o yanlarda çok halk vardır. Onlarla bu Cablisa ve Cablika halkı arasında düşmanlık üremiştir. Aralarında gece, gündüz savaşları eksik olmaz. İşte bundan ötürüdür ki nöbet tutarlar.

Sonra Ali (r.anh):

— Yâ Resûllallah! Bu Cablisa ve Cablika halkı Âdemoğullarından mıdır? Diye sordu. Resûl (s.a.v.):

— Onlar dünya yüzünde Âdemoğullarının yaşadığını bilmezler. Diye cevap verdi. Hazret-i Ali de:

— Şeytan onlara yol bulamazmı? Diye sordu. Resûl (s.a.v.)'de:

— Onlar şeytanıda bilmezler! dedi.

Hazret-i Ali:

— "Ey Allah'ın Resûlü! Bu ay, bu güneş ve bu yıldızlar onların üzerlerine doğmazmı? diye sordu, şu cevabı aldı:

— Onlar Hak Teâlânın ayı ve güneşi yarattığını da bilmezler:

— Ya bu cihanı nice görürler?

— Onların aydınlığı kaf dağının ışıklarındandır. Onların taş ve duvarları nur gibi ışık verir:

— Yâ Resûllallah, onlar ne yerler ne içerler?

— Hiç bir şey yeyip içmezler:

— Ya ne giyerler?

— Onların sırtı, vücudu giyinmek istemez.

— Melek midirler?

— Melek değillerdir. Ama ibadetleri melekler gibidir.

— Onlardan zürriyet gelir mi?

— Onların hepsi erkektirler! Aralarında dişi olanı yoktur.

— Onların dini ne dindir?.. Onlar Cennetlik midir, Cehennemlik mi dir?

— Onlar Cennet ehlidir! İslam dini yolundadırlar. Miraç Gecesi Cebrâil (a.s.) beni o yöne iletti. Ben onlara islam'ı arzettim. Müslüman olarak Allahü Teâlâ'ya ve bana iman getirdiler. Bende onlardan birisine İslamın şartları'nı öğrettim. O kişiyi onların üzerine vekilim, halifem kıldım. Sonra Cebrâil (a.s.) beni Fars vefid tarafına ve Ye'cüc ve Me'cüc ülkelerine ve münsil, bâkıl ve naris kavmına iletti. Onlara da islamlığı sundum. Fakat kabul etmediler. Hepsi de kâfirdirler.

Sonra Hazret-i Ali:

— Yâ Resûllallah! Dedi. Bizim halkımızdan hiç kimse onlara varabilir mi? Dedi. Allahın Resûlü (s.a.v.):

— Yok! onlara varmağa hiç kimsenin takatı yetişmez. Çünkü dört ay karanlıkta gidilir. Ama Âd kavminden üç kişi Hazret-i Hûd peygambere iman getirmişlerdi. Onlar Âd kavmi arasından kaçtılar. O şehiristana geldiler. Diye cevap buyurdu!

Kimileri:

— Bu Cablis ve Cablika denilen şehirler batı yönlerinde bulunur.

Eğer onların kavgası olmayaydı Yer'in halkı gök doğup dolandığında güneşin âvazını işitirlerdi! Derler. Ama bu haber gerçek değildir. Çünkü öyle olsaydı, Ye'cüc ve Me'cüc haberleri gibi ve İskender seddi haberi gibi bu da şöhret bulurdu. Şöyle rivayet ederler ki İskender-i Zülkarneyn (İki boynuzlu İskender) bu şehri görmek için iki ay karanlıklar içinde gitti. Sonunda korktu. Yine geriye döndü. Çünkü karanlık içinde daha iki ay gitmesi gerekti ki o şehre varabilsin. Bu şaşırtıcı haberdir!

Yahudi bilginleri bu sözleri işitince:

— Gerçek söylersin yâ Muhammed! Dediler. Biz de Tevrat'ta böyle bulduk. Âd kavminden kaçan o üç kişi o Cablika ve Cablisa şehrine düştüler. Fiyd halkından korktuklarından oradan çıkıp gidemediler. Çünkü onlardan o kavm daha güçlü daha çoktu. Sonunda o şehirde ölüp orada kaldılar! Dediler.

Dokuzuncu sorunun da cevabı şudur: Ye'cüc Me'cüc iki kardeştirler. Âdemoğullarındandır. Birine Ye'cüc, birine de Me'cüc denir. Bir takımının boyları uzun, bir bölüğünün boyları çok kısadır. Kulakları fil kulağı gibi olup. Onlar gayet te kalabalık kavmdır. Eriştikleri yerin ağacını, otunu, taştan, topraktan başka her şeyi yeyip kuruturlar. Her nereye ayak bassalar, yıkarlar. Yok ederler. Onlar doğu tarafında olurlar. Gün doğacağı vakit hemen yerin altına girip gizlenirler. Onların beri yanında bir dağ vardır. Çokta yüce bir dağdır. Öyleki o dağın geçilmesi kolay değildir. O dağın çevresinde ileri kentler çoktur. Eğer Ye'cüc ve Me'cüc oradan geçebilseydi eriştikleri yerin ağacını ve otunu ve insanlarını bile yerlerdi. O dağın bir yerinden bir yolu vardı. Vakit vakit o yoldan çıkarlardı. O yönleri de yıkarlardı. Yok ederlerdi. İskender-i Zülkarneyn o bölgeye varınca, oranın kavmi İskender'e geldiler, yalvardılar:

— "Bize bir çare eyle! Bizi Ye'cüc ve Me'cüc elinden kurtar! Her ne harcarsanız biz öderiz! dediler. İskender onlardan demir ve tunç istedi. Onlar da getirdiler. Hazırladılar. İskender de o tuncu ve demiri eritti. Sağlam bir set, bir duvar yaptırdı. O zamandan beri o halk öteki halkın kötülüğünden saldırganlığından kurtuldular. Bu Ye'cüc-Me'cüc hikayesi uzundur. Kur'ân âyetleriyle aşağıda anlatılacaktır. İnşaallahü teâlâ yerinde tamam olarak nakledeceğiz.

Onuncu sorunun Ashab-ı Kehf (Mağara ashab'ının) cevabı da şudur:

— Eski zamanda bir padişah vardı. Adına Dakyanus derlerdi. Onun bir şehri vardı. Adına esus (Tarsus) derlerdi. O kavim bütün kafirdiler. Dakyanus'a ilâh diye taparlardı. Bu olay İsa peygamber zamanından önceydi. O padişahın hâs adamlarından yedi kişi müslüman oldular, yani Allahın birliğine inandılar. Dakyanus'tan kaçtılar. Bir mağarada gizlendiler. Hak Teâlâ o mağaranın kapısını kapadı. Onları kimse görmedi. Uykuları geldi. Hemen yatıp uyudular. Üçyüz yıldan fazla o mağarada kaldılar. Dakyanus'un zamanı geçti. İsa peygamber (a.s.) geldi o halkın çoğu İsa peygambere iman getirdiler. Müslüman oldular. Sonra Hak Teâlâ bu yedi kişiyi kaldırdı. Bununda öyküsü uzundur. İnşaallahü teâlâ yeri gelince bütün anlatılacak:

Onbirinci soru Ashabı'l-Uhdud ile alakalıdır. Onun cevabı da şudur: Necran adında bir büyük şehir vardı. Bu kentin kavmi Hazret-i İsâ'ya iman getirmişlerdi. Onun şeriatinde yürürlerdi. O dolaylarda bir padişah vardı ki adına Yûsuf derlerdi. Takma adı Zûnuvas'tı. Yavuz bir padişahtı. Askeri son derece çoktu. Sonra İsâ peygamberi Hak Teâlâ göğe çıkardı. Onun Havârilerinden birkaç kişi o Necran şehrine geldiler. O halka:

— Musâ (a.s.)'ın şeriati ortadan kalktı. Bir peygamber de geldi. Adına İsâ derler. Şimdi hak dini İsâ peygamber dinidir. Musa peygamber dinini bırakıp İsâ peygamberin şeriatine uymak gerektir! Musa dinine girmek gereksizdir! Dediler ve İsâ (a.s.)'ın mucizelerinden bunlara akıl almaz olaylar gösterdiler. Böylece o kavm de İsâ dinine girdiler. Meğer o şehirde Zûnuvas'ın hâs adamlarından birkaç kişi varmış. Şehir kavmı onları tuttular:

— Sizin de bu dine girmeniz gerektir. Yoksa sizi öldürürüz! dediler. O hâs kullar da İsâ dinine girmeye yanaşmadılar. Sonunda Zûnûvas'ın adamları öldürüldü. Bu haber onun kulağına gitti. Kızdı, hiddetlendi, öfkelendi. 50.000 askerle onların üstüne yürüdü. Şehri çepe çevre kuşattı. Hendekler kazdırdı ve hendeklerin içinde ateşler yaktırdı. Oranın halkını hep tutukladı. Hendek kenarına getirdiler:

— İsâ dininden dönün. Yada sizi ateşe atarız! Dediler. Dininden dönenleri salı verdiler. Dönmeyeni o hendek içinde yanar ateşe attılar.

İşte Ashâb-il Uhdûd denilen o müslümanları ateşte yakanlardır. Nitekim Hak Teâlâ Kur'ân'da şöyle buyurmuştur:

"Hazırladıkları hendekleri, tutuşturulmuş ateşle doldurarak onun çevresinde oturup, inanmış kimselere dinlerinden dönmeleri için yaptıkları işkenceleri seyredenlerin canı çıksın." (Buruc sûresi, âyet: 4-7)

Kur'ân Ashab'il Uhdud'a lânet etmişti. Demek onların kazdıkları çukur, hendektir ki içinde ateş yaktılar, bu da uzun bir kıssadır. Aşağıda peygamber hikayesi anıldığı yerde bu kıssalar, inşaallah yerli yerinde anlatılır. Bu arada maksadımız, Muhammed Mustafa (s.a.v.)'ın kâfirlerle olan soru ve cevabını söylemektir ve onun halinin neye vardığını bildirmektir. İnşallah müyesser olur.

Şimdi on ikinci soruya ve cevabına gelmiş bulunuyoruz! Bu, Hak Teâlâ'nın dünyaya kaç peygamber gönderdiği kaçının mürsel Peygamber olduğu? Kaç peygamberin duası ile ölü dirilmiştir? O dirilen veliler kimlerdi mürsel o peygambere denir ki ona Hak Teâlâ'dan kitap inmiştir. Hazret-i peygamber (Aleyhisselâtü vesellem) şöyle cevap verdi:

— Allahü Teâlâ'nın 124.000 peygamberi vardır. Bunlardan 313 peygamberi mürseldir, gönderilmiştir. Yâni onlara Cebrâil (a.s.) gelmiştir ve Hak Teâlâ'dan vahiy indirmiştir. Onların ilki Âdem (a.s.)'dır. Sonuncusu Muhammed Mustafa (s.a.v.) 'dir. Bu peygamberlerin dördü süryâni dilince söyler, konuşurlardı. Onların biri Âdem (a.s.) İkincisi Şit, üçüncüsü İdristir. Dördüncüsü de Nuh (a.s.)'dır. Dört peygamberde Arapça söylerdi onlarda Hud, Salih, Şuayb ve Muhammed Mustafa (s.a.v.) idiler Fakat dualarıyle ölüleri dirilten Peygamberlerden birisi İmrân oğlu Mûsa (a.s.)'dı. Dirilen kişinin ilki, İsrailoğulları arasından bir kimseydi ki ölü olarak bulunmuştu. Onu kimin öldürdüğü bilinmemişti. Sonunda Mûsa (a.s.):

— Hak Teâlâ'nın buyruğu budur ki, şu sıfatta bir sığır bulup boğazlayınız. Onun kuyruğu ile ölen kişiye vurunuz. Ölü, Allahü Teâlâ'nın emri ile dirilir ve kendisini kimin öldürdüğünü haber verir.

Hemen o kavm de Mûsa (a.s.)'ın istediği sığırı buldular, onu boğazladılar. O sığırın kuyruğu ile o ölüye vurdular, ölü dirildi. Kendisi-

ni kimin öldürdüğünü haber verdi. Hazreti Musa da o kişiyi yakalattı. Akrabalarının eline verdi. Onlarda önceden öldürülenin yerine onu öldürdüler. Hak ta yerini buldu. İsrailoğulları kavmi, o kavgadan emin oldular. Bununda öyküsü uzundur. İnşaallah, Mûsa peygamberin kıssası gelince bütünü ile anlatacağız. Bundan başka 70 kişi Musa peygamberin duası ile dirildiler. Onlar da şu vakit olmuştu ki, Musa peygamber (a.s.) Tûr dağına varıp Allahü Teâlâ ile münâcât kıldı. Ne gerekiyorsa söyleşti. Nitekim Allahü Teâlâ şöyle buyurur:

"Allah, Mûsa'ya arada kimse olmadan hitapta bulundu." (Nisâ sûresi, âyet: 64)

Sonra bir ak bulut parçası geldi. Mûsa peygamberi ortaya aldı. Allahü Teâlâ ona Tevrat'ı bir levha ile Mûsa peygambere indirdi. Yetmiş kişi Mûsa peygambere şöyle dediler:

— Biz senden şunu diliyoruz ki, Hak Teâlâ'nın sözünü sen işittiğin gibi bizede işittir. Mûsa (a.s.) onları da aldı. Tur dağına vardı. Allahü Teâlâ'nın sözlerini onlara da işittirip duyurttu. Onlar:

— Yâ Mûsa , bize Allahü Teâlâ'yı açıktan göstermelisin tâ ki sana biz iman edelim! Dediler. Bunu onlar söyler söylemez bir şimşek çaktı. Bir yıldırım indi. Bu 70 kişiyi yaktı kapkara etti. Nitekim Kuran-ı Kerim şöyle buyurur:

"Bir zaman siz, "Ey Mûsa! Allahü Teâlâ'yı bize aşikar göstermeyince biz sana iman getirmeyiz!" dediniz. Öyle deyincede sizi yıldırım tuttu." (Bakara sûresi, âyet: 55)

Mûsa (a.s.) o yetmiş kişiye baktı. Onların helak olduklarını görünce:

"Ya Rabb! dedi. Mademki bunları helâk etmek istiyorsun, önceden yok edeydin. Beni de bunlarla birlikte öldüreydin." (Enfâl sûresi, âyet: 155)

Ve Mûsa (a.s.) yalvarmasına şöyle devam etti:

"Yâ Rabbi! Bunlardan bir kaç kişi cahillik edip buzağıya taptıkları için bizi onlarla birlikte mi helâk, yok edeceksin? Kaldı ki bu da senin bir deneyişinden, bir sınavından başka bir şey değildir. Sen dilediğini sapıklığa, dilediğini doğru yola iletirsin." (Âraf sûresi, âyet: 155)

Ve Mûsa Hak Teâlâ'ya duasını şöyle sürdürdü:

— Ey Râbbel âlemin! Dilerim ki bunları yeniden diriltesin.

Allahü Teâlâ da Musa'nın duasını kabul etti. O yetmiş kişiye yeniden can verdi, onları diriltti.

Nitekim Kur'ân şöyle buyurur:

"Sonra da sizi biz, bu nimetin hakkını bilip şükredersiniz diye siz ölünce yine dirilttik."

Bu olay İmrân oğlu Mûsa (a.s.) zamanındaydı. Bundan sonrada İsâ (a.s.)'ın zamanında onun duası ile çok ölüler dirildi. O da şundan ötürüydü ki, İsâ (a.s.) peygamberlik dâvası ettiği zaman:

— "Ben Allah'ın peygamberi, elçisiyim, gelin bana iman edin" dedi. O kavim, İsâ (a.s.)'a:

— Bize mucizeler göster! Dediler. İsâ (a.s.)'da:

— "Allah'ın emriyle ben ölüyü diriltirim! Anadan gözsüz doğanlara göz veririm. Cüzzam hastalığına tutulmuş kişileri sıhhata kavuştururum. Topraktan da kuş biçiminde bir şey yaparım ki, ona, Allah'ın emriyle üff.. derim, o da kuş olur, uçar gider!" dedi.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Ben sizin için topraktan bir kuş yapayım. Ona üff... diyeyim Hak Teâlâ'nın buyruğuyla kuş olsun. Gözsüsü gözlü kılayım. Abrasın abraslığını gidereyim, ölüyü dirilteyim." (Al-i imrân sûresi, âyet: 49)

O kavm, İsâ'dan bu sözleri işitince:

— Bu kişi ne acayip söz söyledi. Gelin, bunu deneyelim. Eğer şu dedikleri doğru ise ona iman edelim! Dediler. Sonra:

— "Yâ İsâ, şimdi bir kuş yap, görelim! Dediler. İsâ (a.s.)'da bir parça balçıktan, çamurdan bir kuş yaptı. Dua eyledi. O kuşa üfledi. Allahü Teâlâ'nın emriyle o kuş dirildi, hayat buldu. Uçtu. Şimdi yarasa dediğimiz kuşun, o kuştan ürediği söylenir. Halk, o şeyi İsa (a.s.)'dan görünce:

— Bu bir cadıdır, sihirbazdır, dediler. Hazret-i İsâ da onlara:

— "İnanmazsanız çok önceleri ölmüş olan bir kişi gösterin, ben

onun için dua edeyim, dirilteyim! dedi. O halk bir araya geldi, danıştılar:

— "Gelin Nuh'un oğlu Sam'ın mezarını gösterelim! O, hem çok eski zamanlarda ölmüş olan kişilerdendir! Eğer onu diriltebilirse, biliriz ki kendisi Hak peygamberdir!" dediler. İsâ peygamber'e geldiler:

— Bize Nûh oğlu Sam'ı dirilt! Dediler. İsâ (a.s.):

— Sam'ın kabri nerededir? Diye sordu. Onlara:

— "Filan dağda, bir derenin içindedir! Dediler. İsâ (a.s.):

— "Şimdi bana bir gün izin verin. Ben varayım, dua edeyim o dirilsin. Görün!.." dedi. Ona bir gün vade verdiler. O gün gelince halk bölük bölük o arada toplandı. İsâ (a.s.)'da geldi. Ona Sam'ın mezarını gösterdiler. İsâ (a.s.) yüksek bir yere çıktı. Ellerini kaldırdı. Allahü Teâlâ'ya dua etti. Sonra:

— Ey Nûh oğlu Sam! Allah'ın izniyle yerinden kalk! dedi. O anda yer yarıldı. Sâm hemen geldi. Halk Sam'ın saçının, sakalının ağarmış olduğunu gördüler. İsâ (a.s.):

— "Ey Sam, ey Nûh'un oğlu! dedi. Sam da:

— "Lebbeyk, ey Allah'ın Ruhu!" dedi. İsâ (a.s.):

— "Sen kimsin?" Diye sordu. Sam da:

— "Ben Nuh oğlu Sam'ım!" dedi ve aralarında şu konuşma oldu:

— Söyle, ya ben kimim?

— Sen de Allah'ın peygamberi İsâsın!.

— Ey Sam, sen öldüğün zamanda saç sakal ağarmazdı. Çünkü sakal ağarması İbrahim (a.s.)'dan kaldı. Senin sakalın karaydı! dedi. Sam da İsa (a.s.)'a cevaben:

— Şimdi sen beni çağırdığın zaman ben kıyamet koptu sandım. Kıyametin korkusundan da saçım sakalım ağardı:

— Ey Sam, eğer dilersen, Allah'a dua edeyim, sana uzun bir ömür versin. Birkaç gün bu dünyada bizimle kal.

— Ey Allah'ın Ruhu! Ben can acısını bir kez çektim. Birkez daha can acısını çekmek dilemem. Benim dileğim Allah'tan yine önceki halime varmamdır.

Bu dileği Öğrenen İsâ (a.s.) dua etti. Sam, yine mezarının içine girdi. kabir bayağı dümdüz oldu. Sanki o mezardan kimse çıkmamış gibi eski halini aldı. O kavmin hepsi bu hali görünce çoğu İsâ (a.s.)'a iman getirdiler, İsâ dinini kabul ettiler.

Bir de ölümleri Danyal (a.s.) zamanında olmuş olan ölülerin dirilişiydi ki, onun aslı şöyleydi. O zamanda büyük bir şehir vardı. Halkı da çoktu. Birgün o şehre veba hastalığı girdi. Halkı kırılmağa başladı. Şehrin büyükleri bir araya geldiler. Konuşmalar yaptılar:

— "Şehirde durursak, hepimiz kırılırız! Gelin kaçalım! Emin bir yere varalım! Dediler. 1000 kişi o şehirden çıkıp kaçtılar. Bir fersah kadar gidince (Gözün erebildiği yere kadar varınca) onlara ecel yetişti. Hepsi öldüler. O dolaydaki halk, onların çokluğundan dolayı kendilerini toprağa gömemediler. En sonunda, o ölülerin çevresine bir duvar çektiler. Hepsi o duvarın içinde kaldılar. Bunun üzerine yıllar geçti. O kavm o yerde çürüdü, toprak oldu. 1000 yıl sonraydı. Danyal (a.s.)'ın zamanı geldi. Bir gün Danyal (a.s.) o duvarı gördü. sonsuz bir yer çevrilmiş ve o duvarın içine alınmıştı.

— Acaba bunda ne hikmet vardır? Dedi. Hemen Allahü Teâlâ'ya niyazda bulundu. O ölü halkın hepsi dirildiler. Bundan sonra da bu dünyada nice ömür sürdüler. Dünyaya çok oğul ve kız getirdiler. Sonunda ecel yine yetişti. Bir bir ölümün lezzetine ererek gözlerini kapadılar. Şimdiki zamanda da nice kişiler vardır ki, onun bedeninden pis, murdar kokular fışkırır. İşte bunlar o dirilip te ölenlerin soyundandırlar. İlk öldükleri zamanda ortaya çıkan kokular hala onların çocuklarında sıyrılıp gitmemiştir.

Nitekim Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurmuştur:

"Ey Muhammed! Görmüyormusun ki bin insan, (1.000 kişi) **veba korkusu ile yurtlarından çıktılarda Allah onlara** (ölün) **dedi, öldüler."** (Bakara sûresi, âyet: 243)

İşte bu âyet-i kerime o olaya işarettir.

Bundan sonra **onüçüncü sorunun** cevabına gelindi bu soru: Ruh nedir? Sorusuydu. Cebrâil (a.s.), Resûlûllah (s.a.v.)'e şu âyeti getirdi:

"Ey Muhammed! Kâfirler sana ruhtan sorarsa, sen deki ruhtan haber vermek işim değildir. Ruh Allahü Teâlâ'nın emridir ki, size az bir şey verilmiştir."

Bundan sonra **On dördüncü** soruya gelindi ki soru şuydu: Demir ve tunç kimin elinde hamur gibi oldu ve o kişi her ne dilerse, o demirle işlerdi? Cevap şuydu:

Demir ve tunç Davûd (a.s.)'ın elinde hamur gibi yumuşardı. O, her ne dilerse ateşe koymadan demiri işlerdi. Bu şey Davûd (a.s.)'ın mûcizesiydi. Bundan ötürüdür ki, bağlama yerleri belirsiz olan zırhlara (Davud zırhı) denilirdi. Hak Teâlâ Kur'ân'da:

— **"Demiri ona hamur gibi yumuşak ettik!"** diye buyurmuştur.

Şimdi **onbeşinci soruya** geldik. Bu, rûy-ı revân çeşmesi hangi kişinindir! Sorusuydu. Bu rûy-ı revân'a Arapçada ayn-ı kıtr, Türkçede akartunç denilir. Bu şey Allahü Teâlâ hemen Süleyman (a.s.)'a boyun eğdirmiştir. Gelen rivayette şöyledir; O akartunç ırmağı Süleyman (a.s.) için her ayda üç gün akardı. Süleyman (a.s.) ondan ne dilerse işlerdi. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de:

"Erimiş bakır çeşmesini biz Süleyman için akıttık." (Sebe sûresi, âyet: 12)

Bir gün Süleyman (a.s.) devleri ve perileri topladı. Onlara:

Bu akartunç bakır pınarlarından kendim için bir kale ve bir kent yapınız ki, o şehir Kıyamet'e kadar dursun ve ona zarar gelmesin. Büyüklüğü on iki mil olsun. Hem o kale de öyle bir yerde olsun ki, hiçbir âdemoğlu ona yol bulamasın. Onu, hem, hile ile, tuzakla yıkmağa, bozmağa çare bulamasın. Benim hazinemi kitaplarımı ve bu tunç pınarı o kaleye iletilsin. Halkı, bu yolda bir yer düşündüler ki orası batıda endülüs denilen bir yerdi. Bu endülüsün, bir yanı çöplüktü. Öyle ki yirmi gün bir kişi hızlı hızlı gitse su bulmağa, ot bulmağa derman bulamaz! dediler. Süleyman (a.s.) devlere emir buyurdu. O akar tunç pınarını dediği yere ilettiler. Bu söylediğimiz biçimde bir ulu kale yaptılar. Yerin altında ona bir yol açtılar. Tılsımlarda, büyülerde bulundular. O yolu kimseye bildirmediler. Ta ki Âdemoğlu oraya varmaya yol bulamasın istediler. Süleymanın (a.s.)'ın hazineleri, kitapları, her neyi varsa o kaleye iletildi. Tâ.. Süleyman (a.s.)'dan başlayarak Emevi hükümdarlarından Mervan oğlu Abdulmelik zamanına varıncaya kadar kimse o şehrin adını anmadı ve oraya gitmek istemedi. Çünkü o yöne kim giderse açlıktan, susuzluktan ölürdü. Ne zaman ki Mervan oğlu Abdülmelik emir oldu, batı memleketlerini ve Endülüs sınır boylarını Mûsâ bin Nasra verdi. Bir gün Abdülmelik katında bu şehrin sözü

edildi ve Abdülmelik o şehiri görmek istedi. Hemen Mûsa bin Nasr'a bir mektup yazdı. Baş tarafta da:

"Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm"diye başladı. Sonra şöyle buyurdu:

— Ey Mûsâ! İşittim ki Endülüs çöllerinde tunçtan ve demirden bakırdan bir kale varmış ki, eni ve uzunluğu her yönden oniki fersah yer tutuyormuş. Hazret-i Süleyman (a.s.)'ın hazineleri ve kitapları oradaymış. Bil ki sana bu mektubum vardığı anda tezce askerini toplayıp işbilir kişilerden ve tedbirli kimselerden, ün salmış yiğitlerden kimler varsa al, o şehri bul haberini de bana bildir.

Bu mektup Mûsaya erişince hemen adamlar yollayıp, askerlerini topladı. O ilde iş görmüş kişilerden tedbir ehli kimselerden kimler varsa huzuruna getirtti, Abdulmelik'ten gelen mühürlü mektubu okudu ve atının ve kendisinin kırk günlük yiyeceğini kendisi ile getirebilecek ve benimle yoldaşlık yapacak kim var? Dedi. halkının içinden kendisine güvenen yiğitlerden 1000 kişi buldu. Bunlara:

— Beğenirsen biz sana yoldaşlık edelim dediler. Sonra Nasr oğlu Mûsa onlara:

— Hazırlığınızı tamamlayın! dedi. Az sonra da o şehri aramaya gittiler. Tam dört gün, gece ve gündüz gittiler. En sonra o kaleye vardılar. Oraya beş mil kaldığı zaman gecenin yarısıydı. İnsana şaşkınlık verici ve garip şeylerden çok şey gördüler. Öyleki gözlerine güneş gibi, ay ve yıldızlar gibi parıl parıl ışıldayan, ışıklar veren nesneler gördüler. Bunları görünce Mûsa'nın askeri korktu. Hepside bu korkuyla ağır ağır yürüyüp yol aldılar. Sabah olunca, o kalenin dibine geldiler. Kalenin çevresini sardılar ve kapı aradılar içeri girecek yer bulamadılar. Duvarlarının yüceliği öyle idi ki, ona hiç bir kişi çare bulamadı. İşin sonunda Mûsa bin Nasr, şaştı, kaldı. Onunla gelen akıl sahiplerinin hepsinin de elleri böğürlerinde kaldı. Tedbirleri fayda vermedi. En sonra Mûsa onlara:

— Ne dersiniz bunca zahmet çektik geldik. Öyle eli boş dönüp gitmek olmaz! Bir çare bulmak gerek! dedi. Çok düşündüler, çare bulamadılar. Hiçbir düşünce de fayda vermedi. Sonra Mûsa bin Nasr, askerin içinde tellallar çağırttı:

— Kim ki kalenin bedenine çıkarsa içindeki olan bitenden bana haber verir ise, ben ona kendi malımdan 100.000 akçe bahşiş vereyim! dedi. Az sonra bir yiğit çıkarak Mûsa'nın katına geldi:

— Eğer buyurursan, ben duvara çıkayım! dedi.

Mûsa:

— Hemen çaresine bak! dedi. O yiğit kişi:

— Ne kadar at katır eğeri, palanları varsa kalenin dibine yığılsın! dedi. Yüzlerce at, katır eğeri ve yüzlerce palanı kalenin dibine yığdılar. Sonra o yönlerde ne buldularsa kestiler. Duvara dayadılar. O kişi bu yığının üstüne çıktı. Bir kaç urgan biribirine bağlayıp attı. Kement, duvar bedeninin aralığına geçti. O yiğit binbir zahmetle en büyük taş duvarın üstüne çıktı. Kalenin içine baktı. Birkaç kez kahkaha ile güldü. Kendisini kaldırıp, kalenin içine attı ve belirsiz oldu. Onu bir zaman beklediler. Hiç bir haber alamadılar. Sonra bir kişi daha ortaya çıktı:

— Ey kumandanım. Söylediğin o 100.000 (Yüzbin) akçeyi verirsen kaleye ben çıkayım! dedi. O kişi de bin bir zahmetle duvara çıktı. O da evvelki arkadaşı gibi birkaç kez çok çok güldü. Sonra da kendisini hisarın içine attı ve belirsiz oldu. Ondan sonra da paraya tamah duyan bir başka kişi de:

— Kaleye ben çıkayım. Ayağına sağlam bir ip bağlayın! Eğer ben de onlar gibi gülerek, kahkahalarla içeriye düşersem bu ipi çekiniz, beni kalenin içine düşmeğe bırakmayınız! Dedi. bu kişinin sözleri güzel göründü. Ayağına sağlam bir ip bağladılar. Kale duvarının en yüksek yerine, çıktı. Kalenin içine bir bakış süzdü. Oda arkadaşları gibi birkaç kez güldü. Kendisini o da içeri atmak diledi. Hemen birçok kişi ipe yapıştılar. Onu çektiler. Fakat o urgan bağlandığı yerden, sanki keskin bir bıçak onu keser gibi oldu. İp bu yana düştü. O kişi de içeri düştü. Bu olan bitenleri görenler maldan vaz geçtiler. Başka hiç bir ki şi kaleye çıkmağa heves etmedi. Cesaret gösteremedi. Çaresiz kalıp geriye döndüler.

Nasr oğlu Mûsa:

— Mademki geri dönüyoruz, hiç olmazsa şu kalenin dört çevresini dolaşalım, belki bir nişaneye rastlarız. Onu Abdülmelik'e haber verelim! dediler. Her ne kadar böyle bir iz aradılarsa da bulamadılar.

Yalnız hisar duvarının bir yerinde şu şiiri taşa kazmışlardı. Her satırda şu sözler vardı:

Ey gücüne, ömrüne gururlu olan kişi, bilki dünya kimseye kalmaz. Gelmiş geçmiş ne bir mal çokluğuyla, ne ordu bolluğuyla harun gelmiş, geçmiş ne malın çokluğuyla, ne asker çokluğuyla bu dünya kalmamıştır, bir Süleyman'a bile! Davud oğlu Süleyman bilinki işte benim, Allah'tan akartunç çeşmesi istedim! Rabbim de verdi onu, koydum bu ıssız yere, dikdirdim bu kaleyi devlere, perilere, çamuru bakırdandı, kerpiçi de yakuttan, en kıymetli taşlarla süslendi kale her an bu bilinmelidir ki olmalı başa ülkü. Göz kapanır, kimseye kalmaz şu dünya mülkü! Mülk yalnız Allah'ındır, vermek, almak O'nundur.

Ey yolcu öğüdümün önünde bir parça dur. İbret al, düşün taşın, karşısında bu taşın!

Şimdi geldik **On altıncı** sorunun karşılığına: Bu da:

— Dünyada Hak Teâlâ ile kim ortaklık tuttu? sorusuydu. Hazret-i Muhammed (s.a.v.) cevap verip şöyle buyurdu:

"Bu iddiayı yapan Şeddad bin âdidir. O zaman dünya doğudan batıya kadar onun eğemenliği altındaydı. Cihan padişahlarının hepsi onun eli altındaydı. Gücüne saltanatına büyüklük duyup azmıştı. Allahü Teâlâ ile ortaklık davasında bulundu. Allah'ın Cenneti gibi dünyada bir Cennet yaptı.

O zaman Resûl (s.a.v.)'e sordular:

"Ey Allah'ın Resûlü! Bu Şeddad ne sıfatta bir kişidir ve yaptığı cennet nerededir? Nice bir şeydir?" dediler. Resûl (s.a.v.)'de şu cevabı verdi:

— Şeddad, Âd'ın oğludur ki Allahü Teâlâ onlardan daha kuvvetli kimseyi yeryüzünde yaratmamıştır. Onların kurduğu binayı da dünyada kimse kurmamıştır. Hak Teâlâ Hazretleri Kur'ân'ın içinde onları şöyle anmıştır:

"Ey Muhammed! Senin rabbin âd kavmına ve irem kavmına nice iş kıldı. Onlara nasıl azap ettiğini görmedin mi? O direk gibi İrem kavmine!" (Fecir sûresi, âyet: 67)

Bu İrem, Âd oğlu Şeddad'ın adıdır. Kimi kişilerde:

"İrem, O Âd oğlu Şeddad'ın yaptığı Cennet'in adıdır. Kimileri de: "İrem, Âd kavmının şehirlerinin adıdır" demişlerdir.

Sonra Resûl (s.a.v.):

— Bu Şeddad, kâfir oldu. Allahü Teâlâ'nın birliğini inkar etti:

— "Ben Allah'ı tanımam, bilmem!" dedi. Allahü Teâlâ da ona Hud (a.s.)'ı gönderdi. Hud peygamber onu dine davet etti. Ona:

"Allahü Teâlâ'nın buyruğuna boyun eğki seni ahiret'te Cennet'e koysun! Dedi. Şeddat ise:

— "Cennet nice şeydir?" dedi. Hud (a.s.)'da:

— "Allahü Teâlâ Cennet'i imana gelmiş kullar için ve kendisine itaatli olanlar için yarattı. Her kim ki Allahü Teâlâ'yı tek ve bir bilirse ve peygamberine iman getirirse, Allah'ın buyruğuna boyun eğerse Rabbimiz de o kişiyi ahiret'te Cennetine koyar!" dedi. Şeddad:

— "Yâhû, senin rabbin ahiret dünyasındaki Cennet'le fahirlenirse, ben de bu dünyada bir Cennet düzeyim ki onun cennetinden yüce ve âlâ olsun! Benim bir halifem, vekilim vardır. Ona buyruk salayım, senin rabbin ile savaş yapsın! Dedi. Çünkü Şeddad'ın ilinde bir zalim adam vardı. Çok zulümcüydü. Hak Teâlâ ondan büyük zalim yaratmamıştı. Onun adına İveç derlerdi. Her ne kadar Âdoğullarından ve Amalika soyundan ulu kişiler de vardı, ama İveç'in yanında bir şeycik değillerdi. Bu İveç Âdem peygamber'in kendi oğullarındandı. Lâkin Hak Teâlâ onu öyle büyük yaratmıştı ki ayağa kalksa başı bulutlara değer, yukarı çıkardı. Uzunluğu o kadardı ki denizlerin dibinde balığı eliyle tutar, alırdı. Güneşe tutar, güneşin sıcaklığından balık kızarırdı. Onu, sonra yerdi.

Şöyle denilmiştir ki:

— "Nuh tufanı koptuğu vakit dünyayı baştan başa sular bastı. Çok yüce dağların başından kırk kulaç yukarı çıktı."

Yine derler ki:

— "O su ancak İvec'in dizinin hizasına kadar çıktı." Ve yine:

— "İveç anasından doğduğu zaman Âdem babamız yaşıyordu. Hatta Mûsa (a.s.) zamanında da ölmemişti, diriydi!"

Yine derler ki:

— "O, 3600 yıl ömür sürdü. Ne zaman ki Mûsa (a.s.) zamanına erdi. İsrailoğullarından 50.000 asker toplandı. Mûsa (a.s.) topladığı bu asker ile İveç'le savaş etmeğe çıktı. İveç, Mûsa (a.s.)'ın ordu çekip kendi üzerine geldiğini öğrendi ve askerinin sayısına baktı. Kendisi kadar dağ gibi bir taşı yerden kopardı. Başının üstüne koydu. O taşı Mûsa (a.s.)'ın ve askerinin üzerine atmak ve hepsini dağ altında öldürmek istedi. Mûsa (a.s.) yetişti. Baktı, İveç'i gördü. Başına koca bir dağ parçasını almış geliyordu. Hak Teâlâ 'ya yalvardı. Allahü Teâlâ da Mûsa (a.s.)'ın duasını kabul etti. Bir küçük kuşa emreyledi. O dağın üstüne kondu. Burnu ile o dağ gibi taşı deldi taş halka gibi İveç'in boğazına geçti İveç bu hale şaştı. O dağ içinde ona (İveç bin Unk), gerdan oğlu İveç dediler. Sonra Cebrâil (a.s.) Mûsa peygambere geldi. İveç bin Unk'un halinden ona haber verdi:

Beri gel, yâ Mûsa! dedi. İveç'le bir savaş yap! Zafer senindir! dedi. Mûsa peygamberde eline asasını aldı. İveç'in yanına geldi. Onu o dev halinde buldu. Fakat Allahü Teâlâ'ya sığınıp İveç bin Unk'a hamle etti. Mûsa peygaberin on kulaç boyu vardı. On kulaç ta asasının uzunluğu vardı. Yirmi kulaç ta yerden yukarı fırladı. Asâsının ucu İveç'in topuğuna ancak erişti. Mûsa asânın ağırlığı ve kendisinin peygamberlik gücüyle o asayı İveç'e yerleştirdi. İveç boynuna halka gibi geçmiş onun dağ parçasıyla yerlere düşüp serildi. Orada can verdi, bundan sonra nice yıllar orada yattı. Bu yatış Kisrâlar zamanına kadar sürdü:

— Kisrâ acem padişahlarına verilen addır. Keyhüsrev, Keykâvus bunlardandır. O zamanda Fırat ırmağının üzerinde bir köprü kurmak istediler. O yönlerde ağaç bulunmadığı için elli çift güçlü öküz buldular. Elli arabaya İveç'in göğüs kemiklerinden birisini yüklettiler. Bağdat şehrine götürüp Fırat üzerine köprü yaptılar.

Böyiece 100 yıl kadar bir zaman halk o köprünün üstünden geçtiler. Ve köprü Fırat ırmağı üzerinde durdukça halk ta gemiye ve başka bir köprüye ihtiyaç duymamıştı. Ama Fırat halkı acem beylerinin başlarına kakıp:

"Bir insan kemiğinin üstünden geçersiniz de bir gerçek köprü yapmazsınız! Diye söğüp saydılar. Bundan ötürü o köprüyü ortadan kal-

dırdılar. Şimdiki köprü iki kıyı arasında yapıldı. Halâda bu köprü durmaktadır. Ayrıca şu hikaye de anlatılır ki bundan önce Âd'ın oğlu Şeddâd-Unk oğlu İveç'i halife yapmıştı. Onu Âd taifesine baş kılmıştı. Vakta ki o kavmın hepsi Allahü Teâlâ'ya âsi oldular. Hûd peygamber, Allahü Teâlâ'nın emri ile onları dine çağırdı. Şeddâd, vekil İveç'i Hûd (a.s.)'ın katına götürdü:

— İşte benim halifem! Onu seninle ve senin Rabbinle savaştıracağım! dedi.

Hûd (a.s.)'da:

— "Ey miskin! Allah'ın kızmasından ve azabından korkmaz mısın? Hemde senin Allahü Teâlâ'nın Cennet'ine umudun yok mudur ki böyle hatalı söz söylersin? Dedi. Şeddad:

— Sana ben, bu dünyada bir Uçmak (Cennet) dileyimki senin Rabbinin o ahiretteki Cennetinden üstün olsun! "Demedim mi? dedi. Sonra adamlar gönderdi. Yeryüzünde nekadar ustalar, mimarlar varsa topladı. Her ustaya bin kişiyi hizmet için verdi. Tamamı 100.000 (Yüzbin) işbilir kişiler toplandılar. Onlara: (Varın, şimdi bir yer bulun ki düz bir yer olsun. Lâtif, iyi havası olsun. Öyle bir yer olsun ki ondan daha iyi bir yer olmasın! Dedi. O ustalar nice gün aradılar. Bir güzel, gezintili bir yer buldular ki, onun adına **İrem** derlerdi. O 100.000 kişi birleşerek o yeri beğendiler. Şeddad, emir verdi o yere temel attılar. Dört yönden on iki mil yeri bağışladılar. Sonra Şeddad her ilde olan valilerine, başbeylerine, işçi başlarına, hem de dünyada ne kadar ulu hakanlar varsa, Dahhak bin Unvan'a Velid bin Reyyan'a, Âlem bin Ulvân'a mektuplar gönderdi. Dedi ki:

— "Doğu'dan Batı'ya kadar her kimde altın gümüş, mücevher inci, yakut, zeberced, ve öd, misk, zafran gibi kokular ve değerli nesneleri varsa bütün halktan hükümet hesabına alınız"

Bunun üzerine bu biçimde hareketle dünyanın malını elde ettiler. Büyükte, küçükte, beyde, halkta, hiç kimsede altın, gümüş, mücevher gibi hiçbir şeyi bırakmadılar. Hepsini aldılar. Padişahın sarayına gönderdiler. Öyle oldu ki bir deve, veya bir katır satışa çıkarılsa, değeri bir akçe olsa da alıcı olarak kimse çıkmazdı. Çünkü kimsede bir akçe

bile bulunmazdı. Para olmayınca alınacak şey nasıl alınırdı? Yada bir kimse bir ölünün ağzında bir akçe bırakıldığını duysa o ölünün kabiri açılırdı. O ölünün ağzında o bir akçeciği çıkarır, alırlardı. Böylece Şeddad bir yapma Cennet kurdu ki; kerpiçleri gümüşten, kubbeleri kızıl yakuttan, ırmakları sütten, şaraptan, sudan veya baldan, taşları yakuttandı. Kıyılara kum yerine inciler döşenmiş. Toprağı misk ve za'ferandı. Irmaklarının kıyılarına ağaçlar dikilmişti ki yeşil zebercettendi. Yaprakları kızıl altındandı. Çiçekleri ak gümüşten, budakları incidendi. Her budakta bir türlü kuş konmuştu. Cevahirden olan her yuvanın içine de misk ve anber doldurulmuştu. Yeller esip o ağaçlara dokunsa, misk ve anber kokusu yapma Cennetin içine dolardı. Her bir kuştan bir başka ses başka ötüş gelirdi. Güneş doğup ta o bahçeyi ışıklandırsa altın, gümüş ve mücevherlerin parıltısından gözler kamaşırdı. Ayrıca yer yer miskten ve anberden tepeler yapılmıştı. Dünya yüzünde ne kadar güzel oğlan çocuk varsa, ne kadar göz görmedik güzel kızlar varsa herbirini türlü türlü giysilerle bezeyip o köşklerde oturtmuşlardı. Böylece, tamam 700 yılda bu cennet için çalışıldı. En sonra bu cennet tamamlandı, bitti. Ama Şeddad da onu görmemişti. Vasfını işitmiş ve görmesine az vakit kalmıştı. Hûd peygamberle sözleşmişti ve:

— Cennet'im tamam olunca sana göstereyim. Bakalım senin dediğin Cennet kadar varmıdır, yok mudur. Bir kez gör! dedi. Hûd peygamber, ona:

"Ey biçare, derdi, Allahü Teâlâ'nın kızmasından korkmazmısın sen? Bu gibi sözlerle gururlanırsın. Büyüklük taslarsın. Gücüne, sultanlığına güvenirsin, sonu ne olacak, sen onu bilirmisin?"

Fakat, Şeddad Hûd (a.s.)'ın sözüne kulak asmazdı. Vakta ki bu İrem Bağı tamamlandı. Âd oğlu Şeddad, kendi yakın adamlarından 100.000 kişi ile Cennetini görmeye gitti. Ona varmağa bir menzil yol kalınca bir geyik gördü. Kendi gönlü bundan hoşlandı. Çünkü bu geyiğin kendisi gümüşten, boynuzları altından, gözleri yakuttan, ayakları inciden yapılmıştı. Şeddad, bu geyiği görünce ona doğru at saldı. Bir zaman onu kovaladı. Askerinden çok uzaklaştı. Geyik te ortadan kayboldu. Bir atlının geldiğini gördü. Atlı, Şeddad'a:

— Ey Allah'ın zayıf kulu! ne düşünüyorsun sen? Bu toprak üstünde yürürsün, gidersin de hiç öleceğim, demezsin. Dedi. Padişah bu sözlere kızdı. Ona:

— "Sen kimsin?" diye sordu. O kişi de:

— "Ben ölüm meleğiyim!" dedi. Şeddad da,

— "Ne istiyorsun?" diye sordu. Ölüm meleği de:

— "Senin canını almak istiyorum!" dedi. O da:

— "Bir lâhza aman ver bana. Şu yeriki düzenledim, bir kezcik göreyim! dedi. Ölüm meleği de:

— "Allahü Teâlâ'dan emir yoktur! dedi. Şeddad yalvardı.

— Bari askerime kadar gideyim dedi. Lakin yine:

— Ferman yoktur! dedi. Ve ölüm meleği hemen onun canını aldı. Şeddad, atından yere yıkıldı. Askerine de kökten kara bir bulut indi. Dünyayı kararttı. Ansızın bir yel çıktı. Bu sert ve soğuk bir rüzgardı **Sarsar** yeliydi. Kur'ân'da da şöyle buyurulmuştur:

"Âd kavmi de önünde durulmaz, dondurucu bir rüzgarla yok edildi." (Hakka sûresi, âyet: 6)

Böylece Şeddad'ın yanında giden 100.000 kişi de o Cennet'i görmeden yok oldular. O Cennet'i görmek hiç birine nasip olmadı. Hazret-i Resûl bu öyküyü bu şekilde anlatınca, o yahudi ileri gelenleri:

— Doğru söylüyorsun yâ Muhammed! dediler, çağrıştılar. Biz de bu kıssayı böylece öğrendik! dediler.

Muaviye bin Ebu Süfyan'dan hikaye edilmiştir ki: Onun halifeliği zamanında bir kişi vardı. Adına Abdullah bin Kilâbe derlerdi. Onun bir gün bir devesi kaybolmuştu. Onu ararken yolu, tesadüfen, Şeddad'ın Cennet'ine uğradı. Bunun acayip bir yer olduğunu gördü hiçte bu dünya bahçelerine benzemiyordu. Şaşırdı, kaldı:

— Ben deli mi oldum? diyerek kendisini deli divane olmuş sandı. Şaşkınlığından kendisini yerlere attı. O altın ve gümüşlere el değdirdi altından, gümüşten cevahirlerden bir nice şey aldı. Bin zahmet içinde oradan yine çıktı, şehrine döndü. O aldığı cevherleri Halife Muaviye'nin katına götürdü. Başından geçeni anlattı. Halife Muaviye o cevhere baktı. Üzerinden çok zaman geçtiğini ve hepsinin bozulmuş ol-

duğunu gördü. İşe yaramaz şeyler olduğunu anladı. Altın ve gümüş nedir biliyorlardı, amma bunun ne olduğunu bilemediler. O cevherleri ateş üstüne koydular. Ortadan anberle misk kokusu belirdi. Bu kokuların İrem bahçesinin cevahirinden olduğunu anladılar. Hemen o adama nice kişiler koştu. Halife:

— Varın, gidin, oradaki cevherleri alın, getirin! dedi. Abdullah ta o halkı aldı, gitti. O yerleri ne kadar aradı iseler de, o bahçeden bir iz, bir nişan bulamadılar. Acizlik içinde kalıp yine şehirlerine döndüler. Muaviyeye haber verdiler. Oda bu hale şaşırdı kaldı.

Yine rivayet ederler ki Arabistan'ın güneyinde Hadramut denilen bir bölgenin Gıfl bin Azle adında bir kadısı vardı. Hadramut geniş bir ülkeydi. O askerler Şeddad'ın Cennetini bulamayınca ve geri dönünce bu kadı Muaviye'ye haber yolladı:

— Yâ Muaviye! ben çocuktuml. Babamdan şöyle işittim ki, Hadramut şehrinin gün batısı tarafından bir mağara vardır. O mağaranın kapısı denize açılır. Şeddad'ın mezarı o mağaranın içindedir.

Kadı efendinin bu sözleri halka yayıldı, onlarda işittiler. Tamaha düştüler. Mumlar götürüp mağarayı bulmağa çalıştılar. Ve o mağarayı buldular. Mum yakıp içine girdiler. Bir nice yer gittikten sonra mumları söndü. Karanlıkta kaldılar. Bir kaçı (Yine dönelim!) dediler. Birkaçı da:

— "Gelin ilerliyelim. Görelim, halimiz nice olur?" dediler. Böylece söz birliği ederek ileriye gittiler. En sonra bir aydınlığa kavuştular. Bir taştan kesilerek yapılmış bir ev gördüler. Öylece evki, yüz arşın yüksekliğindeydi. İçinde taştan bir taht yapılmıştı. O tahtın üstünde bir kişi arkası üstü yatırılmıştı. İçerisine de sayısız altın ve gümüş, yakut ve çeşitli cevahir dökmüşlerdi. Üstüne altına bezlerden dikilmiş kaftan örtülmüştü. O kaftanlara el değdirdiler. Ama hepsinin çürümüş, topraklaşmış olduğun gördüler. O kıymetli taşlar ve cevherler bozulmuştu. Çürüyen yastık üstünde bir altın levha bulundu. O levhayı ve cevherlerden biraz almak istediler. Ne kadar uğraştılarsada oradan çıkmağa yol bulamadılar. En son kıymetli taşları yine bıraktılar. O levhayı kapıdan sızan ışığa tuttular.

O levhanın içinde yazılı şu satırları okudular:

Ey bir uzun ömürle, güçle gurur duyanlar!
Ey malın çokluğuyla, ordusuna uyanlar!

İbret alın benden ki, Ben Âd oğlu Şeddad'ım,
Güce, mülke dayanır diye çıkmıştır adım!

Dünya denilen şu mülk benimdi baştan başa,
Cihan padişahı derlerdi bana Ya-sa!

Hûd peygamber gelince onu nebi saymadık,
Ona isyancı olduk, hak sözünü yaymadık!

Gökten şimşekler indi, halk, askeri yok oldu,
Saadetim eksildi, Felâketim çok oldu!

Halife Muâviye bu olayı işitince şöyle dedi:

— "O zaman hadramut kavmına sordum! Dedim ki bu Şeddad yaptığı Cennet'i görmeğe giderken Allahü Teâlâ'nın hışmıyle helâk oldu. Onu bu izzetle, bu tertip ile bu makama kim getirdi? Ve o mağaraya kim koydu?"

O kavm cevap verdi:

— Gerçek söylüyorsunuz. kıssa böyledir. Ama bu Âd oğlunun bir oğlu vardı. Onun adı Mürsed'di. Şeddad onu bir ülkeye emir göndermişti. O ise babası Âd'dan gizli olarak Hûd (a.s.)'a iman getirmişti. Babası Âd bin Şeddad öldüğü zaman o, Hadramut'ta değildi. Sonra gelmişti. Babasını bu halde buldu. Onun bütün uzuvlarını bir araya getirdi. Kâfûr ve sabr ağacı ile ve miskle eski haline getirtti (yâni mumyasını yaptı). Onu, izzetle götürüp de o yere koydu. Şeddad'dan sonra babasının yerine o padişah oldu. O da:

— "Mülk benimdir!" dedi. Bu dâvada bulundu. Sonunda o da öldü. Bu dünyada bâki kimse kalmaz. Onunda kabrinin bu Hadramut'a yakın olduğunu işitiriz! dediler. Aradan bir zaman geçti. Bir mağara daha bulundu. İçinde kurutulmuş bir insan bulundu. Onu da babası gibi mumyalamışlardı. Bir taht üstüne oturtulmuştu. Yanına nice mal, nice hazine ve çeşitli mücevherler konulmuştu. Başının ucunda bir mermerin üstüne bir kaç Arapça şiir yazılmıştı.

Manası şöyleydi:

Ben bir hakan idim ki, uzun bir ömür sürdüm,
Ne diledimse oldu, onu ele geçirdim!

Babandan sonra bendim yeryüzünde eğemen
Nefsimin artusuna uydum, nice yılda uydum ben!

En son hasret içinde dünyamızdan ayrıldım,
Ulu bir hakan iken fakir kula kayrıldım!

Özlemim şundandı ki, müslüman olamadım.
Müslümanlık şevkiyle kalbimden dolamadım!

Korkum Cehennem'dendir, o asiler yeridir,
Saadet ehli ise İslâm ehilleridir!

Onlar ki Muhammed'in can verirler yolunda
O'nun şeriatinin giderler her yolunda!

Bütün zalimler O'nun şefaatini diler,
O Resûlü sevenler HAK yoluna girdiler!

Yine şöyle rivayet edilir ki:

Hûd (a.s.) dünyadan göçtükten sonra ve Semûd ve Câsım'dan da sonra Âd oğlu Şeddad soyundan bir kişi padişah oldu. O da bu Hadramud dolaylarında, deniz kıyısında bir büyük köşk yaptırdı. Her zaman o köşkte otururdu. Hûd (a.s.) çağında imana da gelmiş değildi. Ama Hûd (a.s.)'dan sonra onun dinine girmişti. Allah'ın birliğine inanmıştı. O öldükten sonra zamanlar geçti, o köşk yıkıldı, harap oldu. Bir gün o köşkten iz bulundu. Çevresini kazdılar. Aradılar. Kapısının üstünde bir mermere bir kaç satır şiir yazılmış buldular.

Şiir şöyleydi.

Biz nice yıl yaşadık bu sarayın içinde,
Bulduk ömür boyunca gönlün dilediğini de!

Nice aylar, nice gün: "Bu dünya bizim!" dedik,
Allah'a şükürler ki kalbe iman ekledik!

Allahü teâlâ'yı tek bildik, bir bildik biz,
Hak dinin ışığıyle doldu gönüllerimiz!

Şeddad'ın hikayeleri burada tamam oldu. **Onyedinci** sorunun cevabına geldik. Bu soruyu Muhammed (s.a.v.)'e yahudiler şöyle sordular:

— O on söz nedir ki, onu Cebrâil (a.s.) Hak Teâlâ'dan Davûd (a.s.)'a mühürlü olarak getirmiştir? O da çocuklarına:

— "Bu on söze hanginiz cevap verirse, ben onu dünyada padişah yapacağım dedi. Ona Süleyman (a.s.) cevap verdi? Peygamberimiz (s.a.v.) bu soruya şu karşılığı verdi:

— "Süleyman (a.s.)'ın mührü bir yüzüktü ki dört köşeli bir kaşı vardı. Bu yüzüğü Cebrail (a.s.) Uçmak'tan (Cennet'ten) çıkarıp Allahü Teâlâ'nın buyruğu ile Davûd (a.s.)'a getirmişti –ki o yüzük mühr-i Süleymandı– kaşının bir köşesinde **(Elmülkü lillah)** yazılmıştı. Cebrâil (a.s.) dedi ki:

— "Ey Davûd! Hak Teâlâ'dan sana on soru birde yüzük getirdim. Allahü Teâlâ'nın buyruğu şudur ki: Oğullarını toplayasın. Bu on soruyu onlara sor. Hangisi doğru karşılık veririse senin yerine o geçsin. Devleri, perileri, Âdemoğullarını, yelleri, kuşları, canavarları, dünyada ne ki varsa hepsini buyruğuna başeğdirsin, itaatlı kılsın. Ve bütün dünyaya padişah olsun!" dedi.

Davûd peygamber, çocuklarını yanına çağırdı. O soruları onlara bildirdi. Hiç biri bilemediler. Karşılığını veremediler. En sonra Hazret-i Süleyman ayağa kalktı:

— Eğer izin verirseniz, bu sorulara ben cevap vereyim! dedi. Davûd (a.s.)'ın gönlü hoş oldu. Ve:

— Yâ Süleyman! söyle bana, dünyanın en kem, kötü şeyi nedir ki ondan daha kötüsü yoktur? Ve yine bana söyle ki en güzel şey nedir ki ondan daha güzeli yoktur? Ve dünyada acı olan nedir? Çokça tatlı olan nedir? O nedir ki ondan daha çirkini yoktur? Nedir o ki ondan kabası yoktur? Yine nedir o şey ki ondan daha yakını olmasın? Nedir o şey ki ondan daha ırağı olmasın? Yine nedir o şey ki ondan daha gussalı, daha kaygı verici şey olmasın? Nedir o şey ki ondan daha sevinçli şey yoktur? Ey Süleyman, bana bu on sorunun karşılığını ver! dedi.

Süleyman (a.s.)'da Hazret-i Davûd'a dedi ki:

— "Ey baba! Bu dediğin sorular kolay şeylerdir. Dünyada en kötü şey insanoğullarının nefsidir. Ondan daha yekrek, daha üstün olmayan şey ise akıldır. Gayette acı olan şey yoksulluktur. Çok tatlı olan şey

varlıklı, zengin olmaktır. İnsan oğlun'da söğmekten, küfürden daha çirkin şey yoktur. Kaba (katı yürekli) kadından daha kabası yoktur. İnsanoğlu'na ahiret'ten yakın şey yoktur ve bütün kişiler ona gitmektedir. Sonra dünyadan ırak başka şey yoktur ki, insanoğullarından ıraklaşmaktadır. Gayet gussalı, kaygılı şey; ruhun bedenden ayrılmasıdır. Gayet şad, sevinçli olan şey yine ruhtur ki, insanoğlunda bulunnunca bu sevinci duyar!

O zaman Davûd (a.s.) oğlu Süleyman'a:

— Gerçek söyledin, öyledir! dedi.

On sekizinci soru: "Süleyman peygamberin kabri nerededir?"

Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle cevap verdi:

— Süleyman (a.s.)'ın kabri bir deniz içindedir. Bir katı taşı oyup içini bir köşk etmişlerdir. Onun içine bir taht kurulmuştur. Süleyman (a.s.), o padişahlığı zamanında nasıl oturmuşsa, o tahtın da üstünde öyle oturtulmuştur. O padişahlık yüzüğüde hâlâ parmağındadır, onu gören kişi kendisini diri sanır. O köşkün iki bekçisi vardır. Bunlar o taş adayı daima dolaşır, beklerler. Gece olsun, gündüz olsun, boş bırakmazlar. Âdemoğullarından hiç kimse oraya varamaz.

Hak Teâlâ onu öyle korumuştur ki, hiçbir kişi o makama erişemez. Süleyman(a.s.) dünyadan göç edeliden beri hiç kimse oraya varmamıştır. Ancak iki kişi varmıştır ki birinin ismi Affan, birinin adı Belkıyâ idi. Bu Affan, Süleyman (a.s.)'ın kabrinin orada olduğunu işitip Süleyman (a.s.)'ın yüzüğünü almayı kasteylemişti. Kendine Belkıyâ'yı da yoldaş edinmişti. Yolda sonsuz zahmet çektiler. Nice sonra o yere eriştiler. Affan ilerledi. O yüzüğü Hazret-i Süleyman'ın parmağından çıkarmak istedi. Ansızın bir çatlama, patlama oldu. Bir ateş parçası çıktı. Hak Teâlâ'nın buyruğu ile Affan tutuştu, kapkara oldu. Belkıyâ, o hali gördü, geriye döndü. Bu haber sonra ortaya yayıldı. Bunun sebebi şuydu ki, Süleyman (a.s.)'a ecel erdiği zaman asâsına dayanıp dururken dünyaya gözlerini kapadı. Hiç kimse onun öldüğünü bilemedi. Bir yıl o asasının üstünde durdu. Bir yıldan sonra bir akça (beyaz renkte) böcek Süleyman (a.s.)'ın asâsını (değneğini) yedi asa kırıldı. Süleyman (a.s.) yere düştü. Devler, periler, insanlar arasına karışıklık bozgunluk düştü. Kavgalar belirdi. En sonra üç taife elbirliği ettiler. Süleyman (a.s.)'ı tahtı ile götürüp bu dediğimiz yere

ilettiler. Bunun hikayesi uzundur. Yeri gelince uzun uzun, inşaallah, söyleriz.

Peygamberimiz (s.a.v.) bu yolda cevap verince o yahudiler:

— "Gerçek söyledin yâ Muhammed! dediler. Bu, Tevrat'ta da böyledir!" dediler.

Bundan sonra **On dokuzuncu** soruya gelindi. O soru: Dünyada ilk evin nice yapıldığı idi. Peygamber (s.a.v.) şöyle cevap verdi:

— Dünyada ilk yapılan ev Beytü'l-Ma'mur'du. Hak Teâlâ Âdem (a.s.)'a izzet edip onu Cennet'ten gönderdi. O, kızıl yakuttandı. Nûh Tufanı belirince, azab suyu dünyayı basınca o evi Hak Teâlâ'nın buyruğu ile gök yüzüne ilettiler. Ondan sonra, Hak Teâlâ İbrahim peygambere buyurdu. İsmail (a.s.)'la o evin yerine bir ev yaptılar ki Kâbe'dir. Şimdiki Kâbe beyt-il mamur yerine binâ edilmiştir.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurulmuştur:

"Doğrusu insanlar için ilk yapılan evdir." (Âli İmran suresi, âyet: 96)

Yâni o ev ki Âdemoğulları için yapılmıştı, orası Mekke-i Muazzama'dır. Yahudiler yine:

— "Doğru, hak söyledin yâ Muhammed!" dediler. Bu Tevrat'ta da böyledir.

Bundan sonra **Yirminci** soruya gelindi. O da "dünyada haksız yere kim kan dökmüştür?" Sorusuna da peygamber (s.a.v.) şöyle buyurdu:

— "Dünyada ilk haksız yere kan döken kişi Kabil'di. Kız kardeşinden ötürü Habil'i öldürmüştü. O da şundan ötürüydü ki, Havva anamız her çocuk doğuruşunda ikiz çocuk doğururdu. Bunların birisi erkek, birisi kız olurdu. İkisini biri birine verirlerdi. Çünkü o zamanda insan az olduğu için bir erkeğin kız kardeşini almasına izin vardı. Habil'le doğan kız çok güzeldi. Âdem (a.s.) Hâbil'i severdi. O güzel kızı Hak Teâlâ'nın emri ile Hâbil'e vermek istedi. Kâbil buna razı olmadı. En sonunda Habil'i öldürdü. Bu hikaye çok şaşılacak ve güzel bir hikayedir. İnşaallah yeri geldiği zaman. Kur'ân âyetleri ile anlatılacaktır.

Bundan sonra **Yirmi birinci** soruya geldi. O da, ateşe ilk tapan kimdi? Muhammed (s.a.v.) şöyle cevap verdi:

— Yeryüzünde ateşe ilk tapan Kabil'di. O da şundan ileri gelmişti ki kardeşi Habil'i öldürdüğü zaman babası Hazret-i Âdem (a.s.)'dan korkup kaçtı. Sahrada, yaban illerinde yürürdü. Babasının yanına gelmezdi. Bunun üstüne bir çok zaman geçti. Kabil'in çocukları çoğaldı. Kendiside ihtiyarlayıp zayıfladı. Bir gün kuşluk vaktinde Kabil kendi evinde oturuyordu ki, lânetlenmiş İblis pencereden içeri girdi. Kapının karşısında durdu. Kabil:

— "Ne kişisin? Ne istiyorsun?" dedi İblis:

— "Ben melekim. Gökten geldim ki sana nasihat edeyim! Senin hakkında bir tedbir edeyim ki, baban ve ananın yanına varasın. Kardeşlerini göresin. Hemde onlar senden razı olurlar. Seni öldürmezler!" dedi. Kabil çok zaman vardı ki anasını, babasını görmemişti. Kardeşlerini görmeğe hasret çekiyordu. Bu sözü işitince sevindi.

— "Buna ne çare var? " dedi. İblis te:

— "Hiç bilirmisin ki, bu ateş Habil'in kurbanını niçin yaktı?"

Kabil:

— "Niçin diye sordu." Şeytan da:

— "Çünkü Habil od'a (ateşe) tapıyordu. Ateş ondan hoşlandı. Sende eğer, ateşe secde edersen, o da senden hoşlanır. Ve sen ne dersen onu yerine getirir." Kabil de hemen ateşe secde etti. Kabil'in oğulları da bu hali gördüler, onlarda ateşe taptılar. İşte od'a (Ateşe) tapmak ondan kaldı! "dedi. Yahudiler:

— Doğru söylüyorsun yâ Muhammed! Tevrat'ta da bu yolda söylenilmiştir! dediler. Bundan sonra **Yirmi ikinci** soruya gelindi bu da: "Puta tapmak kimden kaldı? Sorusuydu. Muhammed (s.a.v.) şöyle cevap buyurdu:

— "Cemşid'den kaldı! Dedi. Cemşid bir padişahtı ki, bütün dünyaya hükmetmiş, söz geçirmişti. Şöyle derler ki dünyada o devirlerde ondan daha güzel kimse yaratılmamıştı. Karanlık gecede gitse gittiği yerler, onun yüzünün nurundan aydınlanırdı. Acem dilinde şid aydınlığa ve güneşe derler. Bundan ötürü ona Cemşid demişlerdi. Denilir ki bu Cemşid, 1000 yıl padişahlıkta bulundu. Bu 1000 yılın içinde hiç bir zaman başı ağrımadı. Hasta da olmadı. Gönlüne gussa, kaygı gelmedi. Bu şeyden onun gönlüne kuruntu düştü. Kendisini beğendi.

Bundan dolayı şeytan onun gönlüne yol buldu. Sonra gönlünde şu kaygı başladı:

— Eğer bir Âdemoğlu olsaydım, bunca yıl içinde bir kerecik hasta olurdum. Bu cihan benim muradımca olurdu. Sanırım ki ben âdemoğlu soyundan değilim! dedi. Bir gündü, Kuşluk vaktinde bunları düşünüp oturuyordu. Ansızın Allah'ın lânet ettiği şeytan pencereden içeri girdi. Cemşid'in karşısına oturdu. Cemşid, başını kaldırdı. Onu gördü. Ona:

— "Ne kişisin? diye sordu. İblis:

— "Bir melekim. Beni gökten sana gönderdiler!" dedi. Cemşid:

— "Göğün melekleri benim için ne derler?" diye sordu. O böyle deyince, İblis bir kez ah çekti, dedi ki:

— "Ne olaydı ki sen kendi kimliğini bileydin! "Cemşid, o zaman:

— "Ben kimim?" diye sordu. İblis te:

— "Sen Yerin, Göğün Tanrısısın! Bu insanları sen yarattın. Ben de sana bu hali bildireyim, diye geldim. Ta ki bu dünyanın işini doğru yola götüresin! İyi edesin. Sonra seni göğe götüreceğim. Gök işlerini de düzeltesin. Bütün melekler seni belkiyor, senin yüzünü görmek diliyorlar! "dedi Cemşid de:

— "Bu sözü neden ötürü söylersin?. Benim gök Tanrısı olduğum nereden biliniyor? "dedi. İblis te:

— "Şundan biliniyor ki hiç yaratılan kişi meleği görür mü? İşte sen beni görüyorsun? İkincisi de budur ki: sen sultanlık edersin, hiç bir zaman hasta olmadın. Başın ağrımadı. Gönlüne de tasa gam düşmedi. Düşman sana karşı üstün gelemedi, zafer kazanmadı. Tanrı olmayan kişi böyle mi olur?" dedi.

Bu sözlerle Cemşid'i büsbütün inandırdı. Cemşid:

— Sen nice tedbir düşünüyorsun? Bu hali halka bildirelim! dedi. İblis te:

— "Buyruk ver! Bir ovada 1000 yük kuru odun yığsınlar, O odunu yaksınlar. Bütün halkı orada topla. Tellâllara emir ver, bağırsınlar:

— "Ey halk! Bugünden sonra Tanrınız Cemşid'dir. Yerin'de, gök'ün de tanrısı odur. Ona secde etmek gerektir! "desinler. Tapma-

yanı ve karşı gelipte secde etmeyen bu ateşte yakılır, desinler. Şunlar ki, inanıp gelir secde ederler sen onları hoş tut. Secde etmeyeni ateşte yak. Böylece halk sana uyar!" dedi.

Cemşid de bu tedbiri beğendi. Emir verdi. Bir sahrada büyük bir ateş yakıldı. O halkın hepsini orada topladılar. Nice günahsız kişiyi, dervişleri kâfir olmadıkları için ateşte yaktılar. Halkın geri kalanını azdırdılar:

— "Cemşid tanrıdır!" diye ona secde ettirdiler, taptırdılar. Cemşidin beş itibarlı veziri vardı. Onlara atlar verdi. Katırlar, develer, çadırlar verdi. Çokta asker verip onları ileri yolladı. Onlarda uzaklara gittiler. Oradaki halkı da bu bâtıl dine çağırdılar. Böylece İblis'in öğretmesiyle de altından, gümüşten ve türlü cevahirden Cemşid biçiminde beş insan yaptılar. O beş vezire verdiler. Önce, gidemeyecek derecede güçsüz, dermansız olanlara:

— Bu suretler, Cemşid'in suretidir, bu yarandır. Onun kendisine gidemeyen, varamayan bu surete secde kılsınlar ki Cemşid'in kedisine secde etmiş gibi olur! Dediler. Bu secdelerle dünya halkını azdırıp yoldan çıkardılar. Nice yıllar geçti. O halk bu bâtıl dinde kaldılar. Sonunda bunlar bu hal üzereyken Cemşid öldü. Canını Cehennem'e ısmarladı.

— Onun nasıl ne biçimde öldüğü yerinde açıklanacaktır. O vezirler de öldüler. O putlar halkın ellerinde kaldı. O dini bırakmadılar. Vezirler o putları alıp gitmişlerdi. O vezirlerden birisinin adı **Yeğûs**, birinin de **Yeûk**'tu. Birine de **Nesr** derlerdi. Sonra o kişiler ölünce onların adlarını putlara taktılar. Onlara son derecede saygı gösterdiler. Tanrı diyerek o putlara taptılar. Sonra Allahü Teâlâ Nûh peygamberi yolladı. Nûh (a.s.) onları hak dine çağırdı ve:

— "Puta tapmaktan vaz geçin!" dedi. Onlar Nuh peygambere inanmadılar. O putları da bırakmadılar. Bunun hikayesi, Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle açıklanmıştır.

"Bu tanrılarınızı bırakmayın, Ved, Süvâ, Yeguûs ve Yeûk ve Nesr'den asla vaz geçmeyiniz! Dediler." (Nûn sûresi, âyet:23)

İşte puta tapmanın temeli, aslı buradan kaldı.

Yirmi üçüncü soruyu yahudiler şöyle sordu:

— "Şarabı önce kim icat etti? Çalgı çalmayı, kopuz ve telli çalgılara kıl takmak, def ve davula deri geçirmek ve bunun gibi işleri ilk önce kim icadetti?" Peygamber (s.a.v.) şu cevabı onlara buyurdu:

— "Bu sorduğunuz şeyler Kâbil oğulların'dan kaldı. Kâbil'in çocuklarının arasında, çok zaman önce, bir kişi vardı ki adına Yûan derlerdi. Bu şenliği, şadlığı seven bir kişiydi. Şeytan onunla arkadaş oldu. Onu bu gibi eğlencelere alıştırdı, şevklendirdi. Bu gibi çalgıları ona hep İblis öğretti. Öyle ki yaş üzümü sıkıp şira etti. Birkaç gün ekşiyinciye kadar onu bıraktı. Sonra küplere testilere koydu. Çengiler düzdü, eğlenceler kurdu. Buna benzer aletleri ayırdı. O şaraptan bir parça ortaya koydu. Herkese içirdi. Biraz çalgı çalardı. Biraz da kalkar oynardı. Onlara bu şeyler gittikçe hoş geldi. Herkes bu Yûan çocuğa yüz tuttular. Onunla dostluk ettiler, şaraptan bile içtiler. Çalgı çalmayı öğrendiler. Sonra İblis, insan biçiminde geldi. Ona arkadaşlık etti, onunla birlikte yiyip içen oldu. Yûan'ı güzel sözlerle eğlendirmeye başladı. Eksikliklerini tamamladı. Aradı, taradı. O sohbet ve eğlencelere uygun ne varsa onlara öğretti. İşte bunların hepsi o Yûan'dan kalmıştır. O Yûan'a da şeytan öğretmiştir. Gerçekten, bunların hepsi şeytanın işidir, uydurmasıdır.

Bundan sonra **Yirmi dördüncü** soru soruldu ki, bu soru: Dünyada kimin sakalına ve saçına akdüştüğü yolundaydı. Peygamber (s.a.v.) şöyle cevap buyurdu: "saçı, sakalı ilk ağaran kişi, İbrâhim (a.s.)'dı. Sakalına ak düştüğünü görünce çok şaşırdı. Bunun ne olduğunu bilmedi. Çünkü bu aklık önceleri kimsede olmuş değildi. Kendisi:

— "Yarab bu ne haldir?. Bana bildir! dedi. Hak Teâlâ da:

— "Yâ İbrahim! Bu kadir ve şereflilik, ağırbaşlılık, ululuk işaretidir, izi ve nişanıdır. Olgunluğa erişmektir!" dedi. Hak Teâlâ böyle buyurunca, Hazret-i İbrahim:

— "Yarabbi, sen o işaretimi artır! "Diye yakarıda bulundu. Böylece ihtiyarlık ve sakal ağarma İbrahim (a.s.)'dan kaldı." Yahudiler bu cevaba da:

— "Doğru söylüyorsun yâ Muhammed! Dediler. Tevrat'ta da bu böyledir.

Bundan sonra, **Yirmi beşinci** soruya gelindi.

Bu soru: "Batı ve doğu ülkeleri elinde olan, bütün padişahlar ona zebûn ve başeğecek olan padişah kimdir? O ne zaman gelecektir? Onun adı nedir? Dünyayı ne yolda elde tutacaktır?"

Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurdu:

— Âhir zamanda, bir kişi gelecek ki gövdesi çok büyük olacaktır. Başı bulutları aşacaktır. En derin denizler onun topuğundan yukarı çıkmayacaktır. Yahudi dininden olacaktır. Dünya halkını yahudi dinine çağıracaktır. Onun adı Sanâtır oğlu Abdullah olacaktır. Lâkabı da **Deccal**'dır. Bu şimdiki yahudiler onunla göğüs kabartmaktadırlar. Ona dayanır ululanırlar. Ama bunlar onun zamanına yetişmiyeceklerdir. O Deccal'ın çıkması kıyamet işaretlerindendir. Şimdiki bu yahudiler, onu göremiyeceklerdir! Bu sözünü bitirmişti ki Cebrâil (a.s.):

— Yâ Muhammed! Allahü Teâlâ'dan dile ki seni ve ümmetini onun şerrinden saklasın! Hazret-i Muhammed de ona şu cevabı verdi:

"Biz, deccal fitnesinden Hak Teâlâ'ya sığınırız ki ondan daha ulu fitne yoktur." Sonra, Hazret-i Muhammed'in ashabı:

— "Yâ Allahın resûlü! Bu Deccal nice olur ve ne zaman ortaya çıkar? diye sordular. Resûl (s.a.v.)'de:

— "Ye'cüc ve Me'cüc İskender'in seddini bozdukları zaman çıkarlar. Dünyayı fesada verirler. Deccal da bundan sonra eğlenceye çıkar. Dünya içindeki cadılar, dinsizler, imansızlar (yani mülhidler) ve Allahü Teâlâ'dan korkusu olmayanlar bütün o Deccal'ın yanına gelirler. Birlikte yürürler. Ona asker olurlar. Deccal'ın bir eşeği vardır. Oda irilikte Deccal gibidir. Sağ yönünde kırk fersenk yer bağdır, bahçedir, çayır ve çimenliktir. Yanında yürüyen has adamları, onun: "Bunlar benim cennetimdir!" dediği o yerlerde bulunurlar. Sol yanında 40 fersenk yer dereler, karanlıklar ve çıpıl, murdar şeyler vardır. O bunlara:

— "Bu benim Cehennemimdir! der. Kendisine baş eğmiyen kişileri tutup oraya bırakırlar. Yanında birlikte giden eşeğinin iriliği şöyledir: Kulağının gölgesinde bin kişi yürür. Hangi kişi Deccal'ın yüzüne baksa baştan başa yılanlar, akrepler, ejderhâlar görür gibi olurlar. O ejderhalar onlara bakan kişiye saldırırlar gibi görürler. Çok kişiler onun elinde hor ve zelil olur. Hiç kimse onunla cenge çıkamaz. Hal-

kın Yahudi dinine girmelerini ister. Hiç bir kişi onun elinden kurtulamaz. Fakat mescit'te, mihraplarda olanlar, peygamber (a.s.)'a salavât getirmekle uğraşanlara, zikir ve tesbihte bulunanlara karşı Deccal zafer bulamaz. Bu yolda bütün milletler onun elinde zebun olurlar. Bütün bunlarla onun eğemenliği, hükümranlığı ancak 40 gün sürer. Bu 40 günün içinde bütün batıyı ve doğuyu kendisine baş eğdirir. Ama 40 günden fazla onun sultanlığı olmaz. En sonda müslümanlar Allah'a yalvarır, yakarırlar. Deccal'ın elinde ağlaşırlar. Batı (Mağrib) tarafından **Mehdi** çıkar, Mehdi'nın adı Muhammed bin Abdullahtır. Nitekim benim adımdır. Deccal'ın elinden âciz ve sıkıntıda kalan, gözsüz halde gelen müslümanlar, mehdinin yanında toplanırlar. Sonra Allah'ın emri ile İsâ (a.s.) gökten yere iner. Mehdi gökten İsâ (a.s.)'ın indiğini işitir, askerleriyle Beyt'il Mukaddes'e gider. İsâ (a.s.)'ı karşılamağa yönelir. Beyt'il Makdis'te İsâ (a.s.) ile buluşur. Deccal'ın işini ve müslümanların halini haber verir. Sonra İsâ (a.s.) kendi parmağında bulunan yüzüğü Mehdi'nin parmağına geçirir.

Mehdi'yi ordusu ile Deccal'a yollar:

— "Var, onu benim katıma getir! der.

Mehdi gelir, Deccal'ı İsâ (a.s.)'ın yanına çağırır. Hazret-i İsâ'nın yüzüğünü gösterir:

— "Beni sana Hazret-i İsâ gönderdi" der. Deccal Hazret-i İsâ'nın adını işitince ve yüzüğü görünce zebun olur. Gücü çöker. Gönüllü, gönülsüz Hazret-i İsâ'nın yanına gider. Hazret-i İsâ'nın korkusundan o heybeti, ululuğu kaybolur, ince kıla döner. Sonra İsâ peygamber onu kendi katına götürmeyerek Mehdi'ye buyurur. Mehdi deccal'ı öldürür, yeryüzü onun şerrinden kurtulur. İsâ da Mehdi'yi kendi yerine halife diker. Halkı yine dine çağırır. Yeryüzünde hiç kâfir kalmaz. İmana gelirler. Nitekim peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

"Âhir zamanda mehdi çıkacaktır. Dünyayı adaletle dolduracaktır. Nitekim zulümle dolmuştu. Bundan sonra Yer onarılmış ve rûşen olacaktır. Yerin altında ne kadar mal ve hazine varsa aşikâre olacaktır. Nice vakit müslümanlar rahatta ve bollukta olacaklardır. Ondan sonra da kıyamet'in kopmasını gözetecekler-dir."

Böylece hadis-i şerifte buyurulduğunu bizde zikreyledik.

Bundan sonra **Yirmi altıncı** soruya geldik. O da, Harût ve Marût sorusuydu. Resûl (s.a.v.) şu cevabı buyurdu:

— İdris (a.s.) zamanında Melekler Âdemoğlunun çirkin işlerini görüp:

— "Ey Rabbimiz, bunlar gibi mahluku hilâfete seçtin. Oysa onlar sana isyan ederler." dediler. Hak Teâlâ:

— "Eğer ben sizi yere indirsem ve size de ne iş versem onların ettiğini siz de yapardınız!" dedi. Onlarda da:

— "Yarab, bize isyan etmek lâzım değildir!" dediler. Hak Teâlâ da:

— Şimdi içinizden iki melek seçin ki onları Yer'e indireyim! Dedi. Bu Harût ile Marût onların içinde en faziletli, en üstündü. İkisi seçildi. Hak Teâlâ onlara nefis verdi. Yeyip içecekler, şehvet bile duyacaklardı. Halkın içinde de adaletle hüküm süreceklerdi. Öyle de yaptılar. Gündüzleri Yer'de, gece gökte ibadet ettiler. Oysa onlar Allah'a eş koşmaktan, adam öldürmek, zina etmekten, şarap içmekten yasaklanmışlardı. Bir gün adı Zühre olan güzel bir kadın kocasıyle kavga edince bunlara geldi. Onlarda Zuhre'yi görünce nefisleri kabararak bu hatuna yumuşaklık gösterdiler. Onun nefsinden murad almak istediler. O kadın onlara:

— "Kocama haksız yere hüküm verin!" dedi. Hârut ve Marût'ta haksız bir hükümde bulundular. Kadın sonra:

— "Benimle şarap ta için!" dedi. birlikte şarap ta içtiler. Kadın:

— "Kocamı da öldürtün!" dedi. Onu da öldürttüler.

— "Benimle puta tapın! Dedi. Onlar puta da secde ettiler. Onlar bu halde iken, Hak Teâlâ, meleklerin utançlarını görüp, bunları da gördü. Melekler, onların bu yaptıklarını gördükleri zaman Yer ehline istiğfar etmeğe başladılar. Vakta ki gece oldu. Onlar gök'e çıkmak istediler. Fakat kanatları kalkmadı. Neye uğradıklarını bilip anladılar. İdris (a.s.)'a varıp ondan şefaat dilediler. İdris (a.s.)'da Hak Teâlâ'ya yalvardı. Onlar dünya azabı ile âhiret azabı arasında serbest oldular. Onlarda dünya azabını seçtiler. Babil şehrinde bir kuyuda saçlarından asıldılar. Gözleri kükremiş, kararmış durmaktadırlar. Kıyamet'e kadar da demirden çomaklarla, topuzlarla döğülüp dururlar. Kimi kişiler on-

lara gider. Onlardan sihir, büyü öğrenirler. Bir kimse onlardan sihir öğrenmek dilese ona öğüt verip:

— "Biz Allah tarafından halka fitneyiz. Kim ki bizden sihir öğrenir ve onunla amel eder, iş görürse kâfir olur. O kişi:

— Mutlaka öğrenmek isterim derse, ona:

— "Var, şimdi, şu gölün üstüne işe!" derler. O kişi oraya işeyince ondan bir ışık çıkar. Göğe gider. Ve o ışığın yerine kara bir dumana benzer bir şey karnına girer. Bundan sonra ona büyüyü öğretirler. (Allah'a sığınırız.)

Yirmi yedinci soru şuydu: Âdem'den önce cihanı kim tutmuştu? Ve Hazret-i Peygamber (s.a.v.)'in cevabı şuydu:

— "Hak Teâlâ Âdemden önce yeryüzünü meleklere, cinnilere vermişti. Onun aslı şuydu ki, Hak Teâlâ bu cihanı yaratıp ve Yeri, Göğü bu biçimde düzenleyince, kendi nurundan bir bölük melek yarattı. Ve İblis'i onların üstüne hükümdar kıldı. Nice zaman İblis o meleklerle taat ve ibadet eyledi. O zaman da şeytanın adına Hâris derlerdi. O kadar ibadette bulundu ki Hak Teâlâ'nın buyruğu geldi. Göğe çıkıp yükseldi. Her bir gök katında üçer yüz yıl ibadet eyledi. Allahü Teâlâ'ya yakınlardan oldu. Hem de o rütbeye yükseldi ki, bir gün İsrâfil (a.s.), Cebrâil (a.s.)'a:

— "Ey Cebrâil, eğer sen bir günah işleyecek olsan neylersin?" dedi. Cebrâil (a.s.)'da:

— "Hâris'i şefaatçı kılarım! Hak Teâlâ'dan bağışlama diletirdim!" diye cevap verdi. Bundan sonra Allahü Teâlâ yer yüzünde bir taife daha ateşten yarattı ki onların adına Cann derlerdi. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurulur:

"Allah, Cann kavmini dumansız bir ateşten, alevden yarattı." (Rahmân sûresi, âyet: 15)

Zira Mârıc ateşe yalına derler Allah'ın lânetlediği İblisi de onlara başkıldı. İblis'in adı, süryanı dilinde Azâzil idi. Arap dilince de Haris'ti Allahü Teâlâ bu Cann adındaki Melâikeyi yalnız Yerde, Arz'da oturttu, tâ ki Hak Teâlâ'ya ibadet etsinler. Allahü Teâlâ yeryüzünde nice mahluklarda yarattı ki, bunlar dört ayaklılardan, kuşlardan ve yırtıcılardandı. Ve bu Cann taifesi yeryüzünde Allahü Teâlâ'ya ibadet et-

tiler. İblis onlara eğemendi, hâkimdi. İblis'in makamı birinci gökyüzündeydi ve nurdan yaratılmış meleklerle birlikte ibadette bulunurdu. Bundan sonra Allahü Teâlâ onu, 300 yıl Cennet'e hazine başı, bekçi yaptı. Ama Cann taifesi Allahü Teâlâ'ya âsi oldular. Kan dökmeğe ve fesada başladılar. Allahü Teâlâ da birinci gök meleklerine buyruk saldı. Bu melekler yere indiler. İblis'i onlara hükümdar koydu, onlar bu Cann taifesinin kimisini kırdılar. Kimisini yerlerinden koğdular. Sürüp denizlere, adalara bıraktılar ve melekelere Allahü Teâlâ yeryüzünde İblis'le birlikte olmalarını ve Hak Teâlâ dergahına itaat edip başeğmelerini emretti. Yer ülkesini bütün onlara verdi. Yer yüzünde İblis padişah oldu. Hem melekler arasında buyruğunu sürdürdü ve Allah'a ibadet ederdi. Kimi yerde, kimi gökte 1000 yıl böylece ibadet etti. Bundan sonra İblis'in gönlüne kibir ve kendini büyük görme duyguları geldi. Öyle düşüncelere daldı ki: "Benim gibi kim vardır ki bunca meleklere padişah oldum. Bütün yer yüzü benim hükmümün elimin altındadır. Hem benim yaptığım bu iş kimin elinden gelir ki bunca Cann'ı yeryüzünden sürdüm?. Ve Yer'in bütün onarımlı, bakımlı yerlerini ellerinden aldım!" dedi. Sırları bilen Hak Teâlâ Hazretleri İblis'in bu fikrini biliyordu. Ama halk bilmiyordu. Halka da bunu bildirmek diledi. Ve halkın çok ibadette bulunmasından gurura düşmemelerini istedi. Haberde gelmiştir ki İblis Yer'de ve Gökte o kadar ibadette bulundu ki yerlerin de, göklerin de melekleri İblis'in çok ibadette bulunmasına şaşıp kalırlardı. Allahü Teâlâ, İblis'in bu sırrını meleklere göstermek diledi. Tâ ki melekler çok ibadette bulunduklarına ne kibirlensinler, ne de kendilerini çok sevip gururlansınlar. **Yirmi sekizinci** sorunun cevabı da şu idi: Hak Teâlâ İblis'e vahiy kıldı. İblis'e uyan meleklere de:

— Ben sizden gayri bir halk yaratırım ve Yer ülkesini sizden alıp ona ve onun çocuklarına veririm, onu halife kılarım! Diye buyurdu.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurulur.

"Rabbin bir zaman meleklere "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım! demişti." (Bakara sûresi, âyet: 30)

Vakta ki melekler bunu işittiler. Yer ülkesinin ellerinden çıkacağını anladılar. Şöyle dediler:

"Yarab! Yer'de fesat çıkaracak, kanlar dökecek birisini mi

yaratacaksın? Oysa biz sana tesbih ve takdis ile sana ibadet ederiz!" (Bakara sûresi, âyet: 30)

O zaman Allahü Teâlâ meleklere şöyle buyurdu:

"Ben o şeyleri bilirim ki siz bilmezsiniz! dedi." (Bakara sûresi, âyet: 30)

Sonra: "Âdemoğulları belki fesat ederler. kanlar dökerler. Ama onların içinde benim elçilerim, nebilerim, velilerim ve salih kullarım gelse gerektir. Onlar dinbilginleri, hikmet sahipleri, zühd ehli ve salih kullar olacaktır. Ve İblis Allahü Teâlâ'nın mutlaka bir halkı yaratacağını anlayınca öyle sandı ki onlar da melekler gibi nurani ferişteler olacağını ve kendisinin buyruğu altında bulunacağını sandı. Gönlünden de şöyle bir düşünce geçti:

— "Eğer Hak Teâlâ bu halkı yaratıp yer ülkesini onlara verirse ben askerimi toplar, o halkla savaş yaparım. Cann'lıları sürdüğüm gibi onları da yerinden sürerim" dedi.

— "Hak Teâlâ'da bu yaratma fikrini bildirmeyi diledi. Yine vahyedip şöyle buyurdu:

"Rabbin, meleklere şöyle demişti: Ben balçıktan insanı (Beşeri) yaratacağım." (Sad sûresi, âyet: 76)

Ve şöyle bildirdi:

— "Onu bu Yer'e padişah yaparım!" O zaman İblis:

— O halk ki balçıktan yaratılırsa bu Yer'i benim elimden alamaz. Çünkü ben ateşten yaratıldım. O ise balçıktandır. Ateş, balçıktan üstündür! dedi. (Çünkü ateşin rütbesi bütün unsurlardan yücedir. Ve toprağın mertebesi ise bütün herşeyden daha aşağıdır. Neyin rütbesi yüksek olursa o daha da faziletlidir. Bu İblis'in fikridir. Fakat netice böyle olmamıştır. İblis'in iddiasının aksine, topraktan yaratılan Adem (a.s.) yeryüzüne inerek, yeryüzünün hükümranlığını ateşten yaratılan İblis'in elinden alarak, üstünlüğünü ıspatlamıştır.

Resûl-i Ekrem Bu yolda cevap verince, o yahudi bilginleri:

— Gerçek söyledin sen, yâ Muhammed ne cevap buyurdunsa dediler. Bu Tevrat'ta da böyledir ki sen söylemiş oldun. Sen hak peygambersin. Seni inkar edenler kâfir kişilerdir! Dediler. Beş bilgin de

parmak kaldırıp müslüman oldular. Ebû Cehil, bu hali görünce kudurmuş köpeğe döndü:

— "Sizin Muhammed ile ittifakınız varmış! Muhammed sizi azdırdı! diyerek yürüdü, gitti. Ona uyanlar da kendisiyle birlikte gittiler. Ama çok kişiler iman getirdiler.

HAZRET-İ ÂDEM (A.S.)'IN YARATILIŞI

Allahü Teâlâ Âdem'i yaratmayı dilediği zaman Cebrâil'i yere yolladı:

— "Var, Yer'den bir avuç toprak al, getir! Ama bütün toprak çeşitlerinden olsun. Kuru toprak, yaş topraktan, karadan, kızıldan, sarıdan, gökrenkten, aktan, tuzludan, tatlıdan olsun ki o halkı böyle türlü topraktan yaratayım!" dedi. Cebrâil (a.s.) Yer'e indi. O bölgede –ki şimdi Kâ'be oradadır– Diledi ki Yer'den toprak alsın, yer titreyip:

— Ne istiyorsun?" diye sordu.

Cebrâil (a.s.):

— "Senden bir avuş toprak dilerim."

— "Allahü Teâlâ'ya ileteceğim! Allahü Teâlâ ondan bir halk yaratacak" dedi. Yer:

— "Ey Cebrail! Yaratılacaktır ama bilmem ki Allah'a inatçı mı olur ya da asi mi olur eğer itaat etmeyenlerden olursa Allah aşkına benden toprak alma." dedi.

Yerin and verişine saygı göstererek geriye döndü. Topraktan almadı. Allahü Teâlâ'nın katına geldi:

— "Yarab! Sen bilirsin ki Yer bana senin adına and içti, toprak almadım! dedi.

Allahü Teâlâ sonra Mikâil'i yolladı. Yer Mikâil'e de ant verdi. sonra İsrafil'i gönderdi. Yer İsrâfil'e de yemin etti ondan sonra Azrâil'e de yemin verdi. Azrâil:

— Allah hakkı için, senin and içmenle ben Allahü Teâlâ'nın buy-

ruğundan ayrılmam! dedi. Yere bir avuç sürdü her renkten, sarı, kızıl, kara, ak, gök, yeşil, yaş, balçık, toprak, kum hepsinden aldı. Bundan ötürü Âdemoğulları türlü türlü olurlar. Kimi iyi huyludur, kimi kötü huylu. Hak sübhanehu ve Teâlâ bunların hepsini Kur'ân-ı Kerîm'inde bildirip şöyle buyurur:

"Gerçekten biz âdem'i ak ve arı balçıktan yarattık." (Saffat sûresi, âyet: 11)

Yine Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurulmuştur:

"Andolsun ki, biz insanı kuru bir çamurdan, biçime girmiş balçıktan yarattık." (Hicr sûresi, âyet: 26)

Heme' o balçığa denir ki karasuyun altında olur. Salsal ise o balçıktır ki biçimi, sûreti gitmiş ve güneş onu kurutmuş, ve yarmıştır. Öyle ki üstüne basılsa demir gibi ses çıkarır. Yine bir yerde şöyle buyuruldu:

"Biz Âdemi çamurun hulasa ve saffetinden halk ettik. Sonra onu nutfe kılıp bir karargahta temkin ettik." (Mü'minûn sûresi, âyet: 12)

Sülâle öyle bir çamur cinsidir ki, ak ve arı balçıktır. Elde sıkılınca parmakların arasından dışarı fırlar. Ve bir taife:

"O bir kuru topraktı. Onda ak, kara, kızıl her türlü renk vardır!" demişlerdir.

Nitekim Allahü Teâlâ buyurur:

"Biz sizin aslınızı topraktan yarattık." (Hac sûresi, âyet: 5)

Ondan sonra o toprak balçık olup ak ve arı balçık haline geldi. Ondan sonra o balçığı bıraktılar. Üstünden çok zaman geçti. Karardı. Bir biçime giren balçık oldu. Ondan sonra bu balçığa güneş vurdu. Kurudu. Sal sal oldu. Sonra öyle bir şekil meydana geldiki bu gün Âdemoğulları işte o suretin aynıdır. Bu şekildeki şey o zamana kadar hiç görülmemişti. Ne melek, ne cinni, ne yırtıcı, ne vahşi bir kimse görmüştü. Hiç bir yüz bu güzellikte değildi. Âdem peygamberin boyu Yer'den göğe kadardı. Âdem peygamberin kalıbı, bugün Kâbe olan yerde yattı. Onun yanından her kim geçse, melek olsun, başka cinsten olsun, o cisme bakınca şaşırır kalırdı. Bir gün, İblis Âdem'i görmeğe geldi. Ayağı ile dürttü. Âdemin kalıbı kurumuştu. Salsal haline gel-

mişti. Kalıptan bir ses, bir avaz geldi. İblis şaştı buna! Sonra o kalıba baktı. Onun içinin boşolduğunu gördü. Ağızından içine girdi. Karnının içinde gezindi. Daha sonra burnundan yana geldi. Sonra başının içine girdi. Beyninde gezdi. Ondan sonra dışarı çıktı. Yeryüzünde İblis'e itaat eden melekler, İblis padişahları olduğundan ötürü, onunla birlikte hazırdılar. İblis Âdem'in içinden çıkınca, kâfirlik ki onun gönlündeydi, onu, meleklere açıkladı:

— Bu yaratık bir nesne değildir. Gücü de hiç yoktur. Eğer Allahü Teâlâ, ona, yeryüzünü verirse, biz varıp onları bu yerden Cann'ı çıkardığımız gibi onuda çıkaralım, sürelim dedi. Melekler: Cann'a ne ettik isek yüce Allah'ın izniyle ettik. Senin buyruğunla etmedik. Bu Yer toprağı Allah'ın mülküdür. Her kime dilerse verir. Eğer bu yeri yüce Allah bu yeni yaratığına verirse biz de teslim ederiz! Dediler. İblis, kendisine bu meleklerden kimsenin yardımcı olmadığını görünce bu sözleri bıraktı. Kâfirliğini gizledi. İbadetini açığa vurdu. O meleklere:

— "Söz sizindir. Bu yer Allah'ın mülküdür. Kime dilerse verir. Ben de sizin fikrinizdeyim. Lâkin bu sözden dileğim sizi denemekti! dedi. Ama gönlünden şunları geçirip dedi ki:

— Eğer yüce Allah bu yarattığını benim üstüme daha üstün, faziletli kılarsa ve bana musallat ederse ben bu kişinin buyruğu altına giremem. Eğer beni ona musallat ederse ben onu helâk ederim.

Yüce Allah'ta İblis'in bu fikrini açığa vurmamasını diledi. Âdem'e ruh verdi. Ruh geldi, Âdem'in ağzından girdi. Boğazına yollandı. Oradan başına gitti. Âdem'in başı, burnu, ağızı biçimlendi. Boğazından aşağı indi, karnına geçti. Tâ.. ayak tırnaklarına erişti. Her nereye o ruh varıyorsa o kısmın balçığı kemik ve sinir oluyordu. Hemde üstlerinde et beliriyordu. Hadiste bildirilmiştir ki. Ruh Âdem'in başına girdi, yüzüne, gözüne, burnuna ve ağzına eriştiği zaman Âdem aksırdı. Cebrâil (a.s.) onun başının ucunda durmuştu. Ona:

— "Ey Âdem! **Allah'a Hamdolsun de**" dedi.

Âdem de:

— **"Allah'a Hamdolsun!"** deyince ruh:

— "Rabbin de sana Rahmet etsin!" dedi. Bundan sonra Âdem gözünü açtı. Cennet'i gördü. Ve cennet'in ağaçlarını gördü ki türlü türlü yemişler o ağaçlarda yetişmişti. Bir açlık duygusu Âdem'i öyle üsteledi ki, yerden kalkıp o Cennet yemişlerinden yemek istedi. Elini yere koydu. Kalkayım diye, ama, gövdesinin yarısı henüz balçıktı. Yerinden kalkamadı. Cebrâil (a.s.):

— Ey Âdem! Savrukluk etme. İvedilikte bulunma. Acele etme dedi.

Nitekim yüce Allah buyurur:

"İnsan pek acelecidir!" (İsrâ sûresi, âyet: 11)

Ve ayrıca Allahü Teâlâ şöyle buyurmuştur:

"İnsan acelcci olarak yaratılmıştır." (Enbiyâ sûresi, âyet: 37)

ÂDEM (A.S.)'A MELEKLERİN SECDE EDİŞİ

Ruh yani can, Âdem'in ayağının tırnağına erişince onun yaradılışı tamam oldu. Yüce Allah buyruk verdi.

— Ona giysiler getirin! dedi. Melekler Âdem'e giysiler getirdiler. Âdem, onu giydi ve keramet tahtına geçip oturdu. Cenâb-ı Hak şöyle buyurur:

"Meleklere Âdem'e secde ediniz dedik." (Araf sûresi, âyet: 11)

Kimi taife:

— "Bu hitap:

— "Yalnızca Yer'de olan ve İblis'e uyan meleklere mahsustu. Nitekim önceki âyetteki hitap ta bunlar içindi. O âyet şuydu:

"Rabbin meleklere: "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım." (Bakara sûresi, âyet: 30)

Kimi tâife de:

— "Bu hitap bütün meleklereydi. Bütün yerlerin ve göklerin melekleri içindi. Buna delil şu âyet-i kerîmedir:

"Bütün melekler Âdem'e secde ettiler. Yalnız İblis secde edenlerden olmadı." (Âraf Sûresi, âyet: 11)

Hicr sûresinde de yine şöyle buyurulmuştur.

"Meleklerin hepsi de secdeye kapanmıştı." (Hicr sûresi, âyet: 30)

Bütün melekler Âdem'e secde ettikleri halde iblis secde etmemişti. Cenâb-ı Hakk'ın Âdem'e Âdem diye ad vermesi şundan ötürüydü ki, onu yerin yüzünden yaratmıştı. Böylece ona bütün melekler secde kıldılar. Yalnız iblis secde etmedi.

Secdenin anlamı şudur ki, Âdem'e keramet saygısıdır. Yoksa taat ve ibadet değildir. Çünkü ibadet, Allah'tan başkasına yapılamaz. Bu secde de Allah'a ibadet ve Âdemi yücelemekti.

Nitekim, Allahü Teâlâ bize:

— "Mescidde, yüzünüzü Kâbeye doğru dönün! diye buyurur. Bizim secdemiz Allah'a ibadettir. Bunda ise Kâbe'ye tazim ve kerâmet vardır. Böylece Kâbenin üstünlüğü başka mekanlara göre bilinsin diyedir. Bunun gibi meleklerinde secdesi yüce Allah'a ibadet ve Âdem'e tâzim ve kerâmetti. Âdem'i onlara kıble etti ve secde etmelerini buyurdu. Böylece de Âdem'in meleklere olan üstünlüğü, fazileti belli oldu. Allahü Teâlâ böylece Âdem'i kıble kılınca meleklere:

— "Secde edin!" diye buyurunca meleklerin bütünü secde kıldılar. Yalnız İblis secdede bulunmadı. Hak Teâlâ İblis'e şöyle buyurdu:

"Ey İblis! Benim, kudretimle yarattığıma secde etmekten seni alakoyan kimdir." (Sâd sûresi, âyet: 75)

Yine bir başka âyette şöyle buyurur:

"Allah, İblis'e; Sana emrettiğim halde seni secdeden alakoyan nedir? Dedi." (Âraf sûresi, âyet: 12)

İblis te:

— "Ben ondan üstünüm. Çünkü sen beni ateşten yarattın. Onu ise topraktan. Benim aslım yücedir. Ve hem apaydındır, nurludur. Her bir şeyin üstünlüğü aslı ve cevheri ile ölçülür! Dedi. Secdeyi tanımadı, ama İblis'in bu sözü hüccet değildi. Aksine kendi üzerine hüccetti. İblis bunu bilmedi. Ve.

— Beni sen yaratmadın! diye inkarda bulunmadı:

— Beni sen Ateş'ten ve Âdem'i ise topraktan yarattın! dedi. Böylece, kendisini de, Âdem'i de yaratanın Allah olduğunu ikrarda bulundu. Bu söz onun üzerine hüccet, delil oldu. Çünkü bu iki cevherden hakkın seçtiği üstün olur. Zirâ, yaratıklara bu üstünlüğü veren Allahü Teâlâ'dır. Çünkü toprağı ateşin üstüne yok (üstün) kılmağa Cenâb-ı Hak kadirdir.

Vakta ki iblis kendi kâfirliğine delil olan o sözü söyleyince, böylece, onun gönlündeki ve Allah'ın bildirdiği kâfirlik açığa vurulmuş oldu. Hak Teâlâ ona lânet etti. Onu meleklik sıfatından ve şeklinden çıkardı. O, İblis suretine girdi. Önceki şekli ile güzel yüzlü bir melekti. Adı da Azazil idi. Hak Teâlâ bu adı ve melekliği ondan giderdi. Adını İblis koydu. Çünkü İblis demek (Umutsuz) demektir. Öyleki Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Onları ansızın yakaladık. Ve onlar Allah'ın rahmetinden umutsuz hale geldiler." (En'am sûresi, âyet: 44)

Allahü Teâlâ yine şöyle buyurur:

"Ey iblis çık buradan. Çünkü sen koğulmuş birisin. Ve kıyamet gününe kadar da lanet senin üzerindedir." (Hicr sûresi, âyet: 34-35)

Allahü Teâlâ'nın buradan:

— "Çık!" diye buyurduğu yerden murad, yerden ya da Gökten, ya da bu dünyadan çık! demek değildir. Aksine, bu meleklik biçiminden ve halinden çık! Onlar benim rızam halidir. İblis'in haline gir ki o hal benim hışmım, gazabım hâlidir. (Neûzü billâh min zâlik.)

Allahü Teâlâ, meleklere Âdem'i kendilerinden faziletli kılmasının sözden ibaret olmadığını bildirmek için Âdem'e bir ilim öğretti ki bu ilmi melekler bilmiyorlardı. Melekler, Âdem'in kendi üzerlerine üstünlüğünün ilim olduğunu ve asılla, cevher olmadığını bilmelilerdi. Nitekim Kuran'da şöyle buyurulmuştur:

"Ve Âdem'e bütün "isimleri öğretmişti" sonra meleklere o adlarla anılan eşyayı gösterdi." (Bakara sûresi, âyet: 31)

Bu şeyler ki, yeryüzünde ve havada bulunanların adları olan şeylerde, gökte, denizde, dört ayaklı canavarlarda, kumlarda ve sahralarda bulanan yırtıcılarda, yeryüzündeki yavru kuzularda ve havada ki türlü türlü kuşlarda bulunuyordu. Ve o adlar her birinde başka başkaydı. Ağaçlardan, yemişlerden, aydan, Güneşden ve yıldızlardan, gök gürültüsünden ve şimşekten. Yani, Yer'deki her şeyi, gökteki her şeyi, Yerle Gök arasındaki her şeyin isimlerini Âdem (a.s.)'a öğretti. Meleklerden hiç biri bu şeylerin adlarını bilmiyordu. Hak Teâlâ meleklere şöyle buyurdu:

"Eğer gerçeklerdenseniz, bunların adlarını söyleyiniz!" (Bakara sûresi, âyet: 31)

Meleklerde şöyle dediler:

"Bize öğrettiğin şeylerden başka bilgimiz yok. Şüphe yok ki sen her şeyi bilen ve hikmet sahibisin." (Bakara sûresi, âyet: 32)

Bundan sonra Allahü Teâlâ bu adları Âdem'den sordu. Âdem, hepsinin haberini bildirdi ve melekler hepsine şaşırıp kaldılar. Bu adları bilmediklerini söylediler. Allahü Teâlâ Âdem'e:

— Ey Âdem! diye buyurdu. Eşyaların adlarını meleklere söyle! Diye buyurdu. Âdem de bütün eşyanın adını söyledi. Ve meleklere öğretti. Böylece Âdem (a.s.)'ın fazileti meleklerce de bilindi. Anladılar ki üstünlük ilim ve hikmetledir ve cevherle değildir. Âdem, meleklere bu isimleri bildirdiğinde Allahü Teâlâ:

"Ben size demedim mi ki yer ve göklerdeki gizli her şeyi bilirim. Bunlar ister açıkladığınız olsun, ister gizledikleriniz olsun! Diye buyurdu." (Bakara sûresi, âyet 33)

Ve şöyle buyurdu:

— Bu halk fesat çıkarırlar, kanlar dökerler lâkin bilirdim ki bu halktan ilim ve fikir gelir.

Sonra yüce Allah Âdem'e bu dünyada Cennet elbiselerinden giydirdi. Cennet yemişlerinden gönderdi. Böylece Âdem (a.s.) onlardan yeyince, Yüce Allah onu keramet tahtı üstüne oturttu. Meleklere onu Kıble kıldı. Melekler ne zaman Allah'a ibadet etmek isteseler yüzlerini Adem'e çevirirlerdi. Öyle ki bizde ibadet edeceğimiz zaman yüzümüzü Kâbe yönüne döndürürüz.

Âdem (Cennet) yemişlerini yedikten sonra o tahtın üstüne oturdu. Âdem'in uykusu geldi. Uyudu. Allahü Teâlâ onun sol eğe kemiğinden Havva'yı yarattı. Bundan ötürüdür ki:

— "Kadın sol kaburgadandır!" denilmiştir. Havva da Âdem yaradılışındaydı ve Âdem boyundaydı. Lâkin Havva dişi yaratılmıştı. Âdem ise erkekti. Cenab-ı Hakk, (Cennet) elbiselerini Havva'ya da giydirdi. Âdem'e rüyasında Havva'yı gösterdi. Ve o vaktâ ki gözlerini açtı, başının ucunda Havva'yı oturur gördü. Âdem (a.s.) ona:

— Sen kimsin? diye sordu. Hazret-i Havva:

— "Ben senin eşin, çiftinim!" Yüce Allah beni senin gönlünü benimle dinlenmesi, için yarattı! dedi. Melekler Âdem'i denemek için:

— "Acaba Âdem bunun da adını bilir mi? dediler. Ona:

— Yâ Âdem! Bunun adı nedir? diye sordular. Âdem de:

"Onun adı Havva'dır! diye karşılık verdi. O melekler: "Havva ne demektir?" dediler. Âdem (a.s.):

"Diriden yaratılmış demektir! diye cevap verdi. Orada bulunan Yahudiler meseleyi de peygamber (s.a.v.)'den sorarak:

— Bize haber ver sen! Dediler. Yüce Allah Havva'yı Âdem'den mi yarattı? Yoksa Âdem'i Havva'dan mı yarattı? dediler. Peygamber (s.a.v.):

"Havva'yı Âdem'den yarattı dedi. Yahudiler yine:

— "Eğer Âdem'i Havva'dan yaratsaydı ne olurdu? Diye sordular. Peygamberimiz talâk, boşama işi kadınların elinde olurdu! dedi. Yahudiler yine:

— Âdem tamam uyumuş muydu, yoksa uyanık mıydı? Ya da ımızgamış mıydı diye sordular. Peygamber (a.s.):

— "Imızganmıştı!" diye cevap verdi. Onlar:

"Eğer Âdem tamam uyusaydı, içi geçmiş olsaydı hal nice olurdu? Diye sordular. Hazret-i peygamber onlara şu cevabı verdi:

— Eğer tamamen uyumuş olsalardı, erkeklerin kadınlardan hiç haberi olmazdı. Eğer uyanık olsaydı, o zaman kadına hiç perdeye hâcet olmazdı! Diye buyurdu. Bundan sonra yüce Allah, Âdem'le Havva'yı, Cennet'e yolladı. Kimi din bilginleri:

— "Yüce Allah, Havva'yı Cennet'te yarattı! derler. Ama doğrusu budur ki Cennet'ten dışarıda yarattı. Zira Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurulur:

"Ey Âdem, sen ve eşin Cennet'te oturun! demiştik." (Bakara sûresi âyet: 35)

Cenâb-ı Hak Âdem'i Cennet'e gönderdiği zaman Âdem ile ahıtlaştı ve ona:

"İblis'ten sakın!" diye buyurdu. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Ey Âdem! dedik. Bu (İblis) senin ve eşin (çiftin) Havva'nın da düşmanıdır. Sizi sakın Cennet'ten çıkarmasın ki, sonra bahtsızlardan olursunuz." (Tâ-hâ sûresi, âyet: 117)

Yüce Allah onları Cennet'e yolladı ve şöyle buyurdu:

"Her ne dilerseniz. Cennet nimetlerinden bol bol yiyin! ancak bu ağaca yaklaşmayın. Yaklaşırsanız kendinize zulmedenlerden olursunuz." (Bakara sûresi, âyet: 35)

Âdem (a.s.) bu dünya yıllarından 500 yıl kadar Uçmak'ta (Cennet'te) kaldı. Cennet'in yarım günü bu cihanın yarım senesidir.

Bir haberde bildirilmiştir ki, o Cennet günlerinden yarım gün Cuma gününden geçmişti Âdem de Cennet'e girmişti. Güneş henüz dolanmamıştı. Cennet'ten yine çıktı.

Kimileri de der ki:

Cuma gününden ikindi namazı vaktinde Cennet'ten yine çıktı, yere indi. Yer'de dünya yıllarından 200 yıl kadar ağladı. O cihan hesabınca bir saattir. İkindi vaktinden güneşin sarardığı vakitte Yüce Allah onun tevbesini kabul etti.

Allah'ın Resûlü (s.a.v.)'den şöyle rivayet edilmiştir:

— Cuma gününde bir saat vardır ki, kul, Allah'tan ne dilerse Allah ona verir. Eğer tevbe ederse tevbesi kabul edilir. O vakitte günün dolandığı vakittir.

ÂDEM (A.S.) İLE HAVVA'NIN CENNETTEN ÇIKARILIŞI

Âdem (a.s.)'ın Cennet'ten çıkmasının sebebi şudur:

— İblis (ona lânetler olsun), Hazret-i Âdem (a.s.) sebebiyle melûn olunca Allahın rahmetinden ümidini kesti. Hak Teâlâ ondan yüzünü çevirdi. Cennet hazinedârlığından koğuldu. Bu yer mülkünü ondan aldı, Âdem (a.s.)'a verdi. Cennet hazinedârlığını Rıdvana sundu. İblis Cennet'e girmek için dört yanı dolaşırdı. Fakat giremezdi. Çünkü yeni Cennet muhafızı Rıdvan onu girmekten alıkordu. Yılan o zamanlar Cennet kapıcılarındandı. İblis ile onun arasında tamam dostluk vardı. Allahü Teâlâ İblis'e lânet edince, bütün melekler, Cennet'in kapıcıları ondan yüz çevirmişlerdi: Ama yılan uzaklaşmamıştı. Yine önceki gibi onunla dost kalmıştı. İblis her zaman Cennet kapısına gelir, yılanla konuşur, sohbet eder, Âdem (a.s.)'ın durumundan sorardı:

— O, yasaklandığı ağaçtan yedi mi?derdi. Yılan da:

— Henüz yemedi! Diye cevap verirdi.

Rivayet edilmiştir ki, İblis yılanı aldatmıştı. Ona:

— Bana yol ver, Cennet'e gireyim. Âdem'in yanına varayım! Dedi. Yılan:

— Melekler seni görürlerse hal nice olur? Diye sordu. İblis:

— Ağzını aç, içine gireyim. O Meleklerin yanından, görünmeden geçeyim! Dedi. (Yine rivayet edilmiştir ki, yılan çok güzel tüylüydü ve dört ayağı vardı. İblisi ağzına aldı. Cennet'e girdi. Öyle ki meleklerden hiçbiri iblisi görmedi. Ve o tâ Âdem (a.s.)'in yanına kadar geldi. Âdem ile Havva yan yana duruyorlardı. Hallerini sordu. Âdem (a.s.), Allah'a şükretti, tesbihte bulundu. İblis:

— Ben sizin halinizi düşünüyorum, sanıyorum ki, Hak Teâlâ sizi Cennet'den çıkaracak! dedi. Âdem (a.s.):

— Nerden bildin? diye sordu.

İblis:

— Allah'ın yasakladığı ağaçtan –ki ona ebedîlik ağacı derler– her kimse yemişinden yerse, Cennet'ten hiç çıkmaz, orada ebedî kalır!

"Rabbinizin size bu ağacı yasak etmesi, ikinizin de melek olmanızı veya burada temelli kalmanızı önlemek içindir, dedi ve sonra ikisine de: "Doğrusu ben size öğüt verenlerdenim." diyerek yemin etti. Şeytan ikisini de baştan çıkardı." (Âraf sûresi, âyet: 20-21)

Hak Teâlâ İblis'in bu sözüne "vesvese" dedi. Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Fevesvese lehüma'ş-Şeytanü / (Şeytan onlara vesvese verdi)" (Âraf suresi, âyet: 20)

Âdem (a.s.) ile Havva, giyimlerinden çıplak kaldıklarını gördüler.

"Şeytan, Âdem'e vesvesede bulundu. "Ey Âdem, sana ebedilik ağacını, zevali olmayan devleti sağlık vereyim mi? dedi." (Tahâ sûresi, âyet: 120)

Hazret-i Âdem (a.s.):

— Allah'ın emrini bozup senin emrini tutamam! dedi. İblis, böylece, Âdem'den ümidini kesti. Havvâ'nın yanına geldi. (Havva'nın tez aldanacağını düşündü.) Havva'ya da hiçbir şey olmadı. Çünkü Allahü Teâlâ'nın sözü Âdem (a.s.) üzerindeydi.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyuruyor:

"Biz evvelce de Âdem'e emrimizi verdik. Fakat o unuttu. Ve biz onda bir kasıt görmedik" (Tahâ sûresi, âyet: 115)

Unutulan o ahitte Kur'ân'da şuydu:

"Yani şeytan sana ve zevcene düşmandır"

Âdem, bunu unutmuştu. Havvâ o ağaçtan yeyince ve kendisine bir zarar gelmeyince Âdem'e yemişten vererek:

— Ben yedim, ziyanını görmedim! Sen de ye! dedi.

Âdem (a.s.):

— Ben yemem! dedi.

Havva:

— İblis, Allah'ın azametine yemin ederek ben size nasihat ediyorum, dedi. Âdem (a.s.)'da Allahü Teâlâ'nın yasağını unuttu. İblis'in sözünü öğüt sandı. Yemişten bir tane alıp ağzına attı. Yemiş Âdem (a.s.)'ın boğazından aşağı geçerken o anda Hazret-i Âdem'in ve Hazret-i Havva'nın giydikleri şeyler tenlerinden uçtu. Avret yerleri açıldı. İkisi de biri birinden utandı. Bütün vücutlarını kaplayan deri tırnak gibi parlarken, Hak Teâlâ o deriyi onlardan soydu. Tırnak uçlarına kadar soydu. Sonraları Âdem (a.s.), her tırnağına bakışta hıçkıra hıçkıra ağlardı.

Biribirinden utanan Âdem'le Havva, bir incir ağacından birer yaprak aldılar. Avret yerlerini kapadılar. Kuran-ı kerim şöyle buyurur:

"İkisi de utanılacak yerlerini Cennet yapraklarıyle örtmeğe başladılar" (Tâhâ sûresi, âyet:121)

Ve o zaman Allahü Teâlâ onlara şöyle dedi:

"Ben bu ağacı size yasak etmedim mi? Şeytan size, açıkca, düşmandır demedim mi?" (Âraf sûresi, âyet:22)

O zaman Hak Teâlâ yılana Şeytanı izinsiz Cennet'e soktuğu için, lânet etti. Yılanın güzel yüzünü değiştirdi. Ayaklarını kesti. Karnının üzerinde yürüttü. Ve yiyeceğini topraktan verdi. Yılan şeytana düşman oldu. Hak Teâlâ dördünü de yani Âdem'i, Havva'yı, yılanı ve İblisi Cennet'ten çıkardı.

Böylece:

1– Yılanı karnının üstünde süründürmekle ve toprak yemekle azaplandırdı.

2– Havva'yı, aybaşı hali görmek ve çocuk doğurmakla cezalandırdı. Çünkü Havva, Âdem (a.s.)'a öncülük etmiş, yasak ağaçtan yemesine sebep olmuştur.

Allahü Teâlâ ikisini de dünyaya yolladı. Onlara şöyle buyurdu:

"Haydi, inin bir kısmınız bir kısmınıza düşman olarak ininiz. Yerde, sizin için bir zamana (ecelinizin sonuna) kadar yerleşip kalmak ve geçinmek var." (Âraf sûresi, âyet:24)

Böylece Âdem ve Havvâ İblis'e düşman oldular. İblis de her ikisine, düşman oldu. Âdem ile Havvâ, yılana, yılan da Âdem ile Havvâ'ya ve evlatlarına düşman oldular Âdem Hindistan'da bir dağa düştü. Burası Serendip adasıydı. Havvâ, Arabistan'da Cidde'ye düştü. Şeytan Bülle'ye ve yılan İsfehan'a düştüler.

ÂDEM (A.S.)'IN YERE İNİŞİ

Rivayete göre, Âdem (a.s.) Nisan ayından beş gün geçmişti ki dünyaya indi. Günlerden Cuma idi. Ve sabahtan yedi saat geçmişti. Cennet'te yaratıldı ve yer'e indi.

Dört günahkâr birlikte yere inmiş ve ayrı ayrı yerlere düşmüşlerdi. Âdem (a.s.) Hindistan'a, Havvâ anamız Cidde'ye konmuşlardı. Cidde, Mekke'den yedi fersah, deniz kıyısında bir yerdi. İblis, Basra şehri yakınlarında Eyb adındaki şehre düşmüştü. Yılan da İran'da İsfahan'a düşmüştü Âdem (a.s.)'in düştüğü dağ yüksekti. O dağ başında oturdu, kaldı. İlk gök katında ki Meleklerin tesbihlerini, Allahü Teâlâya hamd ve senalarının seslerini işitirdi. Kendi günahı için de ağlar dururdu. Kırk gün yemek yemedi.

Fakat Allahü Teâla Âdem (a.s.), için buğday ektirdi. Hemen bir günde buğday toprakta yetişti. Âdem (a.s.) için o buğdaydan yedi ve dünyada uzun müddet kaldı. Cebrâil (a.s.)'ın tarifi ile dağ eteğinde bir değirmen kurdu.

Ve Cebrâil (a.s.) ona:

— O buğdayı değirmende öğüt! Un yap! dedi. O da buğdayı öğüttü. Un yaptı. Cebrâil (a.s.):

— Unu hamur yap! dedi. O da unu hamur yaptı.

Cebrâil (a.s.):

— "Şimdi bir yeri kaz, içinde ateş yak ve hamuru içine bırak pişsin, sonra ye." dedi. Âdem (a.s.), söylenenleri yaptı.

Havva ise, acıktıkça denize elini uzatırdı. Sudan bir balık çıkarır, güneşten kızmış bir taşın üstünde kızartır ve yerdi.

Âdem (a.s.) o dağ başında yüz sene, işlediği günah için, ağladı. O dağın üstünden göz yaşları dökülürdü. O göz yaşlarından ağaçlar bitti. Bu ağaçlar helile, belile ve emlec gibi bitkilerdi ki(*) insanlara faydası vardı.

Âdem (a.s.) yüz yıl ekin ekti ve yedi. Cebrâil (a.s.) O'na yaban sığırlarından bir de öküz vermişti. O yüce dağdan demir de çıkarmıştı. Cebrâil (a.s.), demiri topraktan nasıl çıkarıldığını, nasıl dövülüp kullanılacak hale getirdiğini ve onunla nasıl ekin ekileceğini de öğretti. Âdem (a.s.) ekinin ne zaman biçileceğini, nasıl temizleneceğini, nasıl hamur yapılacağını ve nasıl pişirileceğini de, Cebrâil (a.s.)'den öğrenmişti.

Bundan sonra Cebrâil (a.s.), Hazret-i Âdem'e şöyle dedi:

— Bütün bu azaplar, Cennet'in içinde Allah'a asi olduğun içindir. Bundan sonra zahmet çekmeden nimet yiyemezsin!

Allahü Teâlâ da şöyle buyurur:

"Şeytan, sizi Cennetten çıkarır ve zahmetlere sokar." (Tahâ sûresi, âyet: 117)

— Bu zahmet bir nevi meşakkat ve insana zülümdür.

Âdem (a.s.) yüz yıl o dağ başında ağladı. Allahü Teâlâ Âdem'e acıdı ve kendisine kelimeler öğretti. Cebrâil (a.s.) geldi:

— Yâ Âdem, dedi, Hak Teâlâ sana selam ediyor ve diyor ki:

— "Ey Âdem ben seni kendi elimle yarattım. Sana ruh verdim. Meleklerime, sana secde etsinler diye emir verdim. Sen niçin böyle ağlarsın?.."

Âdem (a.s.)'da:

— Nasıl ağlamamayım ki Allah'ın yakınlığından ırak düştüm. Ve Allahü Teâlâ'nın emrini yerine getirmedim! dedi. Cebrâil (a.s.):

— Üzülme yâ Âdem! Bu üç sözü söyle. Hak Teâlâ da tövbeni kabul etsin! dedi. O dualar da şunlardı:

(*) Bu otlar şimdi Hindistan'dan gelir hekimlikte ve boya boyamakta kullanılır.

Sübhâneke lâilâhe illâ ente
Ve ente hayrü'l-gâfirîn.
Ve ente hayrü'r-râhimîn.
İnneke ente't-Tevvabü'r-Rahîm.

Âdem (a.s.) bu kelimeleri söyleyince Allahü Teâlâ da onun tevbesini kabul etti. Hazret-i Âdem'e sevincinden ağlamak geldi. Yüz yıl daha sevincinden ağladı. Bu tevbeden sonra gözyaşlarından gül, reyhan ve hoş kokulu bitkiler yetişti.

Kimileri der ki:

Âdem (a.s.):

— Beni kim yarattı? diye sordu.

Allahü Teâlâ:

— Ben yarattım! diye buyurdu. Âdem (a.s.) yine:

— Bana kim can verdi? diye sordu.

Hak Teâlâ:

— Ben verdim! dedi. Âdem (a.s.):

— Yarabbi, dedi, ben günah işlesem , sen bağışlamazsan kim bağışlar? Halbuki sen:

— Benim rahmetim gazabımdan ileridir! diyordun.

Yine şöyle denilmiştir:

— Âdem (a.s.) Allah'ın kelimelerle dua edince Cebrâil (a.s.) geldi, müjde verip:

— Allahü Teâlâ tevbeni kabul etti! dedi. Hazret-i Âdem (a.s.)'da o müjdeye çok sevindi. (Daha doğrusunu Allah bilir.)

ÂDEM (A.S.)'IN HACCI VE BEYTÜ'L-MA'MUR'UN SIFATI

Hazret-i Âdem çok uzun boyluydu. Sanki yürüyünce bulutlara erişecek sanılırdı. Cennet arzusu onun içinden çıkmamıştı. Bu dünyaya ilgi duymamıştı. Allahü Teâlâ onun uzun boyunu da kısaltmış idi. Bu yüzden üzüldü. Durdu. Önceleri birinci gök meleklerinin dua seslerini işitirken, artık işitmez olmuştu. Gönlü kırıldı. Allahü Teâlâ'ya yalvarıp:

— Yarabbi, dedi. Beni bir günah için Cennet'ten çıkardın ve onun nimetlerinden mahrum ettin. Beni bu kadar mihnete uğrattın. Bana âsi adını verdin. boyumun uzunluğunu kısalttın. Artık meleklerin seslerini işitemez oldum. Yarabbi, kendi fazlınla bana rahmet et. Benim gönlüme bu dünyada rahat ver.

Allahü Teâlâ da Âdem (a.s.)'ın duasını kabul etti. Kızıl yakuttan bir ev yarattı ve onu yer'e indirdi. Böylece bu ev ile Âdem (a.s.)'in üzüntüsünü giderecekti. Önce bu evin adı, Beytü'l-Dahar idi. Hak Teâlâ, bu evi dünyanın orta yerinde yapmıştı. Şimdi Kâ'be oradadır. Hacer-i Esved'i (karataşı) Cennet'ten gönderdi. Onu o evin bir rüknüne koydular. O taş, önce beyazdı. Ay gibi nur verirdi. O ev, kızıl yakuttandı, güneş gibi aydınlık verirdi. O evle, o taş bir yere gelince ay ile güneş bir yere inmiş gibi olurdu. Hak Teâlâ, Cebrâil (a.s.)'ı Âdem'e yolladı. O da geldi:

— Yâ Âdem, dedi, Allahü Teâlâ sana şöyle buyurdu "Bu evi tavaf et bu, benim evimdir, ta ki, senin gönlün üzüntüden kurtulsun. Melekler Arş'ı tavaf ederler. Sen sende bu evi tavaf et!

Sonra, Cebrâil (a.s.), Hac usullerini Âdem (a.s.)'a öğretti ve Arafat'a çıkmayı söyledi. Âdem (a.s.), kendi melâlinden Havva'yı anamazdı. Havva'nın ciddi gönlü kırılmıştı. Sonra kalktı dağlardan yana gitti. Mekke tarafına yol aldı. Lâkin kendisi ne yöne gittiğini bilmiyordu. Arafat dağına eriştiği zaman Âdem (a.s.)'ı gördü. O da onu gördü. Biribirini tanıdılar, bildiler. Âdem (a.s.) ile havva arasındaki ayrılıktan sonra o dağlarda marifet maydana geldi. Onun için bu dağlara Arafat dağları denildi.

Âdem (a.s.), Haccı tamamlardı, fakat Mekke'de kalamadı Beytü'l-Ma'mur'u tavaf etti. Veda ederek Hazret-i Havva'yı yanına aldı. Yine Hindistan'a gitti. Gökten indiği dağa geldi. Ertesi yıl, yine ayni mevsim gelince, yine Mekke'deki Mukaddes evi görmeyi arzu etti. Hindistan'dan Mekke'ye geldi. Beytü'l-Mamur'u tavaf kıldı. Arafat'a çıktı. Hac şartlarını tamamladı. Yine Hindistan'a geldi. Kırk yıl bu yolda Hac vaktinde Mekke'ye gelir, hac'da bulunurdu. Sonra yine Hindistan'a giderdi. Nereye ayağını bastı ise, bugün oralarda şehirler kurulmuştur. Ayak basmadığı yerler çöl ve ıssız yerler haline gelmiştir. Adımları öyle genişti ki bir ayağını atsa üç günlük yoldu.

Beytü'l-Ma'mur Nuh zamanına kadar kaldı. O tufan olunca, hak Teâlâ o ev'i dördüncü kat göğe çıkardı ve bir dağa emretti. Dağ, onun yerinde durdu. böylece tufanın azap suları Beytü'l-Ma'mur'a erişmemiş oldu. O dağ da orada İbrahim (a.s.)'ın vaktine kadar durdu. Hiç kimse, o yerin nerede olduğunu bilemedi. İbrahim (a.s.)'a malum etti ve:

— Kâbeyi burada, ilk yerinde bina et! dedi. İbrahim (a.s.) Kâbeyi taştan yaptı. Hak Teâlâ Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurur:

"Hatırla o günü ki biz İbrahim'e Kâbenin yerini bildirmiştik." (Hac sûresi, âyet: 26)

Bir kısım kimseler Beytü'l-Ma'mur için:

— O gökten inmemişti. Âdem (a.s.) onu Allahü Teâlâ'nın emri ile bina etmişti! kimileri de derki:

— Allahü Teâlâ, Âdem'in tevbesini kabul ettiği ve uzun boyunu kısalttığı zaman Âdem'in gönlü üzüldü, bu dünyada kararı kalmadı. Allahü Teâlâ ona Cennet'ten reyhan ve yemişler gönderdi. Hacerü'l-Esved'i yolladı. Bu Cennet taşlarından bir ok taştı. Ay gibi parıldardı. Allahü Teâlâ Âdem (a.s.)'a yine mersin, hiyar, turunç ve nar yolladı. Âdem o mersin ağacını Hindistan dağında dikti. Ağaç büyüdü. Musâ'nın asası o ağacın bir dalındandır. Allahü Teâlâ, Uçmak yemişlerinden otuz yemiş gönderdi. Âdem (a.s.) hepsini toprağa dikti. Bu otuz türlü yemişden onu kabukluydu. Onu kabuksuzdu ve ortasındaki çekirdeği yenmezdi. On tanesi de kabuksuzdu ve çekirdeği yenirdi. Kabuklu olanların kabuğu yenilmezdi. Bunlar: Ceviz, badem, fıstık, fındık, göknar, palamut, kestane, nar ve Hindistan ceviziydi.

Kabuksuz olup çekirdeği yenenler de şunlardır:

— Elma, armut, üzüm, dut, incir, hıyar, acur, karpuz ve kavundu. Âdem (a.s.) bunların hepsini Hindistan'da toprağa dikti. Ve böylece de dünyaya yayıldı ve Allahü Teâlâ, Mekke'nin yerini hürmette Arş'la beraber kıldı. Ona hürmet için adına; **"Harem"** dedi.

Haber vericilerden bir kısım kimseler şöyle der:

— Âdem (a.s.) o evi taştan yaptı.

Ve yine:

— Allahü Teâlâ Âdem (a.s.)'a Mekke'ye var, orada taştan bir ev yap! diye buyurdu. Cebrâil (a.s.)'ı Âdem'e yolladı ve onunla o evin-yerini ona gösterdi. Âdem (a.s.) Hacer'ül-Esved'i yerine aldı. O ev'in taşını, Hira dağından getirdi, temel attı. Duvarlarını Tûr dağının taşlarından yaptı. Bu iki dağ, bütün dünya dağlarının en faziletlisi idiler.

Hazret-i Âdem bu evi tamamlayınca (Hacer'ül-Esved'i) o evin bir rüknüne yerleştirdi. Taş ay gibi ışık verirdi. Vaktaki kâfirler ona ellerini sürdüler o kapkara oldu. Cebrâil (a.s.) Âdem'e:

— Bu evi tavaf kıl dedi ve Hac şartlarını öğretti. Âdem, Havva'yı aldı. Yine Hindistan'a Serendip dağına döndü. Yılda bir kere de buraya gelir, Hac'da bulunurdu. Ve yine Hindistan'a dönerdi ve ölünceye kadar da Serendip'te kaldı. Şimdi kabiri Serendip'tedir.

Allahü Teâlâ'nın o dağdan Âdem (a.s.)'a verdiği şey demirdi. Cebrâil (a.s.) gelerek demircilik araçlarının demirden nasıl yapıldığını Âdem'e öğretti. Demirden bir ocakda yaptırdı ki, bu ocak (tandır) tâ Nuh (a.s.)'a kadar vardı. Nuh tufanı o ocaktan başladı. Allahü Teâlâ Kur'ân'da:

"Ve fâre't-tennur", "ocaktan su kaynayınca" diye buyurur.

Emîr'ül-Mü'minîn Ali (Kerremallahü vechehu):

"Ve fârettennur", "sabah vaktidir" der.

Daha sonra Cebrâil (a.s.) Hazret-i Âdem'e öğretmelerini devam etti. Bir koyun tuttu onun yününü kırktı. Havvâ eğerdi, dokudu. Âdem kendisine gömlek yaptı. Havvâ'ya da bir gömlek ve bir baş örtüsü yaptı. Onun başını ve bütün vücudunu örttü. Böyle dünyada ilk yapı KÂBE idi. Ondan önce ev yoktu. Âdem (a.s.) o eve Bekke dedi. Arapça'da halkın toplandığı yer demektir.

Âdem (a.s.) Kâbeyi yapıp Hindistan'a dönünce orada da bir ev yaptı. Allahü Teâlâ'ya hürmet kıldı. Allahü Teâlâ da bütün yer mülkünü ona verdi. Yer'de ne kadar canlı yaratık varsa, dört ayaklı olsun, kuş olsun, başka hayvanlardan olsun, hepsini Hazret-i Âdem'e itaatkâr kıldı. O da kimisini boğazlar, kimisini kendisine hizmet ettirirdi.

İBLİS'İN HAK TEÂLÂ'YA YALVARIŞI

Âdem (a.s.)'a Allah tarafından bu izaz ve ikram gösterilip yeryüzü baştan başa onun hükmü altına girince, Âdem (a.s.) sebebiyle Allahü Teâlâ İblis'e lânet etti. Meleklik suretinden çıkardı ve meleklik derecesinden indirdi. Melekler padişahlığından düşürdü. Rahmetinden ümit kestirdi. Cehennem'i ona vaâd etti. Onun adını da değişitirdi. Şeytan da:

— Yarabbi, dedi, senin sana ibadet edip te ecir vermediğin kimse yoktur. Ben bunca yıl sana ibadet ettim. Bütün göklerde ve yerlerde en sonunda bana lânet ettin. Ve bu yer mülkünü benim elimden aldın, benim düşmanıma verdin. Benim bu hizmetim için hiçbir karşılık vermezmisin? Dedi. Hak Teâlâ da:

— "Yâ Mel'un!" dedi. "Dile benden ne dilersen?"

İblis:

"Bana kıyamet'e kadar ömür ve mühlet ver" (Âraf sûresi, âyet: 14) dedi. Böylece İblis, ilk sur ile ikinci sur üflenmesi arasında kendisinden başka kimsenin hayatta kalmasını istememiş oluyordu. Hak Teâlâ:

— Yâ melûn, dedi, halk ölünceye kadar sana mühlet verdim! dedi.

İblis:

— Yarabbi! Bana mademki o güne kadar ömür vermektesin, benim üzerime üstün kıldığın kimsenin oğullarını ben de azdırır, boğazlarından sıkıca yakalarım! dedi. Nitekim Hak Teâlâ Hazretleri, iblisten hikaye edip şöyle buyurur:

"İblis üzerime kerim kıldığın kimseye baksana, dedi, eğer kıyamet gününe kadar beni sona bırakırsan yemin ederimki,

Âdem'in zürriyetini (Azı müstesnâ olmak üzere) mutlaka kandırır, boğazlarından yakalarım." (İsrâ sûresi, âyet:62)

Ve İblis, şöyle dedi:

— Kandırmadığım o az kimseler ki ancak senin yardımın erişmiş olan kimselerdir!

Hak Teâlâ da iblis'e şu cevabı verdi:

"Sen, Allah'ın katında bilinen bir vakte kadar mühlet verilenlerdensin!" (Hicr sûresi, âyet: 37-38) diye buyurdu.

Yani Allahü Teâlâ:

— O bence bilinen günde bütün halk ölecektir. Sana o güne kadar ömür veriyorum! Demek istemişti İblis bu vâdeyi öğrenince.

— Yarabbi! Dedi, beni yoldan çıkarıp isyancı kıldın, azdırdın ben de Âdem oğullarının çoğunu azdırırım ve yoldan çıkarırım.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"İblis: "Ey Rabbim! Beni azdırmana yemin ederim ki, muhakkak surette ben, yeryüzünde kullarına (Dünyayı) süsleyeceğim. Elbette onların hepsini azdıracağım, dedi" (Hicir sûresi, âyet:39)

Allahü Teâlâ da şöyle buyurdu:

"Defol, git. Artık onlardan sana kim uyarsa, bil ki, Cehennem hepinizin cezası olur. Hemde tam bir ceza! " (İsrâ sûresi, âyet:63)

Ve Allahü Teâlâ iblis'e:

— Onlardan her kim Peygamberlerine ve kitaplarına uyarsa sen onara dokunamazsın! dedi. İblis:

— Yarabbi, onlardan kime vesvese verip yapılmayacak şeyleri nazarlarında süsleyim?.. Dedi. Allahü Teâlâ Hazretleri de:

"Yürü, her ne kötülük edebilirsen et. Kimi kendine uydurabilirsen uydur. Askerinden her atlını, her yayanı onların üzerine sadırt. Ve onların mallarına, evlatlarına ortak ol. (Yani her haran mal senindir) Elinden ne gelirse onlara vaâd et." (İsra sûresi, âyet:64)

Diye buyurdu ve yine şöyle dedi:

— O haram mallar senin olsun, ama zekâtı çıkmış helâl mallar benimdir. Haramdan olan (Zina ile olan) çocuklar senin, helalden olanlar benimdir. Ne ki elinden gelirse onlara vaâd et. Ama İblis'in vaatleri aldatmak ve yalandır. Allahü Teâlâ'nın vaatleri doğrudur!

Nitekim Allahü Teâlâ bir âyeti celilede şöyle buyurmuştur:

"Şeytan sizi, fakir olacaksınız diye korkutur. Size cimriliği (sadaka vermemeyi) ve hayasızlığı emreder. Günah işe kılavuz olur. Allahü Teâlâ ise kendi fazlını ve mağfiretini vaâd eder." (Bakara sûresi, âyet: 268)

Evet, günah işleyenin, sonra tevbe edenin günahını Hak Teâlâ bağışlar. Her kim ki İblis'in vaadine uyar ve Allahü Teâlâ'nın vaadinden el çekerse o kimse İblis ile Cehenneme lâyıktır. Hak Teâlâ Şeytan'a:

— Var halkı helak eyle, azdır! Demesinden murat onu korkutmaktır. İnsanların:

— Var, elinden ne gelirse işle, ben seni bilirim hele bir göreyim! Demesi gibidir.

Hak Teâlâ kullarına yine şöyle buyurur:

"Artık dilediğinizi yapın. Allah yaptıklarınızı görendir." (Fussilet sûresi, âyet:40)

Yani, günah işlemeyin, eğer günah işlerseniz, hak Teâlâ onu görür. Size ukûbet eder, ceza verir. İşte iblis'e de olan emir böyledir. Fakat, Âdem oğullarının çoğu İblis'in zamanını gerçekleştirip ona uydular.

Nitekim Allahü Teâlâ:

"İblis'in onlar hakkındaki zannı doğru çıktı. Mü'minlerden olan fırkadan başkaları, ona uydular!" (Sebe' sûresi, âyet:20)

Evet, mü'minler onu yalanlayarak Allah'ın emrine uymuşlardı. Bu yolda Allahü Teâlâ şöyle buyurur:

"İblis'in bu halk üzerine hiçbir tasallutu yoktur. Yalnız, biz Ahiret'e inanan ile onun hakkında şek (Şüphe) içinde kalanı ayıracağız. Senin Rabbin her şeyi korur" (Sebe' sûresi, âyet:21)

Evet, Allahü Teâlâ Hazretleri Şeytan'a:

— Ne dilersen işle! Demekle Kıyamet'e İman etmeyen kimdir. İblise uyan kimdir ve yüce emirlerine itaat eden ve etmiyen kimdir bilinsin ve meydana çıksın istemişti. Müfessirler, bu âyetleri yorumlarken böyle demişlerdir. Ben bunları bu sebeple zikrettim. Hiç kimse endişe etmesin ki Allahü Teâlâ İblisi yaratılanlara musallat edip:

— Var, kullarımı kahren azdır! Dememiştir. Kimse bu inanışta olmamalıdır. Çünkü, bu gibi itikat, Allah'ın birliğine inança ziyan getirir.

YERYÜZÜNDE İBLİS'İN HAZRET-İ ÂDEM'E GELMESİ

Allahü Teâlâ'nın lânet ettiği iblis, Hak Teâlâ'ya dua edince ona kıyamet'e kadar ömür verildi. Bundan sonra İblis, Âdem'i ve Âdemoğullarını azdırmaya çalıştı. Hazret-i Âdem'in yanına geldi. Onunla dostluk temeli attı. Dedi ki:

— Yâ Âdem! Hak Teâlâ, senin sebebinle beni rahmetten ümitsiz kıldı. Bu mülkü benden aldı. sana verdi. Ben şimdiden sonra seninle dostluk edeceğim. Senin hizmetinde olacağım. Böylece İblis ile Âdem (a.s.) Hindistan'da biraraya geldiler. Âdem (a.s.) kendi kendine:

— Mademki bununla bu dünyada beraber yaşayacağım, bari onunla dostça geçineyim! dedi. Fakat, İblis'in Hazret-i Âdem'i aldattığı meydana çıktı: Âdem'in Havva'dan bir oğlu doğar, biryıl yaşar, sonra ölürdü. Havva, dördüncü çocuğuna hamile kaldı. İblis Âdem (a.s.)'a

— Yâ Âdem! Dedi. Ben senin çocukların için çok üzülüyorum. Doğan tezce ölüyor! Âdem (a.s.):

— Hüküm Allah'ındır. Ölmek, sağ kalmak O'nun elindedir. Yalnız diri kalan O Allah'tır! dedi.

İblis:

— Benim aklıma şu geliyor. Havva'nın karnında olan çocuk, uğurlu olacak ve güzel yüzlü, eli, ayağı tam, ömrü uzun olacaktır! Dedi. Âdem (a.s.)'da:

— Allah'tan ümit ederim ki öyle bir çocuk olur! diye cevap verdi. İblis:

— Eğer bu benim dediğim gibi çocuk doğarsa bana bağışlarmısın? Diye sordu. Hazret-i Âdem:

— Bağışlarım! Dedi. İblis:

— Ama, onun adını benim kulum olarak koymalısın! Dedi. Âdem (a.s.):

— Öyle bir isim koyayım? Dedi. İblis'in adı Haris'ti.

— O çocuğun adını Abdulharis (Haris'in kulu) koy! dedi. Âdem (a.s.) ona da:

— Peki, öyle olsun! diye cevap verdi. Az sonra Âdem (a.s.)'ın bir oğlu doğdu. Çok güzel yüzlü, dürüst endamlı bir çocuktu. İblis:

— Yâ Âdem, dedi, falın doğru çıktı. Şimdi benimle olan ahdine vefa kıl. Bu oğlana Abdulharis adını koy, öyle ki benim de bu oğuldan nasibim olsun! Hem senin, hem benim oğullarım olsun! dedi. Âdem (a.s.) da ona Haris'in kulu anlamında Abdulharis adını verdi. Nitekim Allahü Teâlâ Kuranda şöyle buyurur:

"Sizi bir tek nefisten (Candan) yarattım. Ve gönlü onunla rahat bulsun diye eşini de ayni kendisinden yarattım. Vakta ki eşi (Âdem'den) hamile kaldı. Eşi hafif bir yük yüklendi ki onunla gider, gelirdi. Fakat yükü ağırlaşınca Âdem ve Havvâ her gün Allah'a: "Eğer bu çocuğun azası dürüst olursa sana şükredenlerden oluruz!" Diye dua ettiler" (Araf sûresi, âyet: 189)

"Allahü Teâlâ onlara yaratılışı eksiksiz sıhhatli iyi bir çocuk verince onlar, Allah'ın kendilerine bahşettiği çocuk dolayısıyle Allah'a ortak koştular" (Araf sûresi, âyet:190)

Çocuğun adı Abdulharis konulmuştur.(*) İblis, Hazret-i Âdem'i belki aldatmıştı, ama Âdem çocuğunu kâfir kılmamıştı. Dostluk dolayısiyle böyle bir isim verilmesi vaadinde bulunmuştur.

Hazret-i Âdem, yalnızca, mürsel Peygamberdi. Kadri yüceydi. O, Allah'a bu isimle İblis'i ortak etmemişti. Fakat Hak Teâlâ da Hazret-i

(*) Bazı müfessirlere göre bunun aslı yoktur. Çünkü her doğan insan sadece Allah'ın kuludur.

Âdem'in bu aldanışını beğenmedi. Bu işi büyük bir günah saydı. Çünkü Peygamberlerin küçük günahları bile büyük sayılır. Onların mertebeleri yüce, şanları büyüktü? Kimi müfessirler derler ki:

— Âdem (a.s.)'la Havva'nın çocukları ölünce Âdem eşine:

— Yâ Havva, dedi, üzülme! Henüz güçlü, kuvvetliyiz. Biribirimizle yine yatalım. Çocuklarımız olsun! dedi. Allahü Teâlâ:

— Ya Âdem, çocuk oluşunun yatmaktan mı olduğunu sanırsın? Dedi. Hazret-i Âdem bu sözü ile Allah'a ortak koşmuyordu. Nitekim o çocukda öldü. Fakat Allahü Teâlâ Âdem'e bir oğul daha verdi. Onun da adını Şit koydu. Ve Hazret-i Âdem'den sonra o peygamber oldu. Hak Teâlâ Şit'i yeryüzüne vekil (halife) kıldı. Sonra Hak Teâlâ, Hazret-i Âdem'e çok evlat verdi. Hepsi uzun ömürlü oldular. Sayıları arttıkça arttı. Her seferinde, Hazret-i Havva, ikiz çocuk doğururdu. Çocuklardan birisi erkek, birisi dişi (biri oğlan, biri kız) olurdu ve böylece de nesli arttıkça artmıştı.

KABİL VE HABİL HİKÂYESİ

Rivayet edilirki, Hazret-i Âdem'in çocukları çok olmuştu. Her doğuşta ikiz çocuk dünyaya gelirdi. Biri erkek, biri kız olurdu. Ve bir karında doğan kızı, ayrı bir karında doğan erkek çocuğa verirlerdi.

Bir gün kabil ile aynı karında bir kız dünyaya geldi. Kız çok güzeldi. Âdem (a.s.) bu kızı Habil'e vermek diledi. Fakat Kabil razı olmadı. Hazret-i Âdem:

— Varın, kurban hediye edin! dedi.

"Hazret-i Âdem yılda birgün seçmişti ki o gün dua edilir. Allahü Teâlâ'ya kurban sunulurdu. Sonra gökten ateş renginde kızıl bir şey inerdi. Kabul edilmeyen kurbanın yanından geçmezdi. Eğer kurbanın üzerine konarsa kalktığı vakit o kurbandan iz bulunmazdı. Halk ta, o kurbanın Allahü Teâlâ tarafından kabul edildiğini anlardı. Allahü Teâlâ'nın kabul etmediği kurban önceki halinde ve olduğu gibi kalırdı. O ateş onu yakmazdı. o zaman halkın ortasında o kurban sahibinin yüzü kara olurdu. Çok utanırdı. bu hal tâ İsrâiloğulları zamanına kadar sürmüştü. Sonra bu türlü hediye ortadan kalktı. Kabul edilip edilmediğini kıyamet gününe kadar kimse bilemez" Kabil, o kız kardeşiyle evlenmek isteyince Hz. Âdem Habil'e:

— Varın, kurban sunun. Hanginizin ki kabul edilirse bu kızı ona vereyim! dedi. İki kardeş kurban sunmaya gittiler. Habil çobandı, koyun güttüğü için, sürüsünün en güzelini götürdü, kurban mihrabına koydu. Kâbil'de ekinci, çiftciydi. Bir kucak buğday aldı, getirdi ki ondan daha aşağısı bulunamazdı, onu kurban yerine koydu. Âdem (a.s.), çocuklarının her birine bir sanat öğretmişti. Kâbil çiftciydi, ekin ekerdi.

Az sonra kuş şeklinde o ateş geldi. Habil'in kurbanını yaktı. Yeri bomboş kaldı. Kabil'in buğday demetinin ise yanından bile geçmedi. Kabil, bunu görünce Habil'e:

— Ben seni öldüreceğim! dedi. Habil de:

— Hak Teâlâ, hediyeyi ona ibadetçi olanlardan kabul eder!

Eğer sen bana el uzatırsan, benim de sana el uzatacağımı sanma. Ben Allahü teâlâ'dan korkarım! dedi. Böylece, Habil, Kabil'den korkardı ve Kabil daima Habil'in ardınca dolaşır ve onu öldürmek için fırsat kollardı.

Bir gündü.

Habil, bir dağ başında uyuyordu. Kâbil bir taş alıp getirdi. Habil'in başının üstüne bıraktı. Habil'i öldürdü. Yeryüzünde ilk önce kan döken kimse, Kabil olmuştu.

Allahü Teâlâ Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurur:

"Onlara Âdem'in iki oğlunun hikayesinide dosdoğru anlat. Hani onların ikiside birer kurban sunmuşlardı. Birininki kabul olunmuş, ötekinin ki kabul olunmamıştı. Öteki berikine "Seni öldüreceğim" Demiş, Beriki de:

"Allah, ancak doğruların, müttekilerin kurbanını kabul eder! demişti." (Mâide sûresi, âyet: 27)

Ve Kur'ân-ı Kerîm şöyle devam buyurur:

"Sen, beni öldürmek için elini uzatırsan, bende seni öldürmek için elimi uzatacağımı sanma. Ben, bütün Âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım. Ve dilerim ki sen, benim günahımı da, kendi günahını da yüklenip Cehennemliklerden olasın" (Mâide sûresi, âyet: 28)

Bu sözler üzerine Kabil kızdı.

Bu halini de Kur'ân-ı Kerîm şöyle bildirir:

"Kabil nefsine uydu ve nefsi ona kardeşini öldürmeyi kolaylaştırdı. O da kardeşini öldürdü ve hüsrana uğrayanlardan oldu. Sonra Allah, yeri eşen bir kargayı kardeşinin ölü cesedini nasıl örteceğini öğretsin diye, ona gönderdi. O da ne yazık ki, bu karga gibi olmaktan aciz kaldım da kardeşimin cesedini örtemedim! dedi. Ve pişman oldu" (Mâide sûresi, âyet:30-31)

Âdemoğullarından her kim kan dökse işlediği günah kadarı Kabil üzerine de gider. Çünkü o, öz kardeşini öldürmüştü. Kabil Habil'i öldürünce çok korkmuştu. Babası Âdem'in göreceğinden korktu. Habil'i arkasına aldı, gezdi, dolaştı. Ne yapacağını bilemedi. Hak Teâla,

işte bu anda ona iki karga yolladı. Kabil'in gözü önünde ikisi'de biribirini tepeledi. Galip karga gagasiyle çukur kazdı. Ölü kargayı o çukura gömdü, üstüne toprak çekti. İşte Kâbil bu aczine şaşmış:

— Ben, bunca aklımla ve bilgimle bir karga kadar yokmuşum! Ben de onun yaptığı gibi yapayım! dedi. Kalktı, bir çukur kazdı kardeşini oraya bıraktı. Üzerine toprak örttü. Bu sırada Hazret-i Âdem hacca gitmiş ve bütün çocuklarını Kâbil'e ısmarlamıştı. Hac'dan geri döndüğü zaman Habil'i bulamadı. Onu Kabil'in öldürdüğünü anladı. Kabil'e lânet etti. Ve Hazret-i Âdem şu sözleri söyledi:

Bu anda bir şehircik halmi geldi kim bilir,
Yeryüzü üzüntüden çirkinleşmiş gibidir!

Tadı, rengi olan şey, değiştirdi yüzünü,
Güzelim görünüşler güldürmüyor yüzümü!

Yazık, yazık, bu demde oğlum Habilim nerede?
Mahşer günü'ne kadar yatar, durur şu yerde!

Yakın bir düşmanımız varki erişmez, neden
Ona kızıl bir ölüm, bize bir rahat beden?..

Âdem (a.s.) Kabil'in yüzünde eşkiyalığının izlerini gördü. Şeytan onu kandırmıştı. Babası ile birlikte artık yaşayamazdı. kız kardeşini yanına aldı. Yemen illerine doğru gitti ve ölünceye kadar orada kaldı.

HAZRET-İ ÂDEM'İN ZÜRRİYETİNİ GÖRMESİ

Âdem (a.s.) yılda bir kere Hindistan'dan Mekke'ye gelir, hac'da bulunurdu. sonra yine Hindistan'a dönerdi.

Bir yıl yine hacca geldi. Arafat dağı'na çıktı, vakfeya durdu. Haccın şartlarını yerine getirdi. Arafat dağının ardında bir dere vardı. Ona: "Vâdi-yi numan" denilirdi. O dereye indi. Gözlerini uyku bastı. bu zamanda Hak Teâlâ Âdem'in sulbünden (sırtından) zurriyetini gösterdi. Onları önüne dizdi. Hazret-i Âdem'in bu dünyada 120 evlâdı oldu. İkiz ikiz dünyaya geldi.

Bu ikizlerden biri erkek biri kızdı. Ve o uykuda Hak Teâlâ ona sırtından birer birer çıkarıp, belinden ne kadar oğul ve o oğullardan kıyamete kadar nekadar çocuğun geleceğini gösterdi.

Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Hani, Rabbin, Âdemoğulları'nın sülbünden zürriyetlerini çıkararak onları biri birine şahit tutmuş ve ben sizin rabbiniz değilmiyim? demişti" (Araf sûresi, âyet:175)

O Âdemoğullarının da nasıl cevap verdiği Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle bildirilir:

"Kalû belâ şehidnâ en tekûlû yevmel kıyameti innâ künnâ an hâzâ gafilin." (Araf sûresi, âyet:172)

Onlar:

— "Evet, şehadet ettik" demişlerdi.

"Kıyamet gününde de bundan gafil idik, bilmezdik demeyin"

Hak Teâlâ Âdem oğullarını iki bölük etti. Bir bölüğü sağ yanında, bir bölüğü sol yanındaydı. Sağ yanındaki bölük hakkında:

— Bu bölüğü Cennetlik kıldım! diye buyurdu. Sol yanındaki bölük hakkında da:

— Bu bölüğü de Cehennemlik kıldım! diye buyurdu.

"Bir gün Hazret-i Muhammed (s.a.v.) Efendimiz ashabına dediki:

— Bir kimseki Cennet ameli işlese taat ve ibadette bulunsa, Cennet'le onun arasında bir nalin tasması kadar yer kalsa, en sonun da, o kimse, bir günah işlese o bütün ibadetleri batıl olur ve Hak Teâlâ onu ebedi Cehennemlik eder, diye buyurdu. (Bundan bizleri Allah saklasın). Ama bir kimse o kadar günah işlemiş olsa ve Cehennem'le arası bir nalin tasması kadar kalsa, en sonunda o kişiden taat ve ibadet gelse, o kimsenin bütün günahları batıl olur ve Hak Teâlâ o kişiyi Cennet ehlinden kılar! diye buyurdu. Hazret-i Ömer (r.anh) hazırdı.

— Yâ Resûlâllah, dedi, amel etmekte fayda nedir?

Hazret-i Peygamber (s.a.v.):

Hak Teâlâ'nın Cennet için yarattığından Cennet ehli ameli gelir. Cehennem için yarattığından Cehennem ehli ameli gelir! diye buyurdu.

ÂDEM VE ŞİT (A.S.)'LARIN PEYGAMBERLİKLERİ

Allahü Teâlâ Âdem (a.s.)'a on suhuf yolladı. Gökten Cebrâil (a.s.) geldi, o on suhfu öğretti. Noktalı, noktasız harfleri de öğretti. Âdem (a.s.) yazı yazmayı da öğrendi. Ve o on sahifenin hepsini kendi eliyle yazdı. Oğullarına da öğretti. Âdem (a.s.)'in tevbesi kabul edildikten sonra yüz yirmi sene geçti. Kabil, Habil'i öldürdükten sonra da beş yıl daha geçti. Hak Teâlâ işte bu zamanda, Havva'ya bir erkek çocuk bahşetti. Bu çocuk ikiz değil, kardeşsiz olarak tek doğdu.

Cebrâil (a.s.):

— Yâ Âdem, dedi, Allahü Teâlâ buyuruyor ki:

— "Bu, Kabil'in öldürdüğünün karşılığıdır!"

Şit (veya sis) İbranî dilincedir ve Allah'ın hediyesi demektir. Şit (a.s.) büyüyünce, Hazret-i Âdem onu bütün evlatlarına üstün tuttu. Kendisini veliahd yaptı. Yeryüzüne halef olarak bıraktı. Yer memleketlerini ona ısmarladı. Onu kendisine vasi kıldı. Hazret-i Âdem ölünce Allahü Teâlâ Şit'e Peygamberlik verdi. Bütün Âdemoğullarına onu gönderdi. Şit'in birçok çocuğu oldu. Bütün Âdemoğullarının bağı Şit (a.s.) dadır. Çünkü Âdem (a.s.)'in Şit neslinden başka oğulları kalmamıştı.

Ebûzer Gıfarî Hazretleri, Peygamber (s.a.v.)'den şöyle sormuştu:

— Hak Teâlâ, yeryüzüne kaç Peygamber yolladı?

Peygamberimiz (s.a.v.) şu cevabı verdi:

— 124.000 Peygamber geldi. Bunlardan 313 Peygambere Cebrâil (a.s.) vahiy getirdi. Onlarla karşılıklı konuştu. Onlar mürsel'lerden oldular.

Ebûzer Gıfarî sordu:

— Yâ Resulâllah! Hak Teâlâ nekadar kitap yolladı?

Peygamber (s.a.v.):

— Yüz on dört kitap (suhuf) gönderdi. Onu Âdem (a.s.)'a, Ellisi Şit (a.s.)'a, otuzu İdris (a.s.)'a ve onu İbrahim (a.s.)'a indi. Dört kitaptan da Tevrat, Hazret-i Mûsâ'ya, Zebûr, Davud (a.s.)'a, İncil İsa (a.s.)'a, Kur'ân'da Muhammed (s.a.v.)'e indi! Dedi.

ÂDEM (A.S.)'IN ÖLÜMÜ

Hazret-i Âdem (a.s.)'ın ömrü hakkın da din bilginleri fikir ayrılığına düşmüştür. Bir çoğu.

— Âdem (a.s.) 1000 yıl yaşadı! derler. Allahü Teâlâ, Âdem (a.s.)'ın sırtından zürriyetini çıkarıp, gösterdiği gün onların dünyada ne kadar yaşıyacağını da bilmişti. Âdem'in zürriyeti bölük bölük önünden geçti. Peygamberler bölüğü geçerken de onların içinde bir Peygamberin ağladığını gördü. Kendi gibi, hem de, hani dağbaşında ağladığı gibi ağlıyordu. O gününü düşündü:

— Yarabbi, bu kimdir? diye sordu.

Allahü Teâlâ:

— Bu, senin oğullarından bir Peygamberdir. Adı DAVUD'dur! dedi. O da bir günah işlese gerektir. Nitekim sen de günah işlemiştin. O da ağlasa gerektir. Nitekim sen de ağladın. Ve ömrü de 60 yıldır.

Âdem (a.s.) Davud'a şefkat ederek!

— Yarabbi, dedi, 40 yılımı, benim ömründen, buna ver. Onun ömrü yüz yıla tamamlansın! dedi. Allahü Teâlâ Âdem (a.s.)'ın duasını kabul etti. Âdem (a.s.) da:

— Senin de ömrün 1000 sene olsun! dedi. Sonra Âdem (a.s.) Hindistan'a döndü. Daima kendi ömrünü sayardı ne kadar geçti, ne kadarı kaldı, ölçerdi. En sonunda 960 yıl tamamlandı. Ölüm meleği geldi. Âdem (a.s.)'ın canını alacaktı.

Âdem (a.s.):

— Ey ölüm meleği! dedi. Yanıldın! Benim ömrümden daha kırk yıl var! dedi. Ölüm Meleği:

— Ben yanılmadım dedi, ama sen kırk yılını, ömründen oğlun Davud'a vermiştin. Âdem (a.s.)

— Vermedimdi! dedi. O zaman Allahü Teâlâ Hazretleri:

— Ey Azrail, dedi. Bırak Âdem'in ömrü 1000 seneye tamam olsun. Allahü Teâlâ Âdem (a.s.)'a 1000 sene ömür verdi. Davud'a 100

yıl ömür bağışladı. Âdem (a.s.) ölünce Allahü Teâlâ Şit'e verdiği kitaplarda şöyle buyurdu:

— Ey Şit, Âdem oğulları bir şart ortaya koyunca onlara şahit tutmalarını söyle, sonra inkarda bulunmasınlar. Âdem, benim ahdımı unuttu. İblis onu aldattı. Cennet'ten çıkardı! Yine şöyle haber verilmiştir ki:

— Hazret-i Âdem yirmi gün hasta olmuştu. Sonra öldü. Hak Teâlâ, Âdem (a.s.)' ölmezden bir gün önce Cebrail'i yolladı.

— Vasiyet et ve oğlun Şit'i vasi ve halef kıl! dedi. Âdem (a.s.)'da Şit'i çağırdı. Şit'i bütün çocuklarından daha üstün tutardı ve Şit her şeyi çok bilirdi. Bu sebepten Hak Teâlâ Şit'in babasının halefi, yeryüzünün meliki ve insanların Peygamberi olmasını istedi. Nitekim Âdem (a.s.)'da vasiyette bulundu. Böyle Âdem oğullarına vasiyet etmek, Âdem (a.s.)'dan sünnet kaldı. Ve o Şit'e ne söylemek gerekse o vasiyette bulundu. Sonra Hazret-i Âdem öldü. Hak Teâlâ Şit peygambere Cebrail (a.s.)'ı yolladı:

— Âdem'i yıka ve kefene sar, toprağa göm! Tâ ki Âdemoğullarına bu işler sünnet kalsın! dedi. Cebrail (a.s.) Âdem'i yıkadı. Şit te yıkamayı öğrendi. Hak Teâlâ Cennet'ten kefen yolladı. Cebrâil (a.s.) Âdem'i Cennet bezlerine sardı. Ve Şit'e:

— Atanın namazını kıl! dedi. Şit (a.s.):

— Sen kıl! dedi Cebrâil de ona:

— Âdem'in halefi sensin! Namazı sen kıl! dedi. Ve Şit (a.s.) otuzbir tekbirle namazı kıldı. Ama ondan dört tekbir kaldı. 27 tekbir Âdem'in fazileti içindir. Sonra Cebrail (a.s.):

— Bir kabir kaz. Âdem'i toprağa göm! dedi. Bu da bütün Âdemoğullarına sünnet oldu.

— Din bilginleri Âdem (a.s.)'ın mezarında fikir ayrılığına düşmüşlerdi. Kimisi:

— Serendip'te Âdem (a.s.)'ın gökten indiği dağdadır! derler. Kimisi de:

— Mekke'de Ebû Kubeys dağının altındadır? derler. Ve yine rivayet edilirki, Âdem'den sonra Hazret-i Havva bir yıl daha yaşadı. Sonra o da öldü. Şit (a.s.) Âdem'le Havva'yı bir kabire koydu.

Yine bir rivayette şudur:

— Nuh (a.s.) zamanında TUFAN olunca Nuh, Âdem (a.s.) ile Havva'nın kabrini açtı ve cesetlerini aldı, gemiye götürdü. Gemiden çıkınca da ikisini de birlikte Beytül Mukaddes'te gömdü. Şimdi kabirleri oradadır! demişlerdir.

ŞİT PEYGAMBER (A.S.)

Şit (a.s.) yeryüzünde Halife oldu. Rivayet ederler ki Âdem (a.s.) öldüğü zaman oğul ve oğullarının çocukları 40.000 kadar olmuştu. Şit (a.s.) hepsine padişah oldu. Mekke'de oturdu. Ömrünü Mekke'de geçirdi. Her yıl Kâbe'de Hac'da bulunurdu. Cihanı donatır, Kâbeyi Allah'ın şerefi sayardı, imar ederdi. Ömrünün 657 yılına varınca bir oğlu dünyaya geldi. Ona ANUŞ adını koydu. Onu vâsi kıldı!

— Yeryüzüne benden sonra halife ol! dedi.Şit Peygamber 912 yıl yaşadı. Anuş babasının halifesi ve yeryüzünün Meliki oldu. Anuşun da evladı çoğaldı. Ama hepsinin arasında bilgide, amelde üstün bir evladı vardı ki adı Kaynan'dı. Anuş'un ömrü 950 yıla varınca öldü. Kaynan'ı vasi ve halife kılmıştı. Ama Anuş ve Kaynan yeryüzünde meliklik ve halifelik ettiler, ama ikisi de peygamber olamadı. Kaynan'ın da çok evladı oldu. Bunlardan birisi Mehlail'di. Kaynan yerine halef olarak onu seçti. Ve onu kendisine vasi kıldı. Kaynan 800 yıl kadar yaşadı. Sonra ahiret dünyasına göçtü. Mehlâil onun yerine melik oldu. Onun da bir oğlu doğdu. Adını Yerd koydu.

Kimileri ona Yerid derlerdi. O da 926 yıl yaşadı. Sonra oda dünyadan göçüp gitti. Mehlail de oğlu Yerd'i vasi kılmış ve halifeliği ona ısmarlamıştı. Yerd babasının yerine geçti. Bir çok oğlu ve kızı dünyaya geldi. Oğullarından birisinin adı Uhnuh idi ki, İdris Peygamberdir. Hak Teâlâ Kur'ân-ı Kerîm'de onun kıssasını onlara şöyle anlatır:

"Kitapta İdris'i de an. O sadıklardandı ve Allah'ın elçisiydi." (Meryem sûresi, âyet:56)

Uhnuh, İbranîcedir. Arapçası İdris'tir. Şit (a.s.)'dan İdris (a.s.)'a kadar hiçbir Peygamber gelmedi. İdris (a.s.) çok ders verir, öğretimlerde bulunurdu.

İLK ÖNCE ATEŞE TAPAN KİŞİ

Ateşe ilk önce tapan kişi, Kabil idi. Kardeşi Habil'i öldürdü. Çünkü ateş, Habilin kurbanını yakmıştı. Kabil de ateşe taptı.

Kabil, İdris (a.s.)'ın zamanına kadar yaşamıştı. O kadar çok oğlu dünyaya geldi ki, onların hesabını bilmezdi. Şam dağlarında evlatlarıyla birlikte yaşardı.

Kabil, çok ihtiyarladığı zaman, Allahü Teâlâ'nın lânetlediği şeytan ona geldi ve:

— Bilir misin yâ Kabil, dedi, ateş Habil'in kurbanını niçin kabul etti? Ve seninkini niçin kabul etmedi? Kabil:

— Bilmiyorum! diye cevap verdi.

Şeytan:

— Çünkü Habil ateşe tapardı. Sen tapmıyordun. Şimdi ateşe tap. Tâ ki ateş te senden hoşnut kalsın! dedi. Hem de bu yeryüzü melikliği ki senin elinden çıkmıştır, artık sana ve senin çocuklarına kalmalıdır! dedi. Kabil de ateşe tapmağa başladı, ona secde etti. Ve bütün çocuklarına ateşe tapmalarını emretti:

— Ateşe secde kılın! dedi. İşte ateşe ilk önce tapan böylece Habil'in kardeşi Kabil olmuştu. Arabistan'ın güneyinde Âdem iline göçtü. Orada bir ateşlik yaptı. Kendisi de, oğulları da ateşe taparak dünyadan göçüp gittiler. Oğullarından birisinin adı Tubal'dı. Gayet neşeli ve eğlenceye düşkündü. İblis, ona içkiyi öğretti. Üzümü şira yaparak içti. Bütün oğullarına da içirdi. Hepsi mest, sarhoş oldular. Sonra İblis geldi. Çalgılar çaldı. Onlara şarkılar öğretti. Böylece Kabil'in çocuklarının hepsi ateşe taptılar ve şarap içer oldular. Hatta, anaları, kızkardeşleri ve kızlarından istedikleri ile diledikleri zaman yatıp kalkarlardı ve kendilerine eş yaparlardı. Âdem oğullarından başka bir bölük insan da onların bu hallerini alınca, yanlarına geldiler. İşrete koyuldular. Onlarla birlikte kaldılar. Ateşe tapar oldular. Şarap içip vakit geçirdiler. Zina da etmekteydiler. Allahü Teâlâ da bu azgınlara İdris (a.s.)'ı peygamber olarak gönderdi.

İDRİS (A.S.)

Kabil oğulları kavmine Allahü Teâlâ İdris (a.s.)'ı gönderince o da bu kavmi dine çağırdı:

— Ateşe tapmayınız, şarap içmeyiniz, zina etmeyiniz! dedi. Bunlardan onları yasakladı. Fakat bu kavimden pek az kimse İdris (a.s.)'ı tastik etti. Ateşe tapmayı bırakmadılar. Çok zaman fısk ve fücur içinde kaldılar. İdris (a.s.)'a uymadılar. İdris (a.s.)'ın padişahlığı yoktu. Onlarla döğüşemezdi. Lâkin Hakka, doğru yola onları çağırırdı. Şit (a.s.)'a inen suhufu onlara okudu. Halka o kitabın hükümlerine uymalarını söylerdi.

Hak Teâlâ, ona da otuz suhuf yolladı. Bu âyetleri kendi eliyle yazdı. Âdem (a.s.)'dan sonra eli ilk kalem tutan ve yazı yazan İdris (a.s.) olmuştur. Ve dünyada ilk esvap (elbise) diken de yine İdris (a.s.)'dır. Gerek yazıcılık, gerek terzilik sanatı ondan kaldı. Onun zamanından önce halk, post giyerlerdi. Koyun yününü keçe gibi yaparlar, sırtlarına giyinirlerdi.

İdris (a.s.) terziliği icat edince halk ta hayvan postunu ve keçeyi sırtlarından attılar. Kaftan, gömlek ve don giymeğe başladılar. İdris (a.s.)'ın eli çok tezdi. Herkese kaftanı ve gömleği o dikerdi. Bu kadar iş arasında da Hak Teâlâ'ya ibadet ederdi.

Derler ki:

— İdris (a.s.) on yıl bir gece uykusunu tamam uyuyamadı. Geceleri, sabahlara kadar ibadet ederdi. Suhuf okurdu. O kadar Allahü Teâlâ'ya ibadette bulunurdu ki, Melekler ona aşık oldular. Hatta Azrâil (a.s.) onu ziyaret etmek diledi:

— Onunla dostluk edeyim! dedi. Hak Teâlâ da Azrâil'e izin verdi. O da insan kılığına girdi. İdris (a.s.)'ın yanına geldi. Onunla oturdu. En sonunda İdris (a.s.)'a Azrail:

— Ben ölüm meleği Azrâil'im! dedi seni görmeğe ve ziyaret etmeğe geldim. Yeryüzünde Hak Teâlâ'ya o kadar ibadet ettin ki seni sevdim ve seninle dost olmak ve kardeşlik istedim. Benden ne dileğin olursa onu yerine getiririm!

İdris (a.s.):

— Yâ Azrâil, dedi, mademki benim hakkımda bu yolda kerem kıldın, senden dileğim benim canımı almandır!

Azrâil (a.s.):

— Ben senin canını almaya gelmedim, dedi. Senin ömrün sona ermiş değildir! İdris (a.s.) da:

— Ne olur, kalan ömrüm bin yılda olsa, kerem kıl, sen benim canımı al! Ömrüm kalmışsa, Hak Teâlâ yine diriltir! dedi. Ölüm Meleği Azrâil de:

— Böyle bir iş yapmak, Hak Teâlâ izin vermeyince, elimden gelmez! dedi. İdris (a.s.) da ölümü Hak Teâlâ'dan diledi. Yüce yaratan her şeyi bilendi. İdris (a.s.)'ın bu dileğindeki muradını bildi zaten, önceden de, böyle takdir buyurmuştu. Onun duasını kabul etti. Azrâil'e:

— Kulumun dileği ne ise yerine getir! dedi. Hak Teâlâ hazretinden böyle bir buyruk gelince Azrâil (a.s.), İdris (a.s.)'ın ruhunu kabzetti. İdris (a.s.) o zamanlar 60 yaşındaydı. O saatte, İdris (a.s.), Allahü Teâlâ'nın emri ile yine dirildi. Önceki hali gibi, yine ibadete başladı. Azrâil (a.s.) ise her zaman onun katına gelir, giderdi. Ve onunla dostluk ederdi. Bunun üzerine çok zamanlar geçti. Bir gün İdris (a.s.) Azrâil (a.s.)'a şöyle dedi:

— Ey kardeş, senden bir dileğim var. Bunu kabul et.

Ölüm meleği Azrâil de:

— Dileğini söyle, elimden gelecek şeyse yapayım! dedi. İdris (a.s.) da:

— Senden dileğim, bana cehennem'i göstermendir! dedi.

Azrâil (a.s.):

— Sen Cehennem'i görmeğe takat getiremezsin! dedi. O da:

— Niçin? Diye sordu. Hak beni öldürdü. Benden o fani can gitti. Yerine baki can, ebedi can geldi! Şimdi ben Cehennem'i görebilirim! dedi.

Azrâil (a.s.):

— Hayır, dedi. Bu iş, Hak Teâlânın buyruğu olmayınca olamaz!

O anda Cenâb-ı Hak'tan İdris (a.s.) diledi. Ve yüceler yücesinden:

— Yâ Azrâil! İdris'e dilediği yeri göster! diye emir geldi. O da, İdris (a.s.)'ı aldı. Cehennem'i göstermeğe götürdü. Cehennem derece ve tabakalarını ona birer birer seyrettirdi. Her bir asiye ne türlü azap edildiğini gösterdi. İdris (a.s.) Cehennem'in yedi tabakasını da görünce, Cehennem azabından Allahü Teâlâ'ya sığındı. Sonra yine makamına geldi.

Yine bir gündü.

Azrâil (a.s.) İdris (a.s.)'ın yanına gelmişti. İdris (a.s.) ona:

— Ey saygılı dostum! Senin yanında bir dileğim daha kaldı. Kerem kıl, bunuda kabul et! dedi. İdris (a.s.):

— Ey Azrâil kardeş, bana Cenneti de göster, seyrettir, dedi. Azrâil (a.s.):

— Bu şey de Hak Teâlâ'nın izni olmadan olmaz! dedi. O da hemen Hak Teâlâ'dan diledi. O zaman:

— Yâ azrâil, kuluma dilediğini verdim. Onu dediği yere ilet! dedi Azrâil (a.s.)'da, İdris (a.s.)'ı aldı. (Cennet'in) kapısına götürdü. İçeri girmek istediler. Fakat Cennet bekçisi Rıdvan içeri girmelerine izin vermedi:

— Sen Âdem oğlusun. Âdemoğlu da ölmeyince Cennete giremez! dedi. İdris (a.s.):

— Bana ölüm şerbetini, önce, tattırdılar ve benim fani olan canımı aldılar. Ebedi can verdiler! Maksat ölmekse ben öldüm ve dirildim! dedi Azrâil (a.s.):

— Bu söylenilenlere şahadet ederim! dedi. Rıdvan:

— Sözünüzü kabul ettik. Fakat Hak Teâlâdan izin olmayınca biz kendisine, destur vermeyiz! dedi. O anda Hak Teâlâ hazretinden izin Rıdvan'a geldi. Cennet'in kapıları açıldı. İdris (a.s.) içeri girdi. Azrâil (a.s.) ona Cennet makamlarını ve 8 Cennet'i gezdirdi. Nihayet, geri kapıya dönünce İdris (a.s.) Cennet'ten çıkmak istemedi tekrar içeri girdi. Cennet bekçisi Rıdvan ona yapıştı:

— Buradan mutlaka çıkman gerektir. Sen de yâ İdris, bilirsin ki Âdemoğlu ölmedikçe ve kıyamet kopup sorgu sorulup hesap verilme-

dikçe ve Cehennem'i görmedikçe Cennet'te kimse kalmaz! dedi. İdris (a.s.) da:

— Yâ Rıdvan, dedi, ben Hak Teâlâ'nın peygamberiyim. Suhuf'ta, benim makamımın Cennet olacağını gördüm. Maksat ölmekse ben öldüm. Cehennem'i görmekse onu da gördüm. Şimden sonra nereye gitmek gerek?

O zaman Hak Teâlâ'dan şu hitap geldi:

— Yâ Rıdvan! kulumu incitme. Nerede dilerse yürüsün ve hatırı ne dilerse, gönlü ne çekerse, öyle etsin! diye buyurdu. Rıdvan da İdris (a.s.)dan el çekti. Cennet'in içinde kaldı. Şimdiki halde, hâlâ, Cennet'in içindedir.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyrulur:

"Onu gökte yüce bir yere yükselttik." (Meryem sûresi, âyet:57)

İdris (a.s.) Cennet'te kalınca Müveşlik adındaki oğlu babasının halini öğrenince halkı hak dinine çağırdı. O zamanda halk çok azıtmışlardı. Çok kişiyi yıldızlara tapmaktan geri döndürdü. Bu Müveşlik 900 yıl meliklik tahtında durdu. Sonra öldü. Onun bir oğlu vardı. adına LEMEK derlerdi. Babasının tahtına oturdu LEMEK'in de bir oğlu oldu. Adına NUH derlerdi. Lemek 700 yıl yaşadı, sonra bu dünyadan göçtü. Hak Teâlâ NUH'a Peygamberlik verdi. O da halkı dine davete başladı. O zaman halk çok azgın bir hale gelmişti. kimisi yıldızlara, kimisi de putlara tapıyorlardı. Çünkü İdris ile Nuh (a.s.) arasında tam bin yedi yüz yıl geçmişti ve bu kadar zaman içinde hiçbir Peygamber gönderilmemiş ve gelmemişti. Gelenler yalnız Padişah olup kalmıştı. Nicesi dünyanın nice dört bir tarafına hükmettiler. Ama, hepsi dünyaya hükmedemediler. Bunların arasında tüm dünya'ya hükmedenlerden birisi vardı O da Keyûmers'ti.

KEYÛMERS ŞAH HİKÂYESİ

Keyûmers Hazret-i Âdem'e denilirdi. Halk bütün Keyûmers'ten gelmiştir! derler. Onların inanışına göre Keyûmers'e Cilşah'ta denilmiştir. Çünkü o balçıktan yaratılmıştır. Eşi Hazret-i Havva'dır. Hem o da balçıktan yaratılmıştır. Can ikisinin vücut kalıbına bir vakitte gelmiştir. Her ikisi de, biribirinden ne fazla, ne eksik, aynıydı. Eğer böy-

le olmasa, aralarında uygunluk olmazdı. O zamanlar Ehremen'in(*) askerleri yeryüzündeydi. Keyûmers'in manası diri ve söyleyici demekti. Bu inanç eski İranlıların inancıdır. Kimi, eski günlerden haber verici bilginler de şöyle demişlerdi:

— Keyûmers, Âdem'in oğlunun oğlu, torunudur.

Yine Acem tayfasından biri şöyle der:

— Keyûmers ve onun eşi, yer'den ot gibi Âdem şeklinde bittiler. Nitekim bu zamanda bile Âdem şeklinde bitkiler yerden çıkar, Allah, onlara can verdi. Ehremen'i öldürmek diledi.

Ey kişi! Bil ki Âdem (a.s.)'dan sonra onun yerine Şit (a.s.) geldi. Şit'ten sonra oğlu Amuş melik oldu. Ondan sonra Kaynan geldi. İşte Keyûmers'ten önce gelen ve cihanda padişah olan Keyûmers'tir.

İbn-i Mukaffa şöyle der:

— Kaynan melik olunca asker topladı. Cinnilerle cenge gitti:

İslâm bilginleri de şöyle der:

— Keyûmers Âdemoğullarındandı ve adı Hâm idi. Şit (a.s.) ölünce, kardeşlerinin arasına düşmanlık, aykırılık girdi. Kalktı. Oğullarını aldı. Demavend dağına gitti. O dağda oğulları ile oturup kaldılar. Nesilleri çoğaldı. Doğanlar arttı. Keyûmers'e Kehv-i mers te derler. Onlar Devamend dağında şehirler ve yerler, yapılar kurdular. Keyûmers güzel yüzlü, gökçek ve iyi niyetli bir kişiydi. O yönlerde devler toplanmıştı. Keyûmers, onların hepsini Allahü teâlâ'nın verdiği kuvvet ve inayetle o yerlerden sürdü. Silahı bir ağaç ve bir sapandı. O sapanda Allahü Teâlâ'nın adı yazılmıştı. Nerede dev veya peri görse, Allahü Teâlâ'nın adını anarak, onları sapan taşı ile dağıtır, alt ederdi. Devlerde o yönlere gelemezlerdi.

Keyûmers'in bir oğlu vardı. Adı Hüsnek'ti babası gibi yiğit ve mertti. Daima dağbaşlarında bulunurdu. Allahü Teâlâ'ya ibadet ederdi. Babasının yanına ne zaman gelse, ona şöyle sorardı:

— İşlerde hayırlı olan şey nedir? Babası da:

— Halkı incitmemek, Allahü Teâlâ'ya ibadet etmek! derdi. O da:

(*) Ehremen; Ateşe tapanların inandıkları Şeytan, İblis'in adı veya kötülük ilâhı.

— Halkı incitmemek ancak, halktan uzaklaşmamakla olur. İbadet te ancak yanlışlık ile üstünlük kazan! derdi. Kimi zaman o babasına gider, kimi zaman da babası ona gelirdi. Kimi de Keyûmers'in elinde mağlup olan ve kaçan devler Hüsnek'i birdağ başında yalnız gördüler. Onu öldürmek istediler:

— Biz bunu yok edelim! Babasının gönlü kırılsın! Bizimle savaşamasın! dediler. Hüsnek, başını secdeye koyduğu zaman o devler hazırlandılar. Bir kocaman taş aldılar. Getirdiler. Hüsnek'in başına bırakıp öldürdüler. Ve bundan da hiç kimsenin haberi olmadı. Keyûmers'in yüreğini üzüntü doldurdu. Fakat, ne işler olduğunu bilemedi. Fakat bir adeti vardı. Üzüntülü olduğu zaman Hüsnek'in yanına gider, teselli bulurdu. hem de öteki oğullarının kendisine getirdiği yiyeceklerden Hüsnek'e de biraz ayırır ve ona giderken yanına götürürdü. Hüsnek te o yemeğin birazını yer, birazını kuşlara verirdi. O kuşlar kendisi ile dostluk kurmuşlardı. Keyûmers, yanına çokca yiyecek aldı. Hüsnek'in bulunduğu dağa gitti. Yol da bir baykuş gördü. Yolun üzerine yatmış tez tez öterdi.

Keyûmers, kuşa yaklaştı. Kuş uçtu. Biraz uzağa kondu. Yine ötmeğe başladı. Keyûmers, düşünceye daldı.

— Bu bendeki üzüntülerle bu kuşun ötmesi hayra alamet değildir! dedi. Ve:

— Ey kuş! Eğer hayır haberse Âdem oğullarına sen uğur getir. Seni dünya durdukça uğurlu bilsinler! dedi. Keyûmers dağa çıkınca oğlunun öldürülmüş olduğunu gördü. Derinden ah çekti. İşte bundan dolayı dünya halkı baykuşu uğursuz sayarlar. Yoksa, kuşcağızın hiçbir günahı yoktur.

Keyûmers, Demavend dağında çok ağladı, göz yaşı döktü, inledi. Allahü Teâlâ'dan:

— Oğlumu kim öldürdü bildir! diye dilekte bulundu. Oğlunu da ne yapacağını bilemedi. Aklı serseme döndü. Allahü Teâlâ da ona o dağın başında bir kuyu göstertti. Keyûmers ölü oğlunu o kuyuya attı. Ateşe tapanlar, bu olay hakkında çok şey söylerler ve şöyle derler:

— Keyûmers o dağı tekmeledi. Dağ, ta içindeki suya kadar delindi. Oğlunu o deliğe bıraktı. Ve devlerin oğlunu öldürdüğünü anladı. O

deliğin ağzında ateş yoktu. Ateş, o kuyunun içine düştü. O günden bugüne kadar o ateş günde onbeş kere alevlenir, havaya çıkar. Sonra yine gelir, kuyuya iner. Mecusiler (ateşe tapanlar):

— O Keyûmers'in yaktığı ateşdir ki, devleri, Âdemoğluna saldırmaktan alıkor.

Keyûmers oğlunu o kuyuya bırakınca üç gün o deliğin ağzında oturdu, kaldı. Dua etti ve:

— Yarabbi, bana oğlumu kimin öldürdüğünü göster! dedi.

Bir geceydi. Keyûmers ağlayıp, sızlayıp uykuya yatmıştı. Rüyasında bir ihtiyar kimseyi gördü. Kendisine:

— Ey Keyûmers! dedi. Niçin ağlayıp sızlanırsın? Çocuklarının sayısı çoktur. Neslin de çok artsa gerektir, ve Hak Teâlâ yeryüzü padışahlığını sana verecektir! bu cihanda kim varsa sana mahkum olacaktır. Allahın takdirine neden razı olmazsın? Dedi.

Keyûmers:

— Ben Allah'ın takdirine boyun eğmiş bir kimseyim. Bir şeyin niçinini sormam. Ama dileğim oğlumu kimin öldürdüğünü bilmektir! dedi. İhtiyar:

— Oğlunu devlerden filancalar öldürdü ki şu karşıki yerlerdedirler! dedi. Keyûmers, uykudan uyandı. Allah'a şükür etti. Ağlayıp gözyaşları dökmesinden dolayı özür diledi, istiğfar etti. Sonra çevresine bakındı. Oğlu ile dostluk kuran kuşlar çevresine toplanmışlardı. Oğlunun yemesi için getirdiği bütün yiyeceği o kuşlara verdi. Kendisi heybetli ve yiğitlikle durdu. Onu her kim görse yüreğine korku düşerdi. O, Âdemoğullarının hepsinden güzel, yüce ve yiğit, akıllı, Allahı bir bilen kimseydi. O dağ başında kaplan kurt gibi yırtıcı canavarlar çoktu. Hangisi Keyûmers'i görse, yine de onun haybetinden korkar, kaçardı. Keyûmers'in bir küçük oğlu vardı. Bütün çocukları arasında bu, güzel yüzlü bir çocuktu. Onu bütün oğullarının üstüne hakim kılmıştı.

Onları topladı ve kendilerine:

— Ne iş yaparsanız ona sorun! onunla konuşun. Kardeşiniz Hüsnek'i devler öldürmüş, ben onlardan öcümü almaya gidiyorum. Yerlerini bana gösterdiler! gidip o devleri korkutayım. Şimdi, eğer, aldırış etmezsem, sizden biriniz sağ kalmaz! dedi. Çocuklar:

— "Bana yardım eden Allahtır. Siz yurdunuzda kalın!" dedi.

Keyûmers, oğullarının çevresinden uzaklaştı. Öğle vaktinde bir ak horoz gördü. Ardında bir tavuk vardı. Ordaki bir yılanla döğüş yapıyorlardı. Ama horoz yılana üstün gelmiş ve ona gagasıyla vurmaktaydı. Her vurdukça da güzel bir sesle ötüyordu. Bu horoz yüzü ile ve sesiyle Keyûmers'i sevindirdi. Kendi kendine:

— Kuşların içinde bu ne acaip kuş! dedi. Kendi eşine ne kadar şefkatli. Onu uzakta bırakmış, insanoğlu gibi yılanla cenk ediyor! Huyu da ne kadar insan huyuna benziyor! dedi. Yerden bir taş aldı. O yılanı öldürdü. Horoz, Keyûmers'in sadakatini anladı. Keskin bir sesle sevinçle öttü. Keyûmers bundan hoşlandı. Ve yanına aldı. Yanındaki yemekten bir parça o horozun önüne attı. Horoz, başını havaya kaldırıp tavuğu yanına çağırdı. O tavuk yanına gelinceye kadar da bir şey yemedi. Sonra birlikte yediler. Keyûmers:

— Bu kuşun bu hünerle daha safası ve cömertliği var. Bu kuş uğurlu bir kuştur. Ben, bir düşmandan öç almaya gidiyorum. Kuş da insanların bir düşmanı ile bir yılanla döğüşüyor. Bu kuşa saygı ve sevgi göstermek, gerektir! dedi. Onu ve tavuğu aldı, Âdem oğullarına götürdü:

— Bunlara iyi bakın. Bu kuşun huyu insan huyuna benziyor. Hem de mübarek bir kuştur ve uğurludur! dedi.

İranlı kavimler, bundan dolayı hem horozu, hem horozun vaktinde ötüşünü uğurlu sayarlar. Ak horoz içinde şöyle derler:

— Hangi evde ak horoz varsa, o eve şeytan ve cin giremez! Fakat, yine onlar, horozun akşam ötmesini uğur saymazlardı.

Keyûmers'in ömrü sona erince hastalandı. Bir gece, ansızın, horoz öttü. halk:

— Bakın, görün! ne oluyor böyle? çünkü böyle gece vakti horoz öttüğünü görmüş ve işitmiş değiliz, dediler. Keyûmers'in öldüğünü görünce, horozun akşamdan ötmesini uğursuzluk saydılar ve horozu boğazlamak istedilir. Uğursuzluğu gidecek sandılar.

— Böyle bir horoz boğazlanırsa uğursuzluk gider. Boğazlanmasa elbette başa bela gelir! dediler.

KEYÛMERS'İN DEVLERLE BOĞUŞMASI

Biz gelelim Keyûmers'in rüyadan sonra yaptıklarına:

— Keyûmers, rüyasında ihtiyarın, gösterdiği oğlunu öldüren devlerin tarafına yüz tuttu. Gide gide Belh şehrine vardı. O devlerin su kıyısında mekan tuttuklarını gördü. Onlara erişince hemen cenge başladı. Devlerin kimisi kaçtı, üçünü tuttu, Allah adını anarak onları sıkıca bağladı. Öyleki üç devde onun buyruğundan dışarı çıkmadılar. Keyûmers'in gönlü bunlardan intikam aldığı için çok sevindi. Bir şehir yapmak sevdasına düştü. Şehrin sağında bir su, solunda bir su olmasını istediler. Devler sınır çizdiler. Şehir yerini belli ettiler. Keyûmers birisine:

— Çocuklarına, git haber ver, buraya gelsinler! bu şehri onarıyoruz, ama gücü olanlar gelsin. Küçükler orada kalsınlar! Biz bu şehri tamamlayalım. Onlarıda getiririz! dedi. O periye mühür verdi. İkisine de.

— Bana yardım edin siz! dedi. Mübarek bir saatte, saadetli bir vakitte şehre temel atıldı. Üçüncü peri Keyûmers'in mührünü oğullarına ulaştırdı. Çocukların güçlüleri geldi. Babalarının yaptığı işi beğendiler. Şehri yapmaya başladılar. Az bir zamanda şehir tamamlandı. Ve orada oturmaya başladılar. Öte taraftan Keyûmers'in kardeşi onu çocuklarından sordu.

— Babamız nerede? dedi onlarda:

— Gitti! dediler. Ve gündoğusu tarafını gösterdiler.

Orada, kardeşlerimizle şehir yapmağa uğraşıyor! dediler. Keyûmers'in kardeşi gösterilen yöne doğru gitmeğe başladı. O şehre vardı. Keyûmers o günlük işi bitirmişti. Ansızın, başını kaldırdı, günbatısına baktı. Orada bir taşın başında bir kişi gördü. Keyûmers oğullarına:

— Sizden hiç kaybolan varmı? Diye sordu. Onlar:

— Yoktur! dediler. Çocuklardan birisi:

— O devlerden biri olacak. Bir hilede bulunmak istiyor! dedi. Keyûmers silahını aldı. Taşın yanında duran adama doğru ilerledi.

Ona yakınlaşınca kardeşi olduğunu anladı. Oğullarından biri Keyû-mers'in ardından gidiyordu:

— Bu duran, bizim düşmanımızdır! dedi. Keyûmers Süryani dilince:

— Yok, bu benim kardeşimdir! dedi. Bu dil Arapça ile karışık bir dildi. Ve Keyûmers:

— Belh Ehli! Benim kardeş'im dir! demişti ve bu şehrin adı Belh olarak kalmıştı. Ebû Zeyd Hakim, Fezâil-i Belh'te şöyle der:

— Belh şehri, Cihanın en eski şehirlerindendir. Kimileri de:

— Belh şehrini Lehrasib yaptı! derler. Ondan da ileride söz ederiz. Şehir ve köylerin artması sebebi, her padişah geldikçe birçok köy ve şehir yapmasındandı. Fakat Belh'i ilk yapan Keyûmers'tir.

Keyûmers kardeşini görünce çok sevindi. Bayram etti. Keyûmers:

— Bu şehrin büyük bir talihi oldu. Bu şehirde doğup büyüyen doğru işli, şadlıkla ömür sürücü olsun! dediler. Çünkü bu şehir, işte bugün tamamlandı. Allahü Teâlâ bize de bu sevinci verdi! dediler. Bugün bile Belh şehri halkı zevk ehli, dost canlısı kişilerdir. Birisi bir sanata başlasa, tamamlamaktan geri kalmaz.

Keyûmers'in Marya adında bir kızı ve Mari adında bir oğlu vardı. Oğlunu yerine halef bırakmıştı. O gün de ikisini biribirine nikah etti. Onların ardından da nicelerini evlendirdi. Onları Belh'te bıraktı. Kendi kimi oğullarıyle bazı devlerle savaşa gitti. Çünkü bunlar, Belh'te eğri dere denilen bir yerde fesada başlamışlardı. O dere içinden bir su akıyordu. Keyûmers, Oğullarından bir kısmı ile ırmağın bir yanına gitti. Bir bölüğü ile birlikte kardeşi yürüdü. Dev ve perilerle vuruşmaya gittiler. Eski tarih bilginleri şöyle derler:

— O tarihlerde devler ve periler gözle görülebilirdi. Öyle ki insanlarla onların arasında dostluk, düşmanlık, cenk ve barış halleri olurdu. Bu hal, tâ Nûh (a.s.) zamanına kadar sürdü. Tufandan sonra periler ve devler gözden kayboldu.

Keyûmers, derenin ortasına gelince, devler cenge başladılar. Keyûmers'in kardeşini ateşe attılar. Ateş te onu yakmağa başlayınca, Keyûmers ona:

— Kendini çabuk suya at! diye haykırdı. O da kendsini suya attı yanmaktan kurtuldu. Devlerden birisi ortası delik bir taşı dağdan yuvarladı. O taş geldi, suyun ortasına düştü. Su, bu taşın deliğinden, bir taraftan girip öte tarafından çıktı. Belh halkı şöyle bir efsane söylerler:

— O taş daha önceleri bir kadın, hemde bir melike idi. Her gece bir erkek gelirdi, onunla yatardı. Sabah olunca o erkeği öldürtürdü. Bir doğru yolda yürüyen kişi, kadın melikin bu hilesini duydu. Ona bir hile yaptıki kadın rezil, rüsvay oldu. Adam dua etmiş ve Allahü Teâlâ kadını taş haline getirmiş, o suyun içine bırakmıştı. Sular hala o kadının ağzından girer ve beli altından çıkar. ama gerçek olan şudur ki, o taşı devler Keyûmers'in kardeşine atmışlardır. Devler ona hücum edip, oda suya atlayınca devler Keyûmers'in kardeşine atmışlardır. Devler ona hücum edip, oda suya atlayınca devler, arasından çıkmasın diye, onun dört yanını sarmışlardı. Keyûmers kardeşinin suda boğulacağını anladı. Allahü Teâlâ'ya dua etti, O'nun dört yanını almışlardı. Keyûmers kardeşinin suda boğulacağını anladı. Allahü Teâlâ'ya dua etti, O'nun yüceliğine sığındı. Devlere saldırdı. Devler de Keyûmers'in heybetinden korkup kaçtılar. Onun oğulları nicesini esir etti. Keyûmers o tutulan devleri Allahü Teâlâ'nın adı ile bağladı, işinde kullandı. Oğullar devlere ne iş buyursalar yaparlardı. Bir yere gidilse üstlerine binilirdi. Devler, oradan bir türlü kurtuluş yolu bulamamışlardı. Allahü Teâlâ'nın adından dolayı da bu halka ziyan ve zararda bulunamazlardı.

Keyûmers, zafer elde edince Belh şehrine döndü. Kardeşini o devlerden birisine bindirdi. Onu kendi evine gönderdi. Oda ağabeyinin yiğitliğinden anlattı, durdu. Kuvvetini övdü. Çocuklarının mertliğini halka bildirdi. Onlardan bir çoğu Keyûmers'in hizmetine heves ettiler. Bölük bölük, akın akın ona vardılar. Keyûmers'in yaptığı şehirlerde yaşadılar. Keyûmers'te, kendisine uyan adamlarla birlikte ve kendi çocuklarıyle dünyayı gezdi. Her vardığı şehirde hutbe okurdu. Ve:

— Allahü Teâlâ beni size padişah yaptı. Asi olmayın. Eğer Allahü Teâlâ günahlardan vazgeçseydi Âdem'in günahından vaz geçerdi. Böylece, Âdem oğullarının içinde ilk HUTBE okuyan Keyûmers olmuştu. Sonra Âdemoğullarından Şit Emuş oğlu Kaynan'ın halkına geldi. Kaynan'a:

Sen babanın halifesisin. Yine onun halefi olarak kal. Her kimi dilersen yerine koy. Halef kıl. Ama beni padişah bil. Beni Allahü Teâlâ size melik ve halife yolladı. Her kim ki günah işlerse ondan razı değilim! dedi. Keyûmers te:

— Hikmet ve nasıhatı kimden gerekse, ondan, kabul edin. Söz söyleyene bakmayın, onun sözüne bakın. Hak hangi taraftan gelirse onu kabul edin! Ta ki Allahü Teâlâ sizi bütün afetlerden saklasın! dedi. Bütün halk ta onun bu öğütlerini kabul ettiler. Keyûmers te o gün padişahlık adını edindi. On güne kadar ömrü yüz yaşını doldurmuştu. Bundan sonra daha 30 yıl geçti. Yine Belh şehrine döndü. Oğlu Mari'nin Mariye'den bir oğlu oldu. Çok güzel yüzlü, iyi huylu bir çocuktu. Adını Siyamek koydu ki bütün İran Hükümdarlarının atasıdır. Siyamek'i Keyûmers'e getirdiler. Onu sevdi. Ve babasına:

— Bunu sayın, sevin, dedi, bunun yüzünde ululuk nişanesi var. Onu büyüteceğin evde bir ak horoz sakla ki devler bu çocuğa hile yapmasınlar!

Oğlu bu sözlere sevindi ve babası Keyûmers ne söyledi, ne emretti ise onları yerine getirdi.

İran tarihinde bildirildiğine göre;

Devler bu Siyamek'in bütün padişahların atası olacağını öğrenince onu öldürmek istediler. Bir yılan tuttular. Siyamek'in bulunduğu eve bıraktılar. O horoz yılanı görünce, ötecek zamanı olmadığı halde korkusundan öttü. Çocuğun babası, horozun sesini işitince:

— Bu horoz, niçin vakitsiz ötüyor? dedi. Vakit akşamdı. Eline ışık aldı. Çocuğunun odasına girdi. Koca bir yılanın kıvrılmış olarak yattığını gördü.

— Meğer, horoz, bu yılanın korkusundan ötüyormuş! dedi. Adamlarını çağırdı. Geldiler. O yılanı öldürdüler. Fakat Keyûmers bu olayı işitince oğlu Mariye kızdı:

— Niçin bu güzel oğulu karanlıklarda bırakırsın! Sabaha kadar ışık yakmazsın? Var, hiçbir vakitte onu karanlıklarda bırakma, ta sabaha kadar her gece, onun yanında ışık yak! dedi.

(Her çocuk doğunca aydınlığa nekadar çok bakarsa onun zihni açılır. Zekası artar. Eğer çocuk karanlıkta çok kalırsa ahmak ve akılsız

olur. Hatta sakatlanır. Ve bu sözler çocukları yetiştirmede Keyûmers'-ten sünnet tutulmuştur.)

Siyamek büyüdü. Atası Keyûmers gibi, güzel yüzlü, güzel sözlü ve hüner sahibi bir kimse oldu. Atasının her zaman yanında otururdu. Yanlarına ne zaman bir kişi girse ikisine de saygı gösterirdi. Birgün Keyûmers'in katında Siyamek te birlikte oturuyordu. Keyûmers, bir aralık dışarı çıktı:

— Ben, bu oğlumu evlendirmek istiyorum! dedi. Çünkü atanın böyle yapması gerekti. Varın, ona layık bir kız bulun. Çok güzel olsun. Akıllı olsun. İkisinden de cihana padişahlar gelsin! dedi:

Keyûmers'e:

— Bu çocuk layık, Ferahid'in kızıdır! dediler. Adı Mesa'dır.

Keyûmers, hemen kalktı. Ferahid'ın evine gitti. O kızı gördü onunla konuştu. Kızın akıllı ve edepli bir kız olduğunu gördü. Hemen:

— Kızınızı oğlumun oğlu ile evlendiriyorum! dedi. Nikahını kıydı. Kızı Siyamek'e götürdüler. Onun da bu kızdan bir oğlu dünyaya geldi. Adını Hüsnek koydular.

Hüsnek çok küçükken babası Siyamek, bir yerden geliyordu. Karşısına, ansızın, devler ve periler çıktı. Onlarla cenge tutuştu. Onları bozdu. Fakat kendisi kuvvetsiz düştü. Hastalandı. Evine döndü babası, Keyûmers, bu hali işitince kalktı. Oğlunun yanına geldi. Onu bu halde görünce üzüldü:

— Yazıklar olsun, senin yiğitliğine! Ama ölüme çare ne? Dedi. Siyamek gözünü açtı. Babasını ağlar görünce kendisi de ağladı:

— Ey baba, dedi. Şu oğulcuğumu sana ısmarladım. Düşmanlardan sakın ve benim öcümü al.

Keyûmers, bu sözleri işitince şaşırdı:

— Biz oğullarımızı böyle üzüntülerle anmayız. Bu ise oğulcağını dilinden düşürmüyor. Bu Âdemoğlu zayıf, biçaredir. Sanırım, birbiri ardınca yaşamaz, giderler! dedi. Az sonra da Siyamek öldü. Keyûmers onu, Belh dağının eteğinde MERV denilen bir şehir vardı. Oraya gömdü. Kendi, daha nice zaman yaşadı. Siyamek'in düşmanları yine geldiler. Fakat Hüsnek babasının nasıl öldürüldüğünü bilmiş ve öğ-

renmişti. Hüsnek, hikmet ve ilhamla, bu dağdan demir çıkardı. Silah yaptı. Kendisine gelen yine o ilham ile hiç görmeden ve işitmeden bir bıçak yaptı. Keyûmers'in askeri –ki bunlara Hüsnek-i Demavendi derlerdi– devler tarafından görülünce cenk başladı. Hüsnek askeriyle dağ dibindeydi. Kavga başladığını görünce:

— Ya Allah! diyerek askeriyle dağın üstüne çıktı. Saldıranların düşmanı olduğunu görünce, hemen atına tepti, devleri bozdu. Çoğunu esir etti. Demir zincirlere vurdu. Bir kuyuya saldı. Kuyunun ağzını sağlamca kapadı. İşte zindan o zamandan kaldı. Keyûmers bu hünerleri Hüsnek'ten görünce çok sevindi. Ona:

— Bundan sonra hükümdarlığımı sen sür! dedi. Ve sağlığında torununu yerine koydu. O, öldükten sonra da Hüsnek onun yerine geçti.

Behranül Müeyyed HÜDANAME'sinde şöyle der:

— Hüsnek'in babası Meşa ve anası Meşaye'ydi. Hüsnek sekiz yaşına gelince Keyûmers onu çok sevdiği için heryere yanında götürürdü. Hele yedi yaşında iken, Keyûmers ile BELH dağına giderken Hüsnek ondan ayrı düşmüştü. Ansızın bir aslana rastladı. Aslanın kendisini öldüreceğini anladı. İki eliyle aslanı iki kulağından tuttu, taşa çarptı. Aslanın ağzı ve dişleri parçalandı. Onu aldı, götürdü, dağdan aşağı attı. Aslanın ayaklarıda kırıldı ve onu bir yolun üstünde bıraktı. Hüsnek, acele edip, atasına yetişti. Keyûmers ona:

— Niçin yalnız kalıyorsun? Sen, babanı öldüren düşmanlardan korkmazmısın? dedi. Hüsnek:

— Ben yalnız Allah'tan korkarım başka hiç bir şeyden korkmam! dedi. Keyûmers bu sözleri işitince daha çok şaşırdı. Geri döndü. Bir aslanın yol üstünde can çekiştiğini gördü. Hüsnek'e:

— Bu aslan nasıl bu hale geldi? diye sordu. O da olayı anlattı. Keyûmers Hüsnek'in aklına ve hünerine inandı. Ve genç çocuğa sordu:

— Bu nedir bilir misin? Hüsnek:

— Bilmem! dedi. Keyûmers:

— Bu bir yırtıcı canavardır: Ondan daha kuvvetli kimse yoktur.

İşte bu sebeplerden İranlılar:

— Keyûmers, bir peygamberdir ve zulüm görenler onu çağırırdı! derler.

Kimileri de:

— Keyûmers, Âdem (a.s.) idi! derler.

Acem bilginleri ise:

— Keyûmers, Kaynan oğlu Mehlail'in oğullarındandı ve adil bir kimseydi! Adı dünyayı tutan padişahlardandı ve cihanı onaran, şehirler kuranlardan birisiydi! derler. Keyûmers, çok güzel yüzlü idi. Ona gezici de derlerdi. Mekanı dağ içindeydi. Halk ile az görüşürdü. Çok uzun boyluydu. Her kim onu görse onun heybetinden korkardı. Yün eğirmek, kıl örmek ondan kalmıştı. Bu sanatları o icat etmişti. Elbise dikmişti. Ve Hazret-i İdris'ten terzilik öğrenmişti, derler.

— Keyûmers 700 yıl yaşadı ve sonra öldü.

HÜSNEK ŞAH

Hüsnek, padişahlık tahtına oturunca, halkı İslâm dinine çağırdı. Cihan onun adaleti ile donandı. Yerli, yabancı halk, onun zamanında rahat oldu. Yeryüzünde mescit ve medrese yapmak, ibadet yerleri kurmak, hepsi, Hüsnek zamanında kaldı. Hem de madenle altın gümüş, bakır, kurşun gibi şeyleri elde etmek, onun zamanında bulundu. İlk kere odun kesip tahta yapmayı o icat etti. İnci, yakut, mercan ve bunlara benzer şeyler ne varsa bulan odur. Daha sonra köpeğe av avlatmayı o öğretti. Tilki, samur, sincap ve buna benzer hayvanlardan deri yüzmeyi, derileri şablamayı, kürk yapmayı o buldu. Hüsnek Ahvaz dolaylarında bir şehir yaptı. Adına Vesvese derlerdi.

Ve yine şöyle denilmiştir:

— Hüsnek, Rey şehrini kurandır. Kürekle yer altından sular çıkardı, sular akıttı. Mermerden ve buna benzer şeylerden yer döşemeyi de o icat etti. Fakat Hüsnek'in kimliği hakkında türlü rivayetler vardır.

Kimisi:

— Bu Hüsnek, Keyûmers'in oğullarından Mehlail'in oğludur! derler. Yer yüzünün hükümdarı olmuştu.

Muğ (*) taifesi:
— Bu Hüsnek ateşe tapardı! derler.
Yahudilerse:
— O yahudi dini üzerindeydi derler.
Hüsnek, dört yüz yıl hükümdarlık etmişti.

TAHMURES ŞAH

Hüsnek, Şah, öldükten sonra yerine Tahmures padişah oldu. Mugan'lılar ona Keyûmers derlerdi. Ve.

— Tahmures, puta tapardı derlerdi ki bu yalandır. Tahmurest Allah'a tapardı (Hüdâperestti.)

Yine şöyle derler:

— Bu Tahmûres'e Allahü Teâlâ, o kadar kuvvet vermişti ki devler ve periler onun elinde yenik düşmüşlerdi. Ve o ne emrederse, onun emrine baş eğerler, ne buyurursa yerine getirirlerdi. Onlara:

— İnsanlar arasından çıkın! dediler. Onlar da şehirlerden çıktılar. Tenhalara gittiler. Gündoğusu ve günbatısı illerine dağıldılar.

Tahmures, ata, eşeğe ve başka bineklere binmeyi, at aletlerini, dizgini, eyeri düzdü. Onun zamanında katır yoktu. Erkek eşekle kısrağı çifleştirdi. Katır bu ikisinden doğdu. Katıra yük vurmak, deveye yük yüklemek, parsa av öğretmek ve av avlatmak hep onun zamanında oldu. İlk defa Fars dilinde kitap yazan da odur. Kendisi 100 yıl yaşadı. Sonra öldü. Kimileri 400 yıl yaşadı derler. Ölünce yerine Cemşit geldi.

CEMŞİD ŞAH

Rivayete göre Tahmures ile Cemşid kardeştiler. Cemşid, ulu bir hükümdar olmuştu. Dünyaya baştan başa hükmeyledi. Çok güzel yüzlü ve tatlı sözlü bir kişiydi. Güzelliği o derecedeydi ki nereye gitse yüzünün ışığından gittiği yerler aydınlanırdı. Kendisi İdris (a.s.)' ın di-

(*) Muğ: Mecusi rahiplerine verilen addır.

nindeydi. Çok adaletli bir padişahtı. İlk defa cenk araçlarını, kılıcı, baltayı, zırhı, demir gömleği, buna benzer ne varsa hepsini Cemşid icat etmişti Cemşid'den önce, bütün cenk araçları sadece taş ve ağaçtı. Başka hiçbir şey yoktu. Pamuk eğirmeyi, bez dokumayı, ibrişim eğirmeyi, gömlek dokumayı, onlara renk vermeyi, yani boyacılığı Cemşid bulmuştu. Ondan önce bunların hiçbiri yoktu. Cemşid, devlere de hükmetti. Onları kendisine kul etmişti. Devlere emreder, deniz dibinden inciler çıkartırdı. Şimdiki zamanın denizden inci çıkarılması sanatı o zamandan kalmıştır. Hamamı da devlere yaptıran Cemşid'di. Kireç yapmayı, civa çıkarmayı, buna benzer şeyleri, kokuları biribirine karıştırmayı yine Cemşid icat etmiştir. Yaban ve sarp yerlerde yol yaptıran da odur. Cemşid, çok akıllı ve tedbir sahibi bir kimseydi. Padişahlık geleneklerini o kurdu. Halkı dört kısıma ayırmıştı.

Birinci kısım:

Asker taifesiydi. Onlara:

— Atınızla, giyinik ve kuşanık olarak, bütün cenk araçlarınızla gece ve gündüz kapımda hazır olunuz! Hiçbir hizmette bir saat bile kapıda eksik olmayınız. Yoksa benim hışmıma uğrarsınız! dedi.

İkinci kısım:

Devlet mallarını yazanlardı. Bunlar yapıcılar, defterdarlar, eminlerdi ki hazine için devlete ait olan malı toplarlar:

— Benim malımı doğrulukla zaptedin. Kulluğunuzda gayretsiz olmayınız! yoksa size zahmetler veririm! dedi.

Üçüncü Kısım:

Çiftcilerdi. Onlara yerler, bağlar verip ekincilik sanatını öğretmişti:

— Çiftçilikten başka iş yapmayın, yoksa sizi belaya uğratırım! derdi.

Dördüncü Kısım:

Şehirlilerdi. Onlara da:

— Çulhacılık (dokumacılık), papuççuluk ve bunlar gibi sanatları işleyin, başka işe heves etmeyin! dedi. Yoksa benim cezamı hak edersiniz.

Sonra bu dört kısım halkın üzerine bakanlar, vekiller koydu. Gece, gündüz bunca halkı gözetirlerdi. Her kim, bu yapacakları işlerden bir ayak dışarı bassa, onları, Cemşid'e bildirirlerdi.

O da aman vermez, emre aykırı hareket edenleri öldürtürdü. Böylece cihanı avuçları içine almıştı. bir kişinin kendi san'atını bırakıp başka bir sanatı yapmağa cesareti mi vardı? Hemen son günü o gün olurdu. Dünya halkını bu sıra ile sıralayınca sıra bilginlere gelmişti. Onlara:

— Hükümdarlığın bekası ne ile olur? Bu saltanat elinden gitmemesi için ne yapmam gerek? diye sordu. Âlimler de:

— Eğer padişahlığın elinde kalmasını dilersen, adaletli ol, yoksullara şefkat eyle. Adil ol. Zulme uğrayanları zalimlerin elinden kurtar. Kullarına ve güvendiğin memurlarına kimseye ağır yük yüklememeyi reva göresin. Yabancı halkı da kendinden hoşnut kıl! dediler. Cemşid:

— Bu şeyleri yerine getirmek güçtür. Ama yoksullar şikayet ederlerse ben kendim dinleyim! dedi. Ve ayda bir günü yoksulların işlerini dinlemek ve onların şikayetini görmek için ayırdı. Her memlekette tellallar çağırttı ve:

— Padişah, filan gün dava dinleyecektir! dedirtirdi. Hemen o gün olunca kendisi taht üzerinde oturur, şahlık tacını başına koyardı. Kullar, askerler karşısında ayak üstü dururlardı. Sağında veya solunda otururlardı. O gün kapıcılar, perdeciler bulunmazdı. halka izin verilir, herkes derdini döker, kendi ağzından kendi şikayetini padişahın önünde söylerdi.

Cemşid'in dert dinlemek için tahta geçip oturduğu güne Nevruz / yeni gün denildi. Bundan sonra da her ay belli bir gün seçilmiş, dertler dinlenmiş, yerli, yabancı halk rahata erişmişti. Böylece tam 700 yıl geçti. Cemşid, bu geleneği bırakmadı. Daha önce de 800 yıl padişahlık etmişti. 1000 yıllık padışahlığı tamamlanmıştı. Bu 1000 yıl içinde Cemşid'in bir saat bile başı ağrımadı Hasta olmadı. Gönlüne dert, hüzün gelmedi. Kimse onun illerine hücum edemedi.

Birgün, kuşluk vaktiydi. Cemşid, bu sağlığını düşünür, yalnız başına otururdu. Kapıcıları, kulları dışarda durmuşlardı. Ansızın Şeytan melûn pencereden içeri girdi. Cemşid'in karşısında durdu. Cemşid,

başını kaldırdı. Onu karşısında gördü kapıcılar görmeden içeriye girdi sandı. Kızdı:

— Ne kişisin? Ne cesaretle izinsiz, bu vakitte benim odama geldin? diye bağırdı. İblis dile geldi, ve:

— Ben bir meleğim! Gökten geldim. Sana birkaç öğüt vereyim. dedi. Cemşid:

— Ne gibi öğüt vereceksin? diye sordu. İblis:

— Ey Şah! Sen kim olduğumu bilirmisin? dedi. Cemşid:

— Bir Âdem oğlusun! diye cevap verdi.

Şeytan:

— Hayır, dedi. Sen yanlış söyledin. Bir Âdemoğlu değilsin sen. Eğer Âdemoğlu olsaydın, bunca yıllar içinde bir kerre de hasta olurdun. Hem de senin bir düşmanın olurdu başın ağrırdı. Gönlünde üzüntüler olurdu. Nitekim bunların hepsi Âdemoğullarında olur. Bunlar sende görülmediğinden bir şey anlamadın mı? ve kendinin kim olduğunu hiç düşünmedin mi? dedi. Cemşid:

— Ya ben kimim? diye sordu. İblis te:

— Sen bu yerin ve göğün tanrısısın! dedi. Bu toprakları, gökleri, güneşi, ayı, yıldızları, bütün bu yaratılanları hep sen yarattın. Ve bana türlü türlü iyiliklerde ihsanlarda bulundun. Benim üzerimde senin hakkın vardır. İşte bu sebepten sana seni bildirmeğe geldim. Memleketlerinde tellal çağırt. Senin tanrılığını halka bildirsinler ve sana tapsınlar. Sana inanmayanı ve tanrı diye tapmayanı ateşe at. Senin tanrı olduğuna en birinci belge şudur. Âdemoğlu, meleği görmez. Sen se beni işte görüyorsun ve benimle görüşüp konuşuyorsun! dedi. Ve İblis bu sözleri söyleyerek gözden kayboldu. Cemşid bu bâtıl düşünceye daldı. Sabah olunca geniş bir kır alanında ateş yaktırdı. Halkı orada topladı:

— Tanrınız işte benim! dedi. Bana secde kılın!

Sonra kendisine inanmayanları ateşte yaktırdı. Her yere kendi biçiminde putlar düzdürüp gönderdi. Halkı azdırdı, günahkar etti. Fesada boğdu.

— Bu kıssa önceden de kısaca anlatılmıştı. Burada tamamlandı.

BEYÛRASEB ŞAH

Fakat o dolaylarda padişahlar neslinden bir yiğit vardı. Adı Beyuraseb idi. Cemşid bu kadar azgınlık gösterince o da baş kaldırdı. Cemşid'in zulmünden kaçan halk onun yanında toplandı. Beyuraseb asker çekip Cemşid'in ülkesine yürüdü. Birçok şehrini, işkal etti. bu haber Cemşid'e erişti. O da askerini topladı. Beyuraseb'e karşı yürüdü. Otad denilen yerde iki ordu karşılaştı. Biribirinin üzerine yürüdü. Cemşid karşı duramıyarak kaçtı. Beyuraseb, bütün ülkesini ele geçirdi. Cemşid, bir yıl gizlendi, bulunamadı. Bir yıl sonra Cemşid'in bulunduğu haber alındı. Beyuraseb'e bildirdiler. O da Cemşid'i yakalattı, tepesinden tırnağına kadar, onu, bıçkı ile ikiye biçtirdi. Beyuraseb bundan sonra rakipsiz bir padişah olarak hüküm sürdü.

Farslılar şöyle derler:

— Cemşid kaçınca Zablistan'a gitti. Zablistan hükümdarının kızı bunu bildi. Cemşid'e vardı. Çünkü babası:

— Kızım kimi dilersen ona var! demişti ve böylece kızını kendi iradesine bırakmıştı. İkisinden bir oğul dünyaya geldi. Adına Tur dediler.

Cemşid, oradan da kaçtı. Hindistana gitti. Orada ölüp yok oldu. Tur'un bir oğlu dünyaya gelmişti. Adını Sedab koydular. Onun oğlunun oğullarından birinin adı Neriman ve onun oğlunun adı Sam, Sam'ın oğlunun adı Zal ve onun oğlunun Adı Rüstem'di. Rüstem'in oğlunun adı Feramuz'du.

Firdevsi, Şahnâme'sinde böyle anlatmıştır.

NÛH (A.S.)

Hak Teâlâ, Beyûraseb'in kavmini hak dine çağırmak için Nûh (a.s.)'ı gönderdi. Muğan kavmi şöyle derler:

— Beyuraseb, ateşe tapardı.

Fakat Kuran-ı Kerim'de Allahü Teâlâ:

— Onlar puta tapıcıydılar! diye buyurur.

Ve Nûh (a.s.) şöyle demişti:

"Yâ Rabbi! Onlar, bana isyan ettiler, malı ve çocuğu, kendisine hüsrandan başka bir şey kazandırmayan kimselere uydular. Ve büyük günahlar işlediler." (Nûh sûresi, âyet: 21-22)

Ve Hazret-i Nûh, o kavmin taptıkları putların adlarını şöyle bildirdi:

"Onlar biribirine: «Sakın ilahlarınızı bırakmayın. Tanrılarınız ved, süvâ'dan, yegûs'dan, yeuk'dan ve nesr'den vaz geçmeyin, dediler ve birçok kimseyi doğru yoldan çıkardılar, azdırdılar.»" (Nûh sûresi, âyet: 23-24)

Bu ayet-i kerimedeki isimler o kavmin tapındığı put adlarıdır. Cemşid bu putları kendi şeklinde yaptırmış, herbirini bir memlekete yollamıştı. Uzaklarda olanlar ve Cemşid'in kendisine secde edemeyenler bu putları onun yerine sayıp secde etmekteydiler. Nûh (a.s.) 950 yıl yaşadı ki Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurmuştur:

"Gerçekten, biz Nûh'u kavmine Peygamber olarak gönderdik. O, onların içinde bin yıldan elli yıl eksik yaşadı." (Ankebut sûresi, âyet:14)

Nûh (a.s.), kavmini dine davet etti. Nûh (a.s.)'ın kavmi o kadar âsi idiler ki bu 950 yıl içinde az kişi yanına geldi. Ve bu imansızlık NÛH tufanı'na kadar sürdü. Ve Nûh (a.s.) bir gemiye bindi. Erkek ve kadından hemen hemen Nûh (a.s.)'a iman getiren 80 kişi bulundu. Bunların kırkı erkek, kırkı kadındı. Oysa Nûh (a.s.) Allah tarafından gönderilen (Mürsel) peygamberdendi. Bütün yeryüzü halkını dine davet için gönderilmişti. Bu kadar yıl içinde ne kadar kimsenin imana geldiği, ihti-

yarlayıp öldüğü oğulları ve onların oğulları da nice kere kocayıp öldüğü ve yerine oğullarının geldiği belliydi.

Şöyle rivayet edilmişti ki, o zamanlarda bir kişinin bir oğlu doğup büyüse, babası o çocuğun elinden tutar, Nûh (a.s.)'ın yanına götürür:

— Oğlum, derdi, bu kimse yalancıdır! Sihirbazdır, cadıdır. Sakın, bunun yanına gelme! Söylediği sözlere inanma. Ben ölür ve sen kalırsan sen de benim gibi, oğluna buna inanmamasını, söylediği sözleri gerçek saymamasını ona söyle, öğütle!

Nûh (a.s.), ne zaman halkı Allah'a davet etse, halk onun başına üşüşür, ona söğüp sayarlardı. Fakat Nûh (a.s.) hepsine sabrederdi. Onların azablarına dayanırdı. Nûh (a.s.)'ın kendi karısı bile kâfir bir kadındı. Kocası Nûh (a.s.)'a inanmamıştı.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de Yüce Allah şöyle buyurur:

"Allahü Teâlâ Nûh'un karısını bir misal yaptı."

O kadından, Hazret-i Nûh'un dört oğlu oldu. Bunlar:

1) Hâm, 2) Sam, 3) Ya'fes, 4) Ken'an'dı.

Bunlar da analarına uymuşlar, kâfir olmuşlardı. Ama Sâm ve Ya'fes sonra Hak dine geldiler. Üçü de gemiye binenler arasındaydı. Nûh (a.s.) kavmini Hak dine çağırırken çok zaman ve yıllar geçmişti. Artık kendisinin sabrı kalmamıştı, takati tükenmişti. Onların imana gelmeyeceğini ve gittikçe küfre daldıklarını anladı. Onların doğru yola gelmediğini görünce Allah'a yalvardı. Onları yok etmesini diledi.

Nitekim Hak Teâlâ Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurur:

"Ey Rabbim! kâfirleri helâk eyle. Hiçbirisini yeryüzünde bırakma. Eğer onları helâk etmeyecek olursan sen'in kullarını astırırlar, evlatlarını da kâfir ederler, fitne, fücura alıştırırlar ey rabbim! Beni, anamı, babamı mü'min olarak evime gireni, bütün imana gelen erkekleri ve kadınları bağışla. Zâlimlerin ise ancak helâkını arttır." (Nûh sûresi âyet: 26-28)

Diye dua ederdi. Fakat kâfirler oğullarına durmadan:

— Bu adama inanma, dediğine aldanma derlerdi.

Allahü Teâlâ da Nûh (a.s.)'ın duasını kabul etti:

— Yâ Nûh, diye buyurdu, mademki bu yolda dua ediyorsun, var, şimdi toprağı saç, ağacı fidanları dik. Bu ağaçlar yetiştiği zaman muradın yerine gelecektir.

Bu ağaç kırk yılda büyür kemale erer: Nûh (a.s.) Allahü Teâlâ'nın 40 yıl sonra hışmının geleceğini anladı. Yine yüreğine sabır doldurdu. Halkı, Hak Teâlâ'ya daveti anlatırdı. O böyle çalışıp durdukça o kafirler de inatlarını artırırlar. En sonunda 40 yıl tamamlandı. Diktiği ağaçlar büyüdü yetişti. O zaman Hak Teâlâ:

— Yâ Nûh, dedi. Ben bu halkı su ile yok edeceğim. Yerle gök arasını su ile dolduracağım.

O zaman Nûh (a.s.):

— Yârabbi! Bunlara azabın ne zaman erer? dedi. Allahü Teâlâ'da:

— Evindeki ekmek fırınından ne zaman su kaynarsa, sen bil ki, onlara azap gelecektir.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Eriniz geldi ve fırından su taşıp fışkırdı" (Hûd sûresi, âyet:40)

O zamanlar Nûh'un evi Kûfe şehrindeydi ve evinde bir fırın vardı. Rivayete göre bu fırın Âdem (a.s.) zamanından kalmıştı. Fırının içinden su kaynamaya başladı. Nûh (a.s.):

— Ben de mi helâk olacağım? diye korktu ve Kûfe = Irak'ta, Dicle-Fırat havzasında bir şehir:

— Yarabbi! Beni ve imana gelmiş olanları kurtar! diye dua etti. Hak Teâlâ da:

— Kurtarırım! diye buyurdu. Sen, o sal ağaçlarını kes. Onlardan tahta yap!

Nûh (a.s.) da o ağaçları kesti. Tahta yaptı. Hak Teâlâ Cebrâil (a.s.)'ı gönderdi. Gemi yapmanın yolunu gösterdi. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Bizde ona (Nûh'a) şöyle vahyettik ki; Bizim gözümüzün önünde ve emrimiz ile gemiyi yap. Sonra azap buyruğumuz gelince fırından su kaynayıp fışkırınca, ona (O gemiye) her canlıdan birer çift erkek ve dişi, birde üzerlerine azap vacip olanlardan

başka, kendi aile halkını koy. Zulüm yapanlar için bana duada bulunma. Çünkü onlar suda garkolacaklardır." (Mü'minun sûresi, âyet: 27)

Nûh (a.s.) vahiy ile gemiyi yaptı. Ve Allahü Teâlâ ona tahta kesmeyi ve mıhlamayı öğretti. Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Biz, Nûh'u, levhalar olan (tahtalardan) yapılmış ve sağlamlaştırılmış gemiye yükledik" (Kamer sûresi, âyet: 13)

Nûh (a.s.) çalışarak gemiyi yapmıştı. Kâfirlikten vaz geçmeyen halk, gelip geçerken. Nûh'un yaptığı işi seyrediyorlardı. Hem de:

— Yâ Nûh, ne işler yapıyorsun? Neye zahmet çekersin? diyorlardı. O da:

— Tufan olsa gerektir! diyordu. Hak Teâlâ sizi su ile yok edecektir. Ben bu gemiyi Allahü Teâlâ'ya ibadet edenler girip sudan kurtulsun diye yapıyorum! derdi. Kâfirler ise onunla alay ederler, işi maskaralığa vardırırlardı. Nitekim Hak Teâlâ Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurur:

"Nûh gemiyi yapıyordu. Yanından her hangi kimseler geçerken kendisi ile alay ediyorlar. İşi maskaralığa alıyorlardı. Nûh ta onlara; Eğer şimdi bizimle eğleniyorsanız, biz de (zamanı gelince) sizinle maskaralık ettiğiniz gibi, alay edeceğiz, diyordu." (Hûd sûresi, âyet: 38)

Ve böyle onlar Nûh (a.s.)'a:

— Kocadı, ne dediğini bilmiyor! derlerdi. Nûh (a.s.) ise iki yıl öyle çalıştı ki, gemiyi bu iki yıl içinde tamamladı. Geminin uzunluğu üçyüz kulaç, genişliği altı kulaç yüksekliği de otuz kulaçtı. Gemi üç katlı. Alt katta dört ayaklı hayvanlar oturacaktı. Orta kat Âdem oğulları içindi. üst kat ise kuşlar içindi. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Her cinsten ikişer tane çift yükle." (Hûd sûresi, âyet: 40)

Nuh (a.s.):

— Yarabbi, dedi bunları ben nerede bulayım? Her biri bir ıssız yerde ve havalardadır.

Hak Teâlâ emretti. Beyt'ül-Ma'mur'u yine eski yerine, göğe çek-

tiler. Beyt'ül-Ma'mur'un yerine bir dağ getirildi. Bu dağ azap denizi sularının Beyt'ül-Ma'mur'un yerini doldurmaması içindi. Sonra Allahü Teâlâ Nûh (a.s.)'a buyurdu. O da Âdem peygamberin cesedini gemiye koydu, sonra kendisi ile birlikte olan müslümanları gemiye bindirdi. Hepsi 40 erkek, 40 kadındı. Hepsi, böylece, 80 kişiydi. Sonra da her soy hayvandan ve kuştan çifter çifter gemiye aldı. Kırk gün, gece ve gündüz durmadan yağmur yağdı. Yerlerden sular kaynadı. Bütün dünya yüzünü sular kapladı.

Rivayetlere gör su kırk kulaç yukarı çıktı. Nûh peygamberin, gemisini sular yüzdürmeğe başladı. Oğlu kenan onun karşısında duruyordu. Kur'ân-ı Kerîm bu olay için şöyle buyurur:

"Ey oğul! Gel, bizimle birlikte (gemiye) bin. Oğlu:

— "Ben dağa sığınırım, o beni sudan saklar!" dedi. Nûh; "Bugün Allah'ın hışmından kimse kurtulamaz. Meğer, Allahü Teâlâ esirgeye!" dedi. En sonunda ikisinin arasına dalga girdi. O da (Oğul da) boğulanlardan oldu." (Hûd sûresi, âyet: 42-43)

Ve Nûh, Hak Teâlâ'ya şöyle yakardı:

— Yarabbi! Sen benimle vaatte bulunmuştun. Oğlum benim ev halkımdandır. Sen:

— Ehlini yok etmem? demiştin. Sen hakimler hakimisin! dedi. Hak Teâlâ da:

— "Ey Nûh! O oğul senin ev halkından değildir. Çünkü o kafirdir, doğru iş işlemeyendir. Bilmediğin şeyi benden dileme. Senin bilgisizlerden olmakdan menederim!" dedi.

Nûh ta:

"Ey Rabbim bilmediğimi senden dilemekten sana sığınırım, dedi." (Hûd sûresi, âyet: 46-47)

Sonra Hak Teâlâ yele şöyle buyurdu:

— Ey yel! Gemiyi al, götür. Günbatısı ile gündoğusu arasını tamam gezdir. Rivayet edilmiştir ki, nûh (a.s.) gemiye hayvanları koyarken herbirisine:

— Gir! diye işaret ederdi. Eşek içeri girerken şeytan onun kuyruğuna yapıştı. Eşek girmek isteyince o, onun, kuyruğunu çekip eşeğin

gemiye girmesini zorlatırdı. Nûh (a.s.) eşeğin gemiye girmemesine kızdı:

— Ya melûn, içeri girsene! dedi. Eşek te sıçradı. Gemiye girdi. İbliste eşekle birlikte, o zaman içeri girdi. Dünyayı Tufan basınca Allah'ın lanet ettiği şeytanı, Nûh (a.s.) gemide gördü:

— Ey melûn, dedi, gemiye kimin izniyle girdin?

Şeytan:

— Senin izninle! dedi. Nûh (a.s.):

— Yalan söylüyorsun? Ben sana ne zaman gir! dedim? diye sordu. İblis'te:

— Eşeğe; "Gemiye gir" diye kızdığın zaman ben onun kuyruğuna yapışmıştım. Ona sen:

— Yâ melûn içeri gir! dedin. Benden başka Allahın kullarından lanetlenmiş olmadığını bildiğim için bu sözü bana söylüyorsun, sandım ve ben de içeri girdim! dedi.

Bundan sonra Nûh (a.s.) gemiye girmişti. Göklerin kapıları açıldı, yağmur seller gibi boşandı, yağdı, yerden su kaynakları fışkırıp çıktı. Dünya suya boğuldu.

Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Biz de, bardaktan boşanır gibi yağan bir yağmurla semanın kapılarını açtık. Arzı, kaynaklar, pınarlar halinde coşturduk. İki su, belirli bir ölçü ile birleşti. Mukadder olan helak meydana geldi. Biz Nûh'u (tahta) levhalardan yapılmış ve sağlamlaştırılmış gemiye yükledik. Öyle ki, gemi, koruyuculuğumuz altında akıp gidiyordu. Bunu inkar edilen (Nûh'a) mükafat olarak yaptık." (Kamer sûresi, âyet: 11-13)

Gemi su üzerinde kalktı. Nûh (a.s.) şöyle dedi:

"Hareketin Allah adiyledir. Sükunun da Allah'ın adiyledir. Rabbim gerçekten Gafur ve Rahimdir." (Hûd sûresi, âyet: 41)

Nûh (a.s.)'ın gemisi altı ay su üzerinde gitti. Rüzgar esti, gemiyi götürdü. Doğu ve batı arasını tam tamamına gezdirdi. Sonra Mekke'ye götürdü. Mekke'yi tavaf edip, oradan Şam'a geldi. Altı ay do-

lunca geminin içindeki halk batacaklarını sandılar. Nûh (a.s.) bu gidişin Allah'ın kudretiyle olduğunu bildi. Dua etti. Bulutlar açıldı. Yer'e emir verildi. O da suları yuttu. Kalan sulardan denizler oldu. Yeryüzü sudan açılınca gemi Cûdi dağının üstünde karar tuttu, oturdu. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Ve Allah; «Ey arz, suyu yut ve ey gök yağmuru tut."dedi. Su çekildi. Buyruk yerine geldi. Gemi Cûdi dağının üzerinde durdu. Ve zalimler helak olsun denildi.»" (Hûd sûresi, âyet: 44)

Nûh (a.s.) gemiden dışarı çıktı. Cihanı dopdolu suyla dolmuş gördü. Gemi içindekilerden başka yer'de ne uçanlardan ne yürüyenlerden, ne de deprenenlerden hiç birşey kalmamıştı.

Nûh (a.s.) Allahü Teâlâ'ya şükretti:

— Şükür Allah'a ki bizi o zalimlerden kurtardı! dedi ve şöyle dua etti:

— Yarabbi! Beni bir mübarek yere indir. Sen indirenlerin en hayırlısısın! dedi.

Nûh (a.s.) Recep ayının onuncu gününde gemiye girdi ve mübarek Muharrem ayının onuncu günü olunca gemiden çıktı. Halka:

— Bu gün oruç tutunuz, dedi. Onlarda oruç tuttular.

Dinbilginlerinden şöyle nakledilmiştir:

— Nûh (a.s.)'la gemiye giren canlılardan kedi, sıçan ve domuz üç misli artmıştı. Sebebi şuydu: İnsan ve hayvan dışkısından geminin içi kokmuştu. Halk o kokudan bunaldı. Nûh (a.s.)'a şikayet ettiler:

— Bize medet eyle, bu kokudan bıktık! dediler Nûh (a.s.) eliyle filin arkasını sıvadı. Allahü Teâlâ'nın emriyle filin ardından bir domuz çıktı o dışkıları yedi. Halk ta o kokudan kurtuldular. Sonra domuzu sığadı. Sıçan çıktı, müslümanların rızkını yedi. Elbiselerini kemirdi. Halk yine Nûh (a.s.)'a şikayet ettiler. O da aslanın arkasını sığadı. Aslan aksırdı. Burnundan kedi çıktı. O sıçanları yedi.

Ondan önce dünyada domuz kedi ve sıçan yaradılmamıştı. Sonra Nûh (a.s.) gemiden çıktı. Kırk gün Cûdi dağının üstünde kaldı(*). Yer, suları çekti. Toprak fışkırttığı suyu yine yuttu. Ama gökten inen suları

(*) Kimi rivayetlere göre Hazret-i Nûh'un gemisi Ağrı dağının tepesine oturmuştur.

yutamadı. Çünkü onlar azap suyu idi. Bu denizleri meydana getirdi. Bundan dolayı tuzludur.

Sular çekilip azalınca Nûh (a.s.) dağ başından yere indi, kuzgunu yolladı:

— Var, dünyada kalan suyun derinliği ne kadardır? Anla! Hemen tezce geri dön, bana haber getir! dedi. Kuzgun giderken yolda bir leş gördü. Tamahlandı. Onu yemeğe çalıştı. Vakit geçirdi Nûh (a.s.) Kuzgundan incindi.

Ona beddua etti:

— Allahü Teâlâ seni yaratıkların gözünde hor kılsın. Yediğin şeylerde her zaman murdar olsun! dedi. Sonra güvercine emretti. Güvercin süratle uçtu. O azap suyunun derinliğini anlamak için ayaklarını batırdı, su ayağını yaktı. Ayakları kıpkızıl oldu. Tüyleri haşlandı ve döküldü. Güvercinin ayağının kızıl renkli olması ve tüyünün azlığı o günden kalmadır. Güvercin hemen geri döndü suyun miktarını bildirdi. Nûh (a.s.) suyun güvercinin ayağının uzunluğu kadar kaldığını anladı ve güvercine hayır dua diledi:

— Hak Teâlâ seni halkın gözüne şirin göstersin! dedi. Sonra Nûh (a.s.) yer yüzüne çıkıp yürüdü. O vakit, gündoğusu ile Günbatısı arasında hiç ev kalmamış, hepsi yok olmuştu. Nûh (a.s.) Cûdi dağının çevresinde bir köy kurdu. O seksen kişi başlı başına birer ev yaptılar. Gün geçtikçe köy büyüdü. Koskaca bir şehir oldu onun adına Sûkul Semaîm (Sekoen çarşı) derlerdi.

Rivayetlere göre Nûh (a.s.) tufandan sonra 300 yıl daha yaşadı. Ve yine söylendiğine göre, Âdem (a.s.) zamanından Tufan'a kadar 2000 yıl geçmişti. Kimileri de:

— Âdem (a.s.)'dan tufan'a kadar 3500 yıl geçti derler. Bu bütün insanlar, o seksen kişiden üredi. Ve cihan halkından, kafir olsun, yahudi olsun, müslüman olsun, hepsi de, Nûh Tufanını ikrar ederler. Hiç kimse onu inkar etmez. Fakat Moğol taifesi ne tufanı bilirler, ne de Nûh (a.s.)'ı tanırlar:

— Dünya böyle kuruldu, bu biçimde gidiyor! derler. Fakat Âdem (a.s.) zamanından Yezdicürd(*) bin Şehriyar devri gelinceye kadar –ki bu Hazret-i Ömer'ül-Hattab zamanıdır– bu zaman içinde kim geldi ise, gökten kitap indi ise- İbrahim (a.s.)'ın suhufu, Mûsa (a.s.)'ın Tevratı, Davûd (a.s.)'ın Zeburu, İsâ (a.s.)'ın incil'i, Muhammed (s.a.v.)'in Furkan'ının içinde Nûh tufanı'nın haberi verilmiştir. Nûh kavmi helak olmuş ve Nûh (a.s.) Bâbil şehri dolaylarında yaşamıştı. Ama:

— Nûh tufanının o memleketlerde mi, yoksa bütün dünya ya mı yayıldığı hakkında fikir çarpışmaları vardır.

Hak Teâlâ Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurur:

"Ve feccern'el-arda uyunen", "yerden pınarlar (kaynaklar) fışkırttık!"

Bu âyet-i kerîmeden anlaşılan budur ki; Tufan bütün dünyayı kaplamıştır. Çünkü; "Yerden pınarlar akıttık!" Âyetinin manası; "Yer'i (Arz'ı) pınar yaptık, akıttık" demektir. Şu hale göre tufan suyu bütün yeryüzünü tamamını kaplamıştı. Yine bilinmelidir ki, görülen bütün insanlar Nûh (a.s.)'ın üç oğlundan çoğalmıştır ki, biri Sam, biri Ham, biri de Ya'fes'tir(**). Kenan, Kâfir olduğu için Nûh (a.s.) ile gemiye girmemiş Tufan'da boğulmuştu. O seksen kişiden hepsi ölmüş, yalnız Hazret-i Nûh'un bu üç oğlu kalmıştı. Derler ki:

— Arap ve Acemlerden ne kadar ak yüzlü kişi varsa, hem de nekadar iyi huylu, güzel adam bulunuyorsa, bilginler, din adamları, hakim kimseler, evliya ve nebiler ve bunlara benzer dünyada ne kadar kişi varsa çoğu, Sam oğullarındandır.

Zenciler, Hindliler, kara yüzlüler, zalimler, hiç kimseye acıması olmayan katı gönüllüler varsa, onların da çoğu Ham oğullarındandır.

Sebebi de şudur:

— Birgün Nûh (a.s.) yatıp uykuya dalmıştı. O sırada bir yel es-

(*) Yezdicürd İran'ın eski hükümdarlarındandır. Meşhur Nûşirevan'ın torunu idi. Hükümdarlığını hazret-i Ömer sona erdirmişti.

(**) Yafes: Nûh (a.s.)'ın büyük oğlu. İran Hazar denizinin kuzeyi ile batı kuzeyine göç eden halk ile Türkler birçok kavimlerle birlikte Yasefoğullarından gelmiştir.

miş, Nûh (a.s.)'ın eteğini açmıştı ve avret yeri açık kalmıştı. O bundan habersizdi. Ham geldi. Babasını o halde görünce güldü, geçti, gitti. Babasını örtmedi. Onun arkasından Sam geldi, babasını çıplak görünce hemen ilerledi. Onu örttü. Nûh uyandı. Sam'a:

— Ne oldu? dedi Sam da babasının halini haber verdi:

— Ve kardeşim de o halinizi gördü ve gülüp geçti! dedi.

Nûh (a.s.) oğlu Ham'a Dua etti:

— Allahü Teâlâ senin neslinin şeklini değiştirsin! dedi.

İşte karaderililer o Ham neslindendir. (Kara üzüm, kara incir, kara renkli ne varsa o taife ile nispet edilir.)

Tatar, çağatay, sıklap, Ye'cüc ve Me'cüc'lerle bunlara benzeyen halkta Ya'fes'ten gelmişlerdir.

DAHHÂK

Şöyle rivayet edilir ki:

— Tufandan sonra 1000 yıl geçti. Bu yıllar içinde hiç bir yüce padişah gelmedi ve dünyaya hükmetmedi. Fakat 1000 yıl sonra Nûh oğlu Yafes soyundan bir hükümdar geldi. Adı **Dahhâk**'tı. Lâkabı Ejderha idi. Çünkü, iki omuzunun başında iki parça et meydana gelmişti. Öyle ki iki yılan başına benzerdi. (Sebebini kısmet olursa ilerde anlatacağız.) Bu sebeple Dahhâk göğsünü açmazdı. Omuzundan da kaşınma ve gicişme eksik olmazdı. Eğer, bir kimse Dahhâk'ın omuzuna baksa o etleri ejderha sanır, korkardı. Onlar, insanın gözüne ejderha gibi görünürdü. bu Dahhâk, bütün dünyaya hükmeylerdi. Cihanı baştan başa avucunun içinde tutan padişahlardan birisiydi. Mugan kavmi şöyle derlerdi:

— Beyuraseb bundandır. Araplar ona Dahhâk demişlerdi.

Ama gerçek olan şudur ki Beyuraseb, Nûh zamanında gelmişti. Dahhâk ise Nûh zamanından sonra gelmiştir.

Dahhâk çok yavuz kızgın bir padişahtı. Gönlünde hiç şefkat yoktu. Kimseye merhamet etmez, acımazdı. Bir çok kimseleri suçsuz yere öldürürdü. Bir kişinin sözüne bakar, bir topluluğu yok ederdi. "Suçu

nedir? diye sormazdı. Haksız yere birçok bey'lerin başını kesmişti. Nice beyleri zulumle tepelemişti. Derler ki:

— Dahhâk'ın kendisi kâfirdi. Puta tapardı. Halkı da puta taptırırdı. Kamçı ile adam döğmek, boğazından adam asmak âdeti ondan kalmıştı. Dünyaya sonradan geleneğe aykırı işler ve kötü kanunlar koydu. Bu yolu bırakmıyarak bin yıl hükümdarlık etti. Halk onun zulmünden ne yapacağını şaşırdı. Çünkü hiç kimsenin feryadına merhamet duymazdı. Bir kişi sebebi ile bütün bir ili yok ederdi. Kimseye bir şefkat göstermesi, bir mazlumu esirgemesi yoktu. Zülmü son dereceye erişince, Hak Teâlâ kullarını onun şerrinden kurtarmak diledi. Padişahlığının 800 yılında omuzundaki ejder gibi etler çıban halini aldi. Dahhâk'a o kadar zahmet verdiler ki gece ve gündüz rahatı kalmadı. Her an feryat ederdi. Hekimler, ona hiç bir çare bulamadılar, aciz kaldılar. Bir gece Dahhâk, uykudan uyandı. Hemen iki kişi getirilmesini emretti. Onların beynini çıkartıp çıbanlarına yakı yaptırdı, acısı biraz dinmişti. Dahhâk, bu ilacı âdet edindi. Hergün iki kişi getirilir, suçlu olsun, suçsuz olsun öldürülürlerdi ve beynini çıkarıp o yaraya sürerlerdi. 200 yıl bu zulüm devam etti. O dolaylarda öldürülecek adam azaldı. Bir gündü. İsfahan şehrinde bir demircinin iki oğlu vardı. İkisi de okur, yazar güzel, yiğit çocuklardı. O demircinin adına **Gâve** denilirdi. Demirciydi, ama elinden iş kurtulmaz, aslan gibi mert bir kimseydi. İsfahan da beyin taraftarları onunda iki oğlunu tuttular, öldürdüler. Beyinlerini Dahhâk'a gönderdiler. Demirci Gâve, iş işlediği yerde bu haberi alınca feryat ederek, acı ile dükkandan dışarı çıktı. Halkı çevresine topladı.

Ve:

— Bu belâya dayanıp nasıl oturuyorsunuz? Gelin! Bana arka olun ben hepinizin öcünü alayım! dedi.

Zaten halkta bahane aramaktaydı. Onlarında canı çok yanmıştı. Çoğu Gâve'ye yardımcı oldular. Birçok kişi toplanmıştı. Önündeki deri parçasını, demir işlerini yaparken, beline bağlardı, ateşten, kıvılcımdan korunurdu. O deriyi bir ağacın üstüne astı. Sancak gibi göğe kaldırdı. Şehirde ve illerde bu hali işiten geldi. Nekadar, yolkesen, hırsız, kumarcı, hilebaz, kırk harami varsa hepsi Gâve'nin bayrağı altında dizildi. Büyük bir asker kalabalığı oldu. Dahhâk'ın bir vekili, bir valisi vardı. İsfahan'nın idaresini ona bırakmıştı. Gâve'nin iki oğlunu

da öldüren o idi, Gâve, adamlarıyle onun üzerine saldırdı. Mecal vermeyip tuttu, başını kesti. Atlarını, elbisesini, ne kadar silahı varsa hepsini yağma etti. Yanındaki yiğitlere üleştirdi. Gâve, bu halinden dolayı şan buldu. İlk önce ona uymayanlar sonradan uydular. Ve böylece Gâve'nin bayrağı altına 100.000 kişi toplandı. Gâve, kendi adamlarından birisini İsfahan'a bey dikti. Orasının idaresini ona verdi. Kendisi askeri ile bayrak kaldırıp Dahhâk'ın üzerine yürüdü. Uğradığı şehirleri ve ele geçirdiği kaleleri kendi hükmü altına aldı. Önüne hiçbir kimse duramadı tâ Demâvend'e kadar yetişti, orada askerini topladı, şöyle dedi:

— Bilinki ben şimdiye kadar Dahhak'ın sancak beyleriyle cenk ettim. Allah fırsat verdi onları bozdum. Şimdi ise Dahhâk gibi zalim bir padişahın üzerine gelmiş bulunuyoruz. Onunla uğraşmak gerek. Biz onunla uğraşamayız. Şah ile uğraşmaya şah gerek. Gelin, şah soyundan bir kimse bulalım. Onu padişah yapalım. Ben beylerbeyi olayım. Askeri yöneteyim! Mühümmatını tertip edeyim. Cenk işlerini gözeteyim! dedi. Bu yolda, O, halka ne kadar söz söyledi isede, ona:

— Biz seni biliriz! dediler senden başka kimseye ihtiyacımız yoktur! Gâve:

— Siz bilmezsiniz! İş benimle tamam olmaz. Dedi.

O sırada Cemşid'in oğullarından Efridûn adında yiğit bir kimse vardı(*) çok akıllı, iyi huylu, yiğitti. Dahhâk korkusundan Rey şehrine kaçmıştı. Orada kendisini gizleyip oturmuştu. Adamları onu arayıp buldular. Gâve ise sancağını, elde ettiği hazineyi ve askerinin çoğunu Efridûn'a verdi. Kendisini ona hizmet kuşağını kuşandı.

Efridun'un karşısında ayak üstü durdu. Efridun da Gâve'ye beyler beylik verdi. Bu hal, Dahhak'a bildirildi. O da askerini topladı. Demavend'e karşı çıktı. İki ordu biri birini karşıladı. Saflar dizildi, alaylar karşı karşıya geldi. Kanlı büyük bir savaş oldu. Allahü Teâlâ Efridun'a yardım etti. Dahhak'ın askeri bozuldu. Dahhâk kaçtı. Gâve erişti peşine. Dahhâk'ı öldürdü. Efridûn onun yerine hükümdar oldu ve tahtına oturdu.

Dahhâk'ın omuzunda yılan bulunmasından dolayı idi: Şeytan melunu, bir gün Dahhâk'a geldi:

(*) Efridun veya Feridun, eski İran hükümdarı, kahramanlığı ile ün salmış bir hükümdardı.

— Ben bir aşcıyım! Diyerek kendisini tanıttı. Dahhâk, onu kabul etti. Şeytan nice zaman ona aşcılık yaptı. Türlü türlü yemekler icat edip, hizmet etti. Ondan önce pirinç ve buğday yemeğinden başka bir şey bilinmezdi. Bir gün Dahhâk Şeytana:

Efendimin sayesinde hiç bir şeye ihtiyacım yoktur! dedi. Dahhâk sözlerini iki defa söyledi şeytan da:

— Yalnız, sizin omuzunuzdan öpeyim. Onunla öğüneyim bu bana yeter! dedi. Dahhâk, omuzundan öptürdü. Şeytan o anda gözden kayboldu. Onun öptüğü yerlerden o yılan gibi yaralar belirdi.

Derler ki sonra bu yaralarına insan beyninin ilaç olduğunu şeytan haber vermiştir. Fakat bu bir efsanedir. Doğruluktan uzaktır.

ŞAH EFRİDÛN

Efridûn padişah olunca İsfahan şehrinin beyliğini İbni Gave'ye verdi. Hemde onu bütün illere kâhin kıldı. Her şeye Gâve hüküm verince o hüküm yerine getirilirdi. Bir türlü de ölmezdi.

Bir zamandan sonra, Gâve de öldü. O deri parçasından olan sancağı Ferûdun almak istedi. Adam yolladı. Gave'nin oğullarından onu diledi, kendisine uğur getirsin diye aldı, hazinesine koyup sakladı. O bayrağın adını Direfş-i Gâvyâni koydu(*) Onu mübarek saydı, saygı gösterdi.

Efridûn nereye gitmek istese, her ne zaman zor bir işe başlasa, o bayrağı da en önde götürürlerdi. Ve Efridûn zafer kazanırdı. Bundan dolayı o sancağı inci, yakut gibi mücevherlerle süslemişlerdi. Öyle ki bu cevherlerin kıymetinin ne kadar olduğunu kimse bilemezdi. Direfş, isfahan dilinde sancak demektir. Asıl sahibi Gave olduğu için Direfş-i gâvyani denilmiştir. Efridun'dan sonra o sancak atadan oğula geçerek şehriyar oğlu Yezdicürd'e geldi. Ömer İbnil Hattab (r.anh) zamanında olan müslüman orduları üstün geldi. O sancağı Hazret-i Ömer (r.anh)'ın huzuruna getirdiler. O da bayrağın üzerindeki cevahiri aldı. İslâm askerlerine üleştirdi, deriyi de ateşte yaktılar. Efridun, Gave

(*) Demirci Gave'nin bu deri bayrağı Kadisiye Savaşı'nda İslâm gazilerinin eline geçmiştir.

öldükten sonra iki yüz yıl yaşadı. Cihan, onun zamanın da adaletle yönetilmişti. Mugan taifesi, Ferudun'un ateşe taptığını söylerler.

— Yıldız ilmine göre yıldızlara bakan, onlardan hükümler çıkartan, ona göre iş yapan Efridun'du! derler Yıldızları gözlemiş, astronomi ilmini kurmuş, hekimlik bilgilerini ortaya koymuştur. Fil üzerine taht oturtan da Efridûn idi. Tahta geçtiğinden sonra 200 yıl hükümdarlık etmişti. Onun üç oğlu olmuştu. Büyük oğlunun adı Tûr, ortancasının Selm ve en küçük oğlunun da adı İrc idi. Efridun, sağlığında memleketini üçe böldü. Bir bölüğünü Tur'a verdi. Buraları Türk illeri ile (Turan'la) hazer denizi kıyıları ve Çin ülkesiydi. Buna Fağfur diye ad koydu. Bir bölüğünü Selem'e verdi ki, burası Anadolu ve Rus topraklarıydı. Buna da Kayser dedi. Ama küçük oğlu İrc'i çok severdi. Onada Irak padişahlığını verdi ki, Kuzeyde Musul'a ve Güneyde Kûfe, Sevad ve Bağdad'a kadar uzanırdı. Efridûn ölünce bu üç oğlu üç yöne hükümdar oldular. En sonunda Tur ile Selm İrc'i kıskandılar:

— Babamız, ülkenin en iyi taraflarını ona verdi, kendisini öldürelim. Memleket hep bizim olsun! dediler. Ve küçük kardeşlerini öldürdüler. Memleketi ikiye böldüler. En sonunda onlarda öldüler. Yerlerine Nuh'un oğlu Hâm soyundan birisi padişah oldu ki, Dahhâk ta o asıldandı. Adına **Gûş** derlerdi. İran ülkesi onun oldu. Kırk yıl padişahlık etti. Ama zalimdi ve puta tapardı. O da ölünce yerine oğlu **Nemrûd** hükümdar oldu.

Bir rivayete göre Efridûn'un oğlu İrc öldürüldüğü zaman kendisi sağdı. Dua ederek:

— Ey Hüdâ! Oğlum İrc'in çocukları bu iki kardeşten intikam almayınca benim canımı alma! diye yalvarmıştı.

Efridûn'un bir oğlu daha olunca, İrc'in kızını onunla evlendirdi. Bu kızın adı Ğüşek'ti. Bunlardan bir kız dünyaya geldi. Adını Rüşek koydular. Onun da bir kızı oldu. Adı Fürüsek konuldu. Onun da bir kızı oldu. Adı Müfselin konuldu. Bu, oğlan kardeşiyle evlendi ondan da **Menîcehr** doğdu. Kimileri de Feridûn kendi kızını aldı. Ondan Menicehr doğdu derler.

NEMRÛD'UN SALTANATI

Nemrûd, Nûh (a.s.)'ın Ham oğlu neslinden Guş'un oğlu idi. O da puta tapardı. Zalim mi zalimdi. Bir puthane yaptırmıştı. Onun bir veziri vardı. Adına **Azer** derlerdi. Babasının adı Nâhur, o da sarih oğluydu. Altıncı dedesi de Nuh (a.s.)'a ulaşıyordu. Azer ise İbrâhim (a.s.)'ın babasıdır. İbrahim (a.s) doğduğu zaman Tufan'dan 1200 yıl geçmişti. Bu yıllar içinde de halka peygamber gelmemişti. Bu 1200 yıl içinde Âd kavmi azmış, Allah'a asi olmuş, çok fesat çıkarmışlardı. Hakk Teâlâ Hûd (a.s.)'ı onlara peygamber yolladı. Hud (as.) o halkı dine çağırdı. Ondan sonra Salih (a.s.) peygamber gönderildi.

(Önce Hûd ve Salih (a.s.)'ların hikâyesini anlatalım. Sonra da İbrahim (as.)'ın Nemrûd'la olan kıssasını söyleyelim.)

HÛD (A.S.)

O yıllarda **Ad** ve **Semûd** adındaki iki kabilenin beyi olan iki kişi vardı. İkiside Nuh (a.s.)'ın oğlu Sam'ın neslindendi. Âd, İvez'in, İvez de Sam'ın oğludur. Âd'ın oğulları denilirdi. Semûd oğulları da Semûdi adı ile anılırlardı. Araplarda, her taife atalarıyla anılmaktaydı. Temimoğulları, Haşim oğulları da ataları Temim ve Haşim'den isim almışlardı. Ad'ın nesline de Âd oğulları denmişti.

Nitekim Hakk Teâlâ Kur'ân-ı Kerîm'de:

"Ve ilâ âdin châhüm hûdâ."

Âd kavmine de kardeşleri, Hûd'u gönderdik." (Hûd sûresi, âyet: 50)

Diye buyurmuştur. Hûd (a.s.) kardeşi Âd'a değil, kardeşi oğlu olan Âdoğullarına gönderilmişti. Âd'ın oğulları kalabalıktı. Semud oğulları da Hûd (a.s.)'ın kardeşiydi.

Nitekim yine Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurur:

"Ve ilâ semûde chahüm salihâ."

Semûd kavmine de kardeşleri Salih'i gönderdik." (Araf sûresi, âyet: 72)

Bundan da murad Semudoğullarıdır. Hakk Teâlâ kardeşi der, kardeşleri demezdi.

Yine Kur'ân-ı Kerîm'de Hakk Teâlâ şöyle buyurmuştur:

"Elem tere keyfe feale rabbüke biadin, ireme zâtil imadi"

"Rabbinin âd kavmine, İrem(*) şehri halkına ne yaptığını görmedin mi?" (Fecr sûresi, âyet: 6-7)

Bu âd ve semûd kavmi iki taifeydi. Birbirlerine yakındılar. İkisi de hicaz topraklarında, Şam ile Irak Kûfe arasında otururlardı.

Kur'ân-ı Kerîm'de de ashabül hicr diye anılmıştır:

"Hicr halkı, gönderilen peygamberleri tekzip etmişlerdi" (Hicr sûresi, âyet: 80)

Semûd halkı, gerçi Şam ikliminde otururlardı. İranoğullarındandı. Hicaz taraflarını vatan edinmişlerdi.

Rivayete göre de Âd ile Semûd kavmi arasında 200 yıl geçmişti. Böylece Semud Âd'dan 200 yıl sonra gelmişti. Kur'ân-ı Kerîm'de önce Âd, sonra Semûd olayı beyan buyurulmuştur. Âd kavmi peygamberi tekzip edip inanmadılar. Kibirlendiler ve Allah'a âsi oldular.

"Ad kavmine gelince, onlar yer yüzünde haksız yere kibirlenmişlerdi ve bizden daha güçlü kim olabilir demişlerdi." (Fussilet sûresi, âyet: 15)

Semûd kavmi de peygamberlerine inanmadılar:

— Yalan söylüyorsun! dediler.

Rivayete göre, Hak sübhanehu ve Teâlâ Semûd kavminden gövdeli ve onlardan da boylu ve güçlü kimse yaratmamıştı. Kuvvette öyle idiler ki sert bir yere tepseler, ayakları dizlerine kadar yere gömülürdü. Yeryüzünde olan yüksek binaların ve sağlam duvarların onlar tarafından yapıldığı söylenirdi. Bir koca ve sağlam yapı nerede görülse:

— Bu, Âd zamanından kalma yapıdır! derlerdi.

(*) İrem Cennet'e eş olarak yapılan meşhur yüksek sütûnlar, bahçeler. Âd'ın şeddat ve şedid, adında iki oğlu vardı. Babalarının ölümünden sonra hükümdar oldular. Şeddat, cennete bir eş olarak Arabistan'ın güneyinde Adem şehrinde bu bahçeyi yaptı. Taşları altın ve gümüştendi. Hûd (a.s.)'ın ihtarına uymadı. Şehir bitince görmeğe ilk gidişinde çıkan kasırga orasını mahvetti şehir kumlara gömüldü (Evvelce de anlatılmıştı.)

Ad kavmi kuvvetlerine güvenip azınca, Hak Sübhanehu ve Teâlâ Hazretleri onlara Hûd (a.s.)'ı yolladı. Hûd Arapçadır. İbrâni dilinde Âbir'dir. (Nûh oğlu Sam oğlu Erfahşüd oğlu Salih oğlu Âbir'dir)

Hakk Teâlâ:

— **Âd'a kardeşleri Hûd'u gönderdik!** Buyurur. Kardeşlik iki türlüdür. Biri akrabalıkla, biri de dinle olur. Bu kardeşlik, akrabalıkla idi.

Hûd (a.s.) geldi. Bunları Allahü Teâlâ'ya davet etti. Ve onlara:

"Ey kavmim, dedi. Allah'a tapın. Sizin ondan başka ibadet edeceğiniz yoktur" (Araf sûresi, âyet: 73)

Bunlar kendi kuvvetlerine aldanmışlardı:

— Bize azap verebilecek bizden daha güçlü kim var? Demişlerdi Hakk Teâlâ'da:

"Bunlar bilmiyorlarmı ki onları yaratan kendilerinden daha kuvvetlidir." (Fussilet sûresi, âyet: 15)

Diye buyurdu. Hûd kavmi 500.000 kişiden fazlaydı.

Hûd (a.s.) onlara:

"Siz bir tepeye bir abide mi yükseltip, gelip geçenle alay ediyorsunuz? İçlerinde ebedi kalacakmışsınız gibi istihkaâmlı kaleler (köşkler) mi yapıyorsunuz? Bizi tutup zalimler gibi yakalıyorsunuz. O halde Allah'ın (azabından) korkun, sakının, bana itaat edin" (Şuara sûresi, âyet: 128-131)

Hûd (a.s.) sonra Allah'ın verdiğini, nimetlerini onlara bildirdi ve:

— Korkun O yüce Allah'tan ki size bildiğiniz nimetleri (malları) bol bol ihsan etti. Size davarlar, servetler verdi, oğullar verdi. Bağlar, ırmaklar, pınarlar ihsan etti. Allah'a karşı olan ibadetinize dikkat edin! dedi.

Bu nimetler hakkında Kur'ân-ı Kerîm'de Hakk Teâlâ şöyle buyurur:

"Mallar, oğullar dünya hayatının ziyneti, süsüdür." (Şuara sûresi, âyet: 134)

(Allahü Teâlâ neden malları oğullardan önce anmış bulunmaktadır. Nimetlerle mal edinilir. Evlât ile mal toplanmaz, yalnız feraha eri-

lir. Malı olmayan kimseye evlât vebaldır. Malı olmayan, evlat bile dilememelidir. Allahü Teâlâ'nın malı önce buyurması insanlarda malın evlattan da sevgili tutulmasıdır.)

Âd Kavmi de:

— Öğüt versen de vermesende bizce birdir! dediler. Biz sana inanmıyoruz. Ey Hûd! Sizin bu ilâh dediğiniz putlar ilâh değildir! dersin. Ettiğin bu davâ deliliktir. Nişanın yok. Hüccetin nerede? yalnız senin bu sözlerinle taptığımızı bırakıp seni tastik etmeyiz. Sen divane olmuşsun. Senin tapmadığın o putlar seni divane eylediler, aklını aldılar! dediler. Hûd (a.s.) onlara 50 yıl böylece davette bulunduğu halde, onlar kendisinin peygamberliğini tastik etmediler. Allahü Teâlâ'yı tastik edenlerde saklanır, dinlerini gizlerler, açığa vurmazlardı. Böylece Hûd (a.s.) onlardan ümidini kesti.

Hakk Teâlâ da, bu kavmin Hak elçisi Hûd (a.s.)'ı tastik etmemelerine karşı onlara azap etmeyi diledi. Pınarlarının suyunu kesti. Davarları kırıldı. Üç yıl yağmur yağmadı. Çok büyük kıtlık oldu. Hakk Teâlâ'yı tanıyanlar, Şam'da ve Hicazda oturan kavimlerdi ki, her ne zaman yağmur yağmasa Mekke'ye varıp kurban keserlerdi. Kâfirler bilirlerdi ki, Mekke toprağı (Arz-Harem)'dir. Bunlardan her kişi Harem'e saygı gösterir, yine bilirlerdi ki, her ne dilek olursa olsun onu ancak Allahü Teâlâ kabul etmezdi. Nitekim yağmur yağmasa veya düşman eline esir düşseler, ya da zulüm görseler Mekke'ye gelirlerdi ve orada kurbanlar armağan edip dilekte bulunurlardı. (O Kâbe Hazret-i Nûh zamanında ortadan yok olmuştu. Onu sonra Hazret-i İbrahim (a.s.) meydana çıkarmıştı) ve hacet dilerlerdi ve Allahü Teâlâ da dualarını kabul ederdi. Din bilginleri derler ki:

— Bunların hacetlerinin Hakk Teâlâ tarafından kabul edilmesi O'nun varlığına açık bir delildir. Zira Nûh (a.s.)'dan sonra tâ Hûd (a.s.)'a gelinceye kadar Hak yolu gösterecek bir peygamber gelmemişti

Hacetleri kabul olunanlar ve alâmetlerini gören kâfirler bilirlerdi ki onların bir yaradanı, bir Allah'ı vardır. Duaları, dilekleri kabul eden O'dur. Her kim Allah'a tapmazsa Allahü Teâlâ da onların dileğini kabul etmez.

Âd kavmi, kıtlıktan âciz ve çaresiz kalınca: Mekke'ye bir elçi gönderelim, gitsinler bizim için dua etsinler, bize bu gökten yağmur

yağsın! dediler. Büyüklerinden üç kişiyi gönderdiler. Birisi Lâkıym oğlu Lokman, birisi Mürsed bin Ca'd, birisi de Kayl İbni Amr'dı. Lokman en büyükleriydi. Bu Lokman'ın babasının babası Âd idi. Hûd (a.s.)'da tasdik ederdi. Mürsed de onu açıkca tastik etmişti. Ama kayl, kafirdi. Hûd (a.s.)'a âsi idi. Adlılar onlarla birlikte çok çok davar ve koyun gönderdiler.

Bu üç kişiye:

— Varın, Mekke'de bunları kurban edin. Allah'tan yardım dileyin! dediler. Mekke bulundukları yerden üç gün uzaktaydı. Hûd (a.s.) bunlara:

— Bana uyun, Hakk Teâlâ da size yağmur versin! dedi.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Ey Kavim! Rabbinizden yarlıganmak dileyin. O'na tevbe edin ki size gökyüzünden bol bol yağmur yağdırsın (Kıtlıktan kurtarsın), kuvvetinize kuvvet katsın." (Hûd sûresi, âyet: 52)

Ve Hûd (a.s.) onlara:

— Allah, Mekke'ye varan adamlarınızı da mahrum döndürmesin! Günahınızı bağışlasın! dedi. Âd kavmi, Hûd (a.s.)'ın bu sözlerini işitmediler. Bu üç kişiyi Mekke'ye yolladılar. Onlarda Mekke'ye gelince Âd kavminden olduklarını öğrendikleri kabilelere geldiler. Kabile halkı bu üç kişinin Âd kavminden olduklarını ve Mekke'ye yağmur dilemeğe geldiklerini öğrenince onlara bir ziyafet çektiler. Ve:

— Üç gün bize konuk kalın. Sonra kendi işinizi görürsünüz! dediler. Üçüne de güzel güzel ziyafetler çektiler. Cengi ve cariye getirdiler. Şaraplar ikram ettiler. Gelenler de kendi vazifelerini unuttular. Bir ay sohbette bulundular. (Araplar arasında, bir yere bir iş için gönderilipte orada kendi işi ile uğraşan, eğlenen kişiye "Âd elçisi gibi" derler.) Biz bu eğlencelerle tamamlanınca ziyafet verenler kendi kavimlerini ve vazifelerini unuttuklarını anladılar. Ve aynı kavimden oldukları için onlara bu hali hatırlatmayı ayıp saydılar. Onlara:

— Artık işinize gidin! demek için cengi ve şarkıcı kadınlardan birisine birkaç şiir öğrettiler. Ona:

— Sohbet sırasında bu şiiri oku! dediler. O da Kayl'e hitap ederek şu şiiri okudu:

Neden ey Kayl, nice bir zevk edersin?
Dua et belki bin bir rahmet ola!

***

Unuttun halkını, mihnette koydun,
Sana, pek nice îyş ü izzet ola?

***

Susuzluktan o kavmi kurtarırsın,
Senin elinden onlar rahat ola!

Üç elçi, bu sözleri işitince; Âd kavminin susuzluktan yanışları ve bunaldıkları hatırlarına geldi:

— Kendi kavmimizi unutmuşuz! dediler. Hemen Kâbeye varıp kurban sunmak istediler. Lokman'la Mürsed –ki Hûd (a.s.)'a gizli gönülle inanmışlardı– bu gizli dinlerini açığa vurdular. Ve:

— Eğer Âd kavmi Hûd'a inanmış olsaydılar, onlara Allah yağmur verirdi. Kurban sunmakta hiç gerekmezdi. Dediler. Kayl onların Hûd'a inandıklarını ve Âd halkı helâk olsada ikisi de gama düşmiyecekierini anladı. Onları yalnız bıraktı. Kendi başına kurbanları kesmeğe gitti. Fakat Lokman'la Mürsed, ondan önce, Kâbeye vardılar, Mürsed Arapça bir şiir okudu. Şu manâdaydı:

Ey yüce Padişahım! Sen ey yüce Allah'ım!
Sen ne kadar yücesin, ne yücedir dergahın.
Şu kâfirlerden gelen Kayl'i gör ki Rabbim sen,
Sen'den yağmur diliyor, kabul etme Rabbimiz!
Onu kutsal kalem'de Sen söyletme Rabbimiz!

Lokman da şu duada bulundu:

Ey Rabbim, yaradanım, iman getirdim sana!

Sen'den dileğim budur; "Kıtlık ver Âd kavmına!

Birden, gaipten bir ses işittiler. Bu İlâhi ses:

— Dilediğinizi kabul ettim! diyordu. İkisi, bir köşeye gizlendiler, Kayl kendilerini görmemeliydi. Az sonra o da geldi. Kurbanları sundu. Ve:

— Ey göklerin Rabbi! dedi.

Sen bilirsinki Sana dileğimiz var. Ama dileğim bir hastam olduğu için ona sağlık dilemek değildir. Bizki kıtlığa uğradık. Sürülerimiz kırıldı. Dileğim, bize yağmur vermendir. Bizi bu kıtlık belasından kurtar. Hemen, o anda, gökten üç bulut geldi:

Bir bulut kıpkızıl renkteydi.

Bir bulut bembeyazdı.

Bir bulut kapkaraydı.

Ve, Gayb Âlemin'den bir ses şöyle dedi:

— Bu üç bulutun hangisini istersin ki senin kavmine vereyim?

Kayl, bu sözleri işitince:

— Ak bulutta iş yok, dedi. Onda hiçbir şey olmaz. Kızıl bulutta birşey olacağından kuşku duyarım. Kara bulutlarda ise yağmur bol olur, onu dileyeyim!

Sonra o İlâhi sese şu cevabı verdi:

— Âd kavmına şu, kapkara bulutu gönder! Fakat o kara bulutun içinde azap vardı. Hak Teâlâ azap meleklerine:

— Kara bulutu Âd kavmına sürün, götürün buyruğunu verdi. Kayl de dilek tepesinden indi. Arkadaşlarının yanına geldi. Onlara:

— Âd kavmine kara bulutu gönderttim! dedi. Sonra iki arkadaşının yanına oturdu.

Kara bulut, Âd ülkesine gitti. Âdoğulları bulutun geldiğini görünce sevindiler.

— İşte yel ve bulut geldi! dediler. Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Onlar (gelen azabı) vadilerine doğru ilerleyen bir bulut şeklinde görünce: «Bu bize yağmur getiren bir bulut!» dediler." (Ahkaf sûresi, âyet: 24)

Hûd (a.s.) onlara şöyle dedi:

— "Hayır, o sizin çarçabuk gelmesini istediğiniz şeydir. Acıklı azabı getiren şeydir."

Kara bulut bunlara erişti, üzerlerinde durdu. Ondan kısırlaştırıcı bir yel çıktı. Hak Teâlâ da şöyle buyurur:

"Hani, Âd'ın üzerine kasıp kavuran (Kısırlaştırıcı) fırtınayı göndermişti." (Zariyat sûresi, âyet: 41)

(Akim; Akamete uğratan, kısır, faydası olmayan demektir. Oysa yelde çok fayda vardır. Ağaçları yürütür. Güzel kokular getirir. Ekinleri yemişleri hoş eder. Faydasız kısır yele "Rıh-i Akim" denilir.)

Ve Allahü Teâlâ yine şöyle buyurur:

"Âd ise uğultulu, yıkıcı bir kasırga ile mahvoldular" (Elhakka sûresi, âyet: 7)

Sarsar, büyük rüzgar, fırtınadır. Âtiye de aman vermeyen yeldi. Bu yelden kimse kendisini koruyamaz. İşte böyle bir kasırga ve yel Âd kavminin üzeinde durdu. Sürülerini havaya kaldırdı. Sonra yere vurdu. Parça parça etti.

Nitekim Allahü Teâlâ şöyle buyurdu:

"Fırtına nereye uğradı ise, orasını çürümüş kemiğe döndürmüştü." (Zariyat sûresi, âyet: 42)

Âd kavmi öyle çürük bir kemiğe dönmüştü ki parmak basılsa toz olacak bir şekle gelmişlerdi.

İlk önce, bu karayeli gören Âdlı'lar:

— Hele bir sabredelim, belki, sonraları güzel bir yağmur yağar! dediler. Hepsi de evlerinden dışarı çıktı. Hûd (a.s.) onları görünce:

— İşte artık bana inanmağa geliyorlar! Mutlaka benden şefaat dilenecekler! dedi.

Âdlılar Hûd (a.s.)'ın yanına gelince yine kendisini tastik etmediler. Cahilce gayretlerde bulundular. O zaman esen kasırga bunları havaya kaldırdı. Sonra yere çarptı. Hepsi helâk oldu. Sanki vücutlariyle herbiri hurma ağacına döndü. Bu olay için Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Allahü Teâlâ o rüzgarı onların üzerine, ardı ardına, yedi gece sekiz gün musallat etti. Öyle bir hale geldiler ki, onları yurtlarında görseydin yere serilmiş hurma kökleri gibi bulurdun." (Elhakka sûresi, âyet: 7)

Kadınlar evlerine kaçıştı. Fakat Hak Teâlâ'nın yeli anların da üze-

rine musallat oldu. Evlerinin içinde onları duvardan duvara çarptı. Hepsini yok etti, öldürdü.

Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Vakta ki emrimiz geldi. Hûd ile onu la birlikteki insanları, rahmetimizle kurtardık, onları ağır iskencelerden kurtardık." (Hûd sûresi, âyet: 59)

Kurtulanlar arasında ancak iman getirenler vardı.

Mekke'ye gelen Lokman'la Mürsed Mekke'de bir dağ başındaydılar. Âd kavminin helâk haberi onlara da erişti. Kâfir arkadaşları Kayl'e:

— Gel, iman getir! Tâki sende kurtul! dediler. Fakat o:

— Âd kavmi helâk olduktan sonra bana yaşamak gerekmez! dedi. Bu sözünü tamamlamadan Hak Teâlâ'nın emriyle bir yel esti. Onu da dağdan aşağı yuvarladı. O da helâk oldu.

Lokman, Mürsed'le konuşurken:

— Allah'tan dileğim şudur ki: Benim buğdayımı çok etsin. Ölünceye kadar da buğday ekmeği yiyelim.

Lokman'ın buğday dilemesinin sebebi, kendi memleketinde daima arpa ekmeğinin bulunmasıydı.

Sonra ikiside Mekke'ye inip geldiler. Lokman:

— Yarabbi! dedi. Bana yedi akbaba ömrü kadar ömür ver.

O anda gaipten bir ses duyuldu. Ona:

— Sen ne kadar sağ olsan da bir gün göçersin! dedi. Oda:

— Doğrudur! Bu kadar ömürden sonra ölürsem revadır! dedi.

O ses:

— Dileğin kabul edildi! diye ona cevap verdi.

* * *

Rivayete göre, Lokman bir akbaba yavrusu aldı. Yavru büyüdü. Ondan sonra o öldü. Böylece tâ yedi akbaba ölünce o da o saat öldü. Böylece yedi akbaba ömrü kadar yaşamış oldu. Muhammed bin Cerir et-Taberi (Allah ona rahmet eylesin) kitabında şöyle söyler:

— Her akbaba seksen yıl yaşardı.

Kimilerine göre de akbabanın ömrü 500 yıldır.

* * *

Hûd (a.s.)'dan sonra tâ Salih Peygamber zamanına kadar 100 yıl içinde hiçbir Peygamber gelmedi. O zamanlarda ne kadar hükümdar varsa, kimisi ateşe tapmaktaydı, kimisi de güneşe tapardı. O zaman Hak Teâlâ Hak Peygamberini Semûd kavmine gönderdi.

İbn-i Abbas (r.anh) o fırtına hakkında şöyle demiştir:

— Allahü Teâlâ o kasırgayı, gökten, bir parmak deliği miktarınca gönderdi ve eğer daha ziyade olsaydı, bütün yaratıklar ölür, giderdi.

Akiyl de şöyle der:

— Ebu Talib oğlu Hazret-i Ali (r.anh) ile bir yerde oturuyorduk. Eski elbiseler giyinmiş olan birisi geldi:

— Emir'il-Mü'minin hanginizdir? dedi. Ben Hazret-i Ali'yi gösterdim:

— Budur, dedim, o da, Hazret-i Ali hakkında şu şiiri okudu:

Ey dosdoğru yollar gösteren, işit beni,
Allah'a gider yolda sen ol rehber!

Gönlümden kuşku gitsin, sözlerin güzel olsun,
Hangi dindir "Muhammed Mustafa dini?" göster!

Hazret-i Ali bu şiiri bu adamdan işitince şaşırdı:

— Nereden geliyorsun sen? diye sordu. O da:

— Hadramut erenlerinden oluruz. İslâm dinine heves ettik. Bize İslamlığı bildir! dedi.

Hazret-i Ali (r.anh):

— Hak sana yardımcı olsun! Benden her ne istiyorsan bulasın! Fakat sen o yerleri nice bilirsin? diye sordu. O kişi de:

— Ben, gençliğim zamanında iken, ev halkımla Hûd'un mezarını gördüm. Bir daracık mağara vardı. İçinden soğuk sular akıyordu. Orada büyük kayalardan iki parça vardı. Aralarına girdim. Orada gördüm ki, dört yönü çevrilmişti. Bir yönden bir yöne uzaklığı kırk adımdı.

Bu yerin önünde bir taht konmuştu. İşte o tahtın üstünde Hûd Peygamber uyuyordu. Elimi uzattım. Hala taze olduğuna şahit oldum. Yaşıyor gibiydi ve tahtın üstünde bir levha asılmıştı. Levhanın üzerinde şu sözler yazılıydı:

Ey Allah'ım! Adınla, ben ki Hûd peygamberim,
Âd kavmine Resûlüm. Din yolunda rehberim!

*

İnana davet ettim, ben o kavmi her zaman,
Yasakladım hepsini taptıkları her puttan!

*

Bana inanmadılar, putta karar ettiler,
Kısır yeli esince, helâk olup gittiler!

Hazret-i Ali (r.anh):

— Doğru söyledin, dedi, öyledir.

Sonra ona nice sure öğretti. Hediyeler sundu.

* * *

Yine Akıyl der ki:

— Âd kavmi Yemen'de helak olmuştu. Hûd (a.s.)'a iman getirenler ise Hadramut'taki:

1– Ya'reli,

2– Kahtan kabilesi idi ki, bu ikisi de Nuh oğullarından Erpahsüd, onun oğlu Salih ve onun oğlu Âbir'in oğullarıydılar. İkisi de kardeşti. Hepsi de Araptı, Ya'seb'di. Sonra Cürhüm, Numan, Asım, Katamı Aseb, Humeyr Sa'b ve Hasr oğulları Âd kavminin yerini tuttular. Ama ilk önce varan Ya'seb ve Kahtan idi.

ÂD OĞLU ŞEDDAD'IN KARDEŞİ ŞEDİD

Âd kavminin helak olduğu zamanda bir kavim daha yaşıyordu ki, bunlar da Âd oğullarındandı. Bir ulu kimseleri vardı ki, adı Şedid idi. Amalik oğlu Âd oğullarındandı. Şeddad'ın da kardeşiydi. Âdildi. Doğru yol üzerindeydi. 300 yıl padişahlık etmişti. Ondan hiçbir kimse zulüm görmemişti. Hakimlerin parasını hazineden tayin etti.

Bu hâkimlerde biri bir yıl Kadılık etti. Fakat mahkemesine hiçbir davacı gelmemişti. Hâkim Şedid'e geldi:

— Ey bana kadılık veren Padişah! Bana verdiğin bu para haramdır! dedi. Çünkü hiç bir davada bulunan yok. Hiçbir davaya bakmadığım için de aldığım para bana helâl değildir! dedi.

Şedid:

— Sen kadılığında devam et! Bu sözlerden vaz geç! dedi. Aradan bir zaman geçince ona iki kişi geldi. Birisi:

— Ben bir parça yer satın aldım. İçinde define çıktı! dedi. Yeri satan kişi:

— Ben sana yeri, içindeki ile sattım! dedi. Alan kişi de:

— Ben senden define değil, yer satın aldım! diye cevap verdi. Ve hakimin önünde ikisi de bu yolda tartışıp durdular. Hakim o zaman onlara döndü:

— Sizin oğlunuz veya kızınız var mı? diye sordu.

Bunlar:

— Birimizin bir oğlu, birimizin de bir kızı var! dediler. Hâkim de:

— Onları biribirine nikâhlayın! o defineyi de onlara bağışlayın! Kendilerine verin diyerek, kararını bildirdi.

Hûd (a.s.) Şedid'i İmana davet etmiş, o da Allah'ın Birliğine inananlardan olmuştur.

SÂLİH (A.S.)

Allahü Teâlâ Sâlih Peygamberi Semûd kavmine göndermişti. Semûd da Âd gibi, Sam bin Nûh oğullarındandı. Bu Semûd kavmi Hicaz yönlerinde Hicr denilen yerde otururlardı. Kur'ân-ı Kerîm onlara şöyle işaret buyurur:

"Hicr halkı, elçileri, Peygamberleri reddederek yalanlamışlardı." (Hicr sûresi, âyet: 81)

Peygamberimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.) **Tebük** gazasında o **Hicr** denilen yere gelince:

— "Bu makam, kardeşim Salih peygamberin makamıdır!" diye buyurmuştur."

* * *

Semûd kavmi de güçte Âd kavmi gibiydi. Taşları delip ev yaparlardı. Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Dağlardan evler kazarlardı." (Şuarâ sûresi, âyet: 149)

Semûd kavminin su içecek yalnız bir pınarı vardı. Hepsi de o pınardan su içerlerdi. Ondan başka suları yoktu. Hepside putlara tapmaktaydılar. Allahü Teâlâ da onlara Sâlih Peygamberi yolladı ve Hak Teâlâ Kur'ân'da:

— Biz Semûd kavmine kardeşleri Salih'i gönderdik! diye buyurur. Salih (a.s.) onlara:

— Ey kavim! Allah'a ibadet ediniz! diye buyurdu. Sizin için Allah'tan başka ibadet edecek başka Allah yoktur. Sizi o Allahü Teâlâ yarattı. Size dünyada bu kadar ömür ve bu kadar mal ve kuvvet verdi. Allahü Teâlâ'yı tanımayıp niçin ağaçtan taştan yapılmış putlara tapıyorsunuz? Siz Allahü Teâlâ'nın hışmından korkmaz mısınız? Bu batıl işlerden dönün. Sizin o yüce Yaradan'a tapmanız gerektir. Yoksa size ondan elim azap gelir. Kâfirler ona şöyle dediler:

"Ey Salih! Sen daha önce içimizde kendisinden büyük şeyler umulur bir adamdın. Ne diye bizi atalarımızın taptıklarına tapmaktan vaz geçirmek istiyorsun? dediler." (Hûd sûresi, âyet: 62)

Ve sözlerini şöyle bitirdi:

— Ey Salih! Senin Rabbinin hışmı ve azabı ile mi bizi korkutuyorsun? Var, elinden ne gelirse, gerçek isen, işle. O Rabbinin azabını bize getir, görelim, dediler.

Gerçekten, Salih (a.s.) küçükken onların arasında büyümüştü. Ama, hiçbir zaman onların dediklerini yapmamış, putlarına tapmamış, onlara secde etmemişti. Kâfirler, bu haline karşı:

— Küçüktür, aptallığı vardır. Onun için puta tapmaz! Büyüyünce uslanır, tapar! derlerdi. Salih (a.s.)'ı yermek isteyenlere de söylerler:

— Elbet putlarımıza secde edecektir! derlerdi.

Salih (a.s.) büyüyüp erginleşince, onların umduğu olmadı, hatta Semud kavmini puta tapmaktan menetti. Onlar da:

— Ey Salih, biz seni uslanır derdik. Gittikçe sen de deli oldun, dediğine uymayıp, tanrılarımızı bırakmayız. Var, ne iş edersen et! dediler. Sâlih (a.s.) onlara:

— Böyle sözler söylemeyin! dedi. Bu söylediklerniz yanlıştır. Allahü Teâlâ'yı bir bilin, puta tapmayın! Hak Teâlâ beni size Peygamber gönderdi. Ben, sizi Hakka davet ederim! Ve Hak dinine kılavuzlarım! Bana inanmanız gerektir!

O kâfirler, Salih (a.s)'ın sözlerinden incindiler:

— Gelin, şunun peygamberliğinden bir nişan, bir alâmet isteyelim, görelim, ne cevap verir! dediler. Niceleri kalkıp Salih (a.s.)'ın yanına geldiler:

— Yâ Salih! dediler, benim Allahım vardır, herşeyi vareden O'dur, dersin! Sen O Allahından dile, şu dağdaki kaya sert taş ikiye yarılsın! İçinden güzel tüylü kıvırcık bir dişi deve çıksın. Yanında da kendi gibi bir yavrusu çıksın, ikiside ot otlasın. Su içsin. Bizde sana inanalım! Seni Hak peygamber bilelim, dediğine uyalım!

Salih (a.s.):

— Bu dediğiniz şey Hak Teâlâ'ya kolaydır. Lakin korkarım ki bu dileğiniz olduktan sonra sözünüzde durmazsınız. Belki o deveyi öldürürsünüz. O zaman Allah'ın belâsına daha beter uğrarsınız! dedi. Semûd halkı:

— Deveyi öldürmeyiz! dediler. O zaman Salih (a.s.) Allahü Teâlâ ve Tekaddes Hazretlerine el kaldırıp dua etti. Hemen o saat o dağdaki kaya o sert taş yarıldı ve içinden istedikleri gibi, bir kızıl kıvılcık tüylü deve çıktı. Yanında kendisine benzer bir yavru çıktı. Hemen ikiside ot otlamağa başladı. Sonra çeşmeye varıp bir su içtiler. Kâfirler mucizeyi görünce çok şaşırdılar:

— Bu Salih, acaba sihirbaz mı? dediler. Semudluların kimisi inandı. Kimisi inanmadılar. Deve ise çeşmedeki suyun hepsini içti. Kâfirler:

— Susuz kaldık, şimdi ne edeceğiz! dediler. Salih (a.s.):

— Kendiniz böyle istediniz! Suyu nöbet nöbet içersiniz, su bir gün sizin olsun, bir gün de devenin! Lâkin, deveyi öldürmeye kalkmayın. Deve ölür ölmez size Allahü Teâlâ'dan elim azap gelir. Hepiniz helak olursunuz! dedi. Semûd halkı, bu sözden korktular. Suyu nöbetleşe içmeğe başladılar.

Bir gün çeşme suyundan onlar içiyorlardı, bir günde deve! Salih (a.s.) onlara:

— Biliyorum, en sonunda siz bu deveyi öldürmek isteyeceksiniz. Onun yüzünden de azaba uğrayacaksınız! derdi. Böylece 30 yıl geçti. Deveyi öldürmediler. Bir gün kâfirler Salih (a.s.)'ın yanına gelip:

— Yâ Salih! dediler. Sen bize bu deveyi öldüreceğimizi söylerdin. İşte, bunca zaman oldu, öldürmedik. İşte yalan söylediğin anlaşıldı!

Salih (a.s.):

— Fakat, dedi, bu deveyi öldürecek adam anasından doğmamıştır! dedi. Semûd halkı da:

— O kimsenin sıfatı nasıl olacaktır? dediler. O da:

— Sarışın saçlı, kızıl gök gözlü birisi olacaktır! dedi. Kâfirler:

— Bu yıl, dikkat edelim, bu sıfatta doğacak çocuğu öldürelim! Salih'i yalancı çıkaralım! dediler.

Hemen on tane kadın buldular. Onlara:

— Gebe kadınları bize gösterin! dediler. Onlarda gösterdiler. Kadınlar oğlan doğurunca, Salih (a.s)'ın dediği sıfatta ise hemen öldürürlerdi. Böylece dokuz yıl oğlan çocukları öldürüldü. O çocukların babaları Salih (a.s.)'ı zaten sevmezlerdi. Çocukları ölünce daha da sevmediler:

— Salih'i öldürelim! dediler. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle zikredilmiştir:

"Şehirde dokuz kişi vardı ki, yeryüzünde fesat çıkarıp, iyi işler işlemezlerdi." (Neml sûresi, âyet: 48)

İşler bu halde iken, şehrin ileri gelenlerinden bir yüce kişinin bir oğlu dünyaya geldi. O çocuğu öldürmek istediler:

— Bu Salih'in söylediği sıfatta bir oğlan çocuğudur! dediler. O dokuz kişi:

— Salih'in söylediği sözlerin aslı yoktur. O bir büyücüdür! dediler. O bizim çocuklarımızı yok etmek üretmemek istiyor! dediler. Yoksa deveyi kim öldürecekmiş! dediler. O yüce kişiye arka oldular. Doğan çocuğun öldürülmesine mâni oldular. O günden sonra doğan çocuklar da öldürülmedi.

Aradan tam 12 yıl geçti. O çocuk büyüdü. Yiğit bir genç oldu. O dokuz kişi:

— Bakınız, şu Salih, bize neler etti! Eğer bizim de çocuklarımız sağ olsaydı, şimdi her biri böyle büyür, yiğit bir genç olurdu! dediler. O dokuz kişi and içtiler. Salih (a.s.)'ı öldürmeğe karar verdiler:

— Şehirden dışarı çıkar gibi yapalım. Gece basınca geri dönelim. Salih'i yakalayalım. Yattığı yerde öldürelim! Eğer bizi tutan olursa:

— Biz burada değildik deriz! dediler.

Nitekim Hak Teâlâ Hazretleri şöyle buyurur:

"Bu dokuz kişi; Salih'i ve ailesini geceleyin basalım ve öldürelim. Sonra velisine: «Salih'in öldürülmesinde hazır bulunmadık. Bizler doğru söyleyen kimseleriz diyelim ve Allah adı ile and içelim» dediler. Tuzaklarını kurdular. Biz de onlar farkında değilken hilelerini akamete uğrattık." (Neml sûresi, âyet: 49, 50)

Dokuz kişi böyle bir karara ve anda varınca büyük bir taşın ardında gizlendiler. Salih (a.s.)'ı öldürmeğe geldikleri gece, Hak Teâlâ Hazretleri o taşı bunların üstüne yıktı. Hepsi de helak oldular.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"İşte bak! Onların kurdukları tuzakların sonu ne oldu? Biz onları da, kavimlerinin topluluklarını da helak eyledik." (Neml sûresi, âyet: 50)

Fakat bunlardan biri yoldaydı. Ansızın bunların taş altında kalıp helâk olduklarını görünce, şehre geldi. Halka haberi bildirdi. Şehir halkı oraya gelip olanı, biteni gözleriyle gördüler. Geri dönüp Salih (a.s.)'a geldiler:

— Sen bizim oğullarımızı öldürttün. Daha sonra da babalarımızı sen öldürdün! Biz de senin deveni öldürürüz! dediler. Toplandılar. Deveyi öldürmeye geldiler. Fakat aralarında hiç kimse deveye kılıç çalmaya cesaret edemedi. Fakat, Salih (a.s)'ın deveyi öldüreceğini önceden haber verdiği o çocuk geldi. Deve çeşmeden su içiyordu. Bunlar uzakta durdular. O çocuk hemen çıkıp deveyi kılıçla vurdu. Deve yere düştü. Yavrusunu da öldürmek istedi. Yavru deve kaçtı. Anasının taşının içinden çıktı dağa tırmandı.

Salih (a.s.):

— Deve öldürüldü! diye haber geldi. O da:

— Ey kavm! Size azap gelecek! diye haber verdi. Niçin böyle ettiniz? dedi. Semud'lular bu hale pişman oldular.

— Deveyi biz öldürmedik! Şu çocuk öldürdü! Ama bize azap gelmemesi için şimdi biz ne yapalım? dediler.

Salih (a.s.):

— Size üç gün ölümden uzaklık var. Bu Allahü Teâlâ'nın iznidir. Ama bir gün sararacak bir gün kızıllaşacak, bir gün de kararacaksınız. Ama dördüncü gün olunca size Allah'ın azabı gelecektir! dedi. Gerçekten birinci gün sarardılar. İkinci gün kızıllaştılar. Üçüncü gün kararadılar. Kendilerine Allah'ın azabının geleceğini anladılar. Ama bu azap ne yolda gelecektir? Bunu bilemediler. Dördüncü gün olunca gökten bir ses geldi. Semûd kavminin hepsi helâk olup gittiler. Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Zalimleri, korkunç bir ses alıp götürdü. Hepsinin oldukları yerde korkudan, canları çıktı." (Hûd sûresi, âyet: 67)

Bunlardan bir kişi Mekke'de bulunuyordu. Adı Ebûrepol idi. O bile o anda orada öldü. Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Sanki yurtlarında hiç yokmuş gibi oldular. İyi bilin ki Semûd, Rablerini inkâr ettiler. İyi bilin ki Semûd Allah'ın rahmetinden uzak kaldılar." (Hûd sûresi, âyet: 68)

Bundan sonra da Salih (a.s.) gözlerini dünyaya yumdu ve daha sonra da İbrahim (a.s.) peygamber olarak geldi.

İBRAHİM (A.S.) VE KENAN OĞLU NEMRÛD

Kenan ile oğlu Nemrûd, Bâbil diyarında yaşarlardı. Babil Bağdat yakınlarındaydı. Nemrûd çok zulüm edici bir padişahtı. Puta tapardı, kendisinin birçok, kendine has, putları vardı. Altından, gümüşten, kızıl yakut ve incilerle ve türlü türlü cevahirle bu putları süslemişlerdi. Nemrûd'un Azer adında bir veziri vardı. Nemrûd'un malının, hepsine ve definelerinin çoğu onun elindeydi. Nemrûd onu çok hoş tutardı. Ve kendisini çok severdi. Bu Azer, İbrahim Peygamberin babasıydı. On ikinci atada Nûh Peygambere bağlanırdı. Azer'in İrancada adı Târak idi. Ve soy zinciri şöyleydi:

1 – Nûh (a.s.)
2 – Oğlu Sam
3 – Oğlu Erfahşud
4 – Oğlu Kaynan
5 – Oğlu Salih
6 – Oğlu Aber
7 – Oğlu Falek
8 – Oğlu Argım
9 – Oğlu Sorug
10 – Oğlu Nahı
11 – Oğlu Târek
12 – Oğlu Azer
13 – Oğlu İbrahim

* * *

Rivayet edilmiştir ki, (Eski) dünyada dört padişah, her yeri hükmü altında bulundurmuştur ki ikisi Hak dinindeydiler. Hak dininden olanlar Süleyman Peygamberle Zülkarneyn'di. İkisi de kafirdi ki biri Nemrûd, birisi de Buhtun Nasır idi.

Kimileri:

— "Nemrûd yedi iklime hükmeden değildi. Yalnız Bâbil ülkesine padişah omuştu" der.

Nemrûd Hükümdar olunca, tahtına oturup çok zulümler yaptı. Kö-

tü kötü işler ortaya koydu. Bir gün memleketinin ulları, sayılı kimseleri, yıldızlara bakanları, bilginleri toplandılar. Onun yanına geldiler:

— Bu yıl içinde, kitaplarımızın gösterdiğine göre, senin yurdunda bir erkek çocuk dünyaya gelecek. Senin dinine batıl diyecek. Putlarınızı kıracak ve senin hükümdarlığını elinden alacak, mülkünü avucunda tutacaktır. Hemde sen onun yüzünden helâk olacaksın! dediler.

Nemrûd, bu sözleri işitince çok üzüldü. İllere adamlar gönderdi. Vezirler yolladı ve sıkıca ısmarladılar ki, hangi kadın çocuk doğuracaksa defterlere yazılsın. Dikkat edilsin. Eğer erkek doğurursa güç vermeyip hemen öldürülsün, kız doğurursa dokunulmasın.

Böylece, her kadın gözetildi. Eğer erkek çocuk doğurmuşsa onun çocuğunu öldürdüler. Bu hal İbrahim (a.s.)'ın anasının gebeliğine kadar sürdü, gitti. Ve bir gece, O, İbrahim (a.s.)'ı doğurdu. Fakat, oğlan çocuk doğurduğunu gizledi. Gelen adamlara:

— Çocuğum öldü! diye haber verdi. Onlarda onun oğlunu almaktan uzak kaldılar. İbrahim (a.s)'ın anası, oğlunu, geceleyin aldı, götürdü. Bir mağaranın içinde sakladı. Doyuncaya kadar emzirdi. Sonra mağaranın ağzını büyük bir taşla kapattı. Ne konu, komşu, ne Babil halkı bunu sezmesinler! dedi. İki, üç gün oraya gitmedi, üç günden sonra:

— Varayım, oğlumu göreyim! dedi. Acaba sağ mı? Öldü mü bileyim! Galiba öldü! dedi.

O mağaraya gelince İbrahim (a.s.)'ın sağ ve selamette olduğunu gördü. Parmağını ağzına almış, emip yerde yatıyordu. Hak Teâlâ onun rızkını parmağından vermişti. Oğlunu hemen yerden kaldırdı. Doyuncaya kadar emzirdi. Yine mağaranın ağzını kapattı. Evine döndü. Ve bu hal bir yıl sürdü. Her zaman gizlice gelir, oğlunu emzirir, sonra yine geriye, evine dönerdi. Ve bu hali kimseye duyurmaz, söylemezdi. Hatta kocası Azer'e de bildirmezdi. Belki Nemrûd'a söyler diye.

Âzer, bu ululuk ve iş içinde olduğu halde evde putlar yapar, satardı. Parasını yerdi. Kendi kendine:

— Kendi el emeğimle geçiniyorum. Bu helâl bir paradır. Devlet kesesine elimi uzatmıyorum! derdi. Öte yanda, İbrahim (a.s.) Allahü Teâlâ'nın emri ile büyüyordu. Bir günde bir aylık çocuk kadar ve bir

ayda, başka çocukların bir yılda büyüdüğü kadar büyümüştü. Böylece de on beş aylık olmuştu. Sanki 15 yaşında bir erkek çocuğu haline gelmişti.

Bir geceydi. İbrahim (a.s.)'ı annesi emzirmeğe gelmişti. Çünkü gündüzleri gelmekten çekiniyordu. İbrahim (a.s.)'ı kucakladı, emzirdi. Sonra mağaradan dışarı çıkardı, oturttu. İbrahim (a.s.) başını göğe kaldırdı. Yıldızları gördü. Şaşırdı, kaldı. Kendi gönlünün içinden:

— Acaba bu göğü, bu kadar büyüklükte kim yarattı? dedi. Bunun sahibi kimdir? diye düşündü. Sonra ansızın büyük bir yıldıza gözü ilişti. Yine:

— Bunun sahibi kimdir acaba? dedi. Sonra:

— "İşte Rabbim budur!" diye mırıldandı.

* * *

Bu sözden kastedilen; **"Acaba Rab bu mu olsa gerek?"** demektir. Çünkü Hazret-i İbrahim o büyük yıldızın nurunu kalan yıldızlardan daha parlak görmüş ve:

— Bu Tanrı mıdır? diye düşünmüştü. Çünkü, dileği kendisini Yaradan'ı bilmekti.

Rivayet edilir ki; İbrahim (a.s.)'ın görüp de:

— Tanrı budur! dediği yıldız **Müşteri**(*) yıldızıydı. Az sonra o yıldız dolanıp kaybolunca:

LA

— Ben batan şeyi sevmem! dedi.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Gece bastığı zaman, İbrahim, bir yıldız görmüş; Rabbim bu mu? ve yıldız batınca; "Batan şeyleri sevmem!" demişti." (En'âm sûresi, âyet: 76)

Hazret-i İbrahim:

— Hali üzere durmayan, doğan, sonra batan birşey RAB olamaz! dedi.

(*) Batı dünyası bu geçici yıldıza **"Jüpiter"** der.

Az sonra ay doğdu. İbrahim (a.s.) onun yıldızdan daha parlak olduğunu görünce:

— Meğer Rabbim bu imiş! dedi.

Fakat o da batınca:

— Rabbim bu da değilmiş! dedi.

Hazret-i İbrahim'in annesi o gece evine gitmemiş onunla sabahlamıştı. Gün doğunca o güneşe baktı:

— Bu, onlardan daha büyük. Aydınlığı onlardan çok. Meğer olsa olsa Rab budur! dedi. Ama, güneşte batmıştı.

O zaman İbrahim (a.s.):

— Bunların hiç birisi Tanrı olmağa yaramaz. Bunlar benim **Rabbim** değildir. Bunlarıda yaratan O yüce Allah'tır, O büyük **Yaratan**'dır! dedi.

Nitekim Hak Teâlâ da şöyle buyurur:

"Ben, varlığımı gökleri ve yer'i yaratana çevirdim. Ben müşriklerden değilim." (Enâm sûresi, âyet: 79)

Ve İbrahim (a.s.):

— Ben o gök ve yerleri yaratana açıktan iman getirdim, ona ortak koşamam! Hemen o dakikada Hazret-i İbrahim (a.s.)'ın kalbinde Allahın Birliği ağacı filizlenip büyüyüp dal saldı. Anasına:

— Yâ Ana! dedi, beni buradan çıkar, ben Rabbimi isterim! dedi.

Annesi, onu aldı, evine getirdi. Bu gizli olayı kocası Azere bildirdi. Onu nasıl sakladığını, geceleri gidip nasıl beslediğini (Emzirdiğini) anlattı. Azer, İbrahim (a.s.)'ın yüzüne baktı. Gönlüne evlat sevgisi düştü. Onu hoş tuttu. Nemrûd'a:

— Benim bir oğlum vardı. Çok zaman önce gurbete gitmişti. Yine geldi! dedi.

Azer, altın, gümüş ve ağaçtan putlar yapıp sattığı için oğlu İbrahim büyüyünce bunları onunlada satışa yollardı. İbrahim (a.s.) putların boğazlarına ip takar, yerlerde, yüzü üstüne sürürdü. Ve:

— Bunu kim alırsa, ona hiçbir faydası yoktur, ziyandır! derdi.

Kâfirler ona zahmet çektiğini sanarak, acırlar, babasına putları horladığı içinde, babasının hatırını saydıklarından, şikayette bulunmazlardı. Ne para isterse, hemen ödeyip putu elinden alırlardı. O kafirlerin bir adeti vardı. Evlerinde ne yemek pişirseler bir parça da o putlarına ayırırlardı. Götürür, o yemeği putun önüne korlardı. Sonra o yemeği bekçiler yerdi. Ya da garip ve yoksullara verirlerdi. Ne zaman Azer puthaneden çıksa İbrahim (a.s.) içeri girerdi. O putların önüne konulan yemekleri görür:

— Haydi putlar, yiyiniz! içiniz. Ama niye yemiyorsunuz? der, putların yüzünü yiyeceklere sürer, sonra da onları tekmelerdi. Sonra yerlerde sürür, su kenarına götürür, yüzlerini suya basardı. Orada:

— Haydi içiniz! Niye içmiyorsunuz? derdi. Onları tartaklardı, sopalardı. Kâfirler yanına üşüşüp o putları İbrahim (a.s.)'ın elinden kurtarırlardı. Ve:

— Yâ İbrahim! derlerdi. Bizim bu Tanrılarımızı niçin döğersin? Onları niçin incitirsin? Eğlenceye alırsın? derlerdi. O da:

— Çünkü, bu güzel yemekler onlarındı, duruyorlarda yemiyorlar! Suya götütürüm, su içmezler. Nasıl döğmeyeyim onları? derdi. Kafirler:

— Yâ İbrahim, bunlar ne yemek yiyebilir, ne su içebilir! deyince o da şu cevabı verirdi.

— Yemek yemeğe ve su içmeğe gücü olmayanın, bu işleri yapamıyanın Tanrılığı mı olur? Yoksa başka bir kimseye yardımı mı dokunur? derdi.

Kâfirler, İbrahim'in bu işine ve sözüne dayanamadılar. Babası Azer'e söylediler. Azer oğluna kızdı:

— Ya İbrahim, niçin bizim Tanrılarımıza saygısızlık edersin? Bir daha böyle şeyler yapma! dedi.

İbrahim (a.s.):

— Baba, gel, şeytana uyma! Puta tapma. Öyle bir Rabbe Allaha ibadet et ki o seni ve putları, şu yerleri ve gökleri yaratandır. Ben Allah'ıma senin için istiğfar edeyim, senin günahının bağışlanmasını dileyim. Bu şeyi elinden at, müslüman ol! dedi.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurulur:

"Sana selâm olsun (baba). Ben senin için Rabbimden yarlığama (mağfiret) dileyeceğim. Rabbim benim hakkımda lûtufkârdır!" (Meryem sûresi, âyet: 47)

Hazret-i İbrahim (a.s.) kaç kere babasına böyle sözler söyledi ise de babası kendi aklınca cevaplar verirdi. Azer, oğlu İbrahim'in kendisine uymadığını görünce ve ona söz anlatamayacağını anlayınca Hükümdar Nemrûd'un yanına geldi.

Ona:

— Ey hükümdarım! dedi. Benim oğlum, benim kadrimi bilmiyor, putlarımıza küfür ediyor. Onları sayıp sevmiyor. Bunu hükümdarımız birkaç gün o tapınağa göndersin, orada ulu putları görsün. Oradaki bekçiler o putlara nasıl kulluk edileceğini ona öğretsinler. Eğer gönlü putlarımıza yatarsa artık uslanır. Bundan sonra da putlarımıza saygısızlık etmez! dedi.

Nemrûd da İbrahim (a.s.)'ı büyük bir puthaneye yolladı. Orası öyle bir yerdi ki kızıl yakut ve incilerle, altın ve gümüşlerle süslenmiş putlarla doluydu. Nemrûd, bu tapınakta hizmet eden kimselere:

— Bu çocuğu alın, puthaneye götürün. Benim o en büyük putuma secde ettirin. Sizinle birlikte kalsın! O putlara kulluk etsin! Edep, hizmet yolunu öğrensin! dedi. İbrahim (a.s.)'ı hemen aldılar, puthanaye götürdüler. Ona öğütler verdiler!

— İçeriye girince en büyük puta secde et! dediler. İbrahim (a.s.) puthanenin kapısından içeri girince, Hak Teâlâ'ya doğru kollarını açtı:

— Yarabbi, benim yüce yaradanım sensin ve bütün bu yaratıkları Sen yarattın! dedi. Büyük puttan yüz çevirdi. Allahü Teâlâ'ya secde kıldı. Sonra, tapınağın bir köşesine çekildi, sessizce durdu, oturdu. Halk:

— Bu çocuk delidir. Us sahibi değildir, aklı yok! dediler. İbrahim (a.s.)'a aldırış etmediler. Birkaç gün sonra Babilli'lerin bayramı idi. Onların adetince bayram gelir gelmez, küçük büyük, kadın erkek, zengin fakir kim varsa bayram yerine koşar, giderlerdi. Şehirde kimse kalmazdı. O gün o putlara hizmet edenler de bayram yerine gitmeye hazırlandılar. İbrahim (a.s.)'a:

— Sen de bizimle gel birlikte gidelim! dediler. İbrahim (a.s.):

— Bugün ben yıldıza baktım, hoşluğum yoktur, gidemem! dedi.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"İbrahim yıldızlara baktı da: "Hoş bir halim yok hastayım!" dedi. Kavmi, yüzlerini çevirip gitti." (Saffat sûresi, âyet: 88, 89, 90)

O zamanın halkı yıldızlara bakarak iş işlemek isterlerdi. Yıldızlara göz atarlar, takvimlere bakarlar. Yıldızın hükmü ne ise, ona göre bulunurlardı. Oysa İbrahim (a.s.) hasta değildi. Hastalığı da yoktu. Yıldıza bakıp hastayım demesinin sebebi, ötekilerinin sözüne inanması içindi:

— İbrahim, yıldızlara bakıp ta söyledi! sansınlar diyeydi. Kimileri:

— İbrahim, bu yalanı kendisini bayrama alıp götürmesinler diye söyledi, derler. Yine derler ki:

— İbrahim (a.s.) üç yerde yalan söyledi. Birisi, Mısır Firavunu karısı Sâre'yi elinden almak istediği zaman dı Firavun:

— Bu kadın neyindir? diye sordu. O da:

— Kız kardeşimdir! dedi.

İkincisi de, putları kendi eliyle ve balta ile kırdıkları zaman:

— Bunları kim kırdı? sorusuna:

— İşte bu ulu put putları kırdı! demişti. Birde bugün "hastayım" diyerek doğruyu söylememiş oluyordu. Gerçi bu sözler yalandı. Fakat her birisinde bir türlü mana ve iş vardı. Şimdi bile:

— İş bitirmek için yalan söylemek, bugünde, caizdir! derler.

Zaten İbrahim (a.s.)'ın o sözleri gerçekte yalan değildi. "Hiç bir halim yok, hastayım" demesinden muradı kâfirlerin kötü işlerinden incinip gönül hastası olmuştu. Karısı Sâre'ye "Kardeşim" demesi de yalan değildi. Dinde kardeşlik vardı. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Mü'minler (dinde) kardeştirler." (Hücurat sûresi, âyet: 10)

Puthane hizmetçileri bayram yerine giderken İbrahim (a.s.)'a:

— Sen gitmiyorsan dışarı çık kapıyı sıkıca kapayalım! dediler. İbrahim (a.s.) da dışarı çıktı. Hizmetçiler de kapıyı muhkemce kapadılar, bayram yerine gittiler.

Hazret-i İbrahim, kâfirler gidince:

"Allah'a yemin ederim ki, siz arkanızı dönüp gittikten sonra mutlaka putlarınıza bir iş yapacağım." (Enbiya sûresi, âyet: 57)

Dedi ve şöyle mırıldandı:

— Siz, ne kadar kapıyı sağlamca kapasanız da, Vallahi ben siz gidince kapıyı açarım. Putlarınızı kırar, paramparça ederim, dedi. Puthane hizmetçilerinden birisi İbrahim (a.s.)'dan bu sözü işitmişti:

— Bu çocuk delidir! Ne söylediğini bilmiyor! dedi. Önem bile vermedi, gitti. O da, bekçiler gözden kaybolunca, puthaneye girdi. Kapısını güzelce açtı. İçeri girdi. Elinde balta vardı. Putlara baktı. Putların önüne türlü türlü yiyeceklerin konulmuş olduğunu gördü. Zaten kâfirlerin âdeti şu idi ki, bayram için ne yiyecek pişirirlerse büyük puta ondan bir parça nasip götürürlerdi. Her putun da önüne o yemeklerden biraz koyarlardı. Sonra onları alırlar:

— İlâhlarımızın nazarı ile bereketlenmiştir! derlerdi. Onu evlerinde saklarlardı. İbrahim (a.s.) baltası elinde, onlara:

— Niçin bu yiyecekleri yemiyorsunuz? Size ne oldu ki cevap ta vermiyorsunuz? Söyleseniz ya! Ama doğru! Yiyemezsiniz. O halde bu halka nasıl İlâhlık edersiniz? dedi. Baltayı sağ eline aldı. Putlara saldırdı. Balta ile kiminin başını kırdı. Kiminin ayağını kesti. Kimini belinden ikiye ayırdı. Kiminin başını ikiye böldü. Kimisini de yere yüzüstü bıraktı. O büyük puta ise ilişmedi. Onu altın bir tahtın üstünde oturtmuşlardı. Türlü cevherlerle de o putu süslemişlerdi. İşte Hazret-i İbrahim (a.s.) o puta dokunmadı. Onu kırmadı. Baltayı da onun boynuna astı. Sonra kendisi dışarı çıktı. Kapıyı, bekçilerin kapadığı gibi kapadı. Dışarıda oturdu, bekledi.

Puthane hizmetçileri geldiği zaman o hali görünce şaşırıp kaldılar. Feryada başladılar. Hemen, o saatte, gidip Nemrûd'a haber verdiler:

— Putlar kırılmış! dediler. Nemrûd, hemen yerinden fırladı. Puthaneye geldi. O hali görünce şaşırıp kaldı. Ve:

"Bu işi bizim ilahlarımıza kim etti ise o zalimlerdendir." (Enbiya sûresi, âyet: 59)

Dedi. Nemrûd hizmetçilere kızdı:

— Bunu yapan kim ise onu bulun! dedi. Hazret-i İbrahim'in:

— Siz gidin. Ben de putlarınızı kırarım! dediğini işiten bekçi Nemrûd'a:

— İbrahim adlı bir gençten putlarınızı ben kırarım! diye söylediğini işittik, dedi. Nemrûd:

— İbrahim'i bana getirin! Eğer bu sözü doğru ise, işitenler tanıklık etsinler! Ben o kimsenin hakkından gelirim! dedi. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Öyle ise onu, o insanların gözleri önüne getirin. Belki (o işi bu yaptı diye) şahitlik ederler." (Enbiya sûresi, âyet: 61)

Nemrûd ne kadar kâfir ise de iki kişi tanıklık etmeyince hüküm vermezdi. Hem de:

— Bu genç vezirin oğludur. Suçlu çıkmayınca hükmetmiyelim, diye düşünmüştü. İbrahim (a.s.)'ı getirdiler Nemrûd sordu:

"Sen mi bu işi ilahlarımıza işledin yâ İbrahim?" (Enbiya sûresi, âyet: 62)

İbrahim (a.s.):

"Belki onların büyüğü bu işi işlemiştir. Kendisine sorun söyleyebilirse doğru söyler." (Enbiya sûresi, âyet: 63)

dedi. Sonra:

— O inkâr edecek olursa kırılan putlara sorun, kendilerine bu işi kim ettiğini söylesinler! dedi. Nemrûd:

"Sen gerçekten bilirsin ki bunlar konuşmazlar!" (Enbiya sûresi, âyet: 65)

dedi. İbrahim (a.s.) bu sözleri işitince bunu bir senet saydı.

— O mademki konuşmaz bunu biliyorsunuz, hiçbir kimseye fayda vermeyen zararı dokunmayan şeylere niçin tapıyorsunuz! diye sordu. O zaman putları kıranın İbrahim (a.s.) olduğu anlaşıldı. Nemrûd:

— Buna azap verin, işkence edin! dedi.

Bundan sonra da İbrahim (a.s.) Peygamberliğini açığa vurdu. Halkı Hakka çağırdı. Puta tapmaktan alıkoydu. Babilliler İbrahim (a.s.)'a:

— Atamızın, anamızın tapdığı dinden bizi nehiy mi ediyorsun? dediler. O da:

— Ana ve atalarınız da hata içindeydiler. Çünkü öyle bir şeye tapıyorlar ki onlara ne faydası, ne de ziyanı vardı! dedi. Bu delille onları susturdu. Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Biz hüccetlerimizi, kavmine karşı İbrahim'e verdik. Biz dilediğimiz kimseyi yüce derecelere yüceltiriz." (Enâm sûresi, âyet: 83)

Ve yine Hak Teâlâ şöyle buyurmuştur:

"Kendisine karşı mücedeleye kalkışan kavmine, İbrahim şöyle dedi: «Allah, beni doğru yola iletti. Siz onun hakkında, benimle mücedeleye mi girişiyorsunuz?»" (Enam sûresi, âyet: 80)

Nemrûd İbrahim (a.s.)'a:

— Senin Allah'ın ne yapar ki bende onu yapayım? dedi. Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Allah, kendisine mülk verdi diye (azıp), İbrahim ile Rabbi hakkında mücedele eden Nemrûd'u görmedin mi?" (Bakara sûresi, âyet: 257)

İbrahim (a.s.):

— Benim Allah'ım ölüyü diri kılar! dedi. Diriyi de öldürür!

Nemrûd:

— Ben de öldürür ve diriltirim! dedi. Zindandan iki kişi getirtti. Birisini öldürttü:

— İşte, dedi, diriyi ölü kıldım!

Sonra ötekisinin ellerini çözdürdü:

— İşte, ölüyü de dirilttim! dedi. Çünkü elleri bağlı iken ölü gibiydi. Şimdi elini çözdürdüm, salıverdim. Sanki ona hayat verdim! dedi. Fakat bu İbrahim (a.s.)'ı susturacak bir delil değildi.

O Nemrûd'a yeniden şöyle dedi:

"Allahü Teâlâ güneşi doğudan getiriyor. Eğer gücün yetiyorsa sen de batıdan getir." (Bakara sûresi, âyet: 258)

Nemrûd, bu emre cevaptan aciz kaldı, sustu. O küfürcü Nemrûd'un dili tutuldu sanki.

İbrahim (a.s.) bundan sonra yine halkı dine çağırdı. Fakat hiç kimse iman getirmedi. Çünkü Nemrûd'dan korkuyorlardı.

Nemrûd:

— İbrahim'i bir eve tıkınız! dedi. Bir kapalı yere İbrahim'i kapadılar, bekçiler koydu. Elini, ayağını sağlamca bağlattılar. Halktan insaflı, merhametli kimseler, onun katına gelirler. O da onları imana davet ederdi. Ve babası Âzer'e de şöyle derdi:

— Ey Baba! Niçin görmeyen, işitmeyen, söz söylemeyen şeye taparsın? Onların sana ne faydası var ne de ziyanı! Ondan sana hayır gelir mi? Gel, sen Allah'ı bir bil. Puta tapmaktan el çek. Müslüman ol! derdi. Babası Âzer de şöyle cevap verdi:

— Bu padişahın idaresinde kaldıkça, ben dediğin işi yapamam. Sabret. Bu Nemrûd'un hükmettiği topraklardan çıkalım, orada dilediğin dine gireyim!

Hazret-i İbrahim de, onun vadine erişmeyi bekleyip kendisi için dua ederdi. Yoksa kâfir hakkında dua etmenin ne faydası olabilirdi. Hem, onlar için dua etmek yoktur. Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Müşriklerin cehennemlik oldukları mü'minlere belli olduktan sonra, onlar en yakın hısımlardan bile olsalar, onlar için ne Peygamberlerin, ne de mü'min olanların mağfiret dilemeleri yoktur." (Tevbe sûresi, âyet: 113)

Resûl-i Ekrem (s.a.v.) bu âyet-i kerîmeyi okuduğu zaman Ömer b. Hattab (r.anh) şöyle sordu:

— Yâ Resûlallah! İbrahim (a.s.) babası için dua ve istiğfarda bulundu? diye sordu. O zaman hemen şu âyet-i kerîme indi:

"İbrahim'in babası için mağfiret dilemesi, ancak, babasına önceden verdiği bir sözden ötürüydü. Fakat, kendisine, babasının Allah'a bir düşman olduğu belli edilince, ondan uzaklaştı, vazgeçti." (Tevbe sûresi, âyet: 114)

İbrahim (a.s.) o hapishane içinde bu hal ile yatıp kaldı, sabretti. Bir kaç gün sonra Âzer öldü. Nemrûd'da İbrahim'i öldürmeye işkence etmeye niyetlendi. Ateşe atmayı diledi ve şu emri verdi.

"Bunu yakın ve ilahımıza nusret edin." (Enbiya sûresi, âyet: 68)

Sonra Nemrûd'un buyruğu gereğince, bir yüce duvar yapıldı. Ateş yakılacak yeri çevirdiler. Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Onlar «İbrahim için bir bina yapın da onu ateşe atın!» dediler." (Saffet sûresi, âyet: 97)

Duvar çekilip tamamlanınca Nemrûd emretti. O yere odunlar taşındı. Oraya odun götürmek için odun yükletilen develer, bu odunların Hazret-i İbrahim'i yakmak için buraya getirdiklerini bildikleri için sırtlarındaki yükü yere düşürürlerdi. Oraya götürmezlerdi. Bundan ötürü İbrahim (a.s.) onlara hayır duada bulunurdu. Ama katır hırsla ve gönülden odun taşımıştı. İbrahim (a.s.) katırlara lânet etti. Bu odunlar bir yıl boyu taşındı. Bundan maksad, İbrahim (a.s.)'ın ateşe atılacağının bütün illerde bilinmesi ve halkın orada hazır bulunmasıydı. Gereken hizmette halkın bulunması ve odun taşıyarak bir hayır işte bulunmalarıydı. Beli bükülmüş, ihtiyarlar, hastalar sürüne sürüne giderler, dağdan sırtlarında birer, ikişer ağaç, odun getirirlerdi.

— Bizde o hayırda bulunalım. İlahlarımıza yardım edelim, onların düşmanını ateşte yakalım, derlerdi. Bu yolda bir yıl tamamlanınca odunlar yığıldı. O kadar çok odun getirilmişti ki, duvar çekilen yer odunla dolmuştu. Bir yüce dağ kadar odun. Ne kadar uzaktan bakılsa görünürdü. Sonra bu odunlar ateşe verildi. Öyle yanış yandı ki yanışları gökyüzünü sarmış sanılırdı. Daha sonra İbrahim (a.s)'ı zincirlerle bağlı olduğu halde o ateşe atmaya getirdiler. Nemrûd halkı onu görünce sevindiler. İbrahim (a.s.)'ı sevenler ise gizli gizli ağlaşır, Allahü Teâlâ'ya yalvarırlar:

— Medet senden yâ İlahî! derlerdi. ibrahim (a.s.)'ın ateşe atılmasına gelince, ateşe, sıcaklığından ötürü kimse yanaşamadı. Ne kadar çalışıldı ise de onu ateşe atamadılar. Âciz kaldılar. Şeytan, İbrahim (a.s.)'ın ateşe atılması için çare bulunmadığını görünce, tezce, kendisini ulu bir kimse biçimine koydu. Büyük bir vakar içinde Nemrûd'un karşısına geçti. Nemrûd onun yabancı bir kişi olduğunu görünce tanıyamadı.

— Sen kimsin, ne kişisin? diye sordu.

Şeytan:

— İşittim ki şu büyücü kimseyi ateşte yakmak istemiş, yakamamışsın. Sana onu ateşe atmanın yolunu göstermeye geldim, dedi. Nemrûd:

— Söyle şimdi, öğret! dedi.

Şeytan:

— Mancınıklarla atılır o! diyerek Nemrûd'a mancınığın yapılmasını öğretti. Önceleri mancılığın ne olduğunu kimse bilmiyordu. Mancınık yapılınca, Nemrûd emretti, Hazret-i İbrahim (a.s.)'ı ağır zincirler içinde getirdiler. Mancılığa koyup atmak dilediler. Lâkin mancınık ta işlemedi. Bundan da aciz kalınınca, yine şeytan işe karıştı:

— Bir erkekle bir kız kardeş, ikisi, burada çiftleşmeli ki bunu ateşe atabilesiniz! dedi. Şeytan meleklerin bunu yasaklayacağını biliyordu. Nemrûd onun dediği gibi biri kız, biri erkek iki kardeş buldurttu. Açıkta çiftleştirdi. Rivayet edilir ki, bugünkü Çingene milleti onların oğullarındandır.

Hazret-i İbrahim (a.s.) sonra mancınığın içine konuldu ve ateşe atıldı. Hazret-i İbrahim mancınıktan fırlatılınca havada ateşe doğru ilerlemeye başladı. Hak Sübhanehu ve Teâlâ Hazretleri Cebrail (a.s.)'a emretti:

— Yetiş, havada İbrahim'i tut! Ona: "Ben Cebrail'im de! Benim yapabileceğim bir dileğin var mıdır? diye sor" diye buyurdu. Cebrail (a.s.) hemen o saatte İbrahim (a.s.)'a yetişti:

— Yâ İbrahim! dedi. Ben Cebrail'im! Allahü Teâlâ'nın emriyle sana geldim. Benden ne dilersen dile!

İbrahim (a.s.):

— Benim dileğim Allahü Teâlâ'yadır, sana değildir. Ben onun kuluyum! Ateş te O'nundur! Nasıl dilerse öyle olsun! dedi.

Rivayet ederler ki, Hazret-i İbrahim (a.s.) hâcet dilemiyerek:

— Benim hacetim Allahü Teâlâ'yadır, dediği için hemen Hak Teâlâ da ona **"Halilim"** dedi ve adı **"Halilullah"** oldu.

Allahü Teâlâ Hazretleri o zaman ateşe şöyle buyurdu:

"Ey ateş! İbrahim'in üzerine soğuk ol, selâmet ol." (Enbiya sûresi, âyet: 69)

Ve Hazret-i İbrahim (a.s.) ateşin ortasına inince, ateş dört yana çekildi. Ateşin ortasında bir meydan açıldı. Güzel bir pınar çıktı. Çevresi çimenlerle yeşillendi. Eğer Hak Teâlâ "Ey ateş soğuk ol" deyip "selâmet ol!" demeseydi, Hazret-i İbrahim sıcaktan nasıl helâk olacaksa, soğuktan da öyle helâk olurdu. Sonra lâtif bir pınar belirdi. O da geldi, pınarın üzerine oturdu. Ayağındaki zincir bağları çözüldü. Allahü Teâlâ'nın emri ile hepsi yerlere döküldü. Ateş öyle büyüktü ki, nice uzaklardan yalınları görülürdü.

Nemrûd yüce bir saray yaptırmıştı. O sarayın üstüne ağaçtan yüksek bir sedir yapılmasını emretti. O yüksek yere çıkmak ve ateşin yalınlarını, yüksekliğini görmek istedi. Hem de:

— İbrahim'in ateş içindeki halini göreyim! Acaba yanıp kavruldu mu? dedi. Nemrûd ateşin içine baktı. Ateş içinde o bahçeyi ve yeşil çimenliği gördü. İbrahim (a.s.) da sağ ve selâmetle o pınarın üzerinde duruyordu. Nemrûd bu hal karşısında şaşırdı, kaldı:

— Yâ İbrahim! diye bağırdı. İbrahim (a.s.) da:

— Ey Allahın düşmanı! Ne diyorsun? diye cevap verdi.

Nemrûd:

— Bu ateşi sana kim böyle eyledi? diye sordu. O da:

— Ateşi yaradan! diye cevap verdi.

Nemrûd:

— Senin o yaradanın hakkı için ateş içinden dışarı çık. Seni göreyim! dedi. İbrahim (a.s.) kalktı. Ateşin içinde yürüdü. Nereye ayak bassa, o yerdeki ateş sönüyor, orası çimenlik oluyordu. Bu suretle İbrahim (a.s.) dışarı çıktı, durdu. Nemrûd:

— Yâ İbrahim! dedi, sana ne söyleyim. Senin yüce bir Allah'ın varmış. Şimdi dileğim, senin yaradanına konukluk etmektir! dedi. İbrahim (a.s.):

— Benim yaradanımın konukluğa ihtiyacı yoktur, dedi.

Nemrûd:

— Ben onu konuklasam gerek! dedi. Nice bin at, nice bin deve, koyun, sığır ve kuşları, yani sultanları konuklatmağa yarar şeyleri getirdiler. Hepsini İbrahim (a.s.)'a karşı kurban ettiler. Fakat Allahü Teâlâ hiç birisini kabul etmedi.

O zamanlarda bir kimsenin kurbanını kabul edilip edilmediğine şu inanç vardı. Gökten bir ateş inerdi. O kurbanı yakar, kül ederdi. Yanması kabul edildiğine, yanmaması kabul edilmediğinin alameti sayılırdı.

Nemrûd'un kurbanı toprak üstünde yanmayınca, kabul edilmediğinden onu bir utanç sardı. Bu utançla İbrahim (a.s.)'ın yüzüne bakamadı. Üç gün sarayına kapandı. Kapısını kapattı. Üç gün de dışarı çıkmadı. İçeriye de kimsenin girmesine izin vermedi. O hali görünce nice kişi imana geldi. İbrahim (a.s.)'ı tastik ettiler. Nemrûd halkın kendisinden yüz çevirdiğini ve Hazret-i İbrahim'e döndüğünü görünce, sabrı ve kararı kalmadı. Saraydan dışarı çıktı:

— İbrahim'in Rabbi ile savaşayım! Onu okla vurayım! Öldüreyim! dedi. Yerin ve göğün de Rabbi bir olmak gerektir! dedi. Vezirlerine:

— Bana büyük bir sandık yapın! dedi. Sandık yapıldı. İki kapısı vardı. Biri yere, biri göğe açılıyordu. Emir buyurdu. Sandığın dört köşesine dört mızrak dikildi. Mızrakların ucuna bir parça eti sağlamca bağladılar. Sonra dört akbaba getirildi. Onları da sandığın dört köşesine bağladılar. Nemrûd, kendisi veziri ile birlikte silahlarıyla o sandığın içine girdi, oturdu. Göğe çıkıp yüce yaradanla –haşa– savaş edecekti. O akbabaları aç bıraktılar. Hiç bir yiyecek vermediler. Akbabalar, o mızrakların uçlarındaki etleri görüp ona erişmek isteyerek uçtular. Göğe doğru sandığı uçurdular. Tamam bir gün, bir gece gittiler. Nemrûd vezirine:

— Yer kapısını aç. Bakalım neler görünüyor? dedi vezir yere bakan kapıyı açtı, baktı, yer, gözlerine toz gibi göründü. Nemrûd'a:

— Ey hükümdarım! dedi. Yer bir toz gibi görünüyor! dedi.

Nemrûd:

— Bir de göğe bakan kapıyı açalım! dedi. Vezir de göğe bakan kapıyı açtı.

— Ne gördün?

— Yeri nasıl toz olmuş gördümse öyle gördüm.

Sonra bir gün, bir gece daha gittiler. Nemrûd yine vezire:

— Kapıyı aç, bak! Neler görüyorsun? dedi. Vezir yer kapısını açtı, baktı. Yerleri duman şeklinde gördü. Nemrûd:

— Neler gördün! dedi. O da:

— Yerleri duman gibi gördüm! dedi.

— O halde göğe bakan kapıyı aç!

Vezir o kapıyı açıp göklere baktı Nemrûd:

— Neler görüyorsun? diye sordu.

Vezir:

— Gök te hemen hemen duman gibi görünüyor! Başka bir şey görünmüyor! diye cevap verdi. Bir gün, bir gece daha uçtular. Nemrûd vezirine:

— Yer kapısını aç, bak! Nice görünür? dedi. Vezir dünyaya baktı. Hiçbir şey göremedi:

— Hiçbir şey göremiyorum! dedi. O zaman Nemrûd yayını eline aldı. Üç ok alarak göğe karşı fırlattı, attı.

* * *

Rivayet edildiğine göre Hak Teâlâ, Cebrail (a.s.)'a:

— Nemrûd'un oklarını kana bulaştır. Onları yine kendisine eriştir! diye buyurdu.

O da Hak Teâlâ'nın buyruğunu yerine getirdi. Nemrûd'un oklarını kana buladı. Yine Nemrûd'un üstüne bıraktı. Nemrûd, okların kanlı olduğunu görünce:

— İşte İbrahim'in Tanrısını öldürdüm! dedi (Haşa). Sonra mızrakları aşağı, yere doğru çevirdiler. Akbabalar etleri aşağıda görünce sandığı dünyaya doğru indirmeye başladılar. Birden bire havada bir gürültü koptu.

Melekler:

— Acaba Hak Teâlâ'dan bir yüce emir mi geldi? dediler. Böylece sandık yere indi. Nemrûd o yere kadar ziyana uğramamıştı. Ama o gürültü koptuğu zaman onun yüce sarayı ve kâfirlerden o nice kişinin evleri yıkılmış çok insan ölmüştü.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Evvelce de kâfirler hileler kurmuşlardı. Allah'da yaptıkları binaları (kudreti ile) temellerinden çökertti, çatıları, başlarının üstüne çöktü. Böylece azap, kendilerinin ummadıkları yerden geldi." (Nahl sûresi, âyet: 26)

Nemrûd oklarının kana bulandığına seviniyordu. İşin gerçeğini görünce bütün hileleri bâtıl oldu. Şaşırdı, kaldı. Ne yapacağını hiç bilemedi. En sonunda Hazret-i İbrahim'i çağırdı. Onu yalnızca:

— Senin Rabbin ya İbrahim, Haktır. Ben de ona iman getirdim! Ama neyliyelim ki padişahlığımdan ayrılamam. Bu dünya şöhretini bırakamam. Senin Rabbin seni nere olsa saklar. Sana bir ziyan erişemez. Ne olur, kerem eyle, bu şehirden uzaklaş. O sana iman getirenleri de al. Yanında götür. Bizi kendi halimize bırak. Bizi üzme, incitme. Siz nereye gitseniz, Rabbiniz sizi korur. Rızkınızı eksik etmez! dedi. İbrahim (a.s.) da Nemrûd'un dileğini kabul etti ve şehirden uzaklaştı.

İBRÂHİM (A.S.)'IN BÂBİL'DEN HİCRETİ

Allahü Sübhânehu ve Teâlâ'nın takdiri şöyle idi ki İbrahim (a.s.)'da öteki peygamberler gibi vatanından uzak düşecek ve gurbet mihnetleri çekecekti. Evini, barkını bırakıp Nemrûd'un şehrinden ayrılacaktı. Bu, alın yazısıydı.

İbrahim'in bir kardeşi vardı. Ona Haran derlerdi. O ölmüş, geride bir oğlu kalmıştı ki adına Lût derlerdi. Bu Lût ta İbrahim (a.s.)'ın dinindendi.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"İbrahim'e Lût iman etti." (Ankebut sûresi, âyet: 26)

İbrahim (a.s.) Lût'a:

"Ben Rabbime gidiyorum. O bana yolunu gösterir." (Saffet sûresi, âyet: 99)

dedi. Lût (a.s.):

— O nasıl bir iştir? diye sordu.

İbrahim (a.s.)'ın kardeşi Haran'ın güzel bir kızı vardı. Adı Sare idi. Selvi boylu, güzel yüzlü, bir kızdı. Öyle ki o zamanlarda ondan daha güzel ve latif bir kadın yoktu. İbrahim (a.s.)'a da iman getirmişti ve müslüman olmuştu. İbrahim, onu aldı, nikahlayıp eş yaptı kendisine. Sonra Hazret-i İbrahim karısı Sâre'yi ve onun erkek kardeşi Lût'u, kendisine iman getirenleri aldı. Babil şehrinden dışarı çıktılar. İbrahim'in yareni gitmek için yol hazırlığına başladığı zaman onların kadınları kendilerine sarılıp gitmelerini engellemek istediler. Fakat, onlar, kadın sözüne uymayıp kadın, kız, oğul hepsinden ayrıldılar. İbrahim (a.s.)'ı seçip yolculuğa çıktılar.

(Nitekim Muhammed Mustafa (s.a.v.) Mekke'den Medine'ye hicret ettiği zaman sahabeleri ile gitmek isteyince, kadınlar ve oğulları koca ve babalarına sarılmışlar, gitmelerine mani olmak istemişlerdi. Resul-i Ekrem'le birlikte gitmelerine izin vermemişlerdi. Onlarda karı ve çocuklarından el çektiler. Resulüllah (s.a.v.)'in yanından gittiler. Kadınlar Mekke'de kaldı. Hicret edenler Medine'ye gelince kimisinin gönlü perişan oldu. Karı ve çocuklarını görecekleri geldi. Onların niyazını Allahü Teâlâ biliyordu ve onlara şu âyeti gönderdi:

"Sizin için iyi huylar vardır, Peygamberinizin rızasını gözetiniz. Karınızı ve çocuklarınızı bırakıp Peygamberinizle birlikte gittiniz. Siz de İbrahim (a.s.)'ın yarenleri gibi yaptınız ki, onlar da karı ve çocuklarından vaz geçip İbrahim'le gitmişlerdi!"

Bu âyet Hazret-i Muhammed (s.a.v.)'e inince Ashab'ın gönlü sakinleşti, gönülleri hoş oldu. Karı ve çocuk dileği gönüllerinden çıktı.

İBRAHİM (A.S.) HARRAN ŞEHRİNDE

İbrahim (a.s.) karısı Sâre ve kendisine o iman getirenlerle birlikte Harran şehrine geldiler. Şehrin meliki Riviyle adında birisiydi. Rivayete göre Sâre bir melikin kızıdır da denilmiştir, ama en doğrusu, Hazret-i İbrahim Sare'yi Babil'den yanında getirmişti. (Sâre, İbrahim (a.s.)'ın amcası Harran'ın kızı idi). Bu Harran meliki de Azer'in kardeşi, İbrahim (a.s.)'ın amcasıydı.

Kafile birkaç gün Harran'da kaldıktan sonra Mısır'a hareket etti. Şam dolayları Hazret-i İbrahim'in anasının ve babasının memleketiydi. Filistin sınır boylarında beş tane şehir vardı ki, o zaman da kocaman şehirlerdi. Biribirlerine onar saat uzaklıktaydı. Her şehirde 100.000 nüfus vardı. O şehirlerde Mütefikât denilirdi ki yalancılar demektir. Hazret-i Lût'a inanmadıkarı için onlara bu isim verilmişti.

Kur'ân-ı Kerîm'de de şöyle buyurulur:

"Lût kavmi olan Mü'tefikelere Peygamberleri mûcizeler getirmişti." (Tevbe sûresi, âyet: 70)

İşte bu kavim o beş parça şehrin halkı idi ve Lût (a.s.)'ı yalanlamışlar ve ona inanmamışlardı. Bu beş şehir halkı, İbrahim Peygambere çok çok yalvardılar:

— Bizimle birlikte kal! dediler. Fakat o bunu kabul etmedi. O şehirlerde kalmayarak:

— Ben Mısır'a gideceğim, dedi. Lût (a.s.) orada kaldı. Nede olsa kendi kavmi idiler. Zaten, İbrahim (a.s.)'da onun bu şehirler halkı arasında kalmasını istedi ve kendisi Sâre ile Mısır'a geldi. Bir yerde konakladı. Mısır halkı Sâre hatunu görünce onun güzelliği karşısında şaşırıp kaldılar. Çünkü o kadın gibi güzel bir kimseyi görmemişlerdi. O garipler diyarında İbrahim (a.s.)'ı ise bilen bile yoktu. Mısırlılar bir garip kişinin, yanında güzel bir kadınla geldiğini görünce:

— Böyle bir güzeli hiç bir göz görmemiştir! dediler. Onun güzelliğini dillere o kadar destan ettiler ki, Mısır Sultanı tamaha düştü. Sâre Hatunu eline geçirmek istedi. Hemen birkaç adamını yolladı ve İbrahim (a.s.)'ı getirtti:

— Ne kişisin ve hangi illerdensin? diye sordu. Bu ile ne iş için geldin?

İbrahim (a.s.)

— Ben garip bir kişiyim. Babil ilinde iken senin adaletini işitip geldim, bu şehirde senin adaletin altında sultan olmak istiyorum! dedi. Firavun sordu:

— Yanındaki getirdiğin bu kadın kimdir?

İbrahim (a.s.):

— Kız kardeşimdir! dedi. O yalan söylemiş değildi.

Kur'ân-ı Kerîm'de de şöyle buyurulur:

"Mü'minler, birbirlerine kardeştirler." (Hücûret sûresi, âyet: 10)

İbrahim (a.s.) da bu anlamda eşi Sâre Hatun için kardeşim! dedi.

Firavun:

— Var, o kızkardeşini buraya gönder! dedi. İbrahim (a.s.) gitti. Firavun birkaç adamını birlikte yollayıp:

— Varın o kadını bana tez getirin! dedi. İbrahim (a.s.) Sâre'nin yanına dönünce ona:

— Bu padişah sana tamah etti. Seni benim elimden almak istiyor. Adamlarını da seni götürmek için gönderdi. Ben senin için "Kardeşimdir" dedim. Sana sorarsa, sen de böyle söyle! dedi.

Bu Taberi tarihini yazan Muhammed bin Cerir şöyle der:

— İbrahim (a.s.) yalan söylemiştir amma bağışlanmıştır!

"Hazret-i Risalet (s.a.v.) den Ebû Hüreyre (r.anh) şöyle rivayet eder:

— İbrahim (a.s.) üç yerde yalan söylemiştir. İkisi Allah için, birisi kendisi içindir. Allah için olanın birinde; "Hastayım!" dedi. Birisinde Nemrûd'un; "Bu putları kim helak etti?" sorusuna verdiği; "Onları ulu putlar helak etti" cevabıdır.

"Fakat bu hadisi bu yolda rivayet etmek doğru değildir. Çünkü Nebilere yalancılık isnat edilmiş olur. Enbiya Hazretleri ise küçük, büyük günah işlemekten masumdurlar, ismet sahibidirler."

Firavun'un adamları Sâre Hatunu alıp kendisine getirince, Firavun onun boyunu, posunu, yüzünün güzelliğini gördü. Şaşırdı, kaldı. Yanındakilere işaretle:

— Dışarı çıkın! dedi. Onlar da oradan çıktılar. Firavun Sâre Hatuna sordu:

— Bu senin yanındaki kimse senin neyindir?

Sâre Hatun:

— Kardeşimdir! dedi. Firavun:

— O kardeşin ise ben kardeşin değilim! diyerek Sâre'ye el uzattı. Sâre'yi kendisine çekecekti. Sâre Hatun:

— Peygamberin haremine el uzatanın eli kurusun! diye dua etti. O anda Firavun'un eli kurudu. Kımıldanmaya gücü kalmadı.

Firavun:

— Sen bir sihirbaz kadınmışsın, elimi sihirle kuruttun! dedi. Sâre de:

— Hayır, diye cevap verdi, ben sihirbaz değilim. Ben Allahü Teâlâ'nın Peygamberlerinden bir Resul hatunuyum.

Firavun:

— Dua et, yine elim sağlamlaşsın! dedi. Sâre dua etti. Sultanın eli yine eski haline geldi. Fakat yine tamaha düştü. Yine Sâre hatunu tutmak için elini uzattı. Allahü Teâlâ'nın emriyle yine kurudu. O yine:

— Senden vaz geçtim! Artık seni tutmak istemem! dedi. Dua et te elim sağlam olsun.

Ve böyle üç deneme yaptı, üçünde de eli kurudu. En sonunda gönlünün isteğinden vaz geçti. Yaptığı harekete pişman oldu. Sâre yine dua etti. Eli sağlam el haline geldi. Hemen adamlarına:

— Varın, bu hatunun kardeşini çağırın! diye emir verdi. Kız kardeşini geriye vereyim! Alsın, gitsin! dedi. Adamları hemen koştular, İbrahim (a.s.)'ı getirmeğe gittiler.

İbrahim (a.s.) ise Firavunun adamları Sâre Hatunu alıp gidince kendisi, sabrı ve kararı kalmadığı için yüzünü toprağa kapamıştı. Hak Teâlâ Hazretlerine dua, secde ediyordu:

— Yarabbi, demişti. Senin düşmanların beni ateşe attılar. Kimseden meded dilenmedim. Sabrettim. Ama Yarabbi, bu işe sabrım kalmadı bana imdada yetiş!

Hemen o saatten Cebrail (a.s.) geldi. İbrahim (a.s.)'ın gözlerinden örtüleri kaldırdı. Firavun ile İbrahim (a.s.) arasında perde kalmadı. Firavun ile Sâre arasında geçen olayı olduğu gibi gördü ve konuştuklarını işitti. Fakat bu hali İbrahim (a.s.)'dan başka kimse görmezdi ve bilmezdi.

Firavun'un adamları da bu anda geldi. Onu alıp Firavunun sarayına götürdüler. Sâre de Sultanın yanından dışarı çıkmıştı, onu da getirdiler. Firavun Sâre'ye lutuflarda, ikramlarda bulundu. Bağışlarda bulundu, İbrahim (a.s.) da iyi kabulde bulundu.

Rivayete göre Mısır sultanının o zaman dört yüz kızoğlan kız cariyesi vardı. Her biri ötekisinden güzeldi. Sâre'ye o cariyeleri gösterdi:

— Şunların arasından ikisini sana bağışladım! dedi. Hangisini beğenirsen al. Hiç olmazsa birisini al!

Sâre Hatun o 400 cariye arasından Hacer adında birisini seçti. Firavununda gönlü hoş oldu. Hacer, o dörtyüz cariyenin başı idi. Ve Sâre'yi görür görmez, ona, gönül bağlamış, onu sevmişti. Firavun onları izzet ve ikramla saraydan gönderdi. Onlar da Mısır'dan ayrıldılar. Filistin diyarına göçtüler. Lût (a.s.)'ın olduğu yere yakın bir yerde Sebi denilen ıssız bir meşelik vardı. İbrahim, Sâre ve Hacer o alanı beğendiler. Orada konakladılar. Fakat hiç suyu yoktu. İbrahim (a.s.) bir yer kazdı. Allahü Teâlâ'nın fazlı ile tatlı bir su çıktı. İbrahim (a.s.) Hak Teâlâ'ya şükretti, oraya yerleştiler. Birkaç gün geçmişti ki kafilenin yiyeceği bitmişti. Acıktılar yakınlarda il de yoktu. İbrahim (a.s.)'ın eli, kolu bağlı kaldı. Ne yapacağını bilemedi. Hemen bir çuval omuzuna attı. Şehre varıp yiyecek alıp getirmek istedi. Yolda giderken uykusu geldi. Çuvalı başının altına koydu. Yastık yaptı:

— Biraz uyuyayım! Sonra kalkıp gideyim! dedi. Yattı. Bir zaman sonra uyandı. Akşam olduğunu gördü. Yola düşüp gidemedi. Yine konakladığı yere döndü:

— Bu gece burada kalayım, yarın yola çıkıp şehre giderim! dedi. Eve yaklaşınca boş çuvalla dönmesinden dolayı Sâre ve Hacer'den utandı. Çuvalın içine biraz kum doldurdu kendi kendisine:

— Geceleyin, ne getirdiğimi ne bilecekler, bir şey getirdiğimi sansınlar! dedi. Çuvalı kumla doldurdu. Eve geldi. Çuvalı bir bucakta bıraktı. Sabahleyin erkenden, onlardan habersiz şehre gidip yiyecek getirmeyi düşündü. Kendisi de yattı. Uykuya daldı, Sâre Hacer'e:

— Kalk, İbrahim ne getirmiştir, gör! dedi.

Hacer de yatağından kalktı. Çuvalın yanına geldi. Gece karanlıktı. Çuvala elini uzattı. Çuvalın içindeki kumun yerine un buldu. Hak

Teâlâ'nın fazlı ile o kum un olmuştu. Hemen Hacer Sâre'ye koştu. İkisi birlikte unu hamur yaptılar. Ekmek pişirdiler. Hacer, İbrahim (a.s.)'ın yanına geldi. Onu uyandırdı:

— Sıcacık ekmek, pişirdik, ye! dedi. İbrahim (a.s.) uykudan uyandı. Sıcacık, pişmiş ekmeği gördü:

— Bunu nerede buldunuz? dedi. Onlarda:

— Sen getirdin! dediler. İbrahim (a.s.) da Allah'ın kudreti ile olduğunu anladı.

— Yarabbi, sana şükürler olsun! dedi. Sabah oldu. Çuvalın içindeki unu elemek istediler. Çuvaldan daha da öğütülmemiş buğday çıktı. O buğdayı ayrıca aldılar. İbrahim Peygamber onu ayrıca ekti. Hazret-i İbrahim'in ne kadar malı varsa hepsi o buğdayın bereketiyle hasıl oldu, ki aslı kumdur ve o kum da onun mucizelerindendir. Ve bu bereketin sonu tükenmedi. Onun için bir kişiye dua edilse:

— Hak Teâlâ malına, davarına Halil İbrahim bereketi versin! derler.

İbrahim (a.s.) böylece koyun, kuzu, keçi edindi, dört yanını ekinliklerle doldurdu. İbrahim (a.s.)'ın bütün davarları bir sudan içtikleri halde o su eksilmezdi. Böylece bir çok zaman geçti. Halk dört yandan geldi. İbrahim (a.s.)'a komşu oldular. Orada bir köy yaptılar. Gün geçtikçe çoğaldılar. İl, büyük bir şehir haline geldi. Öyle ki su almaya sıra gelmezdi. Sonunda İbrahim (a.s.)'ı halk incitti. Hatta davarlarına bile su vermediler. İbrahim (a.s.) da onlarla birlikte, oraya yakın bir yere gitti. Buraya Kast derlerdi. Gitti, orada oturdu. O zaman da Sebi'de kazdığı kuyunun suyu eksildi. Halk ta o su bereketinin Hazret-i İbrahim'den olduğunu anladılar. Onu incittiklerine pişman oldular. Hepsi kalkıp İbrahim (a.s.)'ın katına geldiler. Çok özür diledilər yalvardılar, yakardılar, İbrahim (a.s.)'a:

— Yine eski yerine gel! dediler. Ne kadar yalvardılarsa da o geri dönmeğe razı olmadı. O zaman halk ta:

— Madem ki geriye dönmeyeceksin. Bari dua ette suyumuz eksilmesin! dediler. İbrahim (a.s.) onlara yedi keçi verdi:

— Bu keçileri o kuyuya götürün, yürüsünler, o kuyudan su içsinler. Hak Teâlâ o kuyuya bereket versin! dedi. O keçileri o dakikada

götürdüler. Orada yürüttüler. O sudan içirdiler. Su, günden güne arttı, durdu.

İbrahim (a.s.) Kast'ta da bir kuyu kazdı. Birçok koyun, keçi sürüleri edindi. Malları, davarları o kadar arttı ki bütün dağlar sürülerle doldu. Öyle ki, o civarda İbrahim (a.s.)'ın nimetini yemeyen kalmadı. Öyle ki o nimetler yenilmekte tükenmez oldu. 4-5 saat ilerideki yerlere adamlar gönderir, onları yemeğe çağırırdı. Onlarda gelir, ona konuk olurlardı. Onun nimetini yerlerdi. Lût (a.s.) da oraya pek yakındı. Gelir, Hazret-i İbrahim (a.s.)'ı ziyaret ederdi. Ama Lût (a.s.)'ın kavmi puta tapardı. Hepsi kâfirdi. (İnşallahü Teâlâ sonra anlatacağız.).

NEMRÛD'UN HELÂK OLUŞU

Hazret-i İbrahim'i gurbet illere gönderip, Babilistan'da yalnız kalan Nemrûd azıp durmuştu. İbrahim (a.s.)'a düşmanlık etmiş, bir sandık yaptırmış, akbabalarla havaya uçmuştu. Göklere ok atmış:

— İbrahim'in Rabbini okla vurdum! diye saçma sözler söylemişti. Bunları yaptığı halde, Hak Teâlâ yine de ondan nimet ve ihsanını eksik etmemişti. Ona 1000 yıllık ömür vermişti. Nemrûd bu ihsanlardan gurura düştü. Yanlış yola saptı.

— Ben İbrahim'in Rabbini bırakmam. Yine savaş ederim! diye and içti.

Bunun üzerine Hak Teâlâ Nemrûd'a insan şeklinde bir melek yolladı. Melek ona öğüt vererek:

— Ey Nemrûd, böyle işler etme. Sen Allah'ın zayıf bir kulusun! Allahü Teâlâ sana 1000 yıllık padişahlık verdi. Onun kadrini bilmedin. Allah'a şükürler kılmadın!

— En sonra göğe çıkıp savaş yaparım! dedin. Allah'ın Peygammberini ateşlere attın. Soyundan, sopundan ayırdın. Onu âvare eyledin. Hak Teâlâ bunlardan ötürü sana yine ceza vermedi. Yine, gel şimdi, ettiğin kötü işlere tevbe et. İbrahim'e iman getir. Yoksa, Allahü Teâlâ seni yaratıklarının en zayıfının elinde öldürtür, yok eder! dedi. Nemrûd:

— Öyle anlıyorum ki sen O büyücüsün İbrahim'in kavminden ve

yakınlarındansın. Bu memlekette, benden başka padişah ben bilmiyorum. Gökteki padişahdan haberim yoktur. Eğer, gökte, benden de ulu bir padişah varsa sen de o İbrahim de onun adamısınız. Varın, o padişahınıza söyleyin, askerini toplayıp getirsin. Ben de askerimi toplayayım. Gelsin, bir savaş yapalım. O üstün gelirse memleket onun olsun! Ben üstün gelirsem, bu topraklar yine ilim ve memleketimdir, bana kalsın! dedi. Melek te:

— Peki, bir iştir, işleyin görelim! dedi. Nemrûd hemen adamlarını dört yöne mektuplar yazdı yolladı:

— Çabucak ordular gönderin! dedi. Baştan başa da silahlansınlar. Gök Tanrısı ile savaş etsem gerek! dedi. Yüz bine yakın talimli asker Nemrûd'un önünde toplandı. Sonra Nemrûd'un önünde toplandı. Sonra Melek Nemrûd'un yanına varıp:

— Ey zavallı, dedi. Sen gibi biçareye asker ne gerek! Hak Teâlâ yarattığı en küçük bir kuluna emrederse, seni de, askerini de yok eder! dedi. Yüzünü göğe tuttu:

— Yarabbi, sen bilirsin ki bu din düşmanı kâfir neler söylemektedir. Bunun hakkından gelinmesinin vaktidir! dedi. Allahü Teâlâ yaratıklarının en zayıfı olan sivri sinek ordusuna emretti, akın akın geldiler. Nemrûd ordusunda akserin başlarına, yüzlerine, gözlerine üşüştüler. Öyle ki ne anlatılır, sayılırdı. Sivrisineğin çokluğundan Nemrûd'un askeri biribirini görmezlerdi. Her adamı ısırınca, acısına kimse dayanamazdı. Her atı ısırdıkça hayvanlar o kadar yerlerinden sıçrar, şaha kalkardı, öyle acı duyarlardı ki, canının acısından üzerlerindeki adamları yere fırlatır, atardı. At bir yana Nemrûd'un askeri bir yana düşerdi. Böylece Nemrûd'un o kalabalık askeri alt oldu, kırıldı, darmadağın oldu. Nemrûd yapayalınız kaldı kaçtı. Sarayına girdi kapıları sağlamca kapattı. O beladan kurtuldum sandı. Fakat Allahü Teâlâ o sinekciklerin en zayıfına emretti. Öyle ki bir gözü kör, bir ayağı topaldı. Havadan inmiş, baca deliğinden içeri girmiş, Nemrûd'un dizi üstüne konmuştu. Nemrûd onu tutup öldürmek istedi. Sinek uçtu, Nemrûd'un yüzüne kondu. O da onu yüzünden koğmak istedi. Sinek yine uçtu, Nemrûd'un burnunun içine girdi. Oradan beyninin içine kadar yürüdü. Azar azar beynini yemeğe, kemirmeğe başladı. Nemrûd iki eliyle yüzünü, gözünü döğüyor, acısını bir parça dindirmek istiyordu. O sinek ona o kadar işkence ediyordu ki ne zaman Nemrûd başını

döndürse sineğin kemirişi diniyordu. Nemrûd da o anlarda dinlenmiş oluyordu. Eğer başını bir şeyle döğmeseler sineğin beynini yemesi yine başlıyordu. O zaman Nemrûd'un feryadı göklere çıkıyordu. En sonunda, başını döğecek bir kişi gerekti. Tokmaklar düzüldü. Nemrûd'un beylerinden veya yakınlarından helak olmayıp kurtulanlardan kim varsa, nöbetle Nemrûd'un başını döğüyorlardı. Zayıfca vurana Nemrûd darılır. Kuvvetli vurandan hoşlanırdı.

Nemrûd, bu sinek belâsına düştüğü zaman bin yıl padişahlık sürmüştü. O geçen bin yıl içinde de o ne hasta olmuş, ne de zahmetlere düşmüştü. Rivayete göre Nemrûd, çok zaman sivrisineğin zahmetini çekmişti. En sonunda ecel erişti, vade geldi. Canını cehenneme ısmarladı. Nemrûd öldüğü zaman onun akrabasından Kantari adında biri onun yerine padişah oldu. O da ölünce taht Ermenilere geçti. Ermeniler Babil'de 300 yıl hüküm sürdüler. Sonra mülk, onlarında elinden İranlı şah eline geçti.

* * *

NEBİ İSMAİL (A.S.)

İbrahim peygamberin Filistin tarafından malı, davarı, Allahü Teâlâ'nın verdiği nimetler hadsız, hesapsızdı. Gerçi malı ve yiyeceği, giyeceği çoktu, ama İbrahim (a.s.)'ın oğlu ve kızı olmamıştı. Hak Teâlâ'nın ona karısı Sâre'den bir oğul vermesini diliyordu. Bu oğul nasip olmayınca, bir gün Sâre Hatun ona:

— Ya İbrahim, dedi, mademki Allahü Teâlâ benden sana bir oğul vermedi, dilersen, Hâcer'i sana bağışlayayım. Belki Hak Teâlâ sana ondan bir oğul verir. Gönlümüz eğlenir!

— Hazret-i İbrahim (a.s.) da:

— Sen bilirsin! dedi. Sâre Hatunda Hâcer'i İbrahim (a.s.)'a bağışladı. Çok zaman geçmeden de İbrahim (a.s.)'ın Hâcer'den bir güzel oğlu dünyaya geldi. Adını **İsmail** koydu. İsmail Arapçadır. İbrâni dilinde Eşmûyi'dir. Sâre Hâtun, bu çocuğun doğduğunu görünce Hâcer'i kıskandı. İbrahim (a.s.) ile Hâcer'i evlendirdiklerine pişman oldu. O kadar tasalandı ki ne sabrı, ne de mecali kaldı. İbrahim (a.s.)'la kavgaya tutuştu. Bir gün öfke arasında Hâcer'e:

— Yâ Hacer, madem ki bu yolda benim üstüme böyle bir iş işledin, bunu senin yanına bırakmam. Ya seni öldürürüm, ya seni sakatlarım! diye antta bulundu.

Birkaç gün sonra Sâre, bu yolda and içtiğine pişmanlık duydu.

— Hata ettim, kötü bir ant içtim! Eğer bu kadını öldürürsem Allahü Teâlâ katında günahkâr olurum! Bir yerini kessem, Hâcerin suçu ne? Ben onu kendi elimle İbrahim'e verdim. Hacer'e zulmetmiş olurum! Ona bir şey de yapmazsam, ya yeminimi nice edeyim? dedi. Bu düşünceler kalbini karıştırdı. Ne yapacağını bilemedi. Sonunda:

— Madem ki and içtim, Hacer'i de öldürmek olmaz. Belki bir yerini keserim, andım yerine gelir! Fakat görünen yerinden kesersem onu gördükçe yine ben acınırım. En iyisi onun mahrem uzvu arasından, görünmeyen yerinden bir parça et keserim. Hem Hâcer başka bir erkeğe varamaz, hem de İbrahim onunla yatmaktan safa duymaz! dedi. Bu türlü iş yapma ve andında durma gönlünü iyice sardı. Hâcer'i tuttu, mahrem uzvundan bir parça et kesti. Ve:

— Hanımının üzerine hiyanet eden cariyenin cezası budur! dedi.

Hâcer'den o et parçası kesilince, Hak Teâlâ da İbrahim'e kendisini de sünnet etmesini emir buyurdu ve:

— İbrahim dininden olanlara bu işi sünnet eyledim! diye buyurdu. İbrahim (a.s.) da kendi kendisini sünnet etti. İşte o zamandan bu zamana gelinceye kadar müslümanlar arasında sünnet kaldı. Ondan önce sünnet olmak yoktu.

* * *

İSMAİL (A.S.)'LA HACER'İN HAREM'E GÖNDERİLMESİ

Sâre Hatun kıskançlığını unutmak için gerçi:

— Sabredeyim! derdi kendi kendine;

— Hacer'le İsmail'e sabır göstereyim! derdi amma sonunda kadınlık gayreti üstün geldi. İbrahim (a.s.) ile kavga etmekten geri kalmadı. En sonunda İbrahim (a.s.), Hak Teâlâ'ya şikayetci oldu. Rabbi de ona:

— Sabreyle diye emir buyurdu. Ve:

— Yâ İbrahim! dedi. Kadınlar sol eğe kemiğinden yaratılmıştır. Onlarla iyi geçinmekten başka çare yoktur. Sâre ne derse onu yap.

Sâre de:

— Yâ İbrahim, dedi, ben artık bu cefaya dayanamayacağım. Bu çocuğu ve bu carireyi benim yanımdan uzaklaştırmak gerektir. Bunlarla ben bir arada olamam. Hacer'i de bunun için sünnet etmiştim! Şimdi elimden ve dilimden kötü bir şey çıkar diye korkuyorum. Belki Allahü Teâlâ'ya karşı âsi olurum, tez vakitte ikisini de gözümün önünden uzaklaştır.

İbrahim (a.s.) şaşırdı. Ne yapacağını bilemedi. Çaresiz kalarak yerinden kalktı. İsmail'i ve Haceri aldı. Biraz yiyecek ve su getirdi. Bir tarafa doğru onlarla birlikte gitmeğe başladı. Ama, nereye gideceğini hiç bilmiyordu. Biraz yol alınca Cebrâil (a.s.) geldi:

— Yâ İbrahim, dedi, nereye gidiyor ve bunları nereye götürüyorsun? dedi. İbrahim (a.s.):

— Sâre'nin elinden aldım. Nereye götüreceğimi bilemiyorum! dedi. Cebrâil (a.s.):

— Bunları Hak Teâlâ'nın Harem'ine, Beytü'l-Mâ'mur'a götürmen gerek! dedi. İbrahim (a.s.) Beytü'l-Mâ'mur tarafına doğruldu. Oraya erişti. Ve bu yerin ıssız bir il olduğunu hiç bir konaklayacak yer olmadığını gördü. Burası bir dağ arası yerdi ve her taraf taş ve kumdu.

Hazret-i İbrahim (a.s.):

— Bu ıssız yerde bunları nasıl bırakayım, nasıl geri döneyim? dedi. Âcizlik içinde kaldı. Fakat o tevekkül ehliydi. Gönlünü her zaman Allahü Teâlâ ve Tekaddes Hazretlerine bağlamıştı, yine Allah'a sığındı. Onlara:

— Sizi Yüce Yaradan'a ısmarladım! diyerek o getirdiği yemekleri onların yanına bıraktı, yürümeye başladı. Hacer, İbrahim (a.s.)'ın eteklerine yapıştı:

— Sen bizi böyle ıssız yerde nasıl bırakırsın ve gidersin? dedi. İbrahim (a.s.):

— Yâ Hacer, dedi, ben buraya Hak Teâlâ Hazretlerinin buyruğu ile geldim! Hâcer:

— Madem ki Hak Teâlâ emriyle geldin, var nereyi istersen dön, git, biz yüce emre razıyız! dedi. İbrahim (a.s.) da onları orada bırakıp Filistin'e, Sâre'nin yanına döndü.

Zemzem suyu:

Hacer'le oğlu İsmail o yerde kaldılar. Burası şimdi Zemzem kuyusunun bulunduğu yerdi. Hacer, birkaç günün içinde o yiyeceği yedi. Suyu içti. Hepsi tükendi. Şimdi Hacer çok susamıştı. İsmail (a.s.)'ı orada bir yere yatırdı, kendisi biraz uzaklaştı, safa dağının üstüne çıktı. Dört yana bakardı, bir su alâmeti görmek bulmak istedi. Hiçbir su göremedi. Oradan Merve'ye indi. Safa ile Merve arasında koşarçasına yürüdü.

(Şimdi hacıların orada hızlı hızlı koşmaları o günden kalmıştır).

Kumlar üzerine annesi Hacer tarafından yatırılan İsmail (a.s.) ise ağlamaya başlamıştı. Ayağı ile yerlere vuruyordu. Bir keresinde kumlara öyle bir ökçesiyle vurdu ki Allahü Teâlâ'nın emri ile o yerden bir su fışkırdı. O zaman İsmail (a.s.) iki yaşındaydı. Hacer de oğlu İsmail'in ağladığını işitmişti, su bulamadığı için gönlünü bir hüzün kaplamıştı. Koşa koşa oğlunun yanına geldi. O fışkıran suyu görünce sevindi. Su şarıl şarıl akıyordu. Onun boşa akmaması için toprak getirdi. Çevresine döktü. Suyun boş yere akıp gitmesini önledi.

Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurur:

— Eğer Hacer toprak döküp o suyu akıtmaktan alıkoymasaydı,

şimdi Zemzem suyu bir koca ırmak halinde akıp giderdi. Bu İsmail (a.s.)'ın bereketindendir. O su, Hacer'in toprakla çevirdiği yerleri akıp doldurdu. Havuz gibi olup kaldı. Havadaki kuşlar o suyu görünce su üstünde toplandılar. Zaten nerede su görseler orada toplanırlar.

Bir gündü. Cürhüm adında bir arap kabilesi Mekke dolaylarında otururken, suları tükendi. Sağa, sola su aramaya gittiler, o kuşları gördüler. Biri birlerine:

— Şu kuşlar mutlaka bir su kıyısına inecekir. Gelin, orasına varalım, görelim. Mutlaka orada su vardır! dediler. Geldiler. O su dolu havuzu gördüler. Şaşırıp kaldılar. Suyun yanında da Hacer'le oğlu İsmail'i buldular.

— Sen ne hatun kişisin? Ve burada yapayalınız ne yapıyorsun? Bu çocukcağız senin neyindir? Ve bu su nereden çıktı? Biz bu yerlerin adamıyız, kaç kere buraya geldik. Burada böyle bir su görmedik! Şimdi bu su neden oldu? dediler. Hacer de:

— Ben Allah'ın kullarından bir kulum. Bu çocukta benim oğlumdur. Bu suyu bana Hak Teâlâ verdi! dedi. Cürhümlüler de:

— Eğer bizi komşuluğa kabul edersen, evimizle buraya gelelim. Sana komşu olalım! dediler. Bize izin ver, bu sudan içelim, sende yapayalınız burada kalma! dediler.

Hâcer:

— Ne olur, gelin hayırdır bu! dedi. Cürhüm kabilesi de oraya geldi. Yer tuttu. İsmail (a.s.) ile Hacer'e derin saygı ve sevgi gösterdiler.

Bu olayın üzerinden çok zaman geçmişti. İsmail (a.s.) beş yaşına basmıştı. İbrahim (a.s.) gelip te onları hâlâ görmemişti. Sâra Hatun ise böyle bir ziyareti hatırından bile geçirmemişti. Birgün İbrahim (a.s.) İsmail'in ve Hacer'in halini Cebrâil (a.s.)'a sordu. Cebrâil (a.s.) da:

— Vakitleri hoş geçmektedir. Allahü Teâlâ onlara bir su verdi. Bir halk topluluğu da geldi. Onlara komşu oldu. İkisini de çok hoş tutuyorlar! dedi. İbrahim (a.s.) da Sâre Hatun'dan izin istedi. O da:

— Sana, ya İbrahim, bir şartla izin veririm. Oraya var. Ama atından bile inme. Orada oturma! dedi. Hazret-i İbrahim de, bu şarta razı oldu.

Hak Teâlâ o zaman bizim Peygamberimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.)'in Burak adındaki atını İbrahim (a.s)'a verdi. O da hemen ona bindi. Oradan Mekke'ye vardı. O otuz beş günlük yolu bir gecede aldı. İsmail (a.s.)'ı ziyaret etti. Fakat, bindiği Burak'tan inmedi. Döndü Sâre'nin yanına geldi. Bundan sonra yılda bir kere İsmail'i ziyaret etmek için Sâre, İbrahim (a.s.)'a izin verdi ve:

— Attan inme, onları gör, yine gel! diye tenbihlerde bulunurdu.

En sonunda, Hak Teâlâ Hazretleri İbrahim Peygambere Sâre'den İshak'ı verdi. (İnşaallah onu da yeri geldiğinde anlatacağız).

* * *

HAZRET-İ İBRÂHİM'İN HAZRET-İ İSMÂİL'İ ZİYARETİ

İbrâhim (a.s.)'ın at üstünde yılda bir kerre İsmail (a.s.)'ı ziyaretlerinden birkaç yıl geçmişti. İsmail (a.s.) büyümüş ve annesi Hacer'in de vâdesi erişti, bu dünyaya gözlerini kapadı. İsmail (a.s.) yapayalnız kaldı. Cürhüm kabilesi halkı:

— Bu çocuk buradan giderse bizim bu suyumuz kurur, çünkü bu su onun bereketiyle durur! dediler. İsmail (a.s.)'ın oradan gitmemesi için bir çare düşündüler:

— Ona bizden bir kız verelim! dediler. Cürhüm kabilesinin beyinin bir kızı vardı. O kızı İsmail (a.s.)'a nikahlayıp verdiler.

Bir yıldı. İbrâhim (a.s.) yine oğlu Hazret-i İsmail'i görmeğe gelmişti. Haceri sordu. Öldüğünü söylediler.

— İsmail'in evi nerede? diye sordu. Evi gösterdiler. O da geldi, kapıyı vurdu. Fakat İsmail (a.s.) evde yoktu. O kavmin işlerinden biri de av avlamaktı. İsmail (a.s.)'ı da ava götürürler, gönlünü alırlardı. İbrâhim (a.s.)'ın kapıyı vurmasıyle İsmail (a.s.)'ın Cürhümlü karısı kapı ardına geldi.

— Kimsin? diye sordu.
İbrâhim (a.s.):

— Bir konuk, dedi, fakat attan inmemeğe antlıyım. Sen kimsin?

Kadın:

— Ben İsmâil'in karısıyım! dedi.

— Hani, İsmail nerede?

— Ava avlanmaya gitti. Ancak akşama gelir.

— Hiç yiyecek var mı?

— Böyle bir yerde yiyecek mi olur? yiyeceğimiz yok ki!

Bu söz İbrâhim (a.s.)'a hoş gelmedi. Maksadı yiyecek değildi. Fakat kadının halini, huyunu anlamak istemişti.

Ve ona:

— Ey hatun, dedi, ben gidiyorum. İsmail akşama gelince beni ona anlat. Şeklimi ve alametimi bildir. Hem de ona:

— Bir atlı geldi, senin için:

"Bu evi güzel yapmışsın. Ama eşiği sana uğur getirmez. Sen bu eşiği kaldır, oraya eyi bir eşik oturt!" dedi, dersin!

Diyerek İbrâhim (a.s.) atını sürdü, gitti. Biraz sonra İsmail (a.s.) geldi. Karısı konuğun nişanelerini, şeklini ondan işittiği sözleri, İsmail (a.s.)'a bildirdi. İsmail (a.s.):

— Ey hatun, dedi. O gelen kişi benim babamdır. Eşik dediği sensin. Senin huyunu, suyunu beğenmemiş. Bundan başka oturt dediği, seni boşamam ve başka bir kadınla evlenmemdir. Kim bilir ona neler söyledin ki onun hatırına hoş gelmemiştir! dedi. Karısı, söylediği sözlere pişman olmuştu ama İsmail (a.s.) kendisini boşamıştı. Sonra başka bir kızla evlendi ki uzun boylu, tatlı dilli bir kızdı. Ertesi yıl İbrâhim (a.s.) yine Sâre hatunun izni ile İsmail (a.s.)'ı görmeğe geldi. Tesadüfe bakın ki, İsmail (a.s.) yine avlanmaya gitmişti. İbrahim (a.s.), kapıyı vurdu. Kadın hemen dışarı çıktı. Tatlı bir dille, İbrâhim (a.s.)'ın atını tuttu:

— Aşağı inin! diye ricada bulundu. İbrâhim (a.s.):

— Hayır, dedi, ben and içtim, attan inemem! Sen kimsin? dedi kadın da:

— İsmail'in karısıyım! O ava gitti. Şimdi gelir! dedi. İbrâhim (a.s.) bu kızın güzelliğini ve ahlakını beğendi. Ona iyice tanınmak için:

— Yiyeceğin var mı? diye sordu. Kadın:

— Vardır! diyerek içeri koştu. Biraz pişmiş et, hurma ve süt getirdi ve:

— Beni bağışla. Hazır ekmeğim yok! dedi. İbrâhim (a.s.) bir parça yedi:

— Allahü Teâlâ bu yemeğinize bereket versin! dedi.

* * *

(İbrâhim (a.s.)'ın bu duasından ötürü şimdi bile Mekke şehrinde et, hurma ve süt çoktur. Ekmek azdır. Eğer o vakıt ekmek de hazır olsaydı Mekke'nin ekmeği de bol olurdu.)

* * *

İsmail (a.s.)'ın karısı İbrâhim (a.s.)'a:

— Madem ki attan inemiyorsun, bir parça at üzerinde dinlen. İsmail gelsin! Hem de saçınız, sakalınız toz olmuş. Ilıcak su ile yıkayayım! dedi. İbrâhim (a.s.):

— İyi olur! dedi. Kadın büyük bir taş getirdi. Hazret-i İbrahim'e:

— Ayağını üzengiden çıkar. Bu taşın üstüne bas. Bir ayağın atın üstünde dursun! Yıkamayı kolaylaştırsın! dedi. İbrâhim (a.s.) yalınayaktı. Ayağını üzengiden çıkardı. O taşın üstüne bastı. Mubarek ayağının izi hâlâ o taşta durur. Bu sebepten hacılar (İbrahim Makamı) diyerek o taşı ziyaret ederler.

Kadın, İbrâhim (a.s.)'ın saçını, sakalını yıkadıktan sonra o da gideceği zaman:

— İsmail gelince, ona benim alametimi bildir. Benden selam söyle ve evinin eşiğini doğrultmuş olduğunu ve o eşiği iyice tutmasını söyle! dedi. İbrâhim (a.s.) bu sözleri söyleyip gitti. Az sonra İsmail (a.s.) geldi. Karısı olayı İsmail'e anlattı. O da:

— O kişi İbrâhim (a.s.)'dır. Benim babamdır. Seni beğenmiş, sevgi ve saygı göstermiş. Bana da:

— Eşiğini iyi tutsun dediği, sensin. Bana da gereken sana saygı ve sevgidir! dedi. İsmail (a.s.) karısına çok muhabbet etti. Çok çocukları oldu. Ömrünü bu eşi ile geçirdi.

LÛT (A.S.) VE İSHAK (A.S.)'IN DOĞUŞU

Rivayet edilmiştir ki, İsmail (a.s.) anası ile Mekke'de beş yaşında bulunduğu zamandı, Hazreti İbrahim, karısı Sâreden, her zaman, bir oğulcuk beklerdi. Hacer'i kıskanmalar, tasalar Sâre Hatun'un gönlünden çıkınca Hak Teâlâ inayet etti, İbrahim (a.s.)'a dilediğini verdi. Cebrâil ve Mikâil (a.s.)lara emretti:

— Varın, Lût kavmini helak eyleyin! dedi. Ve İbrahim'e de müjdeler verin, Sare'den ona bir oğul verdim! diye buyurdu. Adını İshak koysun. İshak'tan da bir oğul dünyaya gelecektir. Onunda adı Yakub olsun!

Hak Teâlâ Hazretleri Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurur:

"Biz de ona İshak'ı ve İshaktan sonra torunu Yakub'u müjdeledik." (Hûd suresi, ayet: 71)

Bu müjdeyi verdikten sonra Lût kavminin bulunduğu (Mütefikat) denilen şehirlere gittiler.

Bu beş şehrin adı şöyleydi:

1- Sema, 2- Sedam, 3- Ganure, 4- Duma, 5- Didam.

Bu beş şehir o kadar güzelleştirilmiş şehirlerdir ki her birindeki halk 100.000'den aşkındı. Bu şehirler Şam ile Hicaz arasındaydı. Mekke'den Şam'a giden bir kimsenin yolu Sedam'a uğrardı.

Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"O şehirler işlek olan yollar üzerindedir." (Hicr sûresi, ayet:76)

Ve yine Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Bu şehirlerde mü'minler için ibretler vardır." (Hicr sûresi, âyet: 77)

Lût (a.s.) o kavmin arasında yaşıyordu. Onlardan bir kız aldı. Orada kaldı. O kadından oğulları dünyaya geldi. Ama karısı kâfirdi. İmana gelmemişti. Lût (a.s.) nice yıl o kavmin arasında yaşadı. Onları puta tapmaktan alıkoydu ve Hak Teâlâ Hazretlerine davet etti. Lût (a.s.) o kavmi doğru yola davet ettikçe onların küfrü daha da artardı. Lut

(a.s.) ın sözü onlara hiçbir zaman tesirli olmadı. En sonunda kâfirler Putlara tapmaklada kalmadılar. Türlü türlü fesatlar çıkardılar. Kadınla evlenmeyi bıraktılar, genç erkeklerle evlendiler. Bu fesadı ilk meydana çıkaran onlardı. Onlardan önce bu fesat yoktu. Böyle tabii olmayan sevgiyi kimse bilmezdi. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyururur:

"Ve Lût şöyle dedi: Siz, sizden önce hiçbir kimsenin yapmadığı hayasızlığı irtikâp ediyorsunuz? Kadınları bırakıp hırs ile erkeklere mi yanaşıyorsunuz? Mutlaka, siz, azgın ve taşkın bir kavimsiniz." (Araf sûresi, âyet: 80)

Gerçekten o kavim, fesadı öyle artırdılar ki açığa da vurdular. Yol basar, haramilik ederler, yol üstünde oturup geleni, geçeni soyarlar, incitirlerdi. Eğlenceye alırlardı. Meclislerde, toplantı yerlerinde biri birinden utanmazlardı. Açılmayacak yerlerini açarlar, birbirlerinin yanında nekadar fesat çıkarmak dileğinde iseler, o fesadı işlerlerdi. Ne edep, ne utanma diye birşeyleri kalmamıştı.

Lût kavmi, fesatlarının sınırını aşınca, Hak Teâlâ da onlara Lût Peygamberi yolladı. Onlar Lût (a.s.)'a inanmadılar. Sözlerini alaya aldılar. Hazret-i Lût:

— Gelin, bu fesat işten vazgeçin! dedi. Allahü Teâlâ'yı bilin. Müslüman olun. Yoksa Hak Teâlâ'dan size azap gelir! Lût kavmi:

— Eğer gerçeksen, o dediğin azabı getir, görelim! dediler.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurulur:

"Kavmi şu cevabı verdi; Bize Allah'ın azabını getir" (Ankebût sûresi, âyet: 29)

Ve Lût (a.s.) onları dine çağırdıkça:

— Size Allahın hışmı gelir! dedikçe, o kavim bundan başka cevap vermeyip.

— Getir, Allah'ın o hışmını, azabını, görelim dediler.

Lût (a.s.) kavmin akrabalarındandı. İbrahim (a.s.) ile Babil şehrinden birlikte ayrılmışlar. Lût (a.s.) bu beş şehre gelince kalmıştı. İbrahim (a.s.) Filistin şehirlerine uğrayarak Mısır'a gitmişti. Lût ile oradaki kavim arasında hısımlık ilgileri vardı. Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Kardeşleri Lût o kavme; Hâlâ fenalıktan sakınmayacakmısınız? dedi." (Şuarâ sûresi, âyet: 161)

O kavim Lût (a.s.)'ın:

— Allah'tan korkmazmısınız ki, bu kadar fesat çıkarıyorsunuz? Gelin, Hak Teâlâ'dan korkun. Bu fesat, kötü işlerinizi bırakın. Müslüman olun! sözlerini dinlemediler. Hak Teâlâ onlara soy bakımından Lût (a.s.)'ın onların kardeşi olduğunu bildirdi. Ona dinde kardeş olduğunu bildirmedi. Lût kavmi onu yalanladılar ve şöyle dediler:

"Ey Lût! (Sözlerinden) vaz geçmezsen, (aramızdan) sürgüne salınanlardan olursun, içimizden çıkarırız." (Şuarâ sûresi, âyet: 167)

Lût (a.s.)'ın o Kafir hanımından dört kızı olmuştu, onlar müslümandı. Dinleri Lût dinindendi. Kendisinin malı ve davarı vardı. İbrahim Peygamber gibi o da konuk severdi. Lut kavmi arasında ise ne zaman yoksul konuklar gelse, onlar, bu zavallılara ne fesat işlemek gerekse o fesadı işlerlerdi. Lût (a.s.) onlara öğüt verdikçe:

— Aramızdan çık. Yoksa her gelen konuğunu rahat bırakmayız, derlerdi. Lût (a.s.) onların elinden bıktı, usandı. Aciz kaldı. Yalnızca İbrahim (a.s.) da ona:

— Sabret, dayan. Gün olur, insafa gelirler! derdi. Lût (a.s.), en sonunda dayanamadı, sabrı sona erdi.

— Yarabbi, beni bu zâlimlerin elinden kurtar! Bana yardım et! diye dua etti. Allahü Teâlâ da Lût'un duasını kabul etti. Cebrail ve Mikâil (a.s.)'ları yolladı.

Kimileri:

— İsrafili'de birlikte gönderdi! dedi. Üçü de parlak yüzlü, genç erkekler kılığına girdiler. Öyleki onları görenler güzelliklerinden akıllarını oynatırlardı. Önce İbrahim (a.s.)'ın memleketine uğramayı dilediler. O sırada İbrahim (a.s.) konuk bekleyip yemek yedireyim diye yol üstüne adamlar göndermişti. Zaten onun adetiydi. Konuğu olmadan yemek yemezdi. Konuk aramaya gidenler o üç genci buldular. Hazret-i İbrahim'in katına getirdiler. O da genç konukların güzel yüzlerine baktı, şaşırdı.

— Bizim bugünkü konuklarımız Meleklere benziyor! dedi. Üç Melek te kendisine selam verdi.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Elçilerimiz İbrahim'e müjdelerle geldiler. Ona: "Selam" dediler." (Hûd sûresi, âyet: 69)

Kimileri:

— İbrahim (a.s.) buzağıyı çömlekte pişirdi, yahni yaptı! derler. Sonra bu yemeği üç konuğunun önüne koydu. Onlar yemeğe el sürmediler. Çünkü melektiler. Yemeği neyleyeceklerdi; İbrahim (a.s.):

— Yemeğe el uzatın! dedi. Onlar çömleğe el sunmadılar. İbrahim (a.s.), el uzattı, kendisi bir lokma aldı. Ağzına koydu, yine onlara:

— Buyurun, el sunun! dedi. Melekler, yine yemediler. İbrahim (a.s.):

— Niçin yemiyorsunuz? diye sordu. Cebrail (a.s.):

— Bizim adetimize, geleneğimize göre yemeğin bedelini vermeyince yemeyiz! dedi. İbrahim (a.s.),

— O halde karşılığı nedir? dedi. İbrahim (a.s.):

— Karşılığı, bu yemeğe el sunarken **"Bismillah"** demenizdir. Doyduktan sonra da **"Elhamdülillah"** deyiniz! dedi. İşte bu yemeğin bedeli budur. Çünkü Allah'ın verdiği nimete şükreylemek vaciptir!

İbrahim (a.s.) böyle söyleyince, Cebrail (a.s.) İsrafil (a.s.)'a:

— Hak Teâlâ öyle kolay kolay (dostum, Halîlim) dememiş! dedi.

İbrahim (a.s.), üç (melek) konuk ta yesinler diye yemeğe el uzattı. Yemeğe el uzattı. Yemeğe başladı. Onlara da:

— Buyurun! dedi. Üç konuk ta el sunar ve yer gibi yaptı. Ama ellerini yemeğe değdirmezlerdi. Bu hali görünce İbrahim (a.s.) onlardan korktu, aklı karıştı.

Nitekim Hak Teâlâ şöyle buruyur:

"İbrahim onların ellerini yemeğe uzatmadığını görünce, hallerinden hoşlanmadı, onlardan yüreğine korku geldi." (Hûd sûresi âyet: 70)

Çünkü o zamanlar bir kimse, bir kimseyi öldürmek istese, onun yiyeceğinden yemezdi. İbrahim (a.s.)'ın benzi sarardı, soldu. Sare Hatun onun değişen benzine baktı. Onlardan korktuğunu anladı. Gerçekten İbrahim (a.s.) da:

— Bunların bana kötü bir niyeti var galiba! Onun için yemek yemiyorlar! diye düşünüyordu, Sâre Hatun gülümsedi, gönlünden:

— İbrahim'in bunca kulu, kölesi, kollukçuları var, onlardan kormuyorda bu üç kişiden mi korkacak? Bunun ne manası var? dedi. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm de şöyle buyurur:

"Karısı ona yakın duruyordu." (Hûd sûresi, âyet: 71)

Üç Melek, İbrahim (a.s.)'ın benzinden korktuğunu anladılar. O korkuyu onun gönlünden çıkarmayı dilediler. Kendilerini bildirdiler ve:

"Biz, Lût kavmine gönderildik." (Hûd sûresi, âyet: 70)

dediler. Sonra:

— Yâ İbrahim, sana geldiğimizin sebebi şudur. Allahü Teâlâ sana bir oğul verdi. Sana onu müjdeleriz. O çocuk doğunca adını "İshak" koy. İshak'ın da oğlu olacaktır. Onun da adı Yakub olsun. Yakub'un nesli üresin. Çok olsun! dediler.

İbrahim (a.s.)'a bu söz çok acaip geldi. Çünkü, Sâre Hatun o zamanlar 70 yaşındaydı. Kendisi de 80 yaşında bulunuyordu.

Sâre:

— Eyvah, dedi, ben bu yaşta çocukmu doğuracağım. Kocadım, kocam da ihtiyarladı. Bu ne acaip iştir? dedi. Nitekim Hak Teâlâ Kur'ân-ı Kerîm'de Sâre'nin dilenden şöyle buyurur:

"Sâre, ne acaib şey dedi. Ben yaşlandığım kocam da ihtiyardadığı halde doğuracakmıyım? Bu ne garip bir şey?" (Hûd sûresi, âyet: 74)

Sâre Hatun, İbrahim (a.s.)'ın yüzüne baktı. Cebrail (a.s.) da

"Sana müjdeyi Hak diye veriyoruz. Sakın, umutsuzluğa kapılandan olma." (Hicr sûresi, âyet: 56)

dedi. İbrahim (a.s.) ile Sâre bu sözden sevindiler. Fakat Lût kavminin helâki haberine de üzüldüler. İkisi de kaygıya düştü. Lût'u düşünerek gönülleri hüzünlendi. Üç Melek:

"Onu ve ailesini mutlaka kurtarırız." (Ankebut sûresi, âyet:32)

Dediler ve:

— Ama karısı kafirdir, onu kurtaramayız. Ama İman getirenleri de o azaptan kurtarırız! dediler. Az sonra Melekler kendi suretlerine gelerek oradan ayrıldılar. Lût (a.s.)'ın bulunduğu şehre geldiler. Yine güzel erkek kılığına girmişlerdi. Orada Lût (a.s.)'ın bir kızına rastladılar.

— Lût'un evi nerededir? diye sordular. Kız:

— Ne için soruyorsunuz? diye sordu. Melekler:

— Birer konuğuz. Lût'un evine gideceğiz! dediler. Kız:

— Benim ardımdan geliniz! dedi. Kız ilerledi, meleklerde ardından yürüdüler. Şehir halkı onları görünce bakıştılar.

Lût (a.s.)'ın kızına:

— Bu gençler ne kişilerdir? Kimdirler? Nereye gidiyorlar? diye sordular. Kız:

— Lût'un konuklarıdır! Bizim evimize gidiyorlar! dedi. Şehir halkı bu haberi işitince, sevindiler ve biribirlerine:

— Müjdeler olsun, ne güzel gençlerdir. Bu gece bunları alalım, şenlik edelim! dediler. Yiğit kılığında ki, üç melek Cebraîl, Mikâil ve İsrafil (a.s.)'lar için kötü düşüncelere daldılar. Lût (a.s.)'ın kızı onlardan önce yürüdü. Babasının yanına gitti:

— Bize üç konuk geliyor! Öyle konuklar ki yeryüzünde onlardan daha güzel, onlardan sevgili kimse görülmüş değildir! dedi. Kız bu sözünü henüz bitirmiştiki üç genç içeri girip Lût (a.s.)'a selam verdiler. Lût (a.s.) onların yüzüne baktı. Onlara doğru yürüdü. Kendilerine saygı, ikram gösterdi. Ama çok hüzünlendi. Kaygıya düştü. Kendi kendine, konuşarak:

— Bu çocuklar çok güzel gençlerdir. Ancak çok zor bir duruma düşmüş oldum. Bu kavm elbette bu gençleri elimizden alıp inciteceklerdir! dedi. Hemen üç genci de evinin içine gizledi.

Hazret-i Lût'un karısı dinsizdi. Kafirdi. Evden çıktı. Kavminin kâfirlerine:

— Lût gençleri aldı, evin içine gizledi! dedi. Bu haberi duyan kâfirler, toplanıp Lût (a.s.)'ın kapısına geldiler.

— O çocukları dışarı çıkar yâ Lût! dediler. Eğer "Olmaz!" dersen seninle savaş yaparız. Çünkü biz sana: "Evine konuk getirme!" demedik mi? "Biz onlara sataşırız?" diye söylemedik mi? Madem ki, getirdin, elbette evden çıkarıp elimize vermen gerektir. Biz onlara gönlümüze göre hareket ederiz! dediler.

Hak Teâlâ'da Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurur:

"Biz, seni başkalarını konuk etmekten yasaklamadık mı? dediler." (Hicr sûresi, âyet: 70)

Lût (a.s.) bu sözlerle acz içinde kaldı, çaresizleşti. Onlara yalvardı, Yakardı:

— Gelin kerem eyleyin! Konuklarımı incitmeyin! dedi. O kavim, bu sözleri dinlemediler. İçeriye, avluya girdiler.

Lût (a.s.) onlara:

"İşte kızlarım! almak istiyorsanız alın! dedi." (Hicr sûresi, âyet: 71)

Ve ilâve etti:

— Dört kızım var ki her biri erkek görmemiştir. Kız oğlan kızdırlar. Dördünüde nikahlayıp alınız. Vereyim. Nasıl dilerseniz eğlenin. Allah'tan korkun. Benim konuklarım için beni rezil etmeyin. Konuklarıma dokunmayın!

Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Ey kavm! İşte kızlarım! Size vereyim. Onlar henüz pak, temizdirler. Allah'ın azabından sakının." (Hûd sûresi, âyet: 78)

O kavim:

— Şunlar gibi güzel erkek gençler varken senin kızların bizim ne işimize yarar. Bize o gençler gerektir. Kızları ne edelim? dediler. Nitekim Hak Teâlâ da şöyle buyurur:

"Kızlarınızda hiç hakkımız yok. Olmadığını da bilirsin. Sen bizim ne istediğimizi de bilmektesin." (Hûd sûresi, âyet: 79)

Ve kavmi, Hazret-i Lût'a

— Bizim istediğimizi vermen gerektir! diyerek ona hücum ettiler. Lût (a.s.)dan hiç çekinmediler. Avlunun içine girdiler. Lût (a.s.) çaresiz kaldı, ve onlara şöyle dedi:

"Size yetecek gücüm olsaydı (Arkam veya yardımcım olsaydı), siz bana böyle mi edebilirdiniz." (Hûd sûresi, âyet: 80)

Lût (a.s.) bu sözü söyleyerek ağladı. Üç gencin üçü de bir arada dururlardı. Cebrail (a.s.) kapıdan yana oturmuştu. İlerisinde oturan da İsrafil'di.

Daha ileride duran Mikâil'di. Lût kavminden üç kişi içeri girdiler. Cebrail (a.s.)'ı tutmak için el uzattılar. Onların eli ona dokunmazdan önce Cebrail (a.s.) onların yüzlerine üfürdü. Üçünün de gözleri kör oldu. Bir şey göremediler. Gözlerini tuta tuta dışarı çıktılar. Onları gören halk topluca dışarı kaçtı. Feryad ederek:

— Ey halk, gördünüz mü, Lût, bunca zamandır aramızda sihirbazlık yapardı. Kendisinin büyücülüğü ile yetinmedi, şimdi de üç büyücü genç erkek getirdi. Bizim ulu kişilerimizin gözlerini kör ettirdi. Gelin Lût'un evini, barkını yıkalım. Kendisini öldürelim! dediler. Bu sözleri işitince Lût (a.s.) korktu:

— Bu gençler meğer cadı imiş! dedi. Cebrâil (a.s.) onun bu korkusunu görünce, aklı karışmasın diyerek kendisini tanıttı.

— Ey Lût, korkma! dedi. Kederlenme. Biz senin Rabbinin habercileriyiz. Seni bu kavmin şerrinden, kötülüklerinden kurtarmaya geldik. Onların eli hiçbir zaman sana zulmetmeye eremiyecektir. Korkma. Ve üç melek Lût (a.s.)'a öğütlerde bulundular, bu öğüdü Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Sen, gecenin bir kısmı geçince aileni al, götür. Kendin de bunların arkalarından yürü. İçinizden hiçbiri (arkasına) dönmesin. Size emrolunan yere gidin." (Hicr sûresi, âyet: 65)

Ve melekler son öğüdü verdiler:

— Seher vakti olunca bu beş şehrin sınırından çıkın! Lût (a.s.) Cebrail (a.s.)'a:

— Buraya ne iş için geldiniz? diye sordu. O da:

— Senin kavmini helâk etmeğe, yok etmeğe geldik! dedi. Lût (a.s.)

— Ya neden vakit geçiriyorsunuz. Bu kâfirleri hemen helâk ediniz! dedi. Cebrâil (a.s.) şöyle dedi:

"Bunların vadeleri sabah vaktidir. Sabah yakın değil mi?" (Hûd sûresi, âyet: 81)

Lût (a.s.)'da hazırlandı. Kendisine iman edenleri yanına çağırttı. Durumu onlara bildirdi. Gece yarısı olunca hep birlikte Sedam şehrinden çıktılar.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Lût'un tarafında olanları bir seher vaktinde kurtardık." (Kamer sûresi, âyet: 34)

Cebrail (a.s.) onların arasından ayrıldı. Mikail ve İsrafil (a.s.) lar da ayrıldılar. Allahü Teâlâ'nın azabı gelmekteydi.

Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"And olsun ki, sabah erken, önü alınmaz bir azap başlarına geldi." (Kamer sûresi, âyet: 38)

Ve Cebrâil (a.s.) kanadını yere daldırdı. Beş şehrin hepsi birden yerden koptu. Göklere çıktı. Beş şehrin başı aşağı geldi, altı üstüne döndü. Her şehirde 100.000 kadar savaş eri vardı. Kadın ve çocuktan başka, hepsi de Cehennem'in dibine gittiler. Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Onların üzerine Siccil taşlarını yağdırdık." (Hûd sûresi, âyet: 82)

Gün açılıp parlayınca Lût ve adamları, bütün ehli, Filistin diyarına yöneldi. İbrahim (a.s.)'a doğru yol aldı. Lût'un kâfir karısı zaman zaman arkasına bakıyor ve kavminin halinin nice olduğunu öğrenmek istiyordu. Gökten bir taş indi. Onu da öldürdü. Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Biriniz ardına bakmasın. Yalnız karın müstesna! O da (çünkü) onların uğrayacağına uğrayacak." (Hûd sûresi, âyet: 81)

Yine bir başka âyet-i kerîme'de şöyle buyurulur:

"Ancak, Lût'un karısının geride kalanlar arasında bulunması takdir olunmuştur." (Hicr sûresi, âyet: 60)

Lût (a.s.) taşın indiğini ve karısının helâk olduğunu görünce yola düştü. İbrahim (a.s.)'a erişinceye kadar gitti. Bir günlük yolu alıp ona vardı ve yetişti. İbrahim (a.s.)'a selamet görünce çok sevindi, bağrına bastı. Ne kadar malı varsa yarısını Lût (a.s.)'a verdi.

Lût (a.s.) ile gelen müminlerin sayısı 14 kişiydi. Ve Lût (a.s.) ölünceye kadar İbrahim (a.s.) ile birlikte oturup kaldı.

İSMAİL (A.S)'IN KURBAN EDİLMESİ

İbrahim (a.s.), evlat özleminden dolayı Hak Teâlâ'dan bir oğul istemişti.

Hak Teâlâ'ya and içerek:

— Yarabbi! Eğer bana bir oğul verirsen onu senin uğruna kurban edeyim! demişti. Allahü Teâlâ'da ona İsmâil'i bağışladı. Büyüdüğü zamanda İshak'ı bağışladı. Aradan birkaç yıl geçti. İbrahim (a.s.) Allahü Teâlâya andını unuttu. Nezrini yerine getirmedi. Bir geceydi. Kendisine rüyasında şu hitap geldi:

— Ey İbrahim! Hak Teâlâ ile ettiğin anda vefa göster. Nezrini yerine getir.

Hak Teâlâ'nın Peygamberleri sınıf sınıftır.

A– Birinci sınıf Peygamberlerdir ki Cebrail (a.s.) onlara vahiy getirir, kendisini gösterir. Bu sınıf Peygamberlere **Mürsel** denilir ki, bizim Peygemberimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.) ile Hazret-i Mûsâ ve Hazret-i İsâ ve İbrahim (a.s.)'lar birer Mürsel'dir.

B– İkinci sınıf Peygamberler ise Cebrâil (a.s.) onlara gözükmez. Fakat bu Peygamberler onun sesini işitirler. Onlara Hak Teâlâ'dan ne emir gelse Cebrâil (a.s.) âvaz ile gelir, bildirir. Bu sınıf Peygamberlere de **Nebi** denir. Mürsel denmez. Bu sınıftaki Nebilere Suhuf ve kitap gelmez. Şeriat'ta ortaya koymazlar. Yalnız kendilerinden önce gelen Peygamberlerin şeriatına uyarlar. Onların Suhuflarını okurlar. Mürsel olan Peygamberlere gökten Suhuf-kitap ve Şeriat iner.

C– Üçüncü sınıf Peygamberler Hak Teâlâ'nın emrini rüyada alırlar. Yüce ilâhi emirler onlara rüyada verilir. Fakat Mürsel Peygamberlere hem Cebrail (a.s.) gelir, hem âvaz işitirler, hemde rüyada emir alırlar. Mürsel olmayanlar ya ses işitirler, ya rüyada buyruk alırlar.

Allahü Teâlâ kimi Peygamberi, kimi peygamberler üzerine faziletli kılmıştır. İbrahim (a.s.) da o mürsellerdendi ki Cebrail (a.s.) ona vahiy indirir ve kendisini gösterir.

Nitekim Kur'ân'da şöyle buyurulur:

"Biz, Peygamberlerin kimisini kimisine üstün kıldık." (İsrâ sûresi, âyet: 55)

Ve İbrahim (a.s.) Cebrâil (a.s.)'a bildirilince,bu buyruk kendisine rüyada emrolunmuştu. Cebrâil (a.s.)'ı konuşmak üzere ona göndermemişti. Bunda iki mana vardır. Hazret-i İbrahim hem Mürsel'dir, Cebrâil ile yüz yüze gelir konuşurdu, hem de Nebiler gibi rüyada emir alırlar. Böylece her üç haslette onda toplanmıştı. Nitekim bizim Peygamberimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.)'e de görüşmek üzere Cebrâil (a.s.) gelirdi. Ve Kur'ân-ı Kerîm'i ona getirirdi. Ve bazı şeylerde rüyada gösterilirdi.

Hazret-i Muhammed (s.a.v.) de üç Peygamberlik vasfının bulunduğu Hüdeybiye Antlaşması yapılırken sabit olmuştur. Peygamberimiz (s.a.v.) ashabı ile Hudeybiye'ye geliyordu. Mekke'ye girecek Hac ve Umre'de bulunacaktı. Kurban etmek için de 70 deve getirmişti ve yine Mekke'ye dönecekti. Şam'dan, Yemenliler gelip nasıl Hac ve Umre'de bulunursa o da bunu yapacaktı. Her bölük gelir hacceder, memleketine dönerdi. Onları kimse bundan alıkoyamazdı. Hudeybiye'ye geldiği zaman Mekke'deki ileri gelenler, haberciler gönderip:

— Muhammed Mekke'ye gelmesin! dediler. Resul-i Ekrem (s.a.v.) de Affan oğlu Osman (r.anh)'ı Mekke'ye yolladı. Onlarla bir barış yapacaktı.

Bu barışta şu şartlar vardı:

1– Gelecek yıl Hazret-i Muhammed (s.a.v.) Mekke'ye yeniden gelecek.

2– Mekke onun kendisine ve Ashabına boşaltılacaktı.

3– Yâreni ile gelecek ve üç gün Mekke'de kalacak hac edecek ve Medine'ye dönecek. Böylece barış Andlaşması imza edilmişti.

Rivâyet edilirki, Peygamberimiz (s.a.v.), O 70 deveyi Hudeybiye'den Mekke'ye gönderdi, kurban ettirdi ve Medine'ye döndü. Ashab-ı Kiram bu hale çok üzüldüler. Fakat Resulûllah (s.a.v.) Efendimiz yolda bir rüya gördü. Ashabiyle birlikte kendisi Mekkeye gelmişti. Başlarını traş edip Haccı edâ etmişlerdi.

Bundaki mâna şudur: Hak Teâlâ Hazretleri ona bu ziyareti uyanık iken, Cebrail (a.s.)'ı göndererek bildirebilirdi. Cebrâil'le ya karşılıklı

konuşurdu veya âyet-i kerîme getirebilirdi. Fakat Cenâb-ı Hakk, onda bütün Peygamberlik vasıflarının bulunduğunu bildirmek istemiş, rüyada da emir almak saadetini ona bağışlamıştı. Peygamber efendimiz de yolda, rüyasını Ashab-ı Kiramına haber verdi ve müjdelerde bulundu, onların da gönüllerini hoş edip sevindirdi. Fakat kavmi arasında da münafıklar vardı. Biribirlerine:

— Görün, Muhammed bu kadar kişiyi nasıl aldatıyor, oysa kendisini Mekke'den çıkardılar. Uyanık iken Mekke'lilere bir şey söyleyemedi, şimdi ise:

— "Rüyamda gördüm, Mekke'ye gireceğiz diye laflar ediyor." diye dedikodu yaptılar. O zaman Hak Teâlâ Hazretleri Cebrâil (a.s.)'ı yolladı. Şu Âyet-i Kerîme indi:

"Hak Teâlâ Peygamberlerine dosdoğru rüyayı gösterdi. Allahü Teâlâ dilerse, mutlaka, kiminizin başı tıraş olmuş, kiminizin saçları kırkılmış bir halde, Mescid-i Haram'a girersiniz." (Fetih sûresi, âyet: 27)

Peygamber Muhammed Mustafa (s.a.v.) de şöyle buyurmuştur:

— İyi rüya ki O rüya bir salih kul görür veya o salih kul için görülür, Peygamberliğin kırk altı parçasından bir parçasıdır! diye buyurmuştur. Hak Teâlâ da Mekke'nin Fethi haberini de Hazret-i Muhammed (s.a.v.)'e rüyasında bildirdi. Cebrâil (a.s.)'ı yollamadı. Ve:

— Yâ Muhammed, senin rüyan Peygamberliğin 46 parçasından bir parçadır, tâ ki sen, bütün Peygemberlik sıfatlarını haiz olasın.

Hazret-i İbrahim (a.s.)'a Kurban emrinin rüyada gönderilmesinin, İkinci manası da şuydu. Bu:

— Oğlunu kurban et! diye bir emir, mutlaka işlenmesi gerekli bir buyruk değildi.

Bu, İbrahim (a.s.)'a bir ihtardı. O, nesini unutmuştu. Hak Teâlâ da onu andına vefa edecek mi, etmeyecek mi diye tecrübe etmek diledi. Ama yine de biliyordu ki, İbrahim (a.s.)'ın kalbi iyidir ve o nefsine vefa gösterecek, oğlunu da kurban edecektir. Rüyadaki emriyle andına sadık kalmasını, vefa göstermesini istedi. Bundan dolayıda Cebrâil (a.s.)'ı göndermedi, bunu rüyasında gösterdi.

İbrahim (a.s.)'a rüyasında:

— Oğlunu kurban et! diye emir buyurulunca o da bu buyruğa boyun eğdi. Oğlunu, kurban edeceği yere götürdü. Orada onu boğazlayacaktı. Fakat, din bilginleri bu oğulun hangi oğul olduğu hakkında aykırılığa düştüler. Yabancı bilginler:

— İshak'tı derler. Arap din bilginleri:

— İsmail'dir! derler. Peygamberimizden rivayet edilen sahih hadise göre kurban edilen İsmail (a.s.)'dır ve:

— Ben iki kurbanın oğluyum! diye buyurmuştur. Bu kurbanın birisi İsmail (a.s.)dır, birisi de babası Abdulmuttalib oğlu Abdullah'tır.

Abdullah'ın kurban edilmek istenmesi şöyle olmuştu:

Abdulmuttalib, Mekke'nin ulu kişisiydi. Zemzem kuyusu viran olmuş, suyuda kurumuştu. Abdulmuttalib'in on oğlu vardı. O on oğlu ile Zemzem kuyusunu kazdılar. Her kazışta da kuyunun suyu çıkmadı. Abdulmuttalib:

— Hak Teâlâ'ya oğlunun birisi nezrolsun. Eğer zemzem suyu buradan çıkarsa, dedi.

Az sonra da zemzemin suyu çıktı. O yer ma'mur oldu. Abdülmuttalib de bütün çocuklarını topladı:

— Ey oğullarım! dedi. Adağım için ne düşünürsünüz. (İçinizden birinizi Hak Teâlâ'ya kurban edeceğim.) Çocuklar:

— Ey baba adağına vefa göster! dediler. Her hangimizi dilersen, kurban et! dediler. Abdulmuttalib:

— Kur'a çekelim. Hanginize düşerse, onu, kurban edeyim! dedi. On çocuğun arasında kur'a çekti. Kur'a Abdullah'a düştü. Oysa rivayetlere göre o, Abdullah'ı çok severdi. Yaşça, bütün, oğullarının en küçüğü idi. Hatta kur'a ona çıkar diyerek, çok korktu. Yüzünü gökyüzüne çevirdi, ağladı:

— Ey Allah'ım, bu kur'ayı Abdullah'a çıkarma! diye dua etti. Kur'a atılıpta Abdullah'a çıkınca bu haber Mekke'de yayıldı. Abdullah henüz beş yaşındaydı. Ama Zühre oğulları kabilesindendi. Onlar kalabalıktılar. Mekke'de galip durumdaydılar. Bu acı haberi biribirlerine duyurdular. Feryada başlayarak:

— Ey Abdulmuttalib, biz senin işini kabul etmeyiz! dediler. Sen bu oğlunu bu akılla öldürtemezsin.

Abdulmuttalib:

— Ya nice edelim? dedi. Nezrettim, kur'a da çektim!

Zühre oğulları da:

— İbrahim'in İsmail'e karşı bir kurban feda etmesi gibi sende bir kurban kes! dediler. Abdulmuttalib de bu sözü kabul etti. Bir deve getirtti. Onu, Abdullah'ın önünde çökertti. Deve ile Abdullah'ın arasına girdi. Kur'a çekti:

— Eğer Hak kabul ederse kur'a deveye çıksın, Abdullah'ın yerine deveyi kurban edeyim! dedi:

Eğer Hak kabul etmeyip kur'a Abdullah'a çıkarsa, çaresiz bu oğlunu kurban etmek gerek:

Kur'a çekilince Abdullah'a çıktı. Zühre oğulları:

— Kabul etmiyoruz. Kur'ayı tekrar et artır! dediler. Abdulmuttalib de deveyi beşe çıkardı. Yine kur'a çekti, yine Abdullah'a çıktı. Ve böylece develeri beşer beşer artırdı, her beş deveyi artırdıkça da kur'a çekti. En sonunda develer yüze varınca kur'a develere çıktı. Zühreoğulları:

— İşte şimdi Hak Teâlâ'nın bu yüz deveyi Abdullah'a bedel olarak kabul ettiği meydana çıktı! dedi. Bundan sonra da Araplar arasında, her kim bir kişiyi öldürmüş olsa, onun diyeti olarak mirascılarına yüz deve vermek gerektiğini gelenek (âdet) halini aldı. Sonraları da meşru oldu.

Hak Teâlâ Hazretleri İsmail (a.s.)'ın kurban edilmesini şu âyette beyan buyurmuştur:

"Her ikisi de boyun eğdiler. İbrahim oğlunu alnı üzere yere koydu bizde ona: "Ey İbrahim" diye nida ettik: "Gördüğün rüyanın hükmünü yerine getirdin. Biz iyilik edenleri mükafatlandırırız. Hiç şüphe yok ki bu en büyük imtihandır. Biz onun yerine büyük bir kurban verdik." (Saffât sûresi, âyet: 105-107)

Evet bu âyet-i kerîme İbrahim (a.s.)'ın nezrine sadık kaldığını, oğlunu kurban etmeğe razı olduğunu ve Hak Teâlâ'nın, oğluna bedel bir koç gönderdiğini beyan eder ve Hak Teâlâ onun nezrine vefa ettiğini beğenip kendisini öğmüş, **"Seni iyilik edenlerden, muhsinlerden sa-**

yarız" diye buyurdu. Ve o vakitte kendisine İshak'ı müjdeledi. Çünkü İbrahim (a.s.) bu iyiliği gösterince, Hak Teâlâ da ona Sâre'den bir oğul ihsan etti. Ve İsmail (a.s.)'ın yerine koçun kurban edilmesinden sonra şöyle buyurdu.

"Biz ona doğru yolda bir peygamber olmak üzere İshak'ı müjdeledik." (Saffât sûresi, âyet: 119)

Bu âyetlere göre kurban edilen İsmail (a.s.)'dır. Hak Teâlâ ayrıca Hazret-i İbrahim'e:

— Sizin İshak adında bir oğlunuz salihlerden bir Peygamber olacak ve İshak'tan da Yakub adında bir oğul gelecektir. Ve nice Peygamberlerin dedesi olacaktır! diye buyurmuştur. Eğer İshak'ı kurban et, diye emir gelseydi, Yakub'u müjdelemesi olmazdı. Allahü Teâlâ'nın kurban fermanında bu lâtif delil, İsmail (a.s.)'ın boğazlanmasıdır. İshak değildir.

İSMAİL (A.S.)'IN KURBAN EDİLMESİ

İbrahim (a.s.) rüyayı görünce oğlu İsmail'e:

"Ey oğlum! Rüyamda seni kurban ettiğimi gördüm!" dedi. Onu kurban yerine iletti.

Gelen habere göre, İbrahim (a.s.) rüyayı görünce zaten gönlüne güç gelmişti. Ve yüce emre boyun eğmeye, oğlunu kurban etmeğe vefa göstermişti. Oğlunu anasına:

— Bu çocuk büyüdü. Onu benimle iş işlemeye gönder! dedi. İbrahim (a.s.) oğlunu aldı. Bir keskin bıçakla ikisi de yola çıktı. Göklerin melekleri bu hali görüp ağlaştılar.

— Yarabbi, dediler, İbrahim ne büyük kuldur, onu Sen'den ötürü ateşe attılar. Hiç kaygılanmadı. Şimdi de:

— Oğlunu kurban et! diyorsun, yine kaygılanmıyor. İbrahim (a.s.) oğlu ile dağa çıkmaya başladı. Dağa bir titreme geldi.

— Bu ne gündür ki bir Peygamber, oğlunu benim üstümde öldü-

recek! dedi. Dağ titreyince İbrahim (a.s.)'ın oğlu İsmail (a.s.) korktu. Babasına:

— Ey baba! dedi. Bu dağ niçin böyle titriyor?

İbrahim (a.s.):

— Ey oğul, dedi, Allahü Teâlâ her şeye kadirdir, her ne dilerse yapar!

İblis ise, Hazret-i İbrahim'in adağına vefa gösterdiğine üzüldü. Ne yapacağını, ne edeceğini bilemedi. İsmail'in anasının yanına geldi:

— Ya Hacer! dedi. İbrahim senin oğlunu nereye aldı götürdü?

Hacer:

— Babası ile birlikte gitti dedi. Şeytan:

— Sana söylemedi, ama İbrahim oğlunu alıp öldürmeğe götürdü, dedi.

Hacer:

— Sen İblis'sin. Hak Teâlâ'nın Peygamberi oğlunu nasıl öldürür? Sen bunu nasıl söylersin? Şeytan:

— Oğlunu öldürmesini Allah buyurdu! diye cevap verdi.

Hacer Hatun:

— Eğer bu Allah'ın buyruğu ise, ben de o buyruğa baş eğerim! dedi. Şeytan anadan umudunu kesince, Hazret-i İbrahim'in oğluna geldi, onu aldatmak istedi. Çünkü çocukların gönlünün zayıf olacağını sanıyordu. Ona ardından yetişip:

— Ey oğul, dedi, baban seni öldürmeğe götürüyor dedi?

O da:

Çocuk:

— Sen İblis'sin, bu Allah'ın babama bir buyruğudur! dedi.

— Eğer, bu, Allah'ın bir emri ise ben o emre baş eğerim! dedi.

Oğuldan da ümit kesen Şeytan İbrahim (a.s.)'ın karşısına dikildi:

— Rüyanda sana İblis:

— "Bu oğlunu kurban et" dediği için bu oğlunu öldürmeğe gidiyorsun. Eğer onu öldürürsen Hak Teâlâ'ya âsi olursun! dedi. İbrahim (a.s.) onun Şeytan olduğunu anladı.

— Ey Allah'ın düşmanı! dedi. Hiç bana layık mıdır ki senin sözüne kanarak, Yüce Allah'ın buyruğundan ayrılayım?

İblis, bu sözlerden ümidini kaybetti. Yine geri döndü, gitti. İbrahim (a.s.) da o dağa çıktı, oturdu. Oğlunu da önüne oturttu.

"Yâ bünеyye inni erâ filmenâmi enni ezbahüke fenzur mâza terâ."

"Ey oğlum! Rüyamda seni boğazladığımı gördüm. Ne dersin buna sen? Allah'ın emrine itaat eder misin?" (Saffat sûresi, âyet: 102)

İsmail (a.s.)'da şu cevabı verdi:

"Ey baba! Ne emir buyuruldu ise, işle. İnşaallah, beni, sabredicilerden bulacaksın." (Saffât sûresi, âyet: 102)

İsmail (a.s.) sonra:

— Ey baba! Ne olaydı, bu olayı bana evde söyleyeydin. Anamla helallaşıp evden çıkardım! dedi. Bu söz üzerine baba, oğul (ikisi de) sarmaşıp kucaklaştılar. Ağlaşıp gözyaşı döktüler. Hazret-i İbrahim (a.s.)'a kurban işi güç geldiği için ağlamış değildi. O belki İsmail'i esirgediğinden ağlardı. Nitekim bizim Peygamberimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.)'de oğlu İbrahim dünyadan göç edince, ağlamış, mübarek gözlerinden gözyaşları akıtmıştı. Ebu Bekir Sıddık (r.anh):

— Yâ Resûlâllah, demişti, bizi ağlamaktan yasakladın, bize: "Sabredin!" diye buyurdun. Bu ne haldir ki, sizin gözlerinizden yaşlar boşanmaktadır?

O zaman Hazret-i Resûlûllah Efendimiz:

— Gönül mahzun olur, gözden yaş akar. Bu gönüldeki şefkatten ileri gelir, insanın da elinde değildir! dedi.

* * *

İsmail (a.s.) sonra:

— Ey baba! dedi. Allah'ın hükmünü tez yerine getir! O emre uy! Vakit geçirme ki Allah'a asi olursun! Hem, belki de anam bunu işitir, gelir, beni senin elinden alır. O duyup işitmeden elini tez tut.

İsmail (a.s.) böyle deyince, İbrahim (a.s.) da iki bileğini sığadı. İsmail'in ellerini kuvvetlice, sımsıkı bağladı. Boğazlamaya hazırlandı. Sonra İsmail (a.s.)'ı sağ yanı üstüne yatırdı. İsmail (a.s.), Allahü Teâlâ'ya gönülden teslim oldu. Boğazına bıçağın vurulmasını bekliyordu. İbrahim (a.s.)'ın ise eli titriyordu. Gözyaşları İsmail (a.s.)'ın yüzüne düştü. O da gözlerini açtı, babasının yüzüne baktı. Onun kendisine kıyamadığını anladı.

Ona:

— Ey baba! dedi. Beni boğazlamaya kıyamıyorsun! Hemen yüzüme bir örtü ört ki, yüzüme bakıp bana kıymamazlık etme. Hem de anama ahiret hakkını bağışlamasını, söyle!

Bir rivayete göre de İsmail (a.s.) şöyle demişti:

— Ey baba! Beni yüzümün üstüne döndür, belki yüzüme bakınca şefkatin artar, beni boğazlıyamazsın.

Hazret-i İbrahim de öyle yaptı. Bıçağını oğlunun ensesine koydu:

"Bismillah!" diyerek bıçağın, kuvvetle bastırdı. Bıçağın yüzü yukarı döndü, sırtı İsmail (a.s.)'ın boğazına düştü, İsmail'i de kesmedi. İsmail (a.s.):

— Baba, ne için geç davranıyorsun, bıçağa ne oldu ki beni kesmiyor! diye sordu.

Hazret-i İbrahim:

— Bilmiyorum ki ne oldu. Ben ne kadar uğraşsam, bıçak kesmiyor. Allah'ın hikmetinden acaiplikler görüyorum! dedi. İsmail (a.s.):

— Bir daha bıçağı sağlamca tut. Kuvvetlice bas. Belki boğazımı kesersin! dedi. Hazret-i İbrahim, bütün kuvvetiyle bıçağı bastırdı. Bıçak Hak Teâlâ'nın emri ile iki büklüm oldu. Hiç kesmedi. O vakit Hak Teâlâ Hazretleri Cebrâil (a.s.)'ı gönderdi. Cennetten bir beyaz koç getirdi. Gözleri karaydı, ayakları ve boynuzları da karaydı. Cebrâ-il (a.s.) koçun kulağından yapışıp o dağa indirdi. İbrahim (a.s.)'ın yakınında durdu.

Hak Teâlâ Hazretleri:

"Yâ İbrahim Kad Saddakte'r-Rü'yâ."

"Ey İbrahim! Gördüğün rüyanın hükmüne (adağına), uydun." (Saffet sûresi, âyet: 104-105)

diye buyurdu. İbrahim (a.s.) bu sözü işitince, Hak Teâlâ'nın heybetinden titredi. Bıçak elinden düştü. Cebrâil (a.s.)'ın:

— Allahü Ekber, Allahü Ekber, sesini işitti. Başını kaldırdı. Onu gördü. Koçun kulağına yapışmış, gökten yere indiriyordu.

Lâ ilâhe illâllahü vallahu ekber.

"Allah'tan başka Allah yoktur!" dedi.

Oğluna:

— Başını kaldır, dedi, Hak Teâlâ şadlık verdi!

İsmail (a.s.) baktı, Cebrâil'i gördü. Koç elindeydi. Kendisi de:

"Vallahü Ekber ve lillâhilhamd!" dedi.

(Şöyle rivayet edilmiştir ki kurban edilirken getirilen Tekbir üç kişinin sözleridir. Birisi; Cebrâil (a.s.)'ın, birisi, İbrahim Halil (a.s.)'ın, birisi de kurban edilecek olan İsmail (a.s.)'ındır.)

Her kim bu tekbiri getirirse bu üç kimse ona kıyamet gününde Allah katında şefaatçı olur. Hak Teâlâ o anda İbrahim (a.s.)'a vahiy ile:

— Oğluna söyle, bu saatte necat dilesin! diye buyurdu. Ben de kabul edeyim.

İbrahim (a.s.) da oğluna, bu emri bildirdi. İsmail (a.s.) da yüzünü gökyüzüne tutup dilekte bulundu. Ve:

— Ya Rabbi! dedi, huzuruna günahlarla gelen her müslümanı, imanında kusuru yoksa, Sen onun günahını yarlıga, bağışla! dedi. Ve Cebrâil (a.s.) o koçu Hazret-i İbrahim'e verdi. Kurban edecekti. Fakat o koç onun elinden kaçtı. O dağdan indi. Minâ dağına çıktı. –Şimdi hacıların kurban kestiği ve Şeytan taşladıkları yer olan bu yerin, Hak Teâlâ Kurban yeri olmasını dilemişti– Koç orada durdu. İsmail (a.s.) koçun ardına düştü. İbrahim (a.s.) orada yedi taş aldı attı –ki Hacılar ilk gün orada taş atarlar– Koç yine gitti, bir yerde durdu. İsmail (a.s.) gitti, koçu tuttu. İbrahim (a.s.)'a teslim etti, o da koçun ayaklarını bağ-

ladı. Onu, Hazret-i İsmail'in yerine kurban etti. Şimdi o yerde Hacılar kurbanlarını keserler.

Hak Teâlâ bu koç hakkında:

— **"Ve Feddeynâhü Bizebhin Azim. / Biz onun (İsmail'in) yerine büyük kurban verdik!"** diye buyurması bu koçun işi olmasından değil, belki kurban edilmesinin büyüklüğünden ötürüydü. O sünnet Hazret-i İbrahim'den kaldı. Kıyamet'e kadar da baki kalacaktır.

Hak Teâlâ, İbrahim (a.s.)'ı teselli etti ve:

— Bu en büyük imtihandı, diye buyurdu. Ve:

— Biz iyi iş yapanları böyle mükafatlandırırız! müjdesini Hazret-i İbrahim'e bildirdi.

* * *

Bu koç hakkında din bilginleri türlü fikir ayrılığına düşmüşlerdir. Kimisi:

— O koç bir dağdaydı. Hak Teâlâ Cebrâil (a.s.)'a buyurdu. O da o koçu İbrahim (a.s.)'a getirdi! demişlerdir. Kimisi de:

— Bu koç Cennet'te otlar, dururdu. Hak Teâlâ Cebrâil (a.s.)'a emir buyurdu, o da onu Cennet'ten çıkardı. İbrahim'e getirdi. İbrahim (a.s.) da o koçu kurban etti. Hak Teâlâ da kabul etti! derler.

* * *

İBRAHİM (A.S.) İLE İSMAİL (A.S.)'IN KÂBEYİ BİNA ETMELERİ

Bundan sonra Hak Teâlâ Hazretleri İbrahim (a.s.)'a:

— Mekke'ye var. Oğlun İsmail ile elbirliği edip, Kâbe'yi yapın! diye emreyledi.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Hani, biz İbrahim'e (Mükerrem) evin yerini göstermiş: "Bana hiç birşeyi eş-ortak koşma, Evimi, tavaf edenler için, ibadet için duranlar için ve rükû edenler için ve temizle, demiştik." (Hac sûresi, âyet: 26)

Hak Teâlâ'nın Hazret-i İbrahim (a.s.)'a Beyt-i Mükerremi göstermesinin sebebi şuydu: Hak Teâlâ Beytül Mâ'muru, dünyaya gönderdiği zaman şimdi Mekke'de bulunduğu yere koymuştu. Adem (a.s.) yılda bir kerre Serendip dağından gelir, Beytül Mâ'mur'u ziyaret ederdi. Burası Nûh (a.s.) zamanına kadar orada kaldı. Nûh Tufanı olunca Beytül Mû'mur dördüncü kat göğe çekilmişti. Böylece yeri boş kalmıştı. Allahü Teâlâ İbrahim (a.s.)'a o yerde bir ev yapmasını emreylemişti. İsmail (a.s.) da büyüyüp yiğit bir delikanlı olmuştu. İbrahim (a.s.) her yıl geliyor, Mekke'de İsmail (a.s.)'ı ziyaret ediyordu. Sonra yine geri dönüyor.

İbrahim (a.s.):

— Oğlun İsmail ile Kâbeyi bina et! diye Hak Teâlâ'nın buyruğunu alınca, yine Mekke'ye geldi. İsmail (a.s.)'ı bir dağ başında buldu. Av için ok yontuyordu. Ona:

— Ey oğul, dedi, Hak Teâlâ'nın buyruğu var. Burada seninle elbirliği edip bir ev kuralım.

İsmail (a.s.):

— Allahü Teâlâ'nın emrine baş eğeriz! dedi. İkisi Kâbeyi yapmağa niyet ettiler. Ama İbrahim (a.s.) temeli nasıl atacağını ve ne kadar yerde evin kurulacağını bilemiyordu. O zaman Allahü Teâlâ bir bulut parçası yolladı. Şimdi Allah'ın Kâbesi olan yerin genişliğince yağmur yağdırdı. O yağmurun yağdığı yer kadar arazide Kâbetüllah bina edildi.

Kimileri:

— O yerin genişliği için Hak Teâlâ Cebrâil (a.s.)'ı gönderdi ve Kâbe yerini tayin etti! derler.

İbrahim ve İsmail (a.s.)'lar o evin temelini bir adam boyu kadar derinlikte kazdılar. Temeli yeryüzüne çıkardılar. Sonra dağa varıp taşlar kestiler. Ev'i yapmağa başladılar. İbrahim (a.s.) ustalık, İsmâil (a.s.) da ona çıraklık yapar, taş alır verirdi. Duvar yükselince, İbrahim (a.s.)'ın boyu üste taş koymağa erişmez oldu. Yere büyük bir taş koydu. Onun üstüne çıkıp tamamlıyordu. O taşta, ayağının bastığı yerden iz kaldı. Ona **"Makam-ı İbrahim"** derler. Hacılar bu makamı da ziyaret ederler.

(Kimileri de O nişan, Hazret-i İsmail'in karısının İbrahim (a.s.)'ın başını yıkadığı vakit bir ayağını üzengiden çıkartıp taş üstüne bastırdı-

ğı yerdir. Ve İbrahim (a.s.) kuvvetlice bastığı için ayağının izi o yerde nişan bırakmıştır.)

Baba oğul, ikisi duvarları yapıp damını tamamlayınca, yüce ev de bitirilmiş oldu. İbrahim (a.s.) da göklere el kaldırdı, Kur'ân-ı Kerîm'in de bildirdiği şu âyetlerdeki duaları okudu.

"Hani, İbrahim ile İsmail Kâbe'nin duvarlarını yapıp kaldırdıkları zaman dua etmişlerdi. Ey Rabbimiz! yaptığımızı kabul eyle. Her şeyi işitici Sen'sin, (niyetleri) bilici Sen'sin. Ey bizim Rabbimiz! Bizi müslüman olanlardan ve sana inananlardan ve buyruğuna baş eğenlerden kıl. Hem de bizim zürriyetimizden, müslümanlardan ve Sana itaat edenlerden olsun. Hem de bize Kâbe'nin menâsikini (haccımızın şartlarını) nasıl tavaf ve sa'y edeceğimizi bize göster, tevbelerimizi kabul buyur, ki Sen tevbeleri kabul edicisin, bağışlayıcı Allah'sın." (Bakara sûresi, âyet: 127-129)

"Ve ey Rabbimiz! O ümmete onların içinden (yani oğullarından) bir peygamber gönder, Sen'in âyetlerini onların üzerine okusun. Ve onlara Sen'in kitabını ve hikmetini öğretsin. Onları günahtan temizleyip pâk etsin. Onları cehaletten kurtarsın. Aziz Sen Sin, hikmet sahibi sensin." Bizim peygamberimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

— İbrahim Peygamber benim dedemdir. Onun Hak Teâlâ'dan "benim oğullarımdan bir peygamber gönder" diye istediği peygamber de Ben'im." Nitekim Allahü Teâlâ şöyle buyurmuştur:

"Hak Sübhanehu ve Teâlâ Müminlere, kendi içlerinden bir peygamber gönderdi." (Ali İmran sûresi, âyet: 164)

Bu âyetin ne dediğini düşünecek olursak, İbrahim peygamberin dua edip "Ey Rabbim, mü'minlere kendi içlerinden bir peygamber gönder" dediği duadaki manadan ayrı değildir.

Allahü Teâlâ, İbrahim (a.s.)'ın bu duası üzerine, Cebrâil (a.s.)'ı gönderdi. Haccın Menasık ve şartlarını ve nasıl tavaf edileceğini, Mina'ya varılmasını, Arafat dağına çıkılıp vakfeye durulmasını, Cemrelere taş atılmasını, başın traş edilmesini ve İhramdan çıkılmasını bütün bunları sırası ile Hazret-i İbrahim'e öğretti ve gösterdi. İbrahim (a.s.) da Haccını tamamladı. Oğlu İsmail'e:

— Ya İsmail!, dedi. Kıyamet günü olunca bu makam senin makamın ve senin oğullarının makamı olsun! dedi. Kâbe'yi ona ısmarlayıp Sare Hatun'un bulunduğu yere yol tuttu. Sonra Hira dağının üstüne çıktı. Kimi Şam yörelerine, kimi de Mekke çevrelerine bakındı. Daha sonra Mekke vadisini süzdü. Her tarafın dağ ve taş olduğunu gördü. Kupkuru yerlerdi. Akarsuyu yoktu. Yemiş ağacı yoktu. Bağı, bahçeleri, yeşilce çimen ve otları yoktu. Ama Şam yöresinde bağlar vardı, bahçeler vardı, ekin tarlaları, yemiş ağaçları, çayırlar ve çimenler vardı.

İbrahim (a.s.) bu hali görünce İsmail'e ve onun çocuklarına acıdı:

— Onlar bu dağ, taş arasında bu kupkuru yerlerde nasıl geçinecekler? dedi ve içi yandı. Ellerini göğe kaldırdı, yüzünü göğe tuttu. Allahü Teâlâ ve Tekaddes Hazretlerine dua etti ve şöyle dedi:

"Yâ Rabbi! Burasını emin bir belde yap ve halkından Allah'a ve Âhiret gününe kim inanırsa, onları her türlü taam ve yemişlerle rızıklandır." (Bakara sûresi, âyet: 126)

Bu duadan sonra Hak Teâlâ da ona şöyle buyurdu:

"Kâfir olan kimseleri bu dünyada az rızıklandırırım, sonra onu öteki dünyada, Âhiret'te cehennem azabından korurum. O gidilecek ateş ne kötü bir yerdir." (Bakara sûresi, âyet: 126)

O zaman İbrahim (a.s.) şöyle dua etti:

"Rabbic'al hâzel belede amine, vecnübni ve nebiyye en na'büdel esnam"

"Rabbim! Bu beldeyi güvenlikte kıl ve beni ve oğullarımı puta tapmaktan ırak et." (İbrahim sûresi, âyet: 35)

Hazret-i İbrahim, kendinden sonra gelecek oğullarının puta tapmasından korkuyordu. Onun için şöyle yalvardı:

"Yarabbi, putlar çok kişiyi yoldan çıkarmıştır. Her kim benim oğullarımdan bana uyarsa o bendendir. Oğullarımdan her kim bana âsi olursa, Sen çok bağışlayıcı ve çok merhamet edicisin." (İbrahim sûresi, âyet: 36)

Hazret-i İbrahim o türlü âsi oğullar için:

— Yarabbi, Sen onları helâk et! demedi. Çünkü:

— İbrahim, kendi oğullarına beddua etti! denilmesin diye düşündü. Ve sonra duasını şöyle devam etti:

"Ey Rabbim! Ben, zürriyetimden kimilerini, Senin mukaddes evinin yanında iken ot bitmeyen bir vadiye bıraktım. Bunu Sana tapsınlar diye yaptım. Yarabbi! İnsanların kalbini onlara eğdir. Tâ ki başka şehirlerden yemiş ve nimetleri onlara götürsünler ve onlar da Sana şükretsinler." (İbrahim sûresi, âyet: 37)

"Hak Teâlâ da Hazret-i İbrahim'in duasını kabul etti. Şimdi bile Mekke'de ekin ve yemiş çok yetişmez, başka şehirlerden gelir. Mısır ve Yemen'den ve daha başka yörelerden o derece ekin ve yemiş gelir ve Mekke'de o kadar toplanır ki, yetiştikleri yerde bile o kadarı yoktur." İbrahim (a.s.) daha da dualarda bulundu. Bu duaların tümünü buraya alıyoruz.

"Ey Rabbim! Sen, her gizlediğimizi ve açıkladığımızı bilensin! Ne yer'de, ne Gök'te hiçbir şey Allah'a gizli kalmaz. Yaşımın ilerlediğinde bana İsmail'i ve İshak'ı ihsan eden Allah'a hamd olsun. Gerçekten, Rabbim duayı kabul edendir. Yarabbi! Beni gereği gibi namaza devamlı kıl, zürriyetimden böyle kimseler yarat. Ey Rabbimiz! Sen duamı kabul eyle. Ey Rabbimiz! Hesap günü olan Kıyamet gününde, beni, anamı, babamı ve bütün mü'minleri bağışla, gufrana erdir." (İbrahim sûresi, âyet: 38-41)

Hak Teâlâ İbrahim (a.s.)'ın bu dualarını kabul etti.

Ve ona şöyle emir buyurdu:

"Evimi tavaf edenler için, orada oturanlar için, rükûa ve secdeye varanlar için iyice temizle. Bütün insanlara HACCI ilan et, bildir. Gerek yaya olarak, gerek, uzak yollardan ve gerekse binek üstünde onun katına gelsinler." İbrahim (a.s.) bu emri alınca:

— Yarabbi! dedi, kimi çağırayım ki bu dağlık yerlerde adam yok, benim sesimi kim işitir? O zaman Cebrâil (a.s.)

— Ey İbrahim! dedi, sen halka seslen; "Gelin, Allah'ın evini ziyaret edin" diye onları çağır. Hak Teâlâ onların bu davetini işittirir.

Hak Teâlâ'nın bu emri üzerine İbrahim (a.s.):

— Ey insanlar! diye nida etti. Allahü Teâlâ sizin için bir ev yaptı ve sizi Haccetmeğe davet etti. Allah'ın evini ziyaret edin.

Ve o zaman Allahü Teâlâ Hazret-i İbrahim'in sesini dünya halkına uzakta olanlara, gaipte iken dünyaya geleceklere bile işittirdi. Ve Allahü Teâlâ'nın Haccı mukadder ettiği kimseler, Hazret-i İbrahim'in sesini duyunca:

— **"Lebbeyk -Allahümme Lebbeyk- lebbeyke lâ şerike leke lebbeyk, innel hamde venni'mete leke velmülke lâ şerike lek!"** diye cevap verdiler. Allahü Teâlâ'nın Haccı nasip etmediği kimseler ise davet sesini duydular, fakat sustular, dilsiz kesildiler.

— **Lebbeyk!** demediler. Nice kimseler vardır ki, Kâbe'ye gitmeğe hazırlanırlar, sonunda bir kolayını bulup gidemezler. Onlar O:

— **Lebbeyk!** diye cevap vermeyen taifedendir. Öyle ki, ne kadar çalışıp, çabalasalar Hacca gitmek nasipleri olmaz. Fakat nice kimseler de vardır ki, gücü yetmez ama bir yolunu bulurlar. Hacca giderler. Bunlar Hazret-i İbrahim'e:

— **Lebbeyk!** diye cevap verenlerdendir:

* * *

İbrahim (a.s.) dualarını bitirince Şam'a hareket etti ve Sâre Hatun'un yanına geldi. Onunla ömür geçirdi. Her yıl da, vakti gelince, Kâbe'yi ve oğlu İsmail'i ziyaret ederdi, yine Şam'a dönerdi, Sâre Hatun'a gelirdi.

* * *

SÂRE HÂTUN'UN ÖLÜMÜ

Sâre Hatun İshak (a.s.)'a gebe olduğu, yüklü bulunduğu zaman 70 yaşındaydı. Bundan sonra 60 yıl daha yaşadı. Ömrü 130 yıla varmıştı. (Sâre, biliyoruz ki İbrahim (a.s.) babası Azer'in erkek kardeşi Haran'ın kızıydı. [Kimileri "Haran meliki'nin kızıydı" demişlerdir ki o da Azer'in kardeşiydi.] Sâre'nin anası bir prensesti. Adına Havzâ bint Kûsâ derlerdi. Kûsâ, Babil ülkelerinden birinde padişahtı. Irakta bulunan Kûsi ırmağını bu melik kazdırdığı için ırmağa da Kûsi adı verilmişti. Nice yıllar geçince İbrahim (a.s.)'ın oğlu İshak büyümüştü. O da evlendi, bir oğlu dünyaya geldi. Adı **Yakub**'dur.

Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Biz (İbrahim'e) İshak ve Yakub'u ihsan ettik." (En'am sûresi, âyet: 84)

İshak'ın da iki oğlu olmuştu. Birisi İys, birisi de Yakub'du. İkiside bir karından, ikiz olarak, doğmuştu. Yakub, İys'in ayak ökçesine yapışıp birlikte doğmuştu. Yakub, Kur'ân-ı Kerîm'de çok anılmıştı. İys ise anılmamıştır. Yakub, Allah'ın peygamberidir. Onunda oğullarından nice peygamber ve peygamber oğulları gelmiştir. İysoğullarından hiçbir peygamber gelmemiştir. Kendisi de peygamber değildi. Sâre Hatun hayatta iken İshak'ın iki gözü de görmez olmuştu.

(Kimileri de İys'le Yakub İbrahim'in oğludur, fakat Sâre öldükten sonra İbrahim (a.s.) başka bir kadın aldı, bunlar o yeni hatundandır, derler. Fakat, gerçek olan budur ki İys te, Yakup ta İshak'ın oğullarıdır.)

Sâre Hatun'un yaşı yüz otuzyılı doldurunca ömrünü tamamladı. Hazret-i İbrahim'in oturduğu Filistin'e Kenan illerinde kendisini gömdüler. Sâre'nin sağlığında Hazret-i İbrahim, hiçbir kadınla evlenmemişti. Fakat o ölünce Yakır kızı Kontura adında bir kadınla evlendi. İbrahim (a.s.)'ın o kadından altı oğlu oldu. Birinin adı Bead, ikincisi Meran, üçüncüsü Medyen, dördüncüsü Geysan, beşincisi Üstüva, altıncısı, Sûh adındaydı. Sâre'den İshak, Hâcer'den de İsmail (a.s.) dünyaya gelmişti. Ve böylece sekiz oğlu oldu ve nesli türedi.

Kur'ân-ı Kerîm de şöyle buyurur:

"Hem İbrahim'e, hem İshak'a bereketler verdik. Her ikisinin zürriyetinden mü'min olan da var. Nefsine zulmeden de var." (Saffat sûresi, âyet: 113)

İBRAHİM (A.S.)'IN ÖLÜMÜ

Hak Sübhâne ve Teâlâ Hazretleri İbrahim (a.s.)'a:

1– Dünya saadet ve devletini,

2– Ahiret saadetini,

3– Birçok oğul,

4– Ve çokta ömür vermişti.

Ömrü sona yaklaşınca, mubarek sakalına ak düştü. İbrahim (a.s.) bu akları görünce, şaştı kaldı. Bu şey nedir Yarabbi! dedi. Sonra bir ses duydu.

Bu ses ona:

— Bu vakar, izzet ve aklın kemali ve sükunudur! dedi.

Hazret-i İbrahim:

— Yarabbi, benim hilmimi, aklımı ve vakarımı artır! diye dua etti.

Hak Teâlâ Hazretleri dine ve peygamberliğe ait işleri ona vermişti. Ve ona (Halilim) dedi. Onun belinden oğullar gelirdi. Nicesini de peygamber yaptı. Beytullah'ı (Allah'ın evi)'ni yapmak şerefini ona verdi. Haccetmeyi ona öğretti. Hac buyruğunu tamamlayınca, dünya ve âhiret işlerinden o güne dek ne varsa hepsini İbrahim (a.s.)'a verdi. On sünnet buyurdu. Din sünnetlerinden beşi başta idi:

1– Mazmaza (ağzı çalkalamak),

2– İstinşak (burnu temizlemek),

3– Bıyık kesmek,

4– Misvâk kullanmak,

5– Sakalı taramak (büyük boy abdesti gereğince saçı uzun olan kimse saçları ovalayıp ayırmalı ve temizlemelidir. İbrahim (a.s.) ile bizim peygamberimizin saçları uzundu.)

On sünnetten öteki beşi de vücuddaydı:

6– Tırnak kesmek,

7– Koltuk altı kılını gidermek,

8– Kasık kıllarını kesmek,

9– Sünnet olmak,

10– Kazâ-yı hacet edince taharet etmek, temizlenmek.

* * *

Hak Teâlâ Hazretleri bu on sünneti İbrahim (a.s.)'a dinde pâk, temiz olmak için emir buyurmuş, o da yerine getirmişti. Ve Hak Teâlâ ona otuz haslet daha buyurdu ki, on tanesi Tevbe sûresinde buyurulmuştur:

"Tevbe edenleri Allah'a ibadet edenleri, hamdedenleri, bir şehirden bir şehre giderken dinini saklayanları, namazda rükûa varanları, secde kılanları, iyiliği emredip kötülükten alıkoyanları ve Allah'ın şeriat hükümlerini koruyanları, bu mü'minleri, Cennet ile müjdele." (Tevbe sûresi, âyet: 112)

İbrahim (a.s.), bu on haslete vefa göstermişti. Kendisi, çünkü, tevbe ederdi, hamdederdi, bir şehirden bir şehre girerken dinini gizli tutardı, (orucunu tutardı) rükûa eğilir, secde kılardı. İyiliği emreder, kötülüğü menederdi. Böylece Hak Teâlâ'nın emrini tutuculardan ve iman edenlerdendi. Hak Teâlâ da ona müjdeler vererek, Ahzap sûresinde öteki on hasleti şöyle buyurdu:

"Bütün Müslüman erkekler, bütün Müslüman kadınlar, mü'min erkekler ve mü'min kadınlar, ibadete devamlı erkekler ve ibadete devamlı kadınlar, sadık erkekler ve sadık kadınlar, sabreden erkekler ve sabreden kadınlar, alçak gönüllü erkekler ve alçak gönüllü kadınlar, sadaka veren erkekler ve sadaka veren kadınlar, oruç tutan erkekler ve oruç tutan kadınlar, namuslarını koruyan erkekler ve namuslarını koruyan kadınlar, Allah'ı çok çok anan erkekler ve kadınlar için Allahü Teâlâ büyük bir mükâfat hazırlamıştır." (Ahzap sûresi, âyet: 35)

İbrahim (a.s.) bu on hasleti de yerine getirdi. Ve otuz hasletten altısı da Mü'minûn sûresindedir ki, Hak Teâlâ şöyle emir buyurmaktadır:

"Gerçektir ki, mü'minler zafer kazanmıştır. Onlar ki, namazlarında tevazuun ve korkunun sahibidirler. Onlar ki, sözden ve faydasız işten uzaklaşırlar. Onlar ki zekatlarının işlerini yaparlar. Onlar ki ırzlarını korurlar. Onlar ki emanetlerine ve ahitlerine saygılıdırlar. Onlar ki namazlarını gereği gibi kılarlar." (Mü'minun sûresi, âyet: 1-9)

Hak Teâlâ, otuz hasletten dördünü de Meâric sûresinde buyurdu:

"Ancak namaz kılıp, namazlarında devamlı olanlar, mallarında yoksul ve yoksuna belirli bir hale tanıyanlar, ceza gününü doğrulayanlar, Rablerinin azabından korkanlar böyle değildir. Onlar ki, şahitliklerini gereği gibi yaparlar." (Mearic sûresi, âyet: 22-27 ve 33)

Bu hasletlerin hepsi İslam'ın rükünlerindendir ve dinin edepleridir. Ve İbrahim (a.s.) bütün bu hasletleri üzerinde topladı, hepsini yerine getirdi ve Hak Teâlâ Hazretleri de kendisini:

"Ve ibrâhimellezi veffâ."

"Çok vefalı İbrahim." (Necm sûresi, âyet: 37)

diye öğdü. Ve Hak Teâlâ bu hasletlerin hepsini onda bütünledi. Ve bu hasletlerin hepsini de bize verdi. Ve bizim şeriatımızda da buyurdu. Ve:

— Bu dini ki size verdim, atanız İbrahim'in dinidir "Millete Ebiküm İbrahime" diye buyurdu. Ve şu Âyet-i Kerîme ile biz müslümanlara şu emri verdi:

"Allah uğrunda hakkiyle ve onun için cihatta bulununuz. Allah, dinini muzaffer etmek için sizi seçti. Din işlerinde bir güçlük ve darlık yüklemedi. Bu sizin atanız İbrahim'in dinidir. Size daha önce de, bu kitapta da müslüman adını vermişti ki peygamber size şahit olsun, sizde nâsa şahit olasınız. Artık namazı dosdoğru kılın! Zekâtı verin, Allah'a sıkıca sarılın. Sizin yârınız, yardımcınız O'dur, O ne güzel yâr, ne güzel yardımcıdır." (Hac sûresi, âyet: 78)

* * *

Ve Allahü Teâlâ Hazretleri

Bizim peygamberimiz (s.a.v.)'e şöyle buyurdu:

"Sonra, ey Muhammed! sana şöyle vahyettik, doğru yola yönel ve İbrahim'in dinine uy." (Nahl sûresi, âyet: 123)

Hak Teâlâ bu bizim dinimizi İbrahim'e tamamladı. Ona gökten Suhuflar indirdi.

Ebuzer Gıfari (r.a.) der ki:

— Birgün peygamber (s.a.v.)'e gelip: "Hak Teâlâ gökten kaç suhuf indirdi?" diye sordum. Resulüllah (s.a.v.) bana: "Yüz dört suhuf indirdi. On suhuf Âdem'e, Otuz suhuf İdris'e, elli suhuf, Şit'e, on suhuf İbrahim'edir ki yüz suhuf eder. Tevrat'ı Musa'ya, Zebur'u Dâvud'a, İncil'i İsâ'ya ve Kur'ân'ı da bana indirdi" diye buyurdu. Nitekim Kur'ân'da da vardır. Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Bu, (ahiretin bekası) muhakkak ki önceki sahifelerde (Suhufta) da, İbrahim ile Musa'nın Suhufu'nda da vardır." (Alâ sûresi, âyet: 18-19)

Diye buyurur! dedi. Sonra ben yeniden:

— Yâ Resûlâllah! İbrahim (a.s.)'ın suhufunda neler var? diye sordum. O da:

— Nasihatlar ve mev'izeler vardır! dedi. O övgülerden bir kaçı şöyledir:

— Ey benim kulum, sana padişahlık verdim. Halka havale kıldım. Sen mazlumları zalimlerin elinden kurtarasın ve mazlumları bana duacı etmeyesin diye. Çünkü mazlumun duasını, hatta kâfir de olsa ben geri çevirmem.

— Akıllı olan kimseye vaktini dörde bölmesi gerektir. Birisi Hak Teâlâ'ya münacat saatidir. Muratlarını diler. İkincisi, Hak Teâlâ'nın yüce ve acaip san'atını ve verdiği nimetleri düşünür. Üçüncüsü, kendi amellerinin hesabını eder. Dördüncüsü, ibadet etmeğe kuvvet, güç bulabilmesi için helâl yemek ve içmek vaktidir.

* * *

Akıllı olan bir kimsenin şu üç şeyi yapması gerektir:

1– Ahiret için hazırlık yapmak

2– Dünyadaki gerekli işleri onarmak,

3– Helâl şeylerden lezzet almak.

* * *

Yine akıllı bir kimseye şunlar gerektir:

1– Kendi zamanını bilme,

2– İşini işleme,

3– Dilini saklama.

* * *

Her akıllı kişi, yalnız gerekli yerlerde az söz söyler. Hazret-i Muhammed (s.a.v.):

— Yâ Ebûzer! İşte bunlar İbrahim (a.s.)'ın sahifelerinde vardır.

İbrahim (a.s.) da bunlara vefa gösterir, Hak Teâlâ'nın emirlerini yerine getirirdi. Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"İbrahim'in Rabbi, Onu, birkaç kelime ile denedi. İbrahim onlara hakkı ile vefa ettiğinden (Hak Teâlâ): Seni insanlara İmam (Öncü) yapacağım, dedi." (Bakara sûresi, âyet: 124)

İbrahim (a.s.) o zaman kendisi için şöyle dua etti:

"Rabbim bana akıl ve hikmet bağışla. Salih kullara ulaştır. Sonradan gelenler arasında adımı, şanımı yükselt. Beni nâim (nimetler) Cennet'ine girenlerden eyle." (Şuarâ sûresi, âyet: 83-85)

Hazret-i İbrahim'e senâ edenler, müslümanlardır ki namazda tahiyyatta şöyle dua ederler:

"Allahümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed, kemâ salleyte alâ İbrahime ve alâ âli İbrahim. İnneke hamidün mecid."

"Ey Allahım! Sen Muhammed (s.a.v.)'e ve Muhammed (s.a.v.)'in âline, İbrahim (a.s.)'a ve onun âline salat ettiğin gibi salât eyle."

Hak Teâlâ ona, şunu buyurdu:

"Bu dünyada ve Kıyamet Günü'nde salih olanlara mükafatlarını verdim, diye buyurdu." (Nahl sûresi, âyet: 122)

Bütün halk topluluklarında her dinin mensupları Hazret-i İbrahim'i çocuklarına öğmekten, geri kalmazlar. Tastik ve dua ederler. Biz ki İbrahim (a.s.) dinindeniz, ona uyanlardanız. Ve dünyada her peygambere bir insan topluluğu inanmıştır. Nitekim Musa'ya Yahudiler inanmıştır. Hristiyanlar İsâ'ya inanmaktadırlar. Yahudiler, İsa (a.s.) inanmış değildir. Muhammed Mustafa (s.a.v.)'e ne Hristiyanlar, ne Yahudiler inanmışlardır. Ve onlarda:

— Bizim dinimiz İbrahim dinidir! Davasındadırlar. İbrahim (a.s.) da onlardan bîzardır. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'in içinde Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"İbrahim, ne Yahudi idi, ne de Nasrani idi. Dosdoğru, halis Müslim'di ve müşriklerden değildi." (Ali İmran sûresi, âyet: 67)

Hanif, dini pak, teni pâk demektir. Bütün pâk sünnetleri halkın içine o getirdi. Ve yine Hak Teâlâ şöyle buyurmuştur:

— İbrahim'e en yakın olanlar; halkın ona uyanlarıyle peygamberlerin ona tâbi olanlarıdır! Mü'minler İbrahim (a.s.)'ın koruyucusu (vekilidir) ve Hak Teâlâ mü'minlerin koruyucusudur.

Hak Teâlâ:

"Vallahü veliyyül mü'minîn!" diye buyurmuştur.

* * *

ÖLÜM MELEĞİNİN HAZRET-İ İBRAHİM'E GELMESİ VE SORUDA BULUNMASI

İbrahim (a.s.) Sâre Hatun'dan sonra altmış yıl daha yaşadı. Ömrü 200 yıla erişmişti. Sâre 130 yaşında öldüğü zaman o 140 yaşındaydı. Kendisi Sâre'den 10 yaş büyüktü ve yaşı 200 yılı bulunca Hak Teâlâ Azrail'e (Yâ Melekel-Mevt) dedi. Var, yürü, Halilim, dostum İbrahim'in ruhunu al. Ruhunu kabzeyle. Ama sakın incinmesin! Kendi rızasiyle al! diye buyurdu. Hazret-i İbrahim, sakalına ak düştüğü zaman Allahü Teâlâ'ya:

— Bu nedir? diye sormuştu. Hak Teâlâ:

— Vakâr (Alâmetî)dir dedi. Hazret-i İbrahim:

— Yarabbi, bu vakarı arttır! dedi. Sonra sormuştu:

— Bundan sonra ne olur?

— Hak Teâlâ şöyle buyurmuştu:

— Ölüm!

İbrahim (a.s.):

— Yarabbi, demişti, beni öldürme! Tâ ki dünya ve Âhiretle ilgili işlerimi bitireyim. Beni öyle bir vakitte öldür ki, Senden ölümü ben isteyeyim! Hak Teâlâ Azrail (a.s.)'a bu sebeple:

— İbrahim'in canını rızasiyle al! diye buyurmuştu. Azrâil de buna şaşıp kaldı.

— Bir kimse, kendi dileği ile ölüme nasıl razı olur? demişti. Her kişi ölümünden incinir. Acaba ben ona ne edeyim ki ölüme razı olsun ve incinmesin! dedi.

Azrail zayıf bir ihtiyar kılığına girdi. Öyle ki beli bükülmüş, saçı, sakalı ağarmış, burnu akıyor, gözlerinden yaşlar damlıyordu. Eli, ayağı titremekteydi. Yürüyerek İbrahim (a.s.)'ın yanına geldi, oturdu. O da ihtiyarı görünce şaşırdı:

— Bu eren olacak! Benden mutlaka bir şey ummağa geldi! dedi. Çünkü böyle bir kimse ondan bir şey istemeye gelse, Hazret-i İbrahim sevinirdi. Böyle birisine pek çok ikramda ve saygıda bulunurdu. Hemen emretti. İhtiyarın önüne sofra kurdurdu, yemek getirtti ve ona:

— Ey ihtiyar! Yemekten buyur ye! Sonra muradın ne ise onu da veririz! dedi.

Azrail (a.s.) titreyerek zahmetle, yemekten, bir lokma aldı. Eli, başı titrediğinden lokmayı ağzına götüremiyordu. Onu, bir, iki kere elinden düşürdü. Kimini sakalına bulaştırdı, kimini de göğsüne dökerdi. Kimi de ağzına ve burnuna sokar, kulağına iletirdi. Sözün kısası, Azrail (a.s.) bin türlü güçlükle o lokmayı ağzına götürdü. Yine göğsüne ve sakalına döküldü. Hazret-i İbrahim ihtiyarın haline baktı. Şaşırdı, kaldı.

— Ey Erenler! Ne kadar yaşadın? Kaç yaşındasın ki, bu düşkün hale geldin? diye sordu. Azrail:

— İki yüz iki yaşındayım! diyerek İbrahim (a.s.)'ın yaşından iki yaş fazla söyledi:

— Hak Teâlâ Hazretleri benim ömrümü uzattı. Bu hale getirdi. Vaktiyle beni öldürmedi! dedi.

İbrahim (a.s.):

— Ey ihtiyar, bir kimse ikiyüz iki yaşına erse senin gibi mi olur? diye sordu. Azrail (a.s.)

— Evet! dedi. İbrahim (a.s.):

— Yarabbi, benim canımı al. İkiyüz iki yıla ulaştırma! dedi. Ve o anda Azrail (a.s.) İbrahim (a.s.)'ın karşısına dikildi. Onun kendi rızası ile canını aldı.

İshak (a.s.) İbrahim (a.s.)'ı yıkadı. Kefene sardı. Namazını kıldı. Filistin'de Kenan ilinde Sâre Hatun'un yanına gömdü.

* * *

İBRAHİM (A.S.)'IN "YARABBİ! ÖLÜYÜ NASIL DİRİLTİRSİN BANA GÖSTER" DEMESİ

İbrahim (a.s.)'ın ömrü yüz doksan dokuz yıla basınca, ömrünün bitmesine bir yıl kaldığı zamandı. Kâbeyi tavaf ettiği o sene, yılda bir kere, dönüp Şam'a gidiyordu. Mekke ile Şam arasındaki dağlara varınca gönlüne bir endişe düştü:

— Hak Teâlâ Kıyamet günü, ölüleri nasıl diriltecek? dedi. Kendisi Hak Teâlâ'nın Kıyamette ölüleri dirilteceğini gerçekten, biliyordu, ama nasıl dirilteceğini bilmiyordu. Bunu Hak Sübhânehu ve Teâlâ Kur'ân'da şöyle anlatmıştır:

"Hani, İbrahim, «Yarabbi, demişti, ölüleri nasıl dirilttiğini göster!» Allah ta: «Öyleyse dört kuş al dedi, onları ardından gelmeğe alıştır. Sonra onlardan bir kısmını bir dağ üstünde yerleştir. Onları çağır. Onlar sana çabucak gelirler." (Bakara sûresi, âyet: 260)

Haberlere göre, İbrahim (a.s.) dört kuş aldı. Biri horoz, biri tavus, biri karga, biri de güvercindi. Dördünü de boğazladı. Etlerini parça parça etti. Biribirine karıştırdı. Dört bölük etti. Onları dört dağ başına koydu. Başlarını da kendi yanında bıraktı. Sonra o başları önüne koydu ve dört dağın arasında durup bakınmaya başladı. Bir yel çıktı. Kuş tüylerinin birazını bu dağdan öbür dağa iletti. Bütün o tüyleri ve etleri biri birine eriştirdi. Öyle ki her kuşun tüyü ve bütün uzuvları biri birinden ayrılmış olduğu halde, hiçbiri yerinde kalmadı, sonra her et, her but yerli yerine yetişti. İbrahim (a.s.) da kuşları çağırdı. Her gövde İbrahim (a.s.)'ın önünde duran kendi başına yapıştı. Yine önceki gibi dirildiler. Uçtular ve kendi yerlerine gittiler. O zaman Hak Teâlâ İbrahim (a.s.)'a:

— Ey İbrahim, dedi. Ben ölüyü de Kıyamet'te böylece diriltirim.

Hazret-i İbrahim'in zaten inanan gönlü bir kere daha tatmin edilmiş oldu.

Müfessirler şöyle demişlerdir:

— Allahü Teâlâ'nın bu dört kuşu ayırması, Âdemoğlunun halinden dört nesneye işarettir:

A – Biri, nefsanî şehvettir ki onu düşünür, Âhiret'i unutur.

B – Biri, türlü ziynetle mağrur olur, ölüm için hazırlıkta bulunmaz.

C – Biri de, ehlini ve evladını çoğaltır, onlarla övünç duyar, ölümü anmaz.

D – Biri de helâl ve haram, mundar, pâk demez, nefsi ne dilerse verir (onu yedirir ve içirir). Hesap Günü'nü ise hiç düşünmez.

Bu kuşun da tabiatı böyle yaratılmıştı.

Horoz: Şehvete düşkündür. Ve daima bu düşkünlükle vakit geçirir.

Tâvus: Süsle mağrurdur. Ziynetle çalım taslar.

Karga: Murdar ve temizi ayırt etmez, tıkınır.

Güvercin: Yavrulama sevdasındadır.

* * *

İşte akıllı kimseler bundan ibret almalı, gözlerini gaflet uykusundan uyandırmalı. Bunların her biri insanı gaflete salar. Âhiret saadetinden uzaklaştırır. Bu hallere nazar kılıp ibret ehlinden olmalı. Gafiller zümresinden olmamalı.

İSMAİL (A.S.)'IN ÖLÜMÜ

İbrahim (a.s.) ecele erişince Hazret-i İshak onu Şam yönlerinde gömdü. Sonra, Mekke'ye Kâbe'yi tavaf etmeğe ve İsmail'i ziyarete geldi. Hak Teâlâ ikisine de peygamberlik verdi.

Hazret-i İshak'ın Mekke ziyaretleri yılda bir kere oluyordu. Hem İsmail (a.s.)'ı görürdü. Hazret-i İsmail Cürhüm kabilesinden bir kadınla evlenmişti. O kadından on iki oğlu oldu. Mekke'nin öte tarafından ise Mağrip sınırlarına, Hadramut yönlerine, Mısır, Yemen bölgelerinde kâfirler çoğalmıştı. Firavun halkı, Amalika denilen halk çok azdılar. Çok kişi Allahü Teâlâ'yı bırakıp puta tapmaktaydılar.

Hak Teâlâ, İsmail (a.s.)'ı onlara peygamber yolladı. Hazret-i İsmail 50 yıl onların arasında peygamberlik etti. Niceleri ona inandı. Müslüman oldu. Nicesi inanmayıp kâfir oldular.

Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Kitapta İsmail'i de yâd et. O sözünde sadık, Allah elçisi peygamberdir." (Meryem sûresi, âyet: 57)

"Kavmine namazı, zekâtı emrederdi. Rabbi katında (beğenilmiş) ilahi rızayı kazanmıştı." (Meryem sûresi, âyet: 55)

Elli yıl, insanları doğru yola davetten sonra, Hazret-i İsmail'in ömrü sona erdi. Yüz otuz yıl ömrü sürmüştü. Sonunda yine Mekke'ye geldi. Sonra Şam'a gitti, atasının kabrini ziyaret etti. Hem de Hazret-i İshak'ı gördü. İshak'ın İys ve Yakup adındaki iki oğlundan İys'e kızı Saliha'yı verdi. İshak (a.s.)'ı da kendisine vasi kıldı. Mekke'ye dönünce de öldü. Çocukları onu anası Hacer'in yanına gömdüler. Sonraları onunda evladı çoğaldı. Etrafa dağıldılar, gittiler, Yalnız iki oğlu Mekke'de kaldı. Birinin adı Sabit, birininki Kaydar'dı.

Bunlardan da birçok oğullar geldi. Şimdi Hicaz illerinde ve çöllerinde ne kadar arap varsa hespi İsmail (a.s.)'ın o iki oğlunun soyundandır.

İSHAK (A.S.)'IN PEYGAMBERLİĞİ VE ÖLÜMÜ

Hazret-i İshak, İsmail (a.s.)'ın ölümünden sonra 160 yıl yaşadı. Hak Teâlâ onu Şam ve Kenan illerine peygamber gönderdi. Fakat gözleri görmezdi. O sebepten uzak diyarlara gitmeye emrolunmadı. İshak peygamberin bir hatunu vardı. Adına Faka derlerdi. Kenan şehrindendi. Babası Biyvil'di. İlyasoğullarındandı.

İshak (a.s.)'ın iki oğlu vardı. İkiz doğmuşlardı. İys İsmail (a.s.)'ın kızı ile evlendi. Yakub, henüz evlenmemişti. İys avcılık yapardı. İşi gücü dağlarda geyik avlayıp av etleri yemekti. Ama Yakup, koyun güderdi. Babası ona:

— Dayılarından birinin kızını sana alıvereyim! derdi. Ama, O, istemezdi.

— Madem ki babam İshak sağdır, bana kız almak gerekmez derdi. Ana ve babasıyle birlikte otururdu.

Birgün Hazret-i İshak oğlu İys'e:

— Yâ İys! dedi. Canım, av eti istiyor! Var, benim için av avla. Kızart, getir, yiyeyim! Senin için de Hak Teâlâ'nın sana peygamberlik vermesini dua edeyim! dedi. İys, hemen av araçlarını alarak ava gitti. Anası, İshak'tan bu sözü işitince, Hazret-i Yakub'a haber verdi. Çünkü İshak (a.s.), İys'i Yakub'dan daha çok seviyordu. Ama anası da Yakub (a.s.)'ı çok sevmekteydi. Oğlu Yakub'a:

— Baban, kardeşin İys'i ava yolladı. Geyik etini pişirip getirecek. Baban onun peygamberliği için dua edecek! dedi. Sen hemen, eve git, Bir semiz koyun boğazla, kızart, pişir. Getir, baban yesin. O duayı senin için etsin. Senin peygamberliğini dilesin, dedi. Yakub'da, hemen bir koyun boğazlayıp kızarttı. Getirdi, anası aldı, İshak (a.s.)'ın önüne koydu ve:

— Oğlun kızartılmış et getirdi, el sun! dedi. İshak (a.s.)'ın gözleri görmüyordu. Eti, İys'in getirdiğini sanarak el sundu, gönlü dilediği kadar yedi, Sonra el kaldırıp Hak Teâlâ'dan dilekte bulundu:

— Yarabbi, bu kızartılmış eti getiren, bu kebabı kızartan oğluma Peygamberlik ver! dedi. İys de az sonra bir geyik avlayıp kebap edip getirmişti. Babasına:

— Baba, işte dilediğin eti getirdim! diyerek eti onun önüne koydu. İshak (a.s.):

— Ben kebabı yedim, duayı da ettim. Nasip kardeşin Yakub'unmuş! Onun için muradda bulundum. Sen gam yeme. Senin için de ayrı bir dua edeceğim! dedi.

İys Yakub'un yaptığı işe ve duanın kendisi için yapılmamasına çok üzüldü. Yakub'a kin bağladı. Ona düşman oldu. Öyle ki:

— Yakub'u öldürmem gerek! dedi. Yakub (a.s.) korktu. Öyle ki evden bile çıkamaz oldu. Anasının, babasının yanından ayrılmazdı. İshak (a.s.) İys hakkında da duada bulundu:

— Yarabbi, dedi, İys'in oğullarını dünyada çoğalt. Onları,hem de aziz kıl, saygılı et! dedi. Hak Teâlâ, İshak (a.s.)'ın duasını kabul etti. İys'in çocukları çoğaldı.

Anadolu ve batı illerine yayıldı. Şimdi dünya'da Filistin'den gayri yerlerde ne kadar yahudi kavmi varsa İys oğullarındandır.

İshak (a.s.) da 160 yıl ömür sürdü. Sonra vefat etti. İys, onu, dedesi İbrahim (a.s.) ile Sâre Hatunun yanına gömdü.

YAKUB (A.S.)'A İYS'İN DÜŞMANLIĞI

İshak (a.s.) Ahiret'e göç ettikten sonra İys'in Yakub'a olan kini ve düşmanlığı çok arttı:

— Yakub, gözüme görünmesin, onu nerde bulursam öldürürüm! dedi. Yakub da İys'in korkusundan rahat yaşayamadı, açıkta dolaşamaz, gizlenirdi. Bu hal ile birkaç yıl geçti. Yakub'un hali güçleşti. En sonunda anası:

— Ey Yakub, dedi, bu kadeşin İys, yaman kötü kişidir. Sen onunla başa çıkamazsın. Gel Şam'a git. Şam'da benim bir kardeşim var. Çok mala ve davara sahiptir. Oğullu, kızlı bir kişidir. Adına İdris oğlu Bivil oğlu derler. Kenan illerinden Şam'a gitmiştir. Senin dayındır. Şimdi Şamda duruyor. Hem de baban yerindedir. Oraya var, dayının kızını al, evlen! Yapılacak iş budur. Onun yanına var, kızını al ve İys'in korkusundan kurtul.

Yakub (a.s.) anacığının sözünü tuttu. O gece kenan diyarından çıkıp kaçtı. Şam'a gitti. Yolda onu görenler:

— Nereye gidiyorsun? deseler Yakub (a.s.) da:

— Kardeşim İys'in ilinden Allah'ıma gidiyorum! derdi. Bu sebepten Yakub'a İsrail denildi. İbrâ, gece içinde yürümek, Allah'a gidici olmak demektir.

Yakub (a.s.) Şam'da dayısı Seyyan'ın yanına geldi. Seyyan'ın kızı vardı. Büyüğüne Liyad derlerdi. Küçük kızının adı Rahil'di. Gayet güzel bir kızdı. Yakub, Rahil'i beğendi. Onu dayısından istedi. Ona:

— Anam bana senin kızını almamı vasiyet etti. Râhil'in benim eşim olmasına izin ver! dedi. Dayısı:

— Ey Yakub, dedi, benim bunca malım ve davarım vardır. Benim kızımı almak için de mal ve davar gerektir. Senin ise elinde şimdi hiçbir şey yok. Kızımı ben sana nasıl vereyim?

Yakub da:

— Her ne kadar elimde bir şey yoksa da senin yanında kalayım. Kaç yıl istersen koyunlarını güdeyim. Alacağım gündeliklerde kızının nikah akçesi olsun! dedi.

Dayısı:

— Yerindedir bu! Hangi kızımı istersin? dedi. Yakub:

— Râhil'i isterim! dedi. Dayısı:

— Hoş ola! diye cevap verdi.

Sonra, Yakub (a.s.)in yediyıl, dayısının koyunlarını gütmesi kararlaştırıldı. Yedi yıl geçince, Rahil onun karısı olacaktı. Ve yedi yıl tamam olunca, Yakub (a.s.) Râhil'i dayısından istedi. O da onun yerine büyük kızı Seyyanı verdi.

Ertesi yıl Yakub (a.s.) dayısının yanına çıkarak:

— Ey dayı, dedi, biliyorsun ki ben senden Râhil'i istemiştim. Sen, büyük kızını göndermişsin.

Dayısı:

— Evet, öyledir. Ama, ey oğul, belki büyük kız evde dururken küçük kızı vermek âdet değildir. Ben eğer sana küçük kızımı verirsem halk kınar. Şimdi büyük kızımla dirlik eyle. Eğer küçük kızımı da istersen, yedi yıl daha hizmet et. Küçüğünü de sana verereyim! dedi.

O zamanlarda, İbrahim (a.s.) dininde iki kızkardeşle evlenmek helâldi. Bu hal, Mûsâ (a.s.) zamanına kadar sürdü. Sonra Tevrat'ta bu hal haram edildi. Hak Teâlâ iki kızkardeşle birlikte evlenmeyi menetti.

Yakub (a.s.) yedi yıl daha, dayısına, hizmet etti. Dayısının ikinci kızını, yâni Râhil'i de aldı. O zaman ona çok mal ve sürü sürü koyun verdi. Ve Yakub (a.s.)'ın malı ondan da çok oldu. Yedi yıl daha dayısı ile birlikte oturan Yakub (a.s.) ilk karısından 6 oğlu dünyaya geldi. Bunlar:

— Rubil, Şem'un, Yahuzâ, Sâvi, Ziyabün ve Yestahir adındaydılar. Böylece hayli zaman geçti. Râhil hiçbir çocuk doğurmamıştı. Râhil'in bir cariyesi vardı. Adına Zülfe derlerdi. Râhil O cariyeyi Yakub (a.s.)'a bağışladı. O kızdan Yakub (a.s.)'ın iki oğlu dünyaya geldi. Birisinin adı Darin, birisinin adı Zümrat idi.

Büyük kız Seyyanın da bir cariyesi vardı. Adı Mahravi idi. O da bu cariyesini Hazret-i Yakub'a bağışladı. Ondan da iki oğul dünyaya geldi. Birinin adı Haz, ötekinin adı Enes idi. Böylece Yakub (a.s.)'ın on oğlu olmuştu. Yakub (a.s.) ihtiyarlayıp ta ömrü sona ermeğe yaklaşırken o küçük kız Râhil'den bir oğlu dünyaya geldiki, adı Yusuf idi. Böylece Yakub (a.s.)'ın oğulları onbir olmuştu. Yusuf, çocukların en güzeliydi. Yakub (a.s.) onu çok severdi. Zaten, bir babanın kaç oğlu olursa olsun, küçük oğlunu çok sever, ona daha şefkatlı olur.

Şamda yıllarca oturan Hazret-i Yakub'un malı, davarı, köleleri çok çok oldu. Sayısız derecede arttı. Yine vatanına dönmek, Kenan diyarında anasını, kardeşini görmek istedi. Dayısından izin aldı. O da izin verince yol hazırlığını gördü. Onbir oğulu, iki karısı, iki cariyesi ile yola çıktı. Bunlar davarları sürüyorlardı. Çok kalabalık kişi ile Kenan diyarının yolunu tuttu.

Fakat, Yusuf (a.s.)'ın anası olan Râhil'in babasının altından yapılmış bir putu vardı. Yakut ve incilerle ve kıymetli mücevheratla süslenmişti. Rahil, babasının o puta taptığını hiç istemezdi. Hemde o puttaki inci ve yakutlara karşı bir sevgi de duyuyordu. Ne olsa kendisi bir kadındı. Kadınlarda altın ve inciye düşkündüler. Rahil o putu çalıp yanında götürmek istedi. Oğlu Yusuf'a, babasının o putu sakladığı yeri haber verdi.

— Oğlum Yusuf, git o putu çal, bana getir! dedi. Yusuf (a.s.) da küçüktü, anasının sözüne uydu. Vardı, putu aldı, anasına getirdi. Rahil, o putun altınını attı, inci ve yakutunu ayırdı, kendisine sakladı.

* * *

Bu sebepten Yakup (a.s.)'ın oğulları Mısır'a varıp Mısır Sultanının altınları Bünyâmin'in yükünde çıkınca kardeşleri şöyle dediler:

"Bu çocuk hırsızlık etti ise şaşılmaz. Onun kardeşi de ondan önce hırsızlık yapmıştı." (Yûsuf sûresi, âyet: 78)

Yakub (a.s.) Filistin'e böylece göçtü. Kardeşi İys'in yanına gitti. Ama İys'ten hâlâ korkuyordu:

— Belki önceki kini hâlâ gönlünde saklıdır! derdi. İys ise, o yaptığı işe pişman olmuştu. Kardeşi Yakub'un başını alıp Şam'a gittiğine incinmişti. Yakub (a.s.)'a hasret çeker, onu göreceği gelince gece gün-

düz ağlardı. Bu hasreti nasıl dindireceğini bilmezdi. İys'in işi daima av avlama olduğu için avdan birgün geri kalmazdı. Yakub, kenan diyarı sınırına gelince, İys yine birkaç kişi ile ava çıkmış bulunuyordu. Yakub (a.s.) geldi. Ufukta göründü. İys te Şam yolundan bir büyük kalabalığın geldiğini ve yanlarında kadın, kız, oğlan, koyun, deve ve sığır sürülerini gördü. Şaşırdı:

— Acaba, bu gelen kimdir? Ne taifedir bu? dedi. Birkaç atlıyı gönderdi:

— Varın, şu gelenleri görün! Ne kişilerdir? Bana haber getirin! dedi. Hazret-i Yakub da o atlıları ıraktan görünce kardeşi İys'in adamları olduğunu anladı:

— Ava çıkmış olacaklar! dedi. Eski korkusundan dolayı ortaya çıkamadı. Kendi kavmi arasına gizlendi. Kâhya ve kollukcularına:

— Şu gelen atlılara bakın, dedi. Eğer size gelip "bu koyun ve davarlar kimin?" diye sorarlarsa siz: "İys'in Şam'da bir kulu vardır, Yakub adındadır, bunlar onundur! dersiniz.

Az sonra atlılar geldi. Yakub'un kafilesindekiler öğrendiklerini söylediler. Atlılar da bu haberi İys'e bildirdiler. İys Hazret-i Yakub'dan haber geldiğini işitince ağladı:

— Allahü Teâlâ, Yakub'un İys'in kulu olacağını bana göstermesin! dedi. Yakub, benim sevgili kardeşimdir, bizim saadetimizdir! dedi.

— Nerede benim o iki gözümün nuru Yakub? dedi. Bana onu gösterin! Yüzünü göreyim.

Hemen bu dileği Yakub (a.s.)'a haber verdiler:

— İys ağlıyor, seni bekliyor! dediler. Hazret-i Yakub sevindi. Kafilenin içinden sıyrıldı, İys'le buluştu. Ağlaşıp gözyaşları döktüler. Heb İys çok ağladı. Yakub'un halini sordu. Birlikte Kenan iline girdiler.

Yakub (a.s.) orada karar kıldı, oturdu. Hazret-i Yusuf'un anası Rahil'den bir oğlu daha dünyaya geldi. Adını Bünyamin koydular. Doğduğu zaman da anası Rahil öldü. Yusuf ile Bünyamin anadan öksüz kaldılar. Hazret-i Yakub'un ilk karısı Leyyan Yusuf (a.s.)'ın halasıydı,

(Araplarda ananın kız kardeşine hala derlerdi.) Hem Yusuf'u, hem Bünyâmin'i aldı. İkisini de oğulları gibi besledi. Hatta, onlardan da daha güzel baktı.

Birkaç gün geçmişti ki, Hak Teâlâ Hazretleri Hazret-i Yakub'a peygamberlik verdi. Kenan diyarının peygamberi oldu. Ora halkı ona iman ettiler, inandılar. Bir çoğu Yakub (a.s.)'a yüz tuttular. O da oranın en yüce kişisi oldu. Günden güne de devlet ve izzeti arttı. Kardeşi iys ise, Hazret-i Yakub'a peygamberlik geldiğini halkın çoğunun ona iman ettiğini ve kardeşin pek yüceliğini görünce, onu yeniden kıskandı. Gönlüne haset hırsları doldu. Birgün Yakub (a.s.)'a:

— Kardeşim, dedi. bunca zamandır ki ben bu ilde oturdum. Sen gurbete gitmiştin. Ben bu illerin büyüğü, ileri geleniydim. Hamdolsun ki şimdi sen geldin. Hak Teâlâ sana peygamberlik verdi. Seni aziz etti. Bundan sonra da izzetin ve devletin artsın. İşte il, işte ülke! Sen otur, ben gurbete gidiyorum. Bu kenan ilini sana bırakayım! dedi.

Hazret-i Yakub bu sözleri işitince ağladı:

— Ey kardeş! dedi. Ben bu kadar zaman, gurbette nice düzenimi dağıtarak seni arzuladım ve seni görmeğe geldim. Benden hatırın incindi ise gurbete ben gideyim. Sen yerinde dur! dedi. İys te:

— Eğer bu olursa Allahü Teâlâ buna razı olmaz. Allahü Teâlâ bu toprağa seni peygamber yolladı. Senin gitmen olmaz, ben giderim! dedi. Hazret-i Yakub ne kadar ağladı ve İys'i ne kadar yanından ayrılmasına razı olmadı ise de çare olmadı. İys, malını, davarını ve oğullarını ve kendi cemaatini aldı. Kenan diyarından ayrıldı. Dört bir yöne yayıldı.

Böylece İys malını ve davarını, oğullarını ve kendisiyle ilgili toplu halkını aldı. O gün Rum'un memleketine yollandı. Onun bütün oğlan çocuklarının en büyüğü Rum idi ve onu hepsinin üstüne ulu kılmıştı. İys ömrü oldukça da Rum ülkesinde oturdu. Rum'un kızı, oğlu, kızının ve oğlunun evlatları çoğaldı. Bunlar, bütün Rum ülkesini doldurdular. Bundan ötürü de bu ülkeye Rum denildi. Şimdi o Rum denilen vilayetin bir çok halkı İys kökünden ve oğlu Rum neslindendir. Ama İys soyundan yalnız Eyyüb (a.s.) Peygamber oldu, bu soydan başka hiç bir peygamber gelmedi.

YAKUB (A.S.)'IN OĞLU YUSUF (A.S.)'IN KISSASI

Haberleri rivayet edenler ve sırları açıklayanlar ve bütün din bilginleri ve tefsirciler kendi zamanlarında şu konu üzerinde söz birliği etmişler ve şöyle demişlerdir:

— Biz ne kadar hikâye kitaplarını gördük ve kıssa defterlerini okuduk ve o zamanlarda gelip geçen Peygamberlerin hallerinden ve yüce padişahların başından geçenlerden çok garip hikâyelere ve kıssalara tesadüf ettik. Ama Hazret-i Yusuf kıssasından daha lâtif ve şirin hiç bir hikâye görmedik.

Hak Sübhanehü ve Teâlâ Hazretleri Âhir Zaman Peygamberi Muhammed Mustafa (s.a.v.)'e bir sûre indirdi. Hazret-i Yusuf kıssasının başını ve sonunu onda açıkladı ve bildirdi. Yusuf (a.s.)'ın hikâyesinin güzelliğine yalnız bu âyet şahittir ki Hak Sübhanehü ve Teâlâ Hazretleri o âyeti Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurdu:

"Yâ Muhammed! Sana o zamanlarda geçen kıssalardan en latifini hikâye edelim ki, o da Yusuf kıssasıdır." (Yûsuf sûresi, âyet: 3)

Din bilginleri şöyle dediler: Yûsuf sûresinin şu ilk âyetindeki;

Elif, Lâm Ra'daki elif Hak Teâlâ'nın Yakub (a.s)'a verdiği nimetler âyetine işarettir. Lam da Hazret-i Yûsuf'a kuyu içinde verdiği lutfa işarettir ki;

— Bak sana ne lûtuflar etsem gerek!

diye buyurdu. Bundan ötürü de Yûsuf (a.s.) sabırlar gösterir ve belâyı geçirmek, ondan kurtulmak ona kolay gelirdi. Râ da Hak Teâlâ'nın re'fetine, acımasına ve esirgemesine işarettir ki bu yakınlıkları Yûsuf (a.s.) kardeşlerine göstermişti. Nitekim kardeşlerinin ettiği günahları o da bağışlayıp yarlıgadı.

Yûsuf (a.s.)'ın hikâyesinin aslı şudur: Hazret-i Yakub Kenan diyarına gelmişti. Kardeşi İys o diyarı bırakmış, Rum iline gitmişti. Hazret-i Yakub'un oğulları da tamam on iki oğul oldu. Bu on iki oğul arasında Hazret-i Yûsuf çok güzeldi. Hazret-i Yakub, Yusuf'u çok

sevmekteydi. Çünkü onun anası ölmüş, küçük kardeşi Bünyâmin de memede kalmıştı. Ona halası bakmaktaydı. Hazret-i Yakub'un İshak (a.s)'dan bir kız kardeşi vardı ki, bütün kardeşlerin o en büyüğü idi. Hem de Hazret-i İshak öldüğü zaman o, bu kızını vâsi kılmıştı. Bu kız Hazret-i Yakub Kenan iline gelince, Yakub (a.s.)'ı ve onun çocuklarını gördü. Yusuf'un güzelliğine şaştı, kaldı. Onun yüzünün güzelliğine sevgi duydu, âşık oldu. Ve o kadar sevdi ki Hazret-i Yakub'a:

— Ey kardeşim Yakub! dedi Senin bunca çocukların var. Hatunun da yalnız değil. Oğullarından birini bana ver, ona ben bakayım. O benimle olsun.

Hazret-i Yakub da:

— Hangisini beğenirsen onu al, dedi. O hatunda Hazret-i Yûsuf'u aldı. Evine götürdü. Orada onu yedirdi, içirdi, onun terbiyesi ile uğraştı. Hazret-i Yûsuf'u babası Hazret-i Yakub'un göreceği geldikçe kız kardeşinin evine gider, Yusuf'u görürdü.

Hazret-i Yûsuf iki yaşına basınca babası, Hazret-i Yakub'un ona karşı sevgisi ve hasreti arttı. Yûsuf'un kız kardeşinin evinde kalmasına ve arada sırada gidip onu görmesine gönlü razı olmadı. Kız kardeşine:

— Ey kızkardeşim! dedi. Yûsuf'un ayrılığına dayanamıyorum. Kerem kıl, Yûsuf'u yine bana geri gönder, dedi. Kız kardeşi onu geri göndermeğe razı olmadı. Ona:

— Yûsuf'u bana önceden verdin. Ben de onsuz olamam. O şimdi benim oğlumdur. Onu ben de seviyorum. Sana geri vermem, dedi.

Hazret-i Yakub da:

— Elbette onu bana vermeyince, olmaz. Ben onsuz olamam, dedi. Kadın, Hazret-i Yakub'un, Yûsuf'u mutlaka almak istediğini görünce:

— Mademki onu mutlaka almak istiyorsun, o, bir hafta benimle olsun, yanımda kalsın. Onun yüzüne doyunca bakayım, sonra sen alırsın, dedi. Hazret-i Yakub da buna razı oldu. Yûsuf o hafta halasının yanında kaldı. Bir hafta da tamam olunca kadın kardeşi Yakub (a.s.)'ın Yûsuf'u gelip alacağını gördü. Bir hile düşündü, bir oyun kurdu. Bu hile şuydu: İbrahim Peygamber dininden İsâ peygamber zamanına gelinceye kadar şeriatin hükmü şöyle idi ki bir kişi başka bir

kişinin davarını çalsa, uğurlasa (davarın sahibi o davarını hırsızın elinde bulsa o hırsız davarın sahibinin kölesi, kulu olur) diye hüküm giyerdi. Bu hükümden ancak ya davar sahibinin ölmesi veya kendisini azad etmesi ile kurtulurdu.

Hazret-i İshak'ın vaktiyle bir kuşağı vardı. Bu kuşak ona babası İbrahim (a.s.)'dan kalmıştı. İshak (a.s.):

Bu kuşak atamın mübarek bir hatırasıdır, diyerek onu saklar, durdu. Onu gayette aziz ve mübarek sayardı. Hatta İshak (a.s.)'ın oğulları şöyle derlerdi:

— Dedemiz İbrahim (a.s.)'ın kurban eylemek istediği oğul, babamız İshak'tı. İbrahim (a.s.) onu kurban etmek istediği zaman elini ve ayağını o kuşakla bağlamıştı.

Bundan ötürü de İshakoğulları o kuşağı çok sayarlar, onu çok saygılı ve mübarek tutarlardı. Hazret-i İshak öldüğü zaman en büyük kızı, işte bu hatundu. Ve bu kadın o kuşağı sandığında saklamıştı. Onu sandıktan çıkardı. Hazret-i Yûsuf'un gömleğinin içinden onun beline kuşattı. Hazret-i Yakub, Hazret-i Yûsuf'u almaya geldiği gün kadın ona çok mahzun bir yüzle çıktı. Kendisini Yakub (a.s.)'a çok üzüntü içinde gösterdi.

Yakub (a.s.) da onu:

— Ey kardeş, niçin böyle çok üzüntülüsün? dedi. Kız kardeşi de:

— Nasıl üzüntülü olmayayım? dedi. Dedem İbrahim Peygamberin o aziz ve mübarek kuşağını sandığımdan almışlar. Bugün aradım bulamadım. Ona üzülüyorum, dedi. Hazret-i Yakub da mahzun oldu, üzüldü. Abla hatun:

Evin içinde kuldan, uşaktan, oğlandan, kim varsa hepsini aradılar. Aranmayan yalnız Yûsuf kaldı. Yakub (a.s.):

Yûsuf'u da arayın, dedi. Kadın:

— Yûsuf küçüktür, ne bilsin, dedi.

O zaman Yakub (a.s.):

Mutlaka aramak gerek, diye ısrar etti. En sonra adamları gelip Yûsuf'u da aradılar. Kaybolan kuşağı Hazret-i Yûsuf'un belinde sarılı buldular. Hal böyle olunca Yakub (a.s.) utandı. Kız kardeşi de ona:

Dedemizin şeriatine uyar mısın? diye sordu. O da:

— Elimden ne gelir? dedi. Kadın da:

— Öyleyse şimdi Yûsuf benim kulum, kölemdir. Sana vermem. Ancak iki yıldan sonra âzad ederim. Ondan sonra da sen alırsın, dedi. Hazret-i Yakub, buna, gönüllü, gönülsüz razı oldu. Bu hükme baş eğdi. Yusuf'u kız kardeşinin evinde bıraktı, geri döndü, gitti. İki yıl tamamlanıncaya kadar sabır gösterdi. Tesadüf te iki yıl tamam olunca kız kardeşi de ölmüştü. Hazret-i Yûsuf da kulluktan kurtulmuştu. Hazret-i Yakub da Yûsuf (a.s.)'ı alıp, onu evine götürdü.

Hazret-i Yakub, Yûsuf (a.s.)'ı çok severdi. Onu bütün oğullarından aziz tutardı. Yanından da hiç ayırmazdı. Fakat onun, Yûsuf'u böyle çok sevdiğini gören kardeşleri Yûsuf'u kıskandılar. Ona hased ettiler. Bir akşam, Yûsuf (a.s.) bir rüya görmüştü. Bu rüyada Ay ve Güneş'in gökten yere indiğini gördü. İkisi de Yûsuf (a.s.)'ın önünde baş koydular, secde ettiler. Yusuf sabaha kadar durdu. Sabah olunca bu rüyayı babasına anlattı. Şöyle dedi:

"Ey baba, on bir yıldızla ayın ve güneşin bana secde ettiğini gördüm." (Yûsuf sûresi, âyet: 4)

Hazret-i Yakub rüya yorumunu iyi bilirdi. Hazret-i Yûsuf'a:

— Ey oğul, dedi. Bu rüyanın yorumu şudur ki; Allahü Teâlâ seni aziz kılacaktır. Sana devlet ve yücelik verecektir. Kardeşlerin de sana muhtaç olacak, el açacaklardır, dedi.

Bundan sonra da oğluna şu tenbihte bulundu:

"Ey oğlum bu rüyanı sakın kardeşlerine söyleme. Sonra sana hilede bulunurlar. Şeytan sizin büyük düşmanınızdır, dedi." (Yusuf sûresi, âyet: 5)

Sonra da şu tenbihte bulundu:

— Sakın bu sözü kimseye söyleyim, deme.

Ve sonra şöyle dedi:

"Hak Teâlâ seni kardeşlerinin üzerine seçkin kılacak, senin halin onların halinden yek, daha iyi olacak. Hem de sana rüya tabiri ilmini öğretecek ve senin üzerine nimetini tamamlayacak. Nitekim senin ataların ve dedelerinin üzerine de nimeti tamam etmiştir." (Yûsuf sûresi, âyet: 6)

Yûsuf (a.s.) gerçi bu rüyayı gördüğünü başka bir kişiye söylemedi, amma o vakitte birlikte olduğu kimselerden bu haber çıktı, yayıldı. Kardeşleri bunu işittiler, Hazret-i Yûsuf'un bu rüyasını ve babasının yorumladığını öğrenip bildiler. Son derece perişan oldular, bir araya geldiler. Danıştılar, görüştüler ve Yûsuf (a.s.)'ı ortadan kaldırmak, helâk etmek için söz birliği ettiler. Ve şöyle dediler:

"Yûsuf ile kardeşi babamızın yanında bizden daha sevgilidir. Biz on kişi oğluyuz. Hiç birimize o kadar itibar ve himmette bulunmuyor ki yalnız Yusuf'a gösteriyor. Bu bizim babamız çok azgınlık içindedir." (Yûsuf sûresi, âyet: 8)

On kardeş bir araya oturdular. Şöyle bir tedbir aldılar:

"Yûsuf'u öldürün. Ya da bir ırak yere bırakın. Öyle ki onu orada yırtıcı hayvanlar yesin. Babanız yalnız size kalsın. Bu (söylediğimiz) şeyi yapalım. Sonra Allahü Teâlâ'ya tevbe kılalım. İstiğfar edelim, iyi ameller üzere olalım, dediler." (Yûsuf sûresi, âyet: 9)

Daha sonrada böylece babamızın buyruğuna itaatlı olalım ki, Allahü Teâlâ günahımızı bağışlasın, babamız da bizden hoşnut olsun, dediler. Bunların tedbir almakta en büyük kardeşleri Yahûda idi. Hepsi de onun sözünü tutarlardı. O şöyle dedi:

"Yûsuf'u öldürmeyin. Çünkü adam öldürmek ulu iştir. Büyük hatadır. Ama onu götürün, yola yakın bir kuyuya bırakın. Bir yolcu kervanı onu kaybolmuş mal olarak alsın. Eğer yapacaksanız böyle yapın." (Yûsuf sûresi, âyet: 10)

Evet, en büyük kardeş bu düşüncede idi ki, Yûsuf kuyuya atılırsa kuyu içinde ölür giderdi, böylece onun ölümünü kimse bilmezdi. Veya yolculardan birisi onu bulur, alır, gider, bir memlekette satar, yine bundan da kimsenin haberi olmazdı. Böylece de Yûsuf'tan hepsi kurtulurlar, kanından da bir günaha girmemiş olurlardı.

* * *

Bu kitabın yazarı der ki; Yûsuf (a.s.)'ın kıssasını okumazdan önce sana nasihatim, öğüdüm şudur. Hazret-i Yûsuf'un kardeşleri Yûsuf (a.s.) hakkında ettiklerini işitip onlara kötü inançlarda bulunma. Onlar için yaramaz söz konuşma. Hazret-i Yûsuf'un kardeşleri peygamber oğullarıdır. Kendilerinin peygamberlikleri hakkında ihtilâfa düşülmüş.

Yûsuf (a.s.) hakkında onlar neler ettilerse, onlar geçti. Hazret-i Yûsuf'un da başına ne geldi ise onlar da geçti. Sonra onlar Yûsuf'la buluştular. Biribirleriyle barıştılar. Babaları da onlardan hoşnut kaldı. Hak Teâlâ onların suçlarını bağışladı. Şimdi Hazret-i Yûsuf ve babası ve kardeşleri de Cennet içinde rahattırlar. Sakın sen onları gönülden sevmemezlik etme. Onlar hakkında kötü yaramaz inançlarda bulunma. Yanlışlıklar yaparak günahkâr olmayasın. Allah'ın velilerini inkâr edip Cehennem'e girmeyesin. Onlar bu şeyi yapmazdan önce tedbir göstermiş oldular. Sonra tevbe etmelerini ve babalarının onlardan hoşnut olmalarını bile düşündüler. Bu işleri Yûsuf (a.s.)'a gerçekte eden Hak Teâlâ'dır. Kardeşleri görünüşte bir surettir. Bundan maksat şudur ki, bir nice belâ ve zahmet Yûsuf (a.s.)'ın başına geldi. Ve Hazret-i Yûsuf bunlara sabrettiği için sabredenler mertebesini bularak, Hak Teâlâ katında izzeti ve mertebesi, derecesi artması içindi. Bu işin onun başına gelmesine nice türlü hikmet vardır ki Ademoğlu'nun ona aklı yetişmez. Sen bir işin görünüşüne bakıp Enbiyâ hakkında kötü düşüncelerde bulunma. Bu Allahü Teâlâ'ya karşı âsilik olur.

* * *

Şimdi asıl meramımıza gelelim:

Böylece Hazret-i Yûsuf'un kardeşleri şu şeyde söz birliği ettiler ki Yarın iki gün babalarında izin istesinler ve Hazret-i Yûsuf'u koyun gütmeğe birlikte alıp gitsinler. Koyun güttükleri yerden üç fersah ileride bir kuyu vardı. Zaman zaman onlar o kuyunun çevresine giderler, orada oyun oynarlardı. Kimi kere av avlarlardı. Gece olunca yine eve dönerlerdi. Hazret-i Yakub, Yûsuf (a.s.)'ı onlarla birlikte hiç göndermezdi. Onu çok sevdiğinden ötürü bir saat bile yanından ayırmazdı. Kardeşlerinin sözlerine de inanmazdı. Yûsuf (a.s.)'a bir ziyan erişir, ya da yolunu şaşırıp kaybolur veya kardeşleri ona bir oyun, bir hile yapar bir tuzak kurar diye- korkardı ve onlarla birlikte yollamayı hiç istemezdi.

Kardeşleri şu düşünce etrafında dayanışlık ettiler. Birgün babalarından Yûsuf'u isteyecekler ve onu yanlarına alıp gidecekleri yere götüreceklerdi. Yûsuf'u orada o kuyuya bırakacaklardı. Kardeşler ağabeyleri Yahuda'ya:

Bu sözü babamıza sen söyle, ondan izin iste. Babamız seni ve senin sözünü bizden daha çok tutar, dediler. Yahuda da:

— Şimdi gelin benimle ant için. Yûsuf'u öldürmeyeceğinize beni inandırın. Yalnız kuyuya bırakacağınıza sözbirliği edin. dedi. On kardeşte ant içtiler. Yûsuf'u kuyuya bırakmaktan başka bir iş işlemeyeceklerine Yahuda'yı inandırdılar.

Sonra bu söz birliği içinde babalarının yanına geldiler. ve:

— Ey baba, dediler. Bugün kardeşimiz Yûsuf'a izin ver, o da bizimle birlikte kıra geziye gelsin, oynasın. dediler. Yakub (a.s.) bunlara cevap vermedi. Sonra on kardeşin hepsi Yûsuf'un yanına geldiler:

Ey Yûsuf! dediler. Biz bugün geziye çıkıyoruz. Sende gel. Koyunlara, kuzulara bak, gönlünü eğlendir. Hem de oyunlar oynayalım. Senin de gönlün ve gözün açılsın.

Yûsuf (a.s.) da:

— Benim de gönlüm ister, ama, babam bırakmaz? dedi. Onlar:

— Babamıza çok yalvarırız. Belki seni bırakır, bir kez sen de yalvar. dediler.

Hazret-i Yûsuf babasının yanına geldi. Ne kadar yalvarıp yakardı ise, de Yakub (a.s.) razı olmadı. Yine bütün kardeşler gelip şöyle yalvardılar:

"Ey baba, sana ne oldu ki Yûsuf'u bize emanet edemiyorsun. Biz ona hayır öğütleriz, dediler" (Yûsuf sûresi, âyet: 11)

Ve sözlerini şöyle sürdürdüler:

"Onu bizimle birlikte yolla, Onu gözetelim. Oyun oynayalım ve onu saklayalım, dediler."

Hazret-i Yakub da:

"Sizin onu alıp gitmeniz beni hüzne boğar. Hem de ben siz oynamağa başlar veya başka bir işle uğraşırsınız, Yûsuf'u unutursunuz. Onu kurt yer diye bunu istemem, dedi."

Çocuklar da:

"Biz güçlü bir topluluğuz. Yûsuf'u kurda yedirirsek gerçekten biz o vakit ziyan edenlerden oluruz! dediler."

Bu sözler üzerine Hazeret-i Yakub bir günlük izne razı oldu ve ertesi gün onlarla birlikte Yûsuf'un gitmesine destur verdi. Sabah olduğu zaman Hazret-i Yakub, Yûsuf (a.s.)'a:

— Gel, şimdi seni bir kez öpeyim, güzel, gökçek kokunu koklayayım. Belki seni bir kere daha göremem. Çünkü bu dünya ayrılık evidir, dedi. Hazret-i Yûsuf ta onun yanına geldi. Babası oğlunu öptü, kucakladı. Sonra kardeşlerine emanet etti:

Onu size ısmarlıyorum, iyi sahip olun, dedi. Onlar da:

— Peki, öyle olsun, dediler.

Hak Teâlâ bu yolda şöyle buyurur:

"En son kardeşleri Yûsuf'u alıp götürünce, onu kuyunun dibine bırakmayı kararlaştırdılar." (Yûsuf sûresi, âyet: 15)

Evet, on kardeş Yûsuf'la birlikte evlerinden çıkıp gittiler, koyunları bir fersahlık bir yerdeydi. Orada daha ileri 9 fersahlık yol yürüdüler. (Beytil Mukaddes'e yani Kudüs-i Şerife ve Mescid-i Aksâ'ya) giden yol üstünde bir kuyu vardı. Halâ da bu kuyu bugün durur. Yûsuf (a.s.)'ı o kuyunun içine saldılar. Yûsuf o gün tam on yedi yaşındaydı. Bu kuyu yol üstündeydi. Hazret-i Yûsuf'u kuyuya salmadan önce onun gömleğini çıkardılar. Oda kardeşlerinin kendisini kuyuya atacaklarını anladı. Onlara:

— Ey kardeşlerim, dedi. Beni tek başıma bu kuyuya bırakıyorsunuz, ama ben orada çıplak ne edeyim? Gövdemi ne ile örteyim? dedi. Kardeşleri de:

— Ne olacak sanki çıplak olursan? Rüyanda gördüğün o ay ve yıldızlar ve güneş sana secde ettilerdi, onlar gelirler, sana giyecek getirirler, sen hiç korkma, dediler. Sonra Yûsuf (a.s.)'ın beline bir ip bağladılar, kuyuya sarkıttılar. Bu kuyunun suyu çok boldu. Fakat suyun ortasında bir kaya parçası vardı ki sudan bir parça yukarıdaydı. Yûsuf, taşın üstüne oturdu. Belinden ipi çıkardı. Hak Teâlâ Yûsuf'un gönlüne bir ilham vererek ona:

— Ey Yûsuf, korkma, dedi, bu mihnetten yakın zamanda kurtulacaksın. Kardeşlerinin sana ettiklerini, sonra sen onlara haber verirsin. Onlar bilemezler.

Nitekim Kur'ân'da şöyle buyurulmuştur:

"Biz Yûsuf'a vahiyde bulunduk ve bu belâdan tez kurtulacaksın, kardeşlerine de sana ettiklerini, onlar farkında olmayarak, haber vereceksin."

Böylece Hazret-i Yûsuf'un gömleğini alıp, onu kuyunun içine bırakıp oradan ayrıldılar. Koyunlarının yanına geldiler. Bir koyun boğazladılar. Aldıkları gömleği onun kanına buladılar. Gece olunca o gömleği ağlaya ağlaya Yakub (a.s.)'ın katına getirdiler ve onun önüne bıraktılar. Ve şöyle dediler:

"Ey bizim babamız! Senin katında günahkâr olduk. Yûsuf'u giysilerimizn yanında bıraktık. Oynamaya gittik. Çok uzağa gitmişiz. Biz gelinceye kadar Yûsuf'u kurt yemiş. Biz ne kadar doğruyu söylesek, sen inanmazsın. İşte gömleğini getirdik, gör." (Yûsuf sûresi, âyet: 17)

Sonra da Hazret-i Yakub'a:

"Yûsuf (a.s.)'ın gömleğini yalan kanla, Yakub (a.s.)'a gösterdiler." (Yûsuf sûresi, âyet: 18)

Ve babalarına:

— İnsan kanı, işte gömleği gör, diyerek önüne bıraktılar. Yakub (a.s.) da o kanlı gömleğe baktı. Kanları gördü. Gömlek kanlıydı. Ama hiç yırtılmamıştı. Her zaman gibi bütün sağlam duruyordu. Gömlek böyle olunca, Yakub (a.s.)'ın gönlüne kuşku düştü. Yûsuf oğluna kardeşlerinden bir hile yapıldığını anladı. Onlara:

— O kurdun şefkat ve acıması benim Yûsuf'uma sizden artıkmış ki, onu yememiş, gömleğini bile parçalamamış. Bu söylediğiniz şey yalandır, sizin düzmenizdir. Yûsuf'uma ne ettinizse ettiniz, hele varın, gidin. Elimden ne gelir?. Ben sabredeyim. Allah'a sığınayım. Allah'tan ne gelirse hoştur, güzeldir. Sabretmekten daha güzel şey yoktur, dedi. Ve:

"Sabır gökçektir, güzel şeydir. Allahû Teâlâ sabredici kullarını esirgeyicidir," diyerek bir tenha eve girdi, ağladı, gözyaşları döktü. Zaten sabrü cemil ona derler ki onda bağırmak, çağırmak, feryat yoktur. Ne elden, ne de dilden kötü şey, fena söz gelmez.

Yakub (a.s.) da hazin hazin ağladı. Gönlünü Allah'a bağladı. Oturdu, Yûsuf (a.s.)'ın o Yahuda adındaki kardeşi ise Hazret-i Yûsuf'u bir parça sevmekteydi. Öteki kardeşlerine benzemiyordu. Sabah sökünce Yûsuf'u görmeğe geldi. Ona yemek getirdi. Yukarıdan seslenip:

— Ey Yûsuf, halin nedir? dedi.

Kardeşi Yûsuf ta:

— Sessiz sessiz oturuyorum! diye cevap verdi. Yahuda da:

— Korkma, orada otur. Şu yiyeceği de al. Ben yine kardeşlerinden dilek edeyim, gelsinler, seni kuyudan çıkarsınlar! dedi ve elindeki yiyeceği bir iple aşağı sarkıttı. Hazret-i Yûsuf onu aldı. Yahuda da ayrılıp gitti. Yûsuf (a.s.), o taşın üstüne oturdu. Öylece kaldı. Kardeşlerinin geleceğini umud ederdi. Kuyudan onu çıkarmalarını beklerdi. Ama kimse gelmedi. Kuyuya atıldığı gündenberi üç gün geçmişti. O da kuyunun dibinde üç gün daha bekledi. Dördüncü gün olunca Arap kavminden bir kervan Mısır'a alış, verişe gitmekteydi. Gece olunca kervan kuyunun yanına gelip kondular. Aralarından Zaar oğlu Malik adında bir kişi vardı. Sabah olunca onu su getirmek için kuyuya gönderdiler. Bir de azat edilmiş Hintli köle vardı. O da Malik'le birlikte kuyubaşına gitti. Adına Büşrâ derlerdi. Malik'in yükünü taşırdı. İkisi de kuyu başına geldiler. Malik dolu kovayı çekmek istedi. Fakat çekemedi. Çünkü kova aşağı inince Yûsuf (a.s.) kovaya kuvvetlice sarılmıştı. Malik Büşrâ'ya:

— Beri gel. kovayı birlikte çekelim, dedi . Fakat ikiside ağır kovayı çekemediler. Aciz kaldılar. En sonunda Malik kuyu dibine baktı. Hazret-i Yûsuf'un yüzünün nurundan kuyunun, içi aydınlanmıştı. Malik, bir oğlan çocuğu kovanın ipine yapışmış durmakta olduğunu gördü:

— Aa, müjde, dedi. Koğanın içinde bir oğlan çocuk var. İpe yapışmış, Koğayı kuvvetle çekin, dedi. Binbir zahmetle ipi çektiler. Hazret-i Yûsuf'u kuyudan dışarı çıkardılar. Yûsuf'un yüzüne bakınca şaşırıp kaldılar.

Malik:

— Ne kişisin? Nasıl bir çocuksun?. Seni bu kuyuya kim bıraktı? diye Hazret-i Yûsuf'a sordular. O da onlara:

— Ben Kenan ilinden bir kişinin oğluyum. Suçum yokken kardeşlerim getirdiler, beni bu kuyunun içine bıraktılar. Sonra buradan ayrılıp gittiler, dedi. Malik te:

— Kardeşlerin seni bu kuyuya ölesin diye bırakmışlardır. Seni gö-

rünce elimizden alırlar. Bugünden öldürürler. Ben seni oğul edeyim. Hoşça tutayım. Ya da seni Mısır'da yüce bir kişiye satayım. Kimin nesi olduğunu kimseye söylemem, dedi. Malik bu yolda söz söyleyince Yûsuf (a.s.)'ın gönlü rahatladı. Sonra Malik Âzatlı köle Büşrâ'ya:

— Eğer bu çocuğu biz kuyuda bulduk dersek ya elimizden alırlar, ya da satarken alacağımız akçeye el atarlar. Bundan ötürü biz şöyle diyelim: "Kuyunun çevresinde bir topluluk vardı. Bu oğlanı bize onlar verdi. Mısırda satmamızı söylediler. Değeri akçe ile onlara kumaş alacağız" diyelim. Sana da sorarlarsa sen de böyle dersin. Mısır'a da gidince bunu satınca parasını seninle birlikte pay ederiz, dedi. Bunda söz birliği ettiler. Hazret-i Yûsuf'u alarak arkadaşlarının yanına geldiler. Öte taraftan Yûsuf'un kardeşleri döndüncü gün olunca:

— Gelin, varalım, Yûsuf'un hali ne oldu, görelim. Acaba öldü mü? Ya da bir kervan ona rastlayıp aldılar mı? Bilelim, dediler. Geldiler, kuyunun üstünde:

— Yûsuf diye ona seslendiler. Fakat kuyudan hiç bir cevap gelmedi. Kuyunun içine baktılar, hiç bir şey göremediler. Sonra da o kervanı gördüler. Onlara gelip sordular. Hazret-i Yûsuf'u da Zaar oğlu Malik'in yanında otururken gördüler. Yûsuf ta kardeşlerini gördü. Fakat bir şey söylemedi. Susup oturdu.

Büyük kardeşi Yahudâ:

— Bu çocuk senin neyindir? Nerde buldun? onu diye Malik'e sordu. Malik te:

— Kulumdur o! diye cevap verdi.

Yahûdâ:

Bu erkek çocuk bizimdir. Bizden kaçarak buraya gelmiştir, dedi. Malik te:

Madem ki sizindir, bana satın, ben alayım, Mısır'da satayım, dedi. O on kardeş te Yûsuf'u satmağa razı oldular. Yûsuf'u yirmi akçeye sattılar. Hatta o zamanlar ölçek olan gümüşe bile satmadılar. Oysa çeki ile yirmi dirhem gümüş, adet ile olan gümüşten dört akçe fazla olurdu. Hemde kıymette yirmi dört akçeden eksik olan şeyi çekiye vurmazlardı. Adetle satarlardı. Hazret-i Yûsuf'u kardeşleri kötü bir fiate sattıklarından ötürü Kur'ân'da şöyle buyurulmuştur:

"Kardeşler onu değersiz bir fiyat olan bir kaç dirhem akçeye sattılar." (Yûsuf Sûresi, âyet: 20)

Âyet-i kerîmede geçen **"Bahs"** kelimesinin anlamı **"Haram şey"** demektir. Yûsuf (a.s.)'ın da satış akçesi haramdı. Çünkü o kul değildi, aslı hür, özgür olanın ise satış akçesi haramdır.

Kimileri:

— Bahs, değerinde eksik olan şeydir, dediler. Yûsuf'u da kardeşleri kötü değere sattılar. Çünkü onlar nimet dağıtıcı, vergili, zengin kişilerdi. Yûsuf'un satışından gelecek paraya ihtiyaçları yoktu. Maksatları yalnız Hazret-i Yûsuf ırak yere alınsın, götürülsün, nerede olduğu bilinmemesiydi. Bundan ötürü de kardeşleri onu fazla bahaya satmadılar. Yalnız o yirmi akçeyi aldılar, üleştiler, her birine ikişer akçe düştü. Orada kervan göçüp gidinceye kadar kaldılar, kervandakilerin kadeşleri Yûsuf'u alıp gittiklerini gördüler. Sonra da gönüllerinde hiç bir endişe olmadan evlerine döndüler.

Hazret-i Yûsuf'un kul olmasının sebebi şuydu ki, bir gün Hazret-i Yûsuf bir kölesine kızmış, onu döğmüştü. Babası Yakub (a.s.) bunu gördü. Ona;

Bu kölenin günahı yoktur, onu niçin döğdün? diye oğluna çıkışmıştı. Ve onu korumaya kalkmayarak şefaatta bulunmamıştı. Hak Teâlâdan o zaman şu nida geldi:

— İzzetim ve celâlim hakkı için ben de Yûsuf'u kulluğa bırakacağım. Tâ ki o da kulların neler çektiğini görsün, bilsin. Böylece öteki kimseler de kölelerini hor tutmasınlar. Çünkü onları da gözeten Allah'tır.

Bir başka rivayet te şudur: Bir gün Hazret-i Yûsuf aynaya bakıyordu. Kendi yüzüne bakıp:

— Eğer ben bir kız olsaydım, bana değerimi kim verebilirdi? dedi. Hak Teâlâ da bundan ötürü Yûsuf'u kulluğa uğrattı. Hazret-i Yûsuf o kadar güzeldi ki, her ne türlü yemek yese o yemek boğazından inerken dışarıdan görünürdü.

Hak Teâlâ şöyle buyurdu:

— Ey Yûsuf! Ben sana böyle bir güzellik verdim. Sen ise aynaya bakıp şükürde bulunmuyor, kendini görüp satışa çıkarıyorsun. Biz de

seni köleliğe uğratıp kıymetini bildirelim. Tâ ki kendini sevenler, gurur içinde olanlar ve kendini büyük görenler benim katımda hor ve değersiz olduğunu bilsinler. Yine şöyle de bir rivayet vardır: Hak Teâlâ Yûsuf'a padişahlık verecektir. O ululuğa eriştiği zaman eli altında olanları ve kullarını hoş tutsun ve kibir göstermesin diye. Hak Teâlâ ona kölelik verdi. Çünkü Allah Teâlâ kibirlenmeyi sevmez.

Başka bir rivayet te şudur: Hazret-i Yûsuf:

— Bizim aslımızda, kökenimizde kul olan, köle olan yoktur, hem bizim soyumuzda kul olmak caiz değildir. Çünkü ben rüya gördüm. Padişah olsam gerektir, dedi. Allahü Teâlâ, her kişinin aslını, soyunu bilip gururlanmaması için Yûsuf'u kul, köle yapmıştı.

Vakta ki, Zaar oğlu Malik Hazret-i Yûsuf'u kardeşlerinden satın alarak kavmine döndü, onlara şöyle dedi:

Sakın bu oğlana güç işler yaptırmayın, onu hoş tutun. Bu çocuk kimdir, onu ben bilmekteyim, dedi. Böylece Hazret-i Yûsuf'u bir deveye bindirdiler, o da yolda giderken anacığının kabrine uğradı. Gerilerde kalıp kendisini deveden aşağı sarkıttı. Annesinin topraklarını kucakladı. Ve:

— Ey benim canım anacığım! dedi, kardeşlerim beni köle diye sattılar. Bana zulümde bulundular. Bana sevgini, şefkatini göstermen için senin şimdi sağ olman gerekti. Şimdi gurbet illerine düştüm. Senin ziyaretinden uzakkaldım. Mahrum oldum. Hasret Kıyamet'e kaldı.

Yûsuf (a.s.) böyle diyerek ağlayıp sızladı, figan etti. Kervan halkı onun bu halini görmeyip önden gitmişti. Fakat bir kişi kervanın ardında kalmıştı. Yûsuf (a.s.)'ı gördü. Ona:

— Niçin kervandan geri kaldın? Yoksa kaçmak mı istiyorsun.. dedi. Onun yüzüne bir yumruk indirdi. O zavallı da derin bir ah çekerek ağladı. Ağladı. Hem onu önüne kattı, kervana yetiştirdi. Hemen o anda bir gök gürültüsü koptu. Şimşekler çaktı. Yeryüzü karardı, tufan koptu. Az kalsın kervan halkı helâk olacaktı. Bunlar hemen bir yere toplandılar, kervandakiler:

— Hanginiz bugün günah işledi, doğru söyleyin?. Bu günahtan ötürü bu musibet, bu belâ başımıza geldi, dediler. Hemen Hazret-i Yûsuf'u döğen kişi ileriye çıkıp:

— Şu İbrânî köleye günahsız olarak bir tokat attım, bu alâmetler ondandır, dedi. Kervan halkı da ona:

— Tez git, onun gönlünü hoş kıl, dediler. Bir kaç kişi gelip Hazret-i Yusuf'tan özür dilediler. Böylece Yûsuf (a.s.)'ın gönlünü aldılar? Bundan sonra da o tufan ortadan kalktı. Her yer sessizliğe kavuştu. Zaar oğlu Malik te:

Ben size ona saygı gösterin, diye söylemedim mi? dedi. Bundan sonra da Hazret-i Yûsuf'u hoş tuttular, ona saygı gösterdiler.

Sonra o bölgeden geçerek Mısır'a geldiler. Bir kaç zaman sonra da Hazret-i Yûsuf'u esir pazarına ilettiler. Onu satmayı dilediler. O zamanlarda Mısır Sultanı Velid oğlu Reyyan adında birisi idi. Kendisi, Nuh'un oğlu Sam'ın oğullarındandı. Ve Amalika soyundandı. Soy kütüğü şöyleydi: Velid Reyyanın oğlu, Reyyan, Servan'ın oğlu, Servan Hâzân'ın oğlu, Harun Amelâk oğlu, Amalâk ta Lâvi oğlu idi ki o da Nuh oğullarından Sam'ın oğluydu. Sultan Reyyan'ın bir hazine başısı vardı. O vakit Mısır'ın aziz kişisi, ulu bir kişi olduğu için bu hazine başıya Aziz-i Mısır derlerdi. Fakat aslında adına Katfîr bin Âmir veya Habib oğlu Âsaf derlerdi. Bu Aziz-i Mısır'a bir köle gerekti. Esir pazarına geldi. Yûsuf'u görüp, yüz mısır altınına onu satın aldı. Ve kendini sevine sevine evine götürdü. Bu aziz dedikleri kişinin cinsi gücü pek gevşekti. Kadına yaklaşmağa yanaşmazdı. Bundan ötürü de ne oğlu ve ne de kızı vardı. Bir hanımı vardı ki koca Mısır ülkesinde ondan daha güzel bir kadın yoktu. Bir yüksek rütbede ki kişinin kızıydı. Adına Zeliha derlerdi. Karısına:

"Bu çocuğu hoş tut, büyüdüğü vakit bize faydalı olur, Ya da onu kendimize evlât ediniriz." (Yûsuf Sûresi, âyet: 21) dedi. Fakat bu hazine nazırı Yûsuf (a.s.)'ın bir peygamber oğlu olduğunu bilmemişti. Nitekim Allahü Teâlâ şöyle buyurmuştu:

"Biz Yûsuf'u kuyudan çıkarttıktan sonra ona Mısır ülkesinde öyle bir derece verdik ki ona rüya yorumlamayı öğrettik" (Yûsuf Sûresi, âyet: 22)

Ve yine Cenab-ı Hak şöyle buyurmuştur:

"Vakta ki Yûsuf aklın ve kuvvetin kemaline erişti, kendisine hikmet ve ilim verdik. Peygemberlik bağışladık." (Yûsuf Sûresi, âyet: 22)

Denilmiştir ki güçte olgunluk yaşı on sekizle otuz yaş arasındadır. Kimileri de:

— Olgunluk çağı kırk yaşındadır derler. Gerçekten Yûsuf (a.s.) kırk yaşına gelince kendisine peygemberlik verildi. Rivayetlere göre, Hazret-i Yûsuf on yedi yıl Mısır'da kaldı. Altı yıl Mısır Azizinin evinde, ve yedi yıl zindanda bulundu. Zindandan çıktığı zaman tam otuz yaşındaydı. Kırk yıl tamam olunca Yûsuf (a.s.)'a peygamberlik geldi.

ZELİHA İLE YÛSUF (A.S.)'IN KISSASI

Vakta ki Yûsuf (a.s.) Mısır azizinin evinde altı yıl kaldı, Yûsuf yirmi üç yaşına ermişti. Zeliha Yûsuf'u çok severdi. Arada bir Hazret-i Yûsuf'un gözünden, kaşından, zülfünden ve saçından sözler söylerdi. Lâtife şeklinde halini bildirirdi. Hazret-i Yûsuf onun bu sözlerine uymazdı. Yolunu bulur, onun yanından uzaklaşırdı. En sonra Zeliha'nın sabrı tükendi. Bu hale dayanamadı, Hazret-i Yûsuf'u kendisine çağırdı. Yûsuf (a.s.) onun bu çağırısına uymadı. İsteğini kabul etmedi. Fakat bir gün Yûsuf (a.s.) bir odanın içinde yalnız başına uyumaktaydı. Zeliha Yûsuf'un bu yattığı odaya girdi. Yûsuf'u uyurken gördü. Kapıyı içeriden sağlamca kilitledi. Ve Hazret-i Yûsuf'u uyandırdı. Ona:

— Ey Yûsuf! Ben kendimi senin için süsledim, dur dedi. Hazret-i Yûsuf ta:

— Allah esirgesin, ben o işi yapamam. Ben Allah'ın ahdını bozamam. Senin erkeğin benim efendimdir. Benim hakkımda bunca iyiliklerde bulunmuştur. Ben onun kendisine hiyanette bulunamam, dedi. Böylece Yûsuf (a.s.) kendisini Hak Teâlâ yolunda böyle bir zinâdan, şeriatın kabul etmediği birleşmekten yasaklayıp uzaklaştırdı.

Yûsuf (a.s.) ne için bu kadını kocası ile korkutmak istemiştir? Çünkü o vakit Zeliha Hak Teâlâ'nın korkusunu bilmiyordu, onu Allah adı ile nasıl korkutabilirdi? Ancak kocasından korkardı ve bundan ötürü Yûsuf ta onu böyle korkuttu.

"Zeliha, gerçekten onu zinaya çağırmıştı. Hem de Yûsuf bu

çağırıya uyardı, eğer Hak Teâlâ'nın (ilâhî ihtarını) görmemiş olsaydı, olanlar olurdu." (Yûsuf sûresi, âyet: 24)

Çünkü Yûsuf, o zamanlarda gücünün en üstünde ve tam yiğitlik ve gençlik çağındaydı, Züleyha ise Mısır'da en güzel kadındı. Bir odada yalnızca kalıp yatağa çağırışta kadından olursa, elbette insan tabiatı bu daveti kabul etmemek edemezdi. Ama Hazret-i Yûsuf bir peygamber olduğundan ötürü şeytan onu azdıramadı. Eğer Hak Teâlâ yönünden de bir inayet yetişip bir alâmet görünmeseydi, hal müşkül olurdu. Vakta ki Yûsuf bu alâmeti gördü, haram işten kaçındı. O zaman hemen Zeliha'nın elinden kaçtı. Odanın kapısına seğirtti.

Hazret-i Yûsuf bu yolda bir alamette görmüştü ki babası Yakub peygamber duvar ardından kendisine işarette bulunuyordu:

— Ey Yûsuf, sakın ha, diye parmağını ısırıyordu. Hazret-i Yûsuf ta bunu görünce odadan dışarı fırladı.

Bundan da anlaşılan Yûsuf (a.s.)'ın Zeliha ile zina etmediğidir ve zina etmek niyetinde de bulunmadığıdır. Eğer bir alâmet görmeyip insanlık icabı belki bir kasıdda bulunabilirdi, ama birleşmeye niyet bile etmedi. Her kim, Yûsuf (a.s.) için:

— O zina etti, ya da zinaya niyetlendi, dese hatalı söz söyler. Çünkü o bir peygamberdir ve peygamberler günahtan ismet içindedirler. Hele o günah böyle ulu bir günah olursa.

Kimi kişiler de şöyle demişlerdir:

— Hazret-i Yûsuf zinaya niyetlendi, kadını arkası üzerine yatırdı, kendisi Zeliha'nın butları arasına oturdu, zina etmek diledi. Fakat karşısında Yakub (a.s.)'ı görünce zinada bulunmadı.

Böyle bir söz Hazret-i Yûsuf'a iftiradır. Çünkü bir kişi iki yüz akçeye aldığı aslı, nesli olmayan bir Hintli kulu evinin üstüne emin bir kimse olarak koysa, köle bile:

— Efendim bana evini emanet edip bıraktı, ona ihanet edemem, der. Hazret-i Yûsuf ki peygamber oğlu olunca ve Hak Teâlâ onun hakkında:

— Biz Yûsuf'a hikmet ve bilgi verdik, diye buyurmuştur.

Yine Cenâb-ı Hakk bir âyetinde şöyle buyurmuştur:

"Biz Yûsuf'u zinâ etmekten ve günah işlemekten sakladık. Yûsuf benim halis ve makbul kullarımdandır." (Yûsuf sûresi, âyet: 24)

Bir kişinin hakkında Hak Teâlâ böyle buyurmuş olursa, o kişiden zina etmeklik gelir mi? Ya zina etmeğe eğilim mi duyar? Çünkü onun zina etmeğe isteği olsaydı (Allah'a sığınırız) demenin ne manası kalırdı? Evde kimse yoktu. Kadınsa son derece güzellikdeydi. Hele kadın kendisine âşıktı. (Allah esirgesin) demeğe hacet neydi? Ama bu takdirde hatıra bir soru gelir.

O soru da şudur:

— Madem ki Yûsuf peygamber zinaya niyetlenmedi ve eğer niyetlenmiş olsaydı, ona burhan göstermek gerekmezdi ve buna ne hacet vardı? Bürhan, delil ancak bir kimseye gösterilir ki o kimse de bir kötü işe niyetlenmiştir. Oysa burhan gösterilmek: "Bu işten vazgeç, o işi yapma" denilmiştir. Oysa Hazret-i Yûsuf zinaya niyetlendi. Böylece ona burhan göstermek ne gerekti? Hal budur ki burhan gösterildi ve Hak Teâlâ şöyle buyurdu:

— Yûsuf eğer Hak Teâlâ'nın burhanını görmeseydi zinaya yeltenebilirdi. Bu sözden anlaşılan budur ki, Yûsuf (a.s.) kasdedilmiş olabilir. Bir burhan görmesi sebebi ile kendisini zinadan çekmiş olabilir.

Ona burhan göstermek neye gerekirdi? sorusuna gelince: ona da cevap şudur: Peygambere gösterilen burhan ve mûcize iki türlü nesne için gösterilir. Birisinden peygamberlere tazim ve izzet meydana gelir. Birisinden de kavmına kuşkular içinde olmayan bir inanış ve marifet, biliş hasıl olur. Kimsenin içinde şüpheler kalmaz. Peygambere de o burhan veya mucizede bir yüreklilik ve heybet gelir. İşte bu da Yûsuf'a izzet ve azamet olacak makamdı.

Bundan ötürüdür ki nefis istekli, şehvet galip ve kuvvetli, tenhalık mevcut ve güç bir engel olmadığı halde Hak Teâlâ'nın rızasını gözetip nefsini yenerek Zeliha gibi bir kişiye meyil duymamak yönünden –Yûsuf (a.s.) izzete ve tazîme layık oldu. Ona bundan dolayı burhan gösterildi– Nitekim Salih peygamber, dua ile taştan deve çıkartmıştır. Sebebi, kavmi bu mucizeyi görsün, onun peygamberliğine inansın di-

ye idi. Hem de kavmi bu olayı görüpte kendisinin peygamberliğine inanması içindi. Aynı zamanda kendisinin Hak Teâlâ katında ne mertebede olduğunu bilmesi ve ona göre amelde bulunmasıydı ve İsâ peygamberin ölüyü diriltmesi, Mûsa peygamberin asâsının ejderha oluşu ve bizim peygamberimiz aleyhissalâtu vesselama ateşte kızaran kuzunun söz söylemesi bu mûcizeler gibidir.

Şimdi asıl maksada gelelim:

Yûsuf (a.s.) babasından bu alameti görünce Zeliha'nın elinden kurtuldu. Kapı açmak için oraya seğirtti. Zeliha da ardından koştu kapıya önce yetişmek ve Yûsuf'u odadan çıkartmamak istedi. Ona erişip gömleğine yapıştı. Hazret-i Yûsuf çekindi. Gömleği yırtıldı.

Nitekim Kur'ân'da şöyle buyurulmuştur:

"İkisi birlikte kapıya seğirttiler. Zeliha Yûsuf'un ardından yetişip gömleğine yapıştı. Gömleği yırtıldı." (Yûsuf sûresi, âyet: 25)

Kimi kişiler de şöyle der:

— O alâmet şöyle oldu ki, Yûsuf (a.s.)'ın gözünden örtü kalktı, babası Yakub (a.s.)'ı duvarın arkasından gördü. Hazret-i Yakub ona:

— Sakın yatarak o kötü şeye meyletmeyesin! Sen havada uçar kuş gibisin, eğer bu şeye meyledersen, şu kanadı ve kuyruğu yolunmuş kuş havadan nasıl düşerse, sen de peygamber ağacından aşağı öyle düşersin! dedi. Kimileri de şöyle demiştir:

— Hazret-i Yakub görünmedi. Ama, odanın bir köşesinden şu ses geldi:

— Ey Yûsuf! Sen peygambersin! Zina mı etmektesin? denildi. Yûsuf (a.s.) bu şeyi görünce kendinde olmadan kapıya doğru koştu. Zeliha da ardından seğirtti. Onun eteğine yapıştı. Gömleğini yırttı. Yûsuf tezden dışarı çıkmak için kapıyı açtı. Zeliha da onun arkasından kapıya çıkınca, Aziz-i Mısır'ı kapının önünde buldular. Meğer, Zeliha bu işte iken Aziz-i Mısır, gelip kapının önünde durmuştu. Zeliha'nın bir amcası oğlu vardı. Adına **"Yemliha"** derlerdi. Oturup onunla konuşmalar yaparlardı. İkisi birlikte kapı önünde göründüler. Aziz-i Mısır görününce Hazret-i Yûsuf ta, Zeliha da utandılar. Yûsuf (a.s.) bir bahane söylemek istedi, dileği Zeliha'nın kocası karşısında rezil olmamasıydı. Ama Zeliha Yûsuf'tan önce konuştu ve şöyle dedi:

"Senin ehline kasıtta bulunanın cezası nedir?" (Yûsuf sûresi, âyet: 25)

Zeliha bunu sorunca kocasının kızarak Yûsuf'u öldürmesinden veya ona bir zarar vermesinden korktu. Ve o cezayı kendi söyleyerek şöyle dedi:

"Böyle edenin cezası zindana konulmak, ya da ağaçla döğülmektir. Tâ ki kul olan kişi efendisinin karısına fenalıkta bulunmaya." (Yûsuf sûresi, âyet: 25)

Zeliha, evvel bu sözü söyleyince Yûsuf (a.s.)'a da doğruyu söylemekten başka hal kalmadı. O da:

"Ben buna kastetmedim. Aksine o bana kast eyledi." (Yûsuf sûresi, âyet: 26)

— Yalan söylüyorsun! O bana kasteyledi. Ben razı olmadım, kaçtım. O bana sarıldı. Kapıya gelmeye dışarı çıkmamı istemedi! dedi.

Hazret-i Yûsuf'ta:

— Ben buna sarılmadım. O bana sarıldı. Gömlekle yatarken o benim döşeğime geldi. Bende yataktan fırladım, kaçtım. Ardımdan yetişti. Eteğime yapıştı. Gömleğimi de yırttı! dedi.

Bu olaya şahit, Zeliha'nın amcasının oğlu Yemliha'ydı. O şöyle dedi:

"Görelim, eğer Yûsuf'un gömleği önünden yırtıldı ise kadın gerçek söylüyor. Yûsuf yalancıdır. Eğer gömlek ardından yırtıldı ise kadın yalan söylüyor, Yûsuf doğru söylüyor." (Yûsuf sûresi, âyet: 27)

Dedi. Çünkü gömlek ardından yırtılmış olunca Yûsuf kaçmış demektir, kadın onu eteğinden tutmuştur. O vakitte suç Zeliha'nındır.

Vakta ki Mısır Aziz'i gömleğe baktı. Gömleğin arkadan yırtılmış olduğunu gördü. Yûsuf'un sözü doğru çıkmıştı.

Kimi kişiler şöyle demişlerdir:

— Böyle bir hükmü veren Zeliha'nın akrabasından bir oğlan çocuğu idi. Henüz bir, iki haftalık bebekti. Hak Teâlâ ona dil verdi. Konuştu, bu gömlek yırtılması ile hükümde bulundu.

Yine denilir ki:

— Dünya yaratılandan beri dört oğlan çocuğu konuşmuştur. Birisi bu çocuktur ki gömlekle yargıda bulundu. Birisi Firavun kızının dadısının çocuğudur. Üçüncüsü de Cüreyş (a.s.)'ın arkadaşıdır. Dördüncüsü de İsâ (a.s.)'dır. (İnşaallah yerli yerinde uzun uzadıya anlatılacaktır.)

Mısır hazinedarı, Yûsuf'un gömleğinin ardından yırtılmış olduğunu görünce Yûsuf'un doğru söylediğini anladı. Suç Zeliha'nındı. Ama karısını rezil etmek istemedi. Hazret-i Yûsuf'a:

"Ey Yûsuf! dedi. Bu sözünü sakla. Hiç kimsenin yanında sakın, söyleme!" (Yûsuf sûresi, âyet: 29)

Sonra da karısı Zeliha'ya şöyle dedi:

"Suç senindir. Var günahına istiğfar et. Allah'tan yarlıganmak dile." (Yûsuf sûresi, âyet: 29)

Kimileri de:

— Bu sözleri söyleyen Zeliha'nın amcası oğlu Yemliha idi! derler. Bu Yemliha'nın kafirliği gerçekti, ama akıl sahibi ve tedbirli bir kişiydi.

Yalanın kimin söylediği, gömleğin yırtıldığından belli olunca, koca, karısı Zeliha'nın şehir içinde rüsvay olmasını istemedi.

Hazret-i Yûsuf'a:

— Sakın bu sözü kimsenin yanında söyleme! dedi. Sonra karısına da:

— Suç senindir. Var o erkekten özür dile! Suçunu bağışlasın! Sonra ceza dilemesin ki halkın içinde kınanmayasın. Aziz-i Mısır, Hazret-i Yûsuf'un doğru söylediğini ve günahın karısında olduğunu bilince Zeliha'ya dedi ki:

"Bu şeyler sizin hilenizdendir, oyununuzdandır. Doğrusu kadınların hile ve oyunları büyük şerdir!" (Yûsuf sûresi, âyet: 28)

Zeliha'nın Hazret-i Yûsuf'u sevdiği şehrin içinde yayıldı. Şehirden nice nice kadınlar şöyle dediler:

Aziz'in karısı bir kölesini sevmiş, onu döşeğine çağırmış. Adını,

şanını yere batırmış. O kulun sevgisi onun canına işlemiş. Bir köleye öyle âşık olmuş, kendisini böyle rezil etmek ve kınatmak ne arsızlıktır. Gerçekten biz o kadını son derecede azgınlıkta görmekteyiz!

Böylece Zeliha'ya iftira ve ayıplamada bulundular. Bu haber şehrin içinde de yayıldı. Herkes Zeliha'yı ve onuin, Yûsuf ile olan halini konuşur oldu. Fakat Zeliha:

"Bu kadınların hilelerini işitti." (Yûsuf sûresi, âyet: 31)

Ve Zeliha böylece kendisine dil uzatıldığını ve ona söğülüp durulduğunu, kendisinin kınandığını bilip anladı. O kadınları adam gönderip evine çağırttı. Konukladı, yedirip içirdi. Kitabımızı yazan Taberi Zeliha'ya söğen kadınlar kimlerdir, kaç kadındır? bildirmemiştir, ama Abdullah bin Abbas şöyle demiştir:

— Zeliha, kendisini kınayan kadınları evine çağırdı. Onları konukladı. Bunlar beş kadındı. Biri şehir kadısının karısı, biri ihtisap ağasının (Belediye başkanının) karısı, birisi ahçı başının karısı, biri sultanın çeşnici başının (Yemeklere nezaret eden kişinin) karısı ve biri de Sultana Şurup sunan kişinin karısı idiler.

Zeliha işte bu beş kadını evine çağırdı. Hazret-i Yûsuf'u da yıkadı, arıttı, kuşattı. Üstüne pahalı ağır kaftanlar giydirdi. Bu kadınların oturacağı yerin karşısında bir odanın içinde gizledi:

— Sen burada otur. Ne zaman ben sana işaret verirsem, sen de gel. Bizim karşımızda dur! dedi. Yûsuf (a.s.)'ın güzelliği hakkında:

— Ondan daha güzel bir kimse dünyaya gelmemiştir! denilmiştir.

Bir haberde de şöyle denilmiştir:

— Hak Teâlâ dünyada kadınlar arasında en güzel olarak Sâre Hatun'u yarattı ki, bu kadın İbrahim (a.s.)'ın karısıydı. Bu güzellik Sâre Hatun'dan Ishak Peygamber'e geçti. Ishak peygamberden Yakub peygambere geçti. Yakub peygamberden Yûsuf peygambere geldi ve onda nihayet buldu.

Yûsuf (a.s.)'ın güzelliği o kadardı ki, Aziz-i Mısır, ne zaman şehrin içine gitse Hazret-i Yûsuf'un yüzünün nuru güneş gibi parlardı. Zeliha o kadınları evine çağırınca onları bir yere oturttu. Kendilerine en güzel yemekler sunuldu. Bu yemekler yenildikten sonra meclise

şarap getirildi. Kadınlar sohbete koyuldular. Zeliha sonra o beş turunç ve beş bıçak getirtip bunları beş kadının önüne koydurttu. Sonra da:

— Turunçlarınızı alın, bıçakla kesin! dedi. O kadınlar da turunçları ellerine aldılar kesmeye başladılar. Zeliha da Yûsuf'a işaret etti. Yûsuf, oturduğu yerden kalktı. Dışarı çıktı. Bu kadınların karşısında durdu. Bunlar Hazret-i Yûsuf'un yüzüne baktılar. Onun yüzünün nurundan gözleri kamaştı. Şaşırıp kaldılar. Gözleri Hazret-i Yûsuf'tan ayrılamadı, onun yüzünde kaldı. Ellerindeki turunçları unuttular:

— Turuncu kesiyoruz! diye ellerini kestiler. Ellerinden de kanlar akmaya başladı. Akan kanların acısını bile duymadılar. Nitekim Kur'ân şöyle buyurur:

"Onlar hemen Hazret-i Yûsuf'u görünce şaşkınlığa düştüler ve turunç yerine ellerini kestiler." (Yûsuf sûresi, âyet: 31)

Evet gerçekten onların ellerini kestiklerinden haberleri olmamıştı. Bir acı duymamışlardı ve hepsi şöyle dediler:

"Haşâ ki bu Âdemoğlu ola. Âdem'de bu kadar güzel mi olur? Bu insan değil Melek-i Kerimdir." (Yûsuf sûresi, âyet: 31)

O zaman Zeliha onlara:

— İşte bu o kişidir ki onun aşkının yolunda beni kınardınız. Ve:

— Utanmadan bir kölesini sevdi ve kendisini rezil etti! derdiniz. Evet ben bunu gerçekten sevdim ve kendi kucağıma çağırdım. Fakat razı olmadı. Ve bana uymadı! dedi. Sonra şunları söyledi:

"Eğer şimdiden sonra benim dediğim yerde olmayıp benim sözüme uymazsa ben onu zindana attırırım ve kahre uğrayanlardan olacak! dedi." (Yûsuf sûresi, âyet: 32)

O kadınlar da Hazret-i Yûsuf'a öğütte bulundular:

— Zeliha'nın sözünü dinle. Bu, zindana girmekten yektir! dediler.

Yûsuf (a.s.) bu sözü işitince, Allahü Teâlâ Hazretlerine dua etti ve şöyle yakardı:

"Yarabbi! Beni bu kadınların davet ettiği şeyi yapmaktansa, benim zindana girmem yektir! dedi ve: «Eğer bunların kötülüğü-

nü benden savmaz uzaklaştırmazsan ve beni bunların hilesinden uzaklaştırmazsan ben bunların hilesinden kurtulamam. Ve cahillerden olurum.»" (Yûsuf sûresi, âyet: 33)

dedi. Allahü Teâlâ da Yûsuf (a.s.)'ın duasını kabul etti ve kadınların oyunundan Yûsuf (a.s.)'ı sakladı. Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurdu:

"Bunun üzerine Rabbi duasını kabul etti. Ve kadınların hilelerini kendisinden uzaklaştırdı. Çünkü Allah söylenenleri işitir, yapılan işleri bilir." (Yûsuf sûresi, âyet: 34)

Bundan sonra Zeliha Yûsuf'u kendisine zorla davet edemezdi. Lâkin kendisini naziklikle Yûsuf (a.s.)'a gösterirdi. Ne zaman evde ikisi yalnız başlarına kalsalar, Zeliha:

— Ey Yûsuf, derdi, ne güzel yüzün var! Yûsuf (a.s.) da:

— Bu yüz toprak olacaktır! derdi. Kimi kerede kadın:

— Ey Yûsuf! Ne derin gözlerin var, derdi. Yûsuf (a.s.) da:

— Bu gözlere öldüğün, zaman kurtlar üşüşecektir. Onlar o kurtların yiyeceği gıdasıdır! derdi. Ve buna benzer nice sözler söylerdi. Hâsılı Hazret-i Yûsuf, kadınla hiç ilgilenmezdi. İşte bu halde çok zaman geçti. Zeliha kendisine baş eğmediğini, sözüne de uyacak gibi olmadığını görünce, Yûsuf (a.s.)'ı bir, iki ay zindana attırmayı diledi. Belki, zindanda zahmet çeker dediğime baş eğer ve uyar diye kocasına:

— Bu Kenanlı çocuk benim hakkımda kötü sözler söylemiş, şehirde kendisine haber sorarlarmış. Beni halkın gözünden düşürüp rezil, rüsvay edermiş:

— Zeliha beni yatağına dâvet etti. Ben ona uymadım! dermiş. Onu zindana atmak gerektir! Böylece herkes suçun onda olduğunu bilirler. Beni dillerinden bırakırlar ve bu sözleri unutup söylemezler! dedi. Aziz-i Mısır, Yemliha ile konuştu:

— Bir kaç ay Yûsuf zindanda kalsın. Bu kavga kapansın. Halkta unutsun! dediler.

Yûsuf (a.s.) zindana atıldı. O da zindana girince kimi zaman namaz kılardı, kimi zamanda zindanda bulunan halka öğüt ve nasihat verirdi. Gönüllerini teselli ederdi. Hasta olanları ilaçlardı. Kimi de rü-

ya görenlerin rüyasını yorumlardı. Yûsuf (a.s.)'ın tabir ettiği her rüya olduğu gibi meydana gelirdi. Çünkü Hak Teâlâ Yûsuf (a.s.)'a düş, rüya bilgisini bildirmişti. Hazret-i Yûsuf rüya yorumlamasında o kadar şöhrete erdi ki, geceleri rüya görenler sabah olunca ona gelirler, onun başına üşüşürler ve düşlerini tabir ettirirlerdi. Zindan da bir kişi hasta olsa Yûsuf (a.s.) ona hizmette bulunurdu. Zindandaki kişilerden biri yoksul olsa nafakası yoksa Yûsuf (a.s.) ona nafaka verirdi. Eğer kendisinde yoksa başka kişilerden toplar, o yoksula verirdi. Öyleki zindan halkı onun yüzünden rahata ermişti.

Meğer o zindanın içinde sultanın adamlarından iki mahpus vardı. Birisi sultanın şarap vericisi, öteki de yemek çeşnilerine bakan iki erkekti. Sultanı kızdırmışlar, o da onları zindana attırmıştı. Sultanın kızmasının sebebi şuydu: Rum padişahı Mısır sultanına elçi göndermişti. Dileği Sultanın has adamlarından birisi ile düşüp kalksın, gizli görüşmeler yapsın, yine gizli olarak gönderdiği zehiri Sultana yedirsin. Mısır Sultanı ölüp, Rum Sultanı da gelsin, Mısırı ele geçirsin.

Bu elçi Mısır'a gelmişti. Bir kadının evinde konukladı. O kadının evinde hayli zaman kalındı. Fakat o zehiri yedirmeğe fırsat bulamadı. Sırrını da kimseye açamadı. Elçi, günler sonra, ev sahibi kadınla güzelce tanışıp, anlaştı. Her ne gerekiyorsa konuşmağa başladılar. Bir gün, tesâdüfen, kadın Mısır Sultanından şikayetçi oldu. Ve:

— Ben bir yüce mertebeli kişinin hatunu idim. Erkeğim ölünce Sultan bu evleri beylik etti. Benim elimden aldı. Beni de bu evin içinde hapsetti. Ne zaman halimi ona bildirsem, kızar, bana zulmeder! dedi. Kadın, bu sözleri söyleyince, elçi:

— Ben de sana bir haber vereyim ki bu belâdan kurtulasın! Evinde eline geçe! dedi. Ama sana sırrımı söylemeğe korkarım! dedi. Kadın da and içti. Elçiye inanç verdi:

— Ben senin sırrını saklar, açığa vurmam! dedi. Sonra o kadar ant içti ki elçiyi bütün bütün inandırdı. O da zehir hikâyesini kadına söyledi. O da:

— Bu söylediğin şey iki kişinin elinden gelir! dedi. Onlardan başkası bu işi yapamaz. O iki kişiden biri Sultanın şarap sunucusudur. Biri de çeşnici başıdır. Bu zehri şarap sunucu şaraba katıp içirirse Sultan ölür. Eğer çeşnici başı yemeğine katarda Sultana yedirirse Sultan ölür. Bu işi işte bu iki kişiden başka hiç bir kişi beceremez. Çalış, bu iki kişiden birisini elde et!

Elçi, Sultana şarap sunucuyu buldu. Ona çok şeyler adadı. Güzel vaadlerde bulundu. Fakat o kişi hiç razı olmadı. Ondan yüz bulamayınca, elçi, çeşnici başıya gitti. Onunla aşinâlık kurdu. Ona çok (Altın) verdi. En sonunda adam razı oldu:

— Ben bu zehiri Sultana yediririm! dedi. Rum elçisi de:

— Eğer sen bu işi yaparsan kralımız gelecek bu ülkeyi ele geçirecek. Ben de seni o zaman Arabistan iline kral vekili yaptırırım! dedi. O zehiri çeşnici başıya verdi. Bundan sonra elçi ferahladı. Ev sahibi kadının yanına geldi. Kadın:

— Nice ettin? diye sordu. Elçi de:

— Maksadıma erdim! Ağuyı Sultana yedirmeye razı oldular. Sen de onun zulmünden kurtulursun! dedi. Ama zehiri hangisinin elinden verileceğini söylemedi. Elçiye de destur verildi, yine Rum ülkesine geri döndü. Ama kadın kalktı. Hemen Sultanın sarayına geldi. İzin diledi. İçeri girdi. Gizli meclis kurdurdu. Mısır Sultanına zehir olayını bildirdi. Ona:

— Ey Sultanım! Gafil olma, işte bu iki kişinin birisinde zehir vardır, sana yedireceklerdir. Bu kişilerden sakın! dedi. İşte bundan ötürü de Sultan, o iki kişiyi tutturup zindana attırdı. Bunlar doğruyu söyleyinceye kadar ve zehirin kimde olduğu bilininceye kadar zindanda yatsınlar, dedi. İşte bu iki kişi, zindanda, Hazret-i Yûsuf'un iyiliğini, lütfunu, ahlakını ve bu düşleri yorumlayıp doğru çıktığını gördüler. Zindancıya:

— Bu delikanlı kimin nesidir. Ne günah işlemiştir ki zindana atılmıştır? dediler. Zindancı da:

— Bu genç, Aziz-i Mısır'ın kölesidir ki o da Sultanın hazinebaşıdır. O kişinin karısıyle ilişki kurduğu ithamı ile zindanda hapsolundu! dedi. Bu iki kişi konuşup danışarak:

— Biz düzme düş söyleyelim. Bakalım bu genç onun düzme olduğunu bilir mi ve nasıl yanında bulunur? dediler. Çeşnici başı Sultana şarap sunan arkadaşına:

— Önce sen söyle! dedi. O da Yûsuf'a:

— Ben rüyamda kendimi şarap sıkarken yani şarap yapmak için üzüm sıkıyordum.

Çeşnici başı da:

"Ben düşümde başımın üstünde bir sini ekmek gördüm. Havadan kuşlar gelip o ekmeği benim başımdan yiyorlardı." (Yûsuf sûresi, âyet: 36)

Sonra ikisi de Yûsuf (a.s.)'a:

— Bize bu sözlerimizin yorumunu söyle! dediler. Biz seni iyi kişilerden görmekteyiz.

Yûsuf (a.s.) birisinin rüyasının uydurma olduğunu bildi. Bunda rüyayı görene ölüm görünmekteydi. O kişinin rüyasını tabir etse, bundan o kişinin gönlü kırılırdı.

— Buna zindanın derdi yetişir, bir de düş derdini işitmesin! dedi. Biraz zaman hiç tınmadı, sesini çıkarmadı. Çünkü usta rüya yorumcularının âdetleri şöyle idi ki, bir kişi ona ne zaman rüyasını söylese o rüyadan o kimseye zarar gelecekse, zahmet çekmeğe lüzum görmezler ve o düşü tabir etmezlerdi. Belki, biraz vakit düşünürler, rüya sahibini yine söyletirler. Eğer ağzından hayırlı bir haber çıkarsa:

— Düşünü hayra yormağa mecal olsun! derlerdi. Yûsuf (a.s.) da bunların düşünü yormadı. Başka sözlerle vakit geçirdi. Meğer o kişiler puta tapmakta imişler. Yûsuf (a.s.) onları Allah'a davet etti. Dedi ki:

"Ey iki zindan arkadaşım! Çok ilahlara tapıyorsunuz. Allah diye bunca putlara tapmaktansa BİR Allah'a tapmak daha hayırlı değil midir? O Allah ki bütün dilediğini kahredicidir." (Yûsuf sûresi, âyet: 39)

Ve devamla onlara sordu:

"Bir ve herşeyi yoktan var eden Allah'ı bırakıp ta tapmış olduğunuz, ilahlar, sizin ve atalarınızın söylediği bir kuru addır." (Yûsuf sûresi, âyet: 40)

"Hak Teâlâ onlara ibadet etmek için hiç bir hüküm indirmemiştir. İşte doğru ve gerçek hüküm Allah'ındır, O Allah ki kendisine tapılmasını, gayrıya tapılmamasını buyurmuştur. İşte HAK din budur. Ama halkın çoğu bunu bilmezler." (Yûsuf sûresi, âyet: 40)

Hazret-i Yûsuf sözlerini şöyle sürdürdü:

— İnsanlar bu hak dini bir yanda bırakırlar. Putlara taparlar!

O, öğütlerini böyle söyleyerek kendilerine çok sözler söyledi. Umduğu şey bunları başka şeylerle oyalamak ve rüya tâbirini unutturmaktı. Bir şey sormamalarıydı. Fakat çare olmadı. Yûsuf (a.s.) onları söze tuttukça, onlarında rüyalarının tâbirine hırsları artardı. Onlardan kurtuluş çaresi olmadığını görünce onlara:

"Ey zindan yoldaşlarım! dedi. Sizin biriniz sultanın şarap sunucusu olacaktır." (Yûsuf sûresi, âyet: 41)

Sonra o şarap sunucuya:

— Seni Sultan yanına alacak! Yine eski mertebeni bulacak. Sultanın yakını olacaksın! dedi.

Çeşnici başı için de şöyle yorumda bulundu:

"Amma başından kuşların ekmek yediği öbürünüzü ise Sultan asacaktır. Başını kuşlar delip beynini yiyecektir." (Yûsuf sûresi, âyet: 41)

İki delikanlı:

— Biz sana yalan söyledik, rüya görmemiştik. Maksadımız seni denemekti, anlamaktı! dediler. Yûsuf (a.s.) da:

"Anlamak istediğiniz şey böyle hükmolunmuştur. Elbette başınıza gelecektir." (Yûsuf sûresi, âyet: 41)

Yûsuf (a.s.) sözlerini şöyle bitirdi:

— Eğer hayır olsun, eğer şer olsun ağzınızdan çıkan söz faldır (yorumdur), söylediğim gibi olacaktır!

Kitabın yazarı da şöyle demiştir:

Bu rüya (yorumu), ilmin bir kapısıdır.

Her kişiye ve daima hayır söylemesi gerektir. Ağzından ve dilinden her zaman hayır çıkmalıdır. Kötü söz söylenmemelidir. İnsanın dili uğurdur. Çok kez ağızdan çıkan şey, denildiği gibi olur.

Bu şey de işte bu **Yûsuf Sûresi**'nde üç âyette görüldü.

Birincisi:

Yakub Peygamberin çocukları onun katına gelip:

— Yarın Yûsuf'u bizimle gönder! dedikleri vakit Hazret-i Yâkub:

— Korkarım ki Yûsuf'a bir bela gelmesin! Yûsuf'u kurt yedi dersiniz! dedi. Hem de dediği gibi oldu.

İkincisi:

O kadınlar ki Yûsuf (a.s.)'ı görmüşler ve turunç yerine ellerini kesmişlerdi. O vakitte Zeliha onlara halini bildirmişti.

— Ben bunu seviyorum, o benden kaçıyor! demişti. O kadınlar Hazret-i Yûsuf'a şöyle dediler:

— Niçin bunun dileğini yerine getirmiyorsun? Onun dileğini yerine getirirsen sana ne ziyanı, ne de yararsızlığı olur? dediler. Yûsuf ta:

— Yarabbi! Bunların dediği yerde bulunmaktan ise, bana zindanda kalmak daha yektir! dedi ki hemde sonunda hal dediği gibi oldu.

Üçüncüsü:

Bu delikanlıların söylediği sözlerden birisinin ağzından hayır söz çıkmıştı. Birisinin de ağzından şer, kötü söz çıktı. Ne dedilerse başlarına geldi. Hem de en sonunda birisi Sultanın katında yakın kişilerden oldu ve doğruluğu bilindi. Birisinin de hiyaneti belirlenip boynundan asıldı. Kuşlarda gelip beynini yediler. Nitekim Arap kavmi arasında bu şey itibar kazandı ve bir şair de şöyle dedi:

Dilini tut, başına bir belayı getirme,
İnsana gelen bela dili ucundan gelir!

Bilinmeli ki insanın dilini tutması gerektir. Söyleyeceği söz hayırlı söz olmalıdır. Şer gelecek sözler söylememelidir.

Yûsuf (a.s.) Sultana şarap sunucuya döndü, şöyle dedi:

"Ne zaman Sultanın huzuruna varırsan ve yine o mertebene erişirsen beni onun yanında an!" (Yûsuf sûresi, âyet: 42)

Ve sözlerine şu dileği ekledi:

— Ona; "Zindan içinde bir genç vardı. Gariptir, günahı olmadığı halde onu hapsetmişlerdir!" diye söyle. Beni huzuruna getirtsin ve halimi sorsun!

Fakat şeytan bu gence bu dileği unutturdu. Şarap sunan saraylı kişiye Hazret-i Yûsuf'u Sultana söylemeyi hatırlatmadı. Tam yedi yıl geçti. Yûsuf'u yâd etmedi, bundan da:

— Hazret-i Yûsuf Hâlık'ı, Yaradanı unutup çareyi, dermanı mahluktan umdu! Ve bundan ötürü Hak Teâlâ katında onun mertebesine, yüce derecesine noksanlık geldi, denilmesin. Hak Teâlâ, Yûsuf'u unutturmayı şeytana yüklemesi Hazret-i Yûsuf'un kendi katında izzet ve azametine bir delil, bir işarettir. Bir şeyden Hazret-i Yûsuf'a bir zanda bulunulmasın. Bunun aslı şudur ki: Her gam, her gussa ve her sevinç Allah'tan gelir. Hak Sübhânehû ve Teâlâ, bir kulunu belâdan kurtarmak istese, çok kere, ona bir şeyi zahirde sebep kılar. Gerçi, kurtuluşa sebeb olan hakikatte Allahtır ki, (Müsebbib-i Esbab) yâni sebepleri vücuda getiren yaratandır. Lâkin zahirde, bir sözü, ya da bir kimsenin dileğini ve şefaatini sebep kılar, vesile eyler. Veliler ve Nebiler Hak Teâlâ'nın dostlarından ve kendisine yakın olan kullarındandır. Onlar gönüllerini Allah'a bağlamışlardır. Onlar, her şeyi Yaradandan, Haliktan bilirler. Yaratılandan, mahluktan bilmezler. Ama Hazret-i Yûsuf'un hatırına şöyle bir düşünce geldi; Eğer kurtuluşuna Hak Teâlâ şarap sunucusunun Sultanın önündeki sözünü sebep kılmış ise o da bundan ötürü o şarabdara halini bildirerek:

— Beni Sultanın katında hatırla, an! dedi.

Haberde geldiğine göre Hazret-i Yûsuf, o kişiye bu sözü söyleyince Hazret-i Yûsuf'u Hak Teâlâ azarladı ve ona Cebrâil (a.s.)'ı yolladı.

Cebrâil gelerek ona:

"Ey Yûsuf! dedi. Hak Teâlâ sana:

— "Seni kim yarattı?" diye soruyor."

Yûsuf (a.s.):

— Allah yarattı! diye cevap verdi. Cebrâil (a.s.) yine sordu:

— Bu hoşluğu, bu güzelliği sana veren kimdir ki dünyaya senden güzel kimsenin gelmediğine bütün dünya halkı inanç getirmişlerdir?

Yûsuf (a.s.) da şu cevabı verdi.

— Bana onları Allahü Teâlâ verdi.

Cebrâil (a.s.) yine şöyle sordu:

— Baban Yâkub'un 12 oğlu vardı. Bu oğulların içinde seni Yakub'a kim sevdirdi?

Hazret-i Yûsuf ta şöyle dedi:

— Allahü Teâlâ! dedi.

— Ya senin kardeşlerin seni öldürmeğe söz ve elbirliği edince seni kuyuya bırakmalarını onların gönlüne kim saldı?

— Allahü Teâlâ!

— Ya o helaktan kim korudu? Kim sakladı.

— Yine Allahü Teâlâ!

— O kervanı kuyu yönüne kim uğrattı ki, onlar seni kuyudan çıkartıp Mısır'a götürdüler.

Yûsuf (a.s.) yine:

— Allahü Teâlâ! diye cevap verdi. Cebrâil (a.s.) yine:

— Ya Mısır'a gelince seni Aziz-i Mısır'a kim verdi ki, Mısır'da ondan daha ulu bir kişi yoktu ve seni hasis ve zelil olmuş bir kişinin eline bırakmadı:

Hazret-i Yûsuf yine:

— Allahü Teâlâ! diye cevap verdi. O zaman Cebrâil (a.s.):

— Madem ki, bunca şeylere sebep olanın Allahü Teâlâ olduğunu biliyorsun, seni o Allah bu zindandan kurtarmağa sebeb olamaz mıydı ki, O'nu unuttun, sebebi bir başkasından diledin?

Hazret-i Yûsuf, Cebrâil'den bu haberi işitince, Hak Teâlâ'dan utandı. Ağlamaya başladı. Yûsuf adının (Sabrediciler Defteri)nden silinmesinden ve o yüce dereceden aşağıya düşmesinden korktu. Yûsuf (a.s.) bu kadar ağlayıp inleyince, Hak Teâlâ onu esirgedi, yarlıgadı, tevbesini kabul eyledi. Cebrâil (a.s.) yeniden onun gönlünü teselli etti.

Ama bu azarlama Hazret-i Yûsuf'a tazim ve izzet azarıdır. Bir ceza değildir. Evliya ve Nebiler hakkında bunun gibi şeyler vuku'a geldiğinden ötürü, sen Yûsuf (a.s.) hakkında yanlış inançta bulunmamalısın!

Şimdi asıl maksada gelelim. Yûsuf (a.s.):

— Ey Cebrâil, Hak Teâlâ beni niçin zindana attı?

Cebrâil (a.s.) da:

— Sen kendini zindana lâyık gördün! dedi. Yûsuf (a.s.) sonra:

— Babamdan ne haber var! diye sordu ve şu haberi Cebrâil (a.s.)'dan aldı:

— Babanın ağlamaktan gözleri görmez oldu.
Yine sorup dedi ki:

— Hak Teâlâ beni babamdan niçin ayırdı? dedi.
Cebrâil (a.s.) da şu cevabı verdi:

— Hak Teâlâ, Yâkub'un senden başkasını sevmesini istemedi. Sonrası için Hak Sübhânehû ve Teâlâ şöyle buyurdu:

"Şeytan, Sultanın yanında ona Yûsuf'u anmayı unutturdu. Yûsuf bu yüzden nice yıllar daha zindanda kaldı." (Yûsuf sûresi, âyet: 42)

Bu âyet-i kerîmedeki Bıd'a kelimesi, Arapçada (beş yıl ile on yıl arasında) anlamına gelir. Tefsirciler:

— **Bıd'a**'dan murad yedi yıldır, demişlerdir. Vakta ki, o Şarap Sunucusu Sultanın katında en yakınlarından oldu, tam yedi yıl Yûsuf (a.s.)'ı hatırına bile getirmedi, onu anmadı.

MISIR MELİKİ'NİN RÜYA GÖRMESİ VE BU RÜYAYI YÛSUF (A.S.)'IN YORUMLAMASI

Bu başlık Mısır Sultanının rüya gördüğünü, Yûsuf (a.s.)'ın da onu tabir ettiğini bildirir.

Hak Sübhânehû ve Teâlâ Hazret-i Yûsuf'un belâdan kurtarmayı dilediği vakit, bir gece Mısır Sultanı da yatakta acaip bir rüya gördü. Kur'ân bu rüya hakkında şöyle buyurur:

"Sultan, huzurunda bulunan beylere dedi ki:

— Ben düşümde Nil nehrinden çıkan yedi semiz sığır gördüm. Onların ardınca son derecede zayıf, cılız yedi sığır çıktı o cılız sığırlar o yedi semiz sığırı yeyip yuttular. Öyle ki o semiz sığırlar belirsiz olup gitti. O bitkin, cılız sığırlar halleri üzere kaldılar. Sonra da yedi yaş (taze) buğday başağı gördüm. O yaş başaklar arasında belirsiz oldular." (Yûsuf sûresi, âyet: 43)

Sultan bu yolda düş görünce, sabahleyin Mısır'da ne kadar rüya yorumcuları, yıldız bakanları bilginler varsa huzuruna çağırdı ve onlara rüyasını anlattı. Sonra:

"Ey bilgi ve marifet sahipleri, ey akıllı kişiler. Eğer rüya tabirini biliyorsanız şu benim rüyamı tâbir edin, dedi." (Yûsuf sûresi, âyet: 43)

O bilginler, ne kadar uğraştılarsa, düşündülerse de bu rüyanın tabirini bilemediler. Hepsi bundan âciz kaldı. En sonunda:

"Bunun gibi düşe (Karışık rüyalar) denir. Biz böyle rüyaları tâbir edemeyiz! dediler." (Yûsuf sûresi, âyet: 44)

Âyet-i kerîmedeki **«Edgasü Ahlâm»** kelimesi itibarsızdır demektir. Biz böyle rüyanın tevilini bilmeyiz! dediler. Mısır Sultanı bunlardan bu haberi işitince gönlü çok dağıldı (üzüldü), rahatı kaçtı. Yemekten, içmekten kesildi içine karışıklık oldu. Fakat:

"O iki kişinin birisi kurtulmuştu. Nice zaman geçtikten sonra Hazret-i Yûsuf'un söylediği sözü hatırladı." (Yûsuf sûresi, âyet: 45)

Sonra:

"Ben size bu düşün tabirini yorumlayacak bir kişi vardır ki onu getireyim, beni gönderin varayım! dedi." (Yûsuf sûresi, âyet: 45)

Melik te:

— Var, git! Onu getir! dedi. Şarab sunucu hemen zındana geldi.

Hazret-i Yûsuf'a:

"Ey gerçek sözlü Yûsuf! dedi. Şu rüyanın tabirini bana söyle ki, yedi halsiz, bitkin cılız sığır yedi semiz sığırı yemişti. Sonra da yedi kuru buğday başağı, yedi yaş (taze) buğday başını yer. Bu neye işarettir? Bana bildir." (Yûsuf sûresi, âyet: 46)

Genç adam Sultanın gördüğü rüyayı tüm anlattı. Hazret-i Yûsuf ta Hak Teâlâ'dan gelecek inayetin vakti geldiğini anladı. Bu rüya kendisinin zindandan kurtulmasına sebep olacağını bildi. Haline sabır gösterdi:

— Beni çıkarın! Sultanın huzuruna götürün, rüyasını tâbir edeyim! demedi. Aksine gösteriş yapmadan, rüyayı yorumladı. Çünkü, önceki zamanda:

— Sultanın katında beni hatırla! dediğine pişman olmuştu.

Ona şöyle dedi:

"Yedi yıl birbiri ardınca ekin ekiniz. Ekinleriniz kemale erince o vakit biçtiğiniz buğdayı kabuğundan çıkarmayınız." (Yûsuf sûresi, âyet: 47)

"Biçtiğiniz buğdaydan biçtiğiniz kadarını döğünüz. Kalanını başağında ve kılçığında bırakınız öyle kalsın dursun." (Yûsuf sûresi, âyet: 47)

"Bundan sonra yedi zahmetli yıl gelecektir. Bu topladığınız zahireyi o yedi yılın içinde yiyesiniz. Çünkü, o sonraki yılların içinde kıtlık olacaktır. Ekin olmayacaktır. O semiz sığırda ucuzluğa işarettir ki, ekinler olur, buğdaylar çoğalır. Ağaçlarda yemişler çok olur. O yeşermiş buğday başakları o ekinin bolluğuna işarettir." (Yûsuf sûresi, âyet: 48)

— O cılız, zayıf sığırlar da ona işarettir ki sonra gelen yedi yıl bütün kıtlık olacaktır. Toprakta buğday taneleri yetişmiyecek, ağaçlarda

yemiş olmayacaktır. Bu önceki yıllarda topladığınız buğdaylar size o kıtlık yıllarında lâzım olacaktır. Başağında duran buğday, başakta ne kadar durursa dursun, kurt yemez ve ziyan olmaz. Ama döğülüp savrulan o buğday çok durmaz. On dört yıl olunca beka bulmaz.

Yûsuf (a.s.) sonra yine dedi ki:

"Bu on dört yıldan sonra bir yıl gelir ki yağmurlar çok yağar, yemişler bol olur. Ucuzluklar, rahatlıklar olur. Halk, zahmetten kurtulup rahata ererler!" (Yûsuf sûresi, âyet: 49)

Hazret-i Yûsuf bu onbeş yılda ne olacağını kendisinden söylemişti. Çünkü o kıtlık yılından Yûsuf (a.s.) o vakitlerde olacak ucuzluklardan da haber verdi. Bunu bildirmesinin sebebi (Mısırlıların) hatırları hoş olup, Allahü Teâlâ'ya şükretmeleri içindi. Zaten tabircilerin âdeti ne zaman zahmetli, sıkıntılı bir şeyden haber verseler, ardından iyi bir söz de söylerlerdi. Böylece o kişinin gönlünü hoşlandırırlardı. Yûsuf (a.s.) da bu son yılları bundan ötürü haber verdi, yoksa rüyada o yıllara bir işaret yoktu. Yûsuf (a.s.) Şarap sunucuya bu rüyanın yorumunu söyleyip buğdayı o kıtlık yılları için ne yolda saklamak gerektiğini bildirince, o kişi de sevinip Sultan katına varıp haber verdi. Sultan bunu işitince çok beğendi ve:

"Varın, o kişiyi benim huzuruma getirin! dedi." (Yûsuf sûresi, âyet: 50)

Sultan, Şarap sunucusunu yeniden Hazret-i Yûsuf'a yolladı. Onu zindandan çıkartıp kendi katına getirmesini istedi. Şarap Sunucu da Hazret-i Yûsuf'a gelerek onu saraya davet etti. Yûsuf, Hak Teâlâ'nın kendisini esirgediğini bildi. Zindan belasından kurtuluş vaktinin geldiğini anladı. Ama acele etmedi. Sabretti. Hazret-i Yûsuf'un bu sabrına o zamanın halkı ve ondan sonra gelen peygamberler şaşırıp kalırlardı. Hatta Abbas oğlu Abdullah (Allah ondan razı olsun) şöyle demişti:

— Yûsuf sûresi, Hazret-i Muhammed Mustafa (s.a.v.)'ın üzerine indiği zaman, müslümanlara bu sûreyi hemen okuyuverdi.

Âyetine gelince Peygamberimiz Aleyhisselâtü Vesselâm şöyle buyurdu:

— Allah rahmet eylesin, karındaşım Yûsuf'a. Sultanın adamı gel-

diği zaman acele etmedi. Sabır gösterdi. Eğer onun yerinde ben olsaydım, Sultandan elçi geldiği zaman kapıya seğirtirdim! dedi.

Gerçekten, Sultandan (Gel!) diye haber yetişince, Yûsuf zındandan çıkmadı. Gönlünden şu düşünceler geçti.

Dedi ki:

— Gideceğim yer Mısır Sultanının katıdır. O ulu bir padişahdır. Beni onun katında ilim ve hikmetle anlatmışlardır. Beni bundan ötürü çağırtmıştır. Bu halimle onun katına varırsam –ki elbette beni zindan defterine yazmışlardır– benim adımı o defterde görür ve:

— Bir kadınla suç işlemiş, bundan ötürü zindana atılmış! der. Bunu işitenlerde inanırlar, (gerçektir!) derler. Bundan kötü ne olabilir ki adım hâin ve ev yıkıcı olur, benim de o Sultan nazarında ne kadrim, kıymetim, ne izzetim, ne hürmetim kalır? Benim bu günahtan uzak olduğum, günahsız bulunduğum Sultanın katında ortaya çıkmayınca onun huzuruna varmam! dedi. O zaman saraydan gelen adama şöyle dedi:

"Yürü var, efendine de ki, turunç yerine ellerini kesen o kadınlar ellerini niçin kesmişlerdir? Sorsun. O mecliste neler olmuştur. Onu da sorsun. İşin gerçeğini bilsin. Benim hakkımda ne yolda şahitlikte bulunurlar ve benim günahım nedir, neden ötürü zindana konuldum ve Efendinin hatunu o kadınlara neler söyledi, işitsin bilsin, ben ondan sonra huzura varır, çıkarım." (Yûsuf sûresi, âyet: 50)

Yûsuf (a.s.) bu meselenin kadınlardan sorulsun demesinin sebebi, bu sırrı yalnız kadınların bilmesindendi ve Zeliha onların önünde ikrar etmişti. Ve:

— Ben bunu seviyorum, o benden kaçıyor, bana baş eğmezse onu zindana attırırım! demişti. O kadınlar da:

— Ey Yûsuf! Sana ne ziyanı var, bunun istediği şeyde? Onun dediğini kabul et! demişlerdi. Yûsuf (a.s.) da:

— Bunların dediği işi yapmaktansa zindana girip hapsolmak bana yeğdir! demişti. İşte bundan ötürüdür ki, Yûsuf (a.s.):

— Bu macerayı o kadınlar işitmişlerdi, bundan dolayı o kadınlardan sorsun! dedi.

Sarayın adamı geri dönerek Sultana Yûsuf'un haberini bildirdi. Sultan şaşırdı. Onun sabrını ve tedbirini beğendi. Tezce adam gönderip o beş kadını ve Zeliha'yı birlikte çağırttı. Onlara dedi ki:

"Yûsuf'un nefsine yaklaşmak istediğiniz zaman ne haldeydiniz?" (Yûsuf sûresi, âyet: 51)

Sultan bu sorusu ile beş kadına:

— Yûsuf'u kendinize davet ettiğiniz zaman siz mi ona kastettiniz yoksa o mu size kastetti? demek istemişti. Çünkü bu kadınlar da Yûsuf (a.s.)'ı görünce ona kendilerini vermek dilemişlerdi. Onlar da şu cevabı vermişlerdi:

"Allah esirgesin, biz hiç te Yûsuf'un fenalığını görmedik, bilmedik. Ve Aziz-i Mısır'ın bu hatunu Zeliha bize:

— Ben Yûsuf'u sevdim. Kendisini diledim. O bana razı olmadı ve bana uymadı! dedi, diye cevap verdiler. Zeliha da Sultanın önünde ikrarda bulunarak şöyle dedi:

"Şimdi hak ortaya çıktı. Yûsuf'u ben diledim. O beni dilemedi. O gerçekten doğrulardandır." (Yûsuf sûresi, âyet: 51)

Evet, Zeliha doğruyu söylemişti. Kendisi çok çalıştı ise de Yûsuf (a.s) ona uymamıştı. Kendisine uymadığı, emrine baş eğmediği için zindana attırmıştı. Yûsuf doğru söylüyordu. Bu işte hiçbir günahı yoktu. Mısır Sultanı yanında Yûsuf'un doğruluğu bilinince o da Yûsuf'a meselenin ve halin ne olduğunu söyledi. Yûsuf (a.s) da bunu işitip sevindi. Çünkü halkın içinde kendisinin doğruluğu bilinmiş oldu.

O da şöyle dedi:

"Kadınları konuşturmaktaki dileğim Aziz-i Mısır'a ardından hainlik etmediğimi, hainlerin hilelerini Allah'ın başarıya erdiremediğini bilmesini temin etmek içindi!" (Yûsuf sûresi, âyet: 52)

O zaman Hazret-i Yûsuf'a bir hal geldi. Kendisini iyilerden bildi. Nefsini denemek ve hali kendisinden uzaklaştırmak için şöyle dedi:

"Ben nefsimi deniyorum. Kişinin nefsi kötü şeylere emirler buyurur. Bu şeyde benim doğruluğum belirse ne var? Ellerin bilmediği ne yaramaz işlerim vardır. Nefis şerrinden kimse kurtulamaz. Meğer ki onları Hak Teâlâ esirgemiş ve nefsinin belasından saklamış olsun." (Yûsuf sûresi, âyet: 53)

Mısır Sultanı o zaman şu emri verdi:

"O genci bana getirin, ben onu kendi nefsim için ve kendi işlerim için hâs kişi eyleyeceğim. Onun gibi akıllı ve bilgili kimse benim yanımda gerektir." (Yûsuf sûresi, âyet: 54)

Yûsuf (a.s) da hemen gelince, Sultan onu Aziz-i Mısır'dan satın aldı. Sonra azat etti. Zeliha, Aziz-i Mısır'ın nikâhı altında iken Aziz-i Mısır öldü. Hazret-i Yûsuf'ta Zeliha'yı aldı.

Bir rivayete göre de; Aziz-i Mısır Zeliha'yı boşadı. Ve Sultan Ona:

— Yûsuf'u bana ver! dediği zaman Aziz-i Mısır:

— Ben senin kulun ölünce, o kimin olur? diyerek:

— O, benden âzad olsun! dedi ve o sekiz yıldan sonra Yûsuf (a.s) Zeliha'yı aldı. Vaktaki Yûsuf (a.s)'ı zindandan çıkardılar. Zindan halkı ağlaştılar. Yûsuf, onlara vedâ etti. Onlar için dualar etti. Ve duasında şöyle dedi:

Bu duanın anlamı şöyleydi:

— Ya İlahi! Salihlerin gönlünü bunlara şefkatli kıl. Bunlardan haber gizleme. Şundan ötürüdür ki, zindan halkı şehirlerde olan haber ve havadisleri başka halktan daha çok bilirler.

Bundan sonra Yûsuf (a.s)'ı hamama götürdüler, yıkandı. Zindan kokusu ve gövdesinde olan kirler gitti. Daha sonra ona hilatlar giydirdiler. Yûsuf (a.s) Sultana selam verdi. Ve İbrâni dilince duada bulundu. Sultan da:

— Bu ne dilidir? diye sordu. Hazret-i Yûsuf ta:

— Babamın ve dedemin dilidir! dedi. Oysa Sultan yetmiş türlü dil konuşurdu. Bu dillerden her ne lügat söyledi ise Yûsuf (a.s) o dillerde cevap verdi. Henüz küçükken, onun bunca dili bilmesi Sultana çok tuhaf geldi, o, her ne söz söyledi ise Sultan çok beğendi. Ve şöyle dedi:

"Bundan böyle sen benim malımın ve hazinelerimin üzerine emin ol." (Yûsuf sûresi, âyet: 54)

Bu suretle Hazret-i Yûsuf Sultan katında saygılı, sözü makbul bir kimse oluyordu. Eğer ilk buyrukta Sultanın huzuruna gelmiş olsaydı

Sultan katında özür dilemeğe ve o suçlamaları üstünden atmağa mecbur kalırdı. Yûsuf (a.s) sabredince umduğu yönden temizliği, paklığı ve doğruluğu Sultanca bilinmiş oldu. Hiç özür dilemeğe hacet kalmadı. Sonra, Sultan Hazret-i Yûsuf'a:

— Şimdi, bu gördüğüm rüya işinde ne tedbirde bulunursun? dedi. Hazret-i Yûsuf ta ona şu cevabı verdi:

— Gördüğüm çare şudur. Bu ucuzluk yılları içinde çok çok buğday ektiresin. Damlara ve anbarlara sapıyle, demetiyle doldurulsun. Halkın da ektiği buğdayın beşte birini satın aldırasın. Senin ambarında kalsın. Bu zahire iyi saklansın ki o gelecek kıtlık yılları içinde kullanılabilsin. Böylece buğdayın sapı da davarlara ot, saman ve yem olsun. Taneleri de Mısır halkına ve Mısır uyruğunda bulunanlara yeterli olsun. O vakit bu toplanan hububat satılır. Anbarlarında o kadar mal toplanır ki senden önce gelen sultanların katında görülmemiş hal alır. O zaman Mısır Sultanı:

— Söylediğin bu iş kimin elinden gelir? Onlar bu yolda nasıl saklanır?

O zaman Hazret-i Yûsuf:

"Beni bu işlerin üzerine koy. Mısır ülkesinin buğday hazinelerini ve anbarlarını bana ısmarla. Ben emin olup doğruluğumla onları saklayayım. Ben onların nasıl korunacağını bilirim."

Böylece, Mısır Sultanı da Yûsuf (a.s.)'ın dediğini yaptı. Ne kadar anbarları ve hazineleri varsa Hazret-i Yûsuf'a ısmarladı. O da her yana kullar ve adamlar gönderdi. Bol bol başaklı bitkiler (buğday, arpa) ektirdi. Elde ettiklerini anbarlara koyup topladı. Bildiği yolda sakladı.

Ama sen bil ve hazır ol ki, Hazret-i Yûsuf'un Sultan'a:

— Beni, hazinelerinin üstüne emin kıl demesini onun dünyaya haris olmasına yorma! Hem de Hazret-i Yûsuf'un Beyliğe ve ululuğa saptığını sanma. Onun bu sözlerinden muradı iki şeydir. Birisi şudur ki Sultan ona ihsanda bulundu, onu o beladan kurtardı ve satın aldı. Sonra kulluktan âzad kıldı. Onu, sarayında bu yolda aziz ve hürmetli kıldı. Yûsuf (a.s.) da kulluk hakkını yerine getirmeyi diledi ve Sultanın ihsanı karşısında o da Sultanın yolunda faydalı olacak bir hizmet

görmek istedi. Bir hizmet te şuydu ki, bu, yüce, ulu bir hizmetti. Başka bir kişi hazine emini olsaydı belki yoksul kimselere zulüm ve haksızlık eder diye ihtiyatlı davrandı. Hem o hububatı onlar kendi bildikleri gibi saklarlarsa çürüyüp gitmesinden korktu:

— Sultanın malına bundan ziyan ve noksan gelir! diyerek, bundan ötürü:

— Beni malına koruyucu kıl! dedi. Böylece de Mısır Sultanı onu hazinelerinin ve anbarlarının üstüne EMİN kıldı. İlk yedi yılın içinde olan, ne kadar hububat elde edildiyse, Yûsuf (a.s.) eliyle anbarlarda, Hazret-i Yûsuf'un dediği yolda saklandı. Ve anbarlara Yûsuf (a.s.) kendi mührünü vurdu.

Haberde şöyle gelmiştir: Hazret-i Yûsuf, zindandan çıktıktan sonra iki yıl geçince, Zeliha'nın kocası ve Hazret-i Yûsuf'un Efendisi olan Aziz-i Mısır öldü. Sultanın bütün malının defteri ve hesabı Hazreti Yûsuf'ça bilinmekteydi. Aslını da tamamiyle kaydetmişti. Bundan ötürü Sultan bütün hazinesini ona ısmarlamış, emanet etmişti. Yûsuf (a.s.) Mısır Sultanının Hazinedarı olmuştu. Bu hal üzerine bir kaç gün geçti. Birgün Sultan ona:

— Ey Yûsuf! dedi. Şu doğruluğunu ki sen efendin hakkında göstermiştin. Onun tuz ve ekmeğini gözettin. Evine hiyanet etmedin. Şimdi benim gönlüm şunu diliyor ki sen o hatunu helallık yolunda kabul edesin.

Hazret-i Yûsuf'ta Sultanın bu sözünü kabul etti. Sultan, adı Zeliha olan O kadını Hazret-i Yûsuf'a verdi. Yûsuf'la Zeliha biraraya geldikleri zaman Zeliha'nın gönlüne şöyle bir kaygı düştü:

— Ben Yûsuf'u, sevdiğimden ve ona gönül verip döşeğime çağırdığımdan ötürü Yûsuf öyle sanır ki ben başka kimseye de öyle yaparım. Ve beni hain ve kahpe bir kadın sanır:

— Benimle böyle iş eden, başka bir kişiyle etmez mi? der! dedi.

Zeliha, bu düşüncede iken Yûsuf ona el uzattı. Zeliha, kendisini Yûsuf'tan geri çekti, teslim olmadı. Ona:

— Ey Yûsuf! dedi. Bana izin ver. Önce sana bir haberim var. Onu söylüyeyim.

Hazret-i Yûsuf ta:

— Söyle yâ Zeliha! dedi. Zeliha da:

— Ey Yûsuf! dedi. Ben seni sevdiğimden ve sana bu yolda bağlandığımdan ötürü benim kötü ve hain bir kadın olduğumu sanma! Senden başkasına da böyle edeceğimi de zannetme. Erkek ki senin gibi olursa ve dünya içinde senden güzel olmazsa ve kadın ki benim gibi olur ve gençliğin, güzelliğin çağında bulunursa, kocam eksik güçte olur ve karısına erkekliğini göstermeye gücü olmazsa bu haller ile kadın senin gibi bir yiğite gönül verse onu mazur görmek gerek olduğu gibi, yaptığını ayıplamamak ta gerektir. Sen bil ki, ey Yûsuf, ben hiç bir zaman erkek istemedim. Ve senden başka bir kişiye gönül vermedim ve kimse bana el uzatmış değildir. Ben de Allahü Teâlâ'nın mührü ileyim. Anamdan nasıl doğdu isem, öyle kızoğlu kızım!

Yûsuf (a.s.) bu sözleri işitince sevindi. Zeliha'ya el uzattı. Onu, gerçekten kız buldu. Tâ ömrü sona erinceye kadar Yûsuf'la birlikte yıllar yaşadı. Hak Teâlâ bütün peygamberlerin kadınlarını zinadan korumuş, saklamıştır. Kâfir kadın da olsa zinaya meyletmemişlerdir. Onlar gibi hiç bir peygamber de günah işlememiştir. Hatta peygamberlik gelmeden önce de puta secde etmemişlerdir. Nasıl ki İbrahim (a.s.) çocuk iken, babası zorlarlar, onu puta secde ettiremezlerdi.

Yûsuf (a.s.) Zeliha ile çok zaman yaşadı. Hazret-i Yûsuf'un Zeliha'dan iki oğlu oldu. Birisinin adı **Efrâyim** ötekinin adı **Menşa** idi. Yûsuf (a.s.) Sultanın hazinebaşı oldu. Bütün malını ve hazinelerini avucu içine aldı. Sultan, sonra, ona Hazinebaşılık ödevinden başka Vezirlikte verdi.

Bütün Mısır ülkesini Hazret-i Yûsuf'a emanet etti, ısmarladı. Ve sultan o halde idi ki Yûsuf (a.s.)'ın buyruğu olmadan hiç bir iş yapmazdı. Gönlü Mısır ülkesine yapılacak her neyi dilese, Yûsuf (a.s.)'a kimse engel olamazdı.

Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurmuştur:

"Biz Mısır ilinde Hazret-i Yûsuf'a o kadar güç verdik ki, O, ne dilerse onu yapardı. O işi nerede dilerse olurdu."

"Biz rahmetimizi kime dilersek ona yetiştiririz. Ve biz, iyilerin iyiliğini ve âhiret mükafatını kaybettirmeyiz." (Yûsuf sûresi, âyet: 56)

Bir rivayete göre, Zeliha günahını itiraf edip Aziz-i Mısır kendisini boşamıştı. Çok kişiler onunla evlenmek istemişti. Fakat o kabul etmedi, varmadı, onlarla evlenmedi. O, Hazret-i Yûsuf'un aşkından mest olmuştu. Tamam on sekiz yıl ağladı. Her kim Yûsuf'tan haber verse, onun adını ansa o kişiye çok mal dağıtırdı. Ve Hazret-i Yûsuf'un resmini duvara çizdirmişti. Daima ona bakar:

— Ey Yûsuf! diye ağlardı. O hale geldi ki gözleri görmez oldu. Beli de büküldü. Malı da kalmayarak yoksullaştı, fakir oldu. Bütün dostları ondan yüz çevirdiler.

Bir gündü Hazret-i Yûsuf gezintiye çıkmıştı. Geri dönüp gelirken Zeliha'ya:

— İşte Yûsuf geliyor! dediler.

O da:

— Beni onun yoluna götürün! dedi. Onlar da Zeliha'yı alıp Hazret-i Yûsuf'un yolu üstüne ilettiler. Yûsuf ona yaklaşınca Zeliha ona seslenip:

— Ey nefsine sabreden kişi kul iken sultan olurmuş, sultan iken de kul olurmuş! dedi.

Hazret-i Yûsuf bu sözleri işitti:

— Şu söz söyleyeni sorun, kimdir? dedi ona:

— O, Zeliha'dır! dediler. Hazret-i Yûsuf ta atının başını çekti:

— Ey Zeliha! dedi. İyi misin? Hoş musun? Zeliha da bunu işitip aklı başından gitti. Yere düştü. Az sonra da aklı başına geldi. Yûsuf (a.s.) da:

— Sana ne oldu ki böyle oldun? diye sordu.

Zeliha da:

— Senin aşkından ötürü, işte böyle yoksul oldum! dedi.

Hazret-i Yûsuf ta:

— Ya gözlerine ne oldu? diye sordu. O da:

— Senin için ağladığımdan kör oldum! dedi.

Yûsuf:

— Ya belin neden büküldü? dedi. Ve şu cevabı aldı:

— Senin derdinden büküldü?

— Ya malını neyledin?

— Senin aşkının yolunda üleştirip dağıttım!

O zaman Hazret-i Yûsuf:

— Senin hakkın bende çoktur! dedi. Dile benden ne dilersin?

Zeliha da:

— Gözlerimi dilerim! Tâ ki senin güzelliğine bakayım! dedi.

Hazret-i Yûsuf:

— Bunca zahmet içinde de aşkı unutmadın mı? diye sordu. O da:

— Kamçını bana ver! dedi. Yûsuf ta kamçısını Zeliha'ya verdi. Kadın bir kez:

— Ahhh! çekti. Kamçı bu ahtan ateş gibi oldu. Onu yine Yûsuf'a geri verdi. O da elim yanmasın diye kamçıyı elinden attı.

Zeliha:

— Ey Yûsuf! dedi. Bunca yıldan beri ben kocamla bu ateşi, yüreğimde sakladım. Sen erliğin erkekliğinle niçin bir saat için olsun tutamadın?

Yûsuf (a.s.) bu halleri görünce içi yandı, özü tutuştu. Buyruk vererek Zeliha'yı saraya götürdüler. Cebrâil (a.s.) geldi.

— Ey Yûsuf! dedi. Zeliha'ya sor ki Cenâb-ı Hak'tan dileği nedir?

Hazret-i Yûsuf ta sordu. O da:

— Gençliğim, gözlerim ve güzelliğim, hem de senin helâlin, eşin olmak! İşte dileğim bu! dedi.

Yûsuf (a.s.) dua etti. Hak Teâlâ da duasını kabul etti. Yüce Yaradan Zeliha ne dilemiş ise ona verdi. Zeliha'ya el atmak isteğine düştü. Zeliha kaçtı. Yûsuf (a.s.) ona yetişti. Gömleğinden yakaladı. Gömlek yırtıldı.

Zeliha:

— Ey Yûsuf! dedi. Dost, dostun perdesini yırtar mı?

Yûsuf (a.s.) işlediği bu işten utandı.

Zeliha da:

— Ey Yûsuf! Utanma! Beraber olduk! Ödeştik! dedi.

Yûsuf (a.s.) sonra Zeliha'yı nikâhlayıp aldı. Daha önceden Müslüman olmuştu. Yûsuf (a.s.) ona din ve diyanet ve şeriat öğretti. Böylece Zeliha muradına erişti, çok sevindi. İbadetle vaktini geçirdi! Ama Yûsuf (a.s.) her ne zaman Zeliha ile aşk oyunları oynamak istese Zeliha razı olmazdı.

YÛSUF (A.S.)'IN KARDEŞLERİNİN MISIR'A GELİŞLERİ

Bu söz Yûsuf (a.s.)'ın kardeşlerinin Mısır'a yiyecek istemeye geldiklerini bildirir:

O yedi yıl, bolluk ve kolaylık geçip tamamlanınca, bundan sonra kıtlık olmaya başladı. Birinci yıl hiç yağmur yağmadı. Halk ektiğini biçemedi. Ellerinde olan tohumlukları yediler. İkinci yıl öyle bir kıtlık oldu ki yeryüzüne gökten bir damla yağmur yağmadı. Üçüncü yıl da böylece geçti. Bütün illerde buğday kalmadı. Yalnız Mısır ülkesinde buğday vardı. Mısır'dan başka yerlerde bulunmadığı öğrenilince her ülkenin halkı Mısır yolunu tuttular. Ne kadar mal, değeri çok giyecekleri varsa, verip buğday aldılar. Dördüncü yıl ne kadar mal, davar ve kumaşları varsa Yûsuf'a götürüp, buğdaya karşılık sattılar. Yûsuf ta o malları alarak hazineye koydu. Beşinci yıl ise, ne kadar mülkleri, bağları varsa sundular (verdiler). Buğday aldılar. Altıncı yıl da öyle oldu ki her kişi nesi varsa buğdaya verdi. Adam vardı ki buğdayı birden alıp götürürdü. Yûsuf, bu yolda buğday alındığını görünce buğdayın yetişmiyeceğini gördü, bir yasa (emir) çıkardı:

— Her kişi, kendisine yetecek kadar buğday alacak, fazlasını almayacak! dedi. Öyle ki bir kişi yüz yük kumaş getirse, bir yükten fazla buğday vermezdi.

Yedinci yıl olmuştu. Buğday sona erdi. Mısır halkı ağlayarak dışarı çıktılar. Kırk gün yetecek kadar buğday kalmıştı. Halk zayıfladı. Yûsuf'a koştular. Hazret-i Yûsuf ta Hak Teâlâ'ya yakardı. Niyazda bulundu. Cebrâil (a.s.) hemen gelip:

— Hak Teâlâ; "Ben onun Cemalini görmelerini bunlara 40 gün için nimet kıldım! diye buyuruyor" dedi.

Hazret-i Yûsuf'a böyle ilâhî buyruk gelince o da sahraya çıktı. Yüksek bir tahta oturdu. Bütün halkı çağırdı. Onlarda toplandılar. Hazret-i Yûsuf yüzündeki örtüyü kaldırdı.

Onlara:

— Yüzüme bakın! dedi. Bütün halk o yüzü görünce:

"Ne yücedir şekil verenlerin en güzeli olan Allah'ın şanı!" (Mü'minun sûresi, âyet: 14) dediler. Alkışladılar. Karınları doydu. Kırk gün olunca bir gözsüz çocuk getirdiler.

— Ya Aziz, dediler, sen dua et. Bu çocuğun gözü açılsın.

Yûsuf (a.s.) el kaldırıp dua etti, çocuğun o anda gözleri açıldı. Onun yüzünü gördü, karnı doydu. Bu kıtlık, sonra, Şam iline ve Filistin diyarına erişti. Hazret-i İbrahim ile Yakub peygamber orada bulunmuşlardı. Kıtlıktan ve açlıktan Yâkub (a.s.)'ın kavmi acz içinde kalmışlardı. Mısırdan başka yerde hiç bir yiyecek bulunmuyordu.

Yâkub (a.s.)'a şöyle bir haber geldi:

— Mısır Sultanının bir hazinedârı varmış. Anbarların çoğu onun elindeymiş. Hem de müslümanmış. Pek çok hayır ehli ve ihsan sahibiymiş. Yoksullara ve zayıflara şefkat gösterirmiş.

Bu sırada Yâkub (a.s.)'ın gözleri Yûsuf'un hasretinden ağlaya ağlaya görmez olmuştu. Oğlan çocuklarına:

— Mısır'a varın! dedi. Biraz yiyecek getirin. İşittim ki Mısır Sultanının bir hazinedarı varmış. Hububat anbarları bütün onun elindeymiş. Hem de İbrahim dini yolundaymış. Görün ne kişidir O! (Biz de İbrahim çocuklarıyız!) diye ona kimliğinizi bildirin. Eğer aslınızın İbrahim peygamber olduğunu bilirse, sizi esirger, korur. Size, halka sattığından daha ucuza satar! dedi.

Kimileri de şöyle der:

— Yâkub (a.s.) on oğlunun hepsini gönderdi. Yalnız Bünyamin'i göndermedi. Onu yanında alıkoydu.

Kimileri de:

— Üç oğlunu yolladı Bünyamin'i şundan ötürü göndermemişti ki onu da Hazret-i Yûsuf'un anası doğurmuştu. Yûsuf'tan yadigârdı. Ve onu yanından hiç ayırmazdı.

Yâkub (a.s.)'ın çocukları Mısır'a gelince, Yûsuf (a.s.)'ın huzuruna çıktılar. Hazret-i Yûsuf onları görünce kim olduklarını bildi, ama onlar Hazret-i Yûsuf'u bilmediler. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurulmuştur:

"Yûsuf (a.s.)'ın kardeşleri Hazret-i Yûsuf'un katına çıktılar. Yûsuf onları bildi, onlar Yûsuf'u bilemediler." (Yûsuf sûresi, âyet: 58)

Yûsuf (a.s.) onlara şöyle sordu:

— Siz ne kişilersiniz? Buraya ne iş için geldiniz? Onlar da:

— Buğday almaya geldik! dediler. Yûsuf (a.s.) kardeşlerine kendisini bildirmeyi diledi. Onlara:

— Siz buğday alıcıya benzemiyorsunuz. Siz casuslara benziyorsunuz! Bir başka sultana bu memleketin haberini iletmek için casusluk yapmağa geldiniz! dedi. Çocuklar da:

— Biz Bey ve Padişah nedir bilen bir kavimden değiliz. Biz çöllerde yaşamaktayız. Kenan illerindeniz. On bir kardeşiz. İhtiyar bir babamız vardır. Peygamberdir. Adına Yâkub derler. Lâkabı da **İSRAİL**'dir. Beldemizde kıtlık belirdi. Mısır'dan başka bir yerde buğdayın bulunmadığını ve senin de iyi adını işittik. Babamız bizi sana göndermedi. Bize buğday vermeni diliyor! dediler.

Yûsuf (a.s.) kardeşi Bünyamin'in halini sormak, onun sağ olup olmadığını, ölüp ölmediğini bilmeyi murat etti onlara:

Madem ki siz on bir kardeşsiniz, niçin öbür kardeşiniz sizinle birlikte gelmedi? diye sordu. Neden on kardeş geldiniz?

Yâkub'un on oğlu şu cevabı verdi:

— Öbür kardeşimiz bizden küçüktür. Babamız onu çok sever. Nitekim büyük oğlunu da çok severdi. Gönlü onunla avunması için onu yanında alıkoydu. Bizimle birlikte size göndermedi.

Yûsuf (a.s.):

— Madem ki sizin babanız Peygamberdir, niçin küçük oğlunu büyük oğlundan daha çok seviyor? Oysa büyük oğlunu daha çok sevmesi gerekti. Ya da eş sevgi duyması gerekirdi, dedi.

Onlar da:

— O küçük kardeşimizin anasından babamızın bir oğlu vardı. Adı Yûsuf'tu. Babamız onu çok severdi. Onu, bir rastlantı eseri olarak kurt yedi. Onun derdinden babamız o küçük oğlunu yanından ayırmaz oldu. Onu, her zaman, ötekinin yerinde bilir, sayar, yanından bir saat olsun ayırmaz! dediler. Hazret-i Yûsuf bunları öğrenince:

— Madem ki babanız peygamberdir, Mısır halkını dinine çağırmağa niçin gelmedi? diye sordu. Onlar da:

— Hak Teâlâ onu Kenan diyarına peygamber gönderdi! Kendisi hem çok yaşlıdır, gözleri de görmez oldu. Yûsuf'un derdinden ötürü kör oldu. Şimdi de bir ev yaptırdı. Adını **"Beyt'il Ahzân"** koydu. Her gün o eve girip: (Yusûf!) diye ağlar! dediler.

Hazret-i Yûsuf ta yüz örtüsünün altında, bunları duydukça, dert ile ağladı. Ve onlara şunu sordu:

— Babanızın sizin gibi yiğit oğulları olunca, o küçük oğlu için niçin bu kadar ağlar? Oğullar da:

— Çünkü o kardeşimiz son derece güzeldi! dediler. Yûsuf (a.s.) da:

— Sizden çok hüneri mi vardı? diye sordu. Onlarda:

— O çok akıllı, zekî, zâhit bir kişiydi! dediler. Yûsuf (a.s.) kardeşlerinden kendisi hakkında iyi söz işitince duygulandı. Kendi kendisine:

— Bunlar bana kötülük etti, amma ben onlara iyilik edeyim! diye düşündü ve:

— Ben bunlara iyilik edeyim! dedi.

Onlara döndü:

— Ben size buğdayı bir şart üzerine veririm. Bir kez daha geldiğiniz vakit o küçük kardeşinizi de yanınızda getirmelisiniz. Ta ki ona bir göz atayım. Bakayım, onda ne hüner var, göreyim. Babanızın onu niçin hepinizden çok sevdiğini bilip anlayayım! dedi. Yûsuf'un dileği

kendi kardeşini görmekti. Çünkü Yûsuf (a.s.) ondan ayrıldığı zaman o, on üç yaşında bulunuyordu. Kuyuya bırakıldığı zamanda ise Yûsuf (a.s.) on yedi yaşındaydı. Altı yıl Aziz-i Mısır'ın evinde kalmıştı. Yedi yıl da zindanda yatmıştı. Oradan çıkıp Sultana hazinedar olduğu vakitte tam otuz yaşına ermişti.

Hazret-i Yûsuf adamlarına buyruk verdi. Kardeşlerinin elinden akçelerini aldılar. Ve her birine birer yük buğday verdiler. Daha çoğunu vermediler. Kardeşleri kendisine:

— Biz uzak yoldan geldik. Bu kadar buğday bize yetişmez! dediler. Hazret-i Yûsuf ta:

— Âdet böyledir. Bize bu yolda buyruk verildi ki, her kişiye bir yükten fazla buğday vermiyoruz. Her ne kadar fazlasını vermiyoruz, amma yeniden geldiğiniz vakit, eğer o kardeşinizi de birlikte getirirseniz onun hatırı için size bir yük daha çok veririm! dedi.

Kimileri şöyle demiştir:

— Hazret-i Yûsuf bu on kardeşin birisini yanında alıkoydu. Adı Şem'un idi. Tâ ki dokuz kardeş ülkelerine varınca getirilmiyen kardeşlerini de alıp getirsinler. Lâkin bu söz doğru değildir. Çünkü eğer Hazret-i Yûsuf böyle bir harekette bulunsaydı, kardeşleri belki de onun Yûsuf olduğunu anlarlardı. Doğrusu şudur ki;

O hiçbir kimseyi kardeşlerinden ayırıp sarayda bırakmadı.

— Eğer onu getirirseniz size bir yük buğday fazla veririm! diye vaatte bulundu, onlara söz verdi ve:

"Eğer kardeşinizi bana getirmezseniz, biliniz ki size buğday vermem ve katıma da sizi getirtmem dedi." (Yûsuf sûresi, âyet: 60)

Kardeşleri de şöyle dediler:

"Onu biz babasından dileyelim ve getirelim, dediler." (Yûsuf sûresi, âyet: 61)

Hazret-i Yûsuf şunu biliyordu ki, ailesi şehirde oturmuyordu ve çölde yaşamaktaydılar. Onların hazır akça bulamıyacaklarından korktu. Belki bundan ötürü yeniden Mısır'a gelmiyebilirlerdi hemen kölelerine ve saray hizmetkârlarına:

— Bunların çuvallarına buğday ölçtüğünüz zaman akçelerini de buğdaylarının içine birlikte koyun. Akçe koyduğunuzu onlar sakın

bilmesinler. Evlerine varıp çuvallarını açınca bu akçeleri bulsunlar. Böyle hazır para ellerinde olunca, elbet yine gelirler! dedi.

Hizmetçiler de onların çuvallarını anbara götürdüler. Buğdayları doldurduktan sonra akçelerini de birlikte çuvallarına yerleştirdiler. Onlara teslim ettiler. Ama bu hâli onlar hiç bilmediler. Ve vakta ki babaları Yâkub (a.s.)'ın yanına döndüler.

Ona şöyle dediler:

"Ey Baba! Bize buğday verilmesi yasaklandı. Ancak kardeşimizi bizimle gönder. Yine varalım fazla buğday getirelim. Hem de onu saklayalım Yûsuf gibi onu kaybetmeyelim!" (Yûsuf sûresi, âyet: 63)

Hazret-i Yâkub da şöyle dedi:

"Ben kardeşinizi size emanet edemem. Bundan önce Yûsuf'u emanet etmiştim. Ona kötülük eylediniz. Buna da zarar ve kötülük erişmesinden korkarım." (Yûsuf sûresi, âyet: 64)

Çocuklarda şunu söylediler:

— Başka çare yok ki! Elbette bizimle onu göndermek zorundasın. Yoksa bize buğday vermezler. Çünkü:

— Eğer kardeşinizi getirmeden gelirseniz, size buğday vermeyiz! dediler.

Yâkub (a.s.) da çocuklarına şöyle dedi:

"Ben onu Allah'a ısmarladım. O Allah ki koruyanların en hayırlısı, esirgeyicilerin en esirgeyicisidir." (Yûsuf sûresi, âyet: 64)

"Getirdikleri o yükleri açınca akçelerini çuvalın içinde gördüler." (Yûsuf sûresi, âyet: 65)

O zaman:

— Ey babamız! dediler. O sultanın iyilik ve keremini gör ki akçemizi yine geri vermiş. Onu çuvalımızın içinde bulduk. Onun bize ettiği iyiliği ve keremi. Hiçbir padişah etmez. Madem ki paramızı bize vermişler, biz yine oraya varalım! dediler.

Hazret-i Yâkub da:

— O malı yine geri götürün. Belki yanılmışlardır. Ya da bizi sınamışlardır:

— Peygamber oğulları mı acaba? Bakalım, görelim, haramı helalı seçiyorlar mı demişlerdir! dedi.

Ve Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurmaktadır:

"Elbette ben onu sizinle göndermem. Meğer ki beni inandırasınız. Ve önümde onu yine bana getireceğinize, ona zarar vermeyeceğine ant içiniz." (Yûsuf sûresi, âyet: 66)

Onlarda yemin edip ant içtiler, böylece babalarını inandırdılar. Hal böyle olunca küçük oğlu Bünyamin'i onlarla göndermeye razı oldu. Onlara şöyle dedi:

"Ey oğullarım! Mısır'a varınca bir kapıdan girmeyiniz içeriye. Her biriniz şehrin ayrı ayrı kapısından içeri girin." (Yûsuf sûresi, âyet: 67)

Yâkub (a.s.), çocukları bir kapıdan girince, onlara gözler dikilip nazar değeceğinden korkmuştu. Bundan ötürü onlara:

— Birer, ikişer girin şehre!

Dedi. Sonra Yâkub peygamberin hatırına şu geldi ki kendi kendine:

— Eğer bir âfetin gelmesi Hak Teâlâ'nın takdirinde varsa, benim dememden bir fayda gelmez. Takdire olan hileyle savulmaz. Hem de peygamberin şanına lâyık olan da şudur ki, her ne zaman onlara bir sövme, sayma, arkalarından bir iftira gibi şeyler meydana gelse, ya da bir kişi onlara ayıplı bir söz söylese, onu ancak bir yolda üzerlerinden uzaklaştırabilirler! dedi. Bundan ötürü de şu düşünceye vardı:

"Yine de Allah'ın takdir ettiği bir şeyi sizden esirgemem. Hüküm ancak Allah'ındır. Ben Allah'a tevekkül ederim. Varın, sizi Allah'a ısmarladım." (Yûsuf sûresi, âyet: 67)

İbrahim (a.s.)'ın amamesi (sarığı) Yâkub (a.s.)'a kalmıştı, onu armağan olarak yolladı. Böylece Yâkub (a.s.)'ın çocukları onun yanından ayrılıp gittiler. Hazret-i Yûsuf'un çuvallarına koyduğu akçeyi de yine ona götürdüler. Hem de:

— Yoksuldular ve yiyeceğe de çok muhtaçtılar, diyerek onlara acısın, çok buğday versin! istediler. Mısır'a girecek kapıya gelince, babaları Yâkub (a.s.)'ın öğüdüne uyup dağıldılar. Hepsi de bir kapıdan şehre girmediler. Vaktâ ki:

"Yûsuf'un kardeşleri geldiler, en küçükleri Bünyâmin'i Hazret-i Yûsuf'un katına götürdüler." (Yûsuf sûresi, âyet: 69)

— İşte o küçük kardeşimiz budur! Getirdik, dediler. Hazret-i İbrahim (a.s.)'ın sarığını Yûsuf'un önüne koydular.

Ve şöyle dediler:

— Babamız size selamını bildirdi. Bu hediyeyi size armağan etti! Bu tülbent, babamıza dedemizden kalmıştır.

Yûsuf (a.s.) da sarığı eline alı. Öptü, gözlerine sürdü. Sevindi, şad oldu. Peygamberliğin kendisine geleceğini bildi, anladı. Çünkü o sarık kimin eline deydi ise, o kişi peygamber olmuştu. Yûsuf (a.s.) şimdi kardeşi Bünyamin'in halini ve hatırını sormayı diledi. Ama öteki kardeşlerinin bundan haberleri olmamasını istedi. Bir tedbir ile onları biri birinden ayırdı. O da şu yolda olmuştu. Yûsuf (a.s.) konuk evleri yaptırmıştı. Hizmetçilere:

— Bunları o konuk evlerine kondurun. Lâkin ırak yoldan gelmişlerdir. Bir arada kalmasınlar. Çünkü yerleri dar olur, rahat edemezler! dedi. Her odaya ikişer ikişer konuk edildiler. Onlar onbir kardeşti. Bünyamin'den başkalarını ikişer ikişer yatırdılar. Bünyamin yalnız başına kaldı. Ona arkadaş bulunmayınca, Yûsuf (a.s.) Bünyamin'e:

— Gel, sen benim odamda konuk ol. Bütün kardeşlerin ikişer ikişer yattılar. Biz de seninle arkadaş olalım! dedi. Bünyamin, Yûsuf (a.s.)'ı bilemedi. Kardeşlerinden ayrı konulduğundan gönlü üzüldü, hatırcığı perişan oldu. Yûsuf (a.s.) Bünyamin'in kendisinden ürktüğünü anlayınca, odayı tenhalaştırdı. Bünyamin'e kendisinin kim olduğunu bildirdi. Ve ona şöyle dedi:

"Ben senin kardeşin Yûsuf'um, üzülme, onların bana ettiklerinden kaygılanma." (Yûsuf sûresi, âyet: 69)

Sonra da:

— Allah'a şükür ki ben yaşıyorum. Hayattayım. Bana hiç bir ziyan gelmedi! dedi. Bünyamin, onun, Hazret-i Yûsuf olduğunu anlayıp bildi. Yüreği sevinçle doldu. Babası Yâkub (a.s.)'ın halinden ve kendisinin ondan ayrılığından ötürü çektiği mihnet ve acılardan haber verdi. Hazret-i Yûsuf ta:

— Sakın beni onlara bildirme. Ben onları geri göndereyim. Seni bir tedbir ile burada alıkoyayım! dedi. Oysa İbrâhim peygamber şeriatinde şöyle hükmedilmişti ki; bir kişinin bir şeyi çalınsa mal sahibi hırsız elinde malını bulsa iki yıl o malın sahibine kulluk eder, hizmette bulunurdu. Bu yasa, tâ Musa (a.s.)'ın zamanına kadar da sürmüştü. Sonra Mûsa peygamber zamanında ve onun şeriatinde bu hüküm ortadan kalkmıştı:

"Yûsuf, kardeşlerinin zahire yüklerini hazırlayınca kendi su bakracını öz kardeşinin yükünün içine koydular. Sonra bir münadi arkalarından: "Ey kafile! durun. Gerçekten siz hırsız kimselerdensiniz." (Yûsuf sûresi, âyet: 70)

Fakat bu söz gerçek bir söz değildi. Yûsuf bunların hırsız olmadığını bilmekteydi. Eğer öyle olsa onları hırsızlıkla suçlamak iyi olmaz. Hele Yûsuf (a.s.) gibi bir sıddık kişi ki peygamberdir, bunu bir soru kastederek söylemişti. Hem tefsir haberlerinde bildirilmiştir ki, Mushaf-ı Abdullah ibni Mes'ud'da şöyle yazılmıştır:

Bu, istifham tariki üzredir. Halife Hazret-i Osman'ın (Allah ondan razı olsun) Mushafında yalnız bir önceki yazıda olduğu gibidir. Elifledir. Onun mânâsı da istifhamdır, sorudur. Bu doğrultmalar onun içindir ki, Yûsuf (a.s.) da bir kusur bir ayıp görülmemeli. Hırsız olmayanlara, hırsız denilmemeli. Çünkü o, onların hırsız olmadığını bilirdi. Hem de Yûsuf (a.s.) kıssasından zor kıssa vaki olmamıştır. Çünkü onda türlü türlü haller meydana geldi. Bütün hallerde ona kusur bulunmaya. Çünkü Hazret-i Yûsuf (a.s.) Allahü Teâlâ'nın gönderdiği Resûldü, peygamberdi ve mâsumdu. Hak Teâlâ ona Kur'ân'da **SIDDIK** buyurdu:

Hazret-i Yûsuf'un adamlarının, Hazret-i Yâkub çocuklarına:

— Siz hırsız kişilersiniz, demesi üzerine, onlar da, geri dönerek.

— Ne kaybettiniz? diye sordular. Mısırlı da:

"Melikin su kabını kaybettik. Onu getirene bir deve yükü buğday verilecek. Ben de buna kefilim, dedi." (Yûsuf sûresi, âyet: 72)

Yûsuf (a.s.)'ın kardeşleri de:

"Allah'a yemin ederiz ki, biz buraya fesat çıkarmağa gelme-

dik. Bunu siz de bilmektesiniz. Biz hırsız da değiliz, dediler." (Yûsuf sûresi, âyet: 73)

Sonra da:

— Eğer hırsız olsaydık, sizin yüklerimizin içine koyduğunuz akçeleri geri getirmezdik! dediler.

Mısırlılar da:

"Eğer siz yalancı çıkarsanız, o kişinin cezası ne olsun? dediler." (Yûsuf sûresi, âyet: 74)

Hazret-i Yâkub'un oğulları o zamanda kendi şeriatlerinde hüküm ne ise hemen o hükmü kendi üzerlerine hükmeyliyerek:

— Melik'in bu gümüş su bakracı her kimin yükünde bulunursa, o kişiyi o kabın karşılığı olarak tutuklayınız. Köleniz olsun ve kulluk etsin. Bu, bizim dinimizde böyledir! dediler.

Mısır Melikinin de yasası öyle idi ki, kim bir akçe çalsa iki akçe verirdi. Yâkub (a.s.)'ın şeriatindeyse hırsız, mal sahibinin kölesi olurdu.

Yûsuf (a.s.)'ın kardeşleri de hükmü kendi şeriatlerinin yolunda verdiler.

"Önce kardeşlerin yüklerini aradılar. Birşey bulamadılar. Sonra Bünyâmin'in çuvalı arandı. Onda, aranılanı buldular. Onu çıkardılar." (Yûsuf sûresi, âyet: 76)

Hazret-i Yûsuf'un kardeşleri utandılar. Bünyamin'e kızarak:

— Nice belalar ki senden ve senin karındaşından gördük, hemde çektik. Şimdi de çekmekteyiz! dediler.

Bünyamin de:

— Ben de, kardeşim de sizin belanızdan kurtulamadık. Çünkü kardeşimi aldınız, kaybettiniz, "Kurt yedi!" dediniz. Beni de getirdiniz, hırsız diye bırakıp gidiyorsunuz! dedi.

Kardeşleri:

— Ya bunu senin yükünün içine kim koydu? dediler. Bünyamin:

— Kimin koyduğunu ben ne bileyim. Belki önce sizin torbalarınıza akçelerinizi koyan kişi koydu.

Hak Teâlâ Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurmuştur:

"İşte biz Yûsuf'a böyle bir tedbir öğrettik." (Yûsuf sûresi, âyet: 76)

Bu tedbirle o da kardeşini alıkoydu. Ve bunlar Hazret-i Yûsuf'un gönlünün hoş olması ve onu tasdik etmek içindi ve bunların kendi şeriatleri yolunda idi ki, bunu da kendileri itiraf etmişti.

Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Mısır Melikinin hükmü ve adeti gereğince Bünyamin'i alıkoymadı, belki İbrahim (a.s.)'ın şeriati yolunda alıkoydu. Bunlarda Yûsuf'un gönlü hoş olmak için ve onu tasdik etmek için sözünde durdular." (Yûsuf sûresi, âyet: 76)

Yûsuf'un kardeşleri şöyle dediler:

"Eğer bu çocuk hırsızlık etti ise onun bir kardeşi vardır, hem o da bir hırsız idi." (Yûsuf sûresi, âyet: 77)

Sonra da:

— Sen ey Aziz, iyi edersin! dediler. Bu sözden maksat ve meramları Yûsuf (a.s.)'ın önceki kıssada geçen İshak peygamberin kuşağı hikâyesiydi:

"Yûsuf bu şeyi gizledi. Bunları onlara açıklamadı. Kendi kendine "Siz daha kötü iş işlediniz. Hak Teâlâ bunu da iyi bilir" dedi!" Kardeşleri şöyle dediler:

"Ey aziz! dediler. Sen bunu tutuklarsan, Hak dinde ve bizim dinimizde de bu böyledir, biz bu dine muhalefet edemeyiz. Lâkin onun yaşlı bir babası vardır. Hem bunun bir kardeşi vardı. Onu kurt yedi. Babamız onun sevgisini buna verdi. Bunsuz olmaz. Gönlü bununladır. Bundan ötürü sen bunun yerine her hangimizi dilersen, onun yerine alıkoy, sana hizmet etsin. Bunu da bizimle yolla." (Yûsuf sûresi, âyet: 78)

Hazret-i Yûsuf:

"Ben bir başka kişiyi tutuklamaktan Allah'a sığınırım, dedi. Çünkü böyle yaptığımızda zalimlerden oluruz, dedi!" (Yûsuf sûresi, âyet: 79)

Hazret-i Yûsuf, su kabının kimin çuvalında bulunursa onu tutukluyacağını söyleyince, kardeşleri dileme ve yalvarma ile bu işin olma-

yacağını anladılar. Bünyamin'i zorla almak istediler. Ama bunların yaşta büyük bir kardeşleri vardı. Adı Rubil idi. Ne zaman kızsa gövdesinin kılları kabarır, elbisesinden dışarı çıkardı. Ne zaman bağırsa ve her kim onun sesini işitse, o sesin sertliğinden can verirdi. Onun kızgınlığı yine de dinmezdi. Ancak Yâkub oğullarından bir kişi elini onun üstüne koymalıydı. Rubil Yûsuf (a.s.)'ın huzuruna çıktı:

— Ey Mısırın azizi! dedi. Kızgınlığım depreşti. Eğer haykıracak olsam her kim benim sesimi işitirse can verir. Eğer kardeşim Bünyamin'i bize vermiyecek olursan haykırırım, sen de, bütün Mısır halkı da helâk olur.

Yûsuf (a.s.) bu sözün gerçeğini biliyordu. Rubil doğru söylemekteydi. Hem de gövdesinin kıllarının kaftanından dışarı fışkırdığını gördü. Oğlu Efrâyim'i yanına çağırdı. Ona yavaşça:

— Git, elini Rubil'in arkasına koy! dedi. Ama sakın o elini arkasına koyduğunu duymasın! dedi. Efrâyim de onun dediğini yaptı. Rubil'in kızgınlığı geçti. Yûsuf (a.s.) onun gazabının geçtiğini ve gücü kâr etmiyeceğini anlayınca, ona:

— Ben kardeşini salıvermiyorum. Elinden ne gelirse yap, ardına koyma! dedi. Rubil, bütün gücünü toplayıp bağırmak istedi ise de, haykıramadı (Bağıramadı). Bu işe şaştı kaldı.

Kendi kendine:

— Bu evde Yâkub soyundan bir kimse var. İbrahim oğullarından biri benim üstüme elini koymuş olmalı ki, benim kızgınlığım geçti! dedi.

Sonra Hazret-i Yûsuf'un yanından dışarı çıktı. Olanı biteni kardeşlerine anlattı. Kardeşleri Bünyamin'den umutsuzluğa düştüler.

Bir rivayete göre Yâkuboğulları baş başa verip konuştular:

— Babamıza ne yüzle varalım? Olmazsa güç gösterip kardeşimizi geri alalım! dediler. Yahûda:

— Ben yalnız başıma Amalak'ı öldürdüm. Mısır halkı benim katımda nedir? dedi. Böylece herbiri bir kapıya yürüdü. Saldırdılar. Hemen bu hal Yûsuf (a.s.)'a haber verildi. Kırk kişi ile ata bindi. Bu haber Mısır Melikine erişti:

— O Ken'an ilinden gelen kişiler hırsızlık etti. Bundan ötürü savaşa giriştiler! dediler. Melik:

— Yardımcı göndereyim! dedi. Yûsuf (a.s.):

— Ben onlara yeterim! dedi. O, onlara erişmişti ki, Rubil bir kez bağırdı. Mısır halkından iki bin kişinin aklını aldı. Arkadan Şem'un da haykırdı. O kavim, korkularından, herbiri bir yere gizlendi. Sonra Yâhuda eline, bir kaya alıp kapıya vurdu. Onu parçaladı. Küçük, ufak parçalara ayırdı. Yûsuf (a.s.) onlara Mısır halkının karşı çıkamayacağını anladı. O anda İbrahim (a.s.)'ın sarığını çıkardı ve onlara karşı salladı. Dua kıldı. Hemen onların güçleri kesildi. Kaçmağa başladılar. Sonra, Yûsuf (a.s.) onlara saldırıp, hepsini birer birer tuttu. Rubil, önce haykırdığı vakit Mısır meliki kaçmış sarayına girmişti. Melik'e haber verildi ve:

— Yûsuf o gençleri yakaladı! denildi. Melik sevindi. Şad oldu. Yûsuf (a.s.) da:

— Siz sanıyordunuz ki, burada er kişi yoktur. İşte görün, nasıl düştünüz! dedi. Onlar da:

— Bize, hiç kimse karşı duramazdı! Bize bu kaza Allah'tandır! dediler. O zaman Yûsuf (a.s.) buyruk verdi. Yâkuboğullarının yüklerini yeniden geri verdi.

Muhammed bin Cerir et-Taberi –ki asıl kitabın yazarıdır– bu arada bir hikâye de söylemiş, o söylediği öykü şudur:

— Yûsuf (a.s.) o gümüş tası Bünyamin'in yükünden çıkardığı zaman, tası eline almıştı. Elinin avucu içine koydu. Parmağı ile ona vurdu. Tas çınladı. Ses verdi.

Yûsuf (a.s.):

— Bu tas ne söylüyor? diye kulağını onun üstüne koydu. Yâkub (a.s.)'ın oğullarına:

— Hiç bilir misiniz ki bu tas ne söylüyor? Bu tas şunu söylüyor ki: Bunlar on iki kardeştiler! Kardeşlerinin birisini sattılar.

Bu sözü işitince Bünyamin ileri fırladı. Hazret-i Yûsuf'un önünde yeri öptü ve:

— Ey Melik! Kereminden bu tasa sor ki. O satılan kardeşim ölmüş müdür? Yoksa sağ mıdır?

Yûsuf (a.s.) da tasa dokundu. Tastan yine bir ses geldi. Hazret-i Yûsuf ta yine kulağını ona dayadı. Tas şöyle konuştu:

— Kardeşin sağdır!

Bünyâmin yine:

— Benim onu görüp görmeyeceğimi sor! dedi. Yûsuf (a.s.) tası yine çınlattı. Sonra ona kulağını koydu. Tas:

— Görürsün! diye cevap verdi. Bünyâmin yine Hazret-i Yûsuf'a:

— Yine sor ki bu tası benim çuvalıma kim koydu?

Yûsuf (a.s.) yine tası çınlattı. Sonra güldü:

— Tas kızdı, nasıl soru bu diyerek cevap vermiyor! dedi.

Ama bu söz gerçek değildir. Çünkü bu kadar şeyle ancak küçük çocuklar aldatılabilir. Bu, peygamberlere münasip değildir. Yûsuf peygamberdir. Bunun gibi şeyler ondan gelmez. Hem de Kur'ân'ın buyruğuna aykırıdır. Kur'ân şöyle buyurmuştur:

"Kardeşini yanına çağırdı ve: 'Ben senin kardeşinim!' dedi." (Yûsuf sûresi, âyet: 65)

Bünyâmin bu sözlerle Yûsuf (a.s.)'ı bilmiş olduğundan burada:

— Sağ mıdır, ölmüş müdür? diye sormanın ne anlamı vardır? Bundan ötürü din bilginleri ve akıllıları bu sözü kabul etmediler. Hak söz şudur ki o söz söylendi. Eğer Bünyâmin Hazret-i Yûsuf'un kim olduğunu bilmemiş olsaydı, bu nüktenin bir çok yönü olabilirdi. Yûsuf (a.s.) ona:

— Ben senin ana bir kardeşinim! dedikten sonra bu sözün asla anlamı yoktur. Biz şimdi asıl hikâyeye gelelim Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Vakta ki Yûsuf (a.s.)'ın kardeşleri umutlarını kaybedince konuşup fısıldaşarak bir köye çekildiler." (Yûsuf sûresi, âyet: 80)

— Nice tedbir kılalım? Babamızın yanına hangi yüzle varalım? dediler.

Ve:

"En büyükleri dedi ki: «Bilmiyorsunuz ki babanıza ne antta bulundunuz? Siz, Bünyâmin kardeşinizi yine ona ileteceğinize söz vermiştiniz.»" (Yûsuf sûresi, âyet: 80)

Ve sözlerini şöyle uzattı:

— Siz öyle demiş ve öyle ant vermiştiniz ki, onu yine babamıza geri getirecektiniz! Meğer ki ecel ere!

Ve yine dedi ki:

"Bundan önce Yûsuf hakkında işlediğiniz kusuru bilmiyor musunuz? Babamdan bana izin gelmeyince ben buradan gitmem. Veyahut bana Allah tarafından ecel gelir. O Hakimlerin hayırlısıdır." (Yûsuf sûresi, âyet: 80)

Kendisi kaldı. Ötekilere şöyle dedi:

"Varın, geri dönün, babamıza gidin ve ona: «Oğlun gerçekten hırsızlık etti. Biz sana onu kurtdan ve zararlı şeylerden koruruz, dedik. Ama biz hırsızlık, edeceğini bilmedik.»" (Yûsuf sûresi, âyet: 81)

Ve aralarında şöyle konuştular:

"Eğer bize inanmazsan, o kervana sor ki bizimle birlikteydi. Ne keyfiyet ile o bardak onun yükünde, çuvalında bulunmuştur. Biz, doğru söylüyoruz, deyin." (Yûsuf sûresi, âyet: 82)

Böylece Yahûda Mısır'da kaldı. Onları geri yolladı. Çocuklar babalarının yanına dönünce Yâkub (a.s.) onları azarladı:

— Ne vakit siz Mısır'a varsanız, ya da benim yanımdan gitseniz bir kardeşiniz eksik geliyor. Bu seferde "Bünyâmin hırsızlık etti, Yahûda onunla birlikte kaldı!" diyorsunuz.

Ve şöyle devam etti:

"Belki nefsiniz size bir iş işlemiş, bu işe sürüklemiştir. Artık ben güzelce sabredeyim. Umut edilir ki, Cenâb-ı Hakk beni bütün oğullarıma kavuşturur. Herşeyin sahibi O'dur." (Yûsuf sûresi, âyet: 83)

"Ve Hazret-i Yâkub durmadan gece ve gündüz ağlardı. Yûsuf (a.s.)'ın ayrılığından o kadar ağladı ki gözleri görmez oldu. Oğulları: 'Yûsuf'u ana ana yaşlandın ve zayıf düştün. En son onun hasretinden fırakından ağlaya ağlaya kendini öldüreceksin!' dediler." (Yûsuf sûresi, âyet: 85)

O zaman Yâkub (a.s.) oğullarına dedi ki:

"Ben derdimi size söylemiyorum. Allah'a açıyorum. Ben Allahü Teâlâ'nın bildirmesi ile sizin bilmediğiniz şeyleri ben bilmekteyim." (Yûsuf sûresi, âyet: 86)

Çünkü Hazret-i Yâkub, en sonunda Yûsuf (a.s.)'ı göreceğini biliyordu. Çünkü Melek'ül-Mevt'i (ölüm meleğini) düşünde görmüştü. Ona:

— **"Yûsuf'un canını aldın mı?"** diye sormuştu. O da:

— **"Almadım!.."** diye cevap vermişti.

Hazret-i Yâkub, bundan Hazret-i Yûsuf'un sağ ve diri olduğunu bilmişti. Yûsuf oğlunu göreceğine umut bağlardı.

Hazret-i Yâkub, çocuklarına, şöyle dedi:

"Ey benim oğullarım. Mısır'a varın. Yûsuf'tan ve kardeşinden haber sorun! Bilin. Allah'ın rahmetinden ümitsiz olmayın." (Yûsuf sûresi, âyet: 87)

Çocuklar da Yûsuf (a.s.) ve Bünyâmin niyetiyle yeniden Mısır'a yöneldiler. Biraz para, biraz yapağı, biraz da yağ aldılar. Sonra Yûsuf (a.s.)'ın ülkesine gelip onun katına vardılar. Ona şöyle dediler:

"Ey Aziz-i Mısır! Bize ve bizim ehil ve ayâlimizi açlık yaktı, kavurdu halimiz zorlaştı. Biz biraz da bir şeyle geldik. Bize buğday ver. Sadaka et ki Allahü Teâlâ sadaka verenlerin mükâfatını verir." (Yûsuf sûresi, âyet: 88)

Bu yalvarışlarından ötürü Yûsuf (a.s.) kardeşlerinin canına açlığın tak ettiğini ve hallerinin harab olduğunu anladı. O zaman sabrı tükendi. Yâkuboğullarına kendisini bildirdi ve şöyle dedi:

"Siz bilir miydiniz ki, Yûsuf'a ve kardeşine neler ettiniz? O günlerde cahillerdendiniz!" (Yûsuf sûresi, âyet: 89)

Ve şöyle devam etti:

— O vakitte Yûsuf'u Hak Teâlâ'nın saklayacağını, onu koruyacağını bilmediniz. Bu ülkeye getirip ona sultanlık vereceğinden haberiniz yoktu.

"Kardeşleri Yûsuf'a sen Yûsuf musun? dediler. O da: "Ben Yûsuf'um! Bu da kardeşimdir!" dedi. Hak Teâlâ bize lûtufta bulundu. O Allah'tan ki her kim korkar, sabrederse Allahü Teâlâ (c.c.) onun mükafatını kaybettirmez, verir."

Yâkuboğulları bu sözlerle Hazret-i Yûsuf'tan korktular. Özür dilediler ve şöyle dediler:

"Allahü Teâlâ seni bizim üzerimize seçip gönderdi ve biz yanlışlıklar yaptık." (Yûsuf sûresi, âyet: 91)

Yûsuf (a.s.) onların korktuklarını anladı. Onlara güven vererek, dedi ki:

"Korkmayın, çekinmeyin. Bugün sizin ettiğinizi ben anmıyorum. Sizden öç almağa niyetim de yok. Allahü Teâlâ sizi yarlıgasın ki o Allah esirgeyicilerin esirgeyicisidir." (Yûsuf sûresi, âyet: 92)

Hazret-i Yûsuf kardeşlerinin gönül rahatlığına kavuştuklarını görünce, babası Yâkub (a.s.)'dan haber sordu. Onlar da:

— Bu sefer biz ona vardığımız zaman Bünyâmin'i de götüremeyince, o, o kadar ağladı ki gözleri görmez oldu.

O zaman Yûsuf (a.s.) şöyle dedi:

"Benim bu gömleğimi babama iletin. Yüzüne sürün. Benim kokumu alsın. Gömleğimi yüzüne sürsün, gözleri aydın olsun, görsün, sonra bütün topluluğunuzla birlikte bana geliniz." (Yûsuf sûresi, âyet: 93)

Sonra:

— Önden bir adam yollayalım ki, bunu müjdelesin! dedi.

Sarayda beşir adında bir genç vardı. Yûsuf onu çok severdi. Onu Kenan diyarına yolladı. Beşir yollara düştü. Gece gündüz gitti. Kenan'a gelince doğru Hazret-i Yâkub'un evinin kapısına geldi. Bir kadının kapıya çıkıp yolları gözlediğini gördü. Ona selâm verdi:

— Beni Yâkub'la buluştur! dedi. Ona bir müjdem var! Oğlu Yûsuf'tan getiriyorum! dedi. Kadıncağız:

— Ya sen kimsin? Ne güzel, gökçek bir yüzün ve mübarek sözün var! Adın ne? dedi. Genç haberci de:

— Adım Beşir (Yani müjdeci)! dedi. Beni küçükken satmışlar!

Kadın onun oğlu olduğunu anladı. Ona sarıldı, ağladı. Hak Teâlâ'ya şükreyledi, varıp Yâkub (a.s.)'a haber verdi. O da müjdeci gencin geldiğine ve oğlunun haberine sonsuz şükürde bulundu.

Bu yanda Yûsuf (a.s.) kardeşlerine bol bol buğday verdi. Onlar da hayvanlarına yüklediler. Hak Teâlâ'nın emriyle ta... Mısır'dan Yûsuf (a.s.)'ın kokusu Ken'an ilindeki Yâkub (a.s.)'ın beynine, dimağına erişti. Mısır'la Ken'an diyarının arası yüz seksen fersahlık yerdi. Hazret-i Yâkub Yûsuf (a.s.)'ın kokusunu duyunca şöyle dedi:

"Eğer bana: 'Deli oldu, aklını kaybetti demezseniz, benim dimağıma Yûsuf'un kokusu geliyor!' dedi. Adamları da: 'Vallahi sen yine önceki muhabbetin içindesin!' dediler." (Yûsuf sûresi, âyet: 94-95)

Ve sonra da:

— Yûsuf senden ayrılalı 40-45 yıl oldu. Sen ise Yûsuf'u hâlâ unutamıyorsun. Dilinden onun adını düşürmüyorsun! dediler.

Vaktâ ki çocukların kervanı Ken'an iline geldi. Yahuda Yûsuf'un gömleğini aldı. Kervan halkından önce kuş gibi uçup gitti:

— O gün Yûsuf'un kanlı gömleğini babama ben iletmiştim, bugün müjde gömleğini ben götüreyim! dedi.

"Yahûda müjdelerle geldi. Hazret-i Yûsuf'un gömleğini Yâkub (a.s.)'ın yüzüne sürdü. Allah'ın fazlı keremi ile Hazret-i Yâkub'un gözleri açıldı. Yâkub (a.s.) oğullarına: 'Ben size, O şeyi ki Allahü Teâlâ bilir, siz bilemezsiniz demedim mi?' dedi."

Hazret-i Yâkub'un oğulları da:

"Ey Baba! dediler. Bizim günahımızı Hak Teâlâ'dan, dile, bağışlasın." (Yûsuf sûresi, âyet: 97) Hazret-i Yâkub da:

"Ben sizin için Allahü Teâlâ'dan dilekte bulunacağım. Sizi ba-

ğışlasın. Hiç şüphe yok ki, O, çok bağışlayıcı ve acıyıcıdır." (Yûsuf sûresi, âyet: 98)

Sonra çocuklarına da şöyle dedi:

— Bu duayı hacet vakti olunca ederim. Şimdi vakit değildir! dedi. Çünkü Hazret-i Yâkub'un âdeti şuydu ki, gece gizli ibadet eder, seher vakti olunca duada bulunurdu. Kimileri de şöyle demiştir:

— Oğulları Hazret-i Yâkub'dan istiğfar dileyince o da:

— Cuma gecesi olunca sizin için dua ederim! dedi. Ve dedikleri vakitte dua kılmadı. Hâkim kişiler der ki:

— Yaşlı kimselerin acele etmemeleri, yavaş iş yapmaları, gençlerin ise ivedici aceleci olması burada belirmiştir. Bundan ötürüdür ki, Hazret-i Yâkub'un oğulları, Yûsuf'tan özür dilediler. O da o anda onların suçlarını bağışladı. Hak Teâlâ'dan onlar için dilek dileyip:

— Yağfirullahü leküm! dedi. Yâkub (a.s.)'dan dua isteyince:

— Vakti gelince dua edeyim! dedi. Duaya istek duymadı.

"Vakta ki Hazret-i Yâkub, kadınları, oğulları ve torunlarıyla Mısır'a geldi. Yanında bulunanlar yetmiş kişiydi. Hepsi de topluca Yûsuf (a.s.)'ın huzuruna çıktılar." (Yûsuf sûresi, âyet: 99)

"Hazret-i Yûsuf, babasının ve anasının elini öpüp, tahta çıkardı. Hepsi ona secdeye kapandılar." (Yûsuf sûresi, âyet: 100)

Her ne kadar Yûsuf (a.s.)'ın anası ölmüş bulunuyorsa da, onun kız kardeşi bu topluluktaydı. Allahü Teâlâ teyzeye (ana) dedi. Çünkü teyze hemen hemen ana gibidir. Nitekim amca da baba gibidir. Hazret-i Yûsuf'un o 11 kardeşi geldi. Onun önünde yer öptüler. Böylece kişilerin önünde yer öpmek oradan kalmıştır. O vakit Hazret-i Yûsuf, babası Yâkub (a.s.)'a şöyle dedi:

"Ey baba! Bu, bundan önce gördüğüm rüyanın yorumudur ki, Hak Teâlâ onu gerçekleştirdi."

Sonra Hazret-i Yâkub (a.s.) şunu söyledi:

— Ey oğul! Kardeşlerin seni nasıl kaybettiler. Onu bana haber ver!

Hazret-i Yûsuf ta:

— Ey baba! Nasıl kaybolduğumu bana sorma. Lâkin Hak Teâlâ'nın yaptığı işten ve benim hakkımda gösterdiği iyilik ve lûtuftan sor ki, Hak Teâlâ beni neden bu rütbe ve dereceye getirdi! dedi ve kerdeşlerinin kendisine çektirdiği acıları babasına söylemek istemedi. Babasının gönlünün kardeşlerinden incineceğinden korktu. Çünkü onların suçlarını o bağışlamıştı. Kendisine ettiklerini helâl etmişti. Yalnız kendisini –Mısır'da– zindana koyduklarını ve nice zaman zindanda kaldığını ve sonra Hak Teâlâ'nın yardımı yetişip sultanın kendisinin zindandan çıkarıp hazinelerinin üstüne hazinebaşı yaptığından ve en sonunda bu mertebeye yetiştiğinden haber verdi.

"Sonra şeytan kardeşlerimin gönlüne benim üzerime, fesat karıştırdı. Rabbım dileğime lûtfedicidir. Çünkü Allah her şeyi bilici ve hikmet sahibidir." (Yûsuf sûresi, âyet: 100)

Böylece Yûsuf (a.s.) bütün kardeşlerinin cefalarını İblisin (şeytanın) başına yükledi. Kardeşlerinin mahzun olmasını istemedi. Kendisi işte cihanın işini anlamış, babasını bulmuş, dünyanın kaygı ve sıkıntılarından kurtulmuştu. Ama öteki dünyanın, ahiretin tasası ile uğraşıp ölüm hallerini düşünmeğe başladı. Dileği Hak Teâlâ'nın civarına ve rahmetine ulaşmasıydı.

O zaman şöyle dedi:

"Ey Rabbim! Sen bana bu cihanın mülkünü verdin. Rüya ve hâdiselerin te'vîlini bahşettin."

"Ey yerlerin ve göklerin yaratıcısı, ey iki cihanın velisi ve sahibi!"

"Bu cihanda işimi rast getirdin. Öteki cihanda da işimi rast getir ve müslüman olarak canımı al. Bu dünyadan beni müslüman olarak çıkar. Beni iyilere kat." (Yûsuf sûresi, âyet: 101)

Yûsuf (a.s.):

— Beni dedem İbrahim, İsmail ve İshak (a.s.)'ların topluluğuna kat! diye duasını bitirmişti.

Haberde şöyle gelmiştir ki, Hazret-i Yûsuf'un Ay, Güneş ve onbir yıldızın kendisine secde ettiği rüyayı görüp yorumladığı şeylerin doğru çıkması tamam oluncaya kadar aradan kırk yıl geçmişti. Kimileri de:

Yetmiş yıl geçti! der.

Hazret-i Yâkub Mısır'a gelince Hak Teâlâ onun gözlerine yeniden nur verdi. Oğulları 12 kardeş olarak önünde toplandı. Bundan sonra o yedi yıl daha yaşadı. Sekizinci yıl âhirete göçtü ve kendisi öldüğü zaman Hazret-i Yûsuf 47 yaşındaydı. Yâkub (a.s.), Hazret-i Yûsuf'u kendisine vâsiy kıldı:

— Beni atalarımın yanına göm! dedi.

Yûsuf (a.s.) da, Yâkub (a.s.)'ı tabut ile Ken'an diyarına iletti. Orada gömdü. Sonra kardeşleri ile Mısır'a geldiler. Daha sonra Yûsuf, yirmi üç yıl sağ kaldı. Allahü Teâlâ peygamberlik verdi. O da Mısır sultanını dine çağırdı. Sultan da Yûsuf'un sözünü kabul etti. Müslüman oldu.

Bir rivayete göre Yâkub (a.s.) Mısır'a geldiği zaman melik bir rüya görmüştü. Bu rüya şöyleydi: Yâkub (a.s.)'ın belinden bir nur çıkmış, göğe yükselmiş, direk olmuştu. O zaman Yâkub (a.s.)'ın bir Hak peygamber olduğuna Mısır meliki inanmış ve şöyle demişti:

— Bu gençler, şu yiğitlerin hepsi senin oğlun mudur?

Hazret-i Yâkub da:

— Evet! demişti. Melik te o zaman:

— Ben Yûsuf'tan razıyım. Benim bütün memleketimi o eline geçirdi! Yûsuf (a.s.)'ın sarayında değirmen taşı kadar irilikte bir altın vardı. Mısır ölçeğiyle 5.000 batmandı. Hazret-i Yâkub dışarı çıkmak için ayağa kalkınca mubarek ayağı o altına dokundu. Yere düştü. Hazret-i Yûsuf tezce vardı, babasını yerden kaldırdı. O altını uzağa fırlatıp attı. Mısır meliki, Hazret-i Yûsuf'un gücüne şaştı kaldı. Hazret-i Yûsuf kardeşlerinin de kuvvetini Mısır melikine anlatmıştı.

Melik ona:

— Kardeşlerin gelsin. Seninle sınaşsın, görelim! dedi.

Hazret-i Yûsuf kardeşlerini çağırdı. Şem'un ileri çıktı. O değirmen taşı kadar altını havaya fırlattı. Altın taş aşağı inerken Yahuda gelip onu tuttu. Kardeşlerden birisi de orada bulunan bir arslanı boynundan tuttu. Kıskıvrak etti, bir kenara fırlattı. Arslanın deprenmeğe bile mecali kalmadı. Kuvvet gösterisinde her kardeş türlü türlü güç

gösterdi. Mısır meliki de onların her birini atlı beyi yaparak, başka başka illere gönderdi. Birisi gitti, kâfir düşmandan bir kale aldı. Birisi de 12.000 düşman erine bir baskında bulundu. Hazret-i Yûsuf'un iki oğlu ki biri Efrâyım, birisi de Mensâ idi. Bunlar ve Hazret-i Yûsuf'un kardeşleri Mısır'da evlendiler. Dünyaya çok oğulları geldi. Öyle ki, Hz. Yakub'un evlatları Mısırlılardan daha çok oldular. İsrail oğulları Mısır'a Hazret-i Yâkub'la geldikleri gün ancak 70 kişiydiler. Oysa Hazret-i Mûsâ ile Mısır'dan çıktıkları gün 600.000 kişiydiler. Mısır ülkesi içinde kalanlar da bunlardan ayrı idi. Nice yıldan sonra Mısır Sultanı öldü. Onun akrabasından ve amalika soyundan bir kişi Mısır'a Sultan oldu. Onun adına **"Kabûs"** derlerdi. Soy zinciri şöyleydi. Nuh oğlu Sam, oğlu Ezd, oğlu Amr, oğlu Amalâk, oğlu Gayr, oğlu Maûye, oğlu Mus'ab ve onun da oğlu Kaabus.

İşte bu sultana Allahü Teâlâ Yûsuf (a.s.)'ı gönderdi. Onu Hak dinine çağırdı. O Firavun da imana gelmedi. Kâfir olarak kaldı.

Hazret-i Yûsuf, babası öldükten sonra 23 yıl daha yaşadı. En sonunda bu fani dünyadan yüz çevirdi. Saadetle ahiret yurduna gitti. Ömrü 120 yaşına ermişti. Kardeşlerinden Yahûda bilgisi ile tanınan bir kişiydi. Öteki kardeşlerinin büyüğüydü.

Yûsuf (a.s.) ona vasiyyette bulunup dedi ki:

— Ben ölünce beni Mısırda göm. Bizim atamızın oğullarından bir kişi gelecektir. Gönderilen Peygamber olacaktır. Adı İmran oğlu Musâ'dır. O, İsrâiloğullarını Mısır'dan alıp çıkaracaktır. Siz oğuldan oğula vasiyet edin ki bu vasiyet Musâ'ya erişmiş olsun. Onlar, Mısır'dan çıktıkları gün benim de tabutumu birlikte alsınlar. Atalarım olan İbrahim, İshak ve Yâkub'un yanına iletsinler ve orada gömsünler.

Yahûda, bu vasiyeti kabul etti. Hazret-i Yûsuf'un ölüsünü mermerden bir tabuta koydu. Mısır'da Nil ırmağının ortasında bir adanın içine gömdü. O da vasiyyette bulundu. Oğulları da oğullarına öğütte bulundular. Bu öğüt tâ Mûsâ (a.s.)'a kadar erişti ve o da Mısır'dan çıktı. İsrailoğullarını alıp gitti. Ve o vasiyeti yerine getirmiş oldu. Ken'an iline iletti. Orada babasının, dedesinin yanında gömdü. Ve belki de Hak Teâlâ Yâkub (a.s.)'ın bütün oğullarından hoşnut oldu. Ve onları Yûsuf, Yâkub ve İshak (a.s.)'larla ve İbrahim (a.s.)'la birlik-

te bir bir arada andı. Hepsinin adlarını Bakara sûresinde ve nice yerde zikretti.

"Siz, İbrahim, İsmail, İshak, Yakub ve torunlarındanız demek istiyorsunuz." (Bakara sûresi, âyet: 140)

Ve bundan ötürüdür ki kimsenin aklından kötü bir kuşku geçmesin.

— Yûsuf (a.s.)'a onlar böyle işler ettiler! denilip günaha girilmesin. Günaha girilip te Hak Teâlâ'dan ırak düşülmesin.

Çünkü Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Ey Muhammed! Bunlar gayb hakkında haberlerdir ki, biz sana onu vahyetmekteyiz." (Hûd sûresi, âyet: 49)

Ve yine Yûsuf sûresinde şöyle buyurulmuştur:

"Yâ Habibim! Bu kıssa sana vahiy ile bildirdiğimiz gaybe ait haberlerdir. Yoksa kardeşleri hile edip, Yûsuf'u kuyuya bıraktıkları zaman sen onların yanında değildin." (Yûsuf sûresi, âyet: 103)

Ve yine Hak Teâlâ bu yolda şöyle buyurmuştur:

"And olsun ki, peygamberlerin kıssalarında akıllı kimselere büyük ibretler vardır." (Yûsuf sûresi, âyet: 111)

"Bu, yalan ve düzme olan bir haber değildir. Önden gelen İlâhî kitapları (Tevrat ve İncil'i) tastik etti. Din hakkında her şeyi açıkladı. İman edenlere Kur'ân bir hidayet ve Rahmettir." (Yûsuf sûresi, âyet: 111)

EYYÛBÜS SABIR (A.S.)'IN HABERİ

Muhammed bin Ceriret-Taberi (Allah ona rahmet eylesin) Hazreti Eyyûb haberini Hazret-i Yûsuf kıssasından önce zikretti ve bu kitapta şöyle dedi:

— Eyyûb, Yâkub (a.s.) zamanındaydı. Yûsuf'tan önceydi. Bu rivayet yanlıştır, hatadır. Hem de:

— İshak oğlu Iys, oğlu Za'ril, oğlu Mus, oğlu Eyyûb demiştir.

Bir yerde de:

— İshak oğlu Iys, oğlu Zirah, oğlu Mus, oğlu Eyyub! demiştir. Ayrıca da şöyle söylemiştir:

— Hazret-i Eyyûb'un hatunu, Yâkub (a.s.)'ın kızı, Leyya'dır. Bu da doğru değildir. Çünkü Yâkub (a.s.) kızı Leyya'yı Iys oğluna verdi. Ve gerçek rivayet şudur ki, Eyyûb'un hatunu Rahime'dir ki, Efrâyim'in kızıdır. Efrâyim de Yûsuf (a.s.)'ın oğludur.

Ve hem bu kitap içinde Şuayb (a.s.) Hazret-i Yûsuf'tan öncedir der. Bu da büyük hatadır. Çünkü Şuayb (a.s.) Mûsâ zamanındadır. Hem de Kur'ân'dan anlaşılan budur ve bu delildendir ki ben Hazret-i Yûsuf (a.s.) kıssasından sonra bu ikisini zikreyledim. Tâ ki Kur'ân nizamına tertipleri uysun istedim. Bize göre, Eyyûb (a.s.)'ın soy kütüğü şöyledir. İys oğlu Zirah, oğlu Mus, onun oğlu da Eyyûb'dur. Eşi de Rahime Hatun'dur. Efrâyim ise Yûsuf (a.s.)'ın oğludur. Onun iki oğlu vardı. İkisi de peygamberdi. Oysa İys oğullarının içinde hiç peygamber yoktu. Yalnız Eyyüb'ül Sabır (Sabredici Eyyûb) pak, mâsum peygamberdi. Ve Hak Celle ve Âlâ onu bir hastalığa tuttu, o da o zamanda sabır gösterdi. Öyle ki hiç bir kimse onun gibi sabır gösteremedi. Hak Teâlâ şöyle buyurmuştur:

"Doğrusu biz onu sabırlı kişilerden bulduk. O, ne iyi kuldu. Gerçekten o, Allah'a yönelmişti." (Sâd sûresi, âyet: 44)

Hazret-i Eyyûb'un yeri ve yurdu. Şam ilinde Saniye kasabasındaydı. O yer bugünde vardır. Ve görünür çöl halindedir. Dımaşk'la Remle arasındadır. Hak Teâlâ onu o Saniye topraklarına peygamber gönderdi. Yedi yıl oranın halkını dine çağırdı. O kadar halktan ancak 3 kişi ona uydular. Hak Teâlâ da Eyyûb peygambere çok mal verdi. Çok sığır, koyun sürüleri verdi. Öyle ki o vilayette bütün köyler onun oldu. Beş yüz çift sığırı vardı ki, eyerlerde ekin ekerlerdi. Her çift sığırın yanında bir eşek bulunuyordu ki, çift altın getirirdi ve her eşeğin ardında bir kaç yavrusu giderdi. O yerde bütün ekinciler O'nun köleleriydi. Bin sürü de koyunu vardı. Her sürüsü de 1000 koyundu. Hazret-i Eyyûb'un yedi oğlu ve üç kızı vardı ki her birine öğretmen tutmuştu. Bunlara İbrahim Suhufunu öğretirdi. Yeryüzünde ondan daha çok ibadet eden kişi yoktu. O ibadet ettikçe Hak Celle ve Alâ ona nimetini artırırdı ve ona melekler senâ ve dua ederdi. Yeryüzünde ondan

çok ibadet eden hiç bir kimse yoktu. İblis (aleyhillâne) ona haset etti, onu kıskandı. Öyle ki o Hazret-i Âdem'e de böyle haset etmişti ve:

— Yarabbi! demişti. Eyyûb sana çok ibadet etmektedir. Lakin sen ona nimet veresinde o sana bunun gibi ibadet etmemiş olsun.

Sonra da şu yakarıda bulunmuştu:

— Yâ Rabb! Beni onun malının üstüne musallat kıl. Ben onun bütün malını helâk edeyim. O, tâ ki nimete küfran ne demektir, görsün.

"Benim gerçek kullarım var ya! Senin onların üstünde hiçbir sultanlığın yoktur." (İsrâ sûresi, âyet: 65) Allahü Teâlâ da:

— Ey mel'un! diye buyurdu. Var, elinden ne gelirse işle! dedi.

İblis (aleyhillâ'ne) geldi, yeryüzünde bir kez bağırdı. Bütün şeytanları yanına getirtti. Bunlara:

— Bana yardım edin, dedi. Ben tâ ki Eyyûb'un malını helâk ve yok edeyim. Devler geldi. Onlar, her nerde Eyyûb'un hayvanları varsa oraya gittiler. Ortadan kaldırdılar. Şeytanın kendisi geldi. Nefesini bir kez üfürdü. Ağzından od, ateş çıktı. Bütün koyunları yaktı. Sonra da, şeytan, bir çoban kılığında, ağlaya ağlaya Eyyûb (a.s.)'ın katına geldi:

— Ey Eyyûb! dedi. Ne acaip haller oldu. Allahü Teâlâ gökten od, ateş gönderdi. Senin koyunlarını ve koyun güden kölelerini, ne kadar sığır varsa hepsini yaktı, yok etti. Benden başka hiçbir kişi sağ kurtulamadı! dedi.

Hazret-i Eyyûb den:

— Ne ağlıyorsun? dedi. O malı, o davarı bana Allah vermiştir. Yine Allah aldı. Bizim arada nemiz var. Hayırlıymış ki sen kurtuldun, yoksa sende onlarla birlikte yanardın, kurtulamazdın.

Eyyûb (a.s.) böyle deyince, şeytan perişan oldu.

— Yarabbi! dedi. Eyyûb seni Hak bilmiştir. O giden, kaybolan, yanan nimeti de senin verdiğine inanmıştır. Bu inanışta olunca, onun elinden davarı gitmesinden ne kaygısı olur? Beni onun oğullarının üstüne musallet et, sataştır. Onları yok edeyim ben! O vakit Eyyûb nasıl bir kişidir, bilinmiş olsun! O zaman Allahü Teâlâ:

— Ey mel'un! diye buyurdu. Seni o oğulların üstüne musallat kıldım. Ne dilersen işle! diye buyurdu.

Böylece İblis öyle bir yere geldi ki, Hazret-i Eyyûb'un oğulları, kızları hocaları bir dam altında oturmuşlardı. İblis toprağı saçtı, depretti. Öyle ki dam yıkıldı. Oğullar kızlar, hocalar hepsi damın altında kaldılar. Helâk oldular. Sonra İblis o hoca kılığına girdi. Eyyûb (a.s.)'ın yanına gelip ağladı. Yakasını yırtarak feryada figana başladı. Başına toprak savurup gözlerinden kanlı yaşlar akıttı:

— Ey Eyyûb! dedi. Hak Teâlâ oğullarının bulunduğu eve zelzele, indirdi. Toprağı depretti. Dam, üstlerine yıkıldı. Oğulların ve kızların dam altında kalıp helâk oldular. Benden başka kimse sağ kalmadı. İblis biraz durdu. Sonra:

— Ey Eyyûb! dedi. Bu ne haldir ki, Hak Teâlâ başka yeri depretmedi de yalnız o yere deprek verdi. Eğer sen orada olsaydın oğullarının o anda zariliklerinin ve feryatlarını işitseydin ne mihnetler içinde can verdiklerini anlardın. Kimisinin başı, kimisinin kolu, kimisinin ayağı kopup bu yolda ağlayıp sızlandılar. Hem ne türlü inleyerek can verdiler:

— Şeytan o kadar vasfeyledi ki, Eyyûb (a.s.)'ın gözlerinden yaş geldi. Oysa İblis Hazret-i Eyyûb (a.s.)'ın feryat ve figanda bulunacağını sanıyordu. Kendisini bilmeyerek ağlamasını bekledi. O ise ağlamadı, feryat etmedi. Şeytan yine söylenmeye başlamıştı ki, Eyyûb (a.s.):

— Hâlâ mı söylersin ey mel'un! dedi. Bildim ve anladım ki İblis'sin, muradın beni feryat ettirmek. Hak Teâlâ Hazretlerinden beni ırak düşürmektir. Oğul da, kız da Allah'ın emanetleridir. Emâneti aldı ise gönlümüz incinsin mi? Öldürdü ise hüküm onundur! dedi. O zaman İblis, yine Eyyûb (a.s.)'dan umudunu kesti. Melâl ve hüzün içinde oradan ayrıldı, geri döndü. Bildi ve anladı ki Eyyûb (a.s.) maldan, oğuldan ve kızdan ötürü incinecek değildir. Hak Teâlâ Hazretine secde kıldı ve:

— Yarab! dedi. Eyyûb, gönlünü sana öyle bağlarla bağlamış ki maldan oğuldan ve kızdan ötürü incinip hatırı bir türlü hüzünlü olacak değil. Beni onun nefsine yolla. Onun vücuduna zahmet vereyim. Sabrında gerçekse, buna da sabır göstersin. İncinmesin! dedi.

O zaman Hak Teâlâ şöyle buyurdu:

— Ey mel'un! Seni onun bedenine yolluyorum. Ama seni onun gönlüne, diline ve aklına musallat kılmıyorum! Bu üç âzâsından başka organlarına elinden ne gelirse onu işle, onu yap.

İblis te Hazret-i Eyyûb'un katına geldi. Bu sırada, o, namazdaydı ve secdeye varmış bulunuyordu. İblis, yerin altından çıkıp Eyyûb (a.s.) secdede iken ağzına (Uuf) dedi. İblis'in nefesi Hazret-i Eyyûb'un bütün uzuvlarını od, ateş gibi yakıp kıpkızıl renge buladı. Öyle ki gövdesinden başından ve gözlerinden, dilinden, yüreğinden başka sağlam yeri kalmadı. Gövdesinin tamamı şişti ve büyük bir dert ve belâya uğradı. Öyle bir hale geldi ki yanına hiç kimse gelmez oldu. Bütün kavmi, akrabası yanından dağıldılar. Yanında yalnız karısı Rahime kaldı. Rahime de nesi var, nesi yoksa Eyyûb (a.s.)'ın yoluna harcadı. Öyle ki hiç bir varlığı kalmadı. Eyyûb (a.s.) ise bu belâ içinde sabreder, dururdu. Tam yedi yıl bu belâyı çekti. Her gün belâsı artar dururdu. Belâlar arttıkça Eyyûb (a.s.) da sabrını artırırdı. En sonra gökteki Melekler Eyyûb (a.s.)'ın haline şaşırıp kaldılar. Onun çektiği belâları görüp şaşkına döndüler. İblis te şaşırdı, kaldı. Ne gibi bir hile, oyun kuracağını, ne yolda iş yapacağını bilemedi. En sonunda, şunu düşündü, Eyyûb (a.s.)'ın karısı Rahime'yi ondan ayırmaya karar verdi. Çünkü Rahime Hazret-i Eyyûb'e hizmet etmeyince gönlü incinir inlerdi.

Bir gündü. Rahime, Hazret-i Eyyûb'a yiyecek almak ve getirmek için köye gitmişti. İblis, bir insan kılığına girip Rahime'nin katına gelip, ona:

— Ey Rahime! dedi. Sen Yûsuf peygamberin oğlu Efrâyim'in kızı değil misin?

Rahime:

— Evet! dedi. İblis te:

— Buralarda sen neylersin? diye sordu. O da:

— Benim kocam, yüce Allah'ın peygamberi Eyyûb'tur. Bir belâya tutuldu. Ben ona hizmet ederim.

İblis te:

— Ey Rahime! Sakın ona hizmet edeyim! deme. Elin onun gövdesine dokununca o hastalık sana da geçer. Kendine niçin kıyarsın, dedi. Rahime de:

— Elimden ne gelir. Ne gelirse Allah'tan gelir. O hem benim kocamdır, helâlımdır. Onun benim üzerimde hakkı çoktur. Nimet ve rahat günlerinde onunla birlikte oldum. Şimdi ise onun başına bu hal geldi. Ondan yüz döndürmem. Elbette ben ona ölünceye kadar hizmet edeceğim! dedi. İblis, Rahime'den bu cevabı alınca onun şekline girmekten vazgeçti. Rahime de Eyyûb (a.s.)'ın katına geldi. Ona:

— Bugün yolda yaşlı bir adama rastladım. Bana şunları söyledi! dedi. Eyyûb (a.s.) da:

— Ey karıcığım! dedi. O senin gördüğün kişi İblis'in tâ kendisidir. Seni hile ile benden ayırmak diler! Ondan sakın. Eğer bir daha onu görürsen onun sözüne kanma, hiç ilgili olma onunla ve sakın onunla konuşup söyleşme! Bu hal üzerine de bir gün geçti. Yine bir gün Şeytan bir güzel genç adam kılığına girdi. Rahime'nin yolunun üstüne çıktı. Ona:

— Sen kimin hatunusun? diye sordu. Hiç senin gibi güzel bir kadın, bu yönlerde gördüğümüz yoktu. Bu güzellikle, bu letafetle sen kimin nesisin?

Rahime de o zamanlar Yûsuf (a.s.)'ın güzelliğinden biraz eser vardı. Ve o günlerin kadınlarından ondan güzel bir kadın yoktu. Rahime:

— Burada bir erkeğim, helâlim vardır. Nice yıllardır ki hastalığa uğradı. Ona hizmet ediyorum! dedi. İblis te:

— Ey kadın! Bu güzellik, bu yüz lâtifliği sende olduğu halde demek sen bir hasta erkeğe; "Erkeğimdir!" deyip hizmet etmektesin? Var, git, kocandan boşan. Seni ben alayım. Ben filân köydeyim. Malımın ve davarımın sonu yoktur. Neyim varsa sana bildireyim! dedi. Rahime de:

— Ben Allah'ın peygamberinden başka kimseyi istemem. İyi bir kocam var, ondan başkasında gözüm yok! dedi. İblis o zaman Rahime hatunun sözlerine uymadığını gördü. Umudu kesildi, Rahime de eve geldi o hali Eyyûb (a.s.)'a haber verdi o da:

— Ey Rahime! dedi. O sana görünen İblistir demedim mi? Sakın onunla konuşma diye tenbihte bulunmadım mı? Eğer bir daha onunla konuşacak olursan seni döğerim! dedi. Bu halin üzerinden nice günler geçti. Bir gündü. İblis yine bir Melek olarak Rahime'nin yolunun üzerine çıktı. Ona:

— Ey Rahime! Sen bir peygamber kızısın. Ben Allahü Teâlâ'nın meleğiyim. Şimdi dördüncü kat gökten iniyorum. Sana öğüt vereyim! dedi:

— Ne öğütü vereceksin? dedi. İblis te:

— Ey Rahime! Senin kocan Hak Teâlâ'nın peygamberiydi. Hak Teâlâ ona çok mal verdi. Eyyûb ise onun şükrünü yerine getirmedi, bundan ötürü Hak Teâlâ ona verdiği mal ve nimeti ve onun oğullarını yine geri aldı ve kendisini türlü türlü dertlere uğrattı. Kendisinin günden güne dert ve belâlarının arttığını görmüyor musun? Sana şunun için geldim ki sana öğüt vereyim kendini ondan geri çek. Ona hizmet etmekten vazgeç. Sen de ondan ötürü zahmete girme! dedi. Rahime, bu sözü işitince gönlü kırıldı. Ağladı, sızladı ve:

— O, Allah rızası için bunca belâ ve mihnet çektikten sonra bu ne müşkül hal olur! dedi. Darmadağın olan bir gönülle. Hazret-i Eyyûb'un yanına geldi. Olanı, biteni ona bildirdi.

Eyyûb (a.s.) bu sözden çok tasa duydu ve:

— Ey Rahime! dedi. Ben sana onun İblis olduğunu bir kez, iki kez, kaç kez söyledim. Senin gönlünü kırmak için o bunları söyler. Ben de sana:

— Onunla konuşma! demedim mi? dedi. Hazret-i Eyyûb'un da gönlü bu sözünden daraldı. Kızgınlığı arasında:

— Eğer bu mihnetten kurtulursam, seni yüz değnekle döğmek andım olsun! dedi.

Bu olay üzerine de günler geçti. Rahime yine hizmet edip duruyordu. O taifeden üç kişi ona iman getirmişlerdi. Birisinin adı Belyâ, birisine Lenkır, birisine de Sâbir derlerdi. Bu üç kişi arada, sırada gelirler, onu ziyaret ederlerdi. Bir gün yine geldiler. Hazret-i Eyyûb'un hâline baktılar. Birbiriyle konuştular:

— Bu kişi ki bunca zamandır bu derde uğradı, ona Allah'ından bir inayet, bir rahmet erişmedi. Allah'ın bundan vazgeçtiği anlaşılıyor. Yoksa o böyle mi kalırdı? Bu belâ son bulurdu. Oysa gün geçtikçe hastalık arttı, durdu! dediler. Oradan ayrılıp gittiler. Eyyûb (a.s.) onlardan bu sözleri işitince gönlüne çok dokundu, çok incindi. Hak

Teâlâ'dan ırak olmak haberi kulağına değince, içine ateş düştü ve şöyle inledi:

"Ey bütün yaratıkları besleyen yüce Allah'ım. Bana bu hastalık gerçekten isabet etti. Sen acıyanların en acıyanısın." (Enbiyâ sûresi, âyet: 83)

Ve duasını şöyle sürdürdü:

— Yedi yıldır bu derdi ve mihneti çektim. Senin sevginin şevki beni öyle kapladı ki, bu belâdan hiç bir vakit incinmedim. Nice zamanda bu mihneti çekmeğe razıydım. Keşke o sözler kulağıma gelmeseydi. Senden uzaklaşmak sözü bana çok güç geldi. Bu söze incindim. Yarab sen esirgeyicilerin esirgeyicisisin!

Şimdi, Ey Aziz kiş! Eyyûb Hazretlerinin yüceliğini, kemâlini gör ki, malın ve nimetin elden gittiğine incinmedi ve bunca zaman ağrı ve sızı çektiğine de incinmedi. Allahü Teâlâ Hazretinden uzaklık sözünü işitince sabrı ve tahammülü kalmadı, inledi, kalbi kırıldı.

Hemen kendi halini Allah'a bildirdi:

— Sen Erhamerrahimsin! diyerek sessiz oturdu ve:

— Yarabbi! Bu acıyı benden gider, bana sağlık ver! demedi. O vakit Hak Sübhânehu ve Teâlâ şöyle buyurdu:

"Ey Eyyûb! Artık sana yardım etme zamanı erişti. Seni bu belâdan kurtarırız diye buyurdu." (Enbiyâ sûresi, âyet: 84)

Ve Eyyûb (a.s.)'a şu buyruğu verdi:

"Ayağını yere vur. Su kaynağı çıksın. Hem içer, hem yıkanırsın." (Sad sûresi, âyet: 42)

Hazret-i Eyyûb da ayağını yere vurdu. Ayağının altından bir latif, güzel su fışkırdı. Öyle ki yeryüzünde ondan daha latif su yoktu. Su kaynadı, çıktı, aktı. Sonra da Allahü Teâlâ Eyyûb (a.s.)'a şöyle buyurdu:

— Yâ Eyyûb! O su ile gövdeni yıka!

Karısı Rahime o sudan aldı. Eyyûb (a.s.)'ın başına ve gövdesine döktü. Hazret-i Eyyûb kendini yıkadı. Döktüğü su her nereye yetişti ise hemen acıları, ağrıları geçti gitti ve yaraları geçti. Gövdesi baştan

başa öyle latif oldu ki öncekinden de güzel oldu. Eyyûb (a.s.)'a Yüce Allah:

— O sudan iç! diye de buyurdu. O da onu içti. İçinde, dışında ne kadar dert, illet varsa gitti. Sağ ve selâmet, sapasağlam oldu. Hastalığından iz kalmadı. Sonra Allah'a şükretti. O köy şimdi Şam ülkesindedir. Ona Eyyûb köyü derler. O çeşmeye de **"Eyyûb çeşmesi"** denilmektedir.(*)

Ne kadar zahmetli ve hastalıklı, illetli varsa o suya girmiş olsa, gövdesini o su ile yıkasa, mutlaka Allahü Teâlâ'nın inayetiyle kurtulur, Eyyûb Peygamberin hürmetine şifa bulur. Bu kitabın sahibi şöyle der:

"Ben otuz üç yıl o yerde oturdum. O sudan çok acaiplikler gördüm. Hastalıkların o suyun sebebiyle hastalıklarından kurtulduklarını öğrendim."

Vakta ki Eyyûb (a.s.) sağ ve selâmet sağlığına kavuştu, karısı Rahime Hatunu ve ona yüz değnek vuracağı andını hatırladı. Bu andı yerine getirmeyi düşündü. Ne yapacağını şaşırdı.

Hak Teâlâ ona şöyle buyurdu:

"Ey Eyyûb! Eline yüz ince çubuk al, onunla ona vur. Yeminini bozma." (Sad sûresi, âyet: 44)

Allahü Teâlâ böylece, Hazret-i Eyyûb'un andının bozulmamasını ve bunca zaman Eyyûb'a hizmet eden karısı Rahime'nin incinmemesini istemişti. Hazret-i Eyyûb eline yüz ince çubuk alacak, bağlayıp deste yapacak, onunla Rahime'ye bir kez vuracak, böylece de ona yüz değnek vurmuş olacaktı. O da öyle yaptı. Andı da yerine geldi.

Fukahâ, din ve şeriat bilginleri bu âyeti hüccet edinmişlerdir. Yani şeriat işlerinde de tedbir caizdir. Şöyle ki bir kişi zor bir iş üstüne ant içse ve o andı yerine getirmek gerekli olsa, o ant için tedbir almayı yerinde görmüşlerdir. Diyelim ki bir kişi:

— Ben bu eve girmem! diye ant içse ve o eve mutlaka girmekte gerekse onun çaresi şudur: O kişinin elini ve ayağını bağlarlar, götürüp o evin içine koyarlar. O kişinin andı yerine gelir. Sonra o eve girmekle o kişi günah işlemiş olmaz.

(*) Zamanımızda bu köy ve çeşme Urfa ilinin Eyyübiye semti dahilindedir.

Yahut bir kişi, bir namaz, kılmağa başlamışken ant içip:

— Ben bu namazda Kur'ân okumayım! dese, Kur'ân okunmadan namaz caiz olmadığına göre onun çaresi şudur: O kişi imama uyar, namazı doğru olur. Andı da yalan olmaktan kurtulur.

Yahut bir kişi:

— Anama söz söylemeyim, onunla konuşmayayım! diye antta bulunsa, ama anası ve babası ile konuşmamakta günahtır, o zaman onun tedbiri şudur: Önce anası ona söz söyler, o kişi de ona karşılık verir. Böylece andında yalancı olmaz. Bu yolda meseleler şeriat ilimlerinde çoktur. Her zor işin Allahü Teâlâ çaresini açıklamıştır. Bundan ötürüdür ki Eyyûb (a.s.)'a:

— Yüz çubuğu deste edip, onunla Rahime'ye bir kez vur! Andın yerine gelsin! diye buyurmuştur.

Hak Teâlâ yine şöyle buyurmuştur:

"Biz Eyyûb'a ehlini, oğlunu, kızını ve malını ve davarını bir eksiksiz, yine bağışladık. Dahada onlar gibi nice nimetler birlikte verdik. Eyyûb'a Rahmet eyledik. Bilinmeli ki, bizim katımızda kimsenin ibadeti ve iyiliği kaybolmaz." (Sad sûresi, âyet: 43)

Hak Teâlâ Eyyûb (a.s.)'a oğullarını, malını, davarlarını bir eksiksiz yine verince, o da yüce Allah'a şükürler etti. Lâneıli Şeytan da kör oldu. Ondan sonra Eyyûb (a.s.) otuz yıl daha sağ kalıp yaşadı. Daha sonra âhirete göç etti. Büyük oğlunu yerine vasi kıldı ki onun adına; **"Kifl"** derlerdi. Hak Teâlâ Hazret-i Eyyûb'dan sonra Kıfl'e peygamberlik verdi. Onun adı Kur'ân'da; **"Zülkifl"** diye anılır ve Allahü Teâlâ şöyle buyurmuştur:

"İsmail'i, İdris'i ve Zü'l-Kifl'i de an. Bunların hepsi de sabredicilerdendir." (Enbiyâ sûresi, âyet: 85)

Burada Zü'l-Kifl'den murat Hazret-i Eyyûb'un oğlu Kifl'dir o da yetmiş yıl yaşadı. Bir oğlunu vasiy kıldı ki adına **"Abd-i Versis"** derlerdi. Fakat Eyyûb (a.s.) oğulları İys soyundan değildi. İys neslinden hiç bir kişi peygamber olmadı.

ŞUAYB (A.S.)'IN KISSASI

Sen bil ki, Şuayb (a.s.) İbrahim Peyamber'in oğullarındandır. İshak ve İsmail oğullarından değildir. Belki Şuayb Medyen oğullarındandır ki Medyen Hazret-i İbrahim oğludur. Bunun adı İberi dilince **"Pirût"**tur. Arap dilince Şuayb bin Şem'un bin Ganka bin Medyen bin İbrahim'dir. Babası Lût Peygamber oğullarındandır.

Kimileri de:

— Şuayb; İbrahim (a.s.)'ın oğullarından değildir! derler. Lakin İbrahim peygambere iman getirmiş olan bir kişinin oğludur. Şam diyarına gelip oturmuştur.

Şuayb (a.s.)'ın gözleri görmezdi. Şuayb (a.s.)'dan başka hiç gözsüz kişi peygamber olmadı. Yalnız o kör olarak geldi.

Şuayb (a.s.) bu gözsüzlükle ve bu zayıflık ile peygamber olduğu halde kavminden hiç korkmadı. Ürküntü duymadı. Onları dine davet etti. Tatlı dilli, açık sözlüydü. Çokta hazır sözlüydü. Akıllı, zeki, anlayışlı, uyanık bir kişiydi. Bizim peygamberimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.) onun hakkında:

— "O, Hatibi'l Enbiya"dır denilmiştir. Yâni iyi sözlü, tatlı dilli olduğu için ona (peygamberlerin hatibi) denmiştir.

Sen bil ki Şuayb (a.s.) Hak Teâlâ tarafından gönderilmiş peygamberlerdendi. Medyen şehrinde otururdu. Medyen, Şam ilinde bir şehirdi. Şimdi de onun yeri bilinememektedir. Latif bir yerdi. Çayırlı, çimenli, ağaçları bol, gönül açacak bir yerdi. Hak Teâlâ Şuayb kavmine:

— Ashab-il Eyke! diye buyurmuştur. Bu isim Suret-i Hicr'de şöyle yâd edilmiştir:

"Şuayb'ın milleti olan "EYKE"(*) halkı zâlim kişilerdi." (Hicr sûresi, âyet: 78)

Yine Hak Teâlâ şöyle buyurmuştur:

(*) **Eyke**; Ormanlıkta oturmuş halk demektir.

"Eyke ashabı da peygamberlerini yalanladılar. Ona inanmadılar. O zaman Şuayb onlara: «Allah'tan korkmaz mısınız?» dedi." (Şuara sûresi, âyet: 176-177)

Şuayb (a.s.) onlara:

— Allah'tan korkmaz mısınız? Niçin terazinizi, ölçünüzü eksik tutuyorsunuz? dedi. (İlke diye şu meşeliğe denir ki, çayırlı, çimenli, akarsulu, ağaçlı yer demektir. Şuayb kavmi böyle bunlar gibi sevinci bol yerde otururlardı.) Hak Teâlâ onlara bol bol nimetler, mal ve sığırlar vermişti. Lâkin bu halk kâfirdi. Putlara tapmaktaydılar. Allah'ı tek olarak bilmezlerdi. Terazilerini ve ölçeklerini eksik tutarlardı. Öyle ki her kişinin iki taşı ve iki ölçeği vardı. Biri çok tartar, biri de eksik tartardı. Çok tartanla alıcı olurlar, eksik tartanla satış yaparlardı. Bir kimseden akça alsalar çekiyle alırlar, verecek olsalar adetle verirlerdi. Bundan ötürü de çeki ile aldıkları akçenin her yanından yontarlar ve çekinin de bilinmemesi için adetle verirlerdi. Kimi kişiler Medyen halkı ile Eyke halkını iki ayrı tâife sanmışlardır:

— İkisine de Şuayb Peygamber gönderildi! demişlerdir. Bu, yanlıştır. Medyenililerle Eyke halkı birdir. Kur'ân'da kimi yerde **"Eyke Ashab'ı"** kimi yerde **"Medyen Ehli"** diye anılırlar. İkisinde de murat Şuayb peygamberin kavmidir. Ashab-ı Eyke dedikleri halk, Medyen ehlidir.

Medyen iki şeye denilir. Biri, Şuayb (a.s.)'ın peygamber gönderildiği şehirdir. Birisi de Şuayb'ın dedesinin adıdır ki, İbrahim peygamberin oğludur.

Kimileri de:

— Şuayb ile Medyen halkı arasında hısımlık yoktu. Ancak Şuayb (a.s.) onların arasında otururdu. O yönden Cenâb-ı Hakk şöyle buyurdu:

"Biz Medyen şehrine kardeşleri Şuayb'ı yolladık." (A'raf sûresi, âyet: 85)

Ama doğrusu budur ki Şuayb (a.s.) Medyen şehrindendi. Halkı da İbrahim (a.s.)'ın oğlu Medyen'in aslındandır. Buna delil de şudur ki Şuayb (a.s.) kavmına:

— Ölçünüzü, terazinizi doğru, dürüst tutun! deyince, onlar incindiler. Ve şöyle dediler:

"Eğer kavmin ve akraban hatırı olmasaydı, biz, seni taşla öldürürdük. Zaten senin bize saygın kişiliğin de yok, sözünü kes!" (Hûd sûresi, âyet: 91)

Şuayb (a.s.) ile kavmi arasında olup biten macerayı Hak Teâlâ bizim peygamberimize anlatıp şöyle buyurdu:

— Biz Şuayb'ı kendi kavmine peygamber yolladık. Onlara şunları söyledi:

"Ey kavmim! dedi. Allah'a tapının, puta tapmayın. Sizin ondan başka Allah'ınız yoktur." (A'raf sûresi, âyet: 85)

— Allah birdir ki bütün canlıları, cansızları yaratmıştır! Rabbinizden size açıklama gelmiştir ve bildiğini size bildirmiştir.

"Ölçünüzü ve terazinizi tamam tutun." (En'am sûresi âyet:153)

"Halkın hiçbir şeyini eksiltmeyin. Verdiğinizi eksik vermeyin. Düzene koyduktan sonra yeryüzünde fesât eylemeyin. Eğer benim sözüme inanıyorsanız, söylediklerim sizin hakkınızda hayırlıdır." (A'raf sûresi, âyet: 85)

Bundan sonra bir takım kişiler Şuayb (a.s.)'ın peygamberliğini işitip gelirlerdi. Onun sözlerine kulak açıp onları dinlerlerdi. Ve onun buyruğu ile amelde bulunurlardı. Asıl Şuayb kavmi ise Şam halkının böyle ettiğine incinirlerdi. Yolların üstünde otururlar, Şuayb (a.s.)'a iman getirmiş bir kişi oradan geçse onu korkuturlar, incitirlerdi.

— Sakın Şuayb'ın yanına varayım deme, yoksa o cadıdır, halkı tatlı dille aldatır, dinden, imandan çıkarır! derlerdi.

O kavmin bu yolda ettiklerini ve yolları beklediklerini Şuayb (a.s.) işitti. Onlara şöyle dedi:

"Her bir yolda oturmayın. Halkı korkutmayın! Hak Teâlâ'nın yolunu tutanları yoldan çıkarmayın. Eğri yola sokmayın!" (A'raf sûresi, âyet: 86)

Şuayb (a.s.), o halka Hak Teâlâ'nın nimetlerini öğretti ve onlara şöyle dedi:

"Hak Teâlâ, sizi az iken çoğalttı. Nimetler verdi. Bunları zikreyleyin. Hele bir bakınız ki, o fesatcıların sonu neye vardı?" (A'raf sûresi, âyet: 86)

Yine öğütlerini şöyle sürdürdü;

"Sizden bir topluluk benim getirdiğime uydular. Bir topluluk ta uymadılar. Uyanlar sabretsinler, tâ ki Hak Teâlâ bizimle aranızda hüküm versin. Ondan sonra ne zaman dilerse, bunları yok etsin ve bizi kurtarsın. O, hüküm verenlerin en hayırlısıdır." (A'raf sûresi, âyet: 87)

Fakat:

"O kavmin ulu kişileri Şuayb (a.s.)'a şöyle dediler: 'Biz, seni ve sana uyanları bu şehirden süreriz. Yahutta bizim dinimize dönün!' dediler. Şuayb da: 'Dininize mi dönelim?' dedi." (A'raf sûresi, âyet: 88)

"Allahü Teâlâ, bizi küfürden kurtardıktan sonra yeniden sizin dininize dönersek, doğrusu, biz Allah'a karşı yalan söylemiş oluruz." (A'raf sûresi, âyet: 89)

Şuayb (a.s.) sonra yüce yaradana şöyle yalvardı:

"Ey bizim Rabbimiz! Bizimle kavmimiz arasında hükmeyle. Doğru yolda gidene yardımcı ol. Her kim ki doğru yolda değilse, onu helâk eyle. Sen hüküm verenlerin en hayırlısısın!" (A'raf sûresi, âyet: 89)

Bunun üzerine Şuayb kavmının ileri gelenleri, bir yere toplandılar. Şöyle dediler:

"Eğer siz Şuayb'a uyarsanız, andolsun ki, siz kaybedersiniz." (A'raf sûresi, âyet: 90)

Bu ulu kişiler her ne kadar kavimlerini Şuayb (a.s.)'dan uzaklaştırmak istedilerse de, Şuayb (a.s.) onları durmadan Hak dine çağırırdı ve şöyle derdi:

"Yeryüzünde, Halkı Hak yoldan yasaklayıp, terazi ve ölçeği eksik tutmakla fesatlık etmeyin." (A'raf sûresi, âyet: 74)

"Ama siz terazi ve ölçeği doğru tutacak olursanız ve mü'min kişilerseniz, Hak (Celle ve Âlâ) size sevap ve malınıza bereket verir." (Hûd sûresi, âyet: 86)

Ve sonra onlara şöyle dedi:

— Bu bereket, size, terazide ve ölçekte mal uğurlamaktan, hırsızlık etmekten daha hayırlıdır! derdi. Onlar da:

"Ey Şuayb! dediler. Bu senin dinin, sana şöyle mi buyuruyor; Babalarımızın taptığından el mi çekelim ve mallarımızı dilediğimiz gibi kullanmayalım?" (Hûd sûresi, âyet: 87)

"Oysa ki sen halim, akıllı bir kişisin ve doğru yol üstündesin!" (Hûd sûresi, âyet: 87)

Onlar bu sözlerini Şuayb'a alay olsun, diye söylemişlerdi. Nitekim akıllı olan bir kişiye sen:

— Akılsızsın! dersen:

— Akılsız kişisin ki böyle söylüyorsun! demek olur.

Şuayb (a.s.) onlara şöyle dedi:

"Ey kavim! Hak Teâlâ bana doğru yolu gösterdi ve açıklamada bulunarak bana hidayet ve iman bağışlamakla rızıklandırdı." (Hûd sûresi, âyet: 88)

"Benim yardımcım ancak Haktır. Ona karşı gelebilir miyim? Size yasak ettiklerime ben aykırı iş yapamam ben gücümün yettiği kadar sizi salah yoluna götürmek istiyorum. Bana yardımcı ancak Allahü Teâlâ'dır. Yalnız ona tevekkül ettim ve ben O'na döneceğim." (Hûd sûresi, âyet: 88)

"Allah'ınıza istiğfar ediniz. Ondan yarlıganmak, dileyiniz. O'na tevbe ediniz. O'na rücû ediniz. Gerçektir ki benim Rabbim esirgeyicidir ve hem şefkatlıdır, merhametlidir." (Hûd sûresi, âyet:90)

Onlarda şöyle dediler:

"Ey Şuayb! Söylediklerinin çoğunu biz anlamıyoruz ve bilmiyoruz. Oysa bilip anlıyorlardı." (Hûd sûresi, âyet: 91)

Onlar yine şöyle devam ettiler:

"Biz seni aramızda güçsüz, zayıf görürüz. Ve senin kavmin ve kabilen çok olmasaydı biz seni taşlardık, recmederdik. Sen bizim üzerimize ulu değilsin." (Hûd sûresi, âyet: 91)

O zaman Hazret-i Şuayb onlara şu cevabı verdi:

"Ey kavm! Şimdi benim kavmim sizin üstünüze daha aziz mi oldu? Hak Teâlâ'dan ki, O Allah'ı unuttunuz! O'nu anmaz oldunuz. O'ndan korkmuyorda, benim kavmim ve kabilemden mi korkuyorsunuz." Şüphesiz ki Rabbimin bilgisi bütün işlerinizin hepsini kuşatıcıdır." (Hûd sûresi, âyet: 92)

"Ey kavm! Elinizden geleni ardınıza koymayın! Onu yerine getirin. Ben de ödevimi yerine getireceğim. Yakında, yok edeci azabın kime geleceğini ve yalancının kim olduğunu öğreneceksiniz o zaman bekleyin. O günü ben de sizinle birlikte gözetliyorum." (Hûd sûresi, âyet: 93)

Onlar da:

"Hiç şüphe yok ki sen büyü tutmuşun birisin!" dediler.

Ve sözlerine şunu da eklediler:

"Seni yalancılardan sayıyoruz." (Şuâra sûresi, âyet: 185-186)

"Eğer gerçek söylüyorsan ve peygamber isen, gökten yere bir-parça indir. Tâ ki senin peygamber olduğunu bilelim, dediler." (Şuâra sûresi, âyet: 187)

Hazret-i Şuayb kavmine:

"Rabbim, yaptıklarınızın hepsini bilir! dedi." (Şuâra sûresi, âyet: 188)

Şuayb (a.s.) onları Allah'a bıraktı ve:

— Allahü Teâlâ sizden intikamını alır! dedi.

Hak Teâlâ Kur'ân-ı Kerîm'de her Nebiyi andı ve anlattı. Kavmini nasıl dine çağırdı, onlarla nasıl bahse tutuştuğunu, nasıl tartışmalarda bulunduğunu, onları nasıl susturduğunu anlatmıştır. Ama Şuayb peygamberi vasfettiği gibi hiç birini vasfetmemiştir. Ve bizim peygamberimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.) bundan ötürü ona **"Nebilerin Hatibi"** demiştir.

Azap vakti erişince, Şuayb (a.s.)'ın halkı imana gelmemişti. O zaman Hak Teâlâ'dan bunlara iki türlü azap geldi.

Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurulmuştur:

"Azap emrimiz gelince, Şuayb ile yanındaki iman edenleri, katımızda bir rahmetle kurtardık. Zulmedenleri ise bir çığlık sardı." (Hûd sûresi, âyet: 94)

Hak Teâlâ bu kavme azap etmek diledi. Gece olunca bunların şehrine sıcaklık verdi. Öyle ki sıcaklıktan ertesi sabaha kırılmalarına az vakit kaldı. Ne sabır, ne kararları kalmıştı. Sabah olunca şehirden dışarısında, birkaç fersah uzaklıkta bir parça bulut göründü. Öyle ki, bulut güneşi örttü. Her kimin gücü yetti ise, koşar adımla kaçtı. O bulutun altına dizildiler. Isıdan biraz kurtulmak dilediler. Her kimin oraya varmak elinden gelmedi ise ki bunlar kadınlar, evlatlar ve yaşlılardı, evlere girip oturdular. Biraz rahat etmek istediler. O bulutun altında kalamayanlar ise yanıp yanıp kül oldular. Sonra Cebrâil (a.s.) bir çığlık attı. Şehirde sağ kalanların hepsi kırıldılar. Ancak Şuayb ile ona iman edenler kurtuldular. Hak Teâlâ o helâk olanların halinden haber verip, şöyle buyurmuştur:

"Şuayb (a.s.)'a; 'Yalancıdır!' diyenlerin hepsi kırıldı. Sanki hiç dünyaya gelmemiş gibi oldular. İzleri bile kalmadı. Mahvolanlar, Şuayb'a iman etmeyenler, onu yalanlıyanlar oldu."

Bundan sonra Şuayb (a.s.) kendisine iman edenlerle, o şehirde kaldı. Çoğaldılar. Ondan sonra Mûsâ (a.s.) Medyen'e vardı. Şuayb (a.s.)'ın kızını aldı.

MENÛÇEHR MELİK OLAYI

Bil ki Acem diyarında daima padişah bulunurdu. Nitekim Arabistan ülkesinde de peygamber bulunurdu. Dünya kurulalı ve yaratılalıdan beri bunun üstüne âdet olmuştu ki, Mısır ve Şam ilinde, Kûfe, Basra bölgesinde ve Mağrip hudut boyunda bütün Arap taifesi –azda olsa– Acem padişahlarına baş eğmiş, boyun kırmış değildi. Sonraları Menûçehr –ki yüce bir padişahtı– Arap ve Acem hepsi onun hükmü altında kalıp buyruğuna boyun eğmişlerdi. Şam ve Hicaz, Mağrib ve Yemen bütün hepsi eli altına girmişti. Yalnız Mısır sultanı baş eğmemişti. Çünkü Mısır sultanı Amalik soyundandı ve Firavun'un aslındandı. Onlar Cihan padişahlarından hiç birisine boyun eğmiş itaat etmiş değildiler. Menuçehr, Batı illerini tutmuştu. Şam ve Hicaz'ın çoğu

eli altındaydı. Mısır'dan başka bütün Arabistan onun hükmü altındaydı. İmran onun zamanında dünyaya gelmişti.

Muhammed bin Cerir ki, bu kitabın yazarıdır, Hazret-i Mûsa hikâyesinden önce Menûçehr kıssasından biraz söylemiş anlatmıştır. Onun adaletini, insafını, tedbirlerini ve Türk padişahı ile ettiği cengi ve batı sultanlarıyla uğraşılarını açıklamıştır. (*)

Menûçehr, bir hutbe meydana getirmiştir ki, dünya padişahlarına onu okumak ve bilmek onun manası ile iş yapmak, amel kılmak vaciptir. O hutbe bu kitapta zikredilmiştir. Şöyle rivayet ederler ki, Menûçehr, Feridun oğullarından Cemşit soyundandır. Ne vakit ki Dahhak-i Mâri meydana çıktı ve Cemşid'i öldürdü, onun mülkünü aldı. Sonra Feridun belirdi. Dahhak'ı tutarak onun başını kesti. Adına Gâve denilen demirci, İsfahan şehrinden çıktı, Feridûn'un padişah olmasına sebep oldu. Sonra Feridûn ona beyler beyliği verdi. İlini ve ordusunu onun emrine bıraktı. Bu hikâye önce anlatılmıştı. Feridun'un üç oğlu vardı. Biri **SELM**, biri **TÛR**, biri de **İREÇ**'ti. Kendi zamanında, memleketi üçe bölüp üç oğluna bağışlamıştı. Ama onuda ayrıca vermişti. İreç, Feridun'un küçük oğludur. Öteki oğulları, Tûr ile Selm, babalarının böyle ettiğine gücenmişlerdi. Gönüllerince de kin bağlamışlardı. Feridun ölünce iki kardeş el birliği ettiler. Kardeşleri **İREÇ**'in üstüne yürüdüler. Memleketini paylaştılar, Menûçehr, işte bu İreç'in oğullarındandır. Bunun nesebini şöyle demişlerdir!

Feridûn el-Melik, oğlu İreç, oğlu Merkuzek, oğlu Eçk, oğlu Şerûşek, oğlu Veyrek, oğlu Mefse Har, oğlu Menûçehr el-Melik.

İranlı bilginler bu nesepte ihtilâfa düşmüşlerdir. Kimisi, bu bizim dediğimizi demişlerdir, kimisi de şöyle söylemişlerdir: Feridun çağında **İREÇ**'in bir kızı oldu ki, adına Cûsek derlerdi. O, kızını yine oğluna verdi. Çünkü onlar ateşe tapmaktaydılar. Onların mezhebinde kızını almak, anasını almak, kızkardeşini almak serbestliği vardı. Feridun'u oğlu ile kızından bir kız dünyaya geldi. Adına Perşenk derlerdi. Onunda bir kızı oldu. Adını **ERK** koydular. Bu Erk'ten bir oğlu oldu. Adına Müfsehar dediler. O Müfsehar'a kız kardeşini alıverdi ki, o kızın adı **MÜSTECREK**'ti. Onların ikisinden de Menûçehr doğdu. O

(*) İranın büyük şairi Firdevsi, Şehname adındaki destanında Cemşit'ten, Dahhak ve Feridun'dan uzun uzun bahsetmiş, Türk hükümdarı, Efrâsiyâb (yâni Alper Tunga) ile olan cenklerini anlatmıştır.

zamanda Feridun henüz sağdı, yaşıyordu. Menûçehr ise çok küçüktü. Onu götürüp Menûçehr'in katına götürdüler. Feridun onu gördü:

— Ey Menûçehr(*)! dedi. Sen bir padişah olacaksın!

Feridun sonra kendi tacın, mubareklik için Menûçehr'in başına koydu, giydirdi.

Kimileri de:

— Feridun o tacı getirdi, Menûçehr'in başının üstünde tuttu. Bu fal idi ve onun bir paşa olması dileğinde bulunulmuştu. Sonra Feridun ölünce, Selm ve tûr geldiler, İreç'i öldürdüler. İreç, Menûçehr'in babasıdır. İreç'in topraklarının iki kardeş tutup paylaştı.

Menûçehr, vaktâ ki büyüdü. Rey ilinde oturdu. (Kimileri Devament şehrinde oturdu demiştir). Vaktâ ki büyüdü, İran topraklarını eline aldı. Selm ve Tûr o zaman sağdılar. Sonra Menûçehr ordu kurup onların üstüne yürüdü, onlarla savaş yaptı. İkisini birlikte öldürdü. Babasının öcünü aldı. Yine İran'a geldi. Tahta geçti. Başına taç giydi. Padişah oldu. Günden güne adaleti ve insafı arttı. Çokta heybetli bir padişahtı. Bu yolda 120 yıl padişahlık yaptı. Kendi topraklarında olan her kalenin çevresine hendekler kazdırdı. Cenk araçlarını hazırlattı. Kalelere hendek açmak, cephane koymak Menûçehr'den kaldı. Ondan önce yoktu. Her şehre, her köye kâhyalar koydu. Oraları, ekincilerle doldurdu. Onlara ekin ektirdi. Bağ ve bahçe diktirdi. Onlara:

— Bu şehirlerin onarılmasını imar edilmesini sizden bekliyorum! Ama haraçtan ve öşürden bir şey eksik olursa, sizden bilirim! dedi. Sonra kavmına ve eli altındaki milletlere:

— Başınızdaki adamlarıma itaatlı olunuz. Buyruklarına baş eğiniz! dedi. Bu yolda dünyayı onardı, viranelikten kurtardı, mamur kıldı. Dünyanın içi onun adaleti ile doldu. Padişahlığından altı yıl geçtikten sonra Mûsa (a.s.) peygamber olarak çıktı. Hak Teâlâ onu Mısır'a peygamber olarak gönderdi. Ve Firavun Nil Irmağı'nın sularında boğuldu. Mûsa'nın dini Şam ilinde, İran'ın batı yönlerinde belirdi. Mûsa'nın haberi Menûçehr'e erişti. Menûçehr kendi yurdu ile uğraştı.

Beri tarafta Efrasiyâb (yâni Alper Tunga) ki Türkistan padişahı idi, Menûçehr'in memleketinden bir çok yeri harap etti. Alper Tunga

(*) Menûçehr manası: Bana benziyor, demektir.

(Efrasi yap) büyük bir hakandı. Doğu yönünde olan Türkler ve Tatarların çoğu onun hükmü altındaydı. Kendisi Belh şehrinde otururdu. Kimi zaman da Merv şehrinde bulunurdu. Türkistan askerleri Ceyhun ırmağının sularını geçip Belh ile Merv arasında ta Serhas'a, Akabe ve Nişâbur'a varıncaya kadar evleri ve çadırları tutmuştu. Menûçehr'in illerinden, Ceyhun suyunun ötesinden, çok eli ele geçirmişti.

Üç fersenk yeri Alper Tonga'nın (Efrasiyâb'ın) askeri tutmuştu. Ordusunun ne hesabı, ne sayısı vardı. Ceyhun'dan ileride, bunca toprakları alıp tâ Fergane, Türkistan ve Sicistan hudut boylarına geldi. Alper Tunga buralarını tutup Menûçehr. Ordu toplayıp Alper Tunga ile savaş yaptı. Zarefi Alper Tunga kazandı. Sonra yine savaştılar. Alper Tunga asker topladı. Taberistan'a geldi. Burada büyük bir şehir vardı. Adına Âmel denirdi. Menûçehr kaçtı. Bu Âmel kendisine çekildi. Alper Tunga o şehri kuşattı. Oraya kondu. Bu şehrin çevresi dikenlik ve çalılık, meşelikti. Bundan ötürü savaş yapılamıyordu.

Taberistan padişahının başkenti bu Âmel şehriydi. Yeme-içme, arpa, buğday, yazın ve kışın ihtiyaçları için her ne şey istenirse, hepsi âmel şehrinde bulunmaktaydı. Başka yerlerden hiç bir şeye ihtiyaçları yoktu. Alper Tunga bu kadar büyük ordu ile tamam on yıl Taberistan kapısında oturdu. Âmel'den hiç bir kişiyi dışarı çıkarmazdı. Dileği şehri çevirmek, muhasara etmek, halkını bunaltıp şehri ele geçirmekti. Fakat çare olmadı. Ama şehrin içinde türlü kokulu çiçekler, turunç ve türlü yemişler, nimetler hiç eksik değildi. En sonunda Menûçehr nice türlü kokulardan ve yemişlerden topladı. Türk hükümdarı Alper Tungaya (Efrâsiyâb'a) yolladı ve:

— Bunca yıldır oturup bu hisarı beklemektesin, nice yılda oturacaksın. Benim sıkıntım yoktur. Oturabildiğin kadar otursanda bana ne zararın dokunur? Beni bunalttığını sanırsan ona çare yoktur. Çünkü her şey bu şehirde vardır. Hiçbir şeye muhtaç değilim! dedi.

* * *

FEZÂİL-İ BÜLDAN adında bir kitap vardır. O kitapta şöyle yazılmıştır:

— Alper Tunga'nın kaleyi çevirdiği bu on yıl içinde şehir halkının hiç bir şeye ihtiyacı olmadı. Ama Hindistan'dan gelen ve fülfül adı verilen karabiber, orada yetişmez; Hindistan'dan gelirdi. Çünkü, o

memleket deniz kıyısındaydı. Havası kötü olduğundan karabiber dayanmazdı, çürürdü. Menûçehr akıllı, bilgili kişileri topladı. Onlara:

— Yemeklere konulacak kara biber kalmadı. Buna bir çare yok mu? diye sordu.

Onlar da:

— Bu şehrin havasına karabiber dayanmıyor ama burada bahçelerin arasında bir ot yetişmektedir ki ona; **Zencefil** derler. Birde taze ot yetişirki adına term derler. Tadı, tıpkı Zencefil gibidir. Bu ikisi yemeğin içine konulup birlikte pişirilsin bu, karabiber yerini tutar! dediler. Başka şey istemez.

Menûçehr, bu akıl vermeye sevindi. Halkına bu işi bildirdi. Onlarda öyle yaptılar.

Türk hakanı Alper Tunga on yıl bu yerde oturduktan sonra beklemekten usandı. Askerini de hastalık sardı. Bundan ötürü adam gönderip Menûçehr ile barış yaptılar. Bu barış gereğince bir yeri sınır yaptılar. O sınırdan geçmeyip biribirlerine saldırmıyacaklardı. Bu yolda anlaşma yaptılar. Türk hakanı Alper Tunga kalktı, kendi ülkesine, Türkistan'a gitti, Menûçehr de orada kaldı.

Muhammed bin Cerir der ki:

— İki padişah şu yolda ahdettiler ki, bir bölgeyi arada sınır eyleyeler. Bir tarafı İranlı'ların, bir tarafı da Türk'ün olsun. Biribirinin ülkesine de geçmesinler.

Sınır yerini de şöyle seçtiler. Menûçehr'in askerinin içinde öyle bir kişi bulacaklardı ki ondan güçlü yay çeken, ondan uzak yerlere ok atan bir kişi bulunmamalıydı. O kişi Taberistan dağına çıkıp Türk tarafına bir ok atacaktı. O okun düşdüğü yeri sınır seçeceklerdi. Bir yana Acemler, öteki yana da Türkler hükmedeceklerdi. Biribirinin ülkesine kimse geçmeyecekti. Buna iki padişah razı oldular. Barış yazılarını yazdılar. Tanıklar tuttular. Antlar içildi. Menûçehr'in ordusunda bir kişi vardı ki, onun adına ERŞ derlerdi. Yeryüzünde ondan daha güzel yay çeken bir kişi yoktu. Menûçehr ona emretti.

O da Demavend dağının üstüne çıktı:

— **"Bismillâh!"** diyerek bir ok attı. Allah'ın yardımı ile atılan ok, Menûçehr devletinden bütün Taberistan'ı aşıp geçti. Nişabur'dan, Serhastan ve Merv'den ve Merv'in dağlarından ve sahralarından öte geçti. Tâ Ceyhun ırmağının kıyısına düştü.

Bu sözü akıl almaz. Ama başka anlamda şöyle denilmiştir. Acem ordusundan oku çeken Erş, o oku Allah'a sığınıp gökyüzüne attı. Ve Türkistan yönüne fırlattı. Okta bir akbabaya çarptı. Akbaba da oku aldı, Ceyhun ırmağı kıyısına götürdü. Bu arada akbaba yere düştü. Onu kurt yedi, kuş parçaladı. Erş'ın oku o bölgede bulundu. Ama okun o yere nasıl geldiği bilinmedi.

İşin bu türlü bir sonuca varması Alper Tunga'ya çok ağır geldi. Çünkü bunca iller, bunca ülke, memleket Menûçehr'e geçip onun sınırı içine düşmüştü. Ama neylesin? Ant içmişti ve barış sözleri de yazılmıştı. İçilen ant bozulmadı. Türk hakanı içtiği antta durdu. Çaresiz bu barış üzerine razı oldu. Böylece Ceyhun ırmağı sınır oldu ve o yönler Türk'ün, bu yönler de Acemler'in oldu. Türk hakanı Alper Tunga ordusuyla oradan göçünce Menûçehr Acem ordusuyla Âmel'den çıktı. Yine Rey'e geldi. Tahtına oturdu. Halkına yine adaletini gösterdi. Kentleri, ilçeleri adaleti ile onardı. Ceyhun suyundan Belh yönlerine ırmaklar akıttı. Ekinler, bağlar düzdü. Reâyâ'nın üstüne yeni haraçlar kestirdi. Sipahilerin ödevlerini artırdı. Ordu ve bütün halk hoş hal oldular. Ucuzluk başladı.

Çünkü bir memlekette ucuzluk olması adaletin neticesidir. Askerlerden her rütbeyi ayrı ayrı seçti. Kılıçla cenk edenleri ayırdı. Onların başına baş olacak kişiyi dikti. Çomakla, mızrakla savaş edenleri ayırdı. Onlara da bir başbuğu dikti. Okçuları ayırdı. Onları bütün ordunun öncüsü yaptı. Hepsini ulu kıldı. O uzağa ok atan Erş adındaki kişiyi de okçuların baş rütbesine yükseltti. Ödevini ve rütbesini artırdı. Bütün orduya ve illere buyruğunu geçirtti. Her taifeyi derece ve mertebesinde tuttu. Dünya son derecede mâmur oldu, onarıldı. Zahire ucuzladı. Halk, huzur ve rahatta oldular.

Bu hal böyle sürüp gitti. Otuz beş yıl geçti. Türk hakanı Alper Tunga öldü. Mülkü oğluna kaldı. Türkler, yurtlarından dışarı çıkarak Ceyhun ırmağından beriye geçtiler. Menûçehr bu halden son derecede şaşırdı. Ordusunun ulularını topladı. Onlarla kurultay kurdu, konuştu.

Onlara öğüt verdi. Şöyle dedi:

«Ey kavm! Bu dünyada sizden başka halk çoktur. Bu cihanda yalnız kendinizin var olduğunu sanmayın. Sizden başka kişilerde harekette ve zevkü safasındadır. Kendi işleri ile uğraşırlar. Siz hoş bir rahatlık içinde, her işten el çekmiş olarak yatıp kalkarsınız. Hepiniz rahatsınız. Gafil bir ömür sürersiniz. Her kişi, ancak kendisinde hareket ve kımıldayış varsa adem'dir. Kendi sahibini bilmeli ve sahibini korumalı ve düşmanını defetmeli. Eğer kişi hareket etmez ve işinde olmazsa ölülerden sayılır. O adam sağlar hanesinde sayılmaz. Aksine diriliği ve ölümü eşittir, birdir. İşte işittiğiniz bu Türk ordusu ki geldi, memleketin bir yanını aldı, onu yarıladı, sonra fitnelik belirdi. Bunların hepsi bizim, sessiz durmamızdan, hareket etmeyip kendileriyle savaş yapmamamızdan oldu.

Bunlardan hiç endişe duymadık, çekinmedik. Onlarla savaşmak istemedik. Onlara kasıtta bulunmadık. Siz tenbelliği rahat yaşamayı düşündünüz. Hiç şüphesiz onlar memleketi ıssız sandılar. Size kasıtta bulundular. Hak Teâlâ tâ ki yerli ve yabancısı ile hoş tutayım, adaletle cihanı haraplıktan kurtarayım, mamur kılayım diye ve yine bu cihan içinde mülküm artsın diyerek, bu ülkeyi bana sundu. Hem de öteki dünyada büyük sevap kazanmamı istedi. Eğer, Hak Teâlâ'ya şükürsüzlükte bulunup O'na hamdetmeyi yerine getirmezsem, halkı da hoşnud eylemeyip ve padişahlığı kaybedecek olursam, bu cihanda Hak Teâlâ vatanımı, mülkümü elimden alır. Öteki cihanda, âhirette de ceza verir. Ben bu mülkü kaybedici, elimden çıkarıcı değilim. Bundan ötürü yarınki günde bütün halkı, askeri ve uyruğumuzda bulunanları bir yere toplayın. Gelin. Ta ki söyleyeceğimi söyleyim. Buyruğumu buyurayım.»

Dedi. Bütün halk ve Beyler özür dilediler. İtaat gösterdiler. Ve şöyle dediler:

— Padişahımız ne söylerse biz ona boyun eğer itaatlı oluruz. Fermanına uyarız!

Sonra hepsi oradan ayrıldı, evlerine döndü.

MENÛÇEHR'İN HALKA VE ASKERE HİTABESİ

Vakta ki sabah oldu Menûçehr buyruk saldı, beyler ulu kişiler ve askerlerin çoğu onun yanında hazır bulundular. Bunların herbirisi yerli yerin bilip oturdu. Menûçehr kendisi tahta çıktı. Tacını başına yelleştirdi. Sonra onun buyruğuna uyularak tahtının karşısına bir altın kürsü konuldu. Mûbid-i Mûbidan(*) ki bütün din bilginlerinin en büyüğüdür, onu o altın kürsinin üstüne oturttu. Bütün halkın yerli yerinde oturduğunu görünce kendisi ayağa kalktı. Oradaki halkın hepsi de ayağa kalktılar. Bundan sonra Menûçehr'i:

— Siz oturun. Benim size söyleyecek sözüm var! Hepiniz beni görün, dinleyin! dedi. O, böyle deyince halkın hepsi yerlerine oturdular. Sonra Menûçehr onlara şu sözlerde bulundu, onlara öğütler verdi. Sözlerinin başında dünyaları yaratan Allah'ı öğdü. Ve verdiği nimetlere şükreyledi.

Şöyle dedi:

— Ey kavm! Ey beyler! Gördüğünüz bütün bu halkı ve bütün bu yaratıkları, bu çokluk halde bunların hepsini tek Allah yaratmıştır. O Allah ki sizin rızkınızı verir. Vacip olan şudur ki, siz de ona ibadet etmelisiniz. Verdiği nimetlere şükretmelisiniz. Ve o nimetin kadrini, değerini bilmelisiniz. Ondan el çekerseniz sizin elinizde ne güç vardır? Elbette Allah'ın takdir ettiği şey (emri) yerine gelecektir, alın yazısına ne yazılmışsa o yerine gelecektir. Buna çare yoktur. Hem de siz biliniz ki sizi yaratan Allah sizden güçlüdür, kuvvetlidir. Ne dilerse onu yapmağa gücü yeter. Siz zayıfsınızdır, güçsüzsünüzdür. Allah'ın hükmünden kaçsanız bile kurtulamazsınız. Yaratılmış olan kişi, yaratanı düşünse ve yaratılanların halinden ibret alsa, o kişinin gönlünün nuru artar. Gaflet, ihmal ve dalgınlık, düşüncesizlik, gönüle karanlıklar getirir.

Mademki Allahü Teâlâ bu yüceliği ile bu zayıf kuluna bunca mülk verdi. O halde üzerimize Allah'ın kadrini bilmek ve O'na

(*) Mubit veya Mubet: Eski İran'da, en çok adalet ve hukuk işlerinde uğraşanlara, yargıçlara verilen addır. Karışık işleri bu mubitler çözümlerdi.

olan şükrümüzü yerine getirmek bize vaciptir. Hak Teâlâ'dan biz şunu isteriz ki, bizi doğru yoldan ayırmasın, gönlümüzü bu inanç üzerine saklasın. Şeytan kuruntusuna, vesvesesine yol vermesin. Hem şunu da gerçek biliriz ki, her şey O'ndandır ve en sonunda O'na varmamız gerektir.

Yine siz bilin ki padişahların asker üzerinde ve raiyyet (uyruklar) üstünde hakkı vardır. O padişahın asker üzerindeki hakkı şudur: Asker ona itaatlı olmalı, onun dostuna dost, düşmanına düşman olmalı. Yurduna saldıran düşmanla cenk etmeli. Ona yardımda bulunmalı. Her düşmanı onun üzerinden deffetmeli, koğmalı. Tâ ki mülkü, padişahın elinde devamlı kalmalıdır. Düşman, onun yurduna musallat olmamalıdır.

Askerin de padişah üzerinde hakkı şudur: Padişah onların ULÛFE denilen aylıklarını vaktinde vermelidir. Geciktirmemelidir. Onlar da vaktiyle hazırlanıp beylerinin yanına girmelidirler. Şimdi bir düşünelim. Bir kuşun kanadı ve kuyruğu olmazsa o kuş ne kadar uçabilir? Asker, eğer, padişahdan ayrı olursa işini başaramaz. Nitekim, padişah askersiz olsa o padişahın elinden hiç bir iş gelmez.

Padişahların, idaresi altındaki bütün halkların üstünde olan hakkı da şudur: O halk, onun buyruğuna boyun eğmeli, itaatte bulunmalı, köyleri, kentleri onarmalı. Ekin ekmeli, bağlar bahçeler dikmeli, evler yapmalıdır. Elde ettiği ekinin öşürünü, onda birini haracını, bâcını vaktiyle vermelidirler. Onlarında padişah üzerinde olan hakları: Padişahtan zulüm görmemeleri, güçleri yetmediği şeyin üstlerine yükletilmemesidir.

Eğer devletin hazinesinde hazır mal, hazır para bulunmazsa, o padişahın kavmi, milleti ve uyrukları kendi mallarından yardım etmelidir. Eğer bir yıl âfet gelse, halkın ekinleri olmasa, padişah o yılın vergilerini, haracını bağışlamalıdır. Haktan istenilmemelidir. İşte bu yolda gidilirse memleket onarılır, mamur olur.

Yine gerektir ki, padişahlarda üç haslet, üç iyi huy toplanmalıdır. Birisi, doğru sözlü olmaktır. İkincisi, eli sıkı, cimri, nakes olmamaktır. Üçüncüsü de, herşeye kızmamak, gazaplı olmamaktır. Çünkü halk her zaman elinin altındadır. Ne dilerse onlara yap-

ması elinden gelir. Bir şey ki iyilikle, lûtufla olursa, hışım ve kahır ve zulümle yapılmasında ne gerek vardır. Zaten, padişahların kendilerini hışma, kızgınlığa kaptırması gerekmez. Kızgınlık kişiye acelecilik, keskinlik getirir. Padişah olana, hükümet başkanına keskinlik gerekmez.

Yine gerektir ki padişahın malı ve nimeti arttıkça askere ve halka, milletine bağışlarda bulunmalıdır. Eğer çokca malında onların işine yaramaz şeyler olursa bunları (lazım olunca elde bulunmalı) diye saklamalıdır. Yine padişahların Affedici olması gereklidir. Ceza ve zulüm verici olmamalıdır. Ama affı da, cezayı da yerinde yapmalıdır. Fakat, cezâ verecek yerde kimi kez affederse ceza, ukubet olursa, sonra o affettiği şeye ceza vermesi mümkündür. Lâkin affı gereken yerde zulümde, cezâda bulunursa sonra onu düzeltmeye çare yoktur. Çünkü kesilen baş yine yerine gelmez. Eğer halk bir vali, bir hükümet adamı tarafından zulüm görüp:

— Filân vali bana zulmeyledi! dese padişahın veya devlet başkanı veya başbakanın kendi valisi olduğu için ona yakınlık göstermemesi gerektir. Padişah o zulmü halkın üzerinden kaldırmalıdır. Eğer o vali, halkın bir şeyini almış ise onu o validen almalıdır. O kişinin elinde verecek bir şeyi bulunmuyorsa padişah onu kendi malından vermelidir. O valiyi de uslandırmalı, terbiye etmelidir. Tâ ki bir daha yoksula güç göstermesin. Öyle uslandırmada bulunmalı ki halk bu işten ibret alsın. Sonra o valiyi, yine o işte vazifeli kılmalı, ona:

— Bir daha böyle işlerde, zulümlerde bulunmaması için, o valiye öğütte bulunmalıdır. Eğer bir kimse bir kimseyi öldürürse, padişah (veya hükümet başkanı) o adam öldürene yardımda bulunmamalı. Zulüm görenin de hakkını o kişiden alıvermelidir. Meğer ki o haksıza, hak sahibi hakkını bağışlamış ola.

İşte, bu dediğim şeyler benim üstüme vaciptir. Ben bu işleri yapmayı ödev bilmişimdir, maksat edinmişimdir. Şimdiki halde sizden onu isterim ki, siz de üzerinize vâcip olanı yapmalısınız. Benim buyruklarıma itaat göstermeli, boyun eğmelisiniz. Düşmanlarımla savaş yapmalısınız. İşte görüyorsunuz ki Türk orduları bizim ülkemize, yurdumuza göz dikmişlerdir. Antlarını bo-

zup sınırdan geçmişlerdir. Memleketimizin nice yeri harap olmuştur. Siz de savaş hazırlığını görmelisiniz. Hazırlığı olmayana silah vermek bana gerekir. Çünkü siz bensiz olamazsınız. Ben de sizsiz olamam. Benim malımda sizin hakkınız vardır. Sizin malınızda benim hakkım bulunmaktadır. Bu tedbirde sizden her kim çalışıp çabalama, çok gayret, sebat gösterirse, bende onun karşılığını, armağanını veririm. Eğer bir kişi, benim buyruğuma baş eğmezse, onun emrime itaat etmediği bana bildirilse, hiç şüphesiz, onu bildiren kişinin sözüne inanarak o kişiyi cezalandırmam. Ama gerçeği mutlaka görmeli ve bilmeliyim. Herşeyi tamam bildiğim zaman da buyruğuma itaat göstermeyeni âsilerden sayarım. Asilerin cezası ne ise, o cezayı yerine getiririm.

Hem de şunu bilmelisiniz ki, bütün musibetlerde, belâ ve felâketlerde sabırdan daha güzel şey yoktur. Olacak şey olur, ondan sakınmaya çare yoktur. Her kim ki düşmanla savaş yapsa, dini ve ehli, gayreti uğrunda, padişahı, vatanı yolunda ölse, o kişi ŞEHİT olur. Hak Teâlâ ondan hoşluk duyar. Kendinizi Yüce Allah'a ısmarlamanız gerektir. Allah'tan gelen kazaya boyun vermelisiniz. Eğer boyun vermezseniz elinizden başka ne gelir? Allah'ın hükmünden kaçıp nereye varacaksınız? Bu cihan, bu dünya bir konak yeri, bir misafirhanedir. Siz hepiniz şu konukluk gibisiniz ki yükü yüklenmiş, yolculuğa hazırlanmışsınız. Bugün belki göçmezsiniz. Ama ertesi gün elbette göçersiniz ve bu elinizdeki (malım, ayâlim) dediğiniz şeyler Allahü Teâlâ'nın emanetidir. Öteki dünyaya, âhirete onlardan tek şey götüremez, iletemezsiniz. Meğer, fırsat elinizde iken onları ihsan etmelisiniz. Allah'a şükrediniz. Kazasına razı olunuz. Elinizden geldikçe hayıra ve iyiliğe koşmalısınız. Her ne zaman ki sizin niyetiniz Allah'a doğru olursa ve inancınız dosdoğru ise Allahü Teâlâ sizin yardımcınızdır.

Bilin ki bir padişaha gerek olan doğru yoldan çıkmamasıdır. Ne zaman padişahlık doğruluk yolunda olursa, halk ondan hoşnut kalır. Asker de, halk ta onun yolunda toplanır, düşmanı helak eyler, memleketi korur. Siz ki benim askerim ve halkımsınız. Benim dediğimi tutun. Ona göre iş yapın, amel edin. Ey iş erleri, ey devlet ödevi görenler! Halkı gözetmeniz, halkı saymanız, ona saygıda bulunmanız gerektir. Onlara zulüm etmeyiniz. Onlara sarkıntılıkta bulunmayınız. Köyler, şehirler onarılmalı, vergiler tez veril-

meli. Size de vazifeniz tezelden verilmeli, ne zaman ki siz halka güç gösterir, zulmeylerseniz onlar işten el çekerler, ekin ekmez olurlar. Cihan harap olmağa yüz tutar. Vergiler, haraçlar geç alınır. Size de aylıklarınız, geç verilir.

Ey yurdun yöneticileri! Halkı hoş tutun. Köprülerden, arklardan onarıma muhtaç olanları onarın. Halka iyi, tatlı sözle iş gördürün. Eğer bir yere akça harcamak gerekiyorsa, hazinemden harcayın. Halkın malından harcamak gerekiyorsa, onlardan alın. Eğer onların elinde alınacak mal yoksa hazinemden onlara ödünç akça verin. Ekinleri yetişince yine onlardan alın. Tâ ki onların vakti gönülleri hoş olsun. İller ma'mur olsun. Benim yolumun ne olduğunu size söyledim. Ne söylediğimi dinleyip anladınız mı? işittiniz mi?

Asker ve halkın hepsi bağırışıp Menûçehr'e dua ettiler:

— Ne dedinse bildik ve işittik! Buyruğuna baş eğdik! Ne buyurursan başımız üstündedir! dediler. Ondan sonra da, yine, Menûçehr şöyle dedi:

— Ey kadıyel kudât, ey adalet nazırı! Ey kadıların kadısı! dedi. Şimdiki halde bütün âlimlerin en büyüğü sensin. Bu halkın sözüne de tanık ol. Eğer ben sözümde durmazsam bana bildir. Bu halk ta sözlerinde durmayacak olursa, yine bana bildir!

Menûçehr, bu sözlerini tamamlayıp yerine oturdu. Sonra buyruk verdi. Yemekler ortaya kondu. Sofralar kuruldu. Her kişi rütbesine, derecesine göre ağırlandı. Menûçehr'den izin çıkınca, herkes yerli yerine gitti. Sonra asker toplanılıp Türkistan ordularının üstüne gönderildi. Savaş oldu. Zaferler kazanıldı.

Bundan sonra Menûçehr tahtında rahatlıkla oturdu. 120 yıl tamam adalet ve insafla padişahlık yaptı. Günler ilerledikçe doğuyu, batıyı eli altına aldı.

Yemen beyleri hiç kimseye baş eğmezlerdi. Ama ona itaat ederlerdi. Yemende bir ulu padişah vardı. Adına Rayış derlerdi. Kahtan oğullarındandı. Asıl adı Şeddat oğlu Hâris'ti ona Râyış denilmesi şundan ötürüydü ki, o her nereye varsa kendisine doyumluk gelirdi. Kiminle savaş yapsa –Allah'ın izniyle– üstün gelirdi. Yemen ülkesinde ondan büyük padişah yoktu. Onun ülkesi tâ Hind'e kadar uzamıştı.

Hint padişahı ile cenk etmiş, onu bozmuştu. Ve ondan sayılamayacak kadar mal almış, Yemen'e getirmişti.

Yemenden sonra Tayy bölgesine girdi. Oradan **Trak** ve **Musul** bölgelerine varmıştı. Sonra **Azerbaycan** iklimine gitti. Buralarını sahiplerinden aldı. Oranın hanı çok kişiyi kılıçtan geçirmişti. Azerbaycan'da büyük bir taş vardı ki çok meşhurdu. Ne kadar düşmanı bastığını, ne kadar ili ve bölgeyi fethettiğini, hepsini o taşın üstüne kazdırıp tarih yazdırmıştı. Şimdi e o yazı okunur. Onun yüceliği ve ordusunun sayısı o taşta kazılmıştı. Azerbaycan hanı bu yüceliği ile Menûçehr'in buyruğu altına girmişti. Bundan sonra bu Râyışın bir oğlu padişah oldu. Adına Ebrehe derlerdi. Lakabı, takma adı Zülmenâr idi. Ordu çekip batı ülkelerine inmişti ve oralara giderken şöyle bir tedbirde bulunmuştu: Eğer yine geri dönecek olursa yolu bulmak için her ses işitilecek yerde minareler yaptırmıştı. Dileği yanılmamaktı. Bu melik zulmenâr da bu saltanatla Menûçehr melike uyruk olmuştu.

Melik Zülmenâr'dan sonra, oğlu padişah oldu. Adı Ebrehe oğlu İyd'di. Lakin lâkabına, takma adına Zül-Ez'âr dediler. Çünkü babasının zamanında o da asker çekip batı yönlerine inmişti. Öyle ırak yerlere varmıştı ki, hiç kimse o yerlere gidememişti. Oralara vardı, savaşlar etti. Çok esirler getirdi ki bunlar çok kara, çirkin, kerih kişilerdi. Öyle ki Yemen halkı onlardan korkar, kaçarlardı. Bundan ötürü ona Zül Ez'âr(*) denilmişti. Sonra o da yüce bir padişah oldu. Çok illeri fethetti. O da Menûçehr'in hükmündeydi. Bu Yemen padişahlarını bundan ötürü burada zikreyledik ki, Menûçehr'in tâ Batıyı ve doğuyu tuttuğu bilinmesi içindir. Batı ile Yemen sultanlarının çoğu ona baş eğdiler. Onun hükmüne tek baş çeken Mısır sultanı olmuştur.

Haber ve tefsir kitaplarında şöyledir ki;

Mısır ülkesine sultan olanlar daima sultanlığı kendi oğullarına verirlerdi. Bundan ötürü de Mısır memleketi Amelik neslinden ve Firavunlar elindeydi. Bunun için hiç kimseye baş eğmezler, boyun bükmezlerdi. Ne zaman ki Mûsa (a.s.)'a peygamberlik verildi, Hak Teâlâ Onu Mısır'a, Firavun'u dine çağırmaya gönderdi. O vakit, cihan mülkü Menûçehr'in elindeydi. Menûçehr'in padişahlığından sonra Mûsa (a.s.) doğdu.

(*) **Ez'ar**; Korkular demektir.

FİRAVUN MUS'AB BİN VELİD'İN HİKÂYESİ

Haberleri hikâye edenlerden olayları anlatanlardan münebbih-il Yemâni ve Kâabül Ahbar ve Abbas oğlu Abdullah (r.anh)'lar gibi kişiler şöyle rivayet ettiler ki, Kur'ân-ı Kerîm'de ve tarih kitaplarında **Firavun** denmekle ünlü olan Mus'ab oğlu Velid, Yûsuf (a.s.)'dan sonra 400 yıl İsrailoğulları'nın üstüne padişah oldu. İsrailoğullarının Mısır'a gelmesinin sebebi Yûsuf (a.s.) olmuştu. Velid oğlu Firavun Reyyan zamanındaki Mısır'ın sultanı idi. Yûsuf (a.s.) onun veziri olmuştu, babası Yakub (a.s.)'a gömleğini gönderdi.

(Bütün cemaatinizle bana gelin demişti.) Yakub (a.s.) da onbir oğlu ve ev halkı ile Mısır'a gelmişti. Yûsuf (a.s.)'dan ötürü Mısır'da kalmıştı. Yûsuf (a.s.) zamanındaki Firavun Velid oğlu Reyyan, ömrünün son demlerinde Yûsuf (a.s.)'a iman getirmişti. Allahü Teâlâ'yı tek ve bir bilmişti. Puta tapmaktan el çekmişti. O da Amalik oğullarındandı. Vakta ki o da ölünce, yerine Mus'ab oğlu Kaabus ulu Melik oldu. O da amalık soyundandı. Önceki Melikin de kabilesindendi. Ama puta tapmaktaydı. Hak Teâlâ, ona, Yûsuf (a.s.)'ı peygamber yolladı. O da onu Allah'ın birliğine çağırdı. Fakat, o kâfir bu hak dini kabul etmedi. Puta tapar kaldı. Ama Yûsuf (a.s.)'ın oğulları çoğalmıştı. Kardeşlerinin de oğulları üreyip çoğaldı. Onların hepsine **"İsrailoğulları"** denir. İsrâil ise, Yâkub (a.s.)'dır. Mısır ülkesi içindekiler muvahhid, yani Allah'ın **Bir**'liğine inananlardı. Ve Yûsuf (a.s.)'ın dininin yolunda idiler. Geri kalan Mısır halkı ise puta tapmaktaydılar. Ancak bir miktar halk Yûsuf (a.s.)'a iman getirmişti.

Yûsuf (a.s.) Hakkın rahmetine ulaşınca, onu, Nil Irmağı'nın ortasında bir ada içine gömdüler. Çünkü Yûsuf (a.s.) kardeşlerine böyle vasiyet etmişti ki:

— Beni Nil Irmağı'nda bir adaya gömünüz ve onlarda oğullarına vasiyet etsin ki İsrailoğulları Mısır'dan çıkıp gitsinler, benim tabutumu da Nil'den çıkartsınlar ve İbrahim, İsmâil ve İshak ve Yakub (a.s.)'ların yanında gömsünler!

Yûsuf (a.s.)'dan sonra bir zaman geçti. Yûsuf (a.s.)'ın kardeşleri de birer birer Allah'ın rahmetine ulaştılar. Bunların evlad ve zürriyet-

leri kaldı. Onlar da çoğalıp yayıldılar. Mısır halkı iki taife oldu ki biri si bu israiloğullarıydı, bir taifede Mısır halkı idi ki onlara **KIPTÎ** denilirdi. Asılları Kıpti'dendi. Kadınları da Kıbtî'dan geliyordu. Kıptilerden karışıktı. İsrailoğulları Mısır'da azınlıktaydı. Kıbtiler ise çoğunlukta bulunuyordu. Ve üstündüler.

Firavun Kaabus kavmini puta tapmağa zorladı:

— Puta tapın! Yûsuf dinini bırakın! dedi. Bu öğüdü bütün Kıptiler ve Mısırlılar kabul ettiler. Kıptilerden her kim Yûsuf (a.s.)'ın dinine girmişse, yeniden eski dinlerine dönüp mürted oldular (Allah korusun). Firavun İsrâiloğullarını da dinine çekmek istedi ise de, onlar kabul etmediler ve Yûsuf (a.s.)'ın dininde kaldılar. O zaman Mısır Firavun'u onlara hor bakmağa başladı. Kıptileri:

— Bu İsrailoğullarını horlayın. Onlara zor kullanın, ekin ektirin. Bağ diktirin, yapı yaptırın, gübre taşıtın. Çapa çapalatın! Paralarını da vermeyin! Onları tekmeleyin döğün. Ve onlardan haraç alın! diye buyruk saldı.

Nice yıllar bu hal üzerine geçti. Firavun Kâbûs öldü. Kardeşi Mus'ab oğlu Velid onun yerine bey oldu. İşte Mûsa (a.s.) zamanındaki Firavun bu Mus'ab oğlu Velid'dir. Bu mel'un bütün meliklerden ve Firavunlardan daha yavuz, daha da cesurdu. İsrailoğullarını daha da çok incitti. Kardeşinin memleketini baştan başa buyruğu altına aldı. Kardeşinin bir karısı vardı. Hem yine kendilerinin soyundandı. Onun adına **Asiye** derlerdi. Mezahim'in kızıydı. Ve Mezahim, Ubeyd oğludur. Ubeyd Reyyan oğludur. Ve Reyyân, Velid oğludur. O da önceki Firavun'du.

Asiye, güzellik sahibi bir kadındı. Akıllıydı, iyi fikir sahibiydi. Firavun, ona haddinden ziyade saygı gösterirdi. Memleket işlerinde onunla konuşur, danışırdı. Onun tuttuğu yolu beğenirdi. Ve:

— Bana kardeşim Melikten kalan memleketten, maldan, kuldan, cariyeden (Kavaştan), hayıktan ne kaldı ise birisine sevinmem, ancak bu kadına sevinirim! dedi.

Ancak bu Firavun da kardeşinin dinindeydi. Puta tapardı. Halkı da puta tapmaya çağırırdı:

— Siz de putlara tapın, derdi. Kavmi de bu emri kabul etmişti. Ama İsrailoğulları kabul etmemişti. Bu olayın üzerinden 20 yıl geçti. Bu kez Fir'avun ilâhlık davasına düştü:

— Ben İlâhım! dedi.

Kimileri der ki:

— Firavun'un aslı Horasan'dır. Onun babası Helm şehrindendir. Orada bezirgânlık yapardı. Bir gün Firavun'un babası ticaret için şehirden gitmişti. Dört yıl sonra evine döndüğü zaman Firavun'u beşikte buldu. O vakit Firavun bir yaşındaydı. Karısına:

— Bu oğlan kimindir? diye sordu. Kadın:

— Senindir! dedi. Çocuğun babası:

— Ben yolculuğa çıktığım zaman senin hiç bir şeyin yoktu. Çocuğa yüklü değildin! Bu oğlanı nerden aldın? dedi. Karısı:

— Bilmiyorum, başkasından edinmedim! dedi, kavgaya başladı. Firavun'un babası saygı duyulan bir kişiydi. Şeref ve haysiyetini düşündü. El alemden utandığı için çocuğu reddedemedi. Çaresiz kabul etti. Anası bir yıl daha besledi. Çocuk iki yaşında olunca sütten kesildi. Yemekle beslendi. Tâ ki dört yaşına erişti, büyücek oldu. Şehirin oğlan çocukları ile oynamağa başladı. Oyunlarında onu çocuklar kendilerine baş, bey seçerlerdi. O da çocukların kimisini kendisine bakan (Vezir), kimisini perdecibaşı seçerdi. Oyun, daima bu türlüydü. Bir yüksekçe yere çıkar, otururdu. Onlara türlü yargılarda bulunurdu. Onlara türlü beylik dereceleri verirdi. Halk onun bu haline gülerlerdi. Ve şaşırır, kalırlardı.

Firavun'un babası, Firavun 20 yaşına bastığı gün ölmüştü. Babasının malı ve davarı kendisine kaldı. Ama o babasının malını yedi, bitirdi. Varlığını çürüttü, har vurdu, harman savurdu. Elinde, avucunda hiç bir varlığı kalmadı. O hale geldi ki, evinde üç gün, üç gece aç kaldığı olurdu. Hiç yemek yemezdi. En sonunda, elinden bir şey gelmedi, bunaldı. Başını aldı, gurbete gitti. Zamanla Merv şehrine geldi, oradan Şeraz şehrine geldi. Şehrin içinde pazarda aç dolaşırdı. Eline bir bakır akçesi (Mangırı) bile yoktu ki, onu verip birşey alabilsin!

Bir gündü, tesadüf eseri olarak, Hâmân'ın dükkânına geldi. Hâmân bir devletli, zengin kişiydi. Bu cebinde bir mangır akçesi bu-

lunmayan kişi Hâmân'ın dükkanına geldi. Haman'a selâm verdi. Hâmân onun hoş bir genç olduğunu gördü. Selâmını aldı. Ona yer gösterdi. İzzet kıldı. O da geçti, oturdu. Sonra Hâmân ona:

— Ne gençsin! Sen ne kişisin? diye sordu. Nereden geliyorsun? Ve nereye gitmektesin? diye sordu. Yabancı genç te:

— Önce bir parça yemek getir. Yiyelim, ondan sonra sana halimden haber vereyim! dedi. Hâmân da tezce yemek getirdi. Yediler, içtiler. Sonra konuşmak başladı.

Hâmân:

— Nereden geliyor, nereye gidiyorsun? diye sordu. Genç te:

— Helm şehrinden geliyorum. Mısır'a gitmekteyim! dedi.

Hâmân:

— Bende gidecektim. Birlikte gidelim dedi. Genç te:

— Bence hoş! dedi. Hâmân:

— Biraz sabret, hazırlık yapayım! diyerek dükkândan çıktı. Dükkânını ve dükkânın içindekilerin çoğunu sattı. Akça haline getirdi. Gençle Şeraz şehrinden çıktılar. Mısır ülkesine doğru yollandılar. Bir kaç gün geçtikten sonra Mısır'a geldiler. Meğer yanlarında kavun çekirdeği getirmişler. O cins kavun Mısır'da yokmuş. Mısır kapısında Çöl Yolu üstünde bir viran yer gördüler. O yeri beğendiler. Genç adam o yeri sevdi. Etrafını çevirdi. Onardı, toprağı kazdı işledi. Oraya kavun ekti. Nice gün çapaladı belledi. En sonunda kavun yetişti. Turfandası oldu. Pazara gidip Hâmân'ın akçesi ile bir eşek satın aldı. Eşeğe bir yük kavun yükletti.

Hâmân'a:

— Var şimdi, bu kavunları pazara götür, sat! dedi. O da yüklü eşeği aldı, gitti şehrin kapısına gelince, şehre girmek diledi.

Nöbetçi başı:

— Baç ver, sonra içeri gir! dedi.

Hâmân:

— Baç ne kadar olur? diye sordu.

Nöbetçi de:

— Malın onda biri bizimdir! Bu da bizim kapıyı beklediğimizin hakkıdır. Vermek zorundasın! dedi.

Hâmân:

— Bu turfanda kavundur. Onda birini vermek nasıl olur, veremem! dedi. Kapıcı kızdı. Onda birinden fazlasını istedi. Hâmân vermedi.

Nöbetçi:

— Elbette alırım! dedi. Kavga başladı. Hemen öteki nöbetçiler yetişti. Hâmân'ın kavununu yağmaladılar. Hâmân oradan döndü. Genç arkadaşının yanına geldi. Olanı-biteni anlattı.

O da:

— Bu ne türlü zulümdür böyle? dedi. Belki sultanın bu zulümden haberi yoktur. Sen sabreyle. Ben yarın sultanın katına varayım. Bu hali ona bildireyim ki, o da bu zulmü bu şehirden gidersin! dedi.

Genç adam sabah olunca kalktı. Olanı-biteni bir kağıda yazdı, sultanın kapısına vardı. Meğer bu zamanda Mısır tahtında Reyyân oğlu Velid oğlu Mus'ab oğlu Velid oturmakta imiş. Kapıcıya halini bildirdi. Ve kâğıdı ona sundu. Kâğıtta şunlar yazılıydı:

— Ben bir garip kişiyim. Horasandan kalkıp bunca zahmetler çekip buraya geldim. Bu şehirde bulunmayan bir yemişi de yanımda getirdim. Bu malımı bu şehre getirmeyi diledim. Şehrin kapısındaki nöbetçiler beni tuttular. Bir haraç istediler ki, ben böyle bir âdeti hiç bir ilde görmedim. (Vermem!) dediğim zaman bana zulüm ve işkencede bulundular. Malımı kızarak elimden aldılar. Bu cevrü cefa büyük bir zulümdür. Padişah bu halden kuşkusuz habersizdir. Padişaha onun için bildiriyorum ki, o kötü şeyi bu ülkeden gidersin! O nöbetçilerden benim hakkımı sultan alsın.

Mısır padişahı bu dilekçeyi okudu. Olayı anladı, bildi. Kâğıdın arka yüzüne kendi eli ile şu cevabı yazıp dedi ki:

— Bir kişinin elinden bundan daha kötü cevretmek gelirse, var, ona söyle: Varsın, o cevri yine işlesin. Onun hiç kimsenin üzerinde hükmü yoktur!

Dilekçeyi bu şekilde gence sundular. O da yazıyı okudu. Sultanın cevabını işitti. Hatırı son derecede hoş oldu. Büyük bir sevinçle Hâmân'ın yanına geldi. Ona:

— Ne oturuyorsun? Güristan'ı (mezarlığı) yağma edelim. İstediğimiz tamam oldu! dedi.

Hâmân:

— Nice? diye sordu. Genç adam (istikbâlin Firavun'u) ona şu cevabı verdi:

— Sultan bana izin verdi. Hatırın ne dilerse yap. Seninle kimsenin ilişiği yoktur! dedi. Biz de canımızın dilediğini işleyelim.

Genç adamla Hâmân vardılar. Mezarların çevresine büyük bir duvar çektiler. Şehir halkı, bunların bu duvarı Allahü Teâlâ'nın birliğine inananlar için ve ölüleri ayak altında kalmaması için çektiklerini sandılar:

— Allah için iyi bir iş yapıyorlar! dediler. Tâ ki duvar mezarlığı çevreledi, tamamlandı. Bunun yüce bir duvar olduğunu gördüler. Öyle ki bir hisar gibiydi. Sonra sağlam bir kapı yaptılar. Kapının önüne Firavun usulünce iki oda yaptılar. İki de büyük kürsü koydular.

Duvar işi sona erince, kapıda yapılınca onu sıkıca ve sağlamca kilitlediler. Sonra ikisi iki kürsi üzerine geçerek birer Emir gibi oturdular. Hemen o gün mezarlığa bir ölü getirildi. Ölüyü getirenler mezarlık kapısının önüne geldiler. Kapıyı kilitlenmiş gördüler. İki heybetli kişi de iki kürsünün üstüne oturmuştu.

Onları görenler:

— Bu mezarlığın kapısını kim kilitlemiş? diye sordu. Genç adam Mus'ab oğlu Velid:

— Ben! diye cevap verdi. Mısır halkı da:

— Niçin bağladın? Aç! Ölümüzü koyalım! dediler. İstikbalin Firavun'u onlara:

— On akçe vermeniz gerek! dedi.

Mısırlılar:

— Niçin? diye sordu.

Genç adam:

— Yirmi akçe vermeyince kapı açılmaz! dedi.

Onlar:

— Biz bu geleceği bilmiyorduk! dediler.

Genç Firavun:

— Öğrenin! dedi. Otuz akça vermeyince kapı açılmaz!

Mısırlılar da vermediler. Mısırlılar inad edip para vermedikçe genç Firavun da onar onar akçeyi artırdı. Ve:

— Elliden az olursa kapı açılmaz! dedi. Ölü sahibi çaresiz kaldı. Elli akçeyi saydı. Kapıyı açtı. Mısırlılar da ölülerini mezara koydular.

İstikbalin Firavun'unun onar onar yukarı çıktığının aslı şuydu ki, Hâmân eşekle bir yük kavun getirdiği vakit birkaç kavun baç istenmiş, o vermedikçe kavunlar birer birer artırılmıştı. En sonra da kavunlar olduğu gibi yükü ile alınmıştı. Halk ta öyle sanmıştı ki, bu iki kişi bu işi Mısır sultanının buyruğu ile yapmaktadırlar. Kimse tınmadı, ses çıkarmadı. Bir söz söyleyemediler. Her gelen ölüden bu yolda baç aldılar.

O zaman Mısır'ın baş şehrine:

— İki kişi gelmiş! Mezarlığa duvar çektiler. Her ölüden on akçeden elli akçeye kadar baç alıyorlar. Haberi yayıldı. Oysa ölüye göre vakit olurdu ki 1000 akçe alırlardı. Halk bu sözleri şehrin içinde yaydılar. Mezarlığa götürdükleri her cenazenin varlığına göre mezar parasını da götürürlerdi. Ölü sahibi onlarla söyleşip konuşmamak için parayı bir kâğıda (yani padirüs yaprağına) sararlardı. Onlar istemeden ellerine sunarlardı. Onlarda kapıyı açıverirlerdi. Onlarda götürür, ölülerini toprağa gömerlerdi.

Bu hal üzerine hayli zaman geçti. İstikbalin Firavun'u o kadar mal, akçe topladıki hesab yoktu. Mısır şehri bu! Hele bir düşünülsün, kıyas edilsin ki günde ne kadar ölü gelmektedir. Böylece genç adam, bir çok kapı kulları, köleler satın aldı. Onlara kara kaftanlar giydirdi. Başlarına değerli külahlar giydirdi. Bellerine de altın ve gümüş kuşaklar kuşattı. Onları sağında ve solunda ayak üstünde durdurttu. Ve kendisi için de bir taht yaptırttı. Hâmân için bir altın kürsü koydurdu. Kendisi taht üstünde, o da kürsü üstünde bir emir gibi otururlardı.

Bu hal üzerine nice yıllar geçti. Hiç bir kişi bunların halinden sormadı. Ancak sultanın yüce bir veziri vardı. Adına Suayb oğlu Hârun derlerdi. Onun yirmi yaşında bir kızı vardı. Bir gün Kazârâ öldü. Feryat, figan, ağlayış, sızlayış içinde onu mezarlık kapısına getirdiler. O türlü adetlerden de haberleri yoktu. Gelecek günlerin Firavun'unun yaptığını gördüler. O korkunç kölelere baktılar. Sultan vezirinin adamları bu hali görüp şaşırıp kaldılar. Sonra vezirin kullarından birisi yerlere kadar eğilip, bükülerek Hâmân'ın önüne geldi. Ona:

— Emir buyurun, mezarlık kapısını açsınlar! dedi.

Hâmân da:

— Bin akçe gerek! diye karşılık verdi.

Adam:

— Sen ne söylüyorsun, bu sultanın vezirinin kızıdır! dedi. O zaman Hâmân'ın arkadaşı genç:

— Ne yapalım sultan vezirinin kızı ise! Mademki öyledir, 2000 akçe vermeniz gerek! dedi. Vezirin adamı:

— Niçin? derdemez Hâmân:

— 3000 akçe gerek! dedi. Vezirin adamı inat ettikçe, Hâmân da bin akçe artırmaktaydı. İstenilen para 10.000 akçeye çıktı. Vezirin adamları bu hali görünce genç kızın ölüsünü orada bıraktılar. Dönüp baş vezire haber verdiler. Vezir, genç adamın niceliğini, o altın kemerli kullarını ve altın kürsüyü ve taht hikâyesini işitince şaşıp kaldı. Kendi kızının felâket ve musibetini unuttu. Buyruk verdi. Atını eğerlediler. Ona bindi. Böylece vezirin kendisi bir yücelik, gösteriş içinde mezarlığın kapısına geldi. Oradaki tertibi, o hâli görünce şaşırdı, kaldı:

— Bu hal, anlattıklarından da artıkmış! dedi. Şaşkınlık içinde atını ileri sürdü. Genç adama:

— Niçin bu mezarlığın kapısını açmak için emir buyurmuyorsun? Bu ölüyü hakkına eriştirsinler? dedi. Genç adam bir emir gibi:

— Kapıyı açmak için 10.000 akçe gerek! dedi.

Vezir:

— Bu niçin ve dediğin nedir? diye sordu.

Aldığı cevap şu oldu:

— 20.000 akçeden aşağı açılmaz!

Bunu gören vezir söyleştikçe istenilen akçenin artacağını anladı. Bu parayı vermeyince de kızının Allah'ın rahmetine eremiyeceğini anladı. Buyruk verdi. 20.000 akçeyi getirtti. Para teslim edildi. İstikbalin Firavun'u da kapıyı açtırdı. Genç kızın ölüsünü gömdürttü. Ertesi sabah olunca, başvezir Mısır sultanının katına çıkıp el öptü:

— Ey dünyalar padişahı! dedi. Bir kişi Mısır'da şehrimize gelmiş, mezarlığa kale duvarı gibi bir duvar çekmiş, birde kapı yapmış, iki de oda yaptırmış. Bu adam bir taht üstünde ve ihtişamlı bir kişi de altın bir kürsü üzerinde oturmuş. Sağına, soluna kara elbiseler içinde ve kara külahlar ile kara (Habeşli) korkunç köleler ayak üstünde durmuştu. Her birinin elinde mızraklar, altınlı kılıçlar ve bıçaklar vardı. Bir acaip duruşla oturmuştu ki düzeni, özeni hiçbir padişahta yoktu. Çavuşlar ayak üstü önünde durmuşlar, bir ölüyü vakti gelince mezarlığa iletmek için bekleşiyorlardı. Ama 10.000 akçeyi almayınca da ölüyü mezara koymuyorlardı. Dünkü gün benim bir kızım ölü. Mezarlığın kapısını açmamışlar. On bin akçe istemişler. Bana haber getirdiler. Gittim. Kendim vardım. Bana hiç saygı gösterilmedi. 20.000 akçeyi almayınca da Mezarlık kapısını açıp ölümüzü oraya koydurmadı. 0, 10.000 akçe istemiş. Ben;

— "Niçin?" dedim ve o da:

— Niçin? dediğimden ötürü 10.000 daha fazlasını istedi. 20.000'den eksiğini almadı!

Başvezir bunları söyleyince Mısır sultanı:

— Bu ne şaşılacak sözdür? Yürü var, o kişiyi benim katıma getir, göreyim! O ne kişidir? Bu işi niçin yapar? dedi.

Vezir de:

— İnanın, ben onu getiremem! diye cevap verdi.

Sultan da:

— Böylece ondan bu kadar mı korkuyorsun? diye sordu.

Vezir de:

— Adamın hali, hareketi, heybeti o kadar anlattığımdan artıktır! dedi. Sultan bu sözü işitince kızdı, vezirini azarladı. Ama sultanın yanında bir büyük memur vardı. İhtiyar bir kişiydi. Öyleki Yâkub (a.s.)'ın oğulları devrine yetişmişti. Sultanın katında çok saygın, itibarlı bir kişiydi. O çağırıldı.

Sultan:

— Yürü, vezirin dediği kişinin yanına var! Onun duruşlarına, durumuna bak. Eğer yüze gülmek gerekiyorsa gül, behemehal o kişiyi bana getir! dedi. O ihtiyar kişi de hemen sultanın yanından ayrıldı. Ve sultanın has kullarından elli altın kemerli köle ile o mezarlığı satanların yolunda gitmeğe başladı. Mezarlığa yaklaşınca, anlatılan gencin elli altın kemerli kölesi sağında ve solunda ayak üstünde durduğunu gördü. Şaşırdı, kaldı. Hâmân da tahtın biraz aşağısında bir altın kürsüde oturuyordu. Ona doğru yürüdü. Hâmân da gelen kişinin Mısır sultanınca gönderildiğini anladı.

Ona:

— Bir şey mi var? diye sordu.

İhtiyar elçi:

— Ben, dedi, sultan katından geliyorum. Bu yüce kişiye söyleyecek sözüm var!

İhtiyar Mısırlı genç adamın yanına çıktı. Hâmân da genç arkadaşının yanına geldi, bir ihtiyar Mısırlı memurun geldiğini ona bildirdi.

O da:

— İzin ver, gelsin! dedi. Hâmân ihtiyar adama:

— Buyurun! dedi. O da attan indi. Genç ona hizmet ve selâmda bulundu. Genç kişide ona izzet ve ikramda bulundu. Ve:

— Burada yapılacak bir iş mi var? diye sordu. İhtiyar elçi şu haberi verdi:

— Sultanımız sizi soruyor. Gelsinler, didarları mubarek yüzleriyle bize şeref versinler! diyor. Genç adam:

— Sultanımızın buyruğu başımız üzeredir. Hemen yerine getirilecektir, dedi. Zaten o da sultanın huzuruna gitmeyi dilerdi. Emir buyur-

du. Kendisine at eğerletti. Ağır kaftanlar giyindi. Hâmân'a da en güzel giyimleri giydirdi. Habeşli kara köleler düzenli, dizili onların atlarının önünde ilerlediler. En sonra sultanın sarayının kapısına gelindi. İhtiyar memur, ilerleyip sultana haber verdi.

Sultanda:

— Halk ne durumda? diye sordu. İhtiyar, güngörmüş kişi de:

— Bu adam akıl sahibi biri, vakâr ehli, sözü gökçek, güzel, edepli, duruşu lâtif bir kişidir ki hiçbir şeyde kusuru yoktur! dedi.

Sultan o zaman:

— Yanıma gelsin! diye buyurdu. Genç adama da destur oldu. Sultanın yanına içeri girdiler. Baş eğdiler. Edeple yavaş yavaş sultanın katına doğru ilerlediler. Sonra sessizce durdular. Tâ ki sultan baş kaldırıp onlardan yana baktı. Genç adamla Hâmân sultana hizmet ettiler. Ayak üstünde saygı gösterdiler. Mısır sultanı:

— Benim bu ülkeme niçin geldiniz? diye sordu? Neden benim hizmetime? Kendinizi niçin bana bildirmediniz? Bu mezarlığa duvar çekmeği ve ölülerden para almayı size kim buyurdu.

Genç kişi:

— Bu işi ben sultanımızın izniyle yaptım, dedi.

Sultan da:

— Benim iznimle mi? diye sordu. O da:

— Evet! diye cevap verdi ve sultanın kendilerinin yazmış olduğu papiros yaprağını çıkarıp onun önüne koydu. Sultan bu dilekçeyi ve ardındaki kendi el yazısı hiyeroğlifi görünce şaşırdı, kaldı. Karşısındaki akıllı gence:

— Doğru söylüyorsun! dedi. Ben sana izin vermiştim!

Sonra baş vezirine döndü:

— Bu kişi benim, sohbetime yakışır! dedi. Ona armağanlar sundu. Onu ağırladı. Sonra yerine gönderdi. Genç adam sevinerek yine mezarlıktaki ihtişamlı yerine geldi. Oturdu. Bundan sonra her gün sultanın sarayına gelir, sultanın da ona saygısı günden güne artardı. Bu sohbet tâ Mısır sultanının başvezirinin beklenmeyen bir vakitte ölümüne kadar sürdü. Sultan onu vezirlik katına yükseltti. O da o yıl Mısır sultanına:

— Ey dünya padişahı! dedi, senin devletinde çok mal kazandım! Hazineler edindim. Dilerim ki bu yıl Mısır'ın vergisini, haracını ben kendi malımdan vereyim. Halktan bu yıl hiçbir vergi haraç alınmasın.

Sultan:

— Ben senin zararını istemem! dedi. Dileğim Mısır'ın haracını bu yıl benim almam gerek ise, ben senin hatırın için bu yılın vergilerini bağışlayalım. Almasınlar! dedi.

O da:

— Olmaz! dedi. Sonra sultanın hazinesi eksilir. Ben dilerim ki bu vergi benim malımdan alınsın!

Sultan da:

— Sen bilirsin! Gönlün nasıl istiyorsa o işi yap! dedi. Sonra defterdarlarını yanına çağırttı. Onlara:

— Mısır ülkesinin vergisi, haracı ne kadar? diye sordu. Onlarda vergilerin tutarını bildirdiler. Genç yeni vezir Hâmân'a buyurdu. İstenilen kadar kendi hazinenden akçe (para) sundular sultana! Sonra Hâmân şehrin içine tellâllar çıkarttı. Başvezir adına:

— Bu yıl Mısır'ın haracını padişahtan bağışlanmasını diledim. O da size bağışladı. Her kişi yesin, içsin, bu yıl haraç vermesin, akılları bulanmasın! dediler. Mısır halkı bu haberi duyunca sevindiler:

— Bu ne devletli vezir ki, bize bu kadar ihsanı dokundu! dediler. Ertesi yılda haraç olayı böyle oldu. Şehir halkı yine yeni başvezire saygı ve sevgi duydular. Bu hal üçyıl sürdü. Halktan üç yıl vergi alınmadı. Bu üç yıl içinde Mısır halkı haraç vermedikleri için hepsi zenginleşti. Devletli kişi oldular. Daima gönülden yakarırlar. Yeni veziri gönülden severlerdi. Dördüncü yıldı. Mısır sultanı kaza ile ahiret evine göç etti. Soyu, sopuda kalmadı. Onu götürüp toprağa gömdüler. Üç gün yas tutuldu. Dördüncü gün ulu kişilerin, beylerin hepsi bir araya geldiler, konuştular, danışıklık ettiler. Kadılar, bilginler, ulu kişiler, şeyhler ve bütün şehir halkı şu yolda fikir birliğine vardılar.

— Bu sultan öldü. Ne oğlu, ne yakını var. Sultanlığa yarayacak ardında kimse kalmadı. Elbette bir yabancı kişinin sultan olması gerekir. Bilmediğimiz bir hâin kişi sultan olacağına üç yıldır vezirliği sayesinde halkı rahat ettiren, yoksullara her yolda ihsan, yetişen bu yeni

vezirin sultanımız olması en uygun bir harekettir! dediler. Ve oybirliği ile yeni veziri Mısır tahtına oturttular sultan yaptılar. Böylece o da Firavunluk tahtına geçip oturdu.

Bu Firavun hakkında kimileri:

— O Horasandan'dı, Hâmân'la şöyle, böyle ederek en sonunda Mısır'a sultan oldu! derler ki, buraya kadar olan hikâyenin açık bir yalan, doğruluktan, uzak bir uyduruk olduğuna akıl ve gelenek şehadette bulunur. Söylenilen sözleri düzme olduğunu bir çocuk bile düşünse bilip anlar. Vakta ki Firavun, sultan olupta başa geçince İsrailoğullarına çok azap ve işkencede bulundu. Güçleri tâkatleri yetişmiye cek kulluklar, hizmetler emretti. Kıptileri bile onlardan üstün tuttu. Ne kadar İsrailoğulları taifesi varsa, kıptiler takımına kul kıldı. Onlarda ne hizmetleri varsa İsrailoğullarına yaptırırlardı. Hizmete gücü yetmeyeni haraca bağlarlar, onlardan bâc alırlardı. Haracı vermedikleri zamanda, türlü türlü işkenceler ederlerdi. Ancak, Firavun İsrailoğullarından bir kadın almıştı. Onun adına **ASİYE** derlerdi. O kadın, o kadar güzeldi ki, ondan daha güzeli yoktu. Peygamberler soyundan denilirdi. Bu rivâyet doğru değildir. Doğru olan haber şudur ki, Asiye kıptilerdendir. Lâkin İslâmiyetinde ayrılık yoktur. Firavun onu çok severdi. O kadın da son derece iyi kadındı. Bütün kadınlarında en hayırlısıydı. Hatta bizim peygamberimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

— Dünya kadınlarının hayırlısı dört kadındır.

BİRİNCİSİ: İmran kızı Meryem,

İKİNCİSİ: Huveylit kızı Haticetül Kubrâ'dır.

ÜÇÜNCÜSÜ: Hasan ve Hüseyin'in anası, Fâtımatüz Zehrâ'dır.

DÖRDÜNCÜSÜ: Mezâhim kızı Âsiyedir. Hak Teâlâ Hazretleri onun hakkında şöyle buyurmuştur:

"Allah, iman eden kimseler için Firavun'un karısını örnek olarak gösterir." (Tahrim sûresi, âyet: 11)

Böylece Âsiye'nin imanı ve islâmlığı Kur'ân içinde anılmıştır. Bu hatundan başka İsrailoğullarından hiçbir kişi rahat yüzü görmezdi. Her ne türlü bela ve azap varsa onlara çektirmekten geri kalmazlardı. Hiç bir surette onlara şefkat meyli yoktu. Bundan ötürü İsrailoğulları'nın güç ve tâkatları kalmadı. Acz içinde ve sıkıntıda kaldılar:

— Acaba, Hak Teâlâ katında ne büyük günah işledik ki, bizi bu türlü azaba uğrattı? Ve bu kâfirleri bize musallat etti? dediler. Ve günahlarından tevbe ve istiğfar edip;

— Yâ İlâhî! Bu belayı bizim üzerimizden al! Ya bize yüz akı ile ölüm ver ki, horlanmaktansa bu ölüm bize daha hayırlıdır! derlerdi. Onlar böyle azapta, Firavun sultanlıkta, kıptilerin herbiri beylikte ve rahatlıktaydılar. Ferah içindeydiler. Firavun, Nil Irmağı'nın içinde bir taht kurdurmuştu. Bütün meclisini orada kurardı. Kendisi tahtının üstünde otururdu. Çevresinde çalgıcılar, oyuncular, türlü türlü hüner gösterenler oturmuştu. Gece, gündüz yeyip, içiyor, eğlenceleri seyrediyordu. Hiç bir vakit, hiç bir saatte hatırına bıkkınlık, usanç gelmiyordu. Su üstünde sun'ı, yapma yollar (köprüler) düzmüşlerdi. Yemekler o yoldan getirilirdi. O türlü türlü, çeşit çeşit yemekleri Firavun'un önüne koyarlardı. Kendisi yalnız başına istediği kadar yerdi. Geri kalanları, onun tahtının aşağısında oturanlara, Firavun'un önünden kaldırılan yiyecekler onların önüne konulurdu. Onların herbirisi o artık yemeklerden yerdi, içerdi. O, bu saltanata ve bu mertebeye erdiğini görünce gönlüne şeytan vesvesesi, kuruntusu girdi. Gönlüne de yol buldu. Kafasını kibir ve gurur kapladı. Kendisini insanlık derecesinde görmek istemedi ve Mısır halkına şöyle dedi:

"Firavun, kavmine şöyle seslendi: «Ey kavm! Mısır ülkesi benim değil midir? Ve bu ırmaklar ki benim altımdan nice akıyor görmezsiniz?»" (Zuhruf sûresi, âyet: 51)

Firavun sonra şöyle devam etti:

— Bu kadar yüce beyler ki bana secde ederler. Ve buyruğuma boyun eğmektedirler. Benim çanağımı çekip yemek yerler. Her sabah, her akşam da benim hizmetime gelirler. Bana itaat ederler. Bu şeyler yüce saltanat sürmek değil midir? Hangi padişaha bu nesne kısmet olmuştur?

İşte bütün bu sözleri ile Mısır Firavun'u kendisini kat'i ulu görüp kendi kavmini, kendi milletini hor gördü.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Firavun bu yolda kavmını küçümsedi. Kavmi de bilgisizdi. Ona baş eğdiler. Gerçekten onlar yoldan çıkmış bir kavimdi." (Zuhruf sûresi, âyet: 54)

Firavun'un gönlüne bu yolda kibir düştüğünden ötürü kendisini ulu gördü ve:

— Ben tanrıyım! diye onlara kendisini bildirdi. Bu bildiriye:

— Ben sizin yüce rabbinizim! dedi. Halkında çoğu ona secdeye vardılar ve:

— Gerçek söylersin! dediler. Bundan sonra Firavun'un gittikçe kâfirliği arttı. Hak Teâlâ onun saltanatına, mülküne, ömrüne, saygınlığına eksiklik vermedi. Bu hal içinde 400 yıl geçti. 400 yıl sultanlık etti. Hiç bir gün de insafa gelmedi, yüreği yumuşamadı.

Bir gece, Firavun, başı meslik içinde yatıyordu. Gaflet uykusuna dalmıştı. Tesadüf bu ya, uykusunda bir rüya gördü. Bir kişi ona şöyle bağırmaktaydı:

— Ey Firavun! Bu cihanı yaratan ve sana bu saltanatı veren yüce Allah kendine köle edindiğin bu İsrailoğullarından bir kuluna bir oğlan çocuk verecektir ki, senin mülkünü ve tahtını yerle bir edecektir. Seni bu mutluluktan düşürüp, sonu gelmeyen bir azabın içine sokacaktır. Elinden bu saltanat ta, bu nimet te gidecektir. Ve senin Mısırlı kavmin o çocuğun elinde helak olacaktır. Ve senden sonra gelenler senden ibret alacaktır. Sen bu 400 yıl içinde onlara musallat oldun, onları kendi kavmına kul kıldın. Bu köle oluş o kavma şunun için geldi ki, onların kimisi Allahü Teâlâ'ya âsi oldular. Ve peygamberlerinin sözüne **"Yalandır"** dediler. Bundan ötürüdür ki, Hak Teâlâ seni onların üstüne saldırttı. Sen onları kul eyledin. Ve güçleri yetmeyecek işleri onlara emreyledin. Onlara dağlardan, taşlardan ağaçlar çektirdin. Onların üzerlerine haraçlar, vergiler koydun. Onlara türlü türlü güçleri yetmiyecek yapılar yaptırdın. İşte, Hak Teâlâ'nın onlara devlet vermesine az vakit kaldı. Yeryüzünün padişahı onlardan yana olacaktır. Senin kavmın onları nasıl kul-köle edinmişse, onlarda senin kavmını kul, köle eyliyeceklerdir! dedi.

Firavun, bu sözleri yukarı gökyüzünden işitince uykusundan ansızın uyandı. Bu rüyadan korktu. Benzi sarardı. Yemekten ve içmekten kesildi. Yediği ve içtiği dert oldu. Uykusu kaçtı. Kararı kalmadı. Hemen adam gönderdi. Hâmân'ı çağırttı. Ne kadar ulu kişiler saray halkı varsa onları topladı. Rüyasını onlara anlattı. Adamları, onun rüyasını duyunca:

— Bu yalancı, bâtıl bir düştür! Bunun gibi şeylere itibar yoktur. Bu kadar yıl padişahlık ettin. Sana karşı bir düşmanın çıkmadı. Hiç bir kişide verdiğin hükümden baş çevirmedi. Şimdi aslı esası olmayan bir rüyadan korkuyor musun? Sen hiç korkma! dediler. Eğer hatırına, gönlüne bir sıkıntı gelirse ülkende bilginler, yıldız bakanlar, kâhinler ve rüya tabircileri ve sihirciler çoktur. Adam gönder, gelsinler. Onlara güzel bir ziyafet çek. Çok nimetler ve armağanlar sun. Gönülleri hoş olduktan sonra bu rüyayı onlara söyle, anlat. Ancak bunun ne olacağını bilirler. Sana karşılığını verip, gönlünü teselli ederler. Biz de rüya gördüğümüzde söyleriz. Her ne yolda yorumlarlarsa size söyleriz! dediler. Firavun'un öyle usta yıldız bakanları, öyle kâhinleri vardı ki, bir yılın öncesinden yılın sonuna kadar ne olacağını Firavun'a bildirirlerdi. O da bir buyruk saldı. O kişileri topladılar. Kendi sarayında tenha bir zamanda onlarla birlikte oturdu. Her birine nimet ve ihsanlarda bulundu. Hoş sohbetlerden sonra rüyasını onlara söyledi:

— Bu düşten ötürü benim gece ve gündüz rahatım ve kararım kalmadı, gönlüm gama boğuldu. Bana çare bulun. Bunun aslı nedir. Sonu ne olacaktır. Bana bildirin! dedi.

Gelenler, vaktaki, Firavun'dan bu sözleri işittiler, hepsi onun önünde secdeye vardılar ve:

— Ey padişah! dediler, bu yolda hiç sıkıntı çekme! Bize vakit, mühlet ver. Gidelim, varalım, düşünelim! Bu düşün yorumunu gerçeği ile sana söyleyelim! dediler. O da bu adamlara 40 gün izin, mühlet verdi. Bunlar, Firavun'un yanından ayrıldılar. Issız, çökük, harap dağlara yayıldılar. Aba kumaşlar giyerek arpa ekmeği yediler. Pınar kıyılarında, dik taşların üstünde yattılar. Devlerden ve şeytanlardan yardım dilediler. Onlardan bu düşün-rüyanın tâbirini istediler.

Ancak, bu olaylar Mûsa (a.s.)'ın dünyaya gelmesinin yaklaştığı zamanda olmuştu. Hem o zamanlarda şeytanlar göğe çıkarlar, dünyanın başına gelecek şeyleri meleklerden duyarlardı. Sonra gökten yere inerler, kahinlere, falcılara bildirirlerdi. Sonra bizim peygamberimiz (s.a.v.) zamanı gelince şeytanlar göğe çıkmaktan yasaklandılar. Şimdi onlar göğe çıkmak isteseler, melekler onlara od, ateş atarlar. Öyle ki gökten akan yıldızlar gibi atılan ateş, onlara atılır.

Böylece Hak Teâlâ kendisine yakın olan meleklere ve arş-ı âlâyı omuzlarında taşıyıcı meleklere, yâni (Hameletü'l-Arş'a):

— İsrâiloğullarından bir oğlan çocuğu dünyaya gelecektir. Onun doğuşu Mısır'da olacaktır. Şu Şâban ayının cuma gecesinde, saat üçü geçtikten sonra ana rahmine düşecektir! diye buyurdu. Arşı taşıyan meleklerde öteki meleklere, Mûsa (a.s.)'ın o ayda, o vakitte doğacağından haber verdiler. O meleklerde âdemoğullarının vekil seçilen iki kerim yazıcı meleğe (Kirâmen Kâtibeyn'e) müjdelediler. Onlarda Kirâme'l Berere'ye (Hayır ve ihsanı çok olan bütün gök meleklerine) haber verdiler. Kiram-el berere de bütün gök meleklerine bildirdiler. Musâ (a.s.)'ın dünyaya geleceğini biribirine müjdeleyip:

— Bu kişi, filân ayın filân vaktinde, filân saatte Mısır ülkesinde ana rahmine onun döl yatağına düşecektir! dediler. O zamanlarda, göklere çıkan ve onlardan haber duyan ifritler bu haberi işittiler. Meleklerin, Mûsa (a.s.)'ın doğacağını biribirine müjdelediğini bildiler, anladılar. Bu doğumun ne yerde ve ne vakit olacağını gerçeğini duydular. O kâhinler ve yıldız bakanlara haber verdiler. Onlarda kırk gün içinde bunların olacağını tamam bilerek Firavun'un huzuruna çıktılar ve:

— Senin kullarından bir oğlan dünyaya gelecektir. Ve senin mülkün onun elinde helâk olacaktır. O, senin dinini de bâtıl edecektir. O çocuk Mısır başkentinde olacaktır! Şaban ayının cuma gecesinde, gecenin üç saati geçtikten sonra ana rahmine düşecektir. Bu şaban ayı çok saygın, çok hürmetli bir aydır. Ama onun hürmeti Âhirzaman'da bilinecektir. O ayda bir peygamber gelecektir ki adı; **"MUHAMMED"** olacaktır! dediler.

— Firavun bu sözü işitince, kendisinin derdi, sıkıntısı arttı ve:

— Ne çare, ne tedbir almalıyız ki, o doğacak çocuğun anasını bulup öldürelim! Böyle bu çocuğa yüklü olmasın ve bir de bu belâdan kurtulalım! dedi. Ona kâhin ve sihirbazlar:

— Ey padişahımız! Henüz, o çocuğun anasının yüklü olmasına iki üç ay vardır! dediler. Rivayet edilmiştir ki, her ne kadar Şaban ayı mübarek aysa da Firavun'un gözünde bundan uğursuz ay yoktur. Ve bu ayın korkusundan benzi sarardı. Vücudu büküldü. Erimeğe başladı. Vakta ki bu gam sıkıntısı artınca, sabrı, kararı kalmadı. O sihirbazlara:

— Bir hile becermek gerektir ki, o çocuğun anası gebe kalmamalıdır. Çocuğu yüklenmemelidir! dedi. Onlar da:

— Onun çaresi kolaydır! dediler.

Firavun da:

— Nedir o çare? diye sordu.

Onlarda şöyle dediler:

— Gökte ayı görünce Mısır'da ne kadar kadın varsa erkeklerinden onları ayır. Hiç bir erkek kadını ile çift olmasın. Böyle olunca kadınlar çocuğa yüklü olmaz!

Firavun da:

— O ayın içinde bir kadının kocasiyle yatmamasını nasıl sağlarız? dedi.

Onlar da:

— O vakit gelince buyruk ver, tahtını şehrin dışına çıkarsınlar. Orada bir yüce saray yapılsın. Tahtın üzerine bir minber konulsun. Tellallar yolla. Şehir içindeki İsrâiloğullarından ne kadar kulun varsa çağırsınlar. Hepsi kapında toplansınlar. Onlar senin yüzünü görmeğe ve sözünü işitmeyi özlemişlerdir. Onlara yüzünü göster. Hatırları hoş, gönülleri şen olunca, onlara bir takım haberler ver gönüllerinin istediği gibi vaatlerde bulun. Bunları yapınca hatırları hoş olur. Onların her birinin haline göre hilatlar ver! Öyle ki hepsinin gönlü alınsın. Hepsi de huzuruna gelsin. Sonra var, minbere çık. Yüksek sesle çağırıp de ki:

— Ey İsrâiloğulları! Ben sizden hoşnut oldum. Sizin hakkınızı bildim. Üstümüzden, haracınızı, bâcınızı giderdim, yok ettim.

Sen, bu sözlerini güneş kızarıp dolanmaya başladığı zaman söyle. Vaktaki onlar senin söylediğin bu sözleri işiteceklerdir, sevinmiş olacaklardır. Sen de onlara o zaman:

— Siz bu gece benim konuğumsunuz. Sarayda yatmanız ve evlerinize gitmemeniz gerek! diye söylersin ve bundan ötürü hepsini sarayın içine tıkarsın. O şaban ayı çıkıncaya kadar hiç birini evlerine göndermezsin. Ve o ay onlar kadınlarının yanına varamıyacaklarından gebe kalamazlar. O fesat ta olmaz! dediler.

Firavun onların bu tedbirlerini beğendi. Tellallar yolladı. Şehrin içinde onları bağırttı. Ne kadar İsrailoğlu varsa şehirden dışarı çıktılar,

Firavun'un çevresinde toplandılar. Firavun minber üstüne çıktı. Onlara hoş vaadlerde bulundu. Tatlı sözlerle hepsinin gönlünü aldı. Her birine hilatlar getirdi. Onlara giydirdi. Bu iş tamamlandıktan sonra Firavun onlara şöyle dedi:

— Ey İsrailoğulları! Benim size ettiğim ihsan bu kadar değildir. Şimdiden sonra size de ihsanı artırsam gerek. Ben sizin kadrinizi, değerinizi bilip, üstünüzden haracınızı giderdim, yok ettim. Muradım şudur ki bu gece bana konuk olunuz. Benim sarayımda yatınız, dedi. Onlarda bağırıp çağrışarak:

— Sade bu gece değil bir ay kalın dersen burada yatar, gitmeyiz! dediler. Firavun bu sözleri onlardan işitince sevindi. Onları sarayda konukladı. Kendisi Hâmân'la ve kavminin ulu kişileri ile ata binip şehre geldi. Kalenin çevresini dolandı. Kapıya geldi. Firavun Hâmân'a ve o kendisiyle olan beylere:

— Siz varın, o halkı sarayda alakoyun, saklayın. Ben bu gece kalede bulunurum. Dikkatli olun ki kimse dışarıya çıkmasın.

Mûsâ (a.s.)'ın babası İmran ise İsrailoğullarının ileri gelenlerindendi. Firavun'un saray adamlarındandı. Bütün halkın Firavun'un sarayında toplandığı gece, kalenin kilidi İmran'ın elindeydi. Bundan ötürü de İmran kapıyı kapayıp gitmişti. Firavun İmran'ı çağırtıp kale kapısı kilidini ondan almak istemişti. Kapıyı kilitlemeyi ve İmran'ı da kale dışında bırakmayı dilemişti. Böylece İmran da öteki halkın yanında kalmış olacaktı. İmran'ın evi ise kalenin içindeydi. Firavun ondan kalenin anahtarını alınca:

— Var, sen de kendi topluluğunla sarayda ol! dedi. İmran da:

— Ey padişah! dedi, bunca yıl yaşadık, dirlik eyledik, ömür geçirdik. Hiç bir gün yalnızca kale içine girmedin. Ansızın bir kişinin tuzağına düşmemek, hilesine uğramamak için ihtiyatlı olurdun. Dikkatli hareket ederdin. Şimdi neden ötürüdür ki, yalnız gitmek istiyorsun? Yüce bir padişahsın. Eğer bir kişi tuzak ve pusuda olursa ansızın sizi öldürmeğe fırsat bulur, diye ihtiyatlı olmaz mısınız? dedi. Firavun düşündü:

— Ey İmran! Doğru söylüyorsun? Hoş öğütte bulunuyorsun! Sen de benimle birlikte gel! Benim güvendiğim ve doğru bir adamımsın! Kapıyı elinle kilitle. Belki dışarıdan gelenler olur! dedi.

Böylece İmran da içeri girdi. Kalenin kapısını sıkı sıkı bağladı, kilit vurdu ona! Bu işi bitirdikleri zaman o gece şehrin içinde Firavun'la İmran'dan başka er cinsinden hiç bir kişi yoktu. Hepsi de kale dışında, Firavun'un sarayında yatmışlardı. Firavun sonra:

— Ey İmran! dedi. Ben kendi has adamlarımdan seni seçtim. Senden başka bir kişiyi kaleye yanımda getirmedim. Bundan ötürüdür ki sen benim çok inandığım bir kimsesin. Ben sana her yönden inanırım. Ama bu gece benim sarayımda yatman gerektir. Sarayın kapısını içeriden sağlamca kapatmak gerekiyor. Sen kuşağını çözmeden, elbiseni çıkarmadan sabah oluncaya kadar eşiğimin üstüne yaslanıp yatmak zorundasın! dedi. İmran da:

— Başım üstüne hizmet ederim padişahım! dedi.

İmran kendi eli ile sarayın kapısını sağlamlaştırdı. Kılıcını ve kalkanını başının altına aldı. Kapının eşiğinin üstüne yattı. Gecenin ilk üç saatı geçmişti ki uyudu. Öteki tarafta İmran'ın karısı Firavun'la kocasının şehirde olduğunu işitti. Ama İmran'ın eve geleceğini umuyordu. Onun eve gelmediğini görünce, söylenerek kalktı, yanına iki de cariye aldı. Sarayın kapısına geldi. Kapıya el vurdu. Allahü Teâlâ'nın takdiri ile kapı açıldı. Kadın içeri girdi. Kocası İmrân'ın uyuduğunu gördü. Cariyelerine:

— Siz geride kalın! dedi. Kendisi ilerledi. İmran baktı, karısının başucunda olduğunu gördü. Şaşırarak:

— Kapıyı nasıl açtınız? diye sordu. O da:

— Ben kapıyı açık buldum! dedi. İmran da:

— Onu ben kendim elimle sıkıca kapatmıştım! dedi. Sözün kısası İmran karısıyla söyleşince şehveti arttı. Karısını kenara çekti. Allah'ın emriyle o anda Mûsâ (a.s.) İmran'ın belinden ana rahmine düştü. İmran:

— Ey karıcığım! dedi. Bu bir acâip hikmettir. Firavun'un bu kadar çalışması, uğraşması bu gece hiç bir erkeğin karısıyla yatmaması ve hiç bir kadının çocuğa kalmaması demek oluyordu. Bu birlikte yatmak bizim de hatırımızda yoktu. Öyle sanıyorum ki, sen bir oğlan çocuğa yüklü kaldın. Bu Firavun'un korktuğu çocuktur ki, İsrailoğullarının kurtulmasını sağlıyacaktır. Onun ülkesini yıkacak kişi o çocuk

olacaktır. Sakın bu hali hiç bir kişiye bildirmemelisin. Eğer bu hali Firavun duyacak olursa ikimizi de öldürür! dedi. Ve karısını yine evine yolladı. İmran da yerinde kaldı.

Haberde şöyle denilmiştir ki; Anası Musa (a.s.)'ı yüklenince, hemen o saat Mûsâ'nın yıldızı gökyüzünde belirdi. O yıldız bakanlar ve o sihirbazlar gökte o yıldızı gördüler. Bu öteki yıldızların nurundan daha parlaktı. O zaman bunun Mûsâ'nın yıldızı olduğunu ve anasının karnına düştüğünü anladılar. Gece karanlığında ağlamaya, haykırmaya başladılar. Göğüslerini döğdüler. Saç ve sakallarını yolmaya başladılar. Hepside bir araya gelerek çağrışıp bağırıştılar. Öyle ki feryatları şehirden işitildi, kalenin içinde olan kadınlar uyandılar. Firavun da uykusunun içinde o görültüleri bağrışmaları işitince uyandı. Yüreğine korku düştü. Kalktı İmran'ın yatıp uyuduğunu gördü.

— İmran, İmran! diye seslendi o da:

— Lebbeyk! dedi. Sonra Firavun:

— Bu gürültü ne? dışarıda kavgamı var! Ne haldir bu? dedi.

İmran:

— İsrâiloğullarının çığlığıdır ki, senin yüzünü görmeği özlemişlerdir. Senin sözlerini işittiler. Bunca ihsanına kavuştukları için sevindiler, şâd oldular, dedi. Firavun da:

— Her şey senin söylediğine benziyor! dedi.

Her ne kadar Firavun böyle söyledi, ama sabah olunca düşünceye daldı. Gönlü hiç rahat olmadı. Sabah olunca İmran'a:

— Var, git, o kullarıma:

— Tanrınız (yâni Firavun) sizi çağırıyor, gelin! diye söyle. Gelsinler, hem bu gürültüleri nedendir, bileyim!

İmran da dışarı çıktı. Bunlardan haber sordu.

Sihirbazlar:

— Nasıl çığlıklaşmayalım? Nasıl bağrışmayalım? dediler. Dinimizin düşmanı bu gece anasının karnına düştü, gökte yıldızını gördük. Onun için feryad ediyoruz!

İmran bunların söyledikleri çocuğun, kendi çocuğu olduğunu anladı.

— Ey uğursuzlar! dedi. Padişahımıza bir büyüklük verdiniz. O hakir kişilere bu kadar mal harcettirdiniz. Onlar ki ömürlerinde padişahın yüzünü görmemişlerdi. O yüzü gösterttiniz. Ve onun sözlerini işittirdiniz. Korkuları gitti. Bunun gibi fesatta olsalar şaşılır mı?

Sonra bunları aldı, Firavun'un huzuruna götürdü. Firavun ayakta duruyordu. Gelenlere baktı. Hepsinin benizlerinin sararmış olduğunu, dudaklarının şişip kabardığını, gördü. Yakaları yırtılmıştı. Saçları, sakalları yolunmuştu. Firavun bu halleri görünce şaşırdı, kaldı:

— Size ne oldu ki bu hale geldiniz? dedi. Onlarda Firavun'un önünde secdeye vardılar. Sonra başlarını kaldırdılar:

— Ey tanrımız! Efendimiz! dediler. Bil ve anlaki, düşman bizim üstümüze galip geldi. O korktuğumuz çocuğun anası bu gece çocuğunu yüklendi. Gökyüzünde yıldızını gördük. Öyleki bütün yıldızlardan parlaktı.

Bu sözleri işitince, Firavunun beli büküldü, yüreği yandı.

— Ey pisler! dedi. Siz beni mağlup ettirdiniz. Kendi düşünceme bırakmadınız. Artık hepinizi öldürmek bana borç oldu. Sizi ateşte yakacağım. Onlar da şöyle dediler:

— Ey efendimiz! Her ne yaparsan hüküm vermek elindedir. Çünkü o kadın, o çocuğu yüklendi. Biz ise gafil olduk. Bizi öldürme ki onun alâmetlerini ve doğacak vaktini bilmekteyiz. Çalışalım, onu ele geçirelim. Senin yüceliğinle onun anasını da bulalım, öldürelim! Eğer bunları biz etmiyecek olursak, senin bizi öldürmen elindedir. Buyruğuna baş eğeriz. Gerek bizi as, gerekse kes, gerekse ateşte, yak! dediler.

Kâhinler böyle deyince, Firavun hepsine mühlet verdi. Tâ Mûsâ (a.s.) doğuncaya kadar onlara bir şey yapmadı, kimseyi cezalandırmadı. Ama Firavun gussa ve tasa içindeydi. Yemekten, içmekten kesildi. Gülmedi, gönlü açılmadı. Ne vakit ki dokuz ay tamamlandı. Mûsâ (a.s.) sağlık ve selametle anasından doğduğu gün dünya sarayına ayak bastı. O yıldız bakanlar, kâhinler, sihirbazlar ki, Mûsâ'nın yıldızını

gözetirlerdi, gerçekten onun yıldızını gökte gördüler. Mûsâ'nın doğduğunu anladılar. Firavun'un önüne çıktılar, haberde bulundular.

— O çocuk bu gece anasından doğdu. Çünkü yıldızı güçlendi. Onun parlaklığı öteki yıldızların nurundan daha artık dediler. Firavun bu sözü işitince gücü kalmadı. Beni sarardı:

— Öyleyse ne çare eyleyelim ki, ben o çocuğu ele geçireyim ve öldüreyim! Onun derdinden kurtulayım? dedi. Kâhin ve yıldız bakanlar da:

— Ey Melik! dediler. Buyruk ver. Tahtını şehirden dışarı çıkarsınlar. Geçen yaptırdığın gibi taht üzerine bir minber kursunlar. Üç gün başkent dışındaki şehirler içinde tellallar bağırtılsın:

— İsrailoğulların'dan hangi kadın bu ayın içinde oğlan çocuk doğurmuş ise onu padişahın önüne getirsin. Kim ki oğlunu veya kızını padişahın önüne getirmeyecek olursa kendisi de, oğlu da öldürülecektir! denilsin. Bu yolda haber duyulunca İsrailoğulları mala, nimete tamah ederek, huzura gelirler. Her gelene, sende tatlı söz söyle. Hoş vaatlerde bulun. Adlarını deftere yazdır. Kaftan ve altın dağıt. Üç gün içinde hepsi senin huzurunda toplanırlar. O zaman birer birer doğan erkek çocuklarını senin katına getirsinler! Gör. Oğlan çocuk doğurmuş olan her kadının oğlanını öldür. Verdiğin malı ve kaftanı elinden al. Kız doğuranın ise kızını geriye ver. Sen verdiklerini geri al. Bu suretle en çok öldürülen erkek çocuk olsun. Bu arada o çocuk ta öldürülmüş olur!. Ondan kurtulduğumuz gibi hazineden de mal kaybolmaz! dediler.

Firavun bu tedbiri beğenip onların dediklerini yaptı. Şehir içinde tellallar bağırttı. O ayın içinde İsrailoğullarından ne kadar kadın doğurdu ise, onları kız olsun, oğlan olsun hepsini Firavun'un katına getirdiler. Bütün gelen kadınlar bir yerde saklı kılındı. Her gelene mal ve kaftan verildi. Şehirde İsrâiloğulların'dan gelmeyen kadın kalmadığına kanaatları gelince Firavun'un buyruğu üzerine kadınlar birer birer önüne getirildiler ve erkek çocuklar, anasının gözleri önünde boğazlandı. Verilen kaftanlar armağanlar da geri alındı. O gün tâ sabahtan güneş batana kadar Firavun bu işle uğraştı, durdu. Mel'un Firavun'un o akşam olunca İsrailoğullarından nice bin erkek çocuğunun

boğazına bıçak çaldığı rivayet edilmiştir. Yine bir söylentiye göre 20.000 oğlan çocuğu öldürülmüştür.

Firavun bu işleri bitirince nice Mısırlı kadınlar getirildi. Onlara:

— Şehir içinde dolaşınız. Mahalle mahalle geziniz. Yüklü kadınları belleyiniz. Her doğuran kadınıda görünüz. Eğer o kadın oğlan çocuk doğurmuş ise o çocuğu öldürün. Kız doğurmuş ise hiç bir şey yapmayınız! dedi.

İşler bir zaman bu yolda yapıldı. Başka bir buyruğa göre de yüklü kadınları götürürler, onlara işkence ederlerdi. Bu işkence altında o kadının çocuğunu düşürtürlerdi.

Mısırlıların çocuk düşürtmek için yaptıkları azap hakkında şu rivayette vardır: Firavun'un emrine göre çocuğa yüklü kadınlar için bir kamışı ikiye yararlardı. Ucunu bıçak gibi keskinleştirip bir ucunu yere gömerlerdi. Sonra o yüklü kadınları o kamışın üstüne oturtur, bastırırlardı. Bu azaplada çocuğu düşürttürürlerdi. Kimi kadın olurdu ki can acısından çocuğunun üstüne düşüp ölürdü. Firavun kavminin ulu kişileri Firavun'un bu işini görünce bir araya geldiler. Kendi kendilerine:

— Bu kişinin halinin ne olduğunu hiç görmüyorsunuz! dediler. Eğer bu yolda gidilirse İsrailoğullarının kökü kazınır. Bize kul, kulluk eden kimse bırakmaz. Bizimse yaşayışımız onlarladır. Onların soyu, sopu kırılıp yok olunca bize kim kulluk yapar? dediler. Bu konuşmayı yaparak Firavun'a dediler ki:

— Ey padişahımız! İsrailoğullarını öldürdün. Onlar senin kulundur. Hepsi de buyruğuna baş eğmişlerdir. Onların kökünü kesmek ve çocukları kırmak, öldürmek bizim hakkımıza noksanlık verir. Bizden sonra bizim çocuklarımıza kim hizmet eder! deyince. Firavun insafa geldi. Şöyle buyurdu:

— İsrâiloğulları'nın bir yıl doğan oğulları öldürülsün, ertesi yıl doğanlara bir şey yapılmasın.

Rivayetçiler der ki:

— Firavun o rüyayı göreliden ve yıldız bakanlar:

— "Mûsâ ana karnına düştü!" dediklerinden beri Firavun bu ço-

cukları öldürmeyi emretmişti. Musa'yı anası doğurduğu yılın içinde doğan o oğlan çocuklarının da kökünü kazmayı emretmişti. Vakta ki Mûsâ doğdu, ama anacığı:

— Bu oğlumun doğumunu Firavun duyar! diye çok korktu. Hak Teâlâ Hazretleri, Mûsâ'nın anasına şu vahiyde bulundu:

— Ey Mûsâ'nın anası! Sen korkma. Mûsâ için gam yeme. Onu doyana kadar emzir. Hem de akar bir suya bırak ki, sonra o çocuğu yine sana ulaştırmamız gerektir. Biz onu peygamberlerden kılacağız.

Kur'ân şöyle buyurur:

"Biz, Mûsâ'nın anasının gönlüne, «Çocuğunu emzir. Onun başına bin bir tehlikeli hal geleceğinden korkarsan o zaman onu suya bırak. Boğulmasından korkma. Hiç kuşkun olmasın ki biz onu sana yine döndüreceğiz. Ve onu peygamber yapacağız!» diye ilham verdik." (Kasas sûresi, âyet: 7)

Evet, Hak Teâlâ Firavun'un ve kavminin helâkının Mûsâ'nın elinden olacağını bildiriyordu.

MÛSA (A.S.)'IN PEYGAMBERLİĞİ

Haberleri rivayet edenler şöyle demişlerdir:

— Mûsâ Aleyhisselâm doğduğu zaman anacığı Firavun'un şerrinden çok korktu. Hak Teâlâ ona buyurdu:

"Çocuğunun başına bir felaket gelmesinden korkarsan onu denize at." (Kasas sûresi, âyet: 7)

Burada denizden murad NİL nehridir. Hemen anasının hatırına kıptilerden bir dülger geldi. Kalktı, onun dükkanına gitti. Ondan küçük bir sandık satın aldı. Dülger ona:

— "Bir oğlancığım var. Firavun'un halkı görür diye korkuyorum. Sonra onu öldürürler diye. Sandık içinde onu saklıyacağım! dedi. Dülger sandığı sattı. Akçesini aldı. Kadın gittikten sonra seğirdip Firavun'un adamlarının karşısına geldi. Ki Firavun doğacak yahudi oğlanlarını öldürmelerini onlara ısmarlamıştı. Adamın muradı, Mûsâ'nın

anasının sandık aldığını söylemekti. Fakat dülgerin dili tutuldu. Söylüyeceği sözü söylüyemedi. Eliyle o kadının sandık aldığını işaret etmek istedi. Ne kadar çalıştı ise bir türlü anlatamadı. Nemrud'un adamları da ne dediğini bilemediler. En sonunda bekçilerine:

— "Varın, şu deliyi koğun, bize rahatsızlık vermesin! dediler. Dülgerde böylece maksadını anlatamamış, dönmüş, yerine gelmişti. Dükkana gelince yine dili açıldı. Dilinin yine konuştuğunu görünce yine hemen o Firavun'un memurlarına koştu. Hazret-i Mûsâ'nın anasını göstermek ve bir sandık aldığını söylemek istiyordu. Fakat onların yanlarına gelince, dili yine tutuldu. Gözleri de görmez ve kör oldu. Söz söylemeğe gücü kalmadı. Firavun'un adamları onu yine dövdüler. Yine koğdular:

— "Bu deli bizden ne istiyor?" dediler.

Dülger üzüldü darılıp gitti. Kendisine gelen bu halden şaşırdı. Yolda giderken bir dereye düştü. O derenin dibine varınca, yine Allah'ın emri ile gözü açıldı. Ağzında dili çözüldü. Kendisi bu hali görünce gönlünde hidayet buldu. Hemen secdeye vardı. Ve:

— "Ey her şeye kudreti olan Allah! Ey her şeye gücü yeten Allah! dedi. Ben bildim ki bu çocuk aziz kullarından olacaktır senin! Ya ilâhî, senden dilerim ki, O'nun peygamberliğini bana göster! Ona iman getireyim ben! Ve her nereye giderse onun hizmetinde olayım! Bunun bir işaret, bir alâmet olduğunu anladım. Firavun'un ölümü bunun ile olacaktır! dedi ve derenin içinden dışarı çıktı. Dükkanına geldi. Sonunda Mûsâ (a.s.)'a peygamberlik ilk geldiği zaman Yüce Allah onu Mûsâ'ya irşat eyledi ve Hazret-i Mûsâ'ya iman getirdi.

— Kur'ân müfessirleri: Hak Teâlâ'nın

"Firavun ailesinden olup ta imana gelen adam." (Mü'min sûresi, âyet: 28)

Diye buyurduğu erkek kişiden murad, işte bu dülgerdir! demişlerdir.

Mûsâ'nın anası sandığı alınca evine geldi. Gelirken Hâmân'a tesadüf etti. Hatun gördüki, Hâmân kendi mahallesinden bu yana gelmektedir. Hem de şunu biliyordu ki, Firavun ona:

— Mahallelerde bulduğun yeni doğmuş bir İsrâilli bebeğini öldür demişti. Ve o da mahallelerde bundan dolayı gezmekteydi. Hâmân o mahalleden beri yana gelince, Mûsâ'nın anası korktu:

— Bu Hâman mahallemden geliyor, mutlaka Mûsâ'mı öldürmüştür! diye düşündü. Feryat etmeği diledi. Ama sabretti. Meğer Mûsâ'nın anası dülgere gitmeden önce evde hamur (un) yoğurmuştu. Kızına da:

— Sen fırını ateşle, ben fırın yanıncaya kadar dülgerden bir sandık alıp geleyim. Fırını hazır bulayım. Ekmek yapayım, demişti. Mûsâ'nın ablası da fırını yakmıştı. Anasıda sandık almaya gitmişti. Hâmân o mahalleye gelince, Mûsâ'nın kız kardeşi Hâmân'ın ve yardımcılarının seslerini işitince Hâmân'ın geldiğini ve eve girip arayacaklarını anladı. Mûsâ da beşiğin içinde yatıyordu. Kız şaşırdı, beşiği ne yapacağını bilemedi. Küçük Mûsâ'yı beşiği ile kaptığı gibi götürdü, kızmış yanar fırının içine koydu. Kapağını üstüne kapadı. Kendisi de kaçıp bir yere gizlendi. Hâmân'ın adamları içeri girdiler. İmran'ın evinin içini aradılar. Fırının yanına vardılar. Fırının kızgın yanmış olduğunu gördüler. İçinde de ateş yanmaktaydı. İlgilenmediler. Evden çıkıp gittiler.

Küçük Mûsâ'nın anası evine geldiği zaman ne kızını, ne de Mûsâ'yı evde göremedi, kızına seslendi. Kız anasının sesini işitince dışarıdan geldi. Anası, kız neredeydin? diye sordu. O da:

— "Hâmân'ın adamlarından kaçtım, gizlendim!" dedi.

Annesi:

— "Beşik nerede?" diye sordu. Mûsâ'nın kızkardeşi de: Mûsâ'yı bulmalarından korktum. Fırının içine koydum. Ağzını da kapattım! dedi. Bu haberi alan Mûsâ'nın anası derin bir ah çekerek:

— "Eyvah dedi, oğlumu, yavrumu ateşte yakmış olacaksın! dedi. Hemen gitti, fırının kapağını açtı. Oğlu Mûsâ (a.s.)'ı terlemiş ve bir elini beşikten çıkarmış buldu. Eli ile ateşle oynuyor ve beşikte yatıyordu. Hak Teâlâ'nın kudretiyle ona bir zarar gelmemişti. Kadın sevindi. Yüce Allah'a şükreyledi. Hemen fırından Mûsâ'yı çıkardı. Kucağına aldı. Okşadı, sevdi. Sonra yine giyinecekleri ile sandığın içine koydu. Ve Yüce Allah'a sığınıp Nil ırmağının sularına bıraktı. Hazreti

Mûsâ'nın sandığı sulara dalınca Hak Teâlâ'nın buyruğu ile gökyüzün deki o yıldız şimdi gökte belirsiz oldu. Yıldız bakanlar, sihirbazlar ki o yıldızı gözetirlerdi, göremez oldular:

— "Yıldız kayboldu!" diye söyleştiler, geldiler. Firavun'a:

— O çocuk öldü, dediler.

Firavun onlardan bu müjde haberini işitince sevindi, şâd oldu. Sihirbazlara kaftan ve hilâtler giydirdi. Gönlü hoş olup kalbine bir inanç geldi. Şöyle rivayet ederlerki Firavun'un dünyada yalnız bir kızı vardı ki ondan başka çocuğu yoktu. Kızını da çok severdi. O kızın bedeninde geçmesi zor bir ağrı belirdi. Bu cüzzâm hastalığı sızısıydı. (Allah hepimizi o hastalıktan saklasın) Firavun bu kızının ağrılara tutulduğuna çok üzüldü. Gönlü darmadağın olmuştu. Ülkesinde ne kadar usta hekimler, sihirbazlar varsa onlara göstermişti. Ama hiç bir kimse o hastalığa çare bulamamıştı. En sonunda yıldız bakanlar şu haberi verdiler. Pazartesi günü denizde bir sandık bulunacaktır. Onun içinde bir yeni doğmuş çocuk bulunacaktır. Bu çocuk zamanın efendisi olacaktır ve kızının derdine çare o çocuğun salyaları olacaktır!

Vakta ki pazartesi günü oldu, Firavun deniz kenarına geldi. Âsiye Hâtun ve kızı ve nice cariyeler Nil nehri sularına girip yıkanıp oyun oynuyorlardı. Biribirlerine sular saçmaktaydılar. Firavun da tahtının üstüne oturmuştu. Onları seyrediyordu. Beri tarafta Mûsâ (a.s.)'ın anası Mûsâ'yı sandığa koyup NİL sularına atmıştı. NİL ırmağı sandığı alıp götürdükten sonra şeytan onun gönlüne bir kuruntu verdi. Oğlunu sulara attığına pişman oldu. Hak Teâlâ'nın:

"Korkma, üzülme! Hiç şüphe yok ki sen onu yeniden sana dönmüş bulacaksın ve onu peygamber yapacağız." (Kasas sûresi, âyet: 7)

diye buyurduğunu unuttu. Kendi kendisine şöyle dedi:

— "Ne tuhaf iş işledim ben? Çocukcağızımı suya atıp balıklara yedirdim. Onu öldürselerdi ve elimle gömseydim daha yekti. Oysa balıklara yedirdim onu ben!" diyerek ağladı, durdu. Az sonra sular sandukayı Firavun'un olduğu yere getirdi. Firavun da oturup Nil-i Mübarek'i seyrederken gözü sandukaya rastladı. Hemen:

— "Suların içinde bir şey görünüyor. Tez varın, onu getirin, göreyim!" dedi. Hemen kayıklar salındı. Sandık Firavun'a getirildi. Firavun'un kızı ile karısı segirtip geldiler. Firavun eliyle sandığın kapağını açtı. Hepsi sandığın içinde bir oğlan çocuğunun yattığını gördüler. Yüzü ayın ondördü kadar güzelleşmişti. Yavrucak, parlak mı parlaktı. Öyle ki o zamana kadar böyle güzel yüzlü oğlanı kimse görmüş değildi. O vakit Âsiye Hatun, Mûsâ (a.s.)'ın sandukasına baktı. Hak Teâlâ onun gönlüne bir sevgi, bir muhabbet bırakan bir nur gösterdi. Sandukanın içinde o nur çıkıp duruyordu. Âsiye Hatun:

— "Bunda bir hikmet vardır!" dedi. Fakat bu nur Âsiye'den başka kimseye görünmedi. Rivayet ediciler derler ki:

— "Firavun hemen Hazret-i Mûsâ'nın yüzüne baktı. Onu kızından da daha çok sevdi. Âsiye de tezce el attı. Mûsâ'yı sandıktan çıkartıp öptü, okşadı. Onu bağrına bastı. Ona en güzel elbiseler giydirdi. Adını da **MÛSA** koydu. Zira Mû İbrani dilinde suya derler. Sa da ağaca denir. Çünkü Mûsâ'yı su ile ağaç arasında bulmuşlardı. Bundan ötürü de onun adını Mûsâ koydular. Sonra Firavun'un kızı onu aldı, öptü. Hazret-i Mûsâ'nın tükürüğünden aldı. Ağrıyan yerlerine sürdü. Çocuğun ağız salyası her nereye sürüldü ise ağrıyan yaraları o anda iyileşti. Sonra da Firavun Mûsâ (a.s.)'ı alıp öptü. Onlar bu yolda sevgiler gösterince, kimse Firavun'a Küçük Mûsâ hakkında bir şey söylemedi. Sonra Hâmân ve Firavun'un kavmı ve kâhinleri Firavun'a:

— "Ey padişah! dediler. Biz senin kullarınız. Senin için yavuz, kötü bir şey, endişe düşünmeyiz. Biz şöyle biliyoruz ki, bu o çocuktur ki senin dilediğin çocuktu. O gördüğün düş işte budur. Bunu, babası ve anası korkularından Nil sularına atmışlardır. Senin devletinde eline geçti. Eğer bu endişeden kurtulmak dilersen, ona yaşama hakkı verme, öldür!"

Bu sözleri dinleyen Firavun da Mûsâ (a.s.)'ı öldürtmeyi diledi. Âsiye Hatun yerinden fırlayıp:

— "Bu oğlancığı öldürme! Belki bize faydası dokunur. Veya onu kendimize oğul edinelim!" dedi. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Firavun'un karısı Âsiye dedi ki: «Bu oğlancığı öldürme. İki-

mizin de gönül eğlencesi ve gözümüzün nuru olsun. Belki bize bir faydası olur. Ya da onu oğul edinelim." (Kasas sûresi, âyet: 9)

Firavun ona şu cevabı verdi:

— "Benim ona ihtiyacım yoktur."

* * *

Hadis-i şerif bilginleri bizim peygamberimiz (s.a.v.)'den şöyle rivayet ederler ki, eğer Âsiye hatun gibi Firavun da belki bize faydası dokunur deseydi ve onun faydasına ihtiyacım yok demeseydi Cenâb-ı Hakk Firavun'a iman bağışlardı. Nitekim Âsiye Hatuna bağışlamıştı.

* * *

Âsiye Hatun'un ricası üzerine Firavun da Mûsâ'yı ona bağışladı. Ve çocuğu öldürmekten vaz geçti. Öteki yanda ise Mûsâ'nın anası perişan bir durumdaydı. Gamlı gamlı oturuyordu. Oğlunun ne halde bulunduğundan habersizdi. Ansızın beklediği haber kulağına erişti:

— "Firavun Nil ırmağının sularında bir sandık bulmuş. İçinden bir oğlan çocuk çıkmış. Firavun o çocuğu oğul edinmiş. Çocuğu öldürmemişler." Hazret-i Mûsâ'nın anacığı bu haberi işitince saraya varmak ve:

— "O oğlan çocuğu benimdir?" demek istedi. Fakat gönlü Firavun'un kendisine bir kötülük etmesinden korktu. Hak Teâlâ onun gönlüne sabır verdi. Yüce Allah'ın kendisine vâde kıldığı şeyi hatırladı. Gönlü sâkinleşti. Yüreğinden korkusu gitti. Öte yandan, Firavun Mûsâ (a.s.)'ı kendisine bağışlayınca Âsiye'de şehir içine kadınlar saldı. Ne kadar çocuk emziren kadınlar varsa topladılar. O, bunların arasından birini Mûsâ'ya süt annesi seçmek için istedi. Çocuğu emzirecekti. Hangi kadın Mûsâ'yı eline aldı ve memesini emzirmek için çocuğun ağzına verdi ise de Hazret-i Mûsâ yüzünü çevirdi, memeyi emmedi. Ne kadar uğraştılar ve hiyle ettilerse de çare bulunmadı. Âsiye üzüldü. Gussasından ağladı.

Hak Teâlâ bu yolda Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurur:

"İlk önce bütün sütleri biz ona haram kıldık." (Kasas sûresi, âyet: 12)

O zaman Âsiye Hatun'un cariyeleri:

— "Ey Seyyide, madem ki bu çocuk bu sütannelerin sütünü emmedi, adam yolla, İsrâiloğulları'ndan da kadınlar getirsinler. Belki Firavun'un çocuğunu öldürttüğü kadınlardan birinin sütünü emer!" dediler.

Âsiye Hatun onlara da haber gönderdi. Ve:

— "Hangi sütanne gelir ve bu oğlan onun memesini ağızına alır ve sütün emerse ben onu malla ve nimetle zengin kılarım!" dedi.

Bu sözü duyan kadınlar saraya vardılar. Ama Mûsâ (a.s.) hiçbirinin memesini emmedi. Hazret-i Mûsâ'nın anacığı da bu haberi işitti. Kızına:

— "Yürü, var Mûsâ'dan haber al, halinin ne olduğunu gör!" dedi.

Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Annesi, Mûsâ'nın ablasına "Onun izini kolla! dedi O da hiç bir kişi farkında olmadan Mûsâ'yı uzaktan gözetti." (Kasas sûresi, âyet: 11)

Mûsâ'nın ablası Firavun'un sarayına geldi. İçeri girdi. Sarayın içinin kadınlarla dolup boşaldığını gördü. Gelen kadınlar Hazret-i Mûsâ'nın başına üşüşmüşlerdi. Emzirmeğe çare bulamıyorlardı. Kızı adamlar arasından baktı. Kardeşi Mûsâ (a.s.)'ı usulcacık gördü. Kadınların ona olan sevgi ve şefkatlerine baktı. Hepsinin süt emzirmekten âciz kaldıklarını anladı. O vakit onlara:

"Size kılavuzluk edeyim mi? Bir kişi getireyim mi ki, bu oğlan onun sütünü emsin, onu şefkatle beslesin ve terbiye kılsın? dedi." (Kasas sûresi, âyet: 13)

Kız bu sözü söyleyince sarayın adamları onu sıkı bir sorguya çektiler:

— "Çabuk söyle, sen bu oğlanın nesisin? O söylediğin kadın nasıl bir kadındır? Hem bu sözü sen neden söyledin? dediler. Mûsâ'nın ablacığı da:

— "Ben fakir bir kişinin kızıyım, dedi. Bu sözü şundan ötürü söylüyorum ki, Padişah ve Hatunu beni sevsinler istiyorum. Padişah, kendi kızının ağrılarının gitmesine bu oğlancık sebeb olduğu için onu öldürmedi. Bu çocuk mademki kimsenin sütünü emmiyor, sütü lâtif

bir kadın biliyorum ki onun sütünü bu çocuk hiç geri çevirmez. Dilerseniz ben onu size getireyim!" dedi. Kız bu kadar kesin söyleyince:

— "Var, git. Onu bize getir! Eğer onun sütünü emecek olursa onu hoş tutalım, sana da bir şeyler verelim!" dediler. Kız da hemen saraydan çıktı. Anasının yanına geldi. Kardeşi Mûsâ'nın gördüğü rağbeti ve hürmeti anlattı. O kadınların süt vermekte nasıl âciz kaldıklarını söyledi. Ve memesinin emecek bir sütannenin ne rağbetle istendiğini anasına bildirdi. Anası da hemen o saatte evden çıktı. Acele ederek sarayın kapısına geldi. Ve:

— "Bu oğlancığı emzirmek için bir sütana istiyormuşsunuz!" dedi. Hemen Hazret-i Mûsâ'nın anasını bir yere oturttular. Mûsâ (a.s.)'ı eline verdiler. O da çocuğunu dizlerinin üstüne yatırdı. Memesini onun ağızına verdi. Hazret-i Mûsâ anacığının kokusunu hemen duyunca iki eliyle memesine sıkıca yapıştı. Memeyi doyuncaya kadar emdi. Mûsâ (a.s.)'ın memeyi böylece emdiği görülünce saray hizmetçileri koşuşup Âsiye Hatun'a haber verdiler. Müjdede bulundular. Âsiye Hatun şad oldu, sevindi.

— "O kadını hemen bizim katımıza tez getirin!" dedi. Hazret-i Mûsâ'yı ve anasını alıp oraya götürdüler. Firavun Âsiye ile bir arada idi. Hazret-i Mûsâ hâlâ anasının memesini emmekteydi. Onun bu suretle meme emdiğini görünce ikisi de Mûsâ'nın anasına büyük bir yakınlık gösterdiler. Onu hoş karşıladılar. Kendisine nice nice şeyler verdiler.

Firavun ve Âsiye:

— "Gel bizimle birlikte ol. Sana bunlar gibi armağanlar verelim" dediler.

Hazret-i Mûsâ'nın anası onlardan bu derecede ilgi görünce, Hak Teâlâ'nın;

— "Sen mutlaka ona döneceksin" dediği söz haktır. Elbette oğlum bana gelecektir! dedi. Âsiye Hatuna döndü:

— "Ben bir kişinin hanımıyım. Evim var, çocuklarım var. Ben evimi ve oğulcuklarımı bırakıp malımı ve davarlarımı bırakıp buraya gelemem. Dilerseniz bu oğlanı bana verin, evimde kendi oğlum gibi besleyip, bakayım. Güzel bir yolda terbiye edeyim, buraya gelip otur-

mağa razı olamam" dedi. Firavun ve Âsiye Hatun ona çok vaadlerde bulundular:

— "Malından çok sana mal verelim, oğlunu da, kızını da yanında getir, bizimle sarayda olsunlar" dediler. Ne kadar uğraştılarsa da Hazret-i Mûsâ'nın anasını razı edemediler.

En sonunda Mûsâ'yı annesinin evde bakmasına razı oldular. Aralarında Mûsâ'nın saraya iki günde bir getirilmesini kararlaştırdılar. Mûsâ getirilecek, onlar görecek, yeniden evine onu iletecekti. Annesi oğlu Mûsâ'yı alıp evine gitti. Allahü Teâlâ Hazretlerine çok şükürler eyledi.

Nitekim Yüce Allah şöyle buyurur:

"İşte böylece, Biz, onu annesinin gözleri aydın ve rûşen olsun ve gamdan kurtulsun, hem de Hak Teâlâ'nın vaadi haktır bilsin diye annesine geri verdik. Fakat insanların çoğu bunu bilmezler." (Kasas sûresi, âyet: 13)

Böylece Yüce Allah, Firavun'un gönlüne öyle bir sevgi bıraktı ki, Hazret-i Mûsâ'yı bir gün görmese gönlü rahat olmazdı. Ve Mûsâ (a.s.) dizinin dibinde olmazsa, gönül rahatlığı ile yemek yemezdi. Hazret-i Mûsâ'yı göreceği geldiği zaman ağlardı. Firavun'un Mûsâ'yı sevmesinden ötürü, bütün akrabaları da onu severlerdi. Firavun Mûsâ ile anasını saraydan ikram ve ihsanla yolladı. Nice türlü naz ile ve nimetle besletti. Hatta Firavun'un Başkentten Zona'ya gitmesi gerektiği zaman Mûsâ'nın da anasını beraberinde götürmek istedi. En sonunda Mûsâ'nın anacığının da yüreği onunla birlikte gitmeye razı oldu. Firavun'a birlikte gidileceği günü bildirdi. O güne kadar mühlet istedi:

— "Sonra bana gelirsiniz, birlikte gideriz!" dedi. O gün olunca Âsiye Hatun buyruk verdi. Bütün saray adamları armağanlarla, özentilerle Hazret-i Mûsâ'nın annesinin katına geldiler.

— "Haydi yolculuk günü geldi, Başkenti dolaşacağız!" dediler. Sonra saraya geldiler. Firavun buyruk saldı. Çavuşlar geldiler. Çarşıları süslediler. Firavun'un kulları ve beyleri her yerde bölük bölük durdular. Hazret-i Mûsâ'nın üstüne cevherler ve altın paralar saçtılar. Nice türlü ikram ile onu aldılar. Firavun'un sarayına geldiler. Âsiye Hatunun yanına çıkıldı. Âsiye ayak üstü durdu. Hazret-i Mûsâ'nın anasını karşıladı. Çocuğunu onun elinden aldı. Öptü, kucakladı, bağrı-

na bastı. Hazret-i Mûsâ'yı görüp sevindi. Şad oldu. Sonra da Hazret-i Mûsâ'ya ve ablasına ağır kumaşlardan, değerli ipeklilerden, dallı, çiçekli bezlerden elbiseler biçtiler. Bahtlı ana geldi, devletle ve saadetle Firavun'un sarayında oturmağa başladı. Lâtif nimetler yemeğe ve değerli giyimler giymeğe ve Hazret-i Mûsâ'yı hoş yolda terbiye etmeye başladı. Sonra öyle bir yakınlık doğdu ki Firavun Hazret-i Mûsâ'yı bir saat görmese karar almazdı. Ve onu görmediği vakit yüzü gülmezdi. Ve gönlü açılmazdı. Ve bu yolda, o, Hazret-i Mûsâ'yı kendi yanında türlü türlü nimetler ve en güzel giysiler ve kaftanlar ile büyütüyordu. Bu hal Hazret-i Mûsâ'nın gençliğine kadar sürdü. Mûsâ (a.s.) büyüdü, yiğit oldu.

Şöyle rivayet ederler ki Firavun sarayından başkente gelince kendi kendisine:

— "Düşmanımı öldürdüm, dileğim yerine geldi" diyerek seviniyordu. Biçare bilmiyordu ki düşmanı olarak kişi yanında bulunmaktaydı. Kızının iyileştiğine ve düşmanının kahrolduğuna çok sevinçler duydu. Zavallı adam bilmedi ki düşmanı olan kişi kendi yanındaydı. Ve onun sarayında beslenir, dururdu. Ve Hak Teâlâ'nın takdirinde olacak şeyi baştan savdığını ve ferahladığını sanırdı. Buraya geldiğinden ve Hazret-i Mûsâ'nın bereketinden kızının da bütün illeti geçip gitti, kız iyi oldu. Bir gündü. Kız babası Firavun'un yanına geldi. Ona:

— "Ey baba! dedi. Benim hastalığımın geşmesinden ötürü açlara bir ziyafet versen, yoksula, zengine türlü yemekler ve nimetler yedirsen, gariplere ve fakir kişilere mallar, elbiseler versen ne olur?" dedi. Firavun da:

— "İyi olur, hoş olur! dedi. Firavun buyruk saldı. Şehrin ululari ve bütün halk zengin ve yoksul hazır oldular. Büyük bir şölen verildi. Bol bol yemekler yenildi, şaraplar içildi. Biraz vakit geçmişti ki, Firavun'un Hazret-i Mûsâ'yı göreceği geldi. Buyruk saldı. Beyler ve ulu kişiler Mûsâ'yı getirdiler. Tâ Firavun'un yanına bıraktılar. Firavun, Hazret-i Mûsâ'yı aldı. Dizi üstüne oturttu. Hazret-i Mûsâ'yı öptü, kucakladı. Ulu kişiler Hazret-i Mûsâ'nın şekline ve neler yaptığına bakıyorlardı. Hazret-i Mûsâ ansızın sol elini uzattı. Firavun'un sakalından tuttu. Öyle bir çekiş çekti ki, Firavun tâ yerlere kadar eğildi. Başında-

ki taç yerlere düştü. Mûsâ'nın bu hareketini gören Firavun şaşırdı, kaldı.

Hazret-i Mûsâ küçük olduğu için Firavun yalnız kızdı ve onu yere bıraktı, dizlerinden indirdi. Hazret-i Mûsâ'yı gören müneccimler ve kâhinler, bu çocuğun Firavun'un korktuğu oğlan çocuk olduğunu anladılar. Ama Firavun onu çok sevdiği için cesaret göstererek:

— "İşte o çocuk budur" diyememişlerdi. Yalnız o gökteki yıldızın görünmez olmasından kuşkuya düşerlerdi. İşte şimdi Mûsâ (a.s.)'ın yaptığı bu hareketi görünce, Firavun'un kızdığını anladılar, her şeyi söylemeğe fırsat buldular:

— Ey padişah, sana yıldız bakanların, söylediği çocuk işte budur, dediler. Hiç kuşkun olmasın ki senin mülkünü işte bu çocuk harap etse gerektir. Senin mülkünü ve seni bu çocuk yok edecek, ortadan kaldıracaktır!

Firavun bunun üzerine:

— "Tez bunu alın, tepeleyin! dedi. Kulları hemen çocuğu alıp gidince Âsiye Hatun'a haber yetişti. O da Firavun'un katına koştu:

— Ey Melik, dedi. Sana ne oldu ki bu aklı ermeyen masum oğlancığa kıyarsın? Nerde kaldı ki sen onu bana bağışlamıştın! Öldürmene sebeb nedir?

Firavun da:

— "Ey hatun, korkarım ki bu oğlan beni helak edecek oğlan olmasın. Görmedin sen, bana neler etti. Tacımı başımdan çıkardı, attı. Sakalıma yapıştı. Ben bunun gücünden korktum!" dedi. Âsiye de:

— "Ey Melik, bu henüz küçük bir çocuktur. Aklı ermez. Ne yaptığını bilmez. Eğer bir deneyim dersen, buyruk ver, bir tepsinin içine biraz ateş ve biraz altın koysunlar. Sonra onun önüne bıraksınlar. Eğer elini altına uzatırsa anlarız ki aklı vardır, ateşe uzatırsa ve ateş eline yapışırsa sen bil ki aklı yoktur. Haksız yere kanına girme! Sana ettiğini bir maksat güderek etmemiştir! dedi. Firavun:

— "Öyle olsun. Eğer altına yapışırsa öldürsünler, elini ateşe sunacak olursa âzat edeyim!" dedi. Emretti. Ateşle altını bir tepsinin içine koydular. Mûsâ (a.s.)'ın önüne getirdiler. O da elini altına uzatmak di-

ledi. Fakat Cebrâil (a.s.) onun elini ileri kaktı. Eli de ateşe yapıştı. Bir parça ateşi ağzına götürdü. Ateş dilini yaktı. O da ateşi kenara fırlatıp attı.

Derler ki, Mûsâ (a.s.)'ın dili söz söylerken peltek söylerdi. Bu pelteklik dilini ateşin yakmasından ötürüydü. Firavun onun bu halini görünce Hazret-i Mûsâ'ya şefkat gösterip:

— "Aklı yokmuş meğer! dedi. Yine derler ki, "Mûsâ (a.s.) Firavun'a bu işi ettiği gün meme emmekteydi. Bundan sonra Firavun onu naz ile, nimetle besledi. Bu hal tâ Hak Teâlâ'nın emrini yerine getirdiği zamana kadar sürdü. İsrâiloğulları kavmı gece ve gündüz Allahü Teâlâ'ya yalvarırlardı. O azaptan, Mısır'da çektikleri ıstıraptan kurtuluş dilerlerdi. Artık Mûsâ (a.s.) yirmi yaşına basmıştı. O vakitler, o, İsrâiloğulları kavmına gelir, giderdi. Onlara:

— "Siz ne vakitten beri bu azaba uğradınız" diye sorardı. Onlar da:

— "Çok zaman ve nice çağ var ki bu belâyı çekeriz!" dediler. Mûsâ (a.s.) bunların bu haline acır ve onlar için dertlenir:

— "Siz kitaplarınızdan öğrendiğinize ve orada bulduğunuza göre bu belâdan ve bu Firavun'un elinden kurtulmanıza kim öncü olacaktır? diye sorardı. Onlar da:

— "Yâ Mûsâ, biz kitaplarımızda şunu bulduk ve okuduk, derlerdi, İsrâiloğullarından bir kişi gelecektir. Nice alâmetler görülecektir. Bizim Firavun'un elinden kurtulmamıza o kişi sebep olacaktır. Ama o alâmetleri biz sende görmekteyiz. Sanıyoruz ki o kişi sensin!" derlerdi. Zira atalarımız ve dedelerimiz bize:

— "Firavun'u o oğlan çocuğu yok edecek ve yeryüzünün egemenliği, padişahlığı yine bizim taifenin eline geçecek diye haber vermişlerdir. Nitekim önceki zamanda Yakub ve Yûsuf (a.s.)'lar devrinde saltanat onların elindeydi. Allahü Teâlâ Hazretleri bizi bu Firavun'un elinde şunun için tutsak kıldı ki, biz Yüce Allah'ın buyruğuna isyancı olduk, peygamberlerimizin sözüne inanmadık. Bundan ötürü de Hak Teâlâ bizi bu belâya yakalattı!" dediler.

Mûsâ (a.s.) bunların sözlerini işitince:

— "O Firavun'u helâk edecek kişi ben olursam, artık devlet sizin!" dedi. Sonra şunları onlara söyledi:

— "Mademki bu fesadın Hak Teâlâ'ya âsi olup peygamberlerinize inanmadığınızdan geldiğini biliyorsunuz, siz de Allah'tan korkun. İbadetle vakit geçirin. Bilin ki kötü iş işleyince Yüce Allah'tan yine hışım yetişir! dedi. Onlar da:

— "Yâ Mûsâ, Firavun'un yanında bu kadar saygın ve izzetin var. Her ne dersen yerine getirirler. Bizi Firavun'dan rahata erdirmek elinden gelmez mi? Ondan dilek dile ki bir ay kadar bize iş işlettirmesin. Gece, gündüz iş işlemekten takatimiz kalmadı. Gücümüz eksildi. Bizi hiç bir saat rahat bırakmıyorlar" dediler. Mûsâ (a.s.) da:

— "Ey İsrâiloğulları, bu ukubet size kendi isyanınızdan gelmiştir" dedi. Onlar da:

— "Evet, biliyoruz ki bizim âsiliğimizden başımıza gelmiştir" dediler. Mûsâ (a.s.) da:

— "Eğer bu mihnetten Hak Teâlâ sizi kurtarırsa şükreder misiniz?" diye sordu. Onlar da:

— "Ey Mûsâ! Biz bu azaptan kurtulacağımıza ne zaman emin olabiliriz?" dediler, Mûsâ (a.s.) da onlara:

— "Umarım ki güvenişiniz tez olur. Ama, Hak Teâlâ'dan gelen belâya sabretmelisiniz. Ve O'nun verdiği nimete şükretmelisiniz" dedi. İsrâiloğulları da:

— "Yâ Mûsâ! dediler. İbâdetimiz üzerine ibâdet edelim. Yoksullara kendi malımızdan sadaka verelim. Açları doyuralım. Yalıncaklara, giysiler giydirelim. Allah Teâlâ'ya ibadet edelim. Peygamberlerimizin sözlerine inanalım" dediler. Mûsâ (a.s.) da:

— "Ey İsrâiloğulları! İşitiyorum ki eski zamanlarda Yüce Allah'a tapılmazmış. Puta tapılırmış. Allah bir kulunu göndermiş. O kul da o putları kırmış. O halk ta o putu kırıp parçalayanı ateşe atıp yakmak istemişler. Hak Teâlâ da ona o ateşi bir güllülk haline getirmiş! dedi. İsrâiloğulları onun soyundandır! dediler ve bunun gibi nice nice söz söyleştiler ve dağıldılar. Bundan sonra İsrâiloğullarından bir kişi Mûsâ peygamber (a.s.) ile gizlice buluştu;

— "Ey Mûsâ! Eğer senden korkmasaydım, sana bir haber verecektim! dedi. Mûsâ (a.s.):

— "Korkma, söyle" dedi. O kişi de:

— "Ey Mûsâ, bizim o umut ettiğimiz kişi ve kitaplarımızın içinde sıfatını ve nişanını bulduğumuz kimse sensin. Ama benim gönlüme şöyle bir kuşku düşüyor ki, Firavun'a senden yakın ve sana da Firavun'dan yakın bir insan yok! dedi. Mûsâ (a.s.):

— "Hazret-i İbrahim ve İshak ve Yâkub peygamberlerin Allah'ı tek ve bir değil midir?" dedi. O kişi de:

— "Birdir, tektir" dedi. Mûsâ (a.s.):

— "Ya bu halk niçin Firavun'a ant içerler?" diye sordu. O kişi de:

— "Ey Mûsâ, o yerleri ve gökleri yaratan Allah hakkı için hiç şüphe kalmadı ki o taifenin kurtuluşunu sen sağlayacaksın!" dedi.

O böyle söyleyince, Mûsâ (a.s.) ile el ele verip kardeş oldular. Ve dostluğa temel attılar. İkisi de bu sırrı açığa vurmamaya ant içtiler. O kişi İbrahim (a.s.) dinindendi. Mûsâ (a.s.) katında bu sırrı kimseye söylemeyeceğine ant içti. Bundan sonra Mûsâ (a.s.) sırrını o kişiden gizlemez oldu. Her ne olsa o kişiye söylerdi.

Bu hal üzerine de hayli zaman geçti. Firavun Mûsâ (a.s.)'ı çok severdi. Ne zaman atlansa Hazret-i Mûsâ'yı da atlandırırdı. Artık Mûsâ (a.s.) büyümüş, akıl ve hikmet sahibi olmuştu, dilinden bilgi sözleri işitilmekteydi. Otuz yaşına erdiği zaman da Firavun onu evlendirdi. Onun için düğünler yaptı. Ziyafetler verdi. Öyle ziyafetler ki ancak Padişah çocuklarına yapılabilirdi. Mısır halkı topluca büyük nimetlere kavuştular. Şadlıklara erdiler. Ve Hazret-i Mûsâ'nın o kadından iki oğlu oldu. Birinin adı Mersûn, diğerinin adı da Beliga idi. En sonra Mûsâ (a.s.) kırk yaşına bastı. Bu kırk yaşına erişi izzet, nimet ve saltanatla olmuştu. Bundan sonra da Medyen'e göçtü.

MÛSA (A.S.)'IN MEDYEN ŞEHRİNE GÖÇ ETMESİ VE ŞUAYB ALEYHİSSELÂM'A OLAN KISSASI

Mûsâ (a.s.) saygı ve sevgiyle vakit geçirirken, İsrâiloğulları zulüm ve zahmetler içinde ömür sürüyorlardı. Firavun onları durmadan kullanıyor, meşakkatli, güç işler yaptırıyordu. Ve Hazret-i Mûsâ onları bu meşakkatlerden kurtaramazdı. Bunlara açıktan açığa yardım da edemezdi. Firavun kendisi için:

— Mûsâ da onlardandır! der, diye korkardı. Çaresiz sabırda bulunurdu. Vakta ki kırk yaşını bitirdi. Hak Teâlâ'nın kendisini Firavundan ayırması yaklaşmıştı. Mûsâ (a.s.) bir gün atlandı. Firavun'un saray kapısına geldi. Onu sarayda bulamadı. Çünkü Firavun şehirden dışarı gezintiye çıkmıştı. Başkent dolayında olan bir bucağa geldi. Başkentten iki fersenk uzaklıktaydı. Adı konuk anlamına gelen **ZAYF** idi. Mûsâ (a.s.) Firavun'un bu Zayf bucağına gittiğini haber alınca yalnız başına onun ardınca gitti. Oraya varınca öğle vakti olmuştu. Hava sıcaklamıştı. Halk pazardan evlerine dönmüşlerdi. Hatta uykuya bile dalmışlardı. Kur'ân şöyle buyurur:

"Mûsâ, halkının haberi olmadığı bir zamanda şehre girdi. İki kişiyi kavga ederken gördü. Birisi İsrâiloğullarından, birisi de Mısır'lı Kıptîlerdendi." (Kasas sûresi, âyet: 15)

Mısırlı Kıptî İsrâilliyi işe iletmek istiyordu. Öteki ise gitmiyordu. Bu sırada Mûsâ çıkageldi. Kıptî'ye:

— "İsrâiloğlunu salıver!" dedi. Kıpti adamı elinden bırakmadı. Mûsâ (a.s.) da onu eliyle ileri ittirdi. Adam hemen öldü. Hak Celle ve alâ şöyle buyurur:

"Elinin dört parmağı ile o kişiye vurdu." (Kasas sûresi, âyet: 15)

Mûsâ (a.s.) çok güçlü kişiydi. Eli de ağırdı. Adamı eli ile ittiği zaman parmakları Kıpti'nin göğsüne geçti. Hemen can verdi. Yere düştü. İsrâilli de böylece onun elinden kurtulup savuştu, gitti. Mûsâ (a.s.) bu işten pişman oldu. Her ne kadar Kıpti kâfir ise de Mûsâ (a.s.)'a henüz peygamberlik gelmemişti. Ve kâfir öldürmeğe henüz buyruk almamıştı. Kendisi:

"Bu iş şeytandandır ki öldürmek vacip olmadığı halde bir kişiyi öldürdüm, Şeytan açık bir düşmanımdır, dedi." (Kasas sûresi, âyet: 15)

"Ey Rabbim, dedi, ben kendime yazık ettim. Sen beni bağışla, diye yalvardı, Allah ta onu bağışladı. Çünkü Allah bağışlayan ve çok acıyandır." (Kasas sûresi, âyet: 16)

O zaman Mûsâ (a.s.) şöyle dedi:

"Ey Rabbim bana verdiğin nimete ant olsun ki artık kâfirlere,

suç işleyenlere hiç bir suretle yardımcı olmayacağım." (Kasas sûresi, âyet: 17)

Çünkü Mûsâ (a.s.)'ın Kıptinin elinden kurtardığı her ne kadar bir İsrailli ise de aslında kâfirdi. Ancak bir yakını idi. Mûsâ (a.s.) ertesi gün yine sabah olunca kalktı. Ve Firavun'un kendisini tutuklamasından ve cezaya çarptırılmasından korktu. Firavun ise o gece Zayf bucağında kalmıştı. Ona:

— "Bir İsrailli bir Mısırlı'yı öldürdü!" diye haberde bulundular. O da:

— Tez varın. Öldüreni bulun, ona cezasını verin! dedi. Adamları da her yerde aramalar yaptılar. Firavun bir gün daha o yerde kaldı. O Mısır'lıyı öldürenin kim olduğunu öğrenmek istiyordu. Fakat Mûsâ (a.s.) Kıptiyi öldürenin arandığını bilmiyordu. Mûsâ (a.s.) sabah olunca kalktı. Lâkin içinde korku vardı. Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Mûsâ korku içinde çevresini gözeterek sabaha erdi. Dün kurtardığı İsrailli'nin yine başka bir Kıpti tarafından iş gösterilmek üzere götürüldüğünü gördü. Ona:

— Sen ne kadar bahtsız kişisin ki seni her gün bir kişi döğüp incitiyor! dedi. Mûsâ (a.s.) yine o kişiyi Kıptı'nin elinden kurtarmak istedi. İsrailli korktu. Kendisine saldırılacağını sandı. Ona kızdı. Çünkü kendisine:

— "Anlaşılıyor ki sen azgının birisin!" demişti. İsrailli Hazret-i Mûsâ'ya:

— "Beni de mi öldürmek diliyorsun? Nitekim dün de bir kişiyi öldürmüştün" dedi. Ve sözlerine şunları ekledi:

— "Yeryüzünde cebbar mı olmak diliyorsun? Ne dilersen yapmak mı istiyorsun? Ve diliyorsun ki her gün bir kişiyi telef eyleyesin! Halkın içinde barıştırıcı olmak dilemiyorsun!" dedi. Mısırlı adam bu sözleri işitince elindeki İsrailliyi hemen salıverdi. Dün öldürülen Kıptiyi öldürenin Hazret-i Mûsâ olduğunu anladı. Koştu, Firavun'a geldi. Durumu bildirdi.

Firavun da:

— "Bizi helak edecek olan o İsrailliyi hemen öldürün!" dedi. Tezce askerlerine:

— "Mûsâ'yı çabuk bulun onu tepeleyin!" diye buyruk verdi. Bir mümin Kıpti olan o marangoz kişi de Mûsâ (a.s.)'ın beşiğini yapmıştı, anası da onu sandıkla Nil sularına bırakmıştı, o adam koşa koşa geldi.

Hazret-i Mûsâ'ya:

— "Ben sana bir öğüt vereyim!" dedi. Bu bucaktan çekil, git. Çünkü bu beyler seni öldürmek için fırsat arıyorlar.

Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Musa korku içinde çevresini gözetleye gözetleye o bucaktan dışarı çıktı. "Ey Rabbim, beni bu zalim kavimden kurtar" dedi." (Kasas sûresi, âyet: 21)

Ve Hazret-i Mûsâ o kasabadan dışarı çıktı. Nereye gideceğini de bilmiyordu. Yüce Allah'a sığındı. Oradan ayrıldı, gitti bir daha da gelmedi. Ve Allah'ına şöyle yakardı:

— Ya İlâhi, beni bu zâlim taifeden kurtar! dedi. Ve gerçekten de Hazret-i Mûsâ oradan çıktı. Gittiği yol **Medyen** yolu idi ki, orası Şuayb peygamberin şehriydi. Kendi kendine:

"Rabbimin bana doğru yolu göstereceğini umarım, dedi." (Kasas sûresi, âyet: 22)

Hazret-i Mûsâ Medyen şehrine yönelince:

— Beni Allah'ım ümit ederim ki doğru yola kılavuzlar! dedi. Böylece o kendisini Yüce Allah'a emanet etti. Allahü Teâlâ'ya güvenerek Medyen yolunu tuttu. Ama o zalim Firavun'un zulmünden kaçtığı zaman ne yiyecek azığı vardı, ne içecek suyu. Ne de gittiği yolu biliyordu. Bir meşe ağaçlığı arasına düşmüştü. Oradan kır ve kimsesiz yerlerden gide gide akşam vakti oldu, her yer kararda. Mûsâ (a.s.) bu arada şaşırdı, kaldı. Yüce Allah, Cebrâil ve Mikâil (a.s.)'lara; Varın, benim Kelimim'e kendisi ile konuşma yapacağıma kendisine yoldaş olun! diye buyurdu. Yalnız başına yürümesin o! dedi.

Hemen o saatin içinde Cebrâil ve Mikail (a.s.)'lar ona yetiştiler, ikisi de iki yiğit, iki genç kılığına girdiler. Hazret-i Mûsâ'nın önünde konuşarak, birbiriyle fısıldaşarak ilerlediler. Mûsâ (a.s.) onların sözlerini işittiğinden gönlü hoş oldu. Hızlı hızlı yürüyerek arkalarından yetişti. Mübarek sözlerinden onların müslüman olduklarını anladı, onla-

ra selâm verdi. Onlar da saygı ile onun selâmını aldılar. Hazret-i Mûsâ onlara baktı. İkisinin de garip ve güzel gençler olduklarını gördü. Ve onlara:

"Beni yoldaşlığa kabul eder misiniz?" diye sordu.

Onlar da:

— Niçin etmeyiz! dediler.

Ve Hazret-i Mûsâ onlara ne kişilersiniz? diye sordu. Onlarda:

— Biz ırak bir yerden geliyoruz! Bu ilin adamı değiliz! dediler. O da:

— Nereye gidiyorsunuz? diye sordu. Onlarda:

— Medyen şehrine gidiyoruz! dediler. Ve aralarında şu konuşma oldu:

— Medyen şehri yakın mıdır?

— Yakınlığı, uzaklığı yürüyüşe göredir. Ya sizin adınız nedir? Bu soruya Cebrâil (a.s.) şu karşılığı verdi:

— Benim adım Allah'ın kulu (Abdullah)'dır. Bu yoldaşımın da adı Rahman'ın kulu (Abdurrahman)'dır.

— Ya kimin nesisiniz? Cebrâil (a.s.) şu cevabı verdi:

— Bir Efendinin kuluyuz. Ancak sen bizim adımızı ve nereye gittiğimizi öğrendin, bildin. Sen de adını ve nereden gelip nereye gettiğini bize söyle bildir! dedi. Mûsâ da:

— Benim adım Mûsâ'dır. Firavun'dan kaçıp gidiyorum. Ardımdan yetişmelerinden korkuyorum! dedi. Cebrâil (a.s.):

— Hiç korkma, dedi. Sen Firavun'un elinden kurtuldun! dediler.

Rivayet ederlerdi; Hazret-i Mûsâ'nın bir elini Cebrâil ve bir elini de Mikâil tuttu ve birlikte gittiler. Hazret-i Mûsâ'yı bir ağacın dibine ilettiler. O'na:

— Sen burada bekle! dediler.

Kendileri gider gibi oldular. Hazret-i Mûsâ'nın çevresinde kayboldular. Hazret-i Mûsâ oturdu. Gelmediklerini görünce kalktı. Yâ Abdurrahman, yâ Abdullah! diye onları çağırdı. Hiç kimseden cevap gelmedi. O ağacın dibinde yattı, uyudu. Vakta ki sabah oldu. Güneş

doğdu. Hazret-i Mûsâ karşısına baktı. Medyen şehrinin hisarlarını gördü, şaşırdı. Bir zaman o kaleyi ıraktan temaşa kıldı. Az sonra kale kapısı açıldı. Şehirden sürülerle koyunlar ve sığırlar çıktı. Oysa, Hazret-i Mûsâ'nın yattığı ağacın altına yakın bir yerde bir kuyu bulunuyordu. O şehrin halkı koyun sürülerini hep o kuyudan suluyorlardı. O halk yine geldiler. Koyunlarını o kuyudan sulamağa başladılar. Mûsâ (a.s.) O halkın arasından iki kızın koyunlarını çıkardığını, onlardan ayırdığını gördü. Kızlar bu koyunları bir yere getirdiler. Oturdular. Onları sulamadılar. Bu kızlar ise peygamber Şuayb (a.s.)'ın kızlarıydı. Hazret-i Mûsâ onların yanına geldi. Onlara:

— Ey kızlar! Sizin haliniz nedir ki, koyunlarınızı sulamıyorsunuz? diye sordu. Onlarda:

— Bizim âdetimiz bu çobanlar kendi koyunlarını sulayıp gitmeyince, biz koyunlarımızı sulamayız! Bizim ihtiyar bir babamız vardır. Bizimde elimizden sulamak gelmiyor. Daima bunlar kendi davarlarını sulayıncaya kadar bekleriz. Eğer onların koyunlarından su artarsa bizimkileri içer. Artmazsa koyunlarımız susuz kalır! dediler.

Mûsâ (a.s.) bunların hallerine acıdı:

— Bu kuyudan başka kuyu yok mudur? diye sordu. Onlar da:

— Bir daha kuyu vardır. Ama ağzına büyük bir taş kapatılmıştır. On kişi ancak o taşı kaldırabilir! dediler. Hazret-i Mûsâ:

— O kuyuyu bana gösterin! Ben koyunlarınızı sularım! dedi. Çünkü ben sizin halinize acıdım! dedi. Kızlar:

— Sen yalnız başına o taşı kaldırabilir misin? dediler. Hazret-i Mûsâ:

— Hak Teâlâ'nın yardımı olursa kaldırırım! dedi. O zaman kızlar Hazret-i Mûsâ'yı o kuyunun başına götürdüler. Hazret-i Mûsâ bir elini taşın altına soktu, besmele çekip taşa dayandı. Ve o büyük kaya parçasını kuyunun ağzından bir yana attı. Kuyunun suyu göründü. Sonra kızlara:

— İpinizi ve kovanızı bana verin! dedi. Kızlar da kovayı ve ipi Mûsâ (a.s.)'a verdiler. Hazret-i Mûsâ suyu çekti.

"Hak Teâlâ'ya hamde bulunarak, Allah'tan yardım dilcdi. Ve Şuayb (a.s.)'ın koyunlarını suladı. Kızlar biri birlerine bakıştılar.

Ne güçlü genç! Ne müşfik kişi! Bize hiç bir kimse bu kadar şefkat göstermedi. Bunun gönlünde sanırız ki iman var! dediler."

Hazret-i Mûsâ kızların koyunlarını suladıktan sonra bir ağaç gölgesine çekilip yattı. Uyudu.

Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Böylece Mûsâ kızların koyunlarını suladı. Sonra gölgeye çekildi. Ey Rabbim, dedi, doğrusu bana indireceğin hayrı (yiyeceği-içeceği) bekliyorum! dedi." (Kasas sûresi, âyet: 24)

Şuayb peygamberin kızları, sulanan koyunlarını eve götürdüler. Şuayb (a.s.) koyunları görünce, her zamankinden daha önce geldiğine şaşıp kaldı. Kızlara:

— Size ne hal oldu ki bugün tez geldiniz? Size yardım eden ve koyunlarınıza su veren kimdi? Bizim kavmimizden bunun gibi bir kerem sahibi yoktur! dedi. Kızlar da:

— Baba, bilki gerçek söylemektesin. Bu şaşılacak bir iştir. Bizim kavmimizde böyle kerem sahibi bir kimse yoktur. Lâkin bil ki, bugün bir yerde duruyorduk. Herkes koyunlarını suladıktan sonra bizim koyunlarımıza su kalmaz, diye korkuyorduk. Ansızın bir kişi geldi, bizi gördü. Şefkat gösterdi. Ama o kişinin kim olduğunu bilemedik. Bize; Niçin davarınızı sulamazsınız? dedi. Bizde; Biz müslüman kişileriz! Allah'ın birliğine inananlarız. Bunlar ise kâfirdirler. Biz bunlara karışmayız! dedik. O bize; Bundan başka yerde kuyu yok mu? diye sordu. Biz de ağızı taşla örtülü olan kuyuyu ona gösterdik. O kişi, on adamın kaldıramadığı taşı bir eli ile kaldırdı. Kuyunun ağzından attı. Koyunlarımızı suladı. Sonra ağaç dibine vardı, yattı. Şimdi, orada uyuyor! dediler. Şuayb (a.s.), onların bu sözlerinden şaşırdı. Kızlarının birisine:

— Git, var, O adamı buraya çağır, gelsin. Bize ettiği hizmetin karşılığını ona verelim! dedi. O kızlardan birisi utana utana, Mûsâ (a.s.)'ın yanına geldi. O kızın adına Safurâ derlerdi.

Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Babam seni çağırıyor. Koyunlarımıza su verdiğin için sana ücret verecek." (Kasas sûresi, âyet: 26)

Hazret-i Mûsâ da hemen yürüdü. Safurâ Hazret-i Mûsâ'nın önünden yürüdü. Hazret-i Mûsâ da başını önüne eğerek, onun ardından gitti.

Münebbih oğlu Vehb şöyle demiştir:

— Hazret-i Mûsâ, Safurâ'nın ardından yürürken, İblis bir yüksek yere çıkıp bağırdı. Onun sesini duyan öteki şeytanlar bir yere toplandılar. İblis sizin aranızda biri, bugün Mûsâ'yı azdırsın. Ve Safûra'ya kötülük zina yapmayı düşündürsün? Kalksın, güzel Safûra gibi Mûsâ'nın önünde salınsın, yürüsün! Mûsâ şimdi gençlik çağındadır. Etrafta ıssız, tenha bir yer. Her yerden ırak. Hemde, gittikleri yer meşelik arası. Mûsâ'yı azdırmaya bundan daha iyi fırsat nerde bulunur? dedi. Şeytanlar İblis'in bu sözlerine uymadılar. Ona:

— Sen bize neler diyorsun? Sen bize ne söylersen baş eğeriz ama peygamberleri azdırmağa cesaret gösteremeyiz! dediler. İblis:

— Vay sizin halinize! Adınıza şeytan denir de, siz şu kadarcık şeyi başaramıyorsunuz! Bense hiyleyle Âdem'i Uçmak'tan (cennetten) çıkardım. Ve Kabil'e Habil'i öldürttüm. Nuh'un kavmını azdırdım. Âsi kıldım. Bu azgınlıklarından ötürüde Tufanda hepsi yok oldular. Hûd kavmı yel ile helâk oldular. Ve Semûd kavmini aldattım. Salih peygamberin devesini öldürttüm. Bunlara benzer nice fesatlarda bulundum. Siz ise bu kadarcık işi beceremiyorsunuz! dedi. Şeytanlar da:

— Evet, sen ne etsen elinden gelir! Biz de kalan fesatları yapabiliriz. Ama peygamberlere el uzatamayız! dediler. İblis o zaman:

— Şimdi siz görün, Mûsâ'yı ne yolda azdıracağım. Görün! Ve onun adını peygamber kitabından nice bozdurup sileceğim! dedi. Hazret-i Mûsâ'nın yanına vardı. Safûrâ da onun önünden gidiyordu. İblis üfledi. Meydana gelen yel Safûrâ'nın eteğini savurdu. Öyle! i inciği açıldı. Mûsâ (a.s.):

— Ey kız! Benim ardımdan yürü! Ben önünden gideyim. Yanlış yola gittiğim zaman doğru yolu bana göster. Biz Allah'ı bir tanıyanların haremine göz süzenlerden değiliz! dedi. Hazret-i Mûsâ kızın önüne geçti. Sâfûrâ da ardından yürüdü. Mûsâ (a.s.) başka yanlış yola saptıkça, kız ona gerçek yolu salık verirdi. Ve İblis Mûsâ (a.s.)'ı azdıramayınca utandı. Sanki yerin dibine geçti. En sonunda Hazret-i Mûsâ, Şuayb (a.s.)'ın evine vardı. O da Hazret-i Mûsâ'ya:

— Ne kişisin? diye sordu. Mûsâ (a.s.) da:

— Ben İsrâiloğullarından İmran oğlu Mûsâ'yım! dedi ve Firavun'dan kaçtığını ve başına gelenleri anlattı. Hazret-i Şuayb:

"Korkma, artık, zâlim kavmın elinden kurtuldun! dedi." (Kasas sûresi, âyet: 26)

Sonra Mûsâ'nın önüne yemek getirildi. Hazret-i Mûsâ onları yedi, yattı. Uyku ile vaktini geçirdi. Safûrâ babasına:

— Ey baba! Sen, koyunlarımızı sulayan bu genci parayla tut. Hem güçlüdür. Hem gençtir! dedi.

Hazret-i Şuayb:

— Ey kızım! gücünü önce gördün, ama nâmûsunu, güvenini nereden biliyorsun? dedi. Safûrâ:

— Baba, şundan biliyorum ki senin izninle vardım, evimize çağırdım. Önünce yürüyerek yolda yanılmasını diledim. O benim inciğime ve boynuma bakmak istemedi. Bana:

— Ardımdan gel! Yanlış yola gittiğim zaman doğru yolu bana göster! dedi. Öyle deyince, Hazret-i Şuayb, Mûsâ (a.s.)'a savgiyle bağlandı. Yanında alıkoymak diledi. Gençlerin kadınla bir yere bağlı kalacağını biliyordu. Mûsâ (a.s.) şimdi uyuyordu.

— Ona uykudan sonra fikrimi açarım! dedi. O, uykudan uyanınca da Hazret-i Mûsâ'yı yanına çağırdı. Yanına oturttu. Ona:

"Dilerim ki bu iki kızımdan birisini sana nikah eyleyim! Tâ ki benimle beraber olasın" (Kasas sûresi, âyet: 27)

Mûsâ (a.s.):

"Ben garibin biriyim. Elimde hiç bir şeyim yoktur ki, nikah akçesi olarak vereyim! dedi. Şuayb (a.s.); «Nikâh akçen için ben senden sekiz yıl bana hizmet etmeni istiyorum. Koyunlarımı güdersin. Eğer on yıla tamamlayacak olursan, bu senden bir lûtuf olur! Sen bilirsin!» dedi." (Kasas sûresi, âyet: 27)

Ve Şuayb (a.s.) sözlerini şöyle sürdürdü:

"Ama ben sana zahmet vermek istemem. İnşaallah sana nice iyilik ederim." (Kasas sûresi, âyet: 27 devamı)

Hazret-i Mûsâ:

"Bu şart ikimizin arasında olsun. Sekiz yıl, ya da on yıl sana çalışırım. Bundan başka benden bir şey isteme. Bu sözüme yüce Allah tanık olsun! dedi." (Kasas sûresi, âyet: 28)

Hazret-i Mûsâ ile Şuayb (a.s.) bu anlaşma üzerine söz bağladılar. Sonra Mûsâ (a.s.) koyunları aldı. Otlatmağa çıktı. Sekiz yıl tamam oluncaya kadar koyunları güttü. Sekiz yıldan sonra Hazret-i Şuayb'ın katına geldi.

— İşte sekiz yıl tamamlandı. İki yıl daha davarınızı güdeyim ki andımız yerine gelsin! dedi. Ve iki yıl daha çobanlık yaptı. On yıl tamam olunca, Şuayb (a.s.) büyük kızı Safurâ'yı nikahladı ve Hazret-i Mûsâ'ya verdi. Bunun üzerinden bir çok zaman geçti. Hazret-i Mûsâ Şuayb (a.s.) ile birlikte yaşadılar. En sonunda Hazret-i Mûsâ:

— Benim annem ve kardeşlerim Mısır'dadır. Onları çok özledim. Göreceğim geldi. Eğer Hak Teâlâ Firavun'u öldürmüşse bana izin ver, ehlimi de ver. Onu yanıma alayım! dedi.

Hazret-i Şuayb:

— Ey oğlum, benim ne malım, ne dikilecek kumaşım var. Bu kıza çeyiz veremem. Şu davarımızdan başka bir şeyim yoktur. Madem gitmek istiyorsun, bu yıl sabreyle. Koyunlarımın bu yılki erkek yavruları senin olsun! dedi. Hazret-i Mûsâ o yıl da orada kaldı. Bir raslantı eseri olarak o yıl Hazret-i Şuayb'ın ne kadar koyunu varsa ikiz doğurdu. Hem de bu ikizler erkek idiler. Bunların hepsini de Şuayb (a.s.) Mûsâ'ya verdi. Sonra da ona:

— Ey Mûsâ! Dişi koyun olmayınca üreme olmaz. Bu yıl da kal. Ne kadar dişi kuzu doğarsa senin olsun! dedi. Mûsâ, o yıl da yanlarında kaldı. Yine bir iyi tesadüfle Şuayb (a.s.)'ın ne kadar koyunu varsa ikiz doğurdu. Hepsi de dişi olmuştu. Şuayb (a.s.) onları da Mûsâ (a.s.)'a verdi. Sürüler o hale geldi ki, Hazret-i Mûsâ'nın koyunları, Şuayb (a.s.)'ın koyunlarından daha da çok oldu. Daha sonra Mûsâ (a.s.) onunla vedâlaştı. Mısır'a yolcu oldu. Şuayb (a.s.):

— Ey Mûsâ! dedi, madem ki yola çıkıyorsun, evin içinde birkaç değnek, asâ var. Birisini al, sana gerek olur! dedi. Mûsâ (a.s.) evin içine girdi elini uzattı. O asalardan birisini almak istedi. Bir asa eline

rastladı. Onu aldı. Dışarı çıktı. Ama o değneğin iki çatal başı vardı. Bir melek insan şekline bürünüp, o asayı Şuayb (a.s.)'a emanet vermişti:

— Bunun bir sahibi var! Senden istediği zaman ona verirsin! demişti. İşte Mûsâ (a.s.)'ın asalar içinde seçtiği de o asâydı. Bunun kendisi için saklandığını anlamamış, bilmemişti. O asadan ona ne kadar mucizeler meydana gelecekti. Şûayb (a.s.) ona:

— Ya Mûsâ! Bu âsa emanet bir asâdır. Belki sahibi geride onu ister. O asâyı yerine koy! Asalar orada çoktur. Başkasını al! dedi. Mûsâ (a.s.) içeriye girdi. Aldığını bıraktı. Elini uzattı. Bir asa daha almak istedi. Ama yine aynı asâ eline geçti, dışarı çıktı. Şuayb (a.s.) onun aynı asâyı aldığını gördü:

— İşte, o asânın sahibi Mûsâ olsa gerek! dedi. Artık asâ işiyle ilgilenmedi. Mûsâ (a.s.)'da asâyı aldı. Mısır yollarına doğru yöneldi.

Medyen'den çıkıpta, biraz gittikten sonra Şuayb (a.s.) o asayı verdiğine pişman oldu. Kendi kendine:

— Bu yaptığım emanete hiyanettir! dedi. Belki asânın asıl sahibi gelir, onu ister. Ben o zaman Mûsâ'yı Mısır'a aramaya mı gideceğim? İyisi budur ki Mûsâ'nın götürdüğü asâyı alıkoyayım, ona başka bir asâ vereyim! dedi. Hemen Mûsâ (a.s.)'ın ardından yetişti:

— Ey oğlum! dedi. Aldığın asâ emanettir. Belki sahibi gelir. Onu benden ister. Bir kişinin emânetini başka bir kişiye vermek olmaz. Onu yerine koy. Bir başkasını al! dedi. Hazret-i Mûsâ:

— "Talihimde, o asa bana çıktı. Madem ki önceden verdin, onu geri isteme. Onu geri vermem!" dedi. Hazret-i Şuayb:

— "Vermemek olmaz! O emanettir!" dedi. Aralarında tartışma çıktı. En sonunda Şuayb ve Mûsâ (a.s.)'lar aralarında şöyle ahitleştiler: Şuayb (a.s.) Mûsâ ile birlikte gidecekti. İlk rast geldikleri kişi hakem olacak. Kime hükmederse asa onun olacaktı. O zaman Hak Teâlâ bir meleğe:

"Âdem şekline gir!" diye buyurdu. O melekte bir insan gibi karşılarından geldi. Hazreti Mûsâ:

— Şu gelen kişi bize hakim olsun. O ne derse ikimiz de uyalım! dedi. Şuayb (a.s.):

— "Hoş ola!" dedi. Gelen meleğe olayı anlattılar. Melek:

— Asayı bir yere bırakın! Hanginiz onu yerinden kaldırabilirse, asa onundur! dedi. Mûsâ (a.s.) asâyı yere bıraktı. Hazret-i Şuayb ne kadar uğraştı ise de, asâyı yerden kaldıramadı. Mûsâ (a.s.) ise onu yerden aldı, kaldırdı.

Melek te Mûsâ (a.s.)'a:

— Bu asâ senindir! dedi. Şuayb (a.s.) da razı oldu. Geriye döndü. Hazret-i Mûsâ ise yoluna devam etti, ilerledi, gitti.

Kimileri şöyle demişlerdir:

— "Hazret-i Şuayb, Mûsâ (a.s.)'ı koyun gütmeye yolladığı zaman bu asâ hikâyesi aralarında o zaman olmuştu."

Kimileri de:

— "Mûsâ (a.s.) Firavun'dan korkup Mısır'dan ayrıldığı vakit, Cebrâil ve Mikâil (a.s.)'lar Allahü Teâlâ'nın emri ile gelip Mûsâ (a.s.)'a yol göstermişler ve asâyı Mûsâ (a.s.)'a o vakit vermişlerdi.

MÛSA (A.S.)'IN PEYGAMBER OLUŞU

Bu sözler, Hazret-i Mûsâ'ya peygamberlik geldiğini ve Hak Teâlâ'nın ona kelâmda bulunduğunu ve Firavun'a gönderdiğini bildirir. Hak Teâlâ Kelâm-ı Kadim'inde şöyle buyurmuştur:

"Mûsâ, Hazret-i Şuayb'la olan vâdeyi doldurunca, ehli ile birlikte Mısır'a doğru yola çıktı. Tur tarafında bir ateş gördü." (Kasas sûresi, âyet: 29)

Evet, o vakitte ki Mûsâ (a.s.) Hazreti Şuayb ile olan andını tamamladı, ehlini ve koyunlarını alıp, Hazreti Şuayb'ın yanından Mısır'a gitti. Beş günlük yol gittikten sonra, Tur-i Sina Dağı'nın eteğine erişti. O arada gece idi, çok rüzgâr çıktı. Hava soğudu. Her yer kararadı. Kadınına:

— Çakmağı getir, ateş yakalım! dedi. Biraz ısınalım.

Safûrâ çakmağı getirdi. Mûsâ (a.s.) ne kadar çalıştı ise de çakmak ateş almadı. Mûsâ (a.s.) âciz kaldı. Gecenin birazı geçince, Mûsâ (a.s.) dağ tarafına baktı. Bir yerde ateş gördü. Karısı Safûrâ'ya:

"Ben bir yerde ateş gördüm. Varayım, göreyim. Belki bir yolcu yakmıştı. Ya da ateşin yanında birisini görürüm. Haber sorarım veya bir yol sorarım, ya da bir parça yanmış ateş getiririm, sen de ısınırsın! dedi." (Kasas sûresi, âyet: 29)

Hazret-i Mûsâ asasını aldı, yürüdü. O ateşin yanına vardı. Ateşin bir ağacın başında yandığını gördü. Yerde yanmıyordu.

Bir rivayete göre o ağaç bir böğürtlen ağacıydı. Ateşte onun başında yanıyordu. Yine derler ki yeryüzünde ilk yerde biten ağaç böğürtlendi. Kimileri de şöyle derler ki Hazret-i Mûsâ'nın asâsı da o ağaçtandı! Kimileri de mersin ağacındandır! demiştir.

Mûsâ (a.s.) bu ateşi böyle görünce, gönlüne korku düştü. Yine dönüp gitmeyi diledi. O an ağaçtan şöyle bir ses geldi:

"Ey Mûsâ! Ben bütün âlemlerin rabbi olan Allahım." (Kasas sûresi, âyet: 30)

Mûsâ (a.s.) bu sesi işitince, onun Hak Teâlâ'nın vahyi olduğunu anladı. O anda secdeye vardı. Sonra yüce Allah Hazret-i Mûsâ'ya lûtufla, yakınlık gösterip şöyle buyurdu:

"Yâ Mûsâ! Ben senin Rabbinim. Ayağından nalını çıkar. Geldiğin kutsal bir yerdir ki adına Tur derler." (Tâ-hâ sûresi, âyet: 11-12)

Mûsâ (a.s.)'ın ayağında nalın vardı ki o zamanda çobanlar giyerdi. Din bilginlerinden kimileri şöyle demişlerdir:

— Hazret-i Mûsâ'nın nalını (ayakkabısı) tabaklanmamış eşekderisindendi. Sertleştirilmemişti. Bundan ötürü de Allahü Teâlâ:

— Nalını çıkar! diye buyurmuştu.

Bilginler böyle demişlerse de, bu doğru değildir. Mûsâ (a.s.) Hak Teâlâ'nın peygamberidir. Ayağına "Mırdar şey giyer! demek onun şanına uygun değildir. Hak budur ki, Allahü Teâlâ Mûsâ (a.s.)'a:

— Nalınını çıkar! diye buyurması, şundan ötürüydü ki, o makam, o yer, edeb ve saygı makamıydı. Hem de heybet yeriydi. Allahü Teâlâ gibi yüce hazrete uygun olan şey nalını çıkartmaktı. Nitekim dünya padişahlarından bir hükümdar bir kişiyi huzuruna çağırsa o kişi huzura yaklaşırken ayakkabısını çıkarır. Saygı şartlarını ve hizmet

âdetini yerine getirir. O hükümdar o kişinin derecesine göre ona yer gösterir. Bu da bir makamdı ki Hak Teâlâ'nın Mûsâ Hazretlerine söz söylemesi ve onu kendisine yaklaştırması gerekti. Hazret-i Mûsâ'ya da gerekli olan şuydu ki, saygı törenini yerine getirmeli ve hizmet adetini tamamlamalıydı. Bu yolda din bilginleri çok söz sölemişlerdir. Ve irfan ehli çok türlü nüktelerde bulunmuşlardır. Ama sözün kısası şudur ki, Hazret-i Allahü Teâlâ Mûsâ (a.s.)'ı katında has kişi eylemek dilemişti. Ona peygamberlik verecekti. Ve onu kendisiyle konuşan kişi mertebesine yüceltecekti. Bundan ötürü de ona üç türlü yol gösterdi. Birinci yol, **"Marifet"** yoluydu ki bu **"Tevhid"** ilmidir. İkincisi **"Şeriat"** yoluydu. Üçüncüsü de **"Peygamberlik İlmi"** yoluydu. Ve peygamberlik hizmetini yerine getirmektir.

Böylece Cenâb-ı Hakk Hazret-i Mûsâ'ya **"Tevhid"** yolundan Hazret-i Mûsâ'ya üç söz söyledi ki, tevhidin, Allah'ın birliğinin gerçeği budur. Hazret-i Mûsâ'ya:

"Ben O Allahım ki, âlemlerin Rabbiyim. Benden başka Allah yoktur." (Tâ-hâ sûresi, âyet: 17)

Böylece Cenâb-ı Hakk Hazret-i Mûsâ'ya **Yaradan**'ı olduğunu bildirdi. **İkincisi**, evrenleri yarattığını bildirdi. **Üçüncüsü** de kendisinin birliğini, tek olduğunu, kendisinden başka Allah olmadığını açıkladı.

Cenâb-ı Hakk, şeriat yolunda da üç tane söz söyledi ki, hakikat yolunda üç şeyi bildirdi:

"Bana ibadet eyle, namaz kıl, zikrimle uğraş. Bil ki Kıyamet günü gelecektir. Hayr'dan olsun, Şer'den olsun, her kişi ne işledi ise onu bulacaktır." (Tâ-hâ sûresi, âyet: 15)

Böylece Cenâb-ı Hakk ibâdeti emreyledi ve namaz kıl diye buyurdu. Beni de her zaman, unutma diye buyurdu. Sonrada kıyametin kopacağını her kişi yine dirilip, kendisinin ister hayır, ister şer işler işlediğinin cezasını göreceğini bildirdi. Şeriatte önce namazı buyurdu. Demek oluyor ki bütün ibadetlerde namaz kılmaktan daha büyük ibâdet yoktur. Şeriatın temeli, kökü namaz ile olur. Sen de gör ki, namaz Hak Teâlâ katında yüce makamda Mûsâ (a.s.)'a önce namaz emir buyurdu. Sonra zikri ve daha sonra Kıyamet'e inanmayı ve ona iman getirmeyi buyurdu.

Allahü Teâlâ Mûsâ (a.s.)'a bu iki yolu bildirdikten sonra, peygamberlik yolunu gösterdi. Ve ona şu nidâda bulundu:

"Ey Mûsâ! O zalim kavme git. O kavm Firavun kavmıdır. Onlara deki: «Ne için Allah'tan korkmuyorlar. Neden âsilikte bulunuyorlar?»"

Böylece, Hak Teâlâ Hazretleri; Hz. Mûsâ'nın dilinden, önce **Tevhid** nidasında bulundu. İkincisi; **Şeriat** nidasında bulundu. Üçüncüsü; **Nübüvet** nidasını etti. Yani onu Firavun'un kavmı üzerine peygamber kıldı. Peygamberlik verincede, Hazret-i Mûsâ'ya peygamberliğinin yolunu göstermeyi diledi. Firavun'u ne yolda dine çağırmak gerekti? Mûcizeyi yine ne yolda göstermeliydi? Yine Firavun'a bunları ne yolda söylemesi gerekti? İşte Cenâb-ı Hakk, bütün bunları Hazret-i Mûsâ'ya bildirmek istedi. Tâ ki Mûsâ, yürek gücü, kalb kuvveti bulmalıydı ve Hak Teâlâ'nın buyruklarını yerine getirmeli, şaşırmamalıydı. Sonra Cenâb-ı Hakk yine Hazret-i Mûsâ'ya peygamberliği yolunda alamet göstermek diledi. Hazret-i Mûsâ'ya:

— Yâ Mûsâ! Sağ elindeki tuttuğun şey nedir? diye sordu. Bundan maksat Hazret-i Mûsâ'ya, tuttuğu asânın ne gibi bir şey olduğunu bildirmek değildi. Zirâ, Hazret-i Mûsâ, o asânın neden olduğunu, ne gibi maddi fayda verdiğini biliyordu. Maksat, ancak onun mânevî değerini, onda bulunan hikmeti, o asâdan ne yolda mûcizeler belireceğini bildirmekti. Hazret-i Mûsâ:

— "Bu elimdeki; asâmdır!" dedi.

Hak Teâlâ da:

— "Bu asâ senin ne işine yarar?" diye buyurdu.

Hazret-i Mûsâ:

— "Bu asâ, ben yorulunca ona dayanırım. Bir ağaçta yaprak görsem, onu asamla silkelerim. Hem de, o, elimde silahımdır. Bana nice faydaları bulunur!" dedi. Hazret-i Mûsâ asâ'nın kendisine olacak faydalarını bildiği kadarını söyledi. Hak Teâlâ Hazret-i Mûsâ'ya o asânın bilmediği faydalarını da bildirmeyi diledi. Onun ejderha olacağını, ne şekilde, nasıl olacağını bildirmek istedi. Hazret-i Mûsâ'nın bu ejderhaya gözü alışmalı, ona ülfet edip korkmamalıydı. Çünkü asâda bu yolda keramet olabileceğini Hazret-i Mûsâ görmemişti. Ejderha olduktan sonra da yine ağaç biçimine döneceğini bilmiyordu. Eğer ilk önce asâsının ejderha oluşunu Firavun'un önünde görmüş olsa, belki, o halden korkabilirdi. Önceden görmekle gözü alışır, gönlü alışır, ül-

fet eder, korkmazdı. Bu hal şuna benzerdi ki bir padişah bir kişiye bir elçi göndermek istese bir akıllı ve zeyrek kişi bulur, vardığı yerde ne diyeceğini, ne yolda söyleyeceğini ona birlikte öğretir. Bundan sonra bir iki şeyde dener. Usullere uyduğunu, elçilik ahlâkını doğru, dürüst öğrendiğini görünce, onu elçiliğe gönderir. Allahü Teâlâ da Hazret-i Mûsâ 'ya:

"Bu elindeki asâyı bırak yâ Mûsa!" (Tâ-hâ sûresi, âyet: 19)

Mûsâ (a.s.) da hemen asâyı yere bıraktı. Allahü Teâlâ'nın emri ile bir büyük ejderha oldu, kımıldandı.

Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Asâ, birden bire yılan oldu. Sıçramaya başladı." (Tâ-hâ sûresi, âyet: 20)

Asâ sanki bir deve benziyordu. Kur'ân-ı Kerîm bu olayı şöyle buyurmaktadır:

"Mûsâ, sopasının bir yılan gibi sıçradığını görünce döndü. Arkasına bakmadan kaçtı." (Kasas sûresi, âyet: 31)

Hazret-i Mûsâ'nın yine dönüp asâya bakmağa mecâli kalmadı. O zaman Allahü Teâlâ şöyle buyurdu:

"Ey Mûsâ! Dön geri gel! Ondan korkma. Sana ziyan gelmez." (Kasas sûresi, âyet: 31)

Cenâb-ı Hakk böyle buyurunca, Mûsâ (a.s.) yine geri geldi. Hak Teâlâ ona şöyle buyurdu:

"İleri var! Onu tut. Korkma ki biz onu yine önceki haline çevireceğiz!" (Kasas sûresi, âyet: 21)

Kitap sahibi der ki, Mûsâ (a.s.) her ne kadar Allahü Teâlâ'nın buyruğu ile ileri varıp ejderhayı boğazından tuttu ise de, korkulu bir düşünce etkisi onu öyle üstelemişti ki, bu korku ile elini abasının yeninden çıkarmadı. Yeni ile birlikte tuttu. Yılan elini ısırır diye ihtiyat gösterdi. Bu sözü her ne kadar kitap yazarı söylemişse de, Hazret-i Mûsâ hakkında bu söz uygun değildir. Çünkü bu şeyden Hazret-i Mûsâ'nın Hak Teâlâ'nın sözüne yakın olmamış gibi görünür. Oysa, Hak Teâlâ ona:

— "Korkma, sana zarar gelmez, tut!" dedi. Hazret-i Mûsâ'ya gereken iş şudur ki, Hazret-i Mûsâ'nın gönlünde zerre kadar kor-

ku olmamalıdır. Asâyı eli ile hemen tutmalı ihtiyat göstermelidir. O her ne kadar ilk önce asânın bir ejder olduğunu görünce korktu, ama, Hak Teâlâ ona:

— "Korkma, onu tut. Biz onu yine önceki gibi asâ haline sokarız, sana ziyanı olmaz!" diye buyurduktan sonra, korkmanın hiç bir yolu yoktur. Hele onu tutacak kişi Mûsâ (a.s.) olursa! Bunu bildikten sonra yılanı elinin yeni ile tutmanın ne yolu olabilir.

Mûsâ (a.s.), bunun Hak Teâlâ'nın bir âyeti, bir burhanı olduğunu anladı, ilerledi, ejderhayı boğazından yakaladı. Yılan elinde yine eskisi gibi asâ oldu. Ve Mûsâ (a.s.) bu alâmeti görünce gönlü sakinleşti. Korkusu kalmadı. İhtiyat düşünmedi. Hak Teâlâ sonra, Mûsâ (a.s.)'a bir başka alâmet gösterdi ve ona şöyle buyurdu:

"Elini koynuna sok! Yine çıkar. Kusursuz olarak bembeyaz çıksın. Başka bir alâmeti de gör!" (Tâ-hâ sûresi, âyet: 22)

Mûsâ (a.s.) elini giydiği abanın koynuna soktu. Hazret-i Mûsâ karayağız bir kişiydi. Koynundan elini çıkardı. Elini bembeyaz olmuş gördü. Öyle ki karanlık gece içinde o kara yağız el ayın ondördü gibi nûr ışık vermekteydi.

Sonra Hak Teâlâ şöyle buyurdu:

"Bu ikisi sana benden iki bürhân, iki mûcizedir. O zâlim kavm ve Firavun'u dine çağır. Onlar bütün doğruyu sapıtmış kavimdir." (Kasas sûresi, âyet: 32)

Hak Teâlâ:

— "Ey Mûsâ! Git, peygamberliğinin hükmünü yerine getir!" diye buyurdu.

Sonra Mûsâ (a.s.) şöyle yakardı:

"Yârabbi! bu gönül darlığını benden gider. Adını kolaylaştır. Dilimden de şu peltekliği çöz ki sözlerim iyi anlaşılsın!" (Tâ-hâ sûresi, âyet: 24-28)

Hazret-i Mûsâ için, celâllı ve aceleli bir kişiydi derler. Onun için bu duâda bulunmuştu. O zaman peygamber olan kişinin akıl ve anlayışının geniş ve sabrının, dayanıklılığının çok olması gerektiğini anladı. Kâfirlerin elinden ne kadar zahmet görürse görsün sabretmeli. Ona:

— "Sen cadısın, yalancısın demelerine!" kızmamalıydı, tahammül göstermeli, dayanmalıydı. Bundan ötürü o duada bulunmuş, yüce Allah'a o türlü yakarmıştı. Ve Hazret-i Mûsâ, kendi zayıflığını ve acizliğini söyleyerek Hak Teâlâ'dan yardım isteyince, Yüce Allah ta onun duasını kabul etti. Bu yakarı, kul ile Allah arasında hoş yakarıdır. Marifet ehli arasında da duanın çok güzelliği vardır.

— Yarabbi! Dilimden de peltekliği çöz, demesinin sebebi şundan ötürüydü ki, Hazret-i Mûsâ'nın dilinde pelteklik vardı. Sözlerini dili tutularak söylerdi. Derler ki o hal de şöyle olmuştu: Mûsâ (a.s.) Firavun'un sakalına (bebekken) yapıştığı zaman Mısır hükümdarı çok kızmıştı. Hazret-i Mûsâ'yı öldürmeğe kalkmıştı. Hatunu Âsiye:

— "Bu şimdi bebektir, küçüktür. Aklı yoktur. Onu denemek gerekiyorsa ateş ile altın getirsinler, onları onun önüne koysunlar, altını bırakır ateşe yapışır, el uzatırsa aklı olmadığı ondan anlaşılır!" dedi. Vardılar, ateş ile altını bir sininin içine koydular. Hazret-i Mûsâ'nın önüne getirdiler. Çocukta o anda ateşe yapıştı, ağzına koydu. Od (ateş) o zaman Hazret-i Mûsâ'nın dilini yakmıştı. Bundan ötürü sözlerini tutuklu tutuklu söylerdi.

Hazret-i Mûsâ vaktâ ki peygamber oldu, Hak Teâlâ'dan kendisine pelteklik veren o boğumu dilinden gidermesini, sözlerini açıkça söyleyebilmesini yakardı. Sonra:

"Yarab! Bana kendi ehlimden karındaşım Harun'u vezir eyle, bana yardımcı kıl. Onunla beni güçlendir. Onu da bana ortak kıl." (Tâ-hâ sûresi, âyet: 29-32)

Mûsâ (a.s.) Hârun (a.s.) için:

— "Ona da peygamberlikten nasip ver!" demek istemişti.

Sonra da şu yalvarışta bulundu:

"Tâ ki senin için çok tesbih ve ibadette bulunalım. Seni çok zikredelim, analım. Bizim halimizi yalnız sen bilirsin. Hiç şüphe yok ki sen bizi görmektesin." (Tâ-hâ sûresi, âyet: 33-35)

Ey Aziz! Sen Hazret-i Mûsâ'yı gör ki ne yolda zayıflık göstermektedir. Halini de Hak Teâlâ hazretine ne letafetle, ne güzellikle arzetmektedir. Hak Teâlâ ona şeriat buyurdu, peygamberlik verdi.

Bu iki hizmette de aczini göstererek diyor ki:

— "Yarabbi! Eğer bu iki şeyle, yani zayıflık ve acizlikle sana olan hizmetimi yerine getirmekte kusurlu olursam, kardeşim Hârun'u bana ortak kıl ki, ikimiz birlikte senden haber verelim. Ve senin buyruğunu yerine getirelim. Sana taat ve ibâdet etmekte biri birimize arka olalım. Eğer senden haber vermekte, ya da sana ibâdet eylemekte benden bir eksiklik, bir kusur gelecek olursa kardeşimin yardımı ile yerine getireyim. Vacip kıldığın şeyi yerine getireyim!" demek istedi.

Hak Teâlâ da ona şöyle buyurdu:

"Ey Mûsâ! Dileğin sana verildi. Duan kabul edildi!" (Tâ-hâ sûresi, âyet: 36)

Böylece Hazret-i Mûsâ'nın içindeki o darlık Hazret-i Mûsâ'nın gönlünden giderildi. Tam iki yıl Firavun'un kapısında durdu. Ama içeri girmeğe müsade ele geçiremedi, bu iki yıl içinde bir kimseye bir kez darılmadı. Sözlerini açıkca ve candan, gönülden söyledi. Ve Hak Teâlâ, Hârun'a da peygamberlik verdi. Hazret-i Hârun anasının ve babasının yanında bulunurdu.

Hak Teâlâ, önce Mûsâ (a.s.)'ı Hârun'a gönderdi. O, Hazret-i Hârun'a, olanı biteni bildirecekti. Hak Teâlâ'nın ona da peygamberlik verdiğini söyleyecekti. Sonra da ikisi birlikte Firavun'a gidecekler ve Hak Teâlâ ne buyursa, o sözleri söyleyeceklerdi.

* * *

Bu kitabı yazan (Allah ona rahmet eylesin) derki:

— "Mûsa peygamber burada bu sözü söyledi, amma ehl-i zâhir o sözdeki mânâyı anlayamadılar. Bundan ötürü Hazret-i Mûsâ'yı ayıplı tuttular. "Hazret-i Mûsâ'dan o türlü sözün yeri yoktur!" dediler. Fakat o sözde bir hikmet ve bir nüktenin varlığından gafildiler. Bu sözden, ey aziz kişi, bu mânâyı anlama ki Mûsâ (a.s.) Firavun'un yanına vardığı zaman kendini o kıpti bahanesiyle öldürür diye korkmuş ola. Oysa Hazret-i Mûsâ, Hakk Teâlâ'nın katında o kadar izzette ve o kadar yüce mertebeye varmıştır ki, bu kadar mahluk (yaratıklar) arasında Hakk Teâlâ onu KELİM edinip Cebrail (a.s.) vasıta olmadan ona söz söylemiştir. Oysa, kendi sözlerini ve buyruğunu kullarına bildirirse ve peygamberlik hakkını tamam olarak yerine getirirse halk

onun sözlerini kabul eder, onaylar, Ona iman getirir. O peygamberin mertebesi, kalan peygamberin mertebesinden üstün olur. Hakk Teâlâ katında da O'nun en yakınlarından olacaktır. Mûsâ (a.s.)'ın korkusu ise, o kıptiyi öldürdü bahanesiyle, Firavun'un kendisini tutuklayıp öldürmesiydi. Bundan ötürü de Hazret-i Mûsâ, Hakk Teâlâ'nın buyruğunu yerine getiremeyecek diye endişe duyuyordu. Ve yine bundan dolayı halkı dine davet edemeyecek ve umutlandığı mertebeye yetişemeyecek diye korkuyordu. Bu, ölmekden korkuyor demek, canına kıyamıyor demek değildir. Eğer bir kişi hakkında Hakk Teâlâ:

"Ben seni kendime peygamber seçtim." (Tâ-hâ sûresi, âyet: 41)

Dese ve onu o mertebeye erdirse Allahü Teâlâ ile onun arasında Cebrâil (a.s.) bile bulunmazsa onca canın ne kadar izzeti olur ve o kişi o canı dost yoluna nasıl fedâ etmez? Gerçi Mûsâ (a.s.) Hakk Teâlâ'nın inayeti olduktan sonra Firavun'dan zarar erişemeyeceğini biliyordu. Ama maksadı, dileği bu şeyi Hakk Teâlâ'dan işitip gönlünün inanması, rahatlanmasıydı. Hakk Teâlâ da ona şöyle buyurdu:

— Ey Mûsâ! Firavun seni öldüremez. Senin ona üstün gelmen gerek! Sen korkma! Nitekim Kur'ân'da şöyle buyurulmuştur:

"Seni kardeşinle güçlendiriyorum. Firavun'un kavmi seni öldüremezler. Siz onu yenersiniz. Bizim âyetlerimizle üstün gelmeniz gerektir. Ve fırsat sizin olacaktır." (Kasas sûresi, âyet: 35)

Mûsâ (a.s.) Hakk Teâlâ'dan bu cevabı işitince sevindi, şad oldu. Hakk Teâlâ, sonra da, ona Firavun'a verilecek haberi ne yolda söylemek gerektiğini baştan aşağı bildirdi ve şöyle buyurdu:

"Sen kardeşinle birlikte Firavun'a git. Ona benim alametlerimi gösterin, ikinizde beni anın, zikredin. Firavun'a uğrayın." (Tâ-hâ sûresi, âyet: 42-43)

Cenâb-ı Hakk Hazret-i Mûsâ'ya olan buyruklarını şöyle sürdürdü:

"Hemen gidin ve Firavun'a şöyle deyin: «Biz Rabbimizin elçisiyiz. Senin de, bütün yaratıkların da yaradanının elçileriyiz. Artık, İsrailoğullarını bize ısmarla. Şimdiden sonra onlara azab eyleme. Biz sana Allahü Teâlâ'dan âyet getirdik. Ve Allah'ın selâmı o kişinin üzerine olsun ki, o kişi doğru yola girmiştir. Ve doğru

yola girenlere uymuştur ve Allahü Teâlâ'ya ibadet etmektedir, O'nu BİR bilmektedir.»" (Tâ-hâ sûresi, âyet: 47)

Allahü Teâlâ yine Hazret-i Mûsâ'ya şu vahiyde bulundu:

"Ona yâ Firavun! deyin. "Bize gerçekten şöyle vahiy geldi ki, Allahü Teâlâ'nın azabı, Hakk Teâlâ'ya yüz çevirmiş olan, Allah'a ibadet etmeyen ve peygamberin mûcizelerine inanmayan ve yalan diyen kimseye." (Tâ-hâ sûresi, âyet: 48)

Bu âyetin tertibinde bir hoş güzellik, bir nükte vardır ki Hak Sübhânehu ve Teâlâ ona, önce halka zulmeyleme! dedi. Sonra da ***"Kâfirlikten vazgeç, doğru yola gir!"*** *diye emreyledi. Bu sözden anlaşılan budur ki, zulüm ve hayf eylemek kâfirlikten beter olur! demektir. Çünkü halka, millete hayfeylemekte, onlara zulüm vardır. Bundan ötürü önce Firavun'u zulümden nehyeyledi.*

Hak Sübhânehu ve Teâlâ Mûsâ (a.s.)'a peygamberliğin yolunu gösterip, dine davet etmenin adabını öğretti. Ve şöyle buyurdu:

"Firavun'un kapısına gidin. O gerçekten azdı, âsi oldu. Ululuğa mağrur olup, Tanrılık davasını göstermektedir. Bütün halkı kendisine tapmaya çağırıyor. Siz onu hak, doğru yola çağırın, ama sözlerinizi lûtufla, yumuşakça söyleyin ki kabul etsin. Eğer katı söz söylerseniz, o kibirli kişidir, kabul etmez. Öyle olunca siz peygamberlik yolunda kusur göstermiş olursunuz." (Tâ-hâ sûresi, âyet: 44)

Hakk Teâlâ, böylece, âdâbı ve söyleyiş yolunu Hazret-i Mûsâ'ya gösterdi. Mûsâ (a.s.)'da izzetle, bereketle ve gönül hoşluğu ile o mubarek makamdan (Tur'dan) geri döndü. Seher vaktinde karısı Safurâ'nın yanına geldi. Safûrâ hâlâ uyumamıştı. Hâlâ Mûsâ (a.s.)'ın ateş (od) getirmesini bekliyordu. Mûsâ (a.s.) Safurâ'yı görünce:

— "Yâ Safûrâ! Hakk Teâlâ Hazretlerinden sana nar (ateş) yerine nûr getirdim ki, onun aydınlığı bütün nurlardan daha çok, daha artıktır! dedi. Ve başından geçenleri anlattı. Safûrâ da sevindi şad oldu. Hakk Teâlâ Hazretlerine şükreyledi.

Şeyh Cüneyd (Kaddesallahü sırrahü) hazretlerinin Hakk Teâlâ'ya çok yakarıları vardır. Onlarda biri şudur:

— "Yâ İlâhî! Ben Sen'in rahmetinden nasıl ümidimi keseyim

ki Mûsâ senin kapına bir parça od (ateş) istemeye geldi. Kapından peygamberlik ve izzetle gitti."

Hazret-i Mûsâ'nın münâcâtında hikmetler çoktur. Bu kitap onu çevrelemez. Ve bu kitaba sığmaz. Bu kadar uzatma şundan ötürüdür ki, ey aziz! Sen bilesin ki, Kur'ân'da anlatılan bütün kıssalar hikmetten uzak değildir. Akl-ı selîm sahibi olanlar bunu anlar. Bunlardan **KISSADAN HİSSE** olduğunu bilir.

Hakk Teâlâ şöyle buyurur:

"Bu Kur'ân Allah'ındır. O'ndan başkasına yüklenemez. O, ancak, kendisinden önceki kitapları tastik eder. Ve o kitapları uzun uzun açıklar, tafsil eder. Âlemlerin Rabbından geldiğine hiçbir kuşku yoktur." (Yûnus sûresi, âyet: 37)

Anlatılan bu kıssalar Kur'ân'da her biri yemişli ağaca benzer. Yemişleri de hikmetler ve nüktelerdir. Bir kişi ki bir ağacın gölgesine gelse, o ağacın yemişinden hisselenmeğe faydalanmağa çalışması gerektir.

Mûsâ (a.s.)'ın münacatı burada tamamlandı. Bundan sonra Mûsâ (a.s.)'ın Mısır'a gelmesi haberi ile Firavun'a peygamberlikle vardığı haberi açıklanacaktır.

MÛSA (A.S.)'IN MISIR'A DÖNÜŞÜ

Tur dağı dolaylarında sabah olunca Mûsâ (a.s.) oradan ayrıldı, göç etti. Karısı Safûrâ'yı ve bütün koyunlarını geriye, Medyen'e yolladı. Kendisi Mısır'a geldi. Hazret-i Mûsâ'nın anası, kardeşi Hârûn ve kızkardeşi Meryem henüz yaşıyorlardı. Ama babası İmrân ölmüştü. Gece basınca Mûsâ (a.s.) kendi evlerine geldi. Anasına selâmda bulundu. Anacığı onun bu selâmına karşılık verdi. Ama Mûsâ (a.s.) bilemedi. Çünkü on iki yıl olmuştu ki oğlu Hazret-i Mûsâ'yı görmemişti. Anası Hazret-i Mûsâ'ya:

— Sen ne kişisin? diye sordu. Mûsâ (a.s.) yere oturdu. Anası ona doğru geldi. Önüne yiyecek getirdi.

Oğlu Harûn'a:

— "Oğlum, gel. Konukla birlikte otur. Yemek ye. O da yalınız başına yemeğini yemesin! dedi. Hatırcığı hoş olsun.

Derler ki yemek mercimek aşı idi. Kardeşi Hârun geldi. Oturdu. Yemeği birlikte yemeye başladılar. Hârun sonra Mûsâ'dan haber sordu. Onu konuşmasından tanıdı. Bildi. Hemen sarılıştılar, görüştüler. Hazret-i Mûsâ'yı o zaman anası da, kız kardeşi de bilip tanıdılar. Mûsâ (a.s.)'ın halinden ve başından geçenlerden sordular. Mûsâ (a.s.), Hârun (a.s.)'a peygamberliğini müjdeledi. Hikâyesini anlattı. Hârun buna sevindi. "Sem'an ve tâaten!" dedi.

Sabah olunca da ikisi birlikte Firavun'un kapısına vardılar.

Bunları rivayet edici der ki:

—" Mûsâ (a.s.)'ın anası ağladı.

Çocuklarına:

— "Firavun kendisini beğenmiş kâfirin biridir. Sizin bu haberinizi duyacak olursa ikinizi de öldürür!" dedi. Mûsâ (a.s.):

— "Ey ana! Gam yeme ki Hakk Teâlâ bizi onun şerrinden, kötülüğünden emin kılmıştır! diye cevap verdi.

Firavun'un sarayının kapısına gelen Mûsâ ile Hârun, bir rivayete göre, saraya girmek için hemen izne kavuştular. İçeri girdiler. Lâkin bir rivayete göre de tamam iki yıl Firavun'a gidip geldiler. İçeri girmeğe yol bulamadılar. Saray kapıcıları Hazret-i Mûsâ'ya:

"Sen kimsin, ne kişisin, isteğin, muradın nedir?" diye sordular. Mûsâ (a.s.) da şu cevabı verdi:

— Ben Allah'ın Resûlü, elçisiyim.

Kapıcılar da:

— "Firavunun mu peygamberisin?" diye sordular. Mûsâ (a.s.):

— "Yook! Firavun yaradan değildir. O ancak Yaradan'ın bir güçsüz kuludur. Âsi olup Allah'lık davasında bulunmaktadır. Bense öyle bir yaradanın elçisiyim ki, Firavun'u da , yeri göğü de O Allah yaratmıştır!" dedi. Kapıcılar bu sözü işitince gülüştüler:

— "Deli bir kişiymiş! Ne söylediğini bilmiyor!" dediler. Onlarla ilgilenmediler. Ve Firavun'a da hiç bir şey bildirmediler. Tâ iki yıl

doluncaya kadar Mûsâ ve Hârun (a.s.)'lar Firavun'un sarayının kapısına geldiler, gittiler. Fakat Firavun'un bir maskarası vardı. Birgün Firavun oturmuş, nedimleriyle yiyip içiyordu. Sohbet ederlerken söz geldi, din ve mezhep yollarına döküldü. Firavun:

— Yerin ve göğün Tanrısı benim! dedi. Benden başka tanrı olduğunu söyleyen yanlış söylüyor. Onu ateşe atmak, yakmak gerekir! dedi. Firavun böyle deyince, Mûsâ (a.s.)'ın sözleri maskaranın hatırına geldi:

— "Ey Firavun'umuz! Bir acaip hâl var. Senin kapında çoban kılığında bir kişi gördüm.

— "Firavun, tanrı değildir! Bu âlemlerin Allah'ı başkasıdır! diye söylüyor!" dedi.

Firavun bu sözleri işitince kızdı. Maskaraya:

— "Tez git, o sözü söyleyeni benim katıma getir!" dedi.

Maskara o anda kapıya çıktı. Hazret-i Mûsâ'ya yetişti:

— "Seni Firavun çağırıyor!" dedi.

Mûsâ (a.s.) hemen içeri girdi. Hârun da yanında girdi. Maskara:

— Ben bunu bir kişi sanırdım. Bunlar iki kişiymiş! dedi. Firavun Mûsâ (a.s.)'ın yüzüne baktı. Tanıyıp, bilemedi. Ona:

— "Ne kişisin?" diye sordu. Mûsâ (a.s.):

— "Bu âlemleri yaradan Allahü Teâlâ'nın peygamberiyim!" dedi.

Bu cevabı alınca Firavun onu tanıdı.

Hazret-i Mûsâ'ya şöyle dedi:

"Seni biz çocukken yanımızda büyütmedik mi? Ve nice yıl aramızda ömür sürdün! Sonra bunca işler işledin. Benim nimetimin hakkını bilmedin. En sonunda bana küfrân-ı nimet edenlerden oldun." (Şuarâ sûresi, âyet: 18-19)

Firavun onu tanıdığını şu sözleri ile de bildirdi:

— Sen o Kıptiyi haksız yere öldürdün. Ben seni onun yerine öldürmek için aradım. Sen kaçmıştın. Bulunmadın! Sen o kişi değil misin? dedi. Mûsâ (a.s.) Hazretleri, şu cevabı verdi:

"Evet, o kişi bendim. Onu yanlışlıkla öldürmüştüm cahillerdendim." (Şuarâ sûresi, âyet: 20)

Ve sonra şu itirazda bulundu:

— "Yanlışlıkla adam öldürenlere kısas gerekmez. Sen ise beni zulm ile onun yerine öldürmek istedin!" dedi.

Allahü Teâlâ Kur'ân'da Hazret-i Mûsâ'nın kendisini savunmasını şöyle bildiriyor:

"Çünkü ben sizden korktuğum için kaçtım. En sonunda Allahü Teâlâ bana hikmet verdi. Beni bir peygamber olarak sana gönderdi." (Şuarâ sûresi, âyet: 21)

Firavun o zaman şöyle sordu:

"Âlemlerin Rabbi de kimdir?" (Şuarâ sûresi, âyet: 23)

Mûsâ (a.s.) da dedi ki:

"O Allahtır ki, bu yerin ve göğün, hem de yerle gök arasında ne varsa hepsinin Yaratanı'dır." (Şuarâ sûresi, âyet: 24)

Firavun o zaman yanında bulunan ulularına, beylerine dönüp şöyle sordu:

"Bunun söylediklerini duydunuz mu? dedi. Neler söylüyor bu?" (Şuarâ sûresi, âyet: 22)

Mûsâ (a.s.) sözlerini yine şöyle sürdürdü:

"Beni o Allah size gönderdi ki babalarımızın, dedelerimizin Allah'ıdır." (Şuarâ sûresi, âyet: 26)

Firavun da orada oturanlara şöyle dedi:

"Mûsâ'nın Allah dediği, peygamber diye bir deliyi göndermiş!" (Şuarâ sûresi, âyet: 27)

Firavun böylece Hazret-i Mûsâ'nın sözlerini maskaralığa tuttu. O zaman Mûsâ (a.s.) da:

"Eğer aklınız varsa bilin ki beni gönderen doğu ile batının Rabbidir! dedi." (Şuarâ sûresi, âyet: 30)

Firavun, sonra Mûsâ (a.s.)'a şunları söyledi:

"Senin aklın gitmiş! Ne söylediğini bilmiyorsun. Sen var, bu sözleri söyleme. Eğer benden başka bir Tanrıya tapayım dersen,

seni uslanıncaya kadar zindanda yatırırım." (Şuarâ sûresi, âyet: 29)

Mûsâ (a.s.):

— Eğer peygamberliğime apaçık bir alâmette göstersem, inanmaz mısın? dedi. Firavun:

— "Eğer gerçeksen göster! dedi. O zaman Mûsâ (a.s.) elindeki asayı yere bıraktı. Allahü Teâlâ'nın emri ile çatallı değneği büyük bir yılan oldu. Ağzını açtı. Firavun'un tahtına yürüdü. Rivayet edici der ki; "Yılan bir dudağını Firavun'un tahtının aşağısına koydu. Ve bir dudağını da Firavun'un sarayının penceresine dayadı. Firavun'u tahtı ile, sarayı ile yutmak istedi. Oturan beylerin çoğu kalkıp kaçtılar. Firavun korktu. Kendisini tahtından aşağıya attı. O tahtın altına girdi. Firavun hemen karın ağrısına tutuldu. Tamam bir hafta karnı ağrıdı, durdu.

"Şimdi Firavun'a ne için Tanrı denilmesinin aslını anlatalım. Onun aslı şuydu: Firavun durmadan yer, içerdi. Haftada bir kez ayakyoluna çıkardı. Bu işten dolayı aklına şu düşünce gelerek dedi ki: «Eğer ben de Âdemoğlu olsaydım, bunlar gibi her vakit ayakyoluna varırdım. Bundan anlaşılıyor ki ben onlardan değilim. Onların tanrısıyım!»"

Yılandan korkup tahtının ayakları dibine kaçan Firavun Hazret-i Mûsâ'ya bağırıp:

— "Yâ Mûsâ! Bizi bu ejderhânın elinden kurtar!" ne dersen sana inanalım. Emrine baş eğelim!" dedi. Firavun böyle deyince, Mûsâ (a.s.) ileri yürüdü. Yılanı boğazından yakaladı. Ejderha bayağı bir asâ oldu. Firavun tahtının altından çıktı. Yerine çıkıp oturdu. Kaçan beylerde yerlerine geldiler. Sonra Mûsâ (a.s.) elini koltuğuna soktu. Yine çıkardı. Elinden bir nur yayıldı ki oturanların gözleri kamaştı. O nura bakamadılar. Firavun'un karşısında oturan bu beylere:

"Bu usta bir câdı olmuş. Sizi cadılıkla bu ilden sürmek istiyor. Ne danışık edersiniz? Bu yolda ne yaparsınız? Ne gibi tetbirde bulunursunuz? dedi." (Şuarâ sûresi, âyet: 34-35)

Onlar da:

— Senin memleketinde olan sihirbazlardan daha usta dünyada hiç bir sihirbaz yoktur. Madem ki bunun dâvası sihirbazlıkladır. Sen bundan ve kendisinden mühlet iste. Adamlar gönder. Mısır'da ne kadar sihirbaz varsa katında toplansınlar. Sihirbazlıkta bu kişiye üstün gelsinler. Ve bunları dünyaya rezil etsinler! dediler. Onlar böyle deyince Firavun:

— "Yâ Mûsâ! Bugün gidin! Sâkin olun. Bizde düşünelim" dedi.

Hazret-i Mûsâ, yine geri döndü. Kardeşi Hârun (a.s.) ile eve gittiler. Çok kişiler ona iman getirdi. Hak dinine girdiler. Mûsâ (a.s.) halkı Allahü Teâlâ'ya çağırdı. Firavundan yasakladı. Firavun bunları işitti. Hiç tınmadı. İllere adam gönderdi. Ne kadar büyücü kişi varsa çağırdılar. Bu hikâyeyi anlatanlar:

— "Firavun'un katına o vakit 15.000 sihirbaz toplandı! demiştir. Başka bir anlatmaya göre 3.000 usta sihirci toplanmıştır."

Firavun onlara:

— "Aranızdan yetmiş sihirbaz seçilsin!" dedi. 70 cadı seçildi. Hepsi "Cadılık ilminde bunlardan usta kimse yoktur!" diye söz birliği ettiler. O 70 sihirbazdan da 4 büyük sihirci seçildi. Birisinin adı **Şarbun**, birinin adı **Garûn**, birisinin adı **Tazcil**, sonuncusunun da adı **Mûsayfi** idi. Bunlar sihir bilgisinde son dereceye ermiş kimselerdi. Firavun bu dört kişiyi katına çağırdı:

— "Bize usta sihirciler gerektir ki, Mûsâ'ya üstün gelsinler!" dedi. Onlarda:

— "Mûsâ, sihrini ne yolda gösterir?" diye sordular. O da:

— "Bir değneği yılan yapar!" dedi. Onlar:

— "Sihirbazlıkta bundan kolay ne var? Fakat biz ona türlü sanatlar gösterelim ki başını ağrıtsın ve peygamberlik davasını unutsun!" dediler. Firavun bu sözlerle şâd oldu. Sevindi. Sonra o cadılar şöyle dediler:

"Eğer Mûsâ'yı yenersek, bize bir ücret var mıdır?" (Şuarâ sûresi, âyet: 41)

Firavun da:

— "Elbette! dedi. Eğer onu yenebilirseniz, benim katımda sizden daha yakın kimse olamaz." dedi. Cadılar sevindiler. Şaduman oldular. Sonra Firavun Hazret-i Mûsâ'yı çağırttı. Ona:

— "İşte bu oturanlar da senin gibi sihirbazdırlar. Senden de ustadırlar. Seninle sihir yarışı yapsınlar. Eğer sen bunları yenersen hoş olur. Aksine bunlar seni yenerse seninle konuşabilir, söyleşiriz!" dedi. Mûsâ (a.s.):

— "Onlar ne zaman sihirlerini gösterirler?" diye sordu. Firavun da:

"Buluşmanız bayram günü ve halkın bir araya geldiği kuşluk vakti olsun! dedi." (Tâ-hâ sûresi, âyet: 59)

Firavun'un bir şenlik günü vardı ki, bütün Mısır halkı o gün bir yerde toplanırdı. Hazret-i Mûsâ, yarışma gününü öğrenince Firavun'un yanından çıktı. Sihirbazlarla gitti, konuştu. Firavun ırakta bunları gördü. Onları, dine çağırdığını ve sihirbazlıktan yasakladığını anladı. Gerçekten Mûsâ onlara şöyle diyordu:

"Yazıklar olsun size! Allahü Teâlâ'ya iftira etmeyin. Yalan söylemeyin. Benki peygamberim, hak söylüyorum ki Hakk Teâlâ size azap etmesin. Allah'a karşı yalan uyduran ziyana uğramıştır." (Tâ-hâ sûresi, âyet: 61)

O zaman Mısırlı sihirbazlar da Hazret-i Mûsâ'ya şöyle dediler:

— Ey Mûsâ! Biz sihirbazlık gösterelim ki sen Firavun'a üstün gelesin. Eğer sen zafer kazanırsan, biz de o zaman senin dinine gireriz.

Böylece, Mûsâ (a.s.) döndü, evine geldi. Büyücüler iplerini, ağaçlarını topladılar. Ağaçların içini oydular. Civa doldurdular. İpleri bağlayıp göz boyacılığı yaptılar. Ağaçları toprağa diktiler. Meramları, bu ağaçları birer yılan göstermekti.

"Tefsir kitaplarında şöyle denilmiştir ki; Büyücüler 100 yük ağaç ve ip topladılar. Ve sözü edilen bayram günü geldi. Firavun, emretti. Bütün tellallar bağırdılar. Mısır ülkesinde olanları, o gün bayram yerine çağırdılar." Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Büyücüler halk toplansın. Biz o sihirbaza üstün geliriz! dediler. Halk bayram için toplanmazken, o gün hep oraya geldiler." (Şuarâ sûresi, âyet: 40-41)

Allah'ın lânetlediği Firavun da emir verdi. Tahtını saraydan dışarı çıkardılar. Çadırını tahtın üstüne sağlamca kurdular. Dibâdan ve ipekten hiç öyle bir ziynetli çadır yoktur. Firavun tahtına çıktı, oturdu. Vaktâ ki halk geldi, toplandı. Mûsâ (a.s.) da geldi. Büyücüler de büyülerini derlediler. Hazırladılar. Yerlerini aldılar ve şöyle dediler:

— "Önce sen mi asanı bırakırsın? Yoksa biz mi büyülerimizi bırakalım?" dediler. Hazret-i Mûsâ:

— Hayır! Önce siz büyülerinizi bırakın! dedi. Onlar da o yüz yük ağacı ve ipleri yere bıraktılar. Öyle ki o ağaçlar ve ipler halkın gözüne yılanlar şeklinde göründü, yürüyorlar, halktan yana kımıldıyorlardı. Sihirbazlar öyle büyücülük gösterileri yaptılar ki, kimse bunlar gibi cadılık görmemişti. Halk bu gösteriden korktu.

Nitekim Hakk Teâlâ şöyle buyurur:

"Sihirbazlar hünerlerini ortaya koyunca, insanların gözlerini büyülediler. Onları korkuttular. Büyük bir sihir gösterisi yaptılar." (Araf sûresi, âyet: 116)

O şeye ki Allahü Teâlâ (Büyük) derse, düşün ki o şey ne kadar uludur. Seyirciler de Firavun'un ululuğuna, galip olmasına ant içtiler. Bütün halk o yılanlardan korktu. Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Halka, bütün o ipler, o ağaç dalları yılan olmuşta kendilerine doğru koşuyormuş ve onları yutacakmış zannını verdi." (Tâ-hâ sûresi, âyet: 66)

Mûsâ (a.s.) büyücülerin bu yolda sihrini görünce korktu. Allahü Teâlâ da ona şöyle buyurdu:

"Yâ Mûsâ! Korkma. Sen onlara karşı zafer kazanacaksın. Fırsat senindir." (Tâ-hâ sûresi, âyet: 68)

Ehl-i zâhir, Mûsâ (a.s.)'ın bu yolda korktuğunu ayıplamışlardır. Ve Mûsâ (a.s.)'ın kendisi büyünün bâtıl ve yalnız hayal olduğunu biliyordu, ondan korkmanın ne mânâsı vardı? dediler. Eğer: "Hazret-i Mûsâ kendi nefsine zarar gelmesinden korkmadı –belki sihirbazların büyülerinin ululuğunu gördü– bütün o halka saldırıp onların üzerine hücum etmesinden korktu" derlerse, bu da Hazret-i Mûsâ'nın hakkında uygun bir düşünce değildir. Bu işin gerçeği şudur ki, Hazret-i Mûsâ'nın korktuğu o kavmin cahilliğiydi. Büyücülerin o suretle ipi ve

ağaçları ejderha gösterdiklerini görünce, Hazret-i Mûsâ'nın yapacağı gösteriyi sihirbazlık sanacaklarından korktu. Sihirbazların yaptıklarıyle kıyaslayıp kendisine inanılmayacağını sandı. Kendisini de halkın sihirbaz sanacağından korktu. Mûsâ (a.s.)'ın korkusu bu mânâdaydı. Çünkü Mısır halkı cahildi. Mûcize nedir? Büyü nedir? Bunu ayırt edemezlerdi. İşte korkusu bunlardan ötürüydü.

Hakk Teâlâ, Mûsâ'ya o zaman şöyle buyurdu:

"Ey Mûsâ! Sağ elindeki asâyı yere bırak, tâ onların yaptıkları büyüleri yutsun. Onların sihrini bozsun." (Tâ-hâ sûresi, âyet: 69)

Hazret-i Mûsâ da asâyı elinden bıraktı. Allahü Teâlâ'nın emriyle o asâ bir büyük yılan oldu. O büyücülerin yılanlarından daha büyüktü. Kuyruğunu yere vurdu, yer yarıldı. Sonra kuyruk Firavun'un çadırına dolandı. Ağzını açtı. O sihirbazların yılan ve ejderhalarını (ipleri ve ağaçlarını) yuttu. Öyle ki ortada bir şey kalmadı.

Bu hali Kur'ân-ı Azîmüşşân şöyle bildirir:

"Hak ortaya çıktı, onların işledikleri bâtıl oldu, boşa çıktı. Büyücülerin hepsi yenildi. Sihirbazların hepsi Mûsâ (a.s.)'a iltica ettiler. Hakk Teâlâ'ya secde kıldılar." (Araf sûresi, âyet: 118-120)

Cadıların, hepsi yenik düşmüştü. Kâfirler hor ve hakir oldular. Ve geri döndüler.

Sihirbazların da hepsi:

— "Biz Âlemlerin Rabbine iman getirdik! Mûsâ'nın ve Hârun'un ibadet kıldığı Rabbe taptık. Firavun'dan ve dininden vaz geçtik!" dediler. O büyücülerin hepsi imana gelip hak dine girdiler. Eğer denilirse ki:

— *"Mûsâ (a.s.)'ın gösterdiği mûcize, zâhirde o sihircilerin büyüsüne benziyordu. Hatta kalan kişiler onu sihirden ayrı seçmediler. Hemen onu da sihirbazlık sandılar. Hikmet neydi ki Hazret-i Mûsâ'nın işini o büyücüler bilemediler. Hazret-i Mûsâ'ya iman getirdiler? Bunu neden ötürü cadılar bildi de başka kişiler bilemediler?"*

Bu sorulara cevap şudur ki, bu cadılığın aslı şudur: Bir kişi sihirbazlık edip halkın gözüne bir şeyi başka türlü gösterse, âdetçe o sihirbaz o işten vaz geçer gibi yine o şey aslına döner. Cadılar bâtıl

olur. İp ise ip olur, her neyse önceki halini alır. Çünkü sihirbazlığın gerçeği yoktur. Sanatında gayet usta olan sihirbazların büyüsüne kırk gün oluncaya kadar hükmü uzar, kırk günden sonra o büyülenmiş şey yine eski haline döner. Hatta öyle zaman olur ki bir taş parçası altın olarak gösterilir. O altın birkaç gün sonra yine taş halinde görülür. Kimse Hakk Teâlâ'nın yarattığı şeyi bir halden bir hale değiştiremez. Bu şey ehli yanında bilinir. Büyünün aslını bilmeyenler bundan gafildirler. Mûsâ (a.s.) asâsı bütün oradaki halkın gözüne koskoca bir yılan görünmüştü. Ve o sihirbazların ipleri de o alanda yayılıp kalacak. Fakat ejderha yine asâ haline gelmiş, ipleri ve ağaçları yuttuktan sonra yerlerine birşey, bir iz kalmamıştı. Büyücülerde o zaman Mûsâ (a.s.)'ın işinin sihirbazlık olmadığını anladılar. Onun Hak peygamber olduğu da bilinince, hepsi Mûsâ (a.s.)'a iman getirdiler. Onların imana geldiğini gören Firavun:

"Siz benden izinsiz ona iman mı getirdiniz? Anlaşıldı ki, o sizin ulu kişinizdir ki büyüyü size o öğretmiştir! dedi." (Şuara sûresi, âyet: 49)

Sonra da kuşkusunu, korkusunu şöyle açıkladı:

— "Onunla işbirliği içindesiniz. Halkın arasına girip şimdi onun için iman getirdiniz ki halkı şüpheye düşürmek istiyorsunuz. Dileğiniz halkımın bana olan inançlarını gidermek, yok etmektir. Tâ ki varıp Mûsâ'nın Rabbine iman getirsinler. Bu bir fitnedir ki şehrin içine soktunuz. Meramınız şehir halkını yerlerinden sürmektir. Onlara sizin hâkim olmanızdır."

Sonra Mûsâ (a.s.) da o sihirbazlara şu öğütte bulundu:

— Siz, bu kötü, işe yaramaz şeylere istiğfar edin! Şimdiden sonra büyü işleriyle uğraşmayın!

Bu sözleri Firavun' da işitti. Sihirbazların önceden Mûsâ (a.s.) ile sözleştiklerini sandı. Onlara:

— "Mademki bu işi birlikte ettiniz, ben de sizin ellerinzi, ayaklarınızı kestireyim. Sonra da sizi boğazınızdan astırayım!" dedi. Onlar da:

"Bizi öldürsen de ne zarar? En sonra ölsek gerek. Böyle ölümle de şehit oluruz! dediler." (Şuara sûresi, âyet: 50)

Sonra da şunları söylediler:

"Biz tamah ederiz ki Allahü Teâlâ bizim işlediğimiz günahları da bağışlasın. Suçlarımızı da affeylesin. Mûsâ'ya ilk önce iman getirenler biz olalım." (Şuara sûresi, âyet: 51)

Firavun da onlara:

— "Mûsâ sizi azdırdı. Kanınıza girdi. Gelin girmeyin kanınıza! Önceki dininizden dönmeyin. Yine bana iman getirin!" dedi. Onlarda şöyle dediler:

"Biz bu apaçık mûcizelerden sonra mümkün müdür ki, Hakk Teâlâ'yı bırakıp bâtıla bağlanalım? Sen her nice hükmedebilirsen hükmet. Elinden ne gelirse işle. Senin bize hükmün ancak bu dünyada geçer. Bu dünya fanidir. Ölünce senin elinden kurtuluruz. Ahiret evi bâkidir, kalıcıdır." (Tâ-hâ sûresi, âyet: 72-73)

Sonra kesin olarak Firavun'a son sözlerini bildirdiler:

— İnancımız doğru yol üzerinde sağlamlaştı. Sen elinden geleni yap. Şimdiden sonra hüküm yüce Allah'ındır.

Firavun ne kadar çalıştı ise de, onları inançlarından döndüremedi. Buyruk saldı. Onların ellerini, ayaklarını, halkın içinde gözleri önünde kestirtti. Sonra da herbirini boğazlarından astırdı. Onlar asılırken Hakk Teâlâ'ya yakarıp son sözleri şu oldu:

"Yâ ilâhî! Bize sabır ver! Bizi müslüman olarak öldür!" (Âraf sûresi, âyet: 126)

Ve bu sözleri söyleyerek şehit oldular. Ey aziz! Sen Hakk Teâlâ'nın inayetini gör ki sabah vaktinde kâfirler, akşam vaktinde şehadet rütbesine erdiler. (Allah onlara rahmet eylesin!)

FİRAVUN'UN KIZININ SÜSLEYİCİSİ KADIN İLE ÂSİYE HÂTUN'UN HİKÂYESİ

Bu söz, Firavun'un kızının süsleyicisinin ve Âsiye Cenaplarının kıssalarını açıklar. O zaman Firavun'un kızının bir süsleyici kadını vardı. Kızın saçlarını tarar, yüzüne, endâmına güzellik verirdi. Buradaki anlamı, hizmetçisi demektir. O kadın hizmetçi, Firavun'un kızı-

nın her türlü hizmetini yapardı. Ama Hazret-i Mûsâ'ya iman getirmiş bir kadındı. Fakat bunu kimse bilmiyordu. Bir gün bu güzellik bezeyici kadın, Firavun'un kızının saçlarını tararken elinden tarağı düşürdü. Yere eğildi. Tarağı almak isterken besmele çekti. Allah'ın adını andı. Firavun'un kızı:

— Bu, andığın ad kimin adıdır? diye sordu. Bu anışın ne faydası var? diye sordu. Kadın:

— Bu ad, padişahlar padişahının adıdır ki, Firavun'a hükümdarlığı O vermiştir. Bütün varlıkları yaratan O'dur.

Firavun'un kızına bu sözler çok katı geldi. Gitti, babasına haber verdi. Firavun da o kadını çağırdı. Bu sözün ne olduğunu sorduğu zaman kadın, kıza söylediği sözleri söyledi. Alçak hükümdar buyruk verdi, kadıncağızı demir çivilerle mıhlattı. Başına ateşte kızgınlaştırılmış tas geçirtti. Ama kadıncağız sabretti. Dininden dönmedi. Fırın yaktılar. Üç aylık bir çocuğu vardı. Kadının gözleri önünde fırına attılar. Hakk Teâlâ'nın kudretiyle masûm yavrucak ateş içinde:

— "Ey anacığım! Sakın dininden dönme! Sabret. Gerçekten ben Hakk Teâlâ'ya kavuşuyorum. Rızasına erişmekteyim. Cennetle senin aranda bir adımdan fazla bir ıraklık yoktur!" dedi.

Çok kişiler zavallı masumun bu kerametini görünce, Mûsâ (a.s.)'a iman getirdiler. Anacığı da ruhunu teslim etti. (Allahü Teâlâ ona rahmet eylesin!)

Firavun, kızının bu hizmetçisine böyle eziyetler ederken karısı Asiye hatun, Firavun'un katına geldi. Kadını öldürtmedi. Firavun, Âsiye'de de iman alâmeti görünce:

— "Âsiye de delirmiştir!" dedi. Âsiye Hatun da:

— "Ey Firavun! dedi asıl deli olan sensin. Kendini, bu kadar âcizken Rab sanıyorsun:

Diyerek imanını açıkladı. Firavun, Âsiye'nin anasını çağırdı. Ona:

— "Kızın delirmiş, onu ilâçla. Eğer Mûsâ dininden dönmezse, ona öyle bir iş ederim ki, bütün âleme ibret olur!" dedi.

Ama hiç bir şekilde Âsiye hatunu dininden döndüremedi. Dört çiviyle vücudunu mıhladı. Can verinceye kadar ona cefada bulundu. Bu işkenceler yapılıyordu ki, Mûsâ (a.s.) oradan geçiyordu. Asiye Hatun, Mûsâ (a.s.)'a parmaklarıyla işaretlerde bulundu. Firavun'dan çektiği azabı bildirdi. Mûsâ (a.s.) dua etti. Hakk Teâlâ Âsiye'nin çektiği o azapları giderdi. Şâd olarak, sevinerek yüce Cennetin yolunu tuttu. (Allah ona rahmet eyleye!) Firavun, kızının sözüyle kadınla Âsiye hatunu şehit ettikten sonra hor ve zelil oldu.

Şehre gelip sarayına gizlendi. Sarayın kapısını sağlamlaştırdı. Tam kırk gün dışarı çıkmadı. Kimsenin de saraya girmesine izin vermedi. Bütün halk Mûsâ (a.s.)'a yüz tuttular. İsrailoğulları ise bölüm bölüm imana geldiler. Mûsâ (a.s.)'ın günden güne ümmeti arttı. Firavun utançlığından sarayından dışarı çıkamadı.

Böylece Mûsâ ile Hârun (a.s.)'lar, onu dine davet için kapısına geldiler. Ama, saraya girmelerine izin verilmedi, yine geri döndüler. Bu gelip gitmeleri ve zamanlar tam yirmi yıl sürdü. Hazret-i Mûsâ o kavmın arasında kaldı. Onları Hakk Teâlâ'ya çağırdı. Her gün Firavun'un kızgınlığı da artar, taşkınlaşırdı. Tasasından ne yapacağını bilemiyordu. En sonunda:

— Benim Mûsâ ile işim yoktur. Ne yapabilirse yapsın! Ben kendim göğe çıkmayınca, Mûsâ'nın Rabbini görmeyince ve onunla işimiz bir yana atılmayınca Mûsâ'ya bir şey diyemem!" dedi. Sonra başbakanı Hâman'a şunları söyledi:

"Ey Hâmân! Benim için en yüksek bir köşk yap. O köşkün üstüne bir kule dik. Öyle ki yüksekliği göğe yaklaşsın. Eğer ondan yukarı yol bulursam, Mûsâ'nın Rabbine müttali olurum. Ben onu yalancı, kâzib sanıyorum." (Mü'min sûresi, âyet: 36-37)

Ve Firavun hâlâ:

— "Yer'de olsun, gök'te olsun benden başka tanrı yoktur!" diyordu. Baş vezir Hâmân kiremit pişirtti. Kireç yaktırdı. İki yıl çalıştı. Yüksek bir köşk yaptırdı ki, onun eşini yapmanın yolu yoktu. Denilir ki kiremit pişirmek işi o Hâmân'dan kaldı. Sonra Firavun hazırlandı. O yüksek kuleye çıktı. Yine bir rivayete göre o kuleden yukarı göğe ok attı. O ok Hakk Teâlâ'nın buyruğu ile kana bulaştı.

— Mûsâ'nın Rabbini öldürdüm! dedi. Lâkin bu haber doğru değildir. Çünkü bu işi Nemrûd yapmıştır. Ki bir akbabanın sırtına binmiş, göğe çıkıp ok atmıştır. Gerçek söylenti şudur ki, Firavun kulenin üzerine çıkmıştır. Göğe baktı. Baktı. Yeryüzünden gök nasıl görünüyorsa kulenin başından da öyle görünüyordu. O bu kadar yüksek bir yapı yaptığı halde göğe hiç yaklaşamadı.

— "Gökte de yokmuş. İşte yer'in de, gök'ünde tanrısı benim! Benden başkası değildir!" dedi.

Bundan sonra da Mûsâ ve Hârun her gün Firavun'un sarayının kapısına geldiler. Onu din yoluna çağırdılar. Ve her yılda Firavun'a ve kavmine bir türlü alâmet gösterdiler. Bunlar dokuz türlü mûcize ve alâmetti. Yumuşaklıkla, iyi ve güzel sözlerle Firavun'u Allah yoluna, imana çağırdılar. Firavun'un azgınlığı her yıl arttı. Hiç insafa gelmedi.

Nitekim Hakk Teâlâ şöyle buyurmuştur:

"Biz gerçekten Mûsâ'ya dokuz (mûcize) âyet verdik." (İsrâ sûresi, âyet: 101)

Mûsâ (a.s.) her âyeti gösterdikçe, Firavun ona şöyle yakarırdı:

"Ey Mûsâ! Bu belayı ve zahmeti bizim üzerimizden kaldırırsan sana iman getirelim. İsrâiloğullarını sana ısmarlayalım." (Âraf sûresi, âyet: 134)

Mûsâ (a.s.) da hemen dua ederdi. Bu yolda Cenâb-ı Hakk şöyle buyuruyor:

"Mûsâ dua edince biz o zahmeti onların üzerlerinden atardık. Fakat onlar antlarını bozarlardı. Küfürlerini bırakıp imana gelmezlerdi." (Âraf sûresi, âyet: 135)

Hazret-i Mûsâ'nın gösterdiği her alâmet biribirinden artıktı.

Nitekim Kur'ân şöyle buyurmuştur:

"Her mûcizeyi ki biz onlara gösterdik, öncekinden daha uluydu o! İnsafa gelsinler, hak yoluna girsinler diye istedik. Onları azapta tutardık. Vakti gelince küfürden dönerdik." (Zuhrûf sûresi, âyet: 48)

Bu dokuz mûcizenin birincisi; **Asa** idi.

İkincisi; **Beyaz el**'di.

Üçüncüsü; **Kıtlık**'tı.

Nitekim bu kıtlığı Allahü Teâlâ Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle açıklamıştır:

"Biz Firavun'un ev halkını kıtlıkta tuttuk. Mallarını ve yemişlerini eksilttik." (Âraf sûresi, âyet: 130)

Şöyle rivayet edilir ki, kıtlık üç yıl sürmüştü. Göklerden yere yağmur yağmadı. Toprak hiç bir mahsul vermedi. Hiç bir yemiş olmadı. Çok kişilerde açlıktan öldüler. Ve sonunda:

— Bu başımıza gelen yokluklar kıtlıkların hepsi de Mûsâ'nın uğursuzluğundandır. O bizim aramızda oldukça üstümüzden bu gibi belâlar eksik olmaz! Çaresi de hemen Mûsâ'yı öldürmektir! dediler. Ve hiç bir kişi de:

— "Mûsâ öldürülmesin!" demedi. Hepsi de öldürülmesini uygun gördüler. Mûsâ (a.s.) için sandık yapan dülger, ki hak dinine girmişti ve dinini gizler, saklardı, kimseye bir şey söylemezdi. O kişilerin Mûsâ (a.s.)'ı öldürmeğe niyetlendiklerini görünce dinini açıkladı. Ve şöyle dedi:

"Siz, benim rabbim Allah'tır, diyen bir kişiyi mi öldüreceksiniz? Oysa o size Rabbi Teâlâ'dan apaçık delillerle gelmiştir." (Mü'min sûresi, âyet: 28)

Sonra da sözlerini şöyle sürdürdü:

— Mûsâ'nın dediğine inanmazsanız üstünüze azap inmesinden korkunuz. Hepiniz helâk olacaksınız! dedi. O insanları açıkca dine çağırdı.

Hakk Teâlâ o kişiyi muhafaza eder, saklar. Ona hiç bir şey söylüyemezlerdi. Çünkü Firavun halkının dileği, İsrailoğulları duymadan Mûsâ (a.s.)'ı öldürmekti. Çünkü İsrailoğulları çok geniş bir millet, bir kavimdi. Onlar, Mısırlıların elinde güçsüzde kalmış olsalar, ihtiyatlı bulunmaları yok değildi. Bundan ötürü Mısırlılar:

— "İsrailoğulları içinde Mûsâ'ya yardım edecek kişi bulunabilir! Fitne de doğabilir!" diye korkuyorlardı. Bundan ötürü de, Mûsâ (a.s.)'ı öldürmek tedbirinden vaz geçmişlerdi."

Ama kıtlık azabı, Firavun halkını üç yıl kemirdi. En sonunda çaresiz kaldılar. Firavun Mûsâ (a.s.)'a yalvardı. O da dua etti. O kıtlık Mısır'ın üzerinden sıyrıldı, gitti. O yıl büyük bolluk oldu. Çok nimetler elde edildi. Buğdaylar tarlaları doldurdu. Ürünlerini çuvallara doldurup, götürdüler. Hazret-i Mûsâ insafa geleceklerini, Allah'ın dinine kendilerini teslim edeceklerini umardı. Fakat hiç bir Mısır yerlisi imana gelmedi. Ve ertesi yıl Tufan geldi. Nitekim Kur'ân şöyle buyurur:

"Biz onların üzerine Tûfan gönderdik. Çekirge gönderdik. Bereketsizlik yağdırdık. Gökten kurbağaları yağmur yerine indirdik. Kan yolladık. Hiç insafa gelmediler ve inançlarını değiştirmediler. Allah'ın birliğine teslim olmadılar. O kavm o kadar mücrim bir milletti." (Araf sûresi, âyet: 133)

O zaman o kavmin üstüne tufan yağdı. O kadar yağmurlar yağdı ki, yıkılmadık ev kalmadı. Her yer suya boğuldu. Mısırlılar yok olacaklarını görünce, Hazret-i Mûsâ'dan yardım şefaat dilendiler:

— "Yâ Mûsâ! Bu âfeti bizim üstümüzden gider. Bugün Hak dine girelim!" dediler. Mûsâ (a.s.) duada bulundu. Yağmur durdu. Biriken sular aktı. Nil ırmağına döküldü. Yine ekinler ekildi, buğdaylar yerden fışkırdı. Mısırlılar da:

— "İşte azaptan kurtulduk!" dediler. Yine hak dine teslim olmadılar.

— "Yağmurdan ne ziyanımız oldu? Ekinlerimiz de yek oldu, daha bollaştı!" dediler. Ama ertesi yıl gelince, Hakk Teâlâ onlara yine çekirge âfetini başlarına sardı. Yine geldiler. Mûsâ (a.s.)'a yalvarıp, yakardılar:

— "Bu âfeti de üstümüzden gider, yâ Mûsâ! Bugünden itibaren sana inanalım!" dediler. Mûsâ (a.s.) yine dua etti. Hakk Teâlâ'nın buyruğu ile o çekirgeler yine kırıldı.

Mısırlılar:

— "Bize bu çekirge yemeği bir yıl boyunca yeter!" dediler. O çekirgeleri topladılar. Damlara doldurdular. Azıklandılar. Ama yine de imana gelmediler. Ertesi yıl yine ekinler ekildi. Tamam büyüyüp başak tutunca, Hakk Teâlâ onlara bir haşere, bir bit yağdırdı. O bit, o haşere öyle bir şeydi ki, her nereye konsa konduğu şeyi yok ederdi. Bir

başağın üstüne otursa o ekin başak tutmazdı. Sararır, solardı. Mısırlılar ekinlerinin yine helâke vardığını görünce yüz vurup yine Mûsâ (a.s.)'a yalvardılar:

— "Bu sefer de bu belayı gider, artık sana muhalif olmayalım!" dediler.

Mûsâ (a.s.), yine dua etti, o belâ da savuldu. Ama yine sözlerinde durmadılar. Aradan yine bir yıl geçti. Ertesi yıl olunca kurbağa yağdı. Öyleki Mısır halkının kap kaçakları kurbağa ile doldu. En sonra da halk kurbağa elinden ne yapacaklarını bilemediler. Acizliğin elinden çaresiz kaldılar. Mûsâ (a.s.)'a geldiler, yine yalvardılar. Mûsâ (a.s.) dua etti. Bir yağmur yağdı. Seller aktı. O kurbağalar Nil ırmağına döküldü. Öyle ki Mısır ülkesinde bir tanesi kalmadı. Ama o kâfirler yine:

— Bu kurbağalar sudan çıkmıştı, yine suya gitti! Mûsâ'nın elinden ne gelir? dediler. Hak dinine dönmediler. Kendilerini Allah'a teslim etmediler.

Ertesi yıl gelince, bütün sular kızıl kan oldu. Kap kacaklarındaki sular kana döndü. Su yerine kan içer oldular. Bunca azaplar başlarına geldi. Ama bu azapların hiç birisi İsrailoğullarının başına gelmiyordu. Onlar bu gibi afetlerden uzaktılar. Öyle ki İsrailoğulları, Nil ırmağının kıyısına varsalar, su alsalar, Kıptilerin aldığı su kan olurdu da İsrailoğullarından birisi su alsa, o sarı su olurdu. Yine onlardan birisi tasla su alsa, birazını içse, artanını bir Mısırlıya verse, Kıpti o artık suyu alınca o su kan olurdu.

Böylece Firavun halkı susuzluktan perişan ve zebün oldular. En sonunda, yine Mûsâ (a.s.)'a baş vurdular. Huzuruna geldiler. Yalvardılar, yakardılar:

— "Bize kıyma yâ Mûsâ! Bu afeti de üstümüzden uzaklaştır! Bundan sonra sana iman getirelim!" dediler. Mûsâ (a.s.) onların kendi dinine gireceğini umardı. Hiçte öyle olmadı. O da incindi. Hakk Teâlâ'ya el kaldırdı. Onlara beddua etti. Hârun (a.s.) da "Âmin!" dedi.

Kur'ân-ı Kerîm o duayı şöyle bildirir:

"Yarabbi! Onların mallarını yok et. Taş eyle. Yüreklerini, gönüllerini sıkıştır." (Yûnus sûresi, âyet: 88)

Ve Allahü Teâlâ da şöyle buyurdu:

"İkinizin de duası kabul edildi. Siz yine doğru yolunuzda gidin. Sakın bilmeyenlerin yoluna girmeyin." (Yûnus sûresi, âyet: 89)

Bundan sonra o kâfirlerin akçeleri ve altınları, yiyecekleri buğdaydan ve yemişten, bütün her neleri varsa durduğu yerde taşlaştı. Hatta tavuklarının yumurtaları tavuktan düştüğü gibi taş oluyordu. Mısır halkı bu hali görünce şaşırdılar. Hepsi acz içinde kaldılar. Yüzlerini yine yerlere koyup, Mûsâ (a.s.)'a yalvardılar:

— "Bu belâyıda üstümüzden koğ, deffet! Şimdiden sonra sana itaat edelim!" dediler.

Mûsâ (a.s.) onlara:

— "Siz imana gelecek gibi değilsiniz, ama dileğinizi kabul ettim!" diyerek, yine Hakk Teâlâ Hazretlerine dua etti. Taş olan şeyler hali üzere kaldı. Bundan sonra hiç bir şey taş olmadı.

Şöyle rivayet ederler ki, şimdi de(*) Mısır'da taş olan akçeler, altınlar bulunurmuş ve görülmüştür ki, bu durum herkesi şaşırttı.

Kimileri derler ki; "Bu dokuz alâmet, sihirbazlar davasından önceydi." Ama doğrusu budur ki onlardan sonra olmuştur. Meydana gelen bu dokuz alâmet şunlardır:

Birincisi: Hazret-i Mûsâ'nın asâsıdır.

İkincisi: Mûsâ'nın ellerinin bembeyazlığıdır.

Üçüncüsü: Mısır'daki kıtlıktır.

Dördüncüsü: Mısır'da çıkan tufandır.

Beşincisi: Mısır'ı çekirgeler sarmasıdır.

Altıncısı: Buğdayları bitlerin sarmasıdır.

Yedincisi: Mısır'a gökten kurbağa yağmasıdır.

Sekizincisi: Nil ırmağından alınan suların al kan olmasıdır.

Dokuzuncusu da: Mısır parasının, buğdayının, yemişinin, yenilecek her şeyin taş olmasıdır.

(*) Taberi tarihinin yazıldığı onaltı buçuk asır önce.

Bu alâmetler meydana geldikçe, Mısırlı'ların küfrü ve isyanı da artardı. Hiç bir zaman insaflı olmadılar. Ne vakit bu dokuz alâmetten birisi ortaya çıksa:

— "Firavun bize kızdı!" derlerdi. Gelen afet ortadan kalkınca da:

— "Firavun bizden hoşnut oldu!" derlerdi. Başlarına ne gelirse Firavun'dan gelmiş bilirlerdi. En sonunda Mûsâ (a.s.)'a giderlerdi:

"Bize ne kadar âyet gösterirsende, bizi sihirbazlıkla aldatamazsın! Biz sana iman getirecek değiliz. Yalan sözlerine de inanacak değiliz! dediler." (Araf sûresi, âyet: 132)

Bundan sonra da Firavun'un azgınlığı arttı. Mısır kıptileri İsrailoğullarına azaplarını artırdılar. Çocuklarını kırdılar, çok incittiler. En sonunda İsrailoğulları âciz ve çaresiz kaldılar. Mûsâ (a.s.)'ın katına koştular:

— "Yâ Mûsâ! Sen anadan doğalı beri biz bu Kıptilerin belâsını çekeriz. Senin yüzünden çocuklarımızı kırıp geçirdiler. Kadınlarımıza işkence ettiler. Ve bize gücümüzün yetmediği işleri yüklediler. Her ne belâ olursa, senin için dayandık, umardık ki sen peygamber olunca bu belâdan kurtulacağız. Sen işte şimdi ki peygamber oldun, geldin. Bizim azabımız yine önceki gibidir. Belki de daha arttı. Bu mihnete ne vakte kadar sabredelim? Şimdiden sonra sabra tahammülümüz kalmadı. Bize izin ver, dağılalım, kaçalım. Yahut ta Allah Sübhânehu ve Teâlâ'nın inayeti ile fırsat elde ederiz!" dediler. Mûsâ (a.s.)'a o vakit Hakk Teâlâ tarafından savaş yapmağa veya Mısır'dan kaçmaya izin verilmemişti. Mûsâ (a.s.) İsrailoğullarına öğütler verdi. Vaadlerde bulunarak gönüllerini aldı, hatırlarını hoş kıldı.

Onlara şöyle dedi:

"Umulur ki Rabbiniz düşmanlarınızı helâk eder. Ve Mısır ülkesini size verir." (Araf sûresi, âyet: 129)

Ve yine şu öğüdü verdi:

"Hakk Teâlâ'dan yardım dileyin. Hem de siz, kâfirlerin belâsına sabreyleyin. Yeryüzü Allah'ındır. Kullarından dilediğini ona mirascı kılar." (Araf sûresi, âyet: 128)

Ve öğüdünü şöyle sürdürdü:

— Allahü Teâlâ dünyada âsi kişilere mal ve nimet verdiyse, beylik sundu ise, ahirette iyi kullarına Cennet ve didar verir. En sonunda bu illeri alacak, size verecektir. İvedilik göstermeyin, acele etmeyin! dedi. İsrailoğulları da sabır gösterdiler. Mûsâ (a.s.) kalktı. Firavun'un katına geldi. Çünkü Hakk Teâlâ şöyle buyurmuştur:

"Firavun'a gidin. O gerçekten azdı. Ve gidin onunla yumuşak konuşun. Belki nasihat dinler, ya da Allah'tan korkar." (Tâ-hâ sûresi, âyet: 43-44)

Mûsâ (a.s.) Allahü Teâlâ'nın bu emrine uyarak Firavun'un katına gelmişti. Onunla tatlılıkla konuştu. O vakitlerde ise Firavun yaşlanmıştı. Ama yine dipdiriydi. Ömründen 400 yıl geçmişti. Mûsâ (a.s.) ona şöyle dedi:

— Eğer bana inanmıyorsan, Allahü Teâlâ'dan senin gençleşmeni dileyeyim! Gücün, yemek yemen, içmen, erkeklik gücün eskisi gibi olsun. Daha da 400 yıl yaşayasın.

Firavun bu yumuşak sözlerden hoşlandı.

— "Hele bir düşüneyim!" dedi.

— "Bana sen üç gün izin ver, düşüneyim!" dedi. Firavun başbakanı Hâmân'la konuştu. Ona:

— "Ey Hâmân! dedi. Bana Mûsâ'nın sözleri hoş geldi!" dedi. Hâmân:

— "Yâ Firavun! Sen bu sözü söylerken, hicap duymaz mısın? Bir de Tanrılık taslarsın. Şimdi de ben kulum diyorsun!" diye konuştu. Firavun da fikrinden caydı:

— "Şu Mûsâ'yı mutlaka öldürtmeliyim!" dedi. Ona:

— "Var! Rabbini çağır, tâ ki gelsin, seni benden kurtarsın!" dedi. Ama Firavun onun Allah'ından yine de korkuyordu. O Mısırlı kavmine şöyle diyordu:

"Ben korkuyorum ki, Mûsâ sizin dininizi değiştirir. Veya Mısır topraklarında fesat çıkarır." (Mü'min sûresi, âyet: 36)

Bu korku o kadardı ki, Firavun halkına şunları söyledi:

— "Çünkü hergün O'na uyanlar çoğalıyor. Bizim çocuklarımız

öldürülüyor. Bizi İsrailoğulları maskaraya alıyor. Oysa biz onları yıllardır elimizde tutmakta, işlerimizde kullanmaktayız!"

Böylece Mısırlılar nice yıllar bu işleri doğru görmüşlerdi. Şimdi Mûsâ'yı öldürmek istiyorlar ve onu İsrailoğullarından ayırmak diliyorlardı. Çünkü İsrailoğulları Mûsâ (a.s.)'dan ötürü güçlenmişlerdi, kalabalıklaşmışlar, sayıları artmıştı. Firavun buyrukta bulunarak nil ırmağı kıyısında bir çardak yaptırdı. Pencereler koydurttu. Onların önüne oturdu, her yoldan geçen İsrailli'yi ibrani diliyle yanına çağırdı. Onlara Mûsâ dininden kendi Mısır dinine dönmelerini söylerdi. Ve onlara şöyle derdi:

"Görmüyor musunuz ki Mısır ülkesi benimdir. Ve bu Nil ırmağı topraklarımın altından çıkar. Ve bu nimetler benimdir. Siz bilmelisiniz ki, ben size İsrailoğullarından ve Mûsâ'dan daha hayırlı değil miyim? Ben yüce bir melikim. Mûsâ ise çaresizin biridir. Dili de doğru dürüst konuşmaz. Niçin ona altın bilezikler (Gökten) inmez ki onun sizin gibi kavmi bunları takmazlar? Ya da onunla birlikte melekler gelmez, ona yoldaş, yardımcı ve tanık olmazlar?" (Zuhruf sûresi, âyet: 51-52)

Firavun, bu sözleriyle Mûsâ (a.s.)'ı kavmından nefretle andırmak istedi. Firavun iki yıl o köşkte oturdu. Hazret-i Mûsâ'yı İsrailoğullarından ayırmak için onu öldürmek istedi. İsrailoğullarından hiç bir kişi Firavun'un sözlerini kabul etmedi. Firavun halkı da onu kınadı. Mûsâ'yı niçin öldürmüyor? dediler.

Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurmaktadır:

"Firavun'un kavmından nice ulu kişiler, Firavun'a çıkıştılar. Ve: "Mûsâ'yı niçin öldürmezsin? İsrailoğullarını da yok etmezsin? Neden ötürüdür ki onlardan el çektin?" (Araf sûresi, âyet: 127)

Ve halk suçlamalarını artırarak dediler ki:

— Onlar yeryüzünde fesat çıkarıyorlar, güçleniyorlar. Şimdi o hale geldiler ki bizi maskaraya alıyorlar. Bugün, yarın çocuklarımızı da öldürecekler. Bizim şimdiye kadar onlara ettiğimiz kötülükleri şimdiden sonra onlar bize edecekler. Onlar niçin sana tapmazlar? Seni ve senin mâbudluğunu bir kenara atarlar? Sonra da başka şeye taparlar?

Çünkü o zamanlar Firavun'un kendi putları yoktu. Çünkü o kâfirlerin taptığı putları Firavun ortadan kaldırmıştı:

— Benden başka sizin ilâhınızın olduğunu bilmiyorum! demişti.

Ama tefsir sahipleri Kur'ân-ı Kerîm'in A'raf Sûresi'nin 127'nci âyetini tefsir ederken **"Ve yezereke ve âlihetek"** denilmesinin tefsirinde şöyle demişlerdir:

— "Firavun her ne kadar ilâhlık davasında bulundu ise de hiç kimseyi puta taptıramadı. Tanrı ben'im, bana tapın!" derdi. Ama öküzü severdi. Ne zaman güzel bir öküz görse ona secde ederdi. Halk da:

— "Öküze secde edin!" derdi. Sığıra tapınmaktan kimseyi yasaklamamıştı. Firavun'un öküze karşı olan bu sevgisinden dolayı Mısır halkının çoğu öküze tapardı(*) çok kişiler vardı ki altından ve gümüşten öküz başı biçiminde putlar düzmüşlerdi. Ona taparlardı. Firavun öküz boğazlatmazdı, kutsal sayardı, boğazlayanı da sevmezdi. Halkının; "Seni ve senin mâbutluğunu bir kenara atarlar, başka şeye taparlar" demelerinin mânâsı buydu, dediler.

Mısırlılar:

— "İsrailoğulları öküzleri boğazlıyor!" dediler. O da bu haberi işitince, gayrete düştü.

"Şimdiden sonra onların çocuklarını öldürelim. Kadınlarına ve kendilerine işkence edelim. Biz onlardan üstünüz ve onları kahrediciyiz! dedi." (Araf sûresi, âyet: 127)

Firavun "İsrailoğulları karşı harekete geçerlerse onlarla savaşta bulunalım. Hepsini toptan kıralım. Ve köklerini kazıyalım!" dedi.

İsrailoğullarından kimi kişiler, Firavun halkının bu hazırlıklarından haber aldı. Mûsâ (a.s.) katına geldiler. Ağladılar, feryat ettiler. Mısırlıların elinden şikayette bulundular, inleştiler. İşte o vaktin içinde Mûsâ (a.s.)'a şu vahiy indi:

"Ey Mûsâ! Kullarımı gecenin içinde yola çıkar. Şüphesiz ardınızdan gelinecektir." (Şuara sûresi, âyet: 52)

Bu Allah'ın emri, açıkca "Kadın ve erkekten, büyükten, küçükten kimseyi geride bırakma. Ama öyle Mısır'dan çık ki, Kıptilerden kim-

(*) Bu öküzün adı **"Apis"** idi.

se duymasın. Firavun'un halkından kimse bilmesin. Eğer gittiğiniz duyulursa, ardınıza düşerler sizi kaçmağa bırakmazlar!" demektir.

Hakk Teâlâ'dan bu buyruğu alınca kavmine şöyle dedi:

— Ey İsrailoğulları! Deniz kıyısına gitmeniz gerek. Onlar sizin gittiğinizi duyarlarsa arkanızdan gelirler. Ben Allahü Teâlâ'nın izniyle sizi denizden selâmetle geçiririm. Siz sudan geçince de Allahü Teâlâ Firavun'u kavmı ile birlikte orada helâk eyler. Allahü Teâlâ'nın yüceliği ve yardımı ile Firavun'un zulmünden ve Mısır halkı Kıptilerinin şerrinden kurtuluruz! dedi.

İSRAİLOĞULLARI'NIN MISIR'DAN ÇIKIŞI VE FİRAVUN'UN DENİZDEN GEÇERKEN BOĞULMASI

Bu konumuz, Mûsâ (a.s.)'ın İsrailoğullarını alarak Mısır'dan çıktığını, Firavun'un asilleri ile birlikte boğulup, İsrailoğullarının kurtulduğunu bildirir. Rivayetçiler der ki:

Hak Teâlâ Hazretleri Mûsâ (a.s.)'a:

— "Benim kullarımı al, Mısır'dan gecenin ortasında çıkar!" diye vahiy gönderince, Mûsâ (a.s.) el altından İsrailoğullarını topladı, gün görmüş ihtiyarlarla tedbir kurdu. Onlara:

"Firavun'un zulmünden kurtulmanızın vakti geldi. Hak Teâlâ bana Firavun'u kavmiyle birlikte helâk eyleyeceği vadinde bulundu. Siz de hazırlık görünüz. Gecenin içinde şehirden çıkmak gerekiyor. Şöyle ki, Firavun kavmından hiç kimse bu sırrı bilmesin!" dedi.

İsrailoğulları da birleşerek geceleyin Mısır'dan çıksınlar diye hazırlandılar. Ama çıkamadılar. Bunun üzerinden tam bir ay geçti. Her gece hazırlanıyorlardı. Fakat bir türlü yola çıkamıyorlardı. Bunun üzerinden tam bir ay vakit geçti. Her gece hazırlanılıyor, fakat bir türlü gidilemiyordu. Gitmelerini bir şey engelliyordu. Tedbirleri rast gelmiyordu. En sonunda Hazret-i Mûsâ İsrailoğulları'nın yaşlı kişilerini topladı. Onlara:

— Bu ne şaşılacak haldir? dedi. Ne kadar ki gitmeğe çalışsak, işi-

miz rast gitmiyor. Acaba bunda ne gibi bir hikmet var? dedi. İhtiyar kişiler de:

— "Biz tam Mısır'dan çıkmak hazırlığını görüyoruz. Fakat Allahü Teâlâ tarafından geri bırakılıyoruz. Bu işte şundan ötürü olmalı ki; Yûsuf peygamber dünyadan göçerken çocuklarına ve İsrailoğullarına şu vasiyette bulunmuştu:

— Mısır'dan çıktığınız vakit kabrimi açınız. Tabutumu da yanınıza alınız. Birlikte gidiniz! Kudüs'e götürünüz. Yâkub, İbrahim ve İshak (a.s.)'ların yanına gömünüz! demişti. Belki geri kalışımız bundan ötürüdür! dediler. Mûsâ (a.s.) onlara:

— O tabutun nerede olduğunu biliyor musunuz? diye sordu. Onlarda:

— "Bilmiyoruz!" dediler. Bu, bilinmeyiş Mısırlı Kıptilerden bir kadının bulunmasına kadar uzadı. Bu kadının adı Namûşân kızı idi. Her ne kadar Firavun halkındandı, ama Mûsâ (a.s.)'a iman getirip onun dinine girmişti. Zaten Firavun halkından iki kişi Hazret-i Mûsâ'ya iman getirmişti. Birisi bu kadındı. Ötekisi de bebek Mûsâ'ya sandık hazırlayan dülgerdi. Bu kadın:

— Ben Yûsuf'un kabrini biliyorum! Size göstereyim! Ama sizinle iki şartım var. Şartlarımı kabul etmelisiniz. Birisi, siz Mısır'dan giderken beni de alıp gitmelisiniz. İkincisi de, şudur ki: Ey Mûsâ! Hak Teâlâ'dan dile, bana Cennetini ihsan buyursun. Beni Cehennem azabından kurtarsın! dedi.

Mûsâ (a.s.) da:

— "Ey hatun! Dileğinin ikisini kabul ettim." dedi. Kadın o zaman:

— "Yûsuf (a.s.)'ın kabri nil ırmağının içinde filan yerdedir!" dedi. Mûsâ (a.s.) da kadının dediği yere vardı. Hak Teâlâ'dan dilek diledi. Nil ırmağı açılıp yayıldı. Yûsuf (a.s.)'ın tabutu göründü. O da tabutu oradan aldı. Kıyıya çıkardı. Bu tabut ak mermerden yapılmıştı, dümdüzdü. Ekliliği belli olmuyordu. O tabutu İsrailoğulları bir evde sakladılar. Sonra Mûsâ (a.s.) İsrailoğullarına şöyle dedi:

— Hak Teâlâ Mısır yerlilerini, o kıpti halkı yok etse gerektir. Onların mallarını, davarlarını, çocuklarını da hep size bağışlasa gerektir. Onlardan şimdi ağır kaftanlar, altınlar, inciler isteyiniz; (Yine geri vereceğiz!) deyiniz. Davarlar sizinle birlikte olsun. Mısır halkı yok olun-

ca malları sizin elinizde kalsın! dedi. İsrailoğullarından her birinin Mısırlılardan zengin bir komşusu, bildiği vardı. Onlara:

— Evimiz ve topluluğumuzla bir dostumuzu ziyarete gideceğiz. Bize altınınızdan, incinizden, değerli eşyanızdan, ağır giysinizden, geriye yeniden verilmek üzere verir misiniz? Süslenip, donanalım, öyle gidelim! dediler. Bu yolda Mısır'lıların ne kadar altını ve gümüş cinsinden ve değerli kumaş cinsinden çok eşyasını aldılar. Sonra gidiş hazırlığına başladılar. Halkın uykuya daldığı bir zamandaydı. Gecenin ortasında evlerinden çıkıp gittiler. Yalnız şu tedbirleri de almışlardı. Bütün İsrailoğulları, kadını, çocuklarıyle bir yerde toplanacaklardı. Her evinden çıkan kişi yola girerken evinin önünde bir tavuk, ya da bir oğlak kesecek, kanını evinin kapısına sürecekti. Böylece komşularından onu arayan kişi kendisini toplantı yerine gittiğini bilecek, anlayacaktı. O da vakit geçirmeden oraya gidecekti.

Böylece gece yarısında belirtilen yerde toplandılar. O vakit Mûsâ (a.s.) toplanan kişileri saydı. 320.000 seçkin atlı ve silâhlı, yiğit kişi vardı. Kadınlardan ve çocuklardan, yirmi yaşından küçükleri ve 60 yaşından yukarı olan ihtiyarları sayıma katmadı. Sonra Hârun (a.s.)'ı kafilenin başına koydu:

— "Sen askeri al! Deniz kıyısına git. Cebrâil (a.s.) benimle sözleşti. Deniz kıyısında Firavun bize erişince, o da bize yetişecektir! dedi. Hazret-i Hârun öne geçti. Mûsâ (a.s.) kafileleri bölük bölük, alay alay gönderdi. Onların ardından kendisi de gitti. Mısır'dan çıktıkları bu gece, gökteki Muharrem ayının dokuzuncu Cumartesi gecesiydi. Seher vakti olunca, Mısır halkı İsrailoğullarının ve Hazret-i Mûsâ'nın gittiklerini anladılar. Koşup Firavun'a bildirdiler. Firavun o anda atlandı. Kıptilerle İsrailoğullarının evlerine geldiler. Evlerinde mumlarının yandığını gördüler. Ama kimseler evde kalmamıştı. Firavun:

— İyi, gitmişler ama ne kadar malımız, kıymetli şeylerimiz varsa yanlarına alıp gitmişler. Elbette malımızı istemeye almaya gitmezsek olmaz! dedi. Fakat Allahü Teâlâ'nın buyruğu şöyleydi ki, onlar mallarına kıyamıyacaklar, İsrailoğullarının artlarına düşeceklerdi. Ve hepsi de denizde boğulacaktı. O sabahta alın yazısında öyle yazılmıştı ki, her Kıpti'nin evinde kimi küçük, kimi büyük bir kişi ölmüştü. İş böyle olunca onları gömmek için uğraştılar.

Hazret-i Mûsâ'nın kafilesi hayli uzadı. Mısırdan ıraklaştılar. Öğlenden sonraya kadar gidemediler. Firavun adamlar saldı. O gece tamamen ordusunu hazırladı.

Denilmiştir ki, Firavun o orduyu ancak sihirbazların sihriyle bir gecede hazırladı. Hak Teâlâ Kelâm-ı Kadiminde şöyle buyurdu:

"Bu sırada Firavun şehirlere: Hiç şüphe yok ki bunlar az kişilerdir. Biz çoğunluktayız. Onlardan fazlayız! dedi." (Şuara sûresi, âyet: 53-54)

Daha sonra Firavun, halkına şöyle dedi:

— "İsrailoğulları bizi kızdırıyorlar. Mallarımızı hileyle alıp gittiler. O Mûsâ her eve sihirle bir musibette bulundu. İsrailoğullarını kendine uydurup gitti. Gerçekten biz de hepimiz silahlanıp bir yerde toplanalım. Onların ardınca gidelim!"

Firavun, ertesi pazar günü Aşure günüydü, asker çekti. Mûsâ'nın ardına düştü. Başbakanı Hâmân 50.000 kişilik askerin öncüsü halinde yürüdü. Kendisi de geri kalan askeriyle atına bindi. Mûsâ'nın ardından onları takip etti. Vaktâ ki güneş doğudan baş gösterdi, Firavun o ulu orduyla yola girdi. İsrailoğulları'nın ardına düştü. Tâ öğle vakti oluncaya kadar atını sürdü, askerini hızlı yürüttü. Ve Mûsâ (a.s.) kafilesinin ardından yetişti.

Hazret-i Mûsâ'nın kuvvetleri Kızıl deniz kıyılarına varmıştı ki, Firavun askerinin öncüleri onlara erişmişti. O zaman, Mûsâ (a.s.)'ın yanına kavminin feryatçıları geldi:

— "İşte Firavun ordusunun askerleri bize yetişti. Önümüzde deniz, ardımızda kılıç var. Sayıda ise onlar bizim on katımız kadar var. Onlarla savaş yapamayız. Halimiz ne olacak? dediler.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurulur:

"İki toplum birbirini görünce, Hazret-i Mûsâ'nın kavmi; "İşte düşman yetişti. Halimiz nice olur!" dediler." (Şuara sûresi, âyet: 61)

Hazret-i Mûsâ onlara şöyle dedi:

"Sakın korkmayın. Allahü Teâlâ'nın yardımı bizimle birliktedir. Bize selâmet yolunu gösterir." (Şuara sûresi, âyet: 62)

O zaman Allahü Teâlâ Hazretleri ona şöyle buyurdu ve şu vahiyde bulundu:

"Ey Mûsâ! Elindeki asâyı denize vur!" (Şuara sûresi, âyet: 63)

Hazret-i Mûsâ da asâsını hemen denize vurdu. Hak Teâlâ'nın buyruğu ile deniz açıldı. On iki bölük oldu. Su birbiri üstüne yığıldı. Her bölüğü ulu bir dağ gibi oldu. Aralıkları yol haline geldi.

Nitekim Kur'ân şöyle buyurur:

"Mûsâ asâsını denize vurunca deniz hemen ikiye ayrıldı. Her bölüğü kocaman dağ gibi oldu." (Şuara sûresi, âyet: 63)

Böylece Kızıl deniz açılıp bölük bölük bölündü. Her su parçası koca bir dağ halindeydi. Denizin dibinde bu yollar açılınca Hazret-i Mûsâ (a.s.):

— Bu yollardan yürümek gerek! dedi. Halkı ise:

— "Oradan nasıl yürüyelim? Suyun dibi balçıktır. İnsanlarda, davarlar da balçığa gömülür, yok olurlar!" dediler. Mûsâ (a.s.) da Hak Teâlâ'ya duada bulundu. Yüce Allah yellere, güneşe buyruk saldı. O saat içinde, bunlar, toprağı kuruttular. Yürümek kolaylaştı. Sonra Cebrâil, Mikâil (a.s.)'larla nice melekler Mûsâ (a.s.)'ın katına geldiler. Şöyle dediler:

— Ey Mûsâ! Bize yüce Allah şöyle buyurmuştur ki, Firavun'un askerini ardından sürükler ve hepsini denizin içine götürür, boğarız!

Bundan sonra Hazret-i Mûsâ **Bismillâh** deyip atını denizin içine sürdü. İsrailoğulları Yüce Allah'a sığınıp Mûsâ'nın ardından yürüdüler. Kızıldeniz'in ortasına gelince, on iki bölük olan İsrailoğullarının her bölüğü bir yolu tuttu. Yığılan o sularda duvar gibi yükselmiş, öteki yola perde gibi çekilmişti. Her bölüm biribirini görmez oldu. Hallerinin ne olacağını bilemiyorlardı. Mûsâ (a.s.)'a gelip:

— Yâ Mûsâ! dediler. Biz ki bu yoldan gidiyoruz, öteki yoldan giden arkadaşlarımızın hali nedir, bilemiyoruz! Sağ ve selâmet midirler? Yoksa bu Kızıldeniz'de ölüp kaldılar mı? dediler. Onları deniz sularının boğmasından korkuyoruz!

Mûsâ (a.s.) dua etti. Deniz Hak Teâlâ'nın kudretiyle yerinden kalktı. Havanın üstünde kubbe gibi boşlukta kaldı. On iki bölük kişi

birbirini gördüler. Hatırları hoş oldu, gönülleri sevindi. Hepside denizi kolaylıkla geçtiler. Suların enliliği dört fersenk yoldu. Mûsâ (a.s.) bu yolu iki saatte geçti. Arkadan İsrailoğulları da denizi geçince. Mûsâ (a.s.) onlara:

— "Korkmayın! Durun, Firavun'un askerini temaşa ve seyredin!" dedi. Öteki yönden de Firavun'un askeri geldi. Bu insanı şaşırtan hali gördü. Öyle ki su, bir heybet ve azametle havada, boşlukta duruyordu. Denizin dibi açılmış, kupkuru olmuştu. Firavun bu heybetten ürktü. Veziri Hâmân'a:

— "Şimdi ne yapalım?" dedi. Hâmân:

— "Şimdi tam fırsattır. Denizin o yanı sarılıdır. İsrailoğulları kaçamazlar. Hepsini kılıçtan geçirelim!" dedi. Firavun:

— "Bu, hava boşluğunda asılı duran denizi görmüyor musun? Bu kadar çokluk askerimizle bunun gibi ulu suyun altına nasıl girelim?" dedi. Hâmân kızdı:

— "Mûsâ cadılığı ile bu sudan geçti. Ona bir zararı olmadı! Sen Tanrılığınla geçemez misin?" dedi. Firavun:

— "Doğru söylüyorsun!" diyerek atını teklifsizce ileri sürdü. Firavun böylece denizin içine yürüyünce Cebrâil ve Mikâil (a.s.)'larla Meleklerin hepsi Firavun'un askerinin çevresini sardılar. Korkup kalanları ve direnenleri buldular:

"Haydi, durmayın, yürüyün!" dediler.

Onlar Firavun'un bütün askerini bir eksiksiz denizin içine saldılar. Firavun Kızıl denizin öteki ucuna yaklaşmıştı ki Hazret-i Mûsâ asâsı ile denizin kıyısına bir kez vurdu. Sular, hava boşluğundan inerek denizdeki yerine oturdu. Firavun'un yiğit bir atı vardı. Öte kıyıya çıkmak isteyince, Cebrâil (a.s.) Firavun'un şekline girdi. Ona bir sille vurdu ki Firavun atından yıkıldı. Denizin içine düştü. Kendisi de, askerleri de bu Kızıldeniz'de boğuldu.

Bu kitabın sahibi Muhammed bin Cerir (Allah ondan razı olsun!) şu rivayette bulunmuştur:

— "Firavun, ordusu ile denizin içine girdikleri zaman Yüce Allah denize buyruk salınca sular biribirine karıştı. Hepsi de boğuldu.

Mel'un Firavun boğulmakta olduğunu gerçekten anlayınca, şöyle dedi:

"Ben o Allah'a iman getirdim ki, beni İsrail de ona iman getirmişti. Şimdi bildim ki O'ndan başka Allah yoktur. Bende artık Müslümanlardan'ım! dedi." (Yûnus sûresi, âyet: 90)

Cebrâil (a.s.) bizim peygamberimiz Muhammad Mustafa (s.a.v.)'e hikâye ederek der ki:

— Yâ Muhammed! Firavun bu sözü söyleyince, bir kez daha söylemesinden ve Hak Teâlâ'nın rahmet eyleyip tevbesini kabul edeceğinden korktum. Hemen Kızıldeniz'den bir avuç balçık aldım. Firavun, bu sözünü tekrar etmeden hemen ağzına tıkadım. Ve yeniden söyleyemeyerek öldü, gitti! dedi.

Bundan ötürü, Hak Teâlâ şöyle buyurdu:

"Şimdi mi imana geliyorsun? Hani bundan önce isyan etmiş hallerin? Fesatlıkların? Şimdi hak yoluna teslim olmak mı istiyorsun?" (Yûsuf sûresi, âyet: 91)

Cebrâil (a.s.) şöyle der:

— "Ey Muhammed! Ben ki nice Kur'ân âyetlerini Hak Teâlâ Hazretinden sana getirdim. Bu iki âyette sevindiğim kadar hiç bir âyette sevinmedim, şad olmadım. Birisi "Ey Firavun, bunca fesatlar karıştırdın, şimdi imana gelmek mi?" istiyorsun âyeti idi ki, Hak Teâlâ Firavun'un sözlerini geri çevirmişti. Birisi de şu âyet idi ki azabımızı görünce imana gelirler, ve:

"Biz Allahü Teâlâ'ya iman getirdik. Bundan önce ettiğimiz şirkten ve küfürden döndük! derler. Ama bunların bu imanlarından kendilerine hiç bir yararı yoktur. Zira azabımızı görünce imana geldiler." (Mü'min sûresi, âyet: 81-82)

Bu türlü imana **"Yeis imanı"** denilir. Hiçbir yararlığı yoktur.

Yine derler ki;

— "Her kâfir ölürken kendi halini bilir. Küfrüne pişman olur. Ama bu yolda iman etmenin faydası yoktur."

Peygamberimiz (s.a.v.) Cebrâil (a.s.)'a şöyle sordu:

— Ey Cebrâil! Bu iki âyetle sevinmen neden ötürüdür? dedi. Cebrâil (a.s.) da ona şu cevabı verdi:

— Şundan ötürü ki yeryüzünde ben iki kişiyi sevmedim. Onları düşman edindim. Biri: İblis'tir ki Hak Teâlâ'nın buyruğuna âsi oldu. Âdem (a.s.)'a secde kılmadı. "Ben, ondan hayırlıyım! O topraktandır. Bense ateşten yaratıldım!" dedi. birisi de Firavun'dur ki Hak Teâlâ'ya isyan etti:

"Sizin en büyük rabbiniz benim! dedi." (Nâziat sûresi, âyet: 24)

Fakat suda boğulduğunu görünce iman getirmek istedi. O zaman ona dargınlığımdan deniz dibinden balçığı aldım. Boğazına tıkadım. Ona Allahü Teâlâ'nın acımasından korktum. O vakitten bugüne kadar korkum gitmemişti. Ne zaman ki bu âyetleri işittim, anladım ki onların ikisi de Cehennemliktir. Kâfir olarak gitmişlerdir! dedi.

Bir kez de buna benzer âyet, Kur'ân'da İsâ (a.s.) hakkında inmiştir. O da şudur:

"Kitap ehlilerinden –yani yahudi ve hıristiyanlardan– hiç bir kişi kalmayacak, ki ölmezden önce Hazret-i İsâ'ya iman getirmemiş olsun. Oysa O, Kıyamet gününde onlara şahitlik edecektir." (Nisâ sûresi, âyet: 159)

Ölüm halinde Hakk'a iman getirmek, İmân-ı Yeis'tir. Özünden doğmuş bir imandır. Böyle imanı Allahü Teâlâ iman saymaz. Bunun aslı şudur ki kâfirler İsâ (a.s.) hakkında üç türlü söz söylediler. Bir kısmı:

"İsâ Allah'ın oğludur!" dediler.

"Nasarâ (Hıristiyanlar), İsâ (Mesih) Allah'ın oğludur! dediler." (Tevbe sûresi, âyet: 30)

Yine bir taife:

"Tanrı üçtür! dediler. Biri İsâ'nın babasıdır. Birisi anası Meryem'dir. Ve birisi de İsâ'nın ruhudur." **"Küfür ehlinden ve inançlarından Allahü Teâlâ'ya sığınırız."**

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurulur:

"Allah, üç tanrıdan biridir! diyenler, Meryem'i ve İsâ'yı Allah'a eş koşanlar, şüphe yok ki kâfir olmuşlardır." (Mâide sûresi, âyet: 73)

Üçüncü taife ise şöyle der:

— "İsâ'nın kendisi mâbuttur. Bir zaman yeryüzünde mâbudluk eylemek diledi. Kendisini Meryem'in karnında yarattı. Ve kendisine İsâ diye ad verdi. Âdem biçiminde doğdu. Yeryüzünde dilediği müddetçe Tanrılık etti, sonra göğe çıktı!"

Nitekim Kur'ân'da da şöyle buyurulur:

"Kâfir olan kişiler: «Allah, Meryem oğlu Mesih'tir!» diyenlerdir." (Mâide sûresi, âyet: 72)

Yahudiler:

— "İsâ, peygamber değildir. Yalancı bir kişidir. Peygamberlik davasında bulundu. Sonra öldü, gitti!" derler. Bütün yahudilerden ve nasaradan hiç bir kişi yoktur ki, onun Allah'ın peygamberi olduğuna imân etmeyince ve onun hakikatine şehadet getirmeyince canı çıkmış olsun. Şöyle olur ki, eğer bir yahudi on gün can çekişse ve eğer bu sözü söylemese onun can teslim etmesinin yolu yoktur. Zaman olur ki, o kişi can çekişirken çok yatınca kavim ve kabilesi ona bu sözü telkin ederler ve söyletirler. O anda canını teslim eder, zahmetten kurtulur.

Abbas oğlu Abdullah (Allah ikisinden de razı olsun):

"Kitap ehlinden, ölümünden önce İsâ'ya iman etmemiş kimse kalmayacaktır." (Nisâ sûresi, âyet: 159)

Âyet-i kerîmesinin tefsirinde şöyle açıklamada bulunmuştur:

— "Bir Yahudi ve Hıristiyan'dan bir kâfiri kılıçla iki parçaya ayırsalar, ya da başını kesseler, ya da o başı aşağıya, bir kuyuya sarkıtsalar, tâ İsâ (a.s.)'a iman getirmeyince ve: **"İsâ Allah'ın kuludur!"** demeyince, ve hem **"Allah'ın Resûlüdür!"** demeyince onun canının çıkmasının yolu yoktur. Ölüm vaktinde de imanın faydası yoktur.

Firavun bütün askeri ile birlikte Kızıl Deniz'in sularında boğulunca, o gün İsrailoğullarından hiçbir kişi yemek yememişti. İkindi ibadet vakti gelmişti. Yahudiler o gün oruç tutmağı kendilerine farz bilirlerdi.

Ertesi gün İsrailoğulları toplandılar ve:

— "Bizim, Firavun'dan korkumuz gitmedi. Suyun altında da ölmesine gönlümüz inanmıyor. Çünkü o, başka insanlar gibi değildir. Onda nice türlü özellikler vardır ki, insan oğullarında yoktur. Birisi şudur ki, 400 yıl padişahlık etti. Hiç hasta olmadı. Haftada bir kez ayakyoluna giderdi. Bundan ötürü de azarak tanrı dâvasında bulunurdu. Hal böyle olunca, şimdi de, suyun altında ölmemesinden korkuyoruz! Belki oradan sağ olarak çıkarda bizi belâlara uğratır!" dediler. Onlar böyle deyince Mûsâ (a.s.) dua etti. Deniz dalgalandı. Altı üstüne geldi. Firavun bütün askeri ile suyun üstüne çıktılar. Firavun'un iyice ölmüş olduğunu anladılar. Buna inandılar. Onların vücutlarında altın ve gümüş ve güzel giysiler ve değerli şeyler pek çoktu. İsrailoğulları'ndan yüzebilen kişiler, bunları birer birer denizden çıkardılar ve üzerlerinde bulduklarını aldılar. Ama bizim peygamberimizin şeriatinde başka şeriatta ganimet malı helâl değildi. Mûsâ (a.s.) İsrailoğullarını böyle düşünmekten menetti. Onlara:

— O kıptilerden alıp götürdüğünüz size helâldir! Şimdi aldığınız haramdır! Almayın! dedi. Onlar Mûsâ (a.s.)'ın buyruğunu tutmadılar. Buldukları malı, silâhı almağa çalıştılar.

Şöyle rivayet ederler ki; O gün Kızıldeniz öyle dalgalanmıştı ki, Firavun'la birlikte bütün askerini kıyıya attı. O vakitten beri o aralığın dalgaları eksilmedi. Şimdi o yerlere **Bâbül letâfat** Güzellikler kapısı denilir. Şimdi de Firavun Hamamı derler. Kızıldeniz ki **Şahdenizi**'dir. Hicaza, Mekke ve Medine'ye giden hacılar o bölgeye uğradıkları zaman o denizin coşmasından korkup canlarından umudunu keserler. Vakit olur ki, vasiyetlerini bile yaparlar.

Vaktâ ki İsrailoğulları'nın dilekleri tamamlanıp Firavun korkuları da geçti. Mûsâ (a.s.) onlara emir verdi. O bölgeden göçtüler. Bir takım insanlara uğradılar ki, onlar **Amalik** soyundan ve Firavun'un akrabasındandı. Ama burada mesken tutmuşlardı. Puta tapmaktaydılar. Öküz başına taparlardı. İsrailoğulları oraya gelince, onların taptıkları putlara imrendiler:

"Yâ Mûsâ! dediler, onların ilâhları gibi bize de ilâh yap dediler." (Araf sûresi, âyet: 138)

Onlar bu sözleri söyleyince, Mûsâ (a.s.)'ın gönlü onlara kırıldı. O da onlara:

— "Siz cahil bir kavimmişsiniz meğer!" dedi. Sonra onlara şöyle dedi:

"Ben size Allah'tan başka bir ilâh mı istiyeyim? Oysa, Hak Teâlâ sizi zamanınızın bütün halkları üstüne faziletli kıldı." (Araf sûresi, âyet: 140)

Sonra sözlerini şöyle uzattı:

"Sizin söylediğiniz bu söz nasıl sözdür? Bu adamların işi bâtıl bir iştir. Puta tapmak yoktur. Siz ona niçin hevesleniyorsunuz?" dedi. Mûsâ (a.s.) bir nice gün bu bölgede kondu, oturdu. Mûsâ (a.s.)'ın kavminin arasında bir kişi vardı. Adına **Sâmiri** derlerdi. Maceri halkından biri idi. Bu, Irak'ta bir köydü ki, halkı puta tapmaktaydı. Putları da buzağıydı. Sâmiri, her ne kadar Mısır'da büyümüşse de Mûsâ (a.s.)'a iman getirmişti. Denizi bile açmış, geçmişti. Ama buzağı başına tapmak sevgisinde kalmıştı. İsrailoğullarından puta taptıklarını haber alınca köyündeki tapınışı hatırladı. Ona, bu, hoş geldi. Kendi kendisine:

— "Fırsatını bulursam bunları buzağı başına taptırayım!" dedi.

Kimileri:

— "Sâmiri İsrailoğullarından Yakub oğulları çocuklarındandır. Mûsâ (a.s.)'ın hısımlarındandır. Bu Sâmiri, Firavun'un gözcü koyarak İsrailoğullarından doğan çocukları öldürdükleri zamanda dünyaya gelmişti. O zamanlar kadınlar gizlice doğurdukları çocuklarını mağaralarda, dağ köşelerinde saklamışlardı. Sâmiri'yi de anası bir mağarada saklamıştı. Allahü Teâlâ'nın buyruğu ile Cebrâil (a.s.) gelirdi. Kanadının ucunu o çocukların ağzına koyardı. Allahü Teâlâ'nın buyruğu ile o kanadın tüylerinden süt fışkırdı. O çocuklar da o sütü emerlerdi. Sâmiri de bu yolda büyümüş, koca adam olmuştu. Bunun gibi Cebrâil (a.s.)'ın kanadından süt emmiş olan çocuklar, Cebrâil'i nerede olsa görürlerdi. Ve Mûsâ (a.s.)'a Cebrâil ne zaman gelse Sâmiri onu görürdü. Bu sözün doğruluğuna delil Kur'ân'da anılan şu âyettir:

"Mûsâ, Sâmiri'ye «Senin yaptığın bu iş nedir?» diye sormuştu. Sâmiri de: «Ben İsrailoğulları'nın görmediklerini görürüm! O Resûlün izinden bir avuç toprak aldım» demişti." (Tâ-hâ sûresi, âyet: 25-26)

Sâmiri, o bir avuç toprağı, erimiş mücevherlerin üstüne atmış, erimişinden altın buzağı heykelini yapmıştı. Onu İsrailoğullarına göstererek:

— "Rabbiniz budur!" demişti. Mûsâ (a.s.) bunu işitti.

— "Ey Sâmiri, bu ne haldir?" dedi. O da:

— "Ben bir şey gördüm ki siz görmediniz! Yâni Cebrâil'i gördüm izinden bir avuç toprak aldım!" dedi.

MÛSÂ (A.S.)'IN MÜNÂCÂTA ÇAĞIRILIŞI

Allahü Teâlâ, Hazret-i Mûsâ'ya:

— Ne vakit Firavun'u öldürürsem seni münacata çağırayım! diye buyurmuştu.

Nitekim Kelâm-ı Kadim'de şöyle buyurulmuştur:

"Mûsâ'ya otuz gece vâde verip sonra buna on gece daha kattık. Böylece Rabbinin tayin ettiği müddet kırk geceye tamamlandı." (Araf sûresi, âyet: 142)

O zaman Hazret-i Mûsâ'ya şu yolda bir hitap geldi:

— "Ey Mûsâ! Sina dağına git, var, otuz gün oruç tut. Ağzın ve bedenin arı olsun, temizlensin. Seninle konuşalım ve sana **Tevrât** kitabını şeriat ve hüküm olarak vereyim!" denildi. Mûsâ (a.s.) da İsrailoğulları'nı topladı. Onlara şu sözleri söyledi:

— "İşte biz Allahü Teâlâ'nın buyruğu ile Sina Dağı'na gidiyoruz. Sizin için kitap ve şeriat getireyim. Siz burada oturun. Otuz güne kadar ben yine size dönerim!" dedi. Fakat otuz gün vâdeyi söyledi, ama on gün ekleyerek tamamlanacağını söylemedi. Hârun'u onların üzerine halife bıraktı.

— "Sen bunların kötü işlerini islah et" dedi.

Nitekim Kur'ân'da şöyle buyurulmuştur:

"Mûsâ, kardeşi Hârun'a: "Kavmim içinde benim yerime geç! Onları ıslâh et. Bozguncuların sözüne uyma." (Araf sûresi, âyet: 142)

O kavm da:

— "Sen var. Rabbinle konuş. Bize kitap ve şeriat getir. Biz o kitabın Allah'ın sözü olduğunu nereden bileceğiz? Sen diliyorsun ki sana inanalım. Bizim yaşlılarımızdan bir kaçını birlikte al. Rabbinin sözlerini onlarda işitsinler. Ve görsünler. Bize haber versinler. Böylece gönlümüzde kuşku kalmasın!" dedi. Mûsâ (a.s.):

— "Güzel bir iş! Kimleri seçersiniz ki bizimle birlikte gelsinler!" dedi. Sâmiri Hazret-i Mûsâ'nın bu sözlerini işitince gönlünden:

— "Bunlar da ne kişilermiş?" dedi. Hak Teâlâ'nın kelâmına şahit mi istiyorlar? Giden adamlarının sözü peygamberin sözünden daha mı kavi ki böyle söylerler?" dedi. Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Mûsâ, tayin ettiğimiz zamanda yetmiş kişiyi seçti." (Araf sûresi, âyet: 155)

Onları aldı, gitti. Zilka'de ayının ilk günüydü. On gece de zilhicce ayından eklendi. Kırk gün tamam oldu. Zilhicce ayının onuncu günü, şimdi bayram günüdür. Hak Teâlâ Firavun'u denize batırdığı günden Mûsâ (a.s.)'ı münâcata çağırdığı vakte kadar aradan on bir ay geçmişti. Bu on bir ayda İsrailoğulları da **Şahdeniz** kıyısında oturdular. Onlardan Mısır'a kimse gitmedi.

Mûsâ (a.s.) Sina dağına varınca orada bir ay oturdu. Zilka'de ayında bütün oruç tuttu. O kavm da onunla birlikte oruç tuttu. On gün de ertesi Zilhicce ayından tuttular. Zilhicce'den tutulan bu on gün için Mûsâ (a.s.) İsrailoğullarına hiç bir söz söylememişti. Çünkü Mûsâ (a.s.)'ın Tûr dağından geri döneceğini ummaktaydılar. Onun geri gelmediğini görünce bir araya toplandılar:

— "Hazret-i Mûsâ vaad ettiği günde geri gelmedi. Bilmiyoruz, bizim şu büyüklerimizi de nereye götürdü? Mûsâ (a.s.)'ın onları helâk etmiş olmasından korkuyoruz!" dediler. Sâmiri bu sözleri işitince kendi kendisine:

Eğer, bunları azdırıp puta taptırabilirsem, fırsat bu fırsattır! dedi. Kalktı, Hârun (a.s.)'ın yanına geldi:

— "Ey Hârun! dedi. Mûsâ (a.s.) vâdeyi geçirdi. Geri gelmedi. Ben bundan birşey anlıyorum! dedi. Hârun (a.s.):

— "Anladığın nedir?" diye sordu. Sâmiri:

— "Kavminin Mısır kıptilerinden aldığı malları, Mûsâ onlara haram etti. Bunlar onu dinlemediler. Aldılar. Mûsâ (a.s.) bundan ötürü onlara kızıp gitmişti. Belki de bu güceniklikten geri gelmedi" dedi. Hârun (a.s.):

— Gerçek söylüyorsun! O mal İsrailoğullarına helâl değildir! Bu da Mûsâ (a.s.)'ın vâdesine aykırı düşmektedir. Bundan ötürü ben bu kavme, Hak Teâlâ Hazretleri tarafından bir kızgınlık, bir hışım gelip onların helâk olmasından korkarım!" dedi. Ve hemen bir buyruk saldı. İsrailoğullarında ne kadar altın, gümüş ve değerli eşya varsa bir araya topladı. Bir kuyu kazdılar. Onları o kuyunun içine doldurdular:

— "Mûsâ (a.s.) geri dönünceye kadar orada dursun!" dediler. Aradan birkaç gün daha geçti. Mûsâ (a.s.) geri dönmedi. Sâmirî:

— "Bu malları hali üzere bırakmak doğru değildir. Yapılacak iş şudur ki bunları ateşe verelim!" dedi. Hârun (a.s.) da izin verdi. Sâmiri o eşyayı yaktı. Altınını ayrıca süzerdi. Çünkü Sâmiri kuyumculuk sanatında ustaydı. O altından buzağı biçiminde bir şey düzdü. Meğer bir gün Sâmiri Mûsâ (a.s.)'dan şunu işitmiştir ki, Cebrâil (a.s.)'ın atının ayağının bastığı toprak alınıp her ne şeklin üstüne saçılsa o şekil Hak Teâlâ'nın buyruğu ile dile gelir, söz söyler demişti. Sâmiri, Cebrâil (a.s.)'ı görünce atının bastığı yerden bir avuç toprak aldı. Sakladı. Hemen o altını buzağı biçimine getirince, o bir avuç toprağı o buzağının üstüne saçtı. O anda o buzağı Allahü Teâlâ'nın emriyle canlandı. Birkaç kere böğürdü. Kimileri de derdi:

— "O buzağı altın renginde ve kendi sûretinde kaldı." Kimileri de:

— "Et ve kemik ortaya döküldü." Ve bu hayvan buzağı gibi böğürerek yürümekteydi. Ot, yiyecek, ne bulursa yemekteydi. Ve ses verirdi. Öyle ki Hak Teâlâ Hazretleri şöyle buyurmuştur:

"En sonra Sâmiri, onlara bir buzağı heykeli (Cesedi) çıkarmıştı. (O ve adamları) "İşte sizin ve Mûsâ'nın da İlâhı budur. Fakat Mûsâ bunu unuttu!" dediler." (Tâ-hâ sûresi, âyet: 88)

Onlar, "bunu unuttu" demekle; "Mûsâ bilmedi ki İlâhı burdadır, vardı, onu aramaya gitti!" demek istemişlerdi.

Ve halka şunları söylediler:

— "Şimdi siz buna secde edin. Tâ ki Mûsâ'yı bu size geri verebilir!" dedi. Ve onlar da o yapma buzağıya secde ettiler Ve:

— "İlâhımız budur!" dediler. Ve rivayet olunmuştur ki, bunca yüz bin kişiden 12.000 kişi buzağıya secde kılmaktan geri kalmıştı. Geri kalanların hepsi secdede bulunmuştu. Ve:

— "İşte, ilâhımız budur!" demişlerdi.

Hak Teâlâ onlar için şöyle buyurur:

"Görmüyorlardı ki o buzağı onlara hiçbir söz söylemiyor, onlara ne bir fayda, ne bir zarar veriyordu." (Tâ-hâ sûresi, âyet: 89)

Bu insan yapısı şeyi Hârun (a.s.) görünce, onları buna tapmaktan yasakladı.

Ve onlara şöyle dedi:

"Ey kavm! Bu bir sınavdır ki sizler yanıldınız. Sizin ilâhınız, Hak Teâlâ Hazretleridir. Siz, gelin. Bana uyun, benim buyurduğumu tutun! dedi." (Tâ-hâ sûresi, âyet: 90)

Onlar da şu cevabı verdiler:

"Ey Hârun! Mûsâ bize geri dönünceye kadar, hâli öğreninceye kadar, biz o buzağıya tapmayı sürdüreceğiz! dediler." (Tâ-hâ sûresi, âyet: 91)

Yine Hârun (a.s.)'a şöyle dediler:

— Sen kendi halinde ol. Yoksa seni öldürürüz veya Mûsâ'yı bulduruz. Çünkü sen onu bize bey olman ve bize peygamberlik etmen için yolladın! dediler.

Hârun (a.s.) kendisine uyan 12.000 kişiyi alıp, o kalabalığın içinden çıkmak diledi. Sonra düşündü, Mûsâ (a.s.) kendisine:

— "Sen, İsrailoğullarını dağıttın, biribirinden ayırdın!" der diye gitmedi. İsrailoğulları o buzağıya taparken, Hazret-i Mûsâ da o yetmiş kişi ile Tûr-ı Sîna'da otuz gün kaldı. Hepsi oruç tuttular. Mûsâ (a.s.) geride olan bitenlerden habersizdi. Bunların buzağıya taptıklarını bilmiyordu. Mûsâ (a.s.) kırk günü tamamladı. Kırkıncı günki, Zilhicce ayının onuncu günüydü, o gün sabah oldu. O yanındaki yetmiş kişiye:

— "Benim ardımdan geliniz!" diye haber verdi. Kendisi gitti, münâcat edeceği yere geldi. Cenâb-ı Hakk Hazret-i Mûsâ'ya:

— Ey Mûsâ! Niçin acele edersin? Kavminden önce ivedilikte bulunursun? diye buyurdu. O da:

"Yarab! Benim acele ettiğimin sebebi senin razı olmanı dilememdir. Onlarda bunu bilerek ardımdan gelirler!" dedi. Allahü Teâlâ Mûsâ (a.s.)'a Şahdeniz kıyısında, kavminin buzağıya taptığını ve Sâmiri'nin onları, altından ve gümüşten buzağıya taptıran olduğunu haber verdi. Hem de o kavmin ne edip neylediklerini, o buzağının ne yolda konuştuğunu bildirdi. Mûsâ (a.s.) da:

— "Yarabbi! dedi. Her ne kadar buzağıya altından yapma haline getiren Sâmiri'dir, amma ona böğürme sesini veren Sâmiri değildir. O sesi ona ancak Sen verdin!" dedi.

Hak Teâlâ da:

— "Biz senin kavmini sınava çektik, denedik! O buzağıyı seslendirdik!" diye buyurdu. Sâmiri öte yanda o kavmi:

— "Tanrınız budur!" diye azdırmıştı. O yetmiş kişi Tûr-ı Sinâ'nın eteğine geldiler. Mûsâ'yı orada buldular. Bu anda Allahü Teâlâ'ya Mûsâ (a.s.) münacata başladı. Bir ak bulut gökten indi. Hazret-i Mûsâ'yı kapladı. Öyle oldu ki, bu yetmiş kişi Hazret-i Mûsâ'yı göremez oldular ve ondan sanki ayrı kaldılar. Böylece Hak Teâlâ Hazretleri Mûsâ (a.s.) ile münacatlaştı. Kendi Celâli ve yüceliği ile Hazret-i Mûsâ (a.s.)'a sözler söyledi. Hazret-i Mûsâ da söylenenleri işitti. Ve **Tevrat-ı şerif** levhalar üstüne yazılmış olarak Mûsâ'ya verildi.

Nitekim Hak Teâlâ Hazretleri Kelâm-ı Kadimin'de şöyle buyurur:

"Biz Tevrat'ın levhalarında her şeyi uzun uzun yazdık." (A'raf sûresi, âyet: 145)

Allahü Teâlâ Hazretleri öğütten, dinden, şeriatten herşeyi açıklamıştır. Ve Allahü Teâlâ Mûsa (a.s.)'a:

— Yâ Mûsa! Bu levhaları kuvvetlice tut ve kavmına onunla amel etmelerini emret buyurdu. Ve:

— "Her ne amelde bulunurlarsa, onunla amel etmelerini ve o levhada ne buyurulmuşsa, anlamalarını bildirdi, münâcat tamamlandı. Mûsa (a.s.) Tevratı aldı."

— Yâ Rabbi! dedi, bana fazla eyledin. Kendi lûtfundan bana söyledin! Şimdi senden dileğim bana didârını, mübarek yüzünü göstermendir. Bu dileğimi de bana bağışla, ver. Öyle ki bu kavm benden dilerler:

— "Rabbinin didarını görelim!" derler, dedi.

Hak Teâlâ Hazretleri bu sorunun cevabında:

— "Ey Mûsa! Sen dünyada beni göremez, o maksuda eremezsin!" dedi. Lâkin Allahü Teâlâ Hazretleri, Hazret-i Mûsa'ya bir, nişane göstermek diledi.

— "Bu dağa nazar kıl!" diye buyurdu.

— "Ey Mûsa o dağ, senden ve senin kavmından güçlüdür. O dağ benim buyruğumu ve heybetimi görmeğe takat getirirse, sende güç getirirsin. Eğer o dağ takat getiremezse, bilki sen de takat getiremezsin!" dedi.

Vaktâ ki, Hak Teâlâ kendi yüceliği ile o dağa göründü, o dağ Yüce Allah'ın heybetinden çatlayıverdi. Tefsir'i şerifte şöyle rivayet olunmuştur ki, o dağ altı parça oldu. Ve Şam ülkesinde Hicaz topraklarına savruldu, düştü. bir parçasının adı Sübeyr'dir. İkinci parçasının ki Asûr, üçüncü parçasının da adı: Hirâ'dır. Öteki üç parçasıda Medine'ye düştü ki birisine Uhud, birisine Rıdvan, ötekine de Erka derler. Mûsa (a.s.), o dağı görünce düştü heybetinden aklı gitti.

Eğer Mûsa (a.s.) o dağın gördüğünü görseydi, kendisi o dağdan da beter olurdu.

Mûsa (a.s.) yine aklı başına gelince şöyle dedi:

"Ya Rabbi! Seni, noksan sıfatlardan tenzih ederim. Sana tevbe ettim. Ben sana iman getirenlerin en önündeyim" (A'raf sûresi, âyet: 143)

Bu sözü söyleyince Tevrat levhalarını eline aldı. O bulutta üstünden açıldı. O yetmiş kişi yine Mûsa (a.s.)'ı gördüler.

Mûsa (a.s.) Tevrat'ı onlara okudu:

— "Allahü Teâlâ bana bunları buyurdu!" dedi. Onlar:

— "Yâ Mûsa! Eğer senin dediğin reva olsaydı, biz de işitirdik! Kavmımız bizi seninle birlikte şunun için gönderdi ki, senin burada işittiğin sözleri biz de Hüda'dan işitelim. Halkımıza da işittiklerimizi söyleyelim!" dediler.

O zaman Hazret-i Mûsâ dua etti. Allahü Teâlâ Hazretleri de o kavme de kendi kelâmını işittirme isteğini kabul etti. O anda o ak bulut yine geldi. Mûsa (a.s.)'ı ve o yetmiş kişiyi kapladı. Hak Teâlâ yine Mûsa (a.s.) ile söyleşti. Hazret-i Mûsa'ya ne buyurdu, ne neyledi ise bu yetmiş kişinin hepsi de işitti. Mûsa (a.s.)'ın dileği yerine gelince, Allahü Teâlâ'nın buyruk ve yasakları öğrenildi. Konuşma, yani münacat tamamlandı. Bundan sonra o yetmiş kişi yine:

— "Ey Mûsa! dediler! Biz ki bu sözleri işitiyoruz, ama o Hüdâ'yı görmeyince ve bize bu haberleri aynel-yakin haber vermeyince inanmayız!" dediler. O anda ansızın Allahü Teâlâ'nın kızgınlığından bir gök gürültüsü ile bir yıldırım, işittiler. O yıldırımın korkunçluğundan o yetmiş kişi yere düşüp, can verdiler. Allahü Teâlâ şöyle buyurur:

"Onlar, Rablerinin buyruğundan uzaklaşıp azmışlardı. Bundan ötürü çevrelerine bakınırlarken kendilerini yıldırım çarptı." (Zâriyât sûresi, âyet: 44)

Bunlar, bu dağ başında ölünce Mûsa (a.s.) şaşırdı, kaldı. Öyle sandı ki, Allahü Teâlâ Hazretleri İsrâiloğullarını orada buzağıya taptıkları için ortadan kaldırdı. Bu yetmiş kişi de o kızgınlığiyle korktu. O zaman Hazret-i Mûsa Allahü Teâlâ'ya yalvardı ve:

"Madem ki beni ve bunları helak etmeyi dilerdin, öyle gerekti ki ben bunları İsrailoğullarından ayrılmadan öldüreyim." (A'raf sûresi, âyet: 155)

Mûsa (a.s.) bundan sonra şöyle dedi:

"İçimizdeki sefihlerin, bilgisizlerin ettiği şeyler yüzünden bizi helak mı edeceksin?.. Zaten bu da senin onları denemendir ki, sen kimi dilersen eğri yola, dilediğini de doğru yola iletirsin. Sen bizim velimiz, padışahımızsın. Şimdi senin lûtfundan dileğimiz şudur ki, bizi bağışlayasın ve bize rahmet kılasın." (A'raf sûresi, âyet: 155)

Ve Allahü Teâlâ Hazretleri de Mûsa (a.s.)'ın duasını kabul etti. O yetmiş kişiyi diriltip, yine onlara can verdi. Ve Kelâm-ı Kadimin'de şöyle buyurdu:

"Sonra da şükredesiniz diye sizi ölüden diri kılmıştık" (Bakara sûresi, âyet: 56)

Böylece Mûsa (a.s.) o levhaları ve Tevrat'ı aldı, Tûr-ı Sina'dan aşağı indi. Kimileri der ki (O levhalar dokuz parça yakuttan ve zebercettendir). Kimileri de:

— "Yedi parçaydı!" demiştir. Mûsa (a.s.) o yetmiş kişiyle İsrailoğullarının yanına döndükleri zaman o yetmiş kişi onlara Allahü Teâlâ Hazretlerinden işittikleri şeylerin hilâfını, aksini haber verdiler.

Hazret-i Mûsa (a.s.), o kavmın kendi gösterdiği yoldan sapmış olduğunu ve Sâmiri'ye uyup buzağıya taptıklarını görünce kendisini bir kızgınlık ve gazap kapladı. O levhaları yere bıraktı. Hazret-i Hârun'u azarladı. Sonra hışımla o kavme ve Sâmiri'ye şöyle bağırdı:

"Ben ayrıldıktan sonra yerime geçerek ne kötü işler işlemişsiniz. Rabbinizin emrini beklemeyip buzağıya mı taptınız?.. Ve levhaları yere bıraktı." (A'raf sûresi, âyet: 150)

Mûsa (a.s.) levhaları elinden bırakınca iki levha dağıldı. Ondan yazılmış yazılar da göğe çıktı. Bu yolda Allahü Teâlâ şöyle buyurur:

O zaman Mûsa (a.s.) Hârun'un sakalına yapıştı. Kendisine doğru çekti. Ve Hârun ona şöyle dedi:

— Ey kardeşim! Bu kavm beni güçsüz bırakıp öldürmek istediler. Ve bana:

— "Sen Mûsa'yı, onun yerine peygamberlik ve ululuk edesin diye yolladın!" dediler. Hazret-i Mûsa da:

— "Mademki bu kavm sana uymadı, baş eğmedi, sözlerini de dinlemediler, niçin sen onları bırakıp ayrılmadın? ve ardımdan gelmedin?" dedi. Harun (a.s.):

— "Ey kardeşim Mûsa! Benim sakalımı çekme! Başımı oynatma. Gerçek iş şuydu ki ben, şu bana bıraktığın kişileri alıp senin ardınca gitmeğe senin;

— "Neden benim sözümü dinlemedin? İşte İsrâiloğullarını dağıttın!" demenden korktum! dedi. Sonra da şunları söyledi:

— Ey Mûsa! Ben senin kardeşinim! Şimdi, sen benim düşmanlarımı üstüme sevindirme. Benim sözlerimi yalanlayıp onların sözlerin doğru sayma! dedi. Mûsa (a.s.) Hârun (a.s.)'ın bir suçu olmadığını anladı. Ona dua etti, bağışlamasını diledi. Ve şöyle dua etti:

"Ey Rabbim! Beni ve kardeşimi bağışla. Affet! İkimizi de rahmetinin içine sok! Çünkü sen acıyanların en acıyanısın!" (Araf sûresi, âyet: 151)

Bundan sonra İsrailoğulları derlenip Mûsa (a.s.)'ın katına geldiler. İşledikleri günahlarını anlayıp şaşkınlığa uğradılar. Hayrette kaldılar. Hazret-i Mûsa onları azarladı. Allahü Teâlâ Hazretleri Kelam-ı Kadim'inde şöyle buyurur:

"Ey kavmim! Rabbiniz size güzel vaatlerle söz vermedi mi? dedi." (Tâ-ha sûresi, âyet: 86)

Ve ilâve etti:

— "Allahü Teâlâ beni gizli konuşmaya çağırdı. Benim elimden size kitap yolladı!"

Ve yine Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Yoksa, bu kadar gün ben sizden ayrıldım, sizce çok mu oldu. Yoksa Rabbinizden size hışım ve kızgınlık mı istiyorsunuz ki benim vaadime aykırı hareket ettiniz ve benim şeriatimi attınız?" (Tâ-ha sûresi, âyet: 86)

Onlar:

"Biz sana verdiğimiz sözden caymadık. Senin dinini elden bırakmadık. Biz, Firavundan ve kavminden aldığımız malları senin hatırın için yine onlara bıraktık. O malları Sâmiri aldı. Onlardan bir buzağı yaptı! dediler:" (Tâ-ha sûresi, âyet: 87)

Nitekim Cenab-ı Hak şöyle buyurmaktadır:

"Sâmiri, erimiş olan o mücevherlerden bir buzağı heykeli düzdü:" (Tâ-ha sûresi, âyet: 88)

"Mûsa (a.s.) Sâmiri'ye kızdı: "Ey Sâmiri, senin bu işin nedir?" diye sordu." (Tâ-ha sûresi, âyet: 95)

"Sâmiri de şöyle dedi: "Ben, Cebrail'in atının tırnağındaki toprağı gördüm. O kavim görmedi. Bir cansız şeye karıştırılsa, onu diriltteceğini bildim. Onlar ise bilmediler. Ben o topraktan bir avuç aldım. Buzağı suretini düzdüm. Ağızına saldım. Buzağı gibi böğürdü. Bunu bana nefsim hoş gördü." (Tâ-ha sûresi, âyet: 96)

Sâmiri böyle söyleyince Mûsa (a.s.) ona şöyle dedi:

"Defol! Doğrusu artık hayatta, "Bana dokunmayın!" demenden başka yapacağın yoktur. Senin için asla kaçamayacağın bir ceza daha vardır. Durup üzerinde titrediğin tanrına bak, onu yakacağız, sonra denize dökeceğiz dedi." (Tâ-ha sûresi, âyet: 97)

Bundan sonra Sâmiri dağlara düştü. Kimseyle konuşmadı. Hazreti Mûsa da hemen Kârûn'u çağırdı.

Ona:

— "Buzağıyı yak!" dedi. Karun kuyumcuydu. Ona:

— "Ya Musa! dedi. Altın hiç bir zaman yanmaz!" dedi. O zaman Cebrail (a.s.) geldi. Kimya otunu getirdi. Hazret-i Mûsa'ya gösterdi:

— "Bunu döğ! Altını erit. Onun üstüne saç! Hemen kireçleşir. Eğer bu otu bakıra katarsan altın olur!" dedi. Mûsa (a.s.) Cebrailin getirdiği otu döğüp, onun üstüne saçtı. Hemen yandı. Kül gibi oldu. Hazret-i Mûsa'ya getirdi. Ama Karun o otun birazını gizledi. Mûsa (a.s.) o külü yele savurdu.

İsrailoğullarına şöyle dedi:

"Sizin ilâhınız, ancak kendisinden başka hiç bir ilâh bulunmayan Allahü Teâlâ'dır. Onun ilmi her şeyi kuşatmıştır." (Ankebut sûresi, âyet: 98)

Mûsa (a.s.)'ın buzağıyı yaktığını gören İsrailoğulları hatalarını anladılar. Mûsa (a.s.)'a yalvardılar:

— "Allahü Teâlâ Hazretlerinden dileki, bizim suçumuzu bağışlasın. Tevbemizi kabul buyursun!" dediler. Mûsa (a.s.) dua etti. Allahü Teâlâ Cebrâil (a.s.)'ı yolladı. O şöyle dedi:

— "Bunların tevbesi şuydu ki, o 12.000 kişi Mûsa (a.s.)'ın yolundan sapmadılar ve buzağıya tapmamışlardır. O buzağıya tapanların boynu vurulsun!"

Tefsir-i şerifte şöyle rivayet olunmuştur ki, Mûsa (a.s.)'dan önceki şeriatte hüküm şöyleydi: Her kim ki bir günah işlese o günah hangi uzvu ile işledi ise o uzvu kesmeyince tevbesi kabul edilmezdi. Bu şey, Hazret-i İbrahim Peygamberin şeriatinden önceydi. Fakat İbrahim suhuf'u inince o hüküm kaldırıldı. Mensuh oldu.

Buzağıya tapanlarsa, ne Mûsa (a.s.)'ın şeriatince ve ne İbrahim (a.s.) Hazretlerinin şeriatince amel etti. Ondan önceki şeriat yolunda amel etmişlerdi.

Mûsa (a.s.) onlara şöyle dedi:

— Allahü Teâlâ Hazretlerinin buyruğu şudur ki, buzağıya tapan o kimselerin ve ona secde edip yer öpenlerin boyunlarını vurun, tâ ki ben onların tevbelerini kabul edeyim.

Ve hem Hâtimül enbiya Muhammed Mustafa (s.a.v.) Hazretlerinin şeriatinde hırsızlara o hüküm yolunda amel ettirdi. Şöyleki. Allahü Teâlâ Hazretleri Kelâm-ı Kadim'inde şöyle buyurdu:

"Erkek hırsızın ve kadın hırsızın yaptıklarına karşılık bir ceza ve Allahtan insanlara ibret verici bir ders olmak üzere ellerini kesin. Allah mutlaka galiptir ve yegane hüküm ve hikmet sahibidir" (Maide sûresi, âyet: 38)

Mûsa (a.s.) da hemen onlara Allah'ın hükmünü bildirdi. Hak Sübhanehu teâlâ şöyle buyuruyordu:

"Mûsa kavmine dedi ki: "Buzağıya tapmakla, gerçekten, nefsinize zulmettiniz. Allahü Teâlâ Hazretlerini bırakıp buzağıya taptınız. Yaratanınıza tevbe ediniz. Tevbe etmeyenlerinizi öldürürüz, bu yaratanınız katında sizin için hayırlı olur." (Bakara sûresi, âyet: 54)

Böylece onların hepsi bu hükme razı oldular. Biri birine vasiyette bulundular. Ertesi günü her biri bir yerde yüzlerini göğe kaldırıp oturdular.

İbn-i Abbas (Allah ondan razı olsun) şöyle rivayet etmiştir ki buzağıya tapan 200.000 kişiydi. O buzağıya tapmayanlarsa 12.000 ki-

şiydi. Sabahleyin durup ellerine kılıç aldılar. O buzağıya tapanların boyunların vurdular. Hak Teâlâ Hazretleri o sabahı onlara öyle zulemat ve karanlık yaptı ki oğul babayı, kardeş kardeşi bilemedi, birbirlerini öldürdüler. O kadar kişi öldürülmüştü ki al kanlara bulanmışlardı. Hesap ta 70.000 kişi kılıçtan geçmişti. Bundan sonra kadınlar, çocuklar ve uşaklardan Mûsa (a.s.)'a feryat başlamıştı:

— "Bizi bağışla!, bizi bağışla, ya Mûsa!" diye bağrışmışlardı. Bunun üzerine Mûsa (a.s.) yüzünü topraklara vurdu, ağladı. Allahü Teâlâ Hazretlerine dua etti. Hak Teâlâ da o karanlıkları ortadan kaldırdı. Rahmet güneşini açtırdı. Tevbelerini kabul buyurdu. Ondan sonra ne kadar kişiye kılıç vurdularsa da kesmedi.

Mûsa (a.s.) da şükretti ve şöyle dedi:

"Ey kavm. Öyle bilin ki Allahü Teâlâ sizin tevbenizi kabul etti ve size acıdı, rahmet kıldı" (Bakara sûresi, âyet: 54)

Ondan sonra Mûsa (a.s.) Tevratı İsrâiloğullarına getirdi:

— "Bu kitap sizin rabbinizin kitabıdır ki helâl ve haram hükümler ile farzlar ve sünnetler (Zânileri taşlama, hırsızların kolunun kesilmesi, bütün eski günahların karşılıklı cezası), bütün bunun içinde yazılı olarak bulunmaktadır!" dedi.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Hatırlayın ki, doğru yolu bulmanız için Mûsa'ya Tevrat'ı, doğru ile eğriyi biri birinden ayıran Furkan'ı vermiştik" (Bakara sûresi, âyet: 53)

O kavm de Hazret-i Mûsa'dan bu hükümleri işitince hepsi içlendiler, üzülerek ve:

— "Sözlerini duyduk, ama, sana isyan ettik!" O buzağıya tapmak ve tepelenmek bize gösterdiğin bu ahkâm'dan daha kolay geldi.

Nitekim Cenâb-ı Hak şöyle buyurdu:

"Çünkü yürekleri kâfirlikleri yüzünden buzağı sevgisiyle doluydu" (Bakara sûresi, âyet: 93)

Mûsa (a.s.) o yetmiş kişiyi, Allahü Teâlâ'dan işittikleri şeylerin üzerinde şehadet etmeleri için getirdi. Onlarda geldiler ve tanıklık verdiler. Lakin Allahü Teâlâ Hazretleri'nin sözlerini döndürdüler. Ve:

— "Biz Allahü Teâlâ'dan işittik ki öyledir. Ve öyle buyurdu. Lâkin: "İşlemeğe gücünüz yoksa size hiçbir şey yoktur!" dedi!" dediler. Oysa Hak Teâlâ Kurân'da bizim peygamberimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.)'e şöyle haber verdi:

"Ey Muhammed! Onların sana inanacaklarını mı sanmakdasın?.. Onlardan bir taife Allah'ın kelâmını (Tevrat'ı) dinlerler, anladıklarından sonra onu başka türlü değiştirip ona başka anlam verirlerdi. Bunu ise bilirlerdi" (Bakara sûresi, âyet: 75)

Yâni Yahûdiler, Resûl-i Ekrem Hazretlerinin haberlerini ve vasıflarını Tevrat'ta görmüş ve bilmişlerdi. Ve onu değiştirerek:

— "Tevrat'ta bu vasıflarla anlatılan peygamber daha gelmedi! Ve gelecek vakti olmadı!" derlerdi. Allahü Teâlâ bizim peygamberimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.) hazretlerine şöyle haber buyurdu:

— Ey Muhammed! Bu Yahudiler, O kişilerin soyundandır ki Allahü Teâlâ'nın sözlerini işitirlerdi, gelip halka başka türlü söylerlerdi. Dağdan geri dönen Mûsa (a.s.) O Tevrat'ı arzedipte o kavm onu kabul etmeyince kendisinin gönlü gayet darlaştı. Allahü Teâlâ Sîna Dağı'na emretti, yerinden kalktı, o kavmın üstüne gitti. Geldi, onların başlarının üstünde, havada boşlukta kaldı.

Nitekim Hak Teâlâ Kelâm-ı Şerifin'de şöyle buyurur:

"Bir zaman sizden yemin almış, Sîna dağını üstünüze yükseltmiş, ve size şöyle buyurmuştur: "Size verdiğimiz kitaba sıkı sarılın. İçindekilerini iyi belleyin. Tâ ki kötülüklerden uzaklaşanlardan olunuz!"" (Bakara sûresi, âyet: 63)

Yine bir âyette şöyle buyurmuştur:

"O dağı biz bir gölge gibi o kavmin üzerine getirdik. O kavm öyle sanırlardıki, o Sîna Dağı üstlerine düşecektir. Mûsa (a.s.) da onlara şöyle derdi: Eğer siz bu şeriatı ve bu kitabı kabul etmezseniz bu dağ sizi basar, hepinizi yok eder" (Araf sûresi, âyet: 171)

Fakat onlar, nice ki o dağın altından kaçarlardı, o dağı yine hemen üstlerinde görürlerdi. İsrailoğulları en sonunda dağdan kaçmanın bir çare olmadığını anladılar. Çaresizlik içinde kabul ettiler. Yüzlerini yerlere vurup secde ettiler. Gönüllerinde de şöyle bir endişe vardı:

— "Eğer bu dağ bizim üzerimizden savulup giderse biz bu kitabı

kabul etmeyiz!" Ve bu düşüncelerinden ötürü de sol gözleri ile göğe bakarlardı:

— "Bu dağ üstümüzden giderse başımızı kaldırırız!" derlerdi.

Bu manadan ötürü ki Yahudiler secde ederlerken sol gözleri ile gökyüzüne bakarlar.

Böylece de Allahü Teâlâ da o dağa emir buyurdu, dağ yerine gitti. Yahudiler başlarını kaldırınca Sîna Dağı'nı üstlerinden gitmiş gördüler. Ve şöyle dediler:

— "Ey Mûsa! Biz nice ki düşünürüz, senin bu Şeriatine güç getiremeyeceğimizi anlıyoruz. Sen dua et! O bize kolay gelsin!"

Mûsa (a.s.)'da dua etti. Ve Hak Teâlâ kolaylaştırdı. Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurulmuştur:

"Size verdiğimiz kitaba sıkı sarılın. İçindekilerin iyi belleyin. Tâ ki kötülüklerden çekinenlerden olasınız" (Bakara sûresi, âyet: 64)

Böylece onlar o şeriati kabul ettiler. Mûsa (a.s.) onları yine Mısır'a götürdü. Firavunluların evlerini, saraylarını onlara verdi. Nitekim Cenâb-ı Allah şöyle buyurur:

"İsrâiloğulları her ne kadar Firavun'dan çok zahmetler çektilerse ve şiddet gördülerse de en sonunda onlara mirasyedi oldular. Mısır ülkesinin doğusundan batısına kadar (yani Şam diyarından Berka'ya dek) Mısır'ın hükmünde oldu. Böylece Rablerinin İsrâiloğullarına olan o güzel sözü (vaadı), onların felâketlere sabretmesinden ötürü tam yerine geldi. Firavun ve kavminin yapmakta oldukları köşkleri ve yükselmekte bulundukları yapıları ise hep harap ettik." (A'raf sûresi, âyet: 137)

Mûsa (a.s.) Mısır'da onlara öğütlerde bulunur, şöyle derdi:

— Allahü Teâlâ sizi, Firavun'un elinden kurtardı. Çünkü sizin çocuklarınızı öldürtür ve sizi kendisine uşak, kul eylerdi. Nitekim Cenab-ı Hak şöyle buyurur:

"Hani sizi Firavun'un soyundan ve sopundan kurtarmıştık ya, onlar size en büyük işkenceleri yapıyorlardı. Sizi aşağılık bir

hale getirmişlerdi. Oğullarınızı öldürüyorlar, yalnız kızlarınızı sağ bırakıyorlardı. Bunda size Rabbinizden büyük bir sınav vardır" (A'raf sûresi, âyet: 141)

Bir âyette de şöyle buyurulmuştur:

"Bir zamanlar Mûsa, milletine şöyle demişti: "Ey kavmim! Allah'ın size olan nimetlerini anın, yâd edin. Zira içinizden peygamberler gönderdi. Sizi hükümdarlar melikler yaptı. Dünyada kimseye vermediğini size verdi!"" (Maide sûresi, âyet: 20)

İsrâiloğulları Mısır'a gelip oraya yerleştikten sonra, bu ülkede acaip haller ortaya çıktı. Onların kimisini açıklayalım.

HAZRET-İ MÛSA ÖLÜYÜ NASIL DİRİLTTİ?

Bu haberin aslı şudur: İsrâiloğulları içinde bir yaşlı kişi vardı. Malı ve yiyeceği çoktu. Bu yaşlı kişinin de iki kardeşi oğlu bulunuyordu. İkisi de yoksuldu. Amcaları çok pinti ve nekesti. Onlara bir şey vermezdi. O iki genç çaresizlik içinde kaldılar. Bir gece sözbirliği ettiler. Amcalarının evine gittiler. Bir bahaneyle dışarı ya çıkartıp onu öldürdüler. Malını almak dilediler. Onu öldürünce de cesedini İsrâiloğullarının köylerinden iki büyük köyün ortasına bıraktılar. O ihtiyar kişinin ne oğlu, ne kızı vardı. Cesedi bırakıncada evlerine dönüp gittiler. Sabah olunca insanlar onu arayınca, onun cesedini o iki köyün ortasında buldular. Ağlaştılar. Üstüne biraz toprak atıp gittiler. Hiç kimse o kişiyi kimin öldürdüğünü bilmedi. Sonra o köyün halkını topladılar. Hazret-i Mûsa'nın katına götürdüler. Tevrat'ın hükmü bu yolda bizim şeriatimiz gibiydi. Bir şehirde veya bir kasabada, veya bir yerde öldürülmüş bir adam bulunsa ve katilinin kim olduğu bilinmese, o yerin halkından elli özü, sözü doğru kişiye "onlar öldürmedi ve öldüreni bilmiyorlar" diye yemin ettirirler. Eğer bu yeminlerde katil bulunursa o kişiyi padişahın eline verirler böylece kıssas yerine getirilir ve eğer yeminle bulunmazsa adama adam öldürmek hükümden düşer. O yerin halkına diyet yapılır. Eğer ölü kişi iki köyün ortasında bulunursa, ölü kişi hangi köye yakınsa o köy azarlanır, ceza görür. Kalktılar, Hazret-i Mûsa'dan bu meseleyi sordular. Mûsa (a.s.) bu hüküm gereğince hükmünü o iki köyün arasında vereceği zaman, o iki köy arasında fitne belirdi. Köyün birisi:

— "Kâtil sizdedir, diyeti siz verin!" dedi. Öbür köy halkı da:

— "Hayır katil sizdedir. Diyeti siz vereceksiniz!" dedi. Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Siz, aranızda birini öldürmüştünüz. Ve öldüreni saklayıp suçu birbirinizin üstüne yüklemiştiniz. Oysa, Allah gizlediğiniz şeyi açığa çıkarıcıdır" (Bakara sûresi, âyet: 2)

O iki köyün arasında tam yirmi gün süren bir savaş ve fitne belirdi, nice adamlar kırıldı. Amcalarını öldüren o iki kişi:

— Biz amcamızı, öldüreni bulup amcamızın yerine öldürmeyince veya diyetini almayınca mezara gömmeyiz! dediler. Vakta ki bu iş uzadı. İsrâiloğulları, Hazret-i Mûsa'nın katına geldiler:

— "Bu kişiyi kimin öldürdüğünü Allah bilir" dediler. Ama, ey Mûsa! Sen dua et ki bunun katili ortaya çıksın! Böylece de bu kavmin arasında kavga kesilsin" dediler.

Mûsa (a.s.) Allah'a yalvardı, dua etti. Hak Teâlâ da şöyle buyurdu:

— "Halkın bir sığır boğazlasın. O sığırın bir parçası ile o ölen kişiye dirilinceye kadar vurulsun!" Ölen kişi dirilince ona:

— "Seni öldüren kişi kimdir?" diye sorulsun. O da haber versin!"

Mûsa (a.s.) o halka:

— "Hak Teâlâ size bir sığır boğazlamanızı buyuruyor!" dedi. Halk ta:

— "Yâ Mûsa! Bizimle alay mı ediyorsun? dedi Hazret-i Mûsa onlara:

"Cahillerden olmaktan, ben, Allah'a sığınırım" (Bakara sûresi, âyet:67)

Kavmi de:

— "Bizim için Allah'a yalvar ki bize bildirsin, o sığır nasıl bir sığırdır? Ve hangi sığırdır? dediler. Hem ne biçimdedir?"

Bizim peygamberimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

— İsrâiloğulları işlerini kendileri güçleştirdiler. Allahü Teâlâ o güçlükleri şiddetlendirdi.

Mûsa (a.s.) dedi ki:

"Sığır ne çok yaşlı, ne de çok genç olacaktır. Belki orta yaşlı olmalı!" (Bakara sûresi, âyet: 68)

Halk ta:

"Yâ Mûsa! Rabbine dua et! Tâ ki bize o sığır nasıl bir renktedir, bildirsin! dediler." (Bakara sûresi, âyet: 69)

Mûsa (a.s.) da:

"Allahü Teâlâ diyor ki, o sığır gayet sarı sapsarı olsun demişti." (Bakara sûresi, âyet: 69)

Renkler içinde, dört ayaklı canlılarda sarıdan iyi renk yoktur. O sığırın sarılığı şu derecede olmalı ki, ona bakan kişinin gönlü açılmalıdır. Hükemâ kişiler:

— "Renklerden üç renk gönlü sevindirir!" demişlerdir. Birisi, sarıdır, birisi kızıldır, üçüncüsü de yeşildir. Ama yeşil, yerde, toprakta güzeldir. Kızılsa giyecekte, sarı renk ise dört ayaklılarda güzeldir. Ama kara renkli görünce gönül ürker. Ak rengi görünce ne korkar, ne şâd olur!" denilmiştir. Ayrıca şöyle de denilmiştir:

— Ebû Müslim sahibi devlet, vakta ki, Ümeyye oğullarını yok etti ve halifeliği abbas oğullarına verdi, Ümeyyeoğulları yeşil rengi severlerdi. Çok kez elbiselerini yeşil giyerlerdi. Ve:

— "Yeşil renk Cennet rengidir!" derlerdi. Ebû Müslim, Emevilerin bütün merâsim ve geleneklerini bozmayı diledi.

— "Sultan şu rengi giymeli ki gören heybet duymalı!" dedi. Kendisi evinde oturdu. Bir kuluna:

— "Bir ak sarık sarın! Benim giysilerimi bana getirin!" dedi. O kul da öyle yaptı. Ondan sonra:

— "Sarı sarın!" O kul onu da öyle yaptı. Bundan sonra:

— "Yeşil sarın!" dedi. Kul da öyle yaptı. Ondan sonra:

— "Kara sarın!" dedi. kul da öyle yaptı. Ebû Müslim bu sureti görünce ötekilerden heybetli gördü. Karanın renkler içinde heybetli olduğunu gördü. O kişi ona:

— "Neden bildin?" diye sordu. Ebû Müslim de:

— "Ben haberlerden öğrendim ki peygamberimiz (s.a.v.) Mekke'yi fethettiği gün ki Mekke'ye girmişti, sarığı ve sancakları kara

renkteydi. Başındaki sarığının adı Sehâbe'ydi (buluttu)!" O zaman Ebû Müslim:

— "Bildim ki, dedi, siyah şeyi görünce yürek ürker. O şey heybetli görünür!" dedi.

Allahü Teâlâ:

— "O sığır sapsarı olsun! Ve gören kişinin gönlü açılsın, şâd olsun!" diye buyurunca o kavm ilerde, şehirlerde o vasıfta sığır aramaya başladılar. En sonra bir kadıncağız bulundu. O kadının bir oğlu vardı. Bu çocuğun bu anılan biçimde ve sıfatta bir sığırı vardı ki o çocuk ve anası o sığırın sütü ve yoğurdunu yiyip-içip geçinirlerdi. Çocuktan o sığırı dilediler. O da:

— "Ben onu 1000 akçeye veririm!" dedi. O kavm, Hazret-i Mûsa'ya:

— "Sığırı bulduk. Lâkin bahası ise ağırdır!" dediler.

Hazret-i Mûsa:

— "Her nice derlerse alın. Sığırın sahibini incitmeyin. O sığırın sahibini incitirseniz, bu ölü dirilmez!" dedi.

Din bilginleri şöyle demişlerdir:

— "Allahü Teâlâ kendisinde hikmet olan şeyi emir buyurmuştur. Bu sığırın boğazlanmasında da hikmet budur ki, İsrâiloğulları'nın içinde Hazret-i Mûsa'ya iman getirmiş kimseler vardı. Lâkin Haşr'e ve Neşr'e inanmazlardı.

— "Ölü nasıl dirilir?" derlerdi. Allahü Teâlâ onların gönlünden bu şüpheyi kaldırmayı diledi. Böylece onlar hem kalple, hem de bedenle imana gelsinler. Başka bir hikmette şu idi ki, Allahü Teâlâ o kadını ve oğlunu zengin kılmayı dilemişti. Yoksa sığıra ne hacet vardı!. Allahü Teâlâ yalnız Mûsa (a.s.)'a bildirdi. O kavm çocuktan sığırı istemeye gelince, kadın onların istediklerini kendisinde bulduklarını anladı. Bu kez:

— 2000 akçeye sığırımı veririm! dedi. O kavm da geri döndü. Hazret-i Mûsa (a.s.)'a geldi:

— "Yâ Mûsa! Hüdadan bize bu sığırı almayıp başka sığır almamız hakkında bir haber getir! dediler. ve şunu söylediler:

"Ey Mûsa, Rabbına yalvar da keseceğimiz sığırın nasıl olacağını bize anlatsın. Çünkü sığırların hepsi biribirlerine benzerler. Allah dilerse ona göre, inşaallah, bir sığır buluruz!" (Bakara sûresi, âyet: 70)

Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle demiştir:

— "Eğer İsrâiloğulları (İnşaallah) demeselerdi, o fikir ayrılıklarından kurtulamazlardı!" Böylece Mûsa (a.s.) onlara şöyle dedi:

Allahü Teâlâ buyurur ki:

"O bir sığırdır ki onunla toprak sürülmemiş ve ekin sulanmamış olmalıdır. Hem de o bütün ayıplardan pâk olmalıdır. Bütün işlerden de azâd ola!" (Bakara sûresi, âyet: 71)

İsrâiloğulları:

— "Bu, hemen o bulduğumuz sığırdır. Ondan başkası değildir!" dediler. O sığırı istediler.

Kadın:

— "10.000 akçeye veririm, ondan aşağı vermem!" dedi.

Tefsirde şöyle rivâyet olunmuştur ki, o kadın sığırını satarken şöyle demiştir:

— "Ben o sığırı size şu sartla satarım; Onun derisini tulum çıkarırsınız. O tulumun dolusu kadar bana altın verirsiniz!" Mûsa (a.s.) da:

— "Almak gerek!" deyince İsrâiloğulları da ineği.satın almışlar ve ondan sonra boğazlamışlardır." Ve Hazret-i Mûsa onlara şöyle demişti:

— "Sığırın ücretini tamam vermeyince, o ölü dirilmez!"

Bundan sonra İsrâiloğulları bir yere toplandılar. O sığırın ücretini devşirip tastaman ödediler. Ve bu altın cinayeti onlara çok güç geldi. Hatta aralarında kavga ve aykırılık oldu. Az kalsın o iş tamamlanmayacaktı. Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Ama az kalsın bu işi yapamayacaklardı." (Bakara sûresi, âyet: 71)

Yine Allahü Teâlâ şöyle buyuruyor:

"O sığırı boğazladılar. O işi, güçlüğünden ötürü tamamlamamayı kast ettiler"

"Biz, öldürülene sığırın bir parçası ile vurun! demiştik. Ölü dirilir." (Bakara sûresi, âyet: 72)

Haberlerde şöyle gelmiştir ki, Mûsa (a.s.) buyruk verdi. O sığırın dilini kestiler. O ölüye bir kez o dille vurdular. O ölü hemen Rabbin emriyle dirildi. Bıçaklanan yerden hâlâ kanı akmaktaydı. Hemen ona şöyle sordular:

— "Seni kim öldürdü?" O dirilen ölü de:

— "Beni öldüren kardeşimin çocuklarıdır ki, falan ile filandır. Beni onlar tepelediler!" dedi. Onların ikisi de orada hazırdılar. Mûsa (a.s.) buyurdu. İkisini de onun yerine öldürdüler. O kişi de bu sözleri söyler söylemez hemen düştü, yine can verdi. Ve aykırılık İsrâiloğulları arasından giderildi. Haşre ve neşre inanmayanlar bu hali görünce şaşkınlığa uğradılar. Allahü Teâlâ da şöyle buyurdu:

"Bu dünyada gördüğünüz şey gibi Hak Teâlâ yarınki günde ölüleri böyle diriltecektir. Tâ ki bunu akıl etmeniz ve inanmanız gerektir" (Bakara sûresi, âyet: 73)

Ondan sonra Allahü Teâlâ'nın buyurduğu şudur:

"Onlar ki bu vâkıa ortaya çıkmadan Haşr'e ve neşr'e inanmıyorlardı, inkâr ediyorlardı. Vaktâ ki bu olayı gördüler, bütün gönülleri yumuşadı. Lâkin sonra yürekleri şu veçhile oldu ki, onlara taş gibi hiçbir şey kâr etmezdi. Sanki taş gibiydiler" (Bakara sûresi, âyet: 74)

"Taştan bazısı vardır ki Allahü Teâlâ Hazretlerinin korkusundan dağın tâ.. başından dibine düşer. Kimi dağlar vardır ki ondan sular akar, ve kâfirlerin yüreği o taştan katıdır. Allahü Teâlâ Hazretleri onların içinden ve fiilinden gafil değildir" (Baka ra sûresi, âyet: 74)

MÛSA (A.S.) İLE HIZIR (A.S.)'IN HİKÂYESİ

Haberleri rivayet edenler şöyle anlatırlar ki; Bir gün Mûsa (a.s.) vaaz eylemekteydi. Yüce Allah'ın hikmetlerini anlatırdı. İsrâiloğullarına şöyle derdi:

— "Yüce Yaradan Hazretleri Firavun'u ve Kıpti'leri yok etti. Sizi ise horlanırken aziz kıldı. Aziz kişileri hor kıldı. Ve Tevrat'ı size verdi. Bütün halkların üzerine sizin üstünlüğünüzü kitapla, din ile daha artırdı. Ve şöyle buyurdu:

"Gerçekten biz, bir zamanlar İsrâiloğulları'na kitap, hüküm ve nübüvvet verdik. Onları temiz şeylerle rızıklandırdık. Ve onları alemlere üstün kıldık" (Casiye sûresi, âyet: 16)

Mûsa (a.s.) bu nimetleri andı. Ansızın bir kişiyle karşılaştı. O kişi kendisine:

— Ey Kelimullah! dedi. Allahü Teâlâ'nın bu zamanda ilmi senden artık olan bir kulu var mıdır?

Mûsa (a.s.), başka bir kişiyi kendi ilmi kadar bilgili bilmezdi.

O kişiye:

— "Ben öyle sanıyorum ki dünyada benim kadar bilgisi olan kişi yoktur!" dedi. Hemen Allahü Teâlâ hezretinden vahiy geldi. Ona:

— "Yâ Mûsa! diye buyuruldu. Benim dünyada bir kulum vardır ki bilgisi senden de artıktır. Onun adı Hızır'dır!"

Bu birinci rivayettir. Bir rivayete göre de Mûsa (a.s.) Hazretleri, Allahü Teâlâ ile konuşurdu. Bir konuşma ve niyazında:

— "Yâ Rabbi! Senin kullarında bilgisi tamam olan kimdir?" dedi. O zaman Hak Teâlâ'dan şu nidâ geldi:

— "Ey Mûsa, o kişi, bilgisi ne kadar çok olsa da daha da bilgisini artırmak isteyen bir kulumdur!"

Mûsa (a.s.) da ilmini artırmayı diledi.

— "Yâ İlâhi! Dünyada bir kimse varmı ki ben ona gideyim, bilgi öğreneyim. Onun ilmi benden de fazla ola?" dedi. Ona şu nidâ geldi:

— "Yâ Mûsa, benim bir kulum vardır ki ona HIZIR derler. Onun bilgisi senden aşkındır!" Diye buyurdu. Mûsa (a.s.) da:

— "Yâ Rab! Onu bana göster! Ondan ben ilim öğreneyim!" dedi. Sonra Allahü Teâlâ şöyle buyurdu:

— "Ey Mûsa! Senin yiyeceğin onu sana gösterir"

Mûsa (a.s.) bu sözün ne demek istediğini anladı. Yûsuf (a.s.)'ın oğlu Efrâyım oğlu Nûn'un oğlu Yûşa'ı çağırdı. Ona:

— "Mecmael Bayreyn'e (iki denizin birleştiği yere) gideceğim. Gitmememin çaresi yoktur. benim için biraz yiyecek hazırla! Birlikte gidelim! Hızır (a.s.)'ı görelim!" dedi. Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Bir zamanlar Mûsa arkadaşı olan gence şöyle demişti:

"Ben iki denizin birleştiği yere varıncaya dek durmayıp gideceğim" (Kehf sûresi, ayet: 60)

Hazret-i Mûsa (a.s.) çok günler geçse de, en sonra, ona varmayınca sakin durmanın yolu yoktur! dedi. Cenâb-ı Hak şöyle buyurur:

"Onlar, bu sırada, katımızdan kendisine rahmet ihsan ettiğimiz ve kendisine ilim bellettiğimiz kullarımızdan birini (Hızır'ı) buldular" (Kehf sûresi, âyet: 65)

Müfessirler, Hızır (a.s.)'ın adı hususunda ihtilâfa düşmüşlerdir. Bir rivayete göre adı Ermiya'dır. Bir rivayette de:

— "Adı Elyesâ'dır!" Bir rivayette de adı:

— "Belyâ'dır!" derler. Ona şunun için Hızır derler ki bir gün bir taşın üstünde oturmuştu. Ayağa kalkınca o taş yürüdü. Bir rivayete göre de; toprağa ayağını basınca, ayağının altı yeşil çimenlik olurmuş. Bundan dolayı Hızır denilmiş. İsrâiloğulları'nın içinde peygamberdi. Bir rivayete göre de peygamber değildi. Yine bir söylentiye göre, Nuh oğullarındandı ve Nuh zamanını görmüştü. Gemide birlikteydi. Ve ona: Nuh oğlu Sam oğlu, Erfahşüt oğlu, Sâleh oğlu Âmir oğlu Melkân oğlu Beliyâ derlerdi. Beliya çok yaşamıştı. Bu uzun ömür Hayat suyu içmesinden ötürüydü. Sebebi şuydu: Nuh (a.s.):

— "Hindistan'a, Serendip adasına kim varır? Orada Âdem ve Havvâ'nın cesetlerini çıkarsın. sonra bana getirsin! Bende o kişinin uzun ömürlü olmasına dua edeyim!" dedi. Hızır ayağa kalktı.

— "Ey Allah'ın peygamberi! İzniniz olursa oraya ben gideyim! Cesetleri getireyim!" dedi. Nûh (a.s.) ona dua etti. Hızır (a.s.) da kalktı. Serendip adasına vardı. Oradan Âdem (a.s.)'ın ve Havva'nın cesetlerini Nuh (a.s.)'a getirdi. Allahü Teâlâ, Nuh (a.s.)'ın bereketiyle Hızır Hazretine çok yaşama verdi. Ve Hızır (a.s.) her zaman Batıdenizi adalarında durup ibadet ederdi. Vaktaki İskender-i Zulkarneyn devri geldi. Hızır'a:

— "Zulkarneyn'e var, git!" diye emir geldi.

— Hızır (a.s.) da Hazret-i Zulkarneyn'e vardı. köyünde oturdu. Vakta ki Zulkarneyn bütün ülkeleri ele geçirdi. Hızır (a.s.) da onun yanındaydı. Hazret-i Zulkarneyn'e dediler ki:

— "Batı yönlerinde karanlıklar vardır. Orada hayat suyu bulunur!" O da oraya gitti. Hızır (a.s.)'ı da askerin öncüsü yaptı. Hayat suyu Hızır (a.s.)'a nasip oldu. Zülkarneyn'i İskender'e nasip olmadı. Kimileri Hızır (a.s.) soyu için:

— "O, İsrailoğullarındandır!" demişlerdir. Hızır (a.s.):

— Mûsa (a.s.) ile olan bu yakınlığından ötürüdür ki, hayat suyunu buldu ve onu içip Kıyamet'e kadar baki kaldı. Ve İlyas (a.s.) da o suyu içmiştir. Bu ikisi de diridir. Hızır (a.s.) denizlere vekil seçilmiştir. Her kimki, denizlerde kalırsa diri olanını kurtarır, öleni denizden dışarı çıkarır, onun namazını kılar. İlyas (a.s.) ise çöllerin, sahraların vekiliydi. Her kim, sahrada-çölde ölse, İlyas (a.s.) onu yıkar, namazını kılar. Eğer bir kimse yolunu kaybetmiş ise İlyas (a.s.) ona yolunu gösterir. Hak Sübhanehu ve Teâlâ İlyas kıssasını Kur'ân-ı Kerîm'de da zikretmiş ve şöyle buyurmuştur.

"Şüphesiz İlyas ta gönderilmiş peygamberlerdendi!" (Saffat sûresi, âyet: 123)

Bu ikisi de Allah'a tapanlardandır. Birisi denizde, birisi sahra ve çöllerde ibadet ederler. Her yıl ikisi de hac vaktinde Mekke'de Şerefeh'allah'ta buluşurlar. Hac eylerler. Kimi halka görünürler. İlyas (a.s.)'ın İsrailoğullarından olduğuna dair alimler arasında genel bir görüş vardır. O Hazret-i İmrân oğlu Harun'un oğullarındandır. Harun (a.s.) ki Mûsa (a.s.)'ın büyük kardeşiydi. Fakat Hazret-i Hızır'ın soyunda fikir ayrılığı vardır. Kimileri:

— "O, İsrâiloğullarındandır! Ve Yakub oğlu Yahûda çocuklarındandır!" demişlerdir. Kimileri de:

— "İsrâiloğullarından değildir. Çünkü Hızır Hazretleri İsrailoğullarından ve Hazret-i İshak'tan önce gelmiştir. Hazret-i İbrahim vaktinde Nuh oğlu Sam'ın çocuklarındandı. Adı da Melikan oğlu İlya idi. Melikan da Nuh oğlu, Sam oğlu Erfahşed oğlu, Şaleh oğlu, Âbir oğlu, Fâliğ'in oğlu idi. Haberlerde gelmiş ve rivayet olunmuştur ki Hızır, Büyük Zulkarneyn'in öncüsüydü. Hem de Zulkarneyn, Hızır (a.s.) ile hayat suyunu bulmak için yolculuk yaptı. Onun için dünyada diri ve ebedi kalmak istedi. Hızır (a.s.) o çeşmeye vardı. Ondan biraz içti. Hazret-i Zulkarneyn ise o çeşmeyi bulamadı. Sonunda öldü. Hazret-i Hızır ise ölmedi. Bu Zulkarneyn Allahü Teâlâ'nın Kur'ân-ı Kerîm'de (Kehf sûresi, 83. âyette) andığı kişi değildir. Bunun adı İskender'di. Ye'cüc ve Me'cüc'e set çekmişti. Bu, Hazret-i Mûsa'dan sonraydı. Bunun adı Zulkarneyn-ı Askar- Küçük Zulkarneyn derler. Bu, bir adil melik ve Allah'ı tek tanıyan kâmil bir kimseydi. Dünyayı adalet ile yönetmişti. Bütün padişahları kendisine boyun eğdirmiş, itaat ettirmişti." Hazret-i Mûsa yolculuğa birlikte çıktığı genç Yûşa'a:

— "Bir az yiyecek al, iki denizin birleştiği boğaza gidelim!" deyince Yûşa, bir ekmek ve bir parça balık aldı. Bir zenbile koydu. Mûsa (a.s.) ile yola koyuldu. Mısır'da bu boğaza kadar uzanan yol üç günlük yoldu. Ve bir günlük yol da Firavun'un öldüğü yerden ıraktaydı. Oraya varınca orada kimseyi bulamadılar. Hızır (a.s.)'ın nerde olduğunu bilemezlerdi. O yemekten bir parçasını yediler. Geride yarım balık kalmıştı. İkisi de yorulmuşlardı. Mûsa (a.s.) deniz kıyısında bir kocaman taş gördü. Onun üstüne çıktı. Uyudu. Yûşa (a.s.) oturdu. O balığı zenbilden çıkardı. Rüzgara karşı tuttu. Balık bozulup kokmasın diye elini yıkadı. O sudan balığın üstüne damlattı. O kupkuru balık dirildi. Kendisini suya fırlattı. Yûşa ve Mûsa (a.s.)'lar oruç tutmuşlardı. Balık kendisini suya atınca su açıldı. Yol gibi oldu. Balık ortada durdu. Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Bunun üzerine onlar, iki denizin boğazına gelince, tuzlanmış olarak getirdikleri balıklarını unuttular. Balık canlanmış ve denizde bir deliğe doğru yol tutmuştu." (Kehf sûresi, âyet: 61)

Yûşa (a.s.) bu hali görünce, bu hale şaştı. Uykusu da çok gelmişti. Uyudu.

Bir rivayete göre bu iş olduğu zaman vakit akşamdı. Vakta ki sabah oldu. Mûsa (a.s.) uyandı. Yûşa'ı da uyandırdı. Oradan ayrılıp git-

tiler. Yûşa (a.s.) gördüğünü, Mûsa (a.s.)'a söylemeyi unuttu. Şimdi deniz kıyısında gidiyorlardı. Mûsa (a.s.) birgün oruç tutar, bir gün yemek yerdi. Bu sünnet Mûsa (a.s.)'dan kaldı. Bir rivayette de:

— "Dâvud (a.s.)'dan kaldı" denilmiştir. Mûsa (a.s.), Yûşa (a.s.)'dan yemek yemeği diledi. Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyuruyor:

"İki denizin birleştiği yeri geçtikleri zaman Mûsa genç arkadaşına: «Kuşluk yemeğimizi getir. Gerçekten bu yolculuğumuzdan yorgun düştük!» dedi." (Kehf sûresi, âyet: 62)

Burada bir nükte vardır. zahmet çekmeyince, yorulmayınca ilim meydana gelmez. Ve Hak Teâlâ demişti ki:

— "Yiyeceğin seni Hızır'a eriştirir!" Ve Hızır'la buluşulacak yer tayin etmişti. Onu unuttukları için o yerin sınırını aştılar. Çaresiz yorgun düştüler. Yûşa şu cevabı verdi:

"Gördün mü, dedi. Kayaya sığındığımız zaman ben balığı sana haber vermeyi unutmuştum" (Kehf sûresi, âyet: 62)

Mûsa (a.s.) Hazret-i Hızır'ı orada bulacağını anladı. Çünkü Allahü Teâlâ:

— "Yiyeceğin seni hızır'a ulaştırır!" demişti. Hemen geriye döndüler. Nitekim Allahü Teâlâ şöyle buyurdu:

"Geldikleri izlerden yürüyerek geri gittiler" (Kehf sûresi, âyet: 62)

Yine o taşın yanına geldiler. Hızır (a.s.)'ı, o taşın üstünde ibadette buldular. Bir rivayette de şöyle denilmiştir:

— Vakta ki o taşa ulaştılar, o balığı suyun içinde gördüler. Deniz açılmıştı. Mûsa (a.s.) o denize girdi. Yûşa (a.s.)'da ardından birlikte girdi. Balık Mûsa (a.s.)'ı görünce ilerledi, yürüdü. Balık yürüdükce su açılıyordu. Mûsa (a.s.) onun ardınca giderdi, denizin ortasına gelince bir ada gördüler. O adada Hızır (a.s.)'ı Allah'a ibadet ederken buldular. İbadetini bitirince Mûsa (a.s.) durdu. İleri vardı:

— "Esselâmü aleyke ey Abdullahis-Sâlih!" dedi. Hızır (a.s.) da:

— "Aleykesselâm ey Allah'ın Nebisi!" dedi. O da:

— "Benim peygamber olduğumu sana kim bildirdi?" dedi. Hızır (a.s.):

— "O padişahlar padişahı ki, seni buraya gönderdi!" dedi. Mûsa (a.s.) onun Hızır (a.s.) olduğunu anladı. Sonra Hızır (a.s.), Mûsa (a.s.)'a:

— "Buraya niçin geldin?" diye sordu. O da:

— "Şundan ötürü geldim ki seninle beraber olayım, tâ ki Allahü Teâlâ sana verdiği ilimden bana da öğretsin!" dedi. Hızır (a.s.):

— "Ey Mûsa! Sana Tevrat yeter. O kadar yapacağın iş var ki, ilme hacetin yoktur!" dedi. Mûsa (a.s.) çok yalvardı. Fakat Hızır (a.s.):

— "Sen benimle sabredemezsin! Çünkü sen sabretmek işini bilmezsin!" dedi. Nitekim Allahü Teâlâ şöyle buyurur:

"Hızır da:

"Doğrusu sen benimle birlikte bulunmaya asla sabredemezsin! İç yüzünü bilmediğin şeye nasıl sabredersin?" dedi. (Kehf sûresi, âyet: 67-68)

Hazret-i Mûsa da şu cevabı verdi:

"İnşaallah ki sen beni sabırlı bulacaksın. Senin sözünden dışarı çıkmayacağım!" (Kehf sûresi, âyet: 69)

Hızır (a.s.) da şart koştu. Ona yoldaşlık etti. Nitekim Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle açıklar:

"Hızır Mûsa'ya:

"Eğer sen bana uyacaksan, ben sana anlattıkça, hiç bir şey için bana soru sorma!" dedi. Bunun üzerine kalktılar. Yola koyuldular. Deniz kıyısına geldiler. Biraz sonra karşılarında bir gemi peydâ oldu" (Kehf sûresi, âyet: 70-71)

Üçü de ilerledi. Mûsa, Hızır ve Yûşa (a.s.)'lar gemicilere:

— "Bizi gemiye alın!" Dediler. Gemiciler:

— "Yol ücreti verin sizi o zaman geçirelim!" dediler. Hızır (a.s.):

— "Akçemiz yoktur!" Dedi. Gemiciler onları gemiye aldılar. Onlarda üçü bir arada oturdu. Hızır (a.s.) oturduğu yerde bir delik deldi. Gemiye su girdi. Hızır (a.s.) gemiye haber verdi. Gemici geldi. O deliği tıkadı. Mûsa (a.s.):

— "Gemi değerinden kaybetti!" Dedi. Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurdu:

Mûsa:

"Sen geminin içindekileri boğmak için mi deldin? Doğrusu çok büyük bir işte bulundun!" dedi." (Kehf sûresi, âyet: 71)

Hızır da:

— "Ey Mûsa! Ben sana hiç te sabredemezsin demedim mi?" dedi.

Mûsa (a.s.)'da cevap verip şöyle dedi:

"Unuttuğum için beni azarlama. Ve bana bundan ötürü, bu işimizde güçlük çıkarma!" (Kehf sûresi, âyet: 73)

Ansızın bir kuş geldi. Geminin bir bucağına kondu. Biraz oturdu. bir parça su aldı. Yine gagasından denize döktü. Uçtu, o geminin direğine kondu. Sonra güzel bir sesle ötmeğe başladı. Hızır (a.s.) Mûsa'ya şöyle dedi:

— "Bu kuş neler söylüyor, bilirmisin?" Dedi. Mûsa (a.s.):

— "Bilmiyorum!" Dedi. Hızır (a.s.) da:

— "Bu kuş, diyor ki dedi, bu geminin içinde iki kul vardır. İkisi de Allah'ın o kullarındandır ki, Hak Teâlâ onlara kendi ilminden ilim ve hikmet, şeriat ve ahkâm vermiştir. Ama onların bilgisi, Allahü Teâlâ'nın ilmi yanında,bu denize nisbetle gagamla aldığım su kadardır."

En sonra o gemi kıyıya yanaştı. Bunların üçü de dışarı çıktılar. O denizin kıyısında çocukları oynar gördüler. Orada bir saat oturdular. O çocukların yaptıkları işlere baktılar. O çocukların arasında henüz ergenlik yaşına varmamış güzel yüzlü, temiz giyimli bir çocuk vardı. Az sonra çocuklar dağıldı. O çocuk ise yerinde kaldı. Hızır (a.s.) ileri yürüdü. O çocuğun iki elini bir tutup bağladı. Sonra büyük bir taşgetirdi. O oğlan çocuğunun başına vurdu. Mecâl vermeyip öldürdü. Mûsa (a.s.) bunu görerek Hızır'a:

"Sen bir kişiyi öldürdün ki, o bir cana kıymamıştır. Sen mâsum birini öldürdün. And olsun ki iyi bir iş yapmadın! dedi" (Kehf sûresi, âyet: 74)

Hızır (a.s.) da ona:

— "Benimle sen asla sabredemezsin demedim mi?" Diye cevap verdi. Mûsa (a.s.) bu sefer hızırdan utandı. Ve:

"Sana bir kez daha soru soracak olursam, Sen bana yol arkadaşı olma! dedi" özür diledi. (Kehf sûresi, âyet: 75)

Oradan da gittiler. En sonra bir köye geldiler. O köy halkından yemek istediler. Onlara hiç kimse yemek vermedi. Vakta ki köyün bir ucuna vardılar. Hızır (a.s.) orada eğri bir duvar gördü. Neredeyse yıkılacaktı. el sundu. O duvarı doğrulttu. Mûsa (a.s.) bunu gördü. Hızır (a.s.)'a:

— "Mademki bu duvarı doğrultmak diliyordun, bari onun sahibinden ücret alsaydın. Ekmeğe verirdin!" Dedi. Hızır:

— "Bu, seninle benim aramda bir ayrılıktır!" dedi. Hızır, Mûsa'dan şunun için ayrılmıştı ki, Mûsa ona:

— "Eğer bundan sonra sana birşey sorarsam, benimle yol arkadaşlığı etme!" demişti. Eğer Mûsa (a.s.) bu sözü söylememiş olsaydı. Hızır ondan bu kadar tez ayrılmazdı. Ayrılık sırasında Hızır (a.s.) Mûsa'ya:

"Sana sabredemediğin şeylerin iç yüzünü anlatacağım! dedi." (Kehf sûresi, âyet: 78)

Ve Hızır (a.s.) anlatmaya başladı:

"Ey Mûsa, o gemiyi şunun için deldim ki gemi nice yoksulların, fakir kişilerin gemisiydi. Ben o gemiyi kusurlu bir hale getirmek istedim. O gemi onların ellerinde kalmalıydı. Çünkü ilerde, onların önlerinde bir zalim melik, bir hükümdar vardı. Eğer bir gemi kusursuz ise onu zorla alırdı" (Kehf sûresi, âyet: 79)

"O öldürdüğüm çocuk ise kâfirdi. Babası ve anası ise iman etmişlerdendi. Bu çocuğa saygı ve sevgi duyarlardı. Onları da en sonda kâfir kılacaktı. Onlar kâfir olmasınlar diye çocuğu öldürdüm" (Kehf sûresi, âyet: 80)

"Biz, o ana ve babaya o çocukdan daha iyi, daha merhametli birisini vermesini dilemiştik" (Kehf sûresi, âyet: 81)

"Doğrulttuğum eğri duvar iki öksüz çocuğundu. O duvarın altında define vardı. Eğer o duvar yıkılsaydı, o defineyi halk yağ-

malardı. O iki çocuğun babası salih bir kişiydi" (Kehf sûresi, âyet: 82)

"Kimi haberlerde şöyle rivayet edilmiştir ki, o babası dediğimiz, çocuğun yedinci dedesiydi, kimileri de kırkıncı dedesiydi, demişlerdir" (Kehf sûresi, âyet: 82)

"Allahü Teâlâ o çocuklar büyüyünce, o defineyi çıkarıp almalarını diledi" (Kehf sûresi, âyet: 82)

Bazı haberlerde, o gizli bir define değildi. İlim kitaplarıydı. Allahü Teâlâ o çocuklar büyüyünce onlardan bilgi öğrensinler diye saklamıştı.

Katâde, kendisinin tefsirinde şöyle der:

— "İkrime'den bunu sordular. Ben de İkrime'ye sordum. Bana dedi ki:

— "Ben Abbas-oğlu Abdullah'a:

— "Bu define nasıl bir definedir?" diye sordum. O da bana dedi ki:

— "O, bir altın levha idi ki, orada beş hikmetli söz yazılmıştı. Birinci satır şöyleydi;

— *Şaşarım o kişiye ki, sevinir en yakın bir ölüme!*

İkinci satırda da şöyle yazılmıştı:

— *Şaşarım o kimseye ki, sevabı yakın bilirken tenbellik gösterir.*

Üçüncü satırda da şu yazı vardı:

— Şaşarım o kimseye ki rızkı yakın bilirde onu diler, durur.

Dördüncü satırda da şöyle yazılmıştı:

— Şaşarım o kimseye ki cezayı bilirde isyanla taşar, coşar.

Beşinci satırında da şöyle yazılmıştı:

— Şaşarım ben o kişiye ki,

Bilir dünya zevâlini,

Ona duyar sevgi yine!

Hızır Hazretleri Mûsa'ya dedi ki:

"Bunları ki ben işledim. Kendi dileğimle işlemedim. Şu senin sabretmediğin şeylerin işte yorumu budur" (Kehf sûresi, âyet: 82)

Hızır (a.s.) Mûsa (a.s.)'a bunları söyleyip, Mûsa (a.s.)'ın gözlerinden kayboldu.

Bundan sonra Mûsa ile Yûşa (a.s.)'lar geri dönüp, Mısır'a geldiler. Bu bilgileri bütün İsrâiloğullarına açıkladılar. Bizim peygamberimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.) de şöyle buyurmuştur:

"Kardeşim Mûsa'ya Allah rahmet eylesin. Ne olurdu Hızır (a.s.)'la daha ziyade sabır göstereydi de daha çok acaiplikler göreydi, bize de bildireydi. Ancak şu üç şeyi bildirdi!" Dedi. Biz de zikrettik.

MÛSA (A.S.) İLE KARÛN'UN HABERİ

Allahü Teâlâ Karun hakkında şöyle buyurdu:

"Karûn Mûsa (a.s.)'ın kavmindendi. Sonraları azmıştı" (Kasas sûresi, âyet: 76)

Bütün din bilginleri ittifak halinde idiler ki: Karûn Mûsa (a.s.)'a uymuştu. Sonra ona muhalefette bulundu. Ve mürted oldu. Dininden döndü. Hem de Hazret-i Mûsa'nın amcası oğluydu ki Mûsa (a.s.) İmrân'ın oğludur. İmran Yashur'un oğludur. O da Yahub'un oğludur. Yahub lavi oğludur. Lâvi de Yakub'un oğludur. Karûn ise Yahuboğludur. Kimi din bilginleri de:

— "Karûn, Mûsa'dan ve Nuh oğlu Yûşa'dan sonra azmış ve mürted olmuş, dininden dönmüştür!" Bu rivayet Kur'ân-ı Mecid'e yakındır ve Allahü Teâlâ buyurdu, kavmi Karûn'a öğütte bulundular:

"Sevinip şâd olma! Şımarma! Çünkü Allah dünyada şâd olanları sevmez! dediler." (Kasas sûresi, âyet: 76)

Ve ona nasihatlerini şöyle sürdürdüler:

"Ey Karûn! Allah'ın sana verdiği mal ile, ahiret evini de gözet. Dünyadaki payını da unutma. Allah'ın sana yaptığı iyilik gibi sen de, iyilik yap. Yeryüzünde bozgunculukta bulunma. Doğrusu Allah bozguncuları, müfsitleri sevmez!" (Kasas sûresi, âyet: 77)

Eğer Mûsa (a.s.) veya Yûşa (a.s.) veya onlardan başka peygamberler yaşasaydı, öyle gerekti ki onlar bu türlü öğütler de bulunurlardı. Kavmi bu öğütleri yapmazdı. Bundan da anlaşılmıştır ki, Yûşa ve İsrâiloğulları peygamberleri ölmüş, onlardan sonra geride din bilginleri kalmıştı. Ve onlar halka öğütlerde bulunuyorlardı. Ama Karûn halkının sözlerini işitmedi. Hak Teâlâ onu yere geçirdi, yerle bir etti.

Bir rivayette şöyledir:

Mûsa (a.s.) zamanıydı. O, Hak Teâlâ ile olan gizli konuşmasından sonra geri dönmüştü. İsraâiloğullarını Mısır'a götürdü. Karun o vakit bol bol mal topladı. Sonunda zekât vermedi. Bundan ötürü mürted oldu, dininden döndü. Kavmin din bilginleri ona nasihatte bulundular:

"Allah şâdlıkla, böbürlenenleri sevmez!" dediler (Kasas sûresi, âyet: 76)

— Evet, Hak Teâlâ sana bu dünyadan vermiştir, sende öteki cihanı dile, zekât ver! Fakirlere ihsanda bulun. Dünyaya malla fesat karıştırma. Allah fesatcılardan hoşlanmaz! denildi. Karûn da onlara:

"Bu mal sizin bildiğiniz yolda toplanmadı. onun nasıl toplandığını ben bilirim. Çünkü ben ticaret yapmadım. Kendim nasıl kazandım ki zekât bana vacip olsun? dedi" (Kasas sûresi, âyet: 78)

Ve Allahü Teâlâ onun delillerini reddederek şöyle buyurdu:

"Senin Allah'ın, senden önce senden daha güçlü ve topladığı mal daha fazla olan nesilleri yok ettiğini bilmez misin? Zaten suçluların suçları kendilerinden sorulmaz" (Kasas sûresi, âyet: 78)

Tefsirde şöyle rivayet olunmuştur ki Karûn aslında altıncıydı. Mûsa (a.s.) ona çok saygı gösterirdi. Çünkü Karûn, onun amcasının oğluydu. Mûsa (a.s.) Hak Teâlâ ile gizli konuşmasından dönünce, o Sâmirî'nin düzdüğü buzağıyı ateşe atıp yakmak ve külünü denize savurmak istedi. Dileği, kavminin o buzağının Allah olmadığını bilmesiydi. Eğer gerçekte ilâh ise ateşi kendisi uzaklaştırırdı.

Mûsa (a.s.) Karûn'a:

— Bunu ateşe yak ve külünü suya savur! dedi. Karûn'da ona:

— *"Altın'ın kendisi hiç bir zaman yanmaz. Ama ateşin içinde su gibi erir: Ne zaman erise, aynı altın haline gelir, içindeki kötü mad-*

deler kalmaz. Aslından da hiç eksilmez. Bu altını niye yakmalı ki, altın hiçbir zaman yanmaz! dedi. Mûsa (a.s.) dua etti. Allahü Teâlâ hazretleri altın yapılan otu ona öğretti. O otun hali şöyleydi ki, onu kuruturlar, gümüşe çalarlar o da altın olurdu. Yalnız o otu altına katsalar altın kül olurdu. Bu ot deniz kıyılarında topraktan çok fışkırırdı. Lâkin onu kimse bilmezdi. Bu kıssadan önceleri de kimse kimya ilmi nedir bilmezdi. Allahü Teâlâ Hazretleri vahyedip o otu Mûsa (a.s.)'a öğretti. Bu suretle kimya ilmi gökten inmiştir. "Mûsa'ya vahiy olunmuştur" denilmesinin nedeni anlatılan kıssadır. Bu zamanda(*) kimyadan çok haber verilir. Her ne kadar çok söylerler, ama o ilimden yeryüzünde kimse hiçbir şey bilmez.

Ve imam Ebu Yusuf'tan (Allah Rahmet eylesin) rivayet edilir ki her kimse ki kimya için mal verse iflas etmiş olur. Her kim ki garib hadiseler anlatmak isterse yalancı olur! demiştir. Mûsa (a.s.) Karun'a o kimyayı öğretti. Karûn da Hazret-i Mûsa (a.s.)'a şöyle dedi:

— "O otları bana göster. Bende onların nasıl altın olduğunu göreyim!" dedi. Mûsa (a.s.) o otları ona öğretti. O zaman da Karûn buzağıyı ateşe bıraktı. O otu kuruttu. Onun üstüne döktü. O anda altın buzağı kül oldu, gitti. Mûsa (a.s.) İsrâiloğullarını Mısır'a götürünce, Karûn o otlardan yanında çok götürdü. Sonra onlardan Mısır'da kendisi için altın düzdü. Mûsa (a.s.) onu sezerdi. Lâkin İsrâiloğulları bunu bilmezlerdi. Karûn yaptığı altınla 4.000 köle satın aldı. En sonu öyle oldu ki o, bağlarının, evlerinin kapılarını altından yaptırdı. Dünya malı olan her cins şeyden biriktirdi. Öyle ki Mısır'da ondan zengin, ondan daha çok mal sahibi olan kimse yoktu. Kargir evler, mahzenler, hazineler yaptırdı. Çok çok eyledi. Kapılarının, kilitlerinin hepsini demirden ettirdi. O yapıların hepsine altın ve cevahir doldurdu. Ata binip gezmeğe çıksa, 4.000 kul da onun ardı sıra atlara binerlerdi. Onun hazinelerinin anahtarlarını bir kişi bir torbaya doldurur, başının üstünde, Karûn'un önü sıra götürürdü. Tâ ki halk, bunların hepsinin hazine anahtarları olduğunu bilmeliydi. En sonunda iş o hale geldi ki, bir kişi o anahtarları taşıyamaz oldu. Karun her gün de o hazinelerini artırdı. Tâ o hale geldi ki onun anahtarlarını 4.000 köle önünce ve ardınca taşırdı. Fakat, o mal bu yolda toplanınca Karun, Hazret-i Mûsa'dan yüz

(*) Yani kitabın yazıldığı üçüncü hicret tarihinde yani 16 yüz yıl önce.

çevirdi. Âsi oldu, azgınlaştı. Allahü Teâlâ Mûsa (a.s.)'a Karun'dan zekât almasını emretti. Mûsa (a.s.) Karun'a geldi. Mallarının zekâtını istedi. Karûn vermedi:

"Bu mallar bana ancak bende bulunan bir bilgiden ötürü verilmiştir!" dedi. (Kasas sûresi, âyet: 78)

O zaman Allahü Teâlâ şöyle buyurdu:

— Karûn iyice bilmez miydi ki ondan malda, güçte ve şevkette daha üstün nice halkı helâk ettim.

Mûsa (a.s.) Karûn'la, 1.000 dirhemden bir dirhem, 1.000 dinardan da bir dinar fakirlere vermesi yolunda bir anlaşma yaptı. Karûn da buna razı oldu. Malını hesapladı. O verilmesi kararlaştırılan zekâtı hazırladı. Fakat çok zekât tuttuğunu gördü. Bu kadar akçayı (parayı) fukaralara vermemek için pişmanlık gösterdi. Ve her gün de malı günden güne artıyordu. Seyrana çıktığı zaman öyle şöhret salardı ki hiç bir Firavun, hiç bir eşkiya onun gibi gösterilerde bulunmamıştı. Onun haşmeti o derecede idi ki, ne vakit al ata, kızıl renkli bir ata binse o ata altın bir eğer vurdururdu. Kendisi de sırmalı yaldızlı elbiseler giyerdi. Yine süslü eğer vurulmuş atlara binmiş 4000 erkek köle, nice bin güzel cariye de yine sırmalı, yaldızlı elbiseler süslü giysiler içinde atlar üstünde onun önünce ve ardınca giderlerdi. Vakta ki gezintiden geri dönerdi, onların giydikleri elbisenin parıltısı gözleri kamaştırırdı. Halk, güneşin yere indiğini sanırdı. Dünya ziynetini sevenler:

— "Ah, ne olaydı ki bizimde malımız Karûn kadar olsaydı!" derlerdi. O, dünyada bu kadar sonsuz mala sahipti.

Kur'ân-ı Azimüşşan Karûn'un bu zenginliği hakkında şöyle buyurur:

"Din bilginleri halka öğütlerinde şöyle derlerdi: Yüce Allah'ın mü'minlere âhirette vereceği mükâfat, kâfirlere bu cihanda altın ve gümüş vermesinden daha hayırlıdır. O mükâfata da ancak sabredenler erişir" (Kasas sûresi, âyet: 80)

Karûn'un bu ziyareti on yıl sürdü. Ve Mûsa (a.s.) her gün Karûn'un kapısına gelirdi. Onu Allahü Teâlâ'nın yoluna çağırırdı. Onun zekât vermesini dilerdi. Karûn ise onun bu sözlerine hiç kulak vermezdi. Böylece Mûsa (a.s.)'ın dininden vazgeçti ve İsrâiloğulları-

nı Mûsa (a.s.)'ın dininden uzaklaştırmak sevdasına düştü. İsrâiloğullarının arasında Belâye adında bir kadın vardı. Mûsa (a.s.) onu reddetmişti ve kötü işler yaptığından ötürü kendi topluluğu arasından sürmüştü. Karûn o kadını getirtti. Ona çok mal verdi. Ve ona şöyle dedi:

— "Ben İsrâiloğullarını toplayım. Onlara ziyafet çekeyim. Mûsa'yı da çağırayım. Sen ey hatun onların içinde kalk!" De ki:

— "Mûsa beni evine aldı. Benimle zina etti, sevişti!.."

Kadın bu sözlere razı oldu. Karûn da bir ziyafet verdi. İsrâiloğullarının beylerini, ulu kişilerini bir yere topladı. Onlara hoş biçimde ziyafet verdi.

Daha sonra şöyle dedi:

— Siz bilirsiniz ki bende, sizin gibi, Mûsa'ya tâbiydim. O zaman Mûsa doğru yoldaydı. O şimdiden sonra doğru yoldan çıkmış bulunuyor. Ben de ondan yüz çevirdim.

Halkta ona:

— "Mûsa (a.s.) Hakkın yolundan nasıl çıktı?" diye sordu. O da:

— "Siz bilirsiniz ki adı Belâye olan kadın ki İsrâiloğulları arasında adıçıkmış bir kadındır. O kadın benim katıma geldi. Mûsa hakkında bana şu yolda sözler söyleyip:

— "Mûsa beni zorla tuttu. Kendi evine götürdü. Benimle sevişti!" dedi. Eğer bu söze inanmazsanız, O kadın şimdi bizim evdedir. Mûsa'yı çağıralım. Aralarında neler geçtiyse yüz yüze karşılaştıralım, söylesin!" dedi ve Karûn Mûsa (a.s.)'a bir adam yolladı. Bu adam Hazret-i Mûsa'ya:

— Ey Mûsa! dedi. İsrâiloğulları uluları bir araya geldiler. Senin gelmeni istiyorlar! dedi. O da Karun'un tevbe, istiğfar edip Hak yola döneceğini sandı. Kalktı. Oraya geldi. Yerine oturunca Karun ona dedi ki:

— "Ey Mûsa, bir kişi zina ederse o kişi hakkında Tevrat'ta ne buyurulur. Ve cezası nedir?" diye sordu. Mûsa (a.s.) da ona şu cevabı verdi:

— "Eğer zina eden erkek (Haramdan sakınıcı) bir kimse değil ise ona sopa atarlar. Ve eğer (Haramdan sakınıcı bir kimse ise) onu taş-

larlar!" dedi. Karun ya eğer o zina eden kişi sen olursan bu hüküm yine öyle midir?. Diye sordu. Mûsa (a.s.) da:

— "Evet!" Diyerek tastik etti. Karûn o zaman:

— "Ey Mûsa! İşte seni tepelemek vacip oldu!" dedi. Çünkü filan kadın ki İsrâiloğullar'ı arasında dillere destandır. Eğer dilersen onu çağıralım, seninle yüz yüze gelsin! Bildiğini söylesin!" dedi. Mûsa (a.s.) da:

— "Gelsin, bakalım ne söyler!" dedi. Kadını hemen çağırdılar. Kadın evden dışarı çıktı. O kavmin önüne geldi. Durdu.

Karûn ona:

— "Ey hatun! seninle Mûsa arasında neler geçmişse hiç kimseden korkma, utanma, söyle!" dedi. O kadın:

— "Mûsa benimle zina etti" demek istiyordu ki Hak Teâlâ o kadının dilini döndürdü. Şöyle dedi:

— "Ey İsrâiloğulları! Bilin ki Karûn bana çok mal verdi. Ve bana:

— "Benim katımda ve İsrâiloğulları katında Mûsa benimle zina etti!" Diye, söyle dedi. Allah saklasın ki peygamber ve kelimullah zina ede!" Dedi. Hazret-i Mûsa'nın gözleri bu sözleri işitince, yaşla doldu. kalktı, onların arasından çekilip gitti. Karun da o halkın arasında rezil oldu, rüsva oldu.

Tefsir ehlinden kimi kişiler şöyle demişlerdir:

"Ey iman edenler! Siz de Mûsa'yı incitip yaralayanlar gibi olmayın. En sonunda Allah onu iftiralardan temize çıkardı. O, Allah katında şerefliydi" (Ahzab sûresi, âyet 69)

Bu âyetten murad, bu zikredilen iftiradır, kanaatında bulunmuşlardır. Kimileri de:

— "Vakta ki Hârun (a.s.) ahiret'e göçtü, Mûsa (a.s.)'a iftira ettiler. Ve ona:

— "Hârun (a.s.)'ı sen öldürdün!" dediler. Bu âyet işte o zamanda indi.

Mûsa (a.s.) bu iftira yüzünden, Karûn'un bulunduğu meclisten dışarı çıktı. Allahü Teâlâ Hazretlerine secde etti. Yüzünü toprağa vurdu. Rabbine yalvardı, yakardı. Ve Allahü Teâlâ Mûsa (a.s.)'a:

— "Yeri senin buyruğunda kıldım. Her ne emredersen, ona em ret!" dedi. Mûsa (a.s.) sevindi, şad oldu. Hemen kalktı. O kavmin yanına geldi:

— "Durun! Bu dinini değiştiren kişinin katından uzaklaşın! Allahü Teâlâ yer'e bunu öldürmesini buyurmuştur!" dedi. O zaman İsrâiloğulları Mûsa (a.s.)'ın gerçekliğini anladılar. Hemen oradan uzaklaştılar, fakat Karûn uzaklaşmadı. Gitmedi. Mûsa (a.s.):

— Ey yer! Bunu tut!" dedi.

Toprak, hemen, Karûn'un ayaklarının altında kımıldadı. Kârun çok korktu. Gitmek, kaçmak diledi. Yer, onun ayaklarını tuttu. Karûn bunu görünce:

— "Ey Mûsa yaptığın bu ne sihirbazlıktır?" dedi Mûsa (a.s.): Yine toprağa:

— "Ey yer! tut" dedi. Karûn Mûsa (a.s.)'a yalvardı:

— "Beni kurtar! Tâ ki ben senin buyruğunda olayım!" dedi. Mûsa (a.s.) yine:

— "Ey yer! Bunu tut!" dedi. Yer, bu kez, Karûn'u boğazına dek yakaladı. Karûn Hazret-i Mûsa'ya şöyle yalvarmaya başladı:

— Ey Mûsa! Bizim aramızdaki akrabalık hakkı için beni kurtar! Dedi. Mûsa (a.s.) yine:

— Ey yer! Onu tut! dedi. Yer bu kez onu yuttu. Göze görünmez etti. Mûsa (a.s.) geri döndü. Allahü Teâlâ hezretlerine yakardı, senâ ve şükürde bulundu. Hak Teâlâ da ona:

— "Ey Mûsa! Benim kulum Karûn sana nekadar yalvardı ise, sen ona aman vermedin!" Diye buyurdu. Hazret-i Mûsa da:

— "Ya Rabbi! Ben onun seni bir kere dile getirmesini bekliyordum. O zaman ben ona aman dilerdim!" Dedi. Hak Teâlâ Hazretleri de:

— "Ey Mûsa! diye buyurdu, eğer o beni ansaydı, ben seni ona musallat etmezdim!"

Gelen haberlerde şu rivayet te vardır: Karûn'un kendi adamlarından 70 kişi birlikte dininden çıkmış mürted olmuştu. Karûn'la birlikte onları da toprak yutmuştu. Bunlar tâ Kıyamet gününe kadar her gün bir adam boyu Yer'den aşağı batarlar ve Kıyamet Günü'nde Cehennem'e girerler. İsrâiloğulları'ndan kimi kişiler de:

— "Mûsa (a.s.) Karûn'u, onun mallarının, hazinesinin kendisine kalmasını istemesinden öldürttü!" Demişlerdir. Mûsa (a.s.) bu söylentiyi öğrenince, Allahü Teâlâ'ya:

— "Ya Rab! dedi, toprağa emret, Karûn'un bütün malını, mülkünü yer'e yuttur!" diye beddua etti. ve yere o malları bu bedduasıyle yutturdu.

Nitekim, Allahü Teâlâ Kelâm-ı Kadîm'inde şöyle buyurur:

"Sonunda Karûn'u da, sarayını da yerin dibine geçirdik. Allah'a karşı koyup ona yardım edebilecek kişileri de yoktu. Kendisinin de kendisine yardımı dokunmadı! Yâni Allah'ın azabından kurtuluşa eremedi" (Kasas sûresi, âyet: 81)

Böylece onun ne hısmı, ne akrabası, ne de, ona uyanlar ona yardıma koşamamıştı. Bir zaman:

— Ah keşke ululukta biz de Karûn gibi olsaydık, diyenler şimdi şöyle diyorlardı:

"Allahü Teâlâ dilediği kişinin rızkını genişletir, dilemediği rızkı azaltır. Eğer Allah bize lûtfetmeseydi, bizi de onunla birlikte batırırdı. Demek ki kâfirler hiç bir zaman felâh bulamaz" (Kasas sûresi, âyet: 82)

Böylece Allahü Teâlâ şöyle buyurdu:

"Ahiret sarayı olan Cennet yurdu, şu kişiler içindir ki, onlar bu dünyada ululuk dilemezler. Ve fesat çıkarmazlar. İyi, güzel âkibet (son) Allah'a karşı günahtan sakınanlarındır" (Kasas sûresi, âyet: 83)

MÛSA (A.S.)'IN BELKA-ERİHA VE İLYA CEBBARİN İLE CENGİ

Haberi rivayet edenler şöyle demişlerdir:

— Mûsa (a.s.) Hızırla sohbetinden sonra geri, döndü. Mısır'a geldi. Allahü Teâlâ ona:

— Yâ Mûsa! Şam'da üç şehir vardır ki, onun birisine Eriha derler. Birisine Belka, birisine de ilya derler. Onların halkı puta tapmaktadır. Onların üstüne asker yolla.

Onlar Ad kavmının artıklarıydı. Onlara (Cebbarîn) zorlayıcılar denirdi. Üç şehir biribirine yakındı. Mûsa (a.s.) hemen İsrâiloğulları'na haber verdi. Hazırlıklar yapıldı. Yola düştüler. Mûsa (a.s.) askerine baktı. 500.000 adam gördü. Mısır'dan bu yere varıncaya kadar olan yol bir aylık yoldu. Vakta ki yirmi günlük yol gidildi, o şehirlere on günlük bir yol kaldı. İsrâiloğulları Mûsa (a.s.)'a:

— "Biz onların ne kadar çokluk olduğunu, hangi şeylerle savaşettiklerini bilmiyoruz. Bir adam gözcü yollayalım, görsün, bize bir haber getirsin." Dediler.

İsrâiloğulları on iki kol idiler. Her bir kolun bir başkanı vardı. Mûsa (a.s.) haber getirsinler diye o başkanları gözcülük yapmak için görevlendirdi. O halka da:

— "Mısır'dan asker geliyor!" Diye haber verilmişti. Onlarda İveç'e haber saldılar. Yanlarına getirdiler. İveç'te onlara gelince ona:

— "Ey İveç!(*) biz senin karnını doyuralım. Bir ay burada kal! dediler. O da kabul etti. Orada kaldı. Sonra:

— "Üstümüze asker geliyor. Onları buradan kov!" Dediler. İveç te kabul etti. Şehirden dışarı çıktı. İki günlük yolu bir günde aldı. Ufuklara bakar, gözlerdi. Ansızın uzaktan karınca kalabalığında insanlar gördü. Elini uzattı. Onlardan on iki adam aldı. Elinin üstünde getirdi. On iki kişi bu hali görünce çok korktular. İveç onlara şöyle sordu:

— "Siz nerenin halkısınız?" Onlar da:

— "Biz Mısır halkıyız! bu ülkenin halkını Allah yoluna sokmağa geldik!" Dediler. İveç:

— "Bana çok ekmek veren şehirden misiniz?" diye sordu. Onlar da:

— "Evet!" Dediler. Çünkü Mısır'da 70.000 fırın vardı. İveç, oraya her gün odun götürür, Mısır'a bırakırdı. Her ekmekçiden bir batman ekmek alırdı. Sonra deniz kıyısına giderdi. Balığı eli ile tutar, güneşin ısısı ile pişirir. O ekmekle o balığı yerdi.Rivayete göre İveç'in boyu 48.000 arşındı. Hava ne zaman bulutlu olsa, İveç'in yüzünü kimse

(*) İveç eğri büğrü, ivicaç eğrilik anlamına gelir.

göremezdi. İveç, konuştuğu kişilerin Mısır'lı olduğunu işitince onları öldürmedi. Onlara:

— "Ne kadar kişisiniz?" diye sordu. Onlar da:

— "Biz 500.000 kişiyiz!" dediler. O sordu:

— "Hepinizin boyu sizin gibimidir?" Onlar da:

— "Evet, bizim gibidir!" dediler. İveç güldü. Onları yine elinin üstünde tuttu. O şehre götürdü. Onlara gösterip:

— "Düşmanınız, işte bu kadar boyludur!" diye hali onlara söyledi. Onlar da:

— "Bunları öldürmek gerek!" dediler.

Fakat İveç onları öldürmeğe bırakmadı. O Mısır başkanlarını özgür bıraktı. Ve:

— "Varın kavminize:

— "İveç, size yardım etmeğe gelecektir. Yerinize dönün, gidin! Yoksa topunuzu birden öldürürüm!" Dedi. Onları geri yolladı. Şehirliden yemek istedi. O şehir 100.000 evli bir beldeydi. Her evden bir çanak yemek ve bir batman ekmek getirdiler. İveç ne varsa aldı, yedi sonra su kıyısına gitti. Ağzını ırmağa dayadı. O kadar su içti ki su içtiği yer çukurlaştı. Yer açıldı. Irmağın dibi göründü. Kalktı. Dağa taş getirmek için vardı. O on iki beni İsrâilli başkan, kavimlerinin yanına gittiler. Yolda söz birliği ederek:

— "Eğer İsrâiloğullarına bu haberi doğru olarak iletirsek onlar korkarlar, savaşa gelmezler! Yine Mısır'a dönerler! Dediler. On iki başkan şöyle sözleştiler:

— "İveç'in orada olduğunu kavmimize bildirmiyelim!" dediler ve askerlerinin yanına varınca yoldaki sözleşmelerini bozdular. İsrâiloğullarına İveç'i haber verdiler. Meğer iki kişi doğru bildirmemişti. İkisi de Mûsa (a.s.)'dan sonra peygamber oldular.

İsrâiloğulları İveç haberini duyunca geri dönmek dilediler. Mûsa (a.s.) onlara:

Ey kavim, dedi, onlar sizi dinlerine döndürürlerse hüsran içinde kalırsınız! dedi. Onlar da:

"Yâ Mûsa! Orada Cebbâr, zorba bir kavim vardır. Biz oraya onlar oradan çıkmayınca girmeyiz! Dediler" (Maide sûresi, âyet: 22)

Fakat, onlardan iki kişi ki birine Yûşa bin Nûn, birine de Kâlib bin Yukanna denir idi. İsrâiloğulları içinde onları, Hak Teâlâ Hazretleri Mûsa (a.s.)'dan sonra peygamber kıldı. Onlar da şöyle dedi:

"Şehrin kapısından girin. Onların üstlerine saldırın. Oradan girerseniz mutlaka üstün gelirsiniz. Çünkü Hak Teâlâ; «Onları helâk ederim!» diye Mûsa'ya vaatte bulundu." (Maide sûresi, âyet: 24)

Ve sözlerine şunları ekliediler:

"Allahü Teâlâ'ya tevekkül ediniz. Ona imanınız varsa!" dediler. (Maide sûresi, âyet: 23)

Mûsa (a.s.) dedi ki:

— "Allahü Teâlâ bana:

— "O kâfirleri helâk ederim, diye söz verdi!" dedi. Nitekim de Firavun'u helâk etti. O kavm o zaman şöyle dediler:

"Ey Mûsa! Onlar orada bulundukça biz o şehre giremeyiz! Şimdi sen ve Rabbin gidin, o kavm ile savaş edin, ölün, öldürün. biz burada oturup duracağız! dediler" (Maide sûresi, âyet: 24)

O zaman Mûsa (a.s.) onlara kızdı, kendilerine beddua etti:

"Yarabbi, dedi, benim nefsimden ve kardeşim Harûn'dan başka kimseye elim ermez, söz geçiremez oldum. Şimdi bizimle şu fasıklar arasında sen hükmünü ver" (Maide sûresi, âyet: 25)

Mûsa (a.s.) bu duasını tamamlayınca asasını eline aldı, Harûn'la çıkıp gitti. İsrâiloğulları da oradan geri döndüler. Mısır'a yöneldiler. Üç gün gittiler. Kendilerini yine aynı yerde gördüler ki Mûsa (a.s.) oradan gitmişti. Şimdi Mûsa (a.s.)'ın ardından gittiler. Kendilerini kendi yerlerinde gördüler. Bilip anladılar ki Allahü Teâlâ onlara gazaplanmıştır. Sessiz, sadasız oturdular. Vakta ki Mûsa (a.s.) ile Hârun (a.s.) gittikleri zamanda İveç'i gördüler. O, bir kaya getirmişti. Mûsa

(a.s.)'ın adamları'nın üstüne bırakmak ve onları öldürmek istiyordu. Mûsa (a.s.) İveç'i bu halde görünce dua etti. Allahü Teâlâ bir kuşa ilham, verdi ve:

— "Bir parça elmasla o taşı del, onu boynuna geçir!" Diye buyurdu.

Bir rivayette ise; "Allahü Teâlâ o taşa emretti, taş delindi. İveç'in boynuna geçti!" denilmiştir. İveç boynuna asılan taşı çıkarmak istedi. Başaramadı. Âciz kaldı. Mûsa (a.s.) onun bu başarısızlığını görünce hemen yerinden sıçradı. Hem Mûsa (a.s.)'ın asası on arşındı, boyu da yirmi arşındı. Oda yirmi arşın sıçradı. İveç'in topuğuna vurdu. Allahü Teâlâ o taşa o kadar ağırlık verdi ki İveç'i yerlere çaldı. İveç düştü. Boynu kırıldı, hemen can verdi.

Bir rivayete göre İveç 4500 yıl yaşamıştı. İveç anadan doğduğu zaman Âdem (a.s.) henüz hayattaydı. İveç bin Unk öldürüldükten sonra 500 yıl geçmişti. İran padişahı Behmen devrinde Şat(*) ırmağının üstüne köprü yaptılar. Köprüyü su bastı. Ne kadar bağladılarsa da yerinde durmadı. Padişah Behmen 50 araba ve 100 çift öküz yolladı. İveç'in bir kaburgasını getirtti ve köprü gibi kurdurdu. Nûşirevan Âdil'in hükümdarlığı zamanına kadar halk o köprünün üstünden geçip durdular. Her yıl yüz yük zeytinyağıyla onu yağlarlardı. Vaktâ ki Âdil Nûşirevan, şah oldu, halk:

— "Ey adaletli melik, dediler, ölmüş bir kişinin kemiğinin üstünde halkın yürümesi ayıp değilmi?" dediler. Nûşirevan bunu işitince o kaburga kemiğini suya attırdı. Demirden de Şat suyuna eski şekilde bir köprü yaptırdı. Ve eski yerine koydurdu. Vakta ki Perviz, şahlık makamına geldi. O demir köprüyü suya bıraktı. Ondan sonra da köprüyü yeniden yaptırdı.

Mûsa (a.s.) İveç bin Unk'u öldürünce, geri döndü. İsrâiloğullarına vardı. Onlara:

— "Ben gittim. İveç'i Allah'ın izniyle öldürdüm! Şimdi siz durun, o şehirlerin üstüne gidelim!" Dedi. İsrâiloğulları da:

— "Allahü Teâlâ bize kızmış olmalı ki ne kadar gittiysek Mısır'a

(*) Şat ve şattül arap: Anadolu'dan gelen dicle ve fırat ırmaklarının birleşip tek kol halinde basra körfezine aktığı koldur.

girelim, dedikse de giremedik ve sana gelmek istedikse de sana gelemedik! dediler. Mûsa (a.s.):

— "Şimdi göreyim, kalkın, gidebiliyor musunuz? Dedi. Onlar da her ne kadar gittilerse de o çölleri geçemediler. Mûsa (a.s.) o zaman anladı ki bu, kendi duasından ötürüdür, yine duada bulundu:

— "Yâ ilâhi! Bu zaferi bana müyyesser kıl!" dedi. Cenab-ı Hak'tan o zaman şu nida geldi:

— Ey Mûsa! İsrâiloğulları kırk yıla kadar bu vadide kalacaktır. Ben onların oradan çıkmasını haram kıldım!

Allah, Mûsa'ya şöyle buyurdu:

"Orası onlara tam kırk yıl haram edildi. Çölde (Tih Sahrasında) yollarını şaşırıp dolaşacaklardır. Sen yoldan çıkmış millet için tasalanma." (Maide sûresi, âyet: 26)

O çöllerde hiç bir şey yoktu. Yerde ot bitmiyor, su çıkmıyordu. Lâkin bir diken otu vardı ki, şimdi Turunç ondan meydana gelmiştir. O çöllere Tih adı verilir. Vakta ki yiyecekleri tükendi. Mûsa (a.s.)'a geldiler. Yemek dilediler. Mûsa (a.s.) dua etti. O dikenlerden Turunç ortaya çıktı. Halk ondan yediler. Sonra:

— "Bize et gerek!" dediler. Mûsa (a.s.) yine dua etti. Allahü Teâlâ onlara Selvâ verdi. Ondan toplarlar, pişirir, yerlerdi. Nitekim Cenâb-ı Hak şöyle buyurmuştur:

"Onlara Kudret Helvası ve Selvâ (bıldırcın) indirdik. Size verdiğimiz rızıkların temiz olanlarından yiyin! dedik onlar karşı gelmekle bize değil, kendilerine zulmetmektedirler" (A'raf sûresi, âyet: 160)

Selvâ Mısır yolunda çok olan ve çok bulunan bir kuştur. Eti keklik eti gibidir. Bir başka söylentiye göre Selvâ bıldırcın kuşudur. Bir başka söylentiye göre de Selvâ erkeği dişisinden büyük olan kuşa denir. Başka bir söylentiye göre de Selvâ Çıldır(*) kuşudur.

İsrâiloğulları et yiyince suya ihtiyaç duydular. Hazret-i Mûsa'ya:

— "Bize su gerek, susadık!" dediler. Mûsa (a.s.) yüce Allah'a yakardı. Kendisine:

(*) **Çıldır:** Bir cins tarla kuşudur.

— "Ey Mûsa! Âsânı taşa vur, size su vereyim!" buyruğu geldi. O çöllerde taş yoktu. Ama Mûsa (a.s.)'ın yanında Sina dağından getirdiği bir taş vardı, ki onu kıble edinmek için getirmişti.

Bir rivayete göre Mûsa (a.s.) halka karşı hiç bir zaman çıplak görünmemişti. Kimse de onun gövdesini görmemişti. Halk ta:

— "Mûsa'nın gövdesinde illet vardır. Bundan ötürü halka karşı çıplak çıkamıyor!" dediler. Mûsa (a.s.) bu sözleri işitir, hiç tınmaz, önem vermezdi. Bir gün Mûsa (a.s.)'a boy abdesti gerekti. Bir su kıyısına gitti. Elbiselerini çıkardı. Orada bir taş vardı. Onları o taşın üstüne koydu. taylasanını (sarığının ucunu) mübarek beline bağladı. Suya girdi. Boy abdestini aldı. Sudan da çıkınca giysilerini giyinmek istedi. Hak Teâlâ'nın buyruğu ile o taş yürüdü. Mûsa (a.s.) onun ardından gitti. Lâkin taşı tutamadı. Taş o kadar gitti ki halk Mûsa (a.s.)'ı yakından gördüler. Ve onun hiç bir illeti olmadığını anlayıp bildiler. O taşta hemen durdu. Mûsa (a.s.) o taşın üstüne bıraktığı elbiselerini aldı. Onları giydi. Ve âsâsını eline aldı. Onu on iki kez taşa vurdu. Göklerden ona:

— "Yâ Mûsa! O taşı sakla!" diye bir nida geldi. Mûsa (a.s.) da:

— "Yâ İlâhi, bu taş beni halkın içine çıplak halde götürdü. Nâmahrem kişiler beni gördü!" dedi.

O zaman gökten yine şu nidâ geldi:

— "Ey Mûsa! Kaygılanma! Bu bizim emrimizle oldu. Tâ ki düşmanların boş yere yalan söylediklerini bilsinler ve sende hiç bir ayıp olmadığını anlasınlar!" dedi. Mûsa (a.s.) da:

— "Yâ ilâhi! Bu taşı ben nasıl götüreyim ki çok büyüktür!" dedi. Taş ta hemen Allahü Teâlâ'nın emri ile küçüldü. Mûsa (a.s.) bu hali görünce hemen aldı, götürdü. Evine iletti. Ve nereye gitse onu da yanında götürürdü.

İsrâiloğulları Tih sahrasında kaldıkları günlerde Hak Teâlâ Mûsa (a.s.)'a şu buyrukta bulundu:

— "Ey Mûsa! Âsânı o taşa vur!"dedi. Mûsa (a.s.)'da âsâsını o taşa çaldı. o taşın on iki yerinden on iki pınar aktı. Hak Teâlâ her pınar başını bir soy tuttu. Onların geleneği öyle idi ki, iki soy bir pınardan su içmezdi. Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Biz Mûsa'ya: Âsânı taşa vur! diye vahyettik" (A'raf sûresi, âyet: 160)

Yine başka bir sûrede Hak Teâlâ şöyle buyurmuştur:

"Ey Mûsa! Değneğinle kayaya vur! dedik. O da o kayaya vurunca kayadan on iki pınar fışkırdı. Her kabile (Budun) su içeceği pınarı bilmişti. Biz; «Allah'ın verdiği rızıktan yiyin-için, yalnız azmayın, fesat çıkarmayın!" demiştik.» (Bakara sûresi, âyet: 60)

Mûsa (a.s.) halkına:

— "Bu Turuncu bimiden ve bu Selvâ'dan o kadar alın ki, size gün boyu yetecek kadar olsun. Sakın çok almayın! dedi. Ertesi gün Allahü Teâlâ bunlardan yine gönderir. İsrâiloğulları dinlemediler. O Selvâdan çokca aldılar.

— "Belki ertesi gün gelmez!" diye düşündüler. Allahü Teâlâ da onlara zelilliği, yoksulluğu verdi.

Nitekim Kur'ân'da şöyle buyurulur:

"Onların üzerine fakirlik ve sefâlet çökmüş, Allah'ın gazabına uğramışlardı" (Bakara sûresi, âyet: 61)

Halkı Mûsa (a.s.)'a inanmayınca Allahü Teâlâ onlara kızdı ve o selvâyı da onlara göndermedi. Fakat Mûsa (a.s.)'dan halkı yine rızık dilediler. O da çok dua etti. Çok yakarıda bulundu. En sonunda Selvâ yine geldi. Mûsa (a.s.)da onlara:

— "O kadar alın ki, onu bir günde yeyiniz, ancak, Cuma günü olunca iki günlük alın. Cumartesi günü almayınız!" dedi. İşte bundan ötürü, cumartesi günleri İsrâiloğullarına haram bir gündü ki iş işlemek, yemek pişirmek, yani ibadetten başka her iş haram idi. Yalnız o gün ibadet ederlerdi. İsrâiloğulları:

— "Ey Mûsa, dediler, biz bu ısıya, bu sıcağa katlanamıyoruz. Çadırlarımız çürüdü. Bize gölge gerek!" dediler. Mûsa (a.s.) dua etti. Allahü Teâlâ her gün bir parça bulut gönderdi. Bulut İsrâiloğullarının üstünde dururdu. Onlar da akşamlara kadar gölgeleniler, dinlenirlerdi.

Nitekim Cenâb-ı Hak şöyle buyurmuştur:

"Bulutu da onların üzerine gölgelik yaptık ve onlara kudret helvası ve bıldırcın indirdik" (A'raf sûresi, âyet: 160)

İsrâiloğulları Hazret-i Mûsa'ya:

— "Ey Mûsa! Giysilerimiz yırtıldı. Bize giyecek gerek!" dediler. Mûsa (a.s.) yine dua etti. Allahü Teâlâ o giysileri korudu. Başka giysilere ihtiyaçları kalmadı. O Tih çölünde kaldılar. O on iki günlük yerde gezer dolaşırlardı. O yerden dışarı çıkmazlardı. O tepe onlara sanki bir ukubet, bir ceza idi. Hazret-i Mûsa'ya şöyle demişlerdi:

— Ey Mûsa! Sen Allah'ınla var, o orduya git, savaş yap. Biz burada oturalım. Böylece bir nice vakit geçti. O kudret helvasından ve bıldırcın yemekten bıkıp usandılar.

Mûsa (a.s.)'a şöyle dediler:

"Ey Mûsa! Biz her zaman kudret helvası ve bıldırcın eti yemekten bıktık. Ona katlanma gücümüz kalmadı. Rabbına sen yalvar, yakar, bize toprağın yetişdirdiği hıyar, sebze, sarımsak, mercimek ve soğandan versin, dediler" (Bakara sûresi, âyet: 61)

Mûsa (a.s.)'da onlara:

— "Şehirler yakındır. Oradan getirin! dedi. Bu söz onları azarlamaydı. Çünkü Mûsa (a.s.) biliyordu ki, onlar Tih Sahrası'ndan dışarı çıkamazlardı. Yalvardı, yakardı. Duası kabul edilmedi. İsrâiloğulları o sahrada, o yoksulluk ve zelillik içinde kaldılar. Böylece otuz yıl geçti. Hârun (a.s.) Allahü Teâlâ'nın rahmetine erdi. Mûsa ve Yûşâ (a.s.)'ları vasıy kıldı. Yûsâ (a.s.) İsrâiloğullarını Tih Sahrası'ndan çıkardı. Yûşâ (a.s.)'ın peygamber olduğu kavm evvelkilerin evlatlarıydı. Bunlar burada, Tih'te doğmuşlardı. Kimisi on yaşında, kimisi yirmi yaşında, kimisi otuz, kimisi kırk yaşındaydılar.

MÛSA VE HÂRÛN (A.S.)'LARIN ÖLÜMLERİ

Haberleri rivayet edenler şöyle derler:

— Otuz yıl Mûsa ve Hârun (a.s.)'lar İsrâiloğullarıyle Tih Sahrası'nda kaldıkları sırada bir gün Mûsa (a.s.)'a göklerden şöyle bir ses geldi:

— "Falan gün, Hârun, bu dünyadan göçecektir!" Ve ahiret dünyasına sefer edecektir. O gün gelince Hârun'u halkın arasından dışarı çıkar.

Mûsa (a.s.) bu sesi işittiği zaman o vâde gününü bekler, gözetirdi. O gün erişince, Hârun (a.s.)'a:

— "Yâ Hârun! Dur, bir parça dışarı çıkalım! tenhada ibadet edelim! dedi. Hârun durdu. Mûsa (a.s.) ile birlikte gittiler. Hârun o çölde bir ağaç gördü. Yaprakları vardı. O ağacın gölgesinde bir taht bulunuyordu. Çok döşekler kurulmuştu. Hârun (a.s.):

— "Ey karındaşım! Bu tahtın üstünde biraz uyumak diliyorum!" Dedi. Mûsa (a.s.):

— "Uyu!" dedi. Hârun (a.s.) o tahtın üstüne çıktı. Uyudu. O anda ölüm meleği (Azrâil) onun ruhunu aldı, kabzetti. Mûsa (a.s.) o tahtın karşısında oturdu. Bir lâhza vakit geçirdi, durdu, tahta çıktı. Hârun (a.s.)'ı ölmüş gördü. O tahttan indi. O taht ta Hârun'la birlikte gözden kayboldu. O ağaç ta görünmez oldu. Mûsa (a.s.) bakıpta ortadan bir şey görmeyince Hârun'un göğe çıkarıldığını anladı. Ya da toprağa gömülmüştü. Hemen geri döndü. İsrâiloğulları'nın yanına geldi. Bu haberi bildirdi. İsrâiloğulları biribirleriyle:

— Mûsa, Hârun'u öldürdü! Diye fısıldaştılar. O, bizim Hârun'u kendisinden çok sevdiğimizi bilirdi! Onu kıskandı! dediler. Mûsa aleyhisselam bu sözleri işitince kaygılandı. Allahü Teâlâ o tahtı gökten geri gönderdi. Hârun (a.s.)'da o tahtın içinde bulunuyordu. İsrâiloğulları Hârun'u gerçekten ölmüş gördüler.

Mûsa Aleyhisselam Hârun'un ölümünden sonra üç yıl yaşadı. diri kaldı. Üç yıl dolunca Hak Teâlâ Mûsa (a.s.)'a:

— Ey Mûsa! Seni filan gün dünyadan alıp götüreceğim! diye buyurdu. Mûsa Aleyhisselam Yûşâ Aleyhisselam'ı çağırttı. Ona vasiyette bulundu. Vâde günü gelince Yûşa (a.s.)'ı çağırıp İsrâiloğulları'nın arasından çıkardı. Vakta ki bir az yol aldılar, biraz gittiler, bir yel esti. Mûsa (a.s.) o yelin ne yeli olduğunu bildi. Yûşa ise anlayamadı. Mûsa (a.s.) Yûşa (a.s.)'ı kucakladı. Yel hızlandı. Karanlık bastı. Mûsa aleyhisselam Yûşa'ı kucaklamasını sürdürürken gözden kayboldu. Ancak gömleği Yûşa'ın elinde kaldı. Yûşa (a.s.) şaşırdı. Döndü, İsrâiloğullarının arasına geldi. Bu haberi bildirdi. Onlar'da:

— Mûsa Aleyhisselam'ı sen öldürdün! dediler ve onu öldürmek istediler. Yûşa onlardan üç gün müsade diledi. Tâ ki duada bulunmalı, Hacet dilemeliydi. İsrâiloğulları Yûşa'ı tuttular. Nice kişiyi onun üs-

tüne bekçi koydular. Vaktâ ki akşam oldu. Yûşa (a.s.) duada bulundu. O bekçiler uyudular. Mûsa (a.s.)'ı rüyalarında gördüler. Bir Melek geldi. Onlara:

— "Yûşa'ı koyuverin! dedi. Çünkü Mûsa (a.s.) Allah'ın katındadır!" dedi. Sabah olunca İsrâiloğullarına haber verdiler.

Mûsa (a.s.) üçyüz yirmi yıl yaşamıştır. Bir başka rivayette de şöyle denilmiştir.

Mûsa ve Yûşa (a.s.)'lar epey yol gittiler. Birçok kişinin mezar kazdığını gördüler. Mûsa (a.s.) onlara:

— Bu mezar kimindir? Diye sordu.

Onlar da:

— "Allahü Teâlâ'nın kullarından bir kulun mezarıdır! Dediler. sonra da Mûsa (a.s.)'a:

— "Gel, bu mezarın içine gir. Doğru mu kazmışız, yanlış mı?" dediler. Hazret-i Mûsa, mezarın içine girdi. Onu mezara çağıran ölümmeleği Azrâil'di. Hemen Mûsa (a.s.)'ın canını aldı. (aleyhissalatı vesselâm)

NÛH OĞLU YÛŞA (A.S.)'IN TİH SAHRASINDAN İSRÂİLOĞULLARINI DIŞARI ÇIKARIŞI CEBBARAN SAVAŞLARI VE BAÛRA OĞLU BELAM KISSASI

Bu kıssa şöyle rivayet edilir.

Mûsa (a.s.)'dan sonra İsrâiloğulları yedi yıl o çölde kaldılar. Kırk yıl tamamlandı. Allahü Teâlâ Yûşa (a.s.)'a peygamberlik verdi. Ve:

— "İsrâiloğullarını o hapisten kurtar! Onları al. O kâfirlerin şehirleri üstüne yürüsünler. Onlarla savaş yapıp o şehirleri alsınlar!" buyurdu.

Nûn oğlu Yûşa, İsrâiloğullarındandı. Ve Yakub peygamber kabilesinden'di. Ve onun soy kütüğü şöyleydi: Yâkub oğlu Yûsuf, oğlu Efrâyim, onun oğlu Hazret-i Yûşa. Hazret-i Yûşa'ın anası Hazret-i Mûsa'nın kız kardeşi olan Meryem, idi. Mûsa (a.s.)'ı anası doğurduğu vakit sandığa koyarak Nil sularına attığı zaman onu da anası o sandığın arkasından göndermişti.

Hazret-i Yûşa, İsrâiloğullarını toplayarak o Tih çöllerinden çıktılar. Mûsa (a.s.)'a:

"Ey Mûsa! Sen ve Rabbin, gidip savaşın. Biz burada oturup duracağız! Demişlerdi" (Maide sûresi, âyet: 24)

Bunları söylüyen kişilerden kimse kalmamıştı. Hepsi ölmüşlerdi. Hazret-i Yûşa ile çıkanlar o kişilerin oğullarıydılar. O soydan Hazret-i Yûşa ile Yukanna oğlu Kâlib'den başka artık kimse kalmamıştı. Ve Kâlib, Yûşa'ın dostuydu. Yûşa asker toplayıp o şehirlere yürüdü. Önce Eriha şehirine vardı. Oranın kavmı ile savaş yaptı.

O şehir halkı Yûşa'nın askerlerinin karşısında dayanamadılar, teslim oldular. Yûşa da şehri alınca içinde olanların tümünü kılıçtan geçirdi. Onlardan toprağa düşen her kişinin üstüne İsrâiloğullarından on kişi, yirmi kişi saldırırdı. Kılıç vurup o kişilerin başlarını keserlerdi. Eriha şehri ele geçirilince, sonra, iliya şehrine gittiler. O şehri de bu şekilde aldılar. Ondan sonra da Belka şehrine geldiler. Bu şehir son derecede imarlı, büyük bir kentti. sağlam hisar ve duvarları vardı. Padişahları da burada oturmaktaydı. Aralarında Baûra oğlu Bel'am adında birisi vardı ki, Allah'a inanırdı. Rabbin yüce adını bilirdi. Allahü Teâlâ hazretlerine her zaman ibadet ederdi. Her ne duada bulunsa, Allah tarafından kabul edilirdi. Vakta ki İsrâiloğulları o şehre vardı, o şehrin çevresini sardılar, çevirdiler. Oranın halkı ile büyük savaşlar yaptılar. Dünyayı onların başlarına dar ettiler. En sonunda şehrin halkı çaresiz kaldılar. Baûra oğlu Bel'am'ın katına geldiler. Şöyle dediler:

— Sen bizim için bir dua et ki bu kavm bizim aramızdan gitsinler. Ve bizim yakamızı bıraksınlar!

Bel'am!

— "Bu ordu, benim Rabbimin ordusudur. Ben bunlara kötü dua edemem. Eğer siz onların elinden kurtulalım derseniz, Mûsa (a.s.)'ın dinini kabul edin. Mûsa (a.s.)'ı da Hak peygamber bilin. O zaman, Hak Teâlâ hazretleri, sizi, onların elinden kurtarır!" dedi.

Uzun süren muhasarada Yûşa (a.s.) İsrâiloğulları ile birlikte şehri altı ay kıskıvrak bağladı. Her gün ardı arkası kesilmeyen savaşlar yapılırdı. Tefsir haberlerinde şöyle denilir:

— "Bu şehrin melikinin adı Balık'tı. Bundan ötürü bu şehre Belka

adı verilmişti. Şehrin savunucuları, en sonunda, çok çaresiz kaldılar. Melik Balık hüküm verdi:

— Bir darağacı dikiniz! dedi.

Darağacı dikildi. Bel'am'ı o ağacın yanına getirdiler. Şehrin meliki ona:

— "Dua et! Yoksa seni asar, öldürürüm!" dedi.

Baurâ oğlu Bel'am da:

— "Sen bilirsin ey melik!" Dedi. En sonra da korkarak dualar etti. Nitekim Allahü Teâlâ hazretleri onun kıssasını Kur'ân-ı Kerîm'de bildirip Hazret-i Muhammed (s.a.v.) efendimize buyurdu ki:

"Ey Muhammed! Oku İsrâiloğulların'dan şu kişinin kıssasını ki, biz o kişi'ye yüce bir isim vermiştik. O kişi, kendisini o isimden kovdurdu. Şeytana uydu. Doğru yoldan çıktı." (A'raf sûresi, âyet: 175)

Yine Kur'ân-ı Kerîm bu Baûra oğlu Bel'am için şöyle buyurur:

"Fakat biz dilemiş olsaydık o kişiyi bu âyetlerle iyilik mertebesine yüceltirdik. Ama o kişi dünyaya bağlandı, onun hevesine uydu. Onun hali tıpkı üstüne varıp koğsan da, kendi haline bıraksanda dilini çıkarıp soluyan köpeğin haline benzer" (A'raf sûresi, âyet: 176)

Bâura oğlu Bel'am'a Hak Teâlâ ukubette bulundu. O Melik'in kötülüğünden korktu. İsrâiloğullarına beddua da bulundu.

Tefsir haberlerinde İbn-i Abbas (Allah ondan razı olsun) dan rivayet edilmiştir ki:

— "O melik, Bel'am'ı korkutup susturdu. Ondan dilekler diledi. Bel'am kabul etmedi. O zaman melik ona çok mal verdi. Ve Bel'am'ın bir karısı vardı. O yabancı padişahın dinine tapardı. O kadın Bâura oğlu Bel'am'a:

— "Eğer sen dua etmezsen, bu asker kavmimizin üstünden çekilmezse, ben de senden boşanırım!" dedi. Bel'am da hem padişahın verdiği mala tamah etti, hem de karısının sözlerini kabul edip o zaman dua etti"

İbn-i Abbas'ın bu haberi Kur'ân âyetlerine uygundur.

O şehrin padişahı Baûra oğlu Bel'am ile altı ay bu sözün üzerinde durdu. Tâ ki duada buluna. En sonunda o padişahın sözlerini uyguladı. O gece sabah olunca Hazret-i Yûşa hisar kapısına cenk etmek için yürüdü. Baûra oğlu Bel'am da bir eşeğe binerek şehrin kapısından dışarı çıktı. (Çünkü o zamanlar gerek peygamberler, gerek veli kişiler eşeğe binip giderlerdi. Çünkü bu halleri alçak gönüllüğe lâyıktı.)

Bir dağın başına çıkıp orada dua etmek diledi. Yol alan eşek durdu. Yerinden hiç deprenmedi. İsrâiloğullarının askeri savaşa girişti. O şehrin meliki hisarın önünde oturmuş, olanı biteni seyrediyordu. Bel'am'ın nereye gideceğini, nasıl dua edeceğini gözetliyordu. Eşek yürümeyip durunca Bel'am onu döğmeği, onu kamçılamayı helâl görmedi. Eşeğin sırtından aşağı inmek istedi. Hak Teâlâ, o hayvana dil verdi. Sahibi ile konuşmağa başladı. Bel'am'a:

— "Nereye gidiyorsun?" Kendi nefsini ateşe mi atıyorsun?" Diye sordu. O zaman Bel'am bu sözü eşekten, işitince hata ettiğini anladı. Eşeği geriye doğru sürdü. Yine hisara girmek diledi. Allah'ın lânetlediği İblis Bel'am'a kendisini gösterdi. Ona:

— "Ey Bel'am! Niçin geriye döndün?" diye sordu. O da:

— "Bu eşek bana geri dönmezsem, Hak Teâlâ'ya âsi olacağımı söyledi. Bundan ötürü geri döndüm. Zaten yaptığım işin hatalı olduğunu gerçekten biliyordum!" dedi. Şeytan:

— "Ey Bel'am! Bu iş devler, sihirciler işidir. Çünkü eşek hiçbir kişiye söz söylemez. Ve söylemiş te değildir! Ama yapılacak iş, senin dua etmendir, hem de bu gelen askeri geriye döndürmendir. Bundan sonra da sen bu kavmı Allahü Teâlâ'ya davet et. Bunlar da sana inanırlar, hepside senin fermanında, buyruğunda olurlar. Sen de Allah Teâlâ Hazretlerinden dileyesin ki sana peygamberlik versin. Bu kavmın içinde peygamber olursun. Sana verilen bu mal yine sende kalsın. Karında sana baş eğip katında kala!" Dedi. Şeytanın bu sözleri üzerine Bel'am dua etmek istedi. Eşeğini ileri sürdü. Fakat eşek yürümedi. O da eşekten aşağı inerek onu koyuverdi. Kendi haline bıraktı. Ve kendisi yayan olarak o dağın başına çıktı ve duaya başladı. Bu sırada İsrâiloğulları büyük bir cenk yapıyorlardı. Ansızın askerin bir kanadı geriye kaçmaya başladı. Dağıldı, alt oldu. Yûşa (a.s.) buna şaşırdı, kaldı. Atından aşağı indi. Yüzünü toprağa vurdu. Allahü Teâlâ'ya yakardı:

— "Yâ Rab! İsrâiloğulları altı aydır ki hisarın kapısında sabredip savaş yapıyorlar. Bu hisarın insanlarının kendilerine düşman olduğunu da biliyorlar. Hisarı teslim almağa az vakit kaldığından da haberlidirler. Bu geriye dönmek, bu kaçış, bu hezimet neden ötürüdür?" dedi.

Allahü Teâlâ Yûşa'ya vahyedip:

— "Onların içinde benim bir kulum vardır ki ona ben ism-i âzam'ı verdim. O isimle bana dua etti. Ve bu orduyu geri döndürdü!" Diye buyurdu. Hazret-i Yûşa da:

— "Yârabbi! Ben İsm-i Âzam'ı, ondan geri almanı diliyorum!" Tâ ki o dua gibi bir kez daha dua etmesin!" dedi. Bunun üzerine Yûşa (a.s.)'a Hak Teâlâ hazretleri:

— "Duanı kabul ettim. İsm-i Âzam'ı, hidayeti, imanı, ibadet giysilerini Bel'am bin Bâûrâ'nın üstünden çıkardım!" Diye buyurdu.

Nitekim Kurân-ı Azimüşşan'da şöyle buyurulur:

"O kişi o isimden kendisini koğdurdu" (A'raf sûresi, âyet: 175)

Hazret-i Yûşa bu halden haberli olunca başını secdeden kaldırdı. İsrâiloğullarını yeniden düşman üzerine sürdü. Ordunun hepsi hisara doğru yöneldiler. O kalenin çevresine kondular. Yûşa (a.s.) da yine cenge başladı. Bel'am da yine duaya, yalvarışa başladı. Beni İsrâile her dua edişinde onlarda daha ziyade şiddetli cenk edip hisara daha da yaklaştılar. O düşman padişahının askerini kırdılar.

O melik:

— "Ey Bel'am! Bu sefer sen dua edince duan neden kabul edilmiyor? Bu asker geri kaçıyor, ileri atılmıyor?" Dedi. Bel'am da Hak Teâlâ'nın kendisine kızdığını anladı:

— "Göklerin ilâhı bana hışmetti, kızdı, benim duamı geri çevirdi. Ben de reddedilmiş kişi oldum! Artık bir daha dua etmiyeceğim. Ama, başka bir türlü hile ve tedbirde bulunayım ki o orduyu bu şehrimizin üstünden geriye atayım!" dedi.

O gün akşama değin, hava kararıncaya kadar İsrâiloğulları savaş yaptılar. Karanlık çökünce geriye döndüler. Her birlik yerli yerine kondu. Ertesi gün, şehrin meliki Bel'am'ı geriye çağırdı:

— "Bu düşman ordusuna ne yapmak gerek ki üzerimizden defol-

sunlar?.." Dedi. O şehirde çok güzel yüzlü, sevimli kadınlar vardı. Onların bu dünyada eşleri, benzerleri yoktu. Bel'am:

— "Hiç bir asker yoktur, zina etsinler de üstün gelsinler ve muzaffer olup gitsinler!" Hem bu İsrâiloğulları tâifesi kadınlara çok düşkünlerdi. Bu kadınların hisardan dışarı çıktığını görünce her birisi onlara karşı, içlerinde bir hırs duyarlar, onlarla sevişir, haram çiftleşirler. Ondan sonra kırılırlar, dağılırlar, savuşup giderler! Şimdi ey melik, sen buyruk ver. O kadınlar şehirden dışarı çıksınlar. İsrâiloğulların'dan her kim bunlara el atarsa bu kadınlar onlara boyun eğsinler. Onlardan herbiri bu kadınlardan birisi ile sevişsin, zina işlesin. O zaman gökten belâ inip ikisi de ölsün, cezaya ersin!" Dedi:

Böylece o şehrin meliki, Bel'am'ın bu sözlerini kabul etti. Her ne dediyse onu yerine getirdi. Vakta ki o kadınlar şehirden dışarı çıktılar, İsrâiloğulları askerlerinden her birisi bir güzel kadını alıp çadırına götürdü. Onlarla sevişip çiftleştiler o zaman da olanlar oldu. Gökten Tâûn (Yumurcak) hastalığı indi. Vakta ki İsrâiloğulları bu hali gördüler, hemen hepsi de bu ülkeden gitmenin yolunu aramaya başladılar.

Hazret-i Yûşa:

— "Ey İsrâiloğulları! Bu işten uzaklaşın. Hepiniz yok olursunuz!" Dedi. Hârûn (a.s.) oğullarından Gazar oğlu Fethas adında bir genç vardı ki, çok güçlü, çok ta kahraman bir bahadırdı. İsrâiloğullarından birsinin çadırına koştu. Çadırın içinde birinin bir kadınla seviştiğini gördü. Süngüsünü o anda kavradı. Zinada bulunan kişiyi, İsrâiloğulları kavminin ortasına getirdi. Ve Allahü Teâlâ'ya şu nezirde bulundu:

— "Ey kavm! Biliniz ki içinizde birisi bundan sonra bunun gibi zinada, bulunur, yasak aşk yaşamak isterse onu böyle öldürürüm!" Bu durumu gören İsrâiloğulları o kadınları topluca çadırlarından dışarı koğdular. Yumurcak (Vebâ) hastalığına tutulmayıp sağ kalanların hepsi Nûn oğlu Yûşa (a.s.)'ın yaanına geldiler. Tevbe ve istiğfarda bulundular. Böylece Allahü Teâlâ o hastalığı onların üzerlerinden defetti, attı. Hesaba göre o tâûndan 70.000 kişi zina edip gebermiştir. Genç Fethas eğer böyle yapmasaydı, İsrâiloğullarının hepsi yok olur, giderdi. Vakta ki hastalık bıçak gibi kesildi, ertesi gün cuma günüydü. Yûşa (a.s.) yine kavmine:

— "Düşmana saldırın, cenk yapın!" Diye buyurdu. Asker yürüdü. Allahü Teâlâ da Yer'e:

— Ey arz! Depren! Diye buyurdu. Şehir kalesinin bir tarafı çöktü. Öğle vakti gelince de israiloğulları o hisarın içine girdiler. Kılıçlarını çektiler. İleri yürüdüler. Şehrin beyini tepelediler. Bel'am'ı darağacına astılar, öldürdüler. Rastladıkları her kişiyi şişleyerek öldürdüler, kılıçtan geçirdiler. Vaktaki akşam oldu. Savaşı bırakmak zamanı gelince ibadete koyuldular. O gece cumartesi gecesiydi. İsrâiloğulları cumartesi gecelerinde ibadetten başka bir işle uğraşmazlardı. Hemde Tevrat şeriatinde buyruk böyleydi. Şehrin hisarı da tam ele geçirilmiş değildi. O zaman Yûşa (a.s.)'ı bir korku sardı. Kendi kendisine:

— Cumartesi günleri İsrâiloğulları cenk etmezler. Hiç bir yere kımıldamazlar! Bu kâfirlerin sağ kalanları bunların üstlerine saldırıp zafer kazanırlar! Dedi. Allahü Teâlâ'ya dua etti. Güneş geriye döndü. İki saat vakit geçti. Öyle ki bu iki saat içinde İsrâiloğulları tek kişi kalmamak üzere tepelediler. O şehri ele geçirdiler. Akşam olup hava kararınca cengi geri bıraktılar. Cumartesi günü gelince de, Yûşa (a.s.) ibadetle vaktini geçirdi. Mûsa (a.s.)'ın şeriatinde, Tevrat'ta ganimet malı helâl değildi. Mûsa dininden olanlar, o zaman, ganimet malından ellerine ne geçse bir yerde toplarlar, ateşte yakarlardı. Eğer o maldan bir tel iplik saklasalar ateş o toplu malı yakmazdı. O zaman da ganimet malından geride bir şeyin kaldığı bilinirdi. O kalan şey ne ise onu buldururlardı. Savaşlarının makbule geçtiğinin alameti de şuydu. O ganimet malını ateş mutlaka yakardı. Kabul edilmemişse o malı ateş yakmazdı.

Vakta ki cumartesi günü geldi. Yûşa (a.s.) İsrâiloğullarının ortasına çıktı. O ganimet malının hesini bir yerde toplattı. Ateşledi. O mal asla tutuşmadı. Yûşa (a.s.) son derecede hüzünlendi. Çünkü bu ganimet malından bir kişi bir şey uğrulamış (hırsızlamıştı). Böylece Allahü Teâlâ tarafından Yûşa (a.s.)'a o çalınmış mal için İsrâiloğulları arasında kur'a salınmasına buyruk geldi. O malı çalan kişi kur'a ile belli oldu. O kişinin adı Âcizan'dı. O çalınan şey getirildi. Öteki ganimet malları ile birlikte ateşe verdiler. Bu kez hepsi de ateşte yandı. O yanan bir köydü ki onun adına Âcizan derlerdi. O kişinin adı ile anarlardı.

Bundan sonra Yûşa (a.s.) İsrâiloğulları'na:

— "Şimdi Belka şehrine girin. Allahü Teâlâ size onu Cebbardan miras verdi!" Dedi.

— "Eğer o şehre girerseniz hepiniz secdeye varınız. Allahü Teâlâ'ya dua ediniz! Ve:

"Bağışla bizi ya Rab!" (A'raf sûresi, âyet: 161)

Deyin! Dedi.

Yûşa (a.s.) onlara:

— Bu dua ile Allahü Teâlâ sizin günahlarınızı bağışlar! Atalarınızın da günahlarını bağışlar ki onlar Tih sahrasında kalmışlar, Mûsa (a.s.)'a itaat etmemişlerdi! Dedi.

Hak sübhanehu ve Teâlâ Hazretleri Kelâm-ı Kadimin'de bu kıssayı A'râf sûresinde şöyle zikreder:

"O zaman İsrâiloğulları'na:

"Bu şehirde yerleşin! Onun ürünlerinden dilediğinizi yiyin! Bizi bağışla!" deyin. Ve secdeye vararak şehrin kapılarından girin. bizde suçlarınızı bağışlıyalım. İyi hareket ediniz. İleride iyi işleyicilere bağışımızı artıracağız!" (A'raf sûresi, âyet: 161)

O vakit onlar ki muhsinlerdendi, bu duayı hem sözle, hem gönülle söylediler. Allahü Teâlâ da onların günahlarını bağışladı. Zalim olan kişiler ise:

— Bağışla yarabbi! Bağışla bizi!

Diyecekleri yerde:

— "Yarabbi sen bize buğday ihsan eyle! Biz Tih'ten çıktık! Çok vakit var ki buğday tanesi yemeyip acıktık! dediler. Allahü Teâlâ bu kıssayı da Kelâm-ı Kadim'inde şöyle buyurdu:

"Fakat, onların içlerinden o zulmedenler kendilerine söylenilen sözü, değiştirdiler. (Bizi bağışla, bizi affet sözünü (Hınta) Buğday şekline koydular. Biz de onların üstüne gökten azap, indirdik" (A'raf sûresi, âyet: 162)

Bunlar 70.000 kişiydi. Ve Hûdâ'yı Teâlâ onlara hışmetti. Gökten ateş yağdırdı. Hepsini ateşe kaktı.

Şöyle ki Kelâm-ı Kadîm'de buyurulmuştur:

"Kendilerine yapılan öğütleri unutunca, bizde kötülükten kurtardık. Zulmedenleri ise, ortaya çıkardıkları fesatlar yüzünden şiddetli bir azap ile yakaladık." (En'am sûresi, âyet: 165)

Bu kıssada büyük bir ibret vardır. Tâ ki hiçbir kişi Allah'ın kavlini (sözünü) hafife almamalıdır. Ve o sözden kuşkuya şüpheye düşmemelidir.

Bundan sonra Beytü'l-Makdis'te bir şehristan vardı ki adı Ani idi ve halkı da baştan başa puta tapıyordu. Bundan sonra Yûşa (a.s.) İsrâiloğullarını aldı. O şehrin üzerine götürdü. O kavimle cenk edildi. O şehri de aldılar. Orada da 12.000 kişi kılıçtan geçirildi. O şehrin Beyini yakaladılar. Darağıcına astılar. Bundan sonra o şehrin dolaylarında nimet dolu, yemişli dağlar vardı. O dağlarda da çok kavm yerleşmişti. Yûşa (a.s.) İsrâiloğulları'nı onların üzerine saldırttı. O kavmler onları karşılarında görünce el kaldırıp aman dilediler. Ve Yûşa (a.s.)'a iman getirdiler. Mûsa dinini kabul ettiler. Yûşa (a.s.) bu kez onları da geçerek ilerledi. Bir dağ vardı ki adına Ervi derlerdi. O dağlarda çok halk vatan tutmuştu. Ve onların Bârık adında bir beyi vardı. Ki o bölgede çok ulu nimetli bir Beydi. Onların üzerine yürüdü. Onlarda âmâna düştüler. Bunlara da âmân verildi, sonra orduyu ileri sürdüler. Batı yönünde beş şehir vardı. her bir şehrin bir Beyi bulunuyordu. Onların şehirlerine vardılar. O beş Bey el ele verip birleştiler. Yûşa'ya karşı çıktılar. Cenkler edildi. Yûşa (a.s.) onlara karşı zaferler kazandı. O Beyler alt oldular. Kaçtılar. O dağın üstünde bir mağara vardı. O mağaraya girdiler. Yûşa, kendi askeriyle o yenik kavmin ardına düştü. Onları koğaladı. Sayısız adamlarını tepelediler. Hüda'yı Teâlâ o kaçan adamların her birine birer bela gönderdi. Hepsi yerli yerine kırıldı. Öyle ki bu ölenler kılıçla ölenlerden daha da çoktu. Vakta ki Yûşa (a.s.) onları bozdu. O şehirleri zaptetti. O beş Bey'i o mağaradan çıkarttı. Getirdi. Birer birer astı. Sonra Yûşa'ya şu haber geldi:

— Ey Yûşa! Kılınçtan kurtulan o dağlardaki adamlar ki aman bulmuşlar ve Mûsa dinini açıkca kabul etmişlerdi. Şimdi ise sözlerinden geri döndüler, yeminlerini bozdular. Mûsa'nın dininden el çektiler. Yûşa o sırada hastalanmıştı. Yine asker çekip onların üzerine varamadı. O zaman Hüdâ'ya duada bulundu. Yalvardı, yakardı. Allahü Teâlâ da verdiği nimetleri o düşman halktan aldı. O kavm çok yoksul kaldı. Öyleki kavm rençberlik eder, dağdan odun keser şehirde satarak ge-

çimlerini temin ederlerdi. O bey'in halide o kadar fakirleşmişti ki sadakaya muhtaç kalmıştı.

Allahü Teâlâ Hazretleri Yûşa'ın duasını kabul buyurdu. Yûşa (a.s.) tutulduğu o hastalıktan kurtulamadı, öldü. Mûsa (a.s.) öldüğü zaman 128 yaşındaydı. Daha sonra da 28 yıl yaşadı. Mezarı Şam'dadır. Ondan sonra Yûkanna oğlu Kâlib ve Hazkıl İsrâiloğullarının yurdunu tuttular. Ve bütün İsrâiloğullarına eğemen oldular. Bundan sonrada İsrâiloğulları, batı yönlerinden başlayıp Yemen sınırından geçtiler. Mısır'a yüz tuttular. Yolları üstünde Berk adında ki bir bey yakalandı. Onun askeriyle harbe girildi. Onun askerlerinden 1200 kişi tepelendi. Kalanları bozulup kaçtılar. Hepside Şam diyarına ve yemen iline kaçtılar. Ellerinde olan nimetleri uçtu, gitti, hepsini fakirlik, yoksulluk kapladı. Öyle ki kimisi su sattı, kimisi hamamlık yaptı. Ve bunlar gibi belâlı işlere uğradılar. Çünkü, Yûşa (a.s.) onlara o türlü dua etmişti. O şehir Bey'inin de, elinden artık ok atmak, cenk etmek işi gelmesin diye iki baş parmağı kesilmişti. Çünkü o Bar'k öyle kişiydi ki çok savaşlar etmişti. Ve onun âdeti, her tutsak aldığı Bey'in ellerinin sinirlerini keserdi. Böylece o kişinin elleri tutmaz olurdu. Daha sonra da onları yine bir yerde aç bırakır, hapseylerdi. Kendisi ne zaman yemek yese o elsiz Beyleri katın'a çağırırdı. Onları ayaküstü tutardı. Onların önüne köpeğe ekmek atar gibi ekmeği ufalar, parça parça önlerine atardı. Onların karınları çok aç ve elleri de tutmaz olduğundan ağızlarını uzata uzata, adeta köpekler gibi, o ekmek parçalarını yerlerdi. Her gün kendi sofrası kurulurken onların ulu kişilerinden ve Beylerinden yetmiş kişi zindandan çıkarılır, kendisinin karşısına getirilirdi. Yukarıda söylediğimiz işleri bunlara da yapardı. Tâ Allahü Teâlâ onu da o türlü belaya uğrattı ki Yûkanna oğlu Kâlip te onun başparmağını kestirdi. İki elini önüne bıraktı parça parça ettiği ekmeği, köpeğe ekmek atar gibi onun önüne ekmek attırırdı. Kuşku yok ki her kişi ettiğini bulucudur. Bu gibi zulümlerden sakınmak gerektir.

En sonra Kâlib ve Hazkıl, İsrâiloğullarını yine Mısır'a götürdüler. Onlar kırk yıl Tih Sahrasında kalmışlardı. Yirmi yıl da Şam'da ve Yemen'de ve Bat'da bu savaşlarda bulunmuşlardı. İsrâiloğullarından bir çok taife Şam'da, ve Beytü'l-Makdis'te kaldılar. Onların oğullarından bu günde hâlâ Mûsa dininde kalmış olanlar bulunmaktadır.

Bundan sonra Kâlib gittiği Mısırda öldü. Hazkıl ise nice yıl, İsrâiloğulları'nın işlerini yönetti. O işlerle uğraştı, durdu.

MELİK PERVİZ TAHMASEB'İN HİKÂYESİ

Bu kitapta bundan önce:

— "Mûsa (a.s.)'ın nübüvveti (peygamberliği) Menûçihr'in zamanındaydı" demiştik. Menûçihr acem padişahıydı. Babil ülkesinden Bağdad'a kadar İsrâiloğulları arasında olan işler, hatta Mısır'da, Şam'da, Tih Sahrasın'da geçen işlerin hepsi Menûçihr egemenliği zamanında geçmişti. Mûsa (a.s.) o Tih çöllerinde iken Menûçihr'in Tahmasib adında bir oğlu vardı ki, bir suç işlemişti. Babası Menûçihr ona kızdı. Onu öldürmek diledi. Tahmasib, kendi kızını karısı yerine koymuştu. O vakit acem beyleri'nın hepsi bu kızgınlığa karşı çıktılar. Ve Menûçihr'den Tahmasib'in bağışlanmasını dilediler. Menûçihr de oğlunu onlara bağışladı. Lâkin, kendi hükmettiği yerde durmamasını, çıkıp gitmesini şart koydu. O kızın da alıkonulmasına buyruk saldı. Kızı bir köşkte saklayacaklardı.

Bundan ötürü yıldız bakanlar şöyle bir yorum yaparak:

— "Tahmasib'in bu kızdan bir çocuğu olacak, sonunda bu mülkü eline alacaktır.

Tahmasib, babasının yanından ayrıldı, Türkistan'a vardı. Orada bir çeşit hile ile o kızı o köşkten kaçırdı. Kendi yanına getirdi. O kızdan bir oğlu doğdu. Adını ZÛ koydu. Bu olayı Menûçihr işitince bu haberden hoşlandı. Oğlunu yine kendi yanına çağırdı. Tahmasib üç yıl sonra yine babasının yanına geldi. O çocuk henüz bulûğa ermemişti ki babası Tahmasib öldü. Ve ondan sonra da Menûçihr öldü. O ZÛ adındaki çocuk küçüktü. O yurdu yönetemedi. O zaman Türk hükümdarı Alper Tunga (Efrasiyâb) bu olayı haber aldı. İran mülkü boş kalmıştı. Acem yurdunu ele geçirdi. Menûçihr'in resimlerini değiştirdi. Acemlere baskılarda bulundu. Nice şehirleri yıktı, sularını kesti. İranda beş yıl kıtlık oldu. O kavm oniki yıl Türk Alper Tunga'nın yönetimi altında kaldılar. Bundan sonra idi ki Zû meydana çıktı. Halk bu Zû'ya başeğdi. Efrâsiyab (Alper Tunga) ile savaşa giriştiler. İran yurdunu yine onun elinden geri aldılar. Alper Tunga'ya üstün geldiği gün acem mülkünü baskıdan kurtardılar. Bu kurtuluş gününe, acemler Kurtuluş Ayı, Kurtuluş Günü derler İranlılar o günü bayram günü ve yeni bir gün (Nevrûz) gibi görürler.

Zû o ülkede adaletli işler yaptı. Savaştan yakılmış, yıkılmış yerleri yine onarttı. Yurtta yine eskisi gibi sular akıttı. Halka, ekin ekmeğe, onarımlarda bulunmaya buyruk saldı. Yedi yıl o milletten vergi, haraç almadı. Her nerede bakılacak, onarılacak yer varsa onarttı. Bundan sonra ettiği buyruğa göre halk dağlara vardı. Güzel kokulu otlar getirdiler. Bahçeler yapıp o otları oralara diktiler. Her yıl Türk yurtlarına savaş açarlardı. Onlardan ne mal alırlarsa, o maldan bir akçalık nesneyi kendi hazinesine göndermezdi. Hepsini askere, orduya bağışlardı. Bundan ötürü de halkın hepsi onu severdi.

Zû'nun adında fikir ayrılığı vardır. Kimileri Zâğ idi, kimileri Zan idi demişlerdir.

Kimileri de:

— "O Menûçihr'in çocuklarındandı, demişlerdir. Lakin hepsi de şundan söz birliği ederek:

— "O, adaletli bir padişahtı" Demişlerdir. Dünya onun elinde onarıldı ve nice kişiler varlık buldu, zenginleşti!" Demişlerdir. Onun Efridun oğullarından Gersasib adında bir veziri vardı ki, o da adalet içinde ancak üç yıl yaşayabildi.

KEYKUBÂD ŞAHTAN HABER

Tahmasib'ten sonra padişahlık tahtına acem mülkünde Keykubâd oturdu. O, Menûçihr oğullarındandı ve Türkistan beylerinden birinin kızı ile evlenmişti. O kadından beş oğlu dünyaya gelmişti. Birisine Key-efyâ, birine de Key-arş, birine Key-ine, dördüncüsüne Key-şin beşincisine de Key-kavus derlerdi. Key demek, pehlevi dilince, iyi demektir. Bunların hepsi Keykubâd'ın oğullarıydı. Kendisi bir adaletli bir padişahtı ve akıllı bir melikti. Cihanı onarmak dileğindeydi. Hiç bir zaman haraç almazdı. Ancak onda bir (öşr) alırdı. Belh şehrini kendisine başkent edinmişti. Bu Belh şehri Ceyhun ırmağı kıyısında, onunla Türkistan arasındaydı. Keykubâd 100 yıl padişahlık yaptı. Mûsa (a.s.)'dan sonra meydana gelen olayların hepsi Keykubâd zamanında olmuştu. Vakta ki Mûsa (a.s.) Ahiret'e göç etti, kalib peygamber oldu. sonra hazkıl bin buripeygamber geldi. İsrâiloğullarının işlerini yönetti.

HAZKIL (A.S.)'IN KISSASI

Müfessirler; ona Zül-kifl derler. Ayrıca İbni'l-Acûz da denir. İsrâiloğulları içinde hiç bir ölü dirilmedi. Yalnız Mûsa (a.s.) ve İsâ (a.s.) Hazretlerinin duası ile ve Hazret-i Zül-kifl'in duasiyle dirilmişlerdir. Allahü Teâlâ Mûsa (a.s.) hakkında şöyle buyurmuştur:

"Sonra da şükredersiniz diye sizi ölümden diriltmiştik" (Bakara sûresi, âyet: 56)

İsâ (a.s.) hakkında da Allah'ın buyruğu şudur:

"Allah'ın izni ile ölüleri diriltirim" (Âl-i İmran sûresi, âyet: 45)

Ve Zül-kifl hakkında da Kur'ân şöyle buyurur:

"Yâ Muhammed! Görmüyormusun ki binlerce insan ölüm korkusu ile yurtlarından çıktılar. Allah onlara: "ölün" dedi. Sonra onları diriltti. Allah insanlara bol nimet verir. Fakat, insanların çoğu şükretmezler." (Bakara sûresi, âyet: 243)

Bu kıssa için şu rivayet vardır ki, Hazkıl İsrâiloğullarını kafirlerle savaşa çağırınca, onlar cenge karşı olmamışlardı. Ölümden korkmuşlardı. Bunun üzerine Allahü Teâlâ onların üzerine taûn (vebâ, yumurcak) hastalığını göndermişti. her gün sayısız insanlar ölürdü. Sonunda bir bölük insan hastalıktan kaçtılar. Şehirden dışarı çıktılar. Bir yöne saptılar. Allahü Teâlâ onların hepsini öldürdü. Şehirde kalan halk şehirden çıkıp onların hepsinin kırılmış olduğunu gördüler. Yerlerde yatıyorlardı. Gömmeğe bile güçleri yetmedi. O kaçanların sayısı 10.000 kişi kadardı. Yüce Allah hepsinin canını aldı. Halk bu hali görünce onları toprağa koyamadılar. Çevresine bir duvar çekildi. Onları o duvarın içine aldılar. Yaban hayvanlarının onları yemesini engellediler. Bu olayın üzerinden nice kışlar, yazlar geçti. Onların bütün endamı ve kemikleri çürüdü. Bir gün Hazkıl (a.s.) şehirden dışarı çıktı. Onların üzerinde bakışlarını gezdirdi. Acıdı. Hak Teâlâ'ya duada bulundu. Böylece onların hepsi dirildi.

Kimileri:

— "Bir kişi onların soyundan ise tenlerinden mındar bir koku gelir! Demişlerdir.

Hazkıl (a.s.) ne zaman öldü?

— "Ben Hazkıl (a.s.) ın ömrü ne kadar sürdü bilmedim!" Ondan sonra İsrâiloğullarından bazı taifeler puta taptılar. Mûsa (a.s.)'ın dinini ve Tevrat'ı bıraktılar. Ve Şam ikliminde bir bey bir melik oturdu. Bunun üzerine bir kaç yıl geçti. Ve halk şeriatten el çektiler. Sonunda Hak Teâlâ İlyas (a.s.)'ı peygamber yolladı. Bir nice zaman onlara padişah oldu, eğemenlik kıldı.

NEBİ İLYAS (A.S.)'IN KISSASI

İsrâiloğulları kâfirleştiği demlerde bir kadın vardı ki, adı Baal idi. Çok güzel bir kadındı. İsrâiloğulları ona tapmaktaydı. Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Şüphe yok ki İlyas ta gönderilmiş peygamberlerdendi. Kavmine o vakit şöyle demişti: "Siz Allahtan korkmaz mısınız?" O en güzel yaratıcıyı bırakıp ta baal adındaki put'a mı tapıyorsunuz?" Allah sizin de, önceki atalarınızın da rabbidir" (Saffat sûresi, âyet: 123-126)

Hazret-i İlyas'ın soy kütüğü şöyleydi:

Hârun oğlu Azar, onun oğlu Fethasa, onun oğlu Yâsun, onun oğlu İlyas'tı. Hak Teâlâ İlyas (a.s.)'a peygamberlik verince onu İsrâiloğullarına yolladı. O da onları dine çağırdı. Hiç kimse İlyas (a.s.)'ın dinine gelmedi. Ama beyleri Recep hak dinini kabul etmişti. Ama melik Receb halkını İlyas (a.s.) dinine uyduramadı. Hazret-i İlyas'ı kendisine vezir yaptı. Ona hürmette kusur göstermedi. Ona büyük saygı duyardı. İlyas (a.s.) Melik Receb ile Hak Teâlâ'ya taparlardı. Melik Receb, birgün, pişmanlık gösterdi. Dinini bıraktı. Ve Baal'e secde etti. Hazret-i İlyas onun yaptığı bu işi gördü. Melik Recebden ayrıldı. Dua etti. Yüce Allah, ona:

— "Ey İlyas! Gökleri sana itaatli kıldık! Sen her ne dilersen dile!" Diye buyurdu. Hazret-i İlyas ta:

— "Yâ İlâhi! Bunlara yağmur verme!" Diye dua etti. O yıl yağmur yağmadı. Halk:

— "Yağmurun yağmayış'ı bu İlyas'ın şerrindendir. Onu öldürmek gerektir!" Dediler. Hazret-i İlyas bu sözü işitti. Gizlendi. Onlar Hazret-i İlyas'ı arıyorlardı. Fakat bulamıyorlardı. O kıtlık üç yıl sürdü. İsrâiloğullarının içinde kaldı. Halk açlıktan ölmekteydi. Kimse hiç ekmek bulamıyordu. Her yerden ekmek kokusu gelirdi. Onlar:

— "İşte, İlyas oradadır! Ekmek kokusu ondan ötürü geliyor!" derlerdi. Fakat Hazret-i İlyas'ı görmezlerdi. Bir gün bir kadının evine vardı. O kadının bir hasta oğlu vardı. Açlıktan yataklara düşmüştü. Yatıyordu. İlyas (a.s.) onlara ekmek verdi. O çocuğun adı Elyasa'idi. Anasının da adı Ahtub idi. Onları dine çağırdı. İkisi de Hak didine girdiler. Nice günden sonra Elyasa iyileşti. Hazret-i İlyas'tan ayrılmadı. Hazret-i İlyas nereye gitse, o da birlikte giderdi. Bir gün İlyas (a.s.) şehirden dışarı çıktı. Üçyıl kadar gözden ırak kaldı. Gözde görünen o kadın oldu. İsrâiloğulları bu kadın biçiminde put yaptılar. Adını Baal koydular. Ve ona secde ettiler. O üç yıl içinde de kıtlık oldu. İsrâiloğullarından çok kişi öldü. Hak Teâlâ İlyas'a vahiy yolladı, şöyle buyurdu:

— "Sana kim âsi oldu ise onları ben ortadan kaldırırım. Sana itaat edenlerki ben onlara yağmur vereceğim!

O zaman İlyas (a.s.):

— "Yâ İlâhi! Mademki kıtlığı benim duamla verdin, bolluğu da benim duamla ver. Ta ki halk benim değerimi, sıtkımı bilsinler. Putları terketsinler. Sıdk ile hak dine bağlansınlar, hak dine teslim olsunlar!" Dedi. Allahü Teâlâ da onun duasını kabul eyledi. o da yine İsrâiloğulları'nın yanına vardı. Onlara:

— "Ey kavm! Dedi. Şimdi üç yıldır ki yüce Allah size kıtlık verdi. siz niçin tapındığınız Baal'e:

— "Bu kıtlığı bizden gider!" demezsiniz? Eğer siz bana iman getirirseniz ben Allahü Teâlâ'ya size yağmur versin, diye dua eylerim!"

Halk Baal'ı ortaya çıkardılar. Ne kadar yalvardılarsa da Baal hiçbir cevap vermedi. Bunun üzerine puta tapmaktan vazgeçtiler. İlyas (a.s.)'a inandılar. Hak dine yöneldiler. İlyas (a.s.)'ın dua da bulunmasını istediler. İlyas (a.s.) duada bulundu. Hemen yağmur yağdı. Allahü Teâlâ da onlara nimet verdi. Yağmur yağdırdı. Toprakta mahsuller

meyveler bol bol yetişti. Bu devrin de üzerinden bir zaman geçti. İsrâiloğulları yine kâfir oldular.

İlyas (a.s.) kavminin hak yolundan ayrıldığını görünce Elyesa ile şehirden dışarı çıktılar, duada bulundular. Allahü Teâlâ İlyas (a.s.)a:

— "Filan şehre git. Filan günde ne görürsen onun üstüne bin, korkma!" Diye vahiyde bulundu. İlyas (a.s.) da Elyesa (a.s.) ile o emredilen şehre yöneldiler. O şehre varınca İlyas (a.s.) ateşten bir at gördü. ilahi buyruğa uydu. O ata bindi. Elyasa , bunu görmüştü. İlyas (a.s.) ona:

— "Bundan sonra beni göremiyeceksin!" Dedi ve onun gözünden görünmez oldu. Allahü Teâlâ onun yemek, içmek lezzetini giderdi. Onu meleklerin makamına götürdü. Ona kıyamet'e kadar ömür verdi. Denizlerin üstüne hakim, egemen kıldı.

İLYAS (A.S.)'IN YERİNE GELEN ELYESA (A.S.)'IN HABERİ

Vakta ki İlyas (a.s.) gözden kaybolunca, Ahtûbe oğlu Elyesa (a.s.)'a peygamberlik verildi. O da halkı dine çağırdı. Lâkin hiç bir kişi bu daveti kabul etmedi. Hak dininden ayrıldılar. İsrâiloğulları içinde bir sandık vardı. O sandığa Sekine derlerdi. Bu sandığın başucu bir top kuşuna (Kazdan daha iri yabani bir kuşa) benzerdi. Her kimin ne haceti olursa o sandığın önüne gelirlerdi. Dua ve yakarışlarda bulunurlardı. Allahü Teâlâ da onların dileklerini yerine getirirdi. Eğer onların üstüne bir eşkiya gelmiş olsa onlar, o sandığı çıkarırlardı. O sandıktan cenk oyunu gibi bir ses gelirdi. Allahü Teâlâ o eşkiyanın üstüne bir korku bırakırdı. Hemen baskına uğratılırdı. Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Peygamberleri, yine, onlara şunu söylemişti, onun (Tâlut'un) padişahlık ve hükümdarlığının en açık delil, size rabbinizden güç ve güven veren, içinde Mûsa ile Harun ailesinin geride bıraktıkları emanetleri bulunan ve meleklerin taşıdıkları sandıkla gelmiştir.

Eğer iman getirmişseniz bunda sizin için işaret ve deliller vardır." (Bakara sûresi, âyet: 248)

Bu sandıkta Mûsa Aleyhisselam dan geri kalan asası ve çölde giydiği nalınları ile Harun'dan geri kalan tülbenti ve bir ölçek içinde Tih sahrasında gökten inen Men'den (O kudret helvasından) vardı. Mûsa aleyhisselam levhaları getirip yere vurunca bir levha kırılmıştı. O kırılan levhayı da, o, sandığın içine koymuştu. O sandığı Mûsa (a.s.) saklamaktaydı. Vakta ki Elyesa' (a.s.) Allahü Teâlâ'nın rahmetine erince, İsrâiloğulları'nın içinde peygamber kalmadı. O sandık bey'lerin eline geçti. O sandığın önünde zinada bulundular. Mûsa (a.s.)'ın dininden ayrıldılar. Dinlerinden ayrılmayan az kişi vardı. Dinlerini saklarlardı. Allahü Teâlâ İsrâiloğulları üstüne zalim beyleri gönderdi. Onlardan bir bey vardı ki adına Emlak derlerdi. Sonra Rum asıllı bir bey çıktı. Ona CALÛT denirdi. Emlak'ın üstüne asker yolladı. Emlak da İsrâiloğulları'nı onun üstüne savaşa yolladı. Ve sandığını da gönderdi.

Vakta ki iki asker biri birine eriştiler, savaş başladı. İsrâiloğulları savaşı kaybetti, altoldu. O sandık Câlût'un eline geçti. O da onu puthaneye yolladı. Bu haber Emlak'a erişti, Emlak'ın ödü patladı. Hemen can verdi. Calut'a haber verdiler geldi. İsrâiloğulları içinde bir kişi vardı ki adına Kûsan derlerdi. Lut soyundandı. Calût onu onların başına vali yaptı. O da ölen Emlak'tan sonra sekiz yıl beylikte bulundu. O da ölünce Kâlûn beyinin bir kardeşi vardı, onun adı Nevfel'di. Beyliği aldı. Kırk yıl beylik etti. Öldüğü zaman Hıyâver adında bir bey on sekiz yıl beylik etti. Onun ardından da Yâsir adında bir bey yirmi yıl beylik etti. Onun da ardından Dîvân adlı bir kadın geldi, beylik etti. Yâsiri öldürdü. Kırk yıl kardeşi beylikte bulundu. Çünkü divan beyliğini kardeşine vermişti. O kardeşinde adı Bârık'tı. İkisi de öldükten sonra Şerir adında biri yedi yıl beylik yaptı. Onun da ardından oğlu İymek, bey oldu. Üç yıl devir sürdü. Onun ardından İkrûn, beyliğe geçti. Sekiz yıl beylik sürdü. Rivayete göre bu beylerin üçü ve dördü bir devirde başka başka beylik kurdular. İkrûn'un beyliğinde İşmoil (a.s.) peygamber oldu.

NEBİ İŞMOİL'İN HABERİ

Bu beylerin zulmü hududu aşınca İsrâiloğulları Allah'a yalvardı. Duaları kabul edildi. Bir bilgin kişi vardı ki onun adı İyl idi. İsrâiloğulları ona:

— "Ey İyl! Peygamberlik sıptını (oğullarını) ara. Hiç gebe olan kadın var mıdır, yokmudur gör!" Dediler. O da araştırdı. O vakitlerde nebi soyu Lâvi soyundaydı. Ve saltanat Yahûda soyundaydı. Bu bey İyl kalktı, lâvi sıptını aradı. Lâvi soyundan bir kadının gebe olduğunu gördü. Onu gözettiler. Çocuk doğurmasını beklediler. O da günü gelince bir erkek çocuk doğurdu. Adını İşmoil koydular. İyl onu aldı. Besledi, büyüttü. Ona Tevrat'ı öğretti. O da büyüyüp kırk yaşına erdi. Allahü Teâlâ İşmoil'e peygamberlik verdi. O zamanda Yuhanna oğlu Nevfel, İsrâiloğullarının içinde Bey'di. Bir gün İşmoil ile İyl bir evde uyuyorlardı. Cebrâil (a.s.) geldi, İşmoil'i çağırdı. Vakta ki sabah oldu. İşmoil olayı İyl'e bildirdi. O ise Allahü Teâlâ tarafından peygamberliğin kendisine verileceğini umardı. Bu haberi alınca İşmoil'in peygamber olacağını anladı:

— Ey oğul, dedi, eğer bu gece de seni çağırırsa o çağırana: "Lebbeyk ve sa'deyk ve ene beyne yedeyk" Diye söyle.

Vakta ki Cebrâil (a.s.) İşmoil'i çağırdı, o da cevabını böyle verince:

— "Ey İyl! Dedi, Cebrâil (a.s.) bana avazını duyurdu ve Allahü Teâlâ'nın bana nübuvvet verdiğini bildirdi." dedi. Vakta ki sabah oldu. İşmoil (a.s.):

— "Bu gece Allahü Teâlâ bana peygamberlik verdi! Diye haber verdi. İyl, bunu İsrâiloğullarına haber verdi. Onlarda sevindiler. İşmoil'e geldiler. İman getirdiler. İşmoil'in peygamber oluşundan üç gün geçince ikrûn öldü. İsrâiloğulları Beysiz kaldılar. İşmoil'e geldiler.

— İkrûn öldü! Bize şimdi bir bey gerektir ki Calût'la savaşalım. Belki o sandık elimize geçer! dediler.

Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Ey Muhammed! Mûsadan sonra İsrâiloğullarından ileri gelenlerin durumunu bilmezmisin? Onlar, hani, bir vakitler, peygamberlerine:

— "Bize bir padişah gönder de, onun başkanlığında Allah yolunda düşmanlarımıza karşı savaşalım!" Demişlerdi. O da onlara:

— "Ya size savaş emredilir de siz savaş yapmazsanız!" Demişti. Onlarda:

— "Niçin Allah yolunda savaşmayalım?" Yurtlarımızdan çıkarıldık biz!" Dediler" (Bakara sûresi, âyet: 246)

İşmoil (a.s.) onlardan bu sözleri işitince:

— "Allahü Teâlâ size bir bey versin. Ama korkarım ki ondan dönersiniz!" Dedi. Onlarda:

— "Her kimi bey eylersen onun sözünden çıkmayız!" Dediler. İsmoil (a.s.) İsrâiloğulları'na dua etti. Allahü Teâlâ da ona o beyin kim olacağını vahiy eyledi.

MELİK TÂLÛT'UN KISSASI

Hak Celle ve Alâ İşmoil (a.s.)'a bu vahyin de Talût'u bey seçtiğini bildirdi. O zamanlar Hıyâver idi. Nitekim Hak Teâlâ Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurur:

İsrâiloğullarına peygamberleri:

"Allah size Tâlût'u padişah olarak gönderdi. Diye buyurdu." (Bakara sûresi, âyet: 247)

Tâlut İsrâiloğullarından Yakub oğlu Bünyamin soyundandı. Lâkin çok fakir bir kişiydi. Sakalık yapar, su satardı. Bir, iki eşeği vardı. Onlarla halka su götürürdü. Onu emirliğe çağırdıkları gün eşeğinin biri kaybolmuştu. Babası kendisini kaybolan eşeğini aramaya göndermişti. İşmoil peygamber (a.s.) onun padişah olmasını istiyordu. O da eşeğini aramaktaydı. İşmoil, Tâlût'u uzaktan gördü. El sallayıp katına çağırdı. Ona:

— "Ey Tâlût! Bugünden sonra sen İsrâiloğullarının içinde bey ve hakim olacaksın. Hem onlara başkan olup Calut ile savaş yapacaksın. bu, böyle gerektir!" Dedi. Tâlût ta ona:

— "Ey Allah'ın peygamberi! Sen biliyorsun ki benim kabilem ve yakınlarım, akrabam azdır. İsrâiloğulları'nın için de benden daha yoksul kimse yoktur!" Dedi. İşmoil (a.s.) da:

— "Evet, gerçek söylüyorsun. Lâkin bu Hüdâ yargısıdır. Her hüküm O'nundur. Ne dilerse onu yapar!" Dedi. İşmoil (a.s.) Evinde bir yağ vardı. Ona kutsal yağ derlerdi o yağ Yûsuf (a.s.)'dan miras kalmıştı. Peygamberlerin emrindeydi. Bir kişiyi, bir ülkeye padişah yapsalar, o yağdan onun başına ve yüzüne sürerlerdi. Ve:

— "İşte temizlendi ve padişahlığa hak kazandı! Derlerdi.

İşmoil, İsrâiloğullarını bir yere topladı. Onlara:

"Allah, Tâlût'u size padişah olarak gönderdi! Dedi" (Bakara sûresi, âyet: 247)

İsrâiloğulları da:

"O, bize nasıl buyruk salar. Bizim de padişahlığa ondan daha çok hakkımız var! Bizden daha zengin değil! Dediler" (Bakara sûresi, âyet: 277)

İşmoil (a.s.) da:

"Allahü Teâlâ onu üstünüze seçti. Ona ilim verdi, güç verdi" (Bakara sûresi, âyet: 247)

Tefsir haberlerinde şöyle gelmiştir ki, Talût bütün Bünyamin soyu içinde en bilgili kişiydi. Kur'ân-ı Kerîm aynı sûrede şöyle buyurur:

"Mülk hüdanındır. O, her kime isterse ona verir" (Bakara sûresi, âyet: 247)

Halk İşmoil (a.s.)a:

— "Bu ülkeyi Allahü Teâlâ'nın ona verdiğine hüccet nedir!" Dediler. O da onlara şu cevabı verdi

"Hani siz Allah'tan daima bir sandık dilersiniz ki size geri versin. İşte Tâlût'un padişahlık alâmeti o dur ki, o sandık her ne yerde ise yine size gelecektir! dedi" (Bakara sûresi, âyet: 248)

İsrâiloğulları o zaman:

— "O sandık yine bize gelirse, Hak meliktir ve ona baş eğeriz! Dediler.

O sandık o zamanlar kâfirlerin elindeydi. Onun nerede olduğunu hiç kimse bilmezdi. kimileri:

— "Onu düşman aldı, gitti. Onu bir evde sakladı. Her kim ona yaklaşsa, akan kanı durulmayan nâsur hastalığına tutulurdu. Böylece Allahü Teâlâ o sandığı Tâlût'a padişahlık alâmeti kılmak dileyince, o kâfirlerin arasında Nâsur hastalığını belirtti. Hepsi de o belâya tutuldular. O sandığı aldılar. İsrâiloğulları'nın bucağına bıraktılar. Allahü Teâlâ, meleklere buyruk verdi. O sandığı o yerden aldılar. İsrâiloğulları bucağına götürdüler. Onlar da gökyüzüne bakıyorlardı ki, sandık havada gelmekteydi. Ama getiren kimse yoktu. İşmoil (a.s.) onlara:

— "Sandık size getirildi.!" Dedi.

Bu kutsal sandığın getirilişi hakkında şöyle de bir rivayet vardır:

— "Bir gece o sandık İsrâiloğulları içinde bulundu. Bunu, akşam yatıpta sabah kalktıkları zaman İşmoil (a.s.) onlara bildirdi:

— "Bunu melekler getirdi!" Dedi.

Yine bir başka habere göre şöyle denilmiştir:

— "Elinde sandığı tutan kâfirlerin hepsi puta tapmaktaydılar. O sandığı bir puthanenin içine koymuşlardı. Ertesi gün gelip gördüler ki, o sandığı kuşatan putların hepsi sandığın altına düşmüşlerdi. O gün o putları yine sandığın üstüne koydular. Mıhlarlada mıhladılar. Ertesi gün geldiler. Birde ne görsünler: O putların elleri, ayakları, kırılmıştı ve sandığın altında yatmaktaydı. Kâfirler:

— "Bize İsrâiloğulları'nın Rabbi gerekmez!" Dediler. Ve o sandığı aldılar. Götürüp bir köye bıraktılar. O köyün halkı o sandığı boyunlarında getirmişlerdi, hepsi boyun ağrısına uğradı. Sandığı bıraktıkları köyde İsrâiloğulları'ndan bir tutsak kadın vardı. Onlara:

— "Siz boyun ağrısından kurtulamazsınız, eğer bu sandığı İsrâiloğulları'na götürmezseniz!" dedi. Köylüler ona:

— "Bunu kim götürebilir? diye sordular. kadın da:

— "Bir arabaya yükletin. Onu öküzler çeksin! İsrâiloğullarına götürülsün ve geri gelinsin!" dedi. O kâfirler de iki inek buldular. Buzağılarından ayırdılar. İnekleri arabaya koştular. sürüp köyden çıkardılar. Allahü Teâlâ meleklere emir buyurdu. O sığırları ileri sürdüler, sandıkta İsrâiloğullarına götürüldü. Onlar o arabanın ağaçlarını kırdılar. O inekleri de geldikleri yoldan geri gönderdiler. O inekler buzağılarının kokusu ile köylerine geldiler. O sandığı her kim ki götürmek istediyse götüremedi.

Kimileri:

— "O sandık demirdendi" demiştir. kimileri de:

— "Şimşir ağacındandı!" diye söylemiştir. Bundan ötürü sandığı ağırlığından hiç kimse yerinden oynatamadı. Fakat İsrâilliler arasında iki yoksul kişi vardı. İkisi kardeşti. Bir de fakir anaları vardı. Onlar geldiler. O sandığı götürdüler. Bu hali İsrâiloğulları görünce toplanıp geldiler. En sonra Tâlût'u İsrâiloğulları'nın üstüne padişah kabul ettiler.

PADİŞAH TÂLÛT İLE CÂLÛT'UN HİKÂYESİ VE CÂLÛT'UN AKIBETİ

Rivayetcilere göre, Câlût Âd soyundandı. Boyu çokca uzundu. Başında tolgası 500 batmandı. Câlût, Filistin'de bey'di. Selem neslindendi. Vakta ki İşmoil (a.s.) Tâlut'u bey yaptı, ona:

— "Calut'un üstüne var, onunla savaş yap, sana, 313 kişi uyacaktır!" Dedi. Talut'a bir zırh verdi.

Ve ona:

— "Her kim bu zırhı giyerse Câlût'u o kişi öldürecektir!" Dedi. Sonra birde boynuz verdi. Ve:

— "Bu zırh her kimin boynuna uygun gelirse başına bu boynuzu koysun! İşte Câlût'u öldürecek kişi o olacaktır!" dedi. Boynuzu da vererek dediki:

— "Bu zırh kimin boynuna uyarsa, boynuzu tepesine yerleştirsin. Boynuzdan hemen yağ akar, o kişi elâ gözlü, kızıl benizli olacaktır. Câlût'u o öldürecektir."

O zırh çok kısaydı. Tâlût bunları aldı. Ve adamlarını şöyle bağırtı:

— "Ey halk hazır olunuz! Savaşa gideceğiz."

İsrâiloğulları da hazır oldular, 90.000 adam toplandı. İşmoil (a.s.) bu kadar askeri görünce, Tâlût'a şöyle dedi:

— "Sen filan gün bir çöle rastlayacaksın. Sabahtan ikindi vaktine kadar su bulamayacaksın. Vakta ki ikindi vakti, bir suya varacaksın. Sen askerine de ki:

— "Benim yol arkadaşım o kişilerdir ki bu sudan, onu geçinceye kadar içmemelidir." Ama senin bu sözünü 4000 kişi tutacaktır. Ama Câlût'u görünce o 4000 kişi kaçacaklar, ancak 313 kişi kalacaktır. Sen korkma. Hak Teâlâ sana nusret, yardım verir!" Dedi. İşmoil'in öğütleri tamam olunca, Tâlût atına bindi. Yola girdi. Vakta ki o suya geldi. Askerine:

— "Benim yoldaşım bu suyu geçerken ondan içmeyendir! Yalnız bir avuç dolusu içebilir!" dedi.

Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Her kim ki o suyu içerse o kişi benim yoldaşım değildir. Onu Yanımda götürmem. Her kim ki o sudan tatmazsa o benim arkadaşımdır. Meğer ki eli ile ancak bir avuç su avuçlaya" (Bakara sûresi, âyet: 249)

Vakta ki su kıyısına erdiler. Hiçbir kişi Tâlut'un öğüdünü tutmadı. Su başına üşüştüler. O sudan içtiler. O sudan içenler 86.707 kişiydi. 4000 kişi ırmağı geçti. Oradan su içmedi.

Nitekim Allahü Teâlâ şöyle buyurdu:

"Irmağa vardıkları zaman askerlerin pek azının dışında, ırmak suyundan kana kana içti. Talût, sözüne uyanlarla birlikte karşı kıyıya geçti" (Bakara sûresi, âyet: 249)

Talût, o 4000 kişi ile gitti, bir bucağa kondu. O zırhı o dört bin kişiye giydirdi. Zırh, kimsenin boyuna uymadı. İsrâiloğulları'nın içinde bir kişi vardı ki Yahuda'nın soyundandı. Ona İşâ derlerdi. On iki tane oğlu vardı. En küçüğü Davûd idi. Onu koyun otlatmağa yollardı. Hal-

kın ortasına çıkarmazdı. Boyu kısaydı. Talût, bu zırhı. İşa'ya giydirdi. Sonra 11 oğluna da giydirdi. Zırh hiç birine de uymadı. Talût ona:

— "Hani, burada bir oğulun yok, o nerededir?" diye sordu. İşâ:

— "O kısa boyludur. Utandığından onu halka gösteremiyorum. Koyun gütmeğe göndermiştim onu!" dedi. Talût:

— "O ne zaman gelir?" diye sordu. İşâ da:

— "Şimdi gelir" dedi. Bize yoğurt getirecek. Geldiğinde size haber veririm!" dedi. Talût ta çadırına çekildi. Vaktaki aradan çok zaman geçti. Davud, bir yoğurt aldı, babasına getiriyordu. Yolda üç taş dile gelip ona:

Ey Davud! beni de götür. O Calûd'un ölümü bendendir! Dedi. Davud şaşakaldı. Arkasında ki torbasına koydu. Babasına:

— "Bir zaman uyumuşum. Rüyamda bir arslan yakaladım!" dedi. Babası işâ:

— "Büyük bir düşmana karşı zafer kazanacaksın!" dedi. Hemen oğullarından birisini Talût'un çadırına yolladı. Ve ona:

— "Babamın söylediği oğulu geldi!" Dedi. Talût, kalktı. Çadırından dışarı çıktı. Atına bindi, birkaç adamla birlikte İşâ'nın çadırına geldi. Hazret-i Davud'u gördü. Ona o zırhı giydirdi. Boyuna tastamam geldi. O boynuzu da onun başına koydu. Yağ aşağı aktı. Talût:

— "Yâ Davud! Bu Calût'u Allah'ın inâyetiyle öldürebilir misin? Diye sordu. Davut ta:

— "Evet. Allah'ın inâyetiyle onu öldüreyim!" dedi. Talût'ta:

— "Nasıl bir at ve silah istersin?" Diye sordu. Davud da bir şal gömlek giymişti. Sapanını da beline bağlamıştı. Talût'ta:

— "At gerekmez, ben yayan giderim." Cevabını verdi. Talût:

— "Hangi silahla savaşacaksın?" diye sordu. Davud (a.s.)'da:

— "Bu üç taşla!" dedi. Talut o zaman:

— "Eğer sen onu öldürürsen, kızımı sana veririm! beyliğimin yarısını da sana bağışlarım!" dedi. Davud (a.s.)'da:

— "Hoş ola! Dedi. Talût, Allahü Teâlâ'nın meleklerini ve elindeki askerleri, bu vaadi için tanık tuttu.

Talût o yerden göçünce, Calût haber yolladı:

— "İsrâiloğulları üzerine saldırıya geldik!" Dedi. Calût askerini dışarıya çıkarttı. Yerinden göçtü. Talût'un askerini çıkarttı. Yerinden göçtü. Talût'un askerini karşıladı. Vakta ki iki ordu birbirini karşıladı, İsrâiloğulları Calût'un kalabalık askerini görünce Talût'a geldiler:

— "Biz bu Calût'a karşı koyacak kimseler değiliz! dediler. Allahü Teâlâ Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurmuştur:

"Biz –düşmanımız– Calût'un askerine karşı çıkacak güçte değiliz, dediler" (Bakara sûresi, âyet: 249)

Ve savaş alanından kaçtılar. Geride ancak Üç yüz on üç kişi kaldı. Onlara başlarındaki din bilginleri:

— "Yardım edici Allahtır!" dedi. Kur'ân-ı Kerîm bunu şöyle buyurmaktadır:

"Talût'a bağlı olan ve Allah'ın rahmetine kavuşacaklarına inananlar şu cevabı verdiler"

"Az oldukları halde, biiznillah, -Allah'ın izniyle- kendilerinden çok üstün olanları yenen nice topluluklar vardır. Allah, sabır gösterenlerle birliktedir" (Bakara sûresi, âyet: 249)

Talût'un askeri saf tuttu. Talût dua etti.

"Ey Rabbimiz! bize sabırlar bağışla. Ayaklarımızı güçlendir, bizi kâfirlere karşı üstün kıl" (Bakara sûresi, âyet: 250)

Calût ta askerini düzene koydu. Talût'a bir adam saldı.

— Ben ki bu kadar asker getirmişim! Seninle savaş yapmağa arlanırım! Ama dileğim, yalnız başına meydana gelmendir. Ben de yalnız başıma ortaya çıkayım. Biribirimizle savaşalım. Görelim. Sen beni mi öldürürsün. Ya da ben mi seni öldürürüm!" dedi. Talût ta bu haberi işitince, Davud'a dedi ki:

— Ey Davud! meydana gir! Hazret-i Davud, o şal gömlekle ortaya çıktı. Calût, Davud (a.s.)'ı görünce atını tepti. O da meydana girdi. Davud (a.s.)'a şöyle bağırdı:

— Ey hakir kişi! Niçin geldin.

Davud (a.s.) da:

— Şunun için geldim ki seni öldüreceğim!

Calût ta:

— "Beni nasıl öldürebilirsin ki, sende bir kılıç bile yok. Benimle nasıl savaşırsın?" Dedi. Ve güldü. Davud (a.s.) sapanını belinden çıkardı. Elini torbaya soktu. Oradan bir taş çıkardı. Sapanına koydu. Calût buna güldü.

— Senin taşına kalkan ne gerek? dedi. Davud (a.s.)

"Bismillahirrahmanirrahim" diyerek o taşı attı. Allahü Teâlâ Hazretleri emreyledi. Davud (a.s.)'ın attığı taş Calût'un başındaki tolgayı fırlatıp, attı, yere düşürdü. O taşı Calût'un alnına değdirtti. Calût'un başı yarıldı. Beyni burnundan aktı. Attan aşağı düştü. Can verdi. Talût'un askeri bu hali görünce, Calût'un askerine saldırdılar. Allah'ın izniyle onları bozdular, darmadağın ettiler. Geri kalan askerleri de bu işi gördüler. Hepside esir edildiler.

Allahü Teâlâ hazretleri şöyle buyurur:

"Nihayet, Allah'ın izniyle kâfirleri bozguna uğrattılar. Davud (a.s.) da Calût'u öldürdü. Allah ona padişahlık ve peygamberlik verdi. Dilediği kimi bilgileri öğretti" (Bakara sûresi, âyet: 251)

Vakta ki Talût bu zaferi gördü, eline ne ganimet geçti ise hepsini yaktı. Oradan göçtü. Geriye döndü. Şehrine vardı. Vakta ki İşmoil (a.s.)'a geldi. Olanı biteni haber verdi. İşmoil (a.s.) da ona:

— Sen de ne gibi bir şartta bulundunsa vefanı göster! dedi. Talût'ta kızını Davud'a verdi. Beyliğini de ona teslim etti.

TÂLÛT'UN DAVUD'A KASTI VE ALLAH TEÂLÂ'NIN DAVUD (A.S.)'A YARDIMI

Bu olaydan nice yıllar sonra halkın çoğu Davud (a.s.)'a uydular. Onu Talût'tan çok seviyorlardı Talût, Davud'u kıskanırdı. Ama İşmoil (a.s.)'dan korkmaktaydı. Kıskançlığını dışarı vuramazdı. Vakta ki otuz yıl tamam oldu, İşmoil (a.s.) bu fani dünyadan baki dünyaya, Ahiret âlemine göçtü. Talût ta Davud (a.s.)'ı tepelemek sevdasına düştü. Talût'un kızı ki Hazret-i Davud'un karısıydı. Bu olaydan haberli olunca Davud (a.s.)'ın babasının elinde ölmesini istemedi. Hemen kocası Davud (a.s.)'a:

— "Babam bu gece seni öldürmeğe geliyor!" dedi. Davud (a.s.) da saklandı. Karısına:

— "Bu gece, her zaman olduğu gibi döşeğimi yap. Bir tuluma şarap doldur. Döşeğimin içine onu koy. Üstüne de çarşaf ört. Vakta ki baban gelecek, ıraktan beni döşeğin içinde yatıyordum sanır, ben kaçarım!" dedi. Karısı da Davud (a.s.)'ın söylediklerini yerine getirdi. O zaman da şarap helâldı. Bir tulumu şarapla doldurdu. Davud (a.s.)'ın dediği gibi yaptı. Talût o gece yerinden kalktı, Davud (a.s.)'ı öldürmeğe geldi. Döşeği serilmiş görünce içinde olanı Davud (a.s.) sandı. Hiddet ve kızgınlık içinde ilerledi. Kılıcını bir kez çaldı. Tulum ve döşeği iki parçaya ayırdı. O şaraptan bir, iki damla talût'un yüzüne sıçradı. Burnuna şarap kokusu geldi. Talût:

— "Miskin Davud, bu gece şarabı çokca kaçırmış olacak. Kendisinden şarap kokusu geliyor!" dedi. Fakat tulumu gördüğü zaman olanı biteni anladı. Bu işin nasıl çıktığını bildi. Kızını öldürmek istedi. Onu aradı, bulamadı. Ve:

— "Hangisini bulursam mecal ve aman vermeyeceğim, tepeliyeceğim!" dedi. Ertesi gece Davud (a.s.) (Kaynatası) Talût'u yatar buldu. İki oku yastığının yanına koydu. İki oku da sağ yanına dikti. İki oku da sol yanına dikti. Sonra iki oku da ayak ucuna koydu. Bu okların her birine Davud (a.s.)'ın adı yazılıydı. Talût uykudan uyanınca bu oklara baktı. Her birinde Davud (a.s.)'ın isminin yazılı olduğunu gördü. Hazret-i Davud'un yanına kadar yaklaştığını anladı. Kendisini öldürmeğe fırsat bulmuşken, öldürmediğini anladı:

— "Davud'un keremi benden artıkmış!

— "Acımış bana! Ben ona zan ile mecal vermedim. O ise gerçekten beni buldu. Öldürmedi!" dedi. Sonra kızını da, Davud (a.s.)'mıda severdi. Böylece nice günler daha geçti. Bir gün Davud (a.s.) karısı ile bir sahrada gidiyordu. Talût, ansızın, bunların önü sıra çıkageldi. Davud (a.s.)'ı gördü. Atını onun üstüne sürdü. Davud (a.s.) bu saldırıyı giderdi. Atını ileri sürdü, gitti. Talût ta atını onun ardına sürdü. Davud (a.s.) bir dağ başına vardı. Orada bir mağara bulunuyordu. Oraya girdi. Allahü Teâlâ bir örümceğe emir buyurdu. O mağaranın kapısına ağ gerdi. Talût, Davud (a.s.)'ın ardınca, mağara kapısının yanına geldi. Orada örümcek ağını gördü. Geri döndü. Şehre geldi.

Onun hükümdarlığı kırk yılı doldurmuştu. İsrâiloğulları bilginlerinin kendisini kınadıklarını ve Davud (a.s.)'ı övdüklerini gördü. Emretti. O bilginleri tepeletti. Ama İsrâioğulları'nın içinde din bilgini kalmadı. Ama bir saliha kişi, bir hatun kalmıştı ki duası kabul edilirdi. Talût, emretti. o kadını getirdiler. sergerdelerinden birisini eline verdi:

— "Bu kadını da öldür!" dedi. O kişi akıllı bir kimseydi. Kendi kendisine:

— "İsrâiloğulları'nın içinde bir bilgili kadın kalsın!" diyerek, o kadını kendi evine götürdü. Ona hizmet etti. Bunun üzerine nice günler geçti. Talût o din bilginlerini öldürttüğüne pişman oldu. Ağlamaya başladı. Bilgili kadını saklayan kişiye:

— "İsrâiloğulları'nın içinde ne iş yapacağımı soracağım, kimse kalmadı ki! dedi. O kişi de:

— "Ey padişahım! Senin hikayen şuna benziyor! Dedi. Bir ulu rütbeli asker bir köye konuk gelmişti. Akşam olduğu vakit bir horoz sesi işitti. Bu:

— "Uğursuz bir ötüştür!" dedi. O köyde ne kadar horoz varsa öldürülmesini buyurdu. Horozlar öldürüldü. Vakta ki yatmak istedi. Kuluna:

— "Beni horoz öttüğünde uyandır!" kalkıp gideriz!" dedi. Kulu ona:

— "Bu köyde horoz bırakmadınız ki horoz sesini işitip seni uyandırayım?" dedi. Talût, bu öyküyü işitince çok ağladı. Sergerdesine:

— "Eğer bir bilgin kişi biliyorsanız, bana haber ver!" deyip, yalvardı. O da:

— "Bilmiyorum ama bana öldür diye emir buyurduğun ihtiyar bir kadını ben öldürmedim. O günden beri de sizden korkuyorum! dedi. Talût:

— "O kadını tez bana getir!" dedi adam da o kadını Talût'un katına getirdi. Talût o hatundan bir bilgini bilip bilmediğini sordu. Kadın da:

— "Ben onun gibi bir bilgiç bilmem ki bana cevap versin!" dedi. Talût yeniden:

— "Hiç bir peygamber mezarını bilirmisin ki ben oraya gideyim. Dua edeyim tâki Hak Teâlâ onu diriltsin! Sonra bu hali ondan soralım!" dedi. O kadın da:

— "Bilirim!" dedi. Kalkıp gittiler. Hazret-i Yûşâ'ın kabrini buldular. O hatun dua etti. Allahü Teâlâ Yûşâ'ı diriltti. Kadın ondan Talût'un tevbesini sordu. O da:

— "Talût'un tevbesi şudur, dedi, o cebbar beylerin şehirlerine varmak, onlarla savaş yapmaktır ve çocuklarının kendi gözünün önünde şehit olmasıdır. Onlardan sonra kendisinin ölünceye kadar cenk etmesidir. Allahü Teâlâ o zaman onun tevbesini kabul eder!" dedi. Yûşâ (a.s.) bu haberi verince, yine ruhunu teslim etti. Talût onun verdiği bu haberden üzüldü. Evine geldi.

— "Çocuklarım bunun gibi işte bana nasıl itaatli olur?" dedi. Ağlamaya başladı. Nice gün bu olay üzerine geçti. Talût'un ağlayışları arttı. Çocuklarının gönülleri üzüldü.

Onun katına geldiler:

— "Baba! Bizim canımız sana feda olsun. Biz o iş için gam duymayız!" dediler.

Talût kalktı. Erkek çocukları ve nice yiğit kişileriyle o cebbarlar şehrine doğru gitti. Oraya vardı. Onlarla cenk etti. Bütün oğulları tepelenip öldüler. Bundan sonra kendisi de öyle savaş yaptı ki en sonunda onu da öldürdüler. Böylece Hak Teâlâ onun tevbesini kabul etti.

DAVUD (A.S.)'IN PADİŞAHLIĞI VE PEYGAMBERLİĞİ

Haberleri rivayet edenler der ki:

— "Talût ölünce beylik Davûd (a.s.)'ın üzerinde karar tuttu. Allahü Teâlâ, Davud (a.s.)'a peygamberlik verdi. Onun soy kütüğü şöyledir:

İbrahim halil (a.s.)'ın oğlu İshak, onun oğlu Yakûb, onun oğlu Yâhûd'a, onun oğlu Kılas, onun oğlu Gözen, onun oğlu Şemûn, onun oğlu Âmir, onun oğlu İvend, onun oğlu İşa onun oğlu Davûd (a.s.)dı. Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Ey Muhammed! Kâfirlerin söylediklerine sabret. Güçlü kulumuz Davûd'u hatırla. Çünkü Davûd, her zaman Allah'a yönelen kişiydi" (Kasas sûresi, âyet: 17)

Ve yine şöyle buyurur:

"Davûd'un saltanatını daha da güçlendirdik. Ona peygamberliği (Zebûr kitabını) verdik ve hitabetini artırdık" (Kasas sûresi, âyet: 20)

Davûd (a.s.)'a Allah'ın verdiği kudret ve şevket o kadardı ki onun kapısında tamam 4000 kişi dururdu. Bir ay geçmeyince nöbet o dört bine düşmezdi. Hiçbir peygambere padişahlıkla peygamberlik bir arada verilmemişti. Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Ey Davûd! Seni, şüphesiz, Yeryüzü'nde, tâ ki adaletle hüküm veresin diye hükümdar kıldık" (Kasas sûresi, âyet: 2)

Böylece Allahü Teâlâ Davûd'a bu cihanı verdi. Rahmet vaad eyledi. Nöbet Süleyman'a erdiği zaman o da padişahlık diledi. Yakardı, dua etti: Şöyle dedi:

"Ey Rabbim! Beni bağışla. Bana öyle bir sultanlık ver ki benden sonra hiç kimse bu sultanlığa ulaşmasın. Hiç kuşku yok ki sen bütün dilekleri armağan edensin" (Kasas sûresi, âyet: 35)

Allahü Teâlâ Hazret-i Süleyman'ın duasını kabul buyurdu. Onun hakkında Cenab-ı hak şöyle buyurur:

"Hiç şüphe yok ki, Onun katımızda yüksek bir mertebesi güzel bir geleceği (Âhiret'i) vardır" (Kasas sûresi, âyet: 40)

Kıyamet günü Süleyman (a.s.) padişahlık hesabını verecektir.

Padişahlık dileyen Davûd (a.s.) Allah'tan rehmet diledi. Her kim bu cihanı dilerse, Allahü Teâlâ ona bu cihanı verir. Cenab-ı Hak Davûd (a.s.)'ı halife kıldı. Ona hükmetmeği öğretti.

Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Biz ona hikmet ve hitabet gücü verdik" (Kasas sûresi, âyet: 20)

Allahü Teâlâ Davûd (a.s.)'a:

— "Halkı Mûsa (a.s.)'ın dinine çağırması için emir buyurdu. Ve Zebûr kitabını ona verdi. Ama Zebûr içinde şeriat bildirilmiyordu.

Onda olan tevhid (Allah'ın birliği) idi. Allahü Teâlâ Davûd (a.s.)'a bir ses vermişti ki hiç kimse öyle bir sesi ne kendisinden önce, ne de sonra işitmişti. Davûd (a.s.) ne zaman Zebûr'u okusa, ne kadar kuş varsa onun üstüne gelirdi, toplanırdı. Sesi dağlarda yankılanırdı. Ondan önce ne kadar adam dağlarda bir şey okusa dağlar yankılanmaz, ses vermezdi. Bu yankılanış Davûd (a.s.) sağ oldukça sürdü, gitti. Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Doğrusu biz akşamleyin ve sabahleyin onunla (Davûd'la) birlikte tesbih eden dağları, kuşları da onun emrine vermiştik. Her biri ona yönelmişlerdi" (Kasas sûresi, âyet: 18-20)

Kur'ân-ı Kerîm yine bir yerde şöyle buyurur:

"Gerçekten biz Davûd'a tarafımızdan bir fazilet bağışladık. Ey dağlar, kuşlar, onunla birlikte tesbih edin!" dedik. Ona demiri de yumuşattık" (Sebe sûresi, âyet: 10)

Davûd (a.s.) Allahü Teâlâ'ya itaat eden bir kuldu. Adaletliydi. Odalıklarından başka 99 hatunu vardı. Her günü üç kısma ayırmıştı. Birisi: Dünya işleri, ikincisi, ibadet, üçüncüsü de helal kazanç içindi. Çünkü elinin emeğinden yerdi. Evlat malından hiç bir şey yemezdi. Kamu işlerine bakar, daima da Zebûr'u okurdu. Ve peygamberlik faziletlerini görürdü. Bir gün Davûd (a.s.) şu duada bulundu:

— "Yâ İlâhi! Bu faziletleri rûzi kıl! nasip olarak bağışla!" dedi. Cenâb-ı Hak ta:

"Ey Davûd! Ben senden önce gelen peygamberlerimi büyük belâlara uğrattım. Onlar öyle sabır gösterdiler ki o sabırı kimsenin gösterdiği yoktur. Onlara rahmet kılmışımdır. İbrahim (a.s.)'ı ateş belasına uğrattım. İsmâil'i kurbana, İshak'ı gözlerine, Yakub'u oğluna, Yusuf'u zindana ve Mûsa'yı Firavun'a, Eyyûb'u hastalığa uğrattım. Seni ise hiç bir şeye müptelâ kılmadım. Ve kılmam da!" dedi. Davûd (a.s.) da:

— "Yâ ilâhi! Bana da bir hastalık ver ki, onların derecesine erişeyim!" dedi. Allahü Teâlâ duasını kabul buyurdu.

Bir gün ibadet ediyordu. Allah'ın lanetlisi şeytan renkli bir güvercin gibi oldu. Ve Davûd (a.s.)'ın odasına girdi. Kendisini ölü halinde gösterdi. Davûd (a.s.) onu tutmak için elini uzattı. Güvercin uçtu pen-

cereye kondu. Davûd (a.s.) ilerledi, güvercin uçtu. Yine Davûd (a.s.) onun uçtuğu pencereden baktı. Bir kadın gördü ki başını yıkıyordu. Çok ta güzel bir kadındı. Dünyada eşi yoktu. Davud (a.s.) o kadını gördü. Ona aşık oldu. O kadın silkelendi. Saçları dağıldı ve bütün vücudunu örttü. Davud (a.s.) geri döndü gitti. Evinde kendi hizmetinde olan bir kadın vardı. Onu çağırdı ona:

— "O kadın kimin karısıdır?" diye sordu. O da:

— "Burada bir genç kişi vardır. Adı Urya'dır, onun karısıdır. Kadının adı İlyas kızı Nesâyi'dir. Peygamber soyundandır. Ve kocası Urya da beyler soyundandır!" dedi. Davud (a.s.):

— "Urya nerededir?" diye sordu. Meğer o kafirlerle gazaya 10.000 kişi göndermiş, kendi kızkardeşi oğlunu orduya komutan, baş yapmış. Ve o kutsal sandığı ona ısmarlamış.

Davud (a.s.) mektup yazdı ve başkumandana yolladı. Nesâyi oğlu Urya'yı o kutsal sandığın muhafızı yapmasını bildirdi. Çünkü gelenekleri şöyle idi ki, her kim savaşta sandık muhafızı olursa sandığın bekçiliğini yapar, yanında bulunurdu. Geri dönmezdi. Çünkü sandık kaybolur diye korkulurdu. Vakta ki Davud (a.s.)'ın mektubu ordu komutanına vardı. Urya'yı o sandıkla o gece cenge yolladı. O gün ertesi gün zafer kazanılmadı. Üçüncü gün savaş yapıldı. Urya öldürüldü. Allah'a iman edenler de kafirlere karşı zafer kazandılar. Urya'nın ölüm haberi karısı İlyas kızı Nesayi'e geldiği zaman o da kocasının yasını tuttu. Tevrat'ın hükmünce, iddet, yani kocasız kalan bir kadının yeniden evlenebilmek için beklemek zorunda olduğu günleri geçti. Davud (a.s.) o zaman o kadına haber yolladı. Bir çok kadının aracılığı ile onu kendisinin helallığına diledi. Nesayi Hatun da razı oldu, bir kaç şartta ileri sürerek dedi ki:

— Sana ancak bir oğul doğrursam, onu kendine veliaht yaparsan gelirim. Hemde Allahü Teâlâ'dan ona nübüvvet vermesini diliyeceksin!

Davud (a.s.) da bu şartları kabul etti. Kadın da rıza gösterdi. Düğün akçesi biçildi. Kadın, Davud (a.s.)'ın evine geldi. Allahü Teâlâ Süleyman (a.s.)'ı bu kadından verdi. Süleyman (a.s.) büyüdüğü zaman, Davud (a.s.) onu kendisine veliaht seçti. Allahü Teâlâ Hazretleri Davud (a.s.)'ı da başka peygamberler gibi bir şeye düşkün kılmak di-

ledi. Bir gündü. Davud (a.s.) yalnız başına ibadet ediyordu. Kimse hiç bir zaman o yere giremezdi. Davud (a.s.) ibadetini bitirince dışarı çıkar divan kurardı. Davud (a.s.) vakta ki ibadetini bitirdi. İki melek, insan biçiminde mihrapta belirdiler. Davud (a.s.)'ın önünde oturdular. O da onlardan korktu. Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Onun (Davud'un) sultanlığını da güçlendirmiştik. O'na hikmet ve kesin hüküm vermek hakkını vermiştik. Ey Muhammed! Sana davacıların haberi geldimi? Hani (Kapıda bekçi olduğu için) duvardan çıkıp Mescid'e inmişlerdi. O zaman davud'un yanına vardılar. Davud da onlardan ürktü. Ona dediler ki:

— "Korkma! Biz iki davacıyız. Birimiz, ötekimizin hakkına saldırdı. Sen aramızda aramızda adaletle hüküm ver. Adaletten ayrılma. bizi doğru yola çıkar" (Sâd sûresi, âyet: 20-22)

Onlar böyle deyince Davud (a.s.) da:

— "Halinizi bana bildirin!" dedi. Birisi şöyle dedi:

"Bu benim din kardeşimdir. Onun doksan dokuz dişi koyunu var. Benimse bir tek dişi koyunum var. Böyle iken:

— "Onu da bana ver" dedi. Söz dalaşmasında beni yendi" (Sâd sûresi, âyet: 23)

Ve o kişi sözlerini şöyle sürdürdü:

— O, tek koyunuma tamah gösterdi. Bana:

"O koyunu ver!" dedi. Koyunu elimden aldı. Böylece onun sözü geçti.

Davud (a.s.) bu sözün ne demek olduğunu düşündü. ve:

"Doğrusu senin tek dişi koyununu kendi dişi koyunlarına katmak dileğinde sana, o, haksızlıkta bulunmuştur! Zulüm etmiştir! dedi" (Sâd sûresi, âyet: 24)

Böylece Davud (a.s.) da bu işin bir zulüm olduğuna karar verdi. Bundan sonra:

"Gerçekten ortakların çoğu biribirlerine karşı haksızlıkta bulunurlar. Ancak iman edip yararlı amel ve hareketlerde bulunanlar bunun dışındadır! dedi" (Sâd sûresi, âyet: 24)

Davud (a.s.) bu sözleri söyleyince o iki melek kaybolup gözden uzaklaştılar. Allahü Teâlâ şöyle buyurdu:

"Davud, kendisini denemiş olduğumuzu sanarak Rabbinden mağfiret diledi. Secdeye kapandı. Tevbe ve nedamette bulundu" (Sâd sûresi, âyet:24)

Davud (a.s.) bu halin ne olduğunu bildi. Başını secdeye koydu. Gözlerinden yaş dökmeğe başladı. Urya hakkında işledikleri günah için Allahü Teâlâ'dan bağışlanma ve mağfiret diledi. Kırk gün kırk gece başını secdeden kaldırmadı. Ancak kazây-ı hâcet için secdeyi bırakıyordu. Daima o suçu işlediği için ağlıyordu. En sonunda o hale geldi ki gözyaşlarından secde yerinde otlar çıkmağa başladı. Bu otlar başını örttü.

Vaktâ ki kırk gün tamam oldu. Allahü Teâlâ ona Cerâil (a.s.)'ı yolladı. O da:

— Ey Davud, dedi. Allah sana şöyle buyuruyor:

— "Karnın açsa doyuralım. Eğer susuyorsan sana su verelim. Çıplaksan seni giydirelim. Eğer zelil isen seni aziz kılayım. Ve eğer sana zulmedildiyse sana yardım edeyim. Eğer hasta isen sana şifa vereyim!"

Davud (a.s.) bu gizli azarlamaları işitince ağlamasını, inlemesini daha çok arttırdı. Yedi gün, yedi gece ağladı.

— "Davud (a.s.)'ın mihnetine sebep şuydu ki, kendisi ibadete başlayınca dünya işlerinden hiç birisiyle uğraşmazdı. İbadetten başka bir şey düşünmezdi. İsrâiloğullarının ulu kişileri ve din bilginleri bir yere gelerek Davud (a.s.)'ın katında toplandılar. Konuşma sırasında şöyle dediler:

— Bir kulun elinden bir gün içinde bile hiçbir günah ne sözle, ne yürekle, ne de kalıpla (Vücutla) işlenmemelidir! Dediler.

Davud (a.s.) kendisinin ibadet gününün, ibadetten başka şeye sığamayacağını anladı. Oysa, kendisi böyle bir ibadet gününde mel'un iblis vesvesesine tutulduğunu anladı. Vakta ki 40 gün tamam oldu, Allahü Teâlâ, Davud (a.s.)'ın tevbe etmesini istedi ve o tevbeyi kabul etmesini etti.

Allahü Teâlâ hemen Cebrâil (a.s.)'ı ona yolladı. O da Davud (a.s.)'a müjdede bulundu:

— "Allahü Teâlâ tevbeni kabul buyurdu!" dedi. Davud (a.s.) da başını sevinçle secdeden kaldırdı. Sonra Allahü Teâlâ'ya şükretti. Yine secdeye vardı. Bundan sonra durup, Cebrâil (a.s.)'a şöyle sordu:

— "Allahü Teâlâ kıyâmet günü'nde Urya ile benim aramda ne iş işlese gerek? Dedi. Cebrâil (a.s.) da:

— "Allahü Teâlâ bana bunu bildirmedi. Bildirseydi sana söylerdim!" dedi. Cebrâil (a.s.) sonra geri döndü. Davud (a.s.) da dua ile ve ağlamayla vaktini geçirdi. Allahü Teâlâ sana şöyle buyuruyor, o vakit ki Kıyamet Günü'nde Urya seninle tartışırsa, sana hasım kesilirse, ben ona: "Cennet'ten ne miktara sulh olursun diyeyim. Ona o miktar vereyim ki düşmanlık etmeğe ümidi kalmasın! dedi. Davud (a.s.) da o zaman Allah'ın rahmetinin kendisine vâsıl olduğunu anladı. Ondan sonra Allahü Teâlâ'dan utandığı için gönlünden üzüntü hiçbir zaman kaybolmadı. O, ettiği hatayı elinin içine yazmıştı. Her ne zaman elinin ayasına baksa, avucunun içine göz süzse o başına gelen hali düşünürdü. Bundan sonra kendi gücünün kazancı ile ele geçireceğini anladı. Allahü Teâlâ Hazret-i Davud'a zırh yapmayı buyurdu. Ve demiri onun elinde mum gibi eritti. Ve "O demiri halka halka yap!" dedi. O halkaların mıhlarının ne türlü olacağını ona buyurdu.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurulmuştur:

"O'na demiri de yumuşattık. Bütün vücudu örtecek zırhlar yap, hem de dokuma ölçüleri kullan diye emrettik." (Sebe sûresi, âyet:10-11)

Âyet-i kerîmedeki serd kelimesi halka demektir. Bugün Davud Cübbesi denir.

Davud (a.s.) hakkındaki hikâyelerin hepsinin anılması gerektir. Kimi kişiler şöyle demişlerdir:

— "Allahü Teâlâ bir melek gönderdi. Bir bilgin şeklindeydi. Davud (a.s.) kılık değiştirip gezerdi. Ona yolda rastladı. Ona:

— "Davud'un hiç bir kusuru varmıdır!" diye sordu. O melek te:

— "Davud'un kusuru şudur ki, o kendi eli ile kazanç elde etmeyi bilmez!" dedi.

O zaman Davud (a.s.) dua etti. Böylece yüce Allah onun elinde demiri mum gibi etti. Nitekim, yukarıda anlattık. Ondan önce hiç kimse zırh yapmayı bilmezdi. Lâkin Davud demirden zırh yapınca onun hazinesi bol bol zırhla doldu. Savaş günlerinde askerine üleştirirdi. Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurmuştur:

"Biz Davud'a, sizleri savaşın şiddetinden korumak için zırh yapma sanatını öğrettik. Şimdi siz (Acaba) şükredenlerden misiniz?.." (Enbiyâ sûresi, âyet: 80)

Dâvud (a.s.)'ın ömrü yüz yıldı. Bunun 40 yılı hükümette bulunmakla geçti. Hükümdarlığının 15 yılında İsrâiloğulları'nda tâûn hastalığı çıktı. Davud (a.s.) Kudüs'teydi. Henüz o vakit Beytü'l-Makdis yoktu. Orası geniş bir yerdi. Davud (a.s.) İsrâiloğullarına:

— "Gelin! Dua edelim! Hak Teâlâ bizim yakarmamızı, duamızı kabul eder. Bu tâûn belâsını üzerimizden uzaklaştırır. Bu yer mübarek bir yerdir. Burada bir mescit kurmak gerektir. O zaman Allahü Teâlâ'ya o yerde ibadet ederiz! dedi. O vakit o mescide temel attılar. Sonunda Davud (a.s.)'ın da ömrü tükendi, ama henüz mescit tamamlanmıştı. O zaman oğlu Süleyman'a:

— Mescidi tamamla! diye vasiyet etti. Ve böylece Hazret-i Süleyman onu tamamladı. Bu mescidin temeli, duvarları, hemde kubbesi taştandır. Ve Dımaşk mescidi de taştandır. Dımaşk mescidinin ve Beytü'l-Makdis'in direkleri mermerdendir ki her bir direğin uzunluğu yirmi arşın kadardır. 1000 tane direktir. Böylece bu iş insan işi olmadığına bir delildir.

Nitekim Allahü Teâlâ Kelâm-ı Kadim'inde şöyle buyurur:

"Yapı kuran ve dalgıçlık yapan şeytanları da onun emrine verdik." (Sâd sûresi, âyet:73)

Bu taûn hastalığının sebebi şu idi ki Davud (a.s.) isrâiloğulları'nın sayısını bilmek istemişti. Bundan ötürü her kabile başkanını çağırdı. Her kabile halkının sayılmasını buyurdu, saydılar. Kendisine bildirdiler. Hak Teâlâ'ya Dâvud'un bu işi hoş gelmedi. Ve ona şu vahyi yolladı:

— "Ey Davud! Sen bilmezmiydin ki ben İbrahim'e, İshak'a, Yâkub'a, vaad etmiştim ki sizin zürriyetinize bereket verdim. Hem

şöyle olmalı ki, onların sayısını benden başka kimse bilmemeli, de miştim. Sen onların sayısını niçin diledin? Dedi. Ey Davud! Şimdi sana üç ukubet hazırladım. Üç ukubetten birini, kabul eyle, ya üç yıl kıtlık çek, ya üç ay düşmanla savaş yap. Ya da üç gün tâûn hastalığı çekesin."

O zaman Davud (a.s.) tedbir kıldı ve:

— "Bizim bu yıl kıtlığa gücümüz yoktur. Düşmanla cenk etmeğe sabredemeyiz! Madem ki başka çare yoktu, o da üç gün ölümü seçti. Ölümsüz olan Allah Hazretleri onlara o yolda ölüm verdi ki, bir gün içinde ölen kişilerin sayısını kimse hesap edemezdi. Davud (a.s.) bu haberi görünce İsrâiloğullarından kimsenin kalmayacağından korktu. Hemen Allahü Teâlâ'ya dua etti:

— "Yâ İlâhi! dedi. Turşuyu ben yedim, niçin İsrâiloğulları'nın dişi kamaştı?" dedi. Yani:

— "Yarabbi, bir ceza vermek diliyorsan beni cezalandır. Bu ukubeti onların üstünden gider ki, bu işe ben önayak oldum!"

Allahü Teâlâ ğafur ve rahimdir. Dâvud'un yalvarmasına acıdı. Tâûn belasını onların üzerinden sıyırdı, attı. İşte Davud (a.s.) o yerde etmişti ki bugün Beytü'l-Makdis'tir. Ve o gün Davud (a.s.) meleklerin yalın kılıçlar ellerinde oldukları halde eriştikleri kişilere mecal vermediklerini, onları tepelediklerini gördü. Ne vakit ki duası kabul edildi, o zaman bütün o meleklerin kılıçlarını kınlarına koyup göğe çıktıklarını gördü. Bunun üzerine de o, yerde bir mescit bina etmeyi diledi. Allahü Teâlâ Davud (a.s.)'a vahiy gönderdi ve:

— Ey Dâvud! Sen çok kan döktün. Çok adam öldürdün. Sen bu mescidi tamamlayamazsın. Ama senden sonra adı Süleyman olan oğlun onu tamamlar. Ve bu kan dökmekten daha selâmettir! dedi. Böylece kan dökmenin asla mübarek olmadığı bilindi. Ömrün temelini yıkmaya ondan daha şiddetli birşey yoktur.

Şiir:

Ne zaman kan dökse çokca bir hakan,
Padişahlığı az sürer o zaman!

HİKMET SAHİBİ LOKMAN (A.S.)

Haberleri rivayet edenler şöyle derler.

— Lokman hekim, Davud (a.s.) devrinde gelmiştir. Hak Teâlâ hazretleri ona hikmet verdi.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurur:

"Andolsun ki, Lokman'a Allah'a şükret diye bilgi ve hikmet verdik." (Lokman sûresi, âyet: 12)

Ve Dâvud (a.s.) lokman'la bir şehirdendi. Esmer ve kırcal renkli bir zattı. Vakta ki Davud'un devrinden on yıl geçti, Hazret-i lokman onun katına vardı. Onun zırhını gördü. Zırhın niçin yapıldığını bilmiyordu. Ona bunu sormak diledi. Lâkin durdu, sabretti, sormadı. Zırhın işi bitip tamamlandı. Zırhın başını döğdü, hemen zırh meydana çıktı.

Hazret-i Dâvûd Lokman'a:

— "Bu güzel bir araçtır!" dedi. Lokman (a.s.)'da:

— "Susmak ta hikmettendir! diye cevap verdi.

Lokman'ın hikâyesi boldur. Ama biz ondan nice haber yazdık. Lokman 3.700 yıl yaşadı. Birgün bir şehire uğradı. Oğullarından birisi de yanındaydı. Derviş kılığında gezerlerdi. Bir şehire vardıklarında Hazret-i Lokman ve oğlu tutuklandı. Onlara:

— "Siz casussunuz!" Dediler. Ve ikisini de beylerinin önüne çıkardılar. Beyleri hiç bir şey sormadı. Bunları bir kuyuya indirin ve onlara bir parça badem verin. Ta ki göreyim, bunlar casusmudurlar, yoksa dervişler mi? dedi. Böylece Hazret-i Lokman'ı karanlık bir kuyunun kenarına götürdüler. Hazret-i Lokman bir zaman için mühlet istedi. Yanın da bir geyik derisi vardı. Eline hokka, kalem aldı. Derinin üstüne bir takım sözler yazdı. Yine koynuna koydu, ip getirdiler. İkisini de kuyuya indirdiler. Onlara bir dağarcıkta badem verdiler. Sonra yeniden kuyunun ağzını kapattılar. Lokman'la oğlu kuyuya böylece atılınca, Lokman oğluna:

— "Ey oğul! Bu kuyunun dibi kötüdür. Yeryüzünden ıraktır. sen

gel, benim omuzuma çık. Yukarı tavanını mağara gibi kaz da oraya çıkalım!" dedi. Oğlu da:

— "Peki babacığım!" dedi. Babasının omuzuna çıktı. Elinin erdiği yerde bir delik açtı. Deliğin açılması tamamlanınca Lokman:

— "Hey oğul! Önce ben çıkayım, sonra seni çıkarayım!" dedi. Lokman, oğlunun omuzuna çıktı, açılan mağaraya girdi. Aşağıda nesi var, nesi yoksa yukarı çekti. Bir parça bademaşağı döktü. Oğluna:

— "Ey oğul! Sen orada otur, ben burada durayım! dedi. Çocuğu da razı oldu. Bir yıl sonra oğlu öldü. Lokman o bademden yerdi.En sonra badem tükendi. Kuyu soğudu. O da yattı. Tam yüz yıl o kuyuda kaldı. O padişah öldü. Daha nice zaman sonra orada nice beyler padişah oldu. En son oturan bir beyin boğazında bir şişlik belirdi. Adam o hale geldiki, hiç bir şey yiyemiyordu. Hekimleri çağırdılar. Onlardan derdine çare sordu. Onlar:

— "Eğer Lokman sağ olsaydı buna bir çare bulurdu!" Dediler. O şehirin içinde akıllı bir kişi vardı. Bin yaşındaydı. O Lokman'ı görmüştü. Nerede oluğunu da biliyordu. Padişaha:

— "Ey melik! Lokman'ı filân zamanda bir kuyuya indirdiler. O zamanki padişahımız kötü bir kişiydi!" dedi. Yeni melik:

— "Eğer biliyorsan, o kuyunun nerede olduğunu göster!" dedi. o hikmet sahibi kişi yeni padişaha o kuyuyu gösterdi. Gittiler. Kuyuyu açtılar. İçine Adam indirdiler. O kişi kuyunun dibine indiği zaman bir parça kemik yığını gördü. Kuyudan yukarıya:

— "Burada ancak bir kemik kümesi var!" Diye seslendi. Onu biraz yukarı çekmişlerdi ki orada bir delik gördü. Deliğin içine girdi. Orada bir adamın yattığını gördü. Dışarı çıkınca bunu haber verdi. Ona:

— "Çevresinde ne vardır?" diye sordular. O da bir çıra (ışık) yakıp mağaraya girdi. Aradı, taradı. Yanı başında o geyik derisini buldu. Onu aldı. Dışarı çıkardı. Melike haber verdi. Yazıyı okutturdu. Orada şu sözler yazılıydı.

"Ey bey! Sen bilmiş ol. Ben bu kuyuda yüz yıl kalacağım. Senin boğazın da bir zahmet meydana gelecektir. Benden başka kimse onu iyileştiremez. Eğer beni buradan çıkarmak dilersen, bu kuyu-

nun üstüne bir çadır kurun. Ve kuyuyu pamukla doldurun. Kırk gün boyunca her gün bir nice koyunbaşını pişirin. Zenbille kuyunun aşağısına indirin. Tâ ki ben onun kokusu ile kendime geleyim, o delikten dışarı çıkayım. Pamuğun üstüne varayım. sonra ağır ağır pamuğu kaldırın tâ ki ben üstüne çıkayım. Ondan sonra bir hamamı kızdırın. Beni üç gün orada bir atkıya sarın. Hafifçe örtün. O hamama iletin. Filan filan yağ ile falan yağı üstüme sürün. Tamam kendime geleyim. O zaman senin urunu ilaçlayayım!"

Padişah okunan bu sözleri işitince orada ne denilmişse yerine getirdi. Vakta ki Hazret-i Lokman bütün bütün kendisine gelince, padişahın katına geldi. Onun zahmetini çektiği boğaz urunu gördü. Ona:

— Ey padişah! dedi. Bu zahmete nice melhem vurmak gerek! Dedi. O merhemi yaptırdı. O hasta yerin üstüne sürdü. Ur yumuşayınca dedi ki:

— Ey melik! Oğlunu bana ver. Onu boğazlayayım, kanını sana içireyim. Tâ ki bu zahmet senden gitsin.

Melik, Lokman'ın bu sözüne razı olmadı.

— Dünyada tek biricik oğlum var. Onu niçin öldürteyim? Dedi. Hazret-i Lokman da:

— "Ey melik! Yeterki sen sağ ol. Oğul uşak eksik olmaz!" dedi. Beyler, akıllı kişiler, melike çok sözler söylediler. Meliği razı ettiler. Padişahın gerçekten tek oğlu vardı ki ay kadar güzeldi. Henüz on beş yaşındaydı. Onu Lokman (a.s.)'a teslim etti. Hazret-i Lokman onu aldı. Dışarı çıkardı. Çocuğa:

— "Korkma, seni öldürmeyeceğim. Ama, babanın karşısına bir perde asarım. Tâ ki seni görmesin. Bir tas getiririm. Bir oğlak boğazlarım. Lâkin sen çok yalvar, çok ağla, hıçkır. Baban her an sesini işitince bağırmaya başlayacaktır. O zahmet olursa, babanın yarası yerinden oynayacak, fırlayacak, düşecektir. Baban da o hastalıktan kurtulacaktır. Sen sakın korkma!" dedi. Çocuk bunu kabul etti. Lokman içeriye girdi. Bir perde gerdirdi. Tas istedi. Çocuk tası görünce, yalvarıp ağlamaya başladı. Lokman hekim gizlice bir oğlak getirtti. Onu boğazladı. Çocuk sustu. Padişah öyle bir haykırış haykırdı. Bir nâra savurdu ki:

— "Oğlumu öldürmeyin diye bağırınca boğazındaki yumru bir top gibi ağzından çıktı. Melik yere yıkıldı. Kendisinden geçti. Lokman (a.s.) çocuğu gizledi. Sonra melikin yanına vardı. O melikin boğazından fırlayan uru bir tasa koydurdu. Padişahın burnuna nice otlar tüttürdü, koklattı. Melik en sonra kendine geldi. Lokman hekime:

— "Oğlumu neyledin?" Diye sordu. O da çocukla içeri geldi. Onu babasına gösterdi. Yarasını ilâçladı. Yara az zamanda iyileşti. Melik, Hazret-i Lokman'a çok armağanlar verdi. Ama o kabul etmedi. O ülkeden ayrılıp gitti. Lokman hekimin ömründen 3700 yıl geçmişti. Bir oğlu daha vardı ki ona öğütte bulunup dedi ki:

— "Ey oğul:

1) Sakın kadın kısmını kendine sırdaş eyleme!

2) Alçak kişilerden borç alma.

3) Halkın aşağı kişileriyle dostluk kurma, sonra ziyanlı çıkarsın.

4) Allahü Teâlâ'dan başkasına tapma.

5) Peygamberleri inkâr etme."

Denildiğine göre Ninova şehrinde Metta oğlu Yunus adında bir peygamber vardır. Ona iman getir. Sakın gündüzleri çok uyuma. Geceleri de az uyu. Sidiğini saklayıp tutma. Çok çiftleşme. Geceleyin su içme. Doyuncaya kadar yemek ye, çok yeme, az ile kanaat et. Her zaman sağlığını dilersen, bil ki, bütün illetlerin, hastalıkların başı bu sekiz nesnedir. İştahın açılmayınca birşey yeme. Eğer iştahın daha da açılsa elini yemekten çek. Suyu, ayak üstünde içme. Koyun sürüsünün ortasından geçme. Senden kimse birşey sormayınca cevap verme. Haber duyurma. Ey oğul, iki kişi bu dünyadan hasret çekerek gider. Biri şudur ki malı çoktur, ama yemez. Ötekisi de ilim bilir ama ilimle iş işlemeği bilmez.

Lokman hekim yine oğluna öğütlerine şöyle devam etti:

— "Ey oğul! Müfsit kişilerle arkadaşlık etme. Onlarla konuşma. Hoş sohbetlerde bulunma. Onların huyları sana geçmesin. Onların yaptığı kötü işlerle suçlanmayasın. Eğer bir kişi meyhaneye ayak bassa başkaları:

— "O, namaz kılmaz, şarap içer!" derler. Eğer düşman, düşmanlık etmekten âciz düşüp seninle dostluğa kalkarsa, sana o dostluğun içinde öyle işler eder ki yüz düşman etmez.

Ey oğul! Aklını başına al. Seçeceğin işi kendin seç. Halka iyilikte bulun. Eğer, gün olur düşersen, halkta sana iyilikte bulunsun. Her işte acele etme. İvedilikte, acelecilikte bulunma. Sabırlı ol ki dileğin yerine gelsin. İyilik bilmeyene iyilik etme. Ona öğütte verme. Söylediklerin kaybolur, gider. Çünkü eşeğe zafran verirsen yer, ne kadar saman da verirsen onu da yer, fark etmez. Şunu da bilki her kimin tuz ve ekmeğini yersen, onun hakkını bil. Onu duadan unutma.

Lokman hekim, bu öğütlerini tamamlayınca canını Allah'a ısmarladı. Oğluda onun yasını tuttu.

Lokman hekimin oğlu babasının öğütlerinin ne derecede doğru olup olmadığını denemek istedi. Halkın arasında bir komşusu vardı. Onunla dostluk kurdu. Öyle arkadaş oldular ki bir zaman geldi, biribirlerinden ayrılmaz oldular. Birgün bir alçak kişiden dört dirhem gümüş ödünç aldı. O parayla gitti, bir koyun edindi. O koyunu boğazladı, bir çuvala koydu. Hizmetçisine:

— "Bunu götür, o dostumun yanına koy. Ama bu sırrı kimseye açma!" Dedi. Sonra gece yarısı olunca o çuvalı oradan aldırıp kendi evine getirtti. Karısına:

— "Ey hatun bu gece elimden kötü bir iş çıktı. Kimseye söylememen şartıyla onu sana söyleyeceğim" dedi. O da bu sırrı kimseye söylemeyeceğim. Dedi. O da bu sırrı kimseye söylemeyeceğine ant içti. Kocası:

— "Bu gece bir genci öldürdüm, bir çuvala koydum. Evin içine gömeceğim. Benimle düşmanlığı vardı!" dedi. O koyunu hemen evinin içine gömdü. Aradan dört beş gün geçmişti ki karısını dövdü.

Ona:

— "Seni boşarım. Bir kadın daha alırım!" Sen evin içindekini giderdin!" dedi. Karısı kalktı. Halktan bir kişiye:

— "Kocam, beş altı gün evvel bir genci öldürdü, evin içine gömdü!" Dedi. O kişi bu sözü işitince hemen gitti, sultana haber verdi:

— "Lokman (a.s.)'ın oğlu kanlı kişi oldu!" dedi. Sultan da bir adam yollamak istedi. O kişi:

— "Ben varayım, Hazret-i Lokman'ın oğlunu getireyim!" dedi. Yürüdü. Lokman Hekim'in evine gitti. Gencin boynuna ip taktı. Onu sultanın kapısına getirdi. O, alacaklı kişi geldi, onun yakasına yapıştı:

— Bana borcun olan dört dirhem gümüşü ver! dedi. Şimdi seni öldürürler. Benim malım ortadan kaybolur.

Sultan bu olanı, biteni uzaktan gördü. Sandıki bu genç gerçekten kanlının biridir. Adam saldı:

— "O genci bana getirin. Sonra öldürün, tâ ki halka öğüt olsun!" dedi. Bu buyruk üzerine Lokman (a.s.)'ın oğlunu sultanın önüne getirdiler. Gençte yeri öptü. Sultan ona:

— Ey Lokman'ın oğlu! Baban hikmet sahibi, akıllı bir kişiydi. Sen de:

— "Ben de babam gibi akıllı kişiyim, derdin, işlediğin iş ne bilgisizce, ne cahilce bir iştir!" dedi. Lokmanın oğlu:

— Ben ne iş işlemişim?" diye sordu. Sultan:

— Niçin adam öldürdün? dedi. Hazret-i Lokman Hekim'in oğlu:

— "Ben adam öldürmedim!" deyince, halktan alçak tabiatli bir kişi ileri atıldı. Tanıklık ederek:

— "Adam öldürdü! dedi. Genç adam da:

— "Ey sultan, adam gönderin, o ölüyü huzurunuza getirsinler!" dedi. Sultan bir adam saldı. O da gitti. Çuvalı bulunduğu yerden çıkardılar. Padişaha getirdiler. Sultan çuvalı açtırdı. İçinden kesilmiş bir koyun çıktı. Orada bulunanlar şaşırıp kaldılar. Sultan:

— "Bu nedir?" diye sordu. Hazret-i Lokman Hekim'in oğlu:

— Ey sultan! dedi. Babam bana üç öğüt verdi. Birincisi şuydu: **Karına sırrını açıklama!** İkincisi de şu: **Halkın alt tabakasıyla dostluk kurma!** Üçüncüsü de şu: **Alçak kişiden borç alma!** Ben babamın bu öğütlerini denedim! dedi. Olanı biteni sultana haber verdi. Bu halleri kitaplarda yazdırdı.

DAVUD (A.S.)'IN OĞLU SÜLEYMAN (A.S.)

Dâvûd (a.s.) Yüce Allah'ın rahmetine kavuşunca Hak Teâlâ Hazret-i Süleyman'a peygamberlik ve sultanlık verdi. Bütün vahşi, yırtıcı hayvanların, kuşların üzerine hükmünü geçti.

Nitekim Kur'ân'da şöyle buyurulmuştur:

"Süleyman, Dâvûd'un mirascısı oldu" (Neml sûresi, âyet: 16)

Yüce Allah ona hikmet, yüce bilgi, filozofluk vermişti. Dâvûd (a.s.) onu, kendi zamanında her işte yargıç kılmıştı. Her şeyde hükümleri o veriyordu. Dâvûd (a.s.) ne yargıya varsa o Süleyman (a.s.)'a bildirilirdi. Nitekim yine yüce Allah ikisinin de hükümlerini beğenirdi. Bir gün Dâvûd (a.s.)'ın devrinde iki kişi divana geldiler. Dâvâ da bulundular.

Birisi:

— "Benim kükremiş, filiz salmış ekinim vardı. Bu kişinin koyunu geldi. Geceleyin benim ekinimi yedi. Benim hakkımı ondan al!" dedi.

Dâvûd (a.s.)'da:

— "Bu yıl koyunları sen al onların sütünden, yününden faydalan. Ertesi yıl koyunları yine sahibine ver!" dedi. Bu hükmü Süleyman (a.s.)'a bildirdi. O da:

— "Allah'ın halifesi hükmünü verir. Ama benim hükmüm de şudur ki, ikisine de ziyan gelmesin. Bu koyunları ekinin sahibine verin. Ekini koyun sahibine verin. Koyun sahibi ekinini eksin sulasın. Önceki haline getirsin. Ekinin sahibi de o vakte kadar koyunların sütünden faydalansın. Sonrada onları koyun sahibine versin. İkisine de güçlük çıkarmasın" dedi. Süleyman (a.s.)'ın bu yargısını Dâvûd (a.s.)'a bildirdiler. O da bu hükmü beğendi. Kendi hükmünü geri aldı. Oğlu Süleyman'ın hükmünü tuttu. Allahü Teâlâ da nitekim şöyle buyurdu:

"Biz Dâvânın hükmünü hemen Süleyman'a anlatmıştık. Zaten biz her ikisine de hüküm vermeyi ve bilgiyi bağışlamıştık. Dağları ve kuşları Dâvûd ile birlikte tesbih etme yolunda ona, bağlı kılmıştık." (Enbiyâ sûresi, âyet: 79)

O on sorunun hikayesini kitabın başında açıklamıştık. Burada bundan ötürü açıklamıyoruz. Çünkü iki kez söylenilecek haber hoş olmaz, güzelliğini kaçırır. Özür kerim insanların yanında makbuldur. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmuştur:

"Süleyman'ın cinlerden, insanlardan ve kuşlardan meydana gelmiş orduları bir araya geldi. Hepsi topluca yürüdü" (Neml sûresi, âyet: 17)

Cenab-ı Hak Sâd sûresinde de şöyle buyurmuştur:

"Biz, Süleyman'ın emrine rüzgarı verdik" (Sâd sûresi, âyet: 36)

Vakta ki saltanat Süleyman (a.s.)'ın eline tamamıyle geçti. O zaman o devleri de kendisine boyun eğdirdi. Mescid-i Aksâ'yı onardı. Devler binada kullanıldı. Nitekim yüce Hak şöyle buyurur:

"O cinler Süleyman'a kalelerden, heykellerden, büyük havuzlar kadar çanaklardan, yerinden kalkmayan kazanlardan, kendisine, ne istediyse yapıyorlardı" (Sebe sûresi, âyet: 13)

Süleyman (a.s.)'ın bir yaygısı vardı ki, uzunluğu ikiyüz bin arşın ve genişliği yine ikiyüz bin arşındı. Bu yaygının üstünde onikibin mihrap vardı. Her bir mihrabın önünde bir minber kurulurdu. Her bir mihrapta bir din bilgini otururdu. Halka öğüt verirlerdi ve her mihrapta bir ibâdet eden kişi otururdu. Ve rivayete göre her mihrabın çevresinde 12.000 adam ve cin oturup vaaz dinlerlerdi. O yaygının ortasında altından bir taht kurarlardı. O tahtı hem de kızıl yakutla bezemişlerdi. Süleyman (a.s.)'ın oturacağı yeri de süslemişlerdi. Orada altından iki tavus kuşu da düzmüşlerdi. Süleyman (a.s.) ne zaman tahtına çıkıp otursa o iki tavus kuşu kanatlarını açarlardı. Ona gölgelik ederlerdi. Süleyman (a.s.) tahtından indiği zaman o tavus kuşları kanatlarını indirirlerdi. O tahtı dört arslan taşırdı. O arslanlar da altındandı. Şöyle denilmiştir ki, Süleyman (a.s.)dan başkası o tahta çıkamazdı. Kendisi devlere buyruk verirdi. Onlar taştan yapılmış büyük bir kazanda dalgıçlık yaparlardı. Dalgıçlık Süleyman (a.s.) zamanında ortaya çıkmıştı. Yani denize dalmak, oradan inci çıkarmak, elmas işlemek onun zamanında ortada belirmişti. Süleyman (a.s.) ne zaman o yaygının üstünde otursa, rüzgar o yaygıyı askerleri ile kaldırırdı. Kendisini havanın üstünde gezdirirdi. Her sabah bir aylık yola iletirdi. Akşamla rı da bir aylık yoldan getirirdi. Aynı zamanda rüzgara:

— "Eğer denizin dibinde bir balık lakırdı ederse onu bana eriştir. Eğer hava üstünde bir kuş söz söylerse onuda bana ilet. Ve bu vaaz edenler ne vaazlarda bulunurlarsa bana ulaştırır!" diye buyurmuştu.

İsrailoğlulları içinde bir kişi vardı ki ona Berhiya A'saf derlerdi. Onu kendisine vezir seçmişti. Süleyman (a.s.) bir dev'e kızmış olsa, onu yakalar, tutardı. Sonra bir kayayı yardırır, o dev'i o kayanın içine koydururdu. Bakır pınarını da, Allahü Teâlâ ona baş eğdirmişti. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurulmuştur:

"Erimiş bakır kaynağını da ona su gibi akıttık. Hem de emrinde, Rabbinin izniyle, cinlerden çalışanlarda vardı" (Sebe sûresi, âyet: 12)

Bu bakır kaynakları kimsede yoktu. Allahü Teâlâ Süleyman (a.s.)'a dedi ki:

"Bu, bizim bağışımızdır. Artık bildiğin kişiye onu ver. Onu tut. Bu bağış hesapsızdır, ayrılamaz o." (Sâd sûresi, âyet: 39)

Yâni, biz bu bağışı sana verdik. Devleri sana itaat ettirdik. Onları sana başeğdirdik. Sen kimi dilersen tut, öldür. Sana kimse:

— "Bu işi niçin böyle yaptın?" diyemez.

"Hiç kuşku yok ki onun bizce yüksek bir makamı ve güzel bir geleceği (Uçmağı, Cennet'i) vardır." (Sâd sûresi, âyet: 40)

Hak Teâlâ Hazretleri, böylece Süleyman (a.s.)'a:

— "Ey Süleyman! Bu cihanın saltanatını sana verdik. Vakta ki öteki cihana (Ahiret'e) geleceksin, orada da rahmetimizi veririz!" demişti.

Süleyman (a.s.) bu kadar yücelik, ululuk içinde arpa ekmeği yerdi. Ve zenbil örer, satardı. Parasıyla arpa ekmeği alıp yerdi. Ve şöyle derdi:

— "Türlü türlü nimetleri yersen gönlün kasavetlenir, katılaşır. İbadette kusur ettirir.

Süleyman (a.s.) o geniş yaygısından bıkmıştı. Derler ki yaygının üstüne güneş hiç bir zaman vurmazdı. Çünkü Simurg(*) (Anka) kuş-

(*) **Simurg;** Bir büyük masal kuşudur ki geniş kanatları varmış. Şimdi adı var, kendisi olmayan kuştur.

larını kuşların üstüne bey dikmişti. Süleyman (a.s.) tahtının üstünde otururdu.

Süleyman (a.s.)'ın 1000 kadar eşi, ehli vardı. O kadınlarına özge 1000 oda vardı ve her bir eşi bir odaya girerdi. 300 tanesi âzadlı köleydi. Yedi yüz tanesi cariyeydi. Yele buyruk salardı. O yaygıyı yeryüzünden kaldırtıp sabah bir aylık yol ve akşam bir aylık yol giderdi. Nitekim Cenab-ı Hak şu âyette şöyle bildirdi:

"Biz, Süleyman'ın buyruğuna yeli verdik." (Sebe sûresi, âyet: 12)

Yüce Allah Hazretleri rüzgarı Süleyman (a.s.)'a haberci koymuştu. Öyleki her ne yerde bir söz söylense rüzgar onu hemen Süleyman (a.s.)'a işittirirdi. Ve Allahü Teâlâ şöyle buyurdu:

"Gerçekte onun bizim katımızda yüce bir yeri ve güzel bir yarını vardır"

Allah'ın buyruğundan çıkan mana budur ki, bu yücelikle ve bu sultanlıkla dünyada onun şanı bu derecededir. Ahiret'te ise bundan daha yüce eylerim.

SEBÂ MELİKESİ BELKIS'IN HABERİ

Süleyman (a.s.) gaza etmeyi severdi. Her nerede bir kâfir beyi olsa onun üstüne saldırırdı. Onu ya Hak dine sokar, ya da tutar, tepelerdi. Bir gün ona, puta tapmakta olan bir kâfir Beyinden haber geldi. Süleyman (a.s.) o geniş yaygının üstünde oturmuştu. Yanında bir çok insan ve periler vardı. Süleyman (a.s.) rüzgara:

— "O yaygıyı uçur!" diye emretti. Yel de onu uçurup Mekke-i Mükerreme'ye iletti.

— "Beni burada bırak!" dedi. Orada kondurdu. Süleyman (a.s.) Mekke-i Mükerreme'yi tavaf etti. Sonra:

— "Bu arap kavminden bir peygamber gelecek ki onun doğuşu bu Mekke şehrinde olacak! Ama oturup durması ve mübarek kabri Medine-i Münevvere'de olacak!.." dedi. Vakta ki Yemen ili üstünden geçti. Hicaz ile Yemen arasında çok şehirler gördü. Bunlardan birisi de Sebe

(Veya Sebâ) şehriydi. Çevresinde sahra ve dereler vardı. Süleyman (a.s.) Sebâ ülkesine vardığı zaman burada bir kadın vardı ki o ülke de ondan daha güzel, daha şirin bir kadın yoktu. Adı Belkıs idi. Babası Araptı. Anası ise periydi. Anasının adı Belkame kızı Hazâ idi. Babasına Münserih derlerdi. Bütün Seba ülkesinin hâkimesi Belkıs'tı. Akıl sahibi bir kadındı. Ama güneşe tapmaktaydı. Süleyman (a.s.) onun haberini aldı. Bir sahraya yaygısını kondurdu. Hüdhüd kuşunu su aramaya göndermek diledi. Tâ ki su nerede vardır, öğrenmek istedi. Fakat su bulunmadı. O zaman, Süleyman kuşları araştırdı ve:

"Hüdhüdü göremiyorum, yoksa kayıplara mı karıştı?" dedi" (Neml sûresi, âyet: 21)

Süleyman (a.s.) Hüdhüd'ün yüzünden susuz bunalmış, kalmıştı. Hüdhüd su bulmağa gitmişti. Öteki kuşlar gidemezlerdi. En sonra hüdhüd Sebâ ülkesinde bahçeler ve yeşil çimenler ve akarsular, hoş ve güzel yerler gördü. O bahçeler içinde bir taht üstün de oturan Belkıs'ı gördü. Belkıs'ın önünde de bir hüdhüd kuşu bulunuyordu. Bu kuş, Süleyman (a.s.)'ın hüdhüdüne:

— "Nereden geliyorsun? Nerede bulunuyorsun? Bu bizim ülkemiz çok geniş ve büyük bir ülkedir. Ordusu çoktur. Bu ordunun eşi yoktur" dedi. O zaman Süleyman (a.s.)'ın hüdhüd kuşu da ona:

— "Ben Dâvûd (a.s.)'ın oğlu Süleyman (a.s.)'ın yanından geliyorum. O ki yeryüzünde eşi olmayan bir padişahtır! dedi. Sonra melike Belkıs'ın yüz güzelliğini yakışıklılığının derecesini, ne kadar ülkeye hükmettiğini sordu:

— "O neye tapıyor?" dedi. Bütün bunların cevabını öğrendi. Bundan sonra su içti ve geri döndü, Hazret-i Süleyman (a.s.)'ın katına geldi. Hazret-i Süleyman hüdhüd'e:

— "Niçin gittin?" diye sordu. Hüdhüd kuşu da şöyle dedi:

"Ben senin bilmediğin bir şeyi öğrendim. Sana Sebâ ülkesinden gerçek bir haber getirdim" (Neml sûresi, âyet: 22)

Ve Hüdhüd haberini şöyle sürdürdü:

"Ben Seba ülkesinde bir kadın gördüm ki, hükümdarlık yapıyordu. Kendisine herşey verilmiş. İhtişamlı bir'de tahtı var" (Neml sûresi, âyet: 23)

"Gerek onun, gerekse milletinin Allah'ı bırakarak güneşe secde ettiklerini gördüm. Şeytan onlara saptıkları yolu güzel göstermiş. Onları, hem de, doğru yoldan eğdirmiş. Şimdi hak yolunu bulamıyorlar" (Neml sûresi, âyet: 24)

Süleyman (a.s.) bu haberi Hüdhüd'den işitince şöyle bağırdı:

"Şeytan onları doğru yoldan çıkarmış; Göklerde, yerde saklı olan şeyleri ortaya çıkaran, gizlediklerinin ve açıkladıklarının hepsini bilen Allah'a secde etmesinler" (Neml sûresi, âyet: 25)

(Bu bir secde âyeti idi. Bu âyet peygamberimiz (s.a.v.) hazretlerine indirilmişti. Kendisi bu âyetin yüceliğinden hemen secde kıldı. Ve:

— "Her kim bu âyeti işitirse secde etmesini" buyurdu.")

Hüdhüd'den bu haberleri alan Süleyman (a.s.), rüzgara:

— "Uçur yaygıyı uçur! dedi. O yaygı havalandı. Sebâ ülkesine bir ovalığa indi. Hüdhüd kuşu susamıştı. Su diliyordu. Şeytanlar yeri kazdılar. Su çıkardılar. Süleyman (a.s.) O Seba ülkesine gitmek ve onları Hak dine çağırmak diledi. Hüdhüd kuşuna:

"Doğru mu söylüyorsun? Yoksa yalan söyleyenlerdenmisin? Şu mektubumu onlara götür. Sonra bir yana çekil. Bakalım, O, ne karşılık verecek? dedi" (Neml sûresi, âyet: 27-28)

Bundan sonra Hüdhüd'ün girip gelmesi için Süleyman (a.s.) bir mektup yazdı. Üstüne mührünü bastırdı. Hüdhüd de mektubu gagasına aldı. Kanat çırpıp gitti. Sebâ ülkesine erişti. Belkıs'ı, tahtının üstüne oturmuş gördü. Mektubu havadan Belkıs'ın önüne bıraktı. Kendisi, gitti, bir ağacın üstüne kondu. Belkıs bu hali görünce ürküp, korktu:

— "Bu ne yüce bir padişah ki elçisi kuştur!" dedi. Mektubu eline aldı. Ona baktı:

— "Bunu bey'lerin ve ulu kişilerin önünde açayım!" dedi. Sonra adam yolladı. Memleketin ileri gelenlerini, güçlü kişilerini topladı. Onlara:

"Ey ülkemin uluları. Bana çok kerim bir mektup bırakıldı. Acıyan ve esirgeyen Allah'ın adıyla yazılan bu mektup mutlaka Süleyman'dan gelmektedir! dedi" (Neml sûresi, âyet: 29-30)

Mektup şöyle bitiyordu:

(Siz kendinizi en yüce kişiler bilmeyin. Benim dinime gelin!

Bundan sonra Melike Belkıs kibir gösteren halkına şöyle dedi:

"Ey bey'ler! Benim işimde meşveret edin. Ne yapmam gerekse bana bir fikir verin. Sizin görüşleriniz olmayınca hiç bir iş için kesin karar veremem! dedi" (Neml sûresi, âyet: 33)

Sebâ halkı da ona şöyle dediler:

"Biz güçlü kişileriz. Hem de yiğit savaşçılarız. Ferman senindir. Sen buyruk vermeye bak!" (Neml sûresi, âyet: 33)

En sonra Cenâb-ı Hak Süleyman (a.s.)'ın yüceliğini ve sevgisini belkıs'ın gönlüne saldı. O da adamlarına şöyle sordu:

— Siz işittiniz mi, Süleyman ne kişidir?

Onlar:

— "İsrailoğullarından Şam diyarında bir yüce padişahtır ki insanların, kuşların, perilerin ve devlerin hepsi onun buyruğu altındadır. Kendisi bir padişah oğludur. Babası, Musa (a.s.)'ın dinindeydi. O da halkı Musa (a.s.)'ın dinine çağırırdı!" dediler. Belkıs ta bu haberi alınca korktu, şöyle dedi:

"Gerçekten, padişahlar, harple bir ülkeye girdikleri zaman o ülkeyi -kılıçla alınca- yakıp yıkarlar. Halkının şerefli kişilerini zillet içinde bırakırlar. İşte bunlarda böyle yaparlar! Ben onlara bir armağan göndereyim. Bakalım, elçilerimiz ne ile döneceklerdir! dedi." (Neml sûresi, âyet: 34-35)

Belkıs'ın bu sözleri o kişilere hoşgeldi Belkıs:

— Eğer Süleyman armağanımızı kabul ederse, dünyayı sevdiğini anlarız! dedi. Hemen armağanını hazırladı. Süleyman (a.s.)'a bir elçi yolladı. İkisi altın, ikisi gümüş dört kerpiçte gönderdi yine ayrıca gümüş hokka ve hokkanın içinde kızıl bir yakut yolladı ki, onun benzerini dünyada hiç bir kişi görmemişti. Hemde o yakut delinmemişti. Ondan önceleri yakutun nasıl delindiğini ve elmasın ne işe yaradığını kimse bilmiyordu. O hokkaya Belkıs bir altın kilit te vurdurdu. Bunları o elçisinin eline verdi. O elçiye de şöyle dedi:

— "Bunu ne ile delerler?" diye sor. Eğer bilmezse onu yine bana getir. Eğer delerse ne ile deldiğini, nasıl deldiğini gör!" dedi.

Belkıs, bu elçinin yanına yüz güzel cariye verdi. Onlarla birlikte yüz güzel yüzlü, boylu, poslu oğlancıklar yolladı. Sonra kız-erkek hepsini aynı şekle soktu. Elçiye de:

— "Eğer cariyeleri o oğlan kölelerden ayırt edebilirse ne hoş! Eğer ayıramazsa o verdiklerimi geri getir. Ayrıca ona şunları da sor:

— "Nedir o şey ki susuz kişi içince susuzluğu gider. Ama o ne gökten inen sudur, ne de yerden fışkıran su!"

Bu buyrukları Belkıs'tan alan Sebâlı elçi onun sarayından ayrıldı. Süleyman (a.s.)'a yakınlaştı. Bu sırada da Allahü Teâlâ, Cebrâil (a.s.)'ı Süleyman (a.s.)'ın yanına gönderdi. Ona bütün bu sözü edilen şeyleri açıklattı. Cevaplarını öğretti. Süleyman (a.s.) buyruk verdi: Devler en güzel renkli döşekler döşediler ve bir kerpiç altın ve bir kerpiç gümüşü birbiri üstüne sayısız yığdılar. Büyük bir süs kümesi meydana getirildi. Sonra kuşlara şöyle buyurdu:

— "Bu yaygının üzerinde kanat geriniz. Gölgelik yapınız!" Kuşlar da kanat açtılar, durdular. Daha sonra, sultan Süleyman:

— "Seba ülkesi gelsin!" dedi. O da geldi. Ama saraya girince oradaki altın ve gümüş kerpiçleri gördü. Hepsi çokluktan sayılamazdı ve birbiri üstüne yığılmışlardı. Elçi, kendi getirdiği altın ve gümüşleri Hazret-i Süleyman'a göstermeğe utandı. Öteki hediyeleri sundu. Hazret-i Süleyman o hediyeleri görüp altın ve gümüşten kerpiçleri göremedi. O zaman:

— "Onlar nerede?" diye sordu. Elçi:

— "Utandığım için onları getiremedim!" dedi. Hazret-i Süleyman:

— Bana mal ve mülk gerekmez. Siz benim dinime girin ki benim dinim, sizin dininizden daha iyidir! dedi. Belkıs'ın elçisi o hokkayı ve içindeki malı huzura getirdi ve:

— "Ey Süleyman! Bunun içindeki nedir?" diye sordu.

Hazret-i Süleyman'da:

— "Hokkanın içinde bir kızıl yakut vardır!" dedi. Elçi:

— "Yakutu nasıl delerler?" diye sordu. O da bir karıncaya:

— "Gel! Bana bir iplik geçir!" diye buyurdu. O karınca da geldi. İpliği geçirdi. Elçi getirdiği cariyeleri ileri çekti:

— "Bunları ayırınız, hangisi er kul, hangisi cariyedir, biliniz!" dedi. Süleyman (a.s.) ziyafet çekti. Ve:

— "Yiyin!" dedi. Elçinin getirdiği 200 köleyi göstererek:

— "Bunların ellerine su dökün! Yıkansınlar!" dedi. Kadın olanlar ellerinin yenlerini yukarıya çektiler. Ellerinin arka yüzünü suya vurdular. Ellerini yıkadıktan sonra Süleyman (a.s.):

— "Önümden de geçsinler!" dedi. Onlarda geçit resmi yaptılar. Ve Hazret-i Süleyman erkekleri bir yana, cariye olanları bir yana ayırdı. Elçi sonra:

— Ey Süleyman! O su ki ne gökten iner, ne yerden fışkırır. Ama susuzluğu kandırır! O nedir? diye sordu. Süleyman (a.s.) da:

— "O süttür!" dedi. Elçi de:

— "Evet doğru!" dedi. Hazret-i Süleyman onun getirdiklerini geri verdi. Elçiye:

— Var, ülken Sebâ'ya dön. Melikene bana gelmesini söyle. Hak dinini kabul etsin! dedi. Elçi Belkıs'ın yanına döndü olanı-biteni haber verdi. Belkıs da ordusunu topladı. Hazret-i Süleyman'a gidecek ve Hak dine girecekti. Belkıs, hangi şehre varsa o yere tahtını kurarlardı. Belkıs, yedi saray yaptırmıştı. Her saraya demirden sağlam kilitler yaptırmıştı. O saraylar olduğu her şehirde, bin kişi silahları ile beklerdi. En sonra Süleyman (a.s.) ile Belkıs arasında iki günlük yol kalmıştı. O Belkıs'ın bir günlük yakın yola geldiğini duyunca, devleri topladı. Ona kendi kadrini, yüceliğini bildirmek ve göstermek diledi. Allahü Teâlâ'nın kudretinden, kendi yüceliği ile Süleyman (a.s.)'ın artan heybeti, hemen Belkıs'ın gönlüne sevgiler bıraktı. Onun peygamberliğini ikrar eyledi. Bu sırada Süleyman (a.s.):

"Sizlerden kim vardır ki onun tahtını benim huzuruma, onlar Allah'ın dinine teslim olmadan önce getirebilir? dedi." (Neml sûresi, âyet: 38)

Çünkü Cebrâil (a.s.) önce gelip:

— "O senin elinde Hak dine teslim olacaktır." demişti. Bunun içindir ki bu buyruğu vermişti. O zaman:

"Cinnilerden bir ifrit: "Sen tahtında yerinden kalkmadan ön-

ce, ben onun tahtını sana getiririm. Buna gücümün yeteceğine kuvvetle inanıyorum!" dedi." (Neml sûresi, âyet: 39)

Süleyman (a.s.):

— "Ne kadar vakitte?" diye sordu. O da:

— "Siz tahtınızdan kalkmadan önce! diye cevap verdi. Çünkü Süleyman (a.s.) hergün insanoğulları ile perilerin ve bütün yaratıkların dâvâlarını görmek için kuşluk vakti tahtına geçip oturur, zamanı belli bir vakit içinde yargılarda bulunurdu. Dâvâları çözerdi. Süleyman (a.s.) Belkıs'ın tahtını perilerin getirmesine razı olmadı. İnsanoğullarının getirmesini istedi. Ve:

— "Bunu tez isterim!" dedi. Âdemoğulları arasında bir kişi vardı ki Allahü Teâlâ'nın isimlerini bilmekteydi. Ona Berhiya oğlu Âsaf derlerdi. İşmoil soyundandı ve onun anası İsrail evlatlarının ulularından birinin kızıydı. Yakub oğlu Lâvi soyundandı. O kişi:

— "Ben varayım, getireyim!" dedi. Süleyman (a.s.) da:

— "Nice vakitte?" diye sordu. O kişi de:

"Gözünü açıp yummazdan önce! dedi." (Neml sûresi, âyet: 40)

O kişi, Süleyman (a.s.)'ın kürsüsünün üzerine secde kıldı ve Allah'tan dilekte bulundu. O saat ve dakikada Belkıs'ın tahtı Süleyman (a.s.)'ın önünde belirdi. Süleyman (a.s.):

"Bu Allahü Teâlâ'nın fermanı ve lütfu iledir! dedi." (Neml sûresi, âyet: 40)

Hazret-i Süleyman çünkü bu işin Asaf'ın gücü ile olmadığına inanmıştı.

(Mü'minler emiri Ali Allah onun yüzünü kerim kılsın da Allah'ın fazlı ile Hayber kalesinin kapısını yıkmış, harap etmişti.)

Böylece Süleyman (a.s.) da bilip anlamıştı ki bir lahza içinde Belkıs'ın tahtının gözü önünde belirmesi ancak Hak Teâlâ'nın fazlındandı. O zaman adamlarına:

"Belkıs'ın tahtını, onun tanıyamayacağı bir hale getirin. Bakalım, tanıyacak mı, yoksa tanımıyacak mı? dedi." (Neml sûresi, âyet: 41)

Devler:

— "Biz bu Süleymanla azaptayız. Çünkü o Belkıs'ı görünce, kuşkusuz onu kendisine eş edinecektir. Mutlaka da eş eder, karısı yapar. Bu dilek ve bu tedbir onda oldukça bizi her zaman azapta bıraksa gerektir. Hele bir de oğlan çocukları doğarsa, şüphesiz o çocuk peygamber olsa gerektir. Gelin tedbir alalım, bu kadını Süleyman (a.s.)'ın gönlünden soğutturalım. Ondan nefret ettirelim. Onu almasın. Her ne kadar bu kadının bir ayıbı, bir kusuru yoktur, ama biz:

— "O kadının bacakları kıllıdır!" diyelim dediler.

Süleyman (a.s.) bu fısıltıları işitince çok büyük bir köşk yaptırdı. O köşkün 100 adım uzunluğu, yüzer adım da genişlikleri vardı. Yerde 300 arşın bir ark kazdırdı. Köşkün tabanını sırçayla kaplattı. Sırçanın altını su ile doldurdular. Suyun içine balık saldılar. Sonra suda yaşayan canavarlar arka bıraktılar. Balıkların yankıları sırça üzerinde belirdi. Halk bunu görmekteydi. Oradan geçenler donlarını kaldırıp geçmeğe başladılar. Süleyman (a.s.)'ın kürsüsü o sırça ırmağın kıyısındaydı. Cinnilerin söylediği sözlerin gerçek mi, yalan mı olduğunu bilmek diledi. Belkıs, gelince ona:

"Senin tahtın böyle miydi? denildi. O da: "Sanki odur!" dedi." (Neml sûresi, âyet:42)

Belkıs'a:

— "Oraya gir! Süleyman (a.s.)'ın katına var!" denildi. Belkıs arkı görünce, onu derin su sandı, ayağından donunu yukarı çekti. Baldırlarını açtı. Süleyman (a.s.) yabancı kişilerin bunu görmesini istemedi:

"Bu sırçadır, su değildir. Ayağını ört! dedi. Belkıs ta: "Rabbim! Yazık ben kendime kıymışım. Şimdi, Süleyman'la birlikte dünyaların Rabbi olan Allah'a teslim oldum!" (Neml sûresi, âyet: 44)

Belkıs, güneşe tapardı. Allah'ın buyruğuna teslim olunca, Süleyman (a.s.) onu helallığa diledi. Belkıs ta râzı oldu. Nikahları kıyıldı. Belkıs'ı Süleyman (a.s.) hemen haremine yolladı. Askeri de hak dinini tanıdılar. Belkıs'tan bir oğlan çocuk dünyaya geldi. Adını Dâvûd koydular. Ama öldü. Süleyman (a.s.) Eyûb oğlu Kahtan'ı Sebâ ülkesine bey olarak gönderdi.

Süleyman (a.s.)'ın beş türlü sanatı vardı ki ondan önce yoktu. Turfanda meyvacılık, ikincisi; Cam yapma. Üçüncüsü; Cevahir delmek, dördüncüsü; Denizde dalgıçlık, beşincisi su üzerinde değirmen yapmaktı.

Belkıs'ın soyu peri kızı olmasındandı. Soyu şu idi ki; Sebâ ülkesinde Düserç iki eyerli bir gençti, bey oldu. Avı çok severdi. Birgün ava çıkmıştı. Çölde iki yılana rastladı. Bunların biri ak yılan, biri de kara yılandı. Biri biri ile savaşırlardı. Kara yılan ak yılanı bastırmış, öldürmek üzereydi ki iki eyerli ata binmiş iki bey, onlara rastlayınca adamlarından birisini gönderdi. O kara yılanı öldürttü. Ak yılanı kurtardı. Ak yılan aklı başından gitmişti. Bey onu bir dereye bıraktırdı. Su kıyısına getirdi. Orada bir ağaç vardı. Onun gölgesine bıraktırdı. Askerleriyle gezintiye çıkmıştı. Vakta ki ak yılan kendisine geldi. Sudan bir parça içti. Sonra onu bıraktılar, yol verdiler. Ak yılan gitti. Bey de biraz avlandı. Evine gitti. Ertesi gün kuşluk vaktinde iki bey evinde otururken ansızın gözlerini açtı. Bir güzel yiğit gördü ki karşısında oturuyordu. Bey ondan korktu:

— "Sen kimsin?" Kimin buyruğu ile buraya geldin? Bu yere girmeye kimsenin haddi yoktur! dedi. O yiğit:

— "Ben Âdemoğlu değilim. Periyim. Hem de periler beyinin oğluyum. Ben o ak yılanım ki dünkü gün beni o kara yılandan kurtarmıştın. O kara yılan benim babamın kuludur, kölesidir. Bana düşmandı. Beni dün o sahrada gördü. Beni öldürmek isterdi. İşte sen geldin. Onu öldürttün. Beni de kurtardın. Şimdi sana şundan ötürü geldim ki sana iyilik yapmak istiyorum. Eğer mal dilersen, seni definelere ileteyim. Oradan ne kadar istersen al. Benim malımın sınırı yoktur. O iki bey daha neyin var? diye sordu. O peri oğlu da:

— "Hekimlik bilgim vardır. Onu çok iyi bilirim!" dedi. Sana o bilgileri öğreteyim! dedi. Bey de:

— "Benim hekimlerim var. Gereği yok! dedi. Ama perioğlu:

— "Benim bir kız kardeşim vardır. Onu sana vereyim. Ama onun bir kusuru var. O da peri kızı olmasıdır. Sen ise Âdemoğlusun. Olabilir ki onunla geçinemezsin! dedi. İki atlı yiğitte:

— "O kızkardeşin kendisi ile geçinemiyeceğimiz huyu nedir?" diye sordu. Perioğlu da:

— "Ona sen bu işi neye böyle ettin! diye sormazsan iyi yaşayabilirsin. Eğer böyle sorarsan evde durmaz, gider!" dedi. Bey de:

— "Ben de onun sözünden çıkmam!" diye cevap verdi. Peri genci bu sözü işitince ona:

— "Dur, benimle gel! dedi. Genç bey bu söze uydu. Perioğlu onu evden çıkardı. Ama çıktığını kimse görmemişti. Sonra şehirden de dışarı çıkardı. Bir yolu takip ettiler. Bir bağa geldiler ki duvarları altından ve gümüştendi. Bey bağdan içeri girdi. Ortada köşkler gördü. Hepsi de yakut, zümrüt, inciden yapılmış köşklerdi. Peri genç, beyleri bir yakut köşke götürdü. Orada bir taht vardı. Yakuttandı. Genç beyi o yakut tahta çıkardı. Arkadan peri oğulları geldiler. Hepsi ayakta durdu. Bir saat kadar sonra perioğlunun kız kardeşi geldi. Genç adam onu görünce aklı başından gitti. Peri kızına âşık oldu. Kızı tahta oturttular. Nikah akçası kıyıldı. Yemekler getirildi. Yenildi, içildi. Bir gün, bir gece genç peri orada kaldı. Ertesi gün peri kızını yanına aldı. Kendi şehrine gitti. Genç adam bu peri kızı ile günlerini geçirirdi. Başka kadınları unuttu. Böylece vakitler su gibi aktı. Peri kızı bir gün bir oğlan çocuğu doğurdu. Yüzü tıpkı ayın on beşi gibi güzeldi. Genç adama bildirdiler. Kalktı, karısı peri prensesin yanına geldi. Birde ne görsün, oğlu anasındanda gökçek ve güzeldi. Ansızın kapıdan bir parça od, ateş içeri girdi. Peri kızı, oğlunu bir parça ipekli beze sardı. O ateşin içine bıraktı. O anda güzel oğlan çocuk ateş ortasından kayboldu. Bey kalktı. Dışarı çıktı. Ağladı, ağladı. Sakalını yoldu. Ama kızın şartını kabul ettiği için:

— "Bunun nedeni nasıl oldu?" diyemedi. Nice vakitler geçti. Yine Allahü Teâlâ bu peri kızından bir kız evlat onlara verdi. Bu kız çocuğu da güzel mi güzel, gökçek mi gökçekti. İşte bu kız Belkıs'tı. Halk onu görünce ona dünya güzeli, sabah yıldızı dediler. Prens kızını gördüğü zaman onu çok sevdi. Ansızın kara bir köpek kapıdan içeri girdi. Peri de bu kızını bir ipekliye sardı. Köpeğin önüne bıraktı. Köpek kızı aldı, dışarı götürdü. Genç baba köpeğin ardından koştu, dışarı çıktı, ama köpeği göremedi. Sakalını yoldu. Ağladı, ağladı. Yine şartından ötürü bir şeycik diyemedi. Ağlamasını, hıçkırmasını bıraktı. Yine peri kızı ile tatlı bir yaşayış sürdü. Seneler geçti. Beyin kalbine kötü bir düşmanı belirdi. Ve genç adamın ülkesine bir ordu yolladı. Aralarında koskoca bir çöl vardı. On günlük yol tutuyordu. Genç bey beş günlük yol hazırlığı yaptı. Fakat onun bir veziri vardı. On günlük yol hazırlı-

ğında bulundu. Beş gün yolda gidildi. Azıklar tükendi. Vezir kendi zahiresinden otuz yük, sudan ve undan armağanlar sundu. Genç bey, yolda konaklamak ve o azıktan yemek diliyordu. Peri kızı eline bir bıçak aldı. Zahire çuvallarını deldi. Yele savurdu. Suları yerlere döktü. Bu hali genç beye haber verdiler. Hemen çadırına geldi. Karısı peri kızına:

— "Karıcığım, dedi, Hak Teâlâ Hazretleri bana bir oğlan verdi. Götürdün, bir ateşin içine bıraktın. Ben hiç ses çıkarmadım. Sonra güzel kızımı da bir köpeğe verdin. Yine bir şey demedim. Şimdi canıma kıyıyorsun. Bu azığı niçin yok ettin? Bu suyu niçin döktün?" diye sordu. Peri kızı ona şu karşılığı verdi:

— Ey sultan! Madem ki sordun, sözümü işit. O suyu, o unu şunun için yok ettim ki, senin vezirin düşmanından yüz bin altın aldı. Bu suya ve una ağu (zehir) kattı. Eğer inanmazsan kalan suyu vezire içir. Sözüm yalan mı, doğru mu bilesin! dedi. Genç sultan adam saldı. Veziri getirtti. O sudan bir parça kalmıştı. Veziri getirdiler. Fakat içmek istemedi. Genç sultan kılıncını çekti:

— Eğer bu sudan içmezsen seni öldürürüm! diye ant içti. Vezir sudan yine içmedi. O da onu parça parça etti. O zaman peri kızı:

— "Ey sultanım, dedi. Oğlunu ateşe atmıştım, ateş benim annemin kardeşi, dayımdı. Şimdi oğlunu besliyor. Koskoca bir çocuk oldu. Gerçi kızını da bir köpeğe verdim, o köpekte benim dadımdı. Onu da o besliyor. Hâlâ yaşıyor!" dedi. Sonra bir haykırış savurdu, dadısı çıkıp geldi. Kızını getirdi. Üzerinde çok çok inci, yakut vardı. Peri kızının elini tuttu. Babasına verdi. Genç sultan askerlerine:

— Atlanın! dedi.

Atlandılar. Yolda kanatlandılar. Bir menzil yol aldılar. Bir yere kondular ki orada bol bol su vardı. Onlar da bol bol su aldılar. Sultan peri askerlerini düşmanlarının üzerine saldırttı. Onu öldürttü. Bu işler bitince karısı o peri kızı:

— Ey kocam sultan! dedi. Ben sana hiç bir zaman kötülük etmedim. Emrine baş eğmemek yapmadım. Şimdiden sonra da beni göremezsin. Benden uzak ol! dedi. Genç sultan çok yalvardı ise de peri kızı dinlemedi. Hemen bir güvercin oldu yükseklere uçtu, gitti. Kocasının gözünden kayboldu.

Sultan çok ağladı. O kızın adını **Belkıs** koydu. Sultan babası ölünce sebâ adındaki ülkede onun yerine geçti. Sebâ prensesi olarak hüküm sürdü. Sonra da Süleyman (a.s.)'a vardı.

DÂVÛD OĞLU SÜLEYMAN (A.S.)'IN BAŞKA BİR HİKÂYESİ

Haberleri rivayet edenler şöyle derler:

— Bir gün Süleyman (a.s.) sarayında oturmaktaydı. Cinniler arasında bir bey vardı. Adı **Veziga** idi. Hazret-i Süleyman'ın huzuruna geldi. Çok bilgin bir kişiydi. Süleyman (a.s.) ona bir çok sorular sordu. Dedi ki:

— Ey Veziga! Dünyada ölümü çoktur, ya da diriler mi çoktur? Veziga şu cevabı verdi:

— Ey Allah'ın Resulü! Ölüler, dirilerden çoktur.

— Niçin çoktur?

— Çünki gün gelecek, o dirilerde ölecektir.

— Dünyada yıkık yerler mi çoktur onarık imarlı yerler mi çoktur?

— Yıkık yerler çoktur!

— Niçin, neden?

— Yıkık yerler onarılmaz. Onarık yerler mutlaka yıkılır.

— Dünyada erkekler mi çoktur, yoksa kadınlar mı?

— Kadınlar çoktur.

— Niçin ve neden?

— Şundan ötürü ki, her kim kadın sözüne uyarsa o da bir kadın demektir. Bunun için erler azdır.

— Ya Kıyamet ne vakitdir? Ne zaman kopacaktır?

— Hak Sübhanehû ve Teâlâ ve Resûlü daha iyi bilir. Bizim aklımız ona ermez. Bu cevapları alan Süleyman (a.s.) bilgini çok beğendi, onu öğdü.

DÂVÛD (A.S.) OĞLU SÜLEYMAN (A.S.)'IN GAZASI HABERİ

Haberleri rivayet edenler şöyle derler:

— Bir gün Süleyman (a.s.) yerinde oturmaktaydı. Yanındakilere dünya hallerinden sordu ve:

— "Nerde kâfir vardır ki oraya gazaya gidelim! dedi. Ona:

— "Rum'da (Anadolu'da) bir bey vardır, ona Maariç oğlu Ankûr derler. Puta tapmaktadır. Ve Ankur'u (Ankara'yı) o yapmıştır. Şimdi ona Ankûri (Ankara şehri) derler!" dediler. Süleyman (a.s.) yaygısını hazırlattı. O yöne yöneldi. Ankûr cadının biriydi. Bu hazırlığı haber aldı. Ordusunu topladı. Adam gönderdi. Savaş oldu. Ankûr büyü ile üstün geldi. Asker geri döndü. Süleyman (a.s.) o zaman çok dev ve peri gönderdi. Yine savaştılar. Ankûr, Süleyman (a.s.)'a karşı çıktı, yine sihirde bulundu. Süleyman (a.s.) da yele buyruk saldı:

— "Yerden bir avuç toprak al, onun gözüne savur!" dedi. Yel esti. Ankûr'un gözüne toprak doldurdu. Bir arslan Hazret-i Süleyman'ın yanında durmuştu. Onu cenge gönderip:

— "Var, o kişiyi öldür!" dedi. Arslan gitti. Ankûr'u bir sıçrayışta öldürdü. Askeride bu işi gördüler. Ankûr mağlup oldu. Süleyman (a.s.) onun kızını aldı ve geri döndü. O kız her zaman ağlar, dururdu. Onun bu halinden Süleyman (a.s.) kaygılı oldu. Devlere:

— "Buna bir çare bulun!" dedi. Devler:

— "Buyruğunuz başımızın üstünedir!" dediler. Ankûr şehirinin küçüğünü taştan yaptılar. Öyle ki tıpkı Ankara'ya benziyordu. Onu kıza ilettiler. Kız, bunu görünce çok sevindi. Onu aldı. Bir tahtın üstüne koydu. Ona giysilerini giydirdi. Ve o taştan yapılmış olan şehir puta tapmağa başladı. Her zaman o puta secdeye kapanırdı. Lâkin bunu kimse bilmezdi. Ama, vezir Âsaf bu hali bildi. Ama Süleyman (a.s.)'a söyleyemezdi. Çünkü onun ne kadar heybetli olduğunu bilirdi. Ve hiç kimse onun katında kendisi sormayınca tek söz söyleyemezdi.

Bir gündü. Bernaya oğlu Âsaf, Süleyman (a.s.)'ın huzuruna geldi:

— "Ey Allah'ın Nebisi! dedi. Ben artık ihtiyarladım. Ömrüm sona erdi. Ne olur bana izin ver. Tâki ben İsrâiloğulları'na vaaz edeyim. Son ömrümde bir öğüt vereyim!" dedi. Süleyman (a.s.) da ona izin verdi. Âsaf ta hemen İsrail kavmini topladı. Bundan sonra o da minbere çıktı. Allahü Teâlâ'ya hamdetti. Senâda bulundu. Süleyman (a.s.)'dan önce gelen peygamberlere salâvat getirdi. Onları öğdü. Onlardan sonra Süleyman (a.s.)'ı andı, fakat öğmedi. Minberden indi. Fakat onun kendisini anmaması Süleyman (a.s.)'a çok ağır geldi. Gücüne gitti. Onu azarladı. Âsaf ta:

— "Allah'ın Nebisi! Ben seni nice öğeyim ki, sen bir kadınla evlendin ki kırk gündür o kadın, senin evinde gece-gündüz puta tapıyor!" dedi. Süleyman (a.s.) Âsaf'tan bu haberi işitince:

— "Niçin bana haber vermedin?" diye sordu. O da:

— "Ey Allah'ın Nebisi! gördüm ki o kadına karşı gönlünde büyük bir ilgin vardı. Bundan ötürü söylemedim." dedi. Süleyman (a.s.) hemen sarayına döndü, o putu kırdırdı. O kızı da öldürttü. Temiz giysiler giydi. Başını yere koydu. Ağladı, ağladı. Ve:

— "Yarabbi! Sen bilirsin ki benim bu işten haberim yoktu. Senden başkasına tapmak bize lâyık değildir. Yâ İlâhî! Bunca iyilikleri ve keremleri ki, Dâvûdoğullarına eylemişken, onlar nasıl olur da puta taparlar!" diyerek çok yalvardı, çok gözyaşları döktü.

Süleyman (a.s.)'ın bir yüzüğü vardı. Bütün insanlar, cinler, yırtıcı hayvanlar, kuşlar ona boyun eğerdi. O mührün üstünde İsm-i Âzâm yazılmıştı. Süleyman (a.s.) ne zaman ayak yoluna çıksa, o yüzüğü Cerâde adındaki hatununa verirdi. O en ulu karısıydı. Ona güveni vardı. Bir gündü. Yüzüğü yine ona vermişti. Kendisi su yoluna gitti. Devlerden bir dev vardı. Kaya adında biri, o yüzüğü her zaman hile ile almak kastındaydı. Süleyman (a.s.)'ın rahatlamaya gittiğini görünce, hemen kendisini Süleyman (a.s.)'ın şekline benzetti. O yüzüğü ulu hatundan aldı. Parmağına taktı. Ve Süleyman (a.s.)'ın kürsüsüne geçti, oturdu. Bütün halk, devler, periler, kuşlar onu görünce, Süleyman Nebi sandılar. Süleyman (a.s.) rahatladıktan sonra ayak yolundan çıktı. Karısı Cerâde'den yüzüğü istedi. Cerâde kadın:

— "Sen devsin!" dedi. Süleyman (a.s.)'ın bu sözle gönlü kırıldı, çok kızdı. Karılarının odalarına girmek istedi. Fakat kendisini hücrelere sokmadılar. Ona:

— "Sen, Hazret-i Süleyman Nebimizin şekline giren bir devsin!" dediler. Her nereye gittiyse:

— " Süleyman (a.s.) işte kendi tahtında oturuyor. Sen devden başka bir şey değilsin!" dediler. Süleyman (a.s.) şaşkınlık içinde, başı dönmüş olarak sarayından dışarı çıktı. Anladı ki, Allahü Teâlâ'dan kendisine bir belâ erişmişti. Oradan tahtına geldi:

— "Ben Dâvûd oğlu Süleymanım. Halkım benim kalbimi kırdı!" dedi ise de, onlar da:

— "Sen cinnî kavmindensin. Kendini Süleyman (a.s.) biçiminde göstermektesin, dediler. Bundan sonra Süleyman (a.s.) sokaklara düştü, yürümeğe başladı. Halkın bütün inancı şuydu. Bu kişi bir cinnidir, Süleyman Nebi değildir. O da kollarını açtı, şöyle yakarmağa başladı:

— Yâ ilâhi! Nebilerden çok kimseyi belâlara uğrattın. Ama kendi rızkını kendisine haram kılmadın. İşte ben tevbe ettim ve günahımı biliyorum. Artık onun gibi bir günah işlemiyeceğim.

Şimdi yolda yürürken yerde bir parça kuru ekmek buldu. Yemek istedi. Kuruluğundan yiyemedi. İlerleyip yürüdü. Deniz kıyısına geldi. O ekmeği ıslatıp yemek diledi. Elini ekmekle suya uzatmış ve suya sokmuştu ki ansızın bir dalga geldi. Ekmeği elinden aldı götürdü. Yine yakarmaya başladı:

— "Yâ İlâhî! Rızık veren sensin. Kaç gündür ki aç açına dolaşıyorum. Bir parça kuru ekmek elime geçmiş oldu, onu da deniz dalgası aldı!" dedi. Yeniden yürümeğe başladı. İlerde bir insan kalabalığı gördü. Balık avlanmaktaydılar. Yürüdü, onların yanına vardı. O avcılardan balık diledi. Balıkçılar bir şey vermediler ve onu yanlarından kovdular. Süleyman (a.s.) onlara:

— "Ey kavm! Allah inandırsın ki ben Süleymanım. Ama bir günah işledim. O günahtan ötürü bu belâya uğradım!" dedi. Bu kavm ona inanmayıp gülüştü. Bu kişilerden birisi bu kişinin:

— "Ben Süleymanım!" demesine kızıp onu azarladı. Bu azar, Süleyman (a.s.)'a çok ağır geldi. O kadar ağladı ki bu kişiler onun ağlamasına acıdılar. Ona her gün iki balık verdiler. Süleyman (a.s.) o balıkları alır, şehre gelirdi. Birisini ekmek almak için verirdi, birisini de kendisi yerdi. Kırk gün ve kırk gece bu hal ile geçti. Kırk gün tamam

olunca o bütün dertlilere yetişen, çaresiz kalanlara erişen, zevali olmayan, ebedi ve ezeli olan Allahü Teâlâ Hazretleri yine Süleyman'dan hoşnud kaldı. Onun suçunu bağışladı. Yurdunu, sarayını ona lâyık gördü.

Yine suçunun bağışlandığı o gündü. Kaya Cinni, Süleyman (a.s.)'ın tahtına geçmiş, bağdaş kurmuştu. Hükümler veriyor, yalancı hükümet ediyordu. Ama yaptığı işler hiçte gökten inen Tevrat'a uygun değildi. Bütün din bilginleri de çevresinde oturuyordu. Hiç birisi Süleyman (a.s.)'ın heybetinden söz açmazlardı ve bu tahtta oturanın yalancı bir dev olduğunu bilmezlerdi. Hatta, Süleyman (a.s.)'ın hatunları, cariyeleri bile bunu anlayamamışlardı. Ama sahte Kaya dev de bunu söylemezdi. O da şundan ötürüydü ki, ansızın her gerçeğin ortaya çıkmasından korkardı. Bundan dolayı da Süleyman (a.s.)'ın ne malına el atmış, ne de karıları ile yatabilmişti. Öteki devler onun bir cin, dev olduğunu bilip anlayınca çok sevindiler, aralarında bayram ettiler. Ama yirmi gün geçince Kaya devin arkadaşları ona:

— Ey kaya cin! Bu mülk sana kalmaz. Ebedi değildir. Bâri elin ermişken bir hayırlı iş işle ki yarın ondan bize bir padişahlık ele geçsin! dediler. Hemen bütün cinlerin hepsi bir yere toplandılar. Ne kadar tevrat kitapları varsa sakladılar. İçine büyüler, cadılıklar yazdılar. Süleyman (a.s.)'ın tahtının ayakları ki altındaydı, o cadılıklarını orada gizlediler. Tevratı yine önceki gibi düzdüler. Bunu da hiç kimse bilip anlayamadı. Hatta Süleyman (a.s.) da anlamadı. Tâ ölünceye kadar orada kaldı. Dünya âleminden, âhiret âlemine gidince devler o tahtın ayaklarını yardılar. O büyüleri çıkardılar.

Ve halka:

— "Süleyman'a bu kitaplar gökten inmiştir!" dediler. İsrâil halkı da o kitaplardan bu cadılıkları öğrendiler. Çok kişi de bu yolda devlere uydular. Fakat Hüdâyı Teâlâ (c.c.) bu kıssayı Kur'ân-ı Kerîm'de zikrederek şöyle buyurdu:

"Halk Süleyman (a.s.)'ın saltanatı aleyhine şeytanların büyüsüne uydular. Süleyman o sihirlere uymadı ve kâfir olmadı. Lâkin şeytanlar, insanlara sihir ettikleri için kâfir oldular." (Bakara sûresi, âyet: 120)

İsrâiloğullarının önünde ve elinde olan bu sihirlerden öğrendikleri kadarının aslı işte bu uydurma Tevrat'tandır.

Böylece kırk günden sonra halk Kaya devin işlerinden bıktı. Vezir Âsaf'a vardılar. Olanları bildirdiler. Âsaf kalktı. Süleyman (a.s.)'ın hanımlarının yanına gitti. Ona sordu.

Onlarda:

— "Şimdi, kırk gün oluyor ki Süleyman (a.s.) bize uğramıyor!" dediler. Vezir Âsaf, o zaman o hükümleri verenin devlerden biri olduğunu anladı, devleri öldürmek diledi. Âsaf Tevrat'ı okuyanları çağırdı. 4000 kişi ile yalancı hükümdar Kaya'nın yanına girdi. Tevrat'ı okudular. Kaya dev orada durmadı, kaçtı. Halk, Süleyman (a.s.)'ı istiyordu. Kaya dev çaldığı yüzüğü gitti denize bıraktı. Onu bir balık yuttu. Allahü Teâlâ o balığı bir balıkçı ağına düşürdü. Balıkçılar o balığı çıkardılar. Akşam'a yakın, onlar, Süleyman (a.s.)'a ikı balık verdiler. O da birini sattı. Birini kızartıp içini yardığı zaman yüzüğü buldu onu eline aldı, öptü, parmağına geçirdi. Kalktı, şehre girdi. Halk ona koşuştu. Kendisini tahtına oturttular. O da devlere:

— "O Kaya devi bana getirin!" emrini verdi. Kendisine:

— "O denizin dibine girdi. Artık elimize geçmez!" dediler. Bir bölük peri de:

— "Eğer bize biraz ihsanda bulunursan, bize birşeydemezsen, onu sana getiririz!" dediler. Süleyman (a.s.) da:

— "Demem! diye söz verdi. Çalışın onu bana getirin!" dedi. Bunlar deniz kıyısında yüksek sesle ağlayıp hıçkırmaya başladılar. Kaya dev denizin dibinden:

— "Size ne oldu?" diye seslendi. Devlerde:

— "Süleyman öldü!" Kaya dev de bu habere sevindi. Denizden dışarı çıktı. Onların arasına girdi . Onu hemen yakaladılar. Süleyman (a.s.)'a getirdiler. O da bir kayayı oydurdu. Kaya devi bağladılar. O kayanın içine koydular. O kayayı bakır ırmağının içine attılar. Denize akıttılar. (*)

(*) Bilinmeli ki, gerçekleri arayıp ortaya çıkaran büyük din bilginlerinden İmam Fahreddin Razi, Şeyh Abdül Vehhâb-ı Sa'rani ve şeyhi Şeyh Ali Havvâs ve İbn-i Haldun ve benzerleri büyüklerin ve hadis rivayet eden kişilerin araştırmalarına ve düşüncelerine göre; bazı tafsilatlı, uzun tefsirlerde ve tarih kitaplarında hiç bir kişinin doğruluğuna inanmadığı isrâiliyyat hikâyesi cinsinden menkıbeler, akıl, âdet ve şeriatten dışarı yalanlardır ve doğruya aykırı şeylerdir. Örnekleri de şunlardır:

Kitabı tercüme eden Hüsameddin Çelebi'nin eki:

Ben şöyle derim ki kitabın yazarı Muhammed bin Cerir bu yazılarında yanılmıştır. Ve:

— "Kaya adlı devin Hazret-i Süleyman'ın işlerini işledi demiştir. İşin aslı ise Hak Teâlâ'nın Kur'ân-ı Kerîm'inde buyurduğu gibidir. Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurmuştur:

"Andolsun ki biz Süleyman'ı sınadık. İmtihana çektik. Tahtının üstüne bir ceset koyduk. Bir zaman sonra Süleyman bize döndü –Rücû eyledi–" (Sad sûresi, âyet: 34)

O ceset hakkında kitabın yazarı Muhammed bin Ceriret-Taberi şunları yazmıştır:

Süleyman (a.s.)'ın 300 nikahlı hatunu, 700 cariyesi vardı. Süleyman (a.s.) bir gün:

— "Bütün kadınlarımla sevişeyim. Herbirinden bir oğlan doğsun, Allah yolunda gaza etsinler!" dedi. Fakat (İnşaallah) demediği için bütün kadınlarından yalnız sadece bir kadın gebe kaldı. O da bir oğlan çocuk doğurdu ki boyu-posu hiçte iyi hoş değildi. Bir eli, bir ayağı, bir gözü, bir kulağı, yarım da ağızı vardı. Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

— "O Allah hakkı için ki Muhammed'in nefsi O'nun kudretinin pençesindedir, eğer, Süleyman (a.s.) İnşaallah deseydi gerçekten Allahü Teâlâ onun dileğini yerine getirirdi. Süleyman (a.s.) o uzuvları eksik oğlunu görünce gamlandı. Berhiyâ oğlu Âsaf ta huzurunda oturuyordu. Ona:

---

1) Dâvûd (a.s.)'ın Urya kıssası, 2) Süleyman (a.s.)'ın yüzüğü hikâyesi ve yüzüğü cinlerin çalıp saltanatına ara vermesinin yazılışı, 3) Süleyman (a.s.)'ın atlar ile eğlenirken ibadetini kaçırdığı hikâyesi, 4) Eyûb (a.s.)'ın düşkünlüğünde mübarek vücûdüne kurtlar üşüştü denilmesi, 5) Hârut ve Marut hikâyesindeki iki meleğin insan biçimine girip kendilerini kadına karşı şehvet üstün gelerek en sonunda şu günah ve suçları işledikleri için bu karşı şehvet üstün gelerek en sonunda şu günah ve suçları işledikleri için bu yüzden Allahü Teâlâ'nın onlara gazaplanarak dünya azabiyle azaplandırmasını söylemeleri (Çünkü Hak Teâlâ onları sihir ile mucizeler arasını ayırabilmek için göndermişti, o) yine bu hikâyelere benzer bazı sultanların ve meliklerin menkıbelerinde yazılanları, örneğin Nemrud'un akbaba kuşlarıyla göğe çıkması, 6) Dahhâk'ın omuzlarında yılan belirmesi, 7) İveç oğlu Unk hikâyesi bunlara örnektir, 8) Hamza nâme ve Seyit Battal nâme ve Rüstem-i Zâl ve Seyf-i Zilyezen, Ebû Ali Sinâ ve kahraman katil ve Hüşenk Şah menkıbeleridir, ki bunları okuyan kişiler [tatlı bir hikâye diye okumalı] fakat marifet ve inancını bozmaktan kaçınmalıdır. (Tâbiin haşiyesidir).

— Ey Allah'ın nebisi! dedi. Hak Teâlâ'dan yakaralım, bu çocuk sağlık bulsun.

Âsaf böyle söyleyince, Süleyman (a.s.) ve Âsaf Hak Teâlâ'dan niyaz eylediler, yalvardılar. Çocuğun, bu dua ile bütün eksikleri Hak Teâlâ tarafından tamamlandı. Süleyman (a.s.) bu çocuğun hizmetine ve terbiyesine kefil olmasını istedi. Bir kişi geldi:

— "Ben kefilim!" dedi. Süleyman (a.s.) da bu çocuğu ona verdi. Ama bu işi, Allahü Teâlâ katında kabul görmedi. Azrail, bu çocuğun ruhunu kabzetti ve cesedi Süleyman (a.s.)'ın kürsüsünün üzerine koydu.

Süleyman (a.s.) ölen oğlu için yasa bürünmüştü. Aklı-fikri perişandı. Hak Teâlâ ona iki melek yolladı. Bunlar insan şeklindeydi. Huzura çıkıp biribirlerinden davacı oldular. Birisi:

— "Ey Allah'ın peygamberi! Ben ekin ektim. Ürününü toplayacağım vakit bu kişi üzerine basıp ekinimi mahvetti!" dedi. Öteki kişi de:

— "Ey Allah'ın nebisi! Bu kişi o ekinini yol üzerine ekmiş. Oysa bütün yolcular oradan geçip gitmektedir. Ben de başka yol bulamadım. Ekine basmak zorunda kaldım!" diye kendini savunmada bulundu. Süleyman (a.s.) birinci davacıya:

— "Ey ahmak kişi! Yolda ekin ekilmez ve onu helâk edenlere ödeme gerekmez!" dedi. O zaman o melek te:

— Ey Süleyman! Bu dünya âhiret yolu değil midir? Niçin oğlun için boş yere gam çekiyorsun?" deyince Süleyman (a.s.) istiğfar edip matemden vazgeçti. Hükümet tahtına oturdu. Daha da 20 yıl yaşadı. Tefsirlerde bildirildiğine göre, Süleyman (a.s.)'ın hükmü kırk yıl sürdü. Bu iş, demek ki, yirminci sultanlık yılında başına gelmişti. Bundan sonra devir onun fermanı altında mıydı, değil miydi? Bunda din bilginleri ayrılığa düştüler. Kimileri:

— Fermanı altında değildi! dediler. Çünkü o şöyle istiğfarda bulunmuştu:

"Ey Rabbim! Beni bağışla. Bana öyle bir sultanlık ver ki benden sonra bu sultanlığa hiç bir kişi ulaşamasın. Şüphesiz ki Sen bütün dilekleri hibe eden, verensin." (Sad sûresi, âyet: 35)

Allahü Teâlâ hazretleri ona şöyle buyurdu:

"Bizde onun emrine rüzgarı verdik. (O rüzgar ki) O'nun buyruğu ile O'nun istediği yere akar giderdi." (Sad sûresi, âyet: 36)

Kimi din bilginleri şöyle derler:

— Rüzgar önceleri de ona boyun eğmişti ve bu âyette takdim ve tehir (yani öne geçirme ve geri bırakma) vardır. Yel olsun, dev olsun, peri ve kuş olsun bunların hepsi sultanlığının öncesinde olsun ve sonrasında olsun onun buyruğundaydılar. Ve Kelâm-ı Kadim'de şöyle buyurulmuştur:

"Süleyman'ın emrine rüzgarı tabi kıldık ki, bu rüzgâr onun buyruğu ile, onu, emriyle bulunduğu yerden, o mübarek kıldığımız yere götürdü. Biz herşeyi biliriz." (Enbiya sûresi, âyet: 81)

Ve şu âyette şunu bildirmektedir:

"İsrailliler, Süleyman (a.s.)'ın sultanlığı aleyhine şeytanın sözüne (büyüye) uydular. Süleyman ise büyü yapıp kâfir olmadı. Fakat şeytanlar insanlara sihir öğrettikleri için dinsizlerden oldular." (Bakara sûresi, âyet: 102)

Bu âyet-i kerîme de şuna delâlet eder ki, İsrailoğulları Yahudiler, devlerin Süleyman (a.s.)'ın tahtının üzerine okudukları şeye uymuşlardır ki o da sihirdi.

İNSANLAR VE CİNLER YIRTICI HAYVANLARIN VE KUŞLARIN HİKÂYESİ

Rivayetçiler şöyle demişlerdir:

— Birgün Süleyman (a.s.) tahtında oturuyordu. Bütün ins ve cin, yırtıcı hayvanlar ve kuşlar karşısında hazırdılar. Ansızın bir kuş bir suç işlemişti. Bu sığırcık kuşuydu. Süleyman (a.s.) onu cezalandırmak istedi sığırcık ta:

— "Ey Allah'ın peygamberi! Bu bir kaza idi. Allahü Teâlâ kaderlemişti. Bu kadarcık iş için beni cezalandırma!" diye yalvardı. Süleyman (a.s.) sığırcığın bu suçundan vazgeçti. Hümâ (masal kuşu) orada bulunuyordu:

— "Ya Rasûlallah! dedi. Benim kaza ve kadere güvenim yoktur!

Bu söze Süleyman (a.s.) çok kızdı:

— "İnancı doğru, dürüst tutmak gerek. Kazasız olarak ağaçtan yaprak düşmez!" dedi. Hüma kuşu da:

— "Ey Allah'ın Rasûlü! Beni öldürsen de, bağışlasan da, benim kazaya, Allah'ın takdirine inancım yoktur!" dedi. Süleyman (a.s.) bu sözden de hiç hoşlanmadı. O zaman Allahü Teâlâ Cebrâil (a.s.)'ı Süleyman (a.s.)'a gönderdi. Ve:

— Ey Süleyman! Eğer bu Hümâyı utandırmak istersen bu gece doğu padişahının bir oğlu doğdu. Bir de batı padişahının kızı oldu. Ben ilahi hükmümde onların birisine erişmelerini takdir etmişimdir. Onlar nikâhsız akçesiz bir çocuk sahibi olacaklardır. Buna (savulması güç kaza) denir. Bunu yok etmeğe çare yoktur! Bu sözü Hüma kuşuna söyle, bakalım ne diyecek?" dedi. Süleyman (a.s.) ertesi gün toplantı vaktinde tahtına çıkıp oturdu. Hümâ kuşu da geldi yerini aldı. Öteki kuşlar ve yırtıcı hayvalarda geldiler. Süleyman (a.s.) Hümâ'ya:

— Kaza ve kaderi neyledin? diye sordu. Hümâ'da:

— "Ey Allah'ın Rasûlü! Benim ona inancım yoktur!" dedi. Süleyman (a.s.) da:

— "Bu gece bana vahiy geldi, doğuda bir oğlan ve batıda bir kız anasından doğmuşlardır. Allahü Teâlâ onların biribirine erişmesini takdir etti. Onlardan nikâhsız bir erkek çocuk doğacak!" dedi. Hümâ kuşu:

— "Ben Allahü Teâlâ'nın kudretini inkâr etmiyorum. Ama biliyorum ki Yüce Allah Kadir'dir, bunu yapar. Ama bir erkek çocuğu doğuda olur. Bir kız da batıda olunca onlar biribirlerine nasıl kavuşurlar? Buna aklım ermiyor, bu güç bir olaydır!" dedi. Süleyman (a.s.):

— Eğer seni kuşların içinde bey olarak seçmemiş olsaydım, sana bir ceza verirdim ki bütün yaratıklar ondan ders ve ibret alırlardı. Seni kuşların arasında saygısız ilân etmek istemiyorum. Bu türlü inancından tevbe kıl!" dedi. Hümâ da ona şu cevabı verdi:

— Ey Allah'ın peygamberi! Ben seni Hak Rasûlü biliyorum. Ama kaza ve kader benim aklıma yatmıyor. Eğer buyurursan ben bunu de-

fedeyim. Tâ ki hazretinize bu sözün bir hiç olduğu mâlum olsun! Benim inancım doğrudur!" dedi.

Süleyman (a.s.) ondan kefil istedi dört kuş, Hümâ kuşunun kefili oldular. Biri kuzgun, biri üveyk kuşu, biri saksağan, biri de serçeydi. On beş yıla kadar da vâde verildi. Süleyman (a.s.) emir buyurdu bir hüccet yazdılar. Orada hazır olanları tanık tuttular. Hümâ kuşu uçtu, gitti. Batı ülkesine vardı. Batılı padişahın kadını için bağda bir şölen, bir ziyafet çekilmişti. Kızın beşiği de bağdaydı. Hümâ kuşu havadan indi. Beşiği kavradı, havaya kaldırdı.

Bunu gören halk figana başladılar. Hümâ kuşu o beşiği denizlerden geçirdi. Bir denizin ortasında bir dağ vardı. O dağın başında yüce bir ağaç bulunuyordu. Hümâ, beşiği yere koydu. O ağacın üzerine bir yuva yaptı ki on arşın eni, on arşın da uzunluğu vardı. Gitti, yumuşak otlardan yığın yığın getirdi, yuvaya döşedi. Sonra kızı aldı. O beşikten çıkardı, otların içine koydu. Hergün et getirdi. Kızın ağzına koyup onu besledi. Kız o etin kanını emerdi. Hümâ kuşu da hergün Süleyman (a.s.)'ın hizmetine gider, akşam olunca kızın yanına gelir, onu beslerdi. Gün geldi kız büyüdü. Şimdi ona her gün türlü yemişler getirip yediriyordu. Kızcağız, Hümâ kuşunu anası biliyordu. Öte yandan doğulu padişahın da oğlu büyüdü.

Yüce Allah bu çocuğa av avlamak sevgisi verdi. Hiç durmaz, gezer, avlanırdı. Babası da ona her ne dilerse verirdi. Çünkü ondan başka oğlu yoktu. Bir gündü çocuk babasının yanına geldi:

— "Baba, bana izin ver, denize kadar gideyim. Adalarda av avlayalım" dedi. Babası da izin verdi. Yanına çokta azık aldı. Oğlunu güvendiği bir beyine ısmarladı. Padişahın oğlu da av avlaya avlaya deniz kıyısına geldi, orada konakladı. Burada gemi hazırlandı. O geminin içine adamlar girdiler, oturdular. Av avlamağa yarar çok tazı, zağar, şahin, sungur ve bahri gibi av yakalayıcı hayvanları da yanına aldı. Buradan ileri iki gün yürüdüler. Bir adaya uğradılar. Adanın içinde çok avlayacak hayvan vardı. Orada beş gün avlandılar. Bundan sonra gemiye binip iki gün daha gittiler. Bir gece deniz kabarıp coştu. Ters rüzgarlar esti. Gemi battı. Padişah oğlu bir tahtanın üstünde kaldı. Rüzgar, onun bu tahtasını üç gün sürükledi. Bir gün ansızın bir kıyıya çıkarttı. Padişah oğlu yerinden kalktı. Deniz kıyısında geziyordu. Otları yerden çıkarıyor, köklerini yiyordu. Böylece iki gün geçti. Uzak-

tan bir gemi göründü. Gemiler prensin bulunduğu yere yanaştı. İçindekiler gemiden dışarı çıktılar. Gemide ticaret yapan çok kişiler vardı. Şehzade onlara doğru selâm verdi. Tüccarlar ona:

— "Sen kimsin?" diye sordular. O da:

— "Benim babam da tüccar. Bir gemiye bindik. Gemi ansızın denize battı. Ben bir tahta parçasının üstünde kaldım. Esen yeller beni buraya getirdi. Eğer Yüce Allah aşkına içinizden biriniz beni kabul ederse elimden gelen kulluğu yaparım!" dedi. Bu sözleri hem söylüyor, hem de ağlıyordu. Yüce Allah'ın takdiriyle, o gemide Süleyman peygamberin bir valisi vardı. Genç prensi görünce, onu yanına çağırdı. Gönlünü teselli etti:

— "Seni ben saklarım!" dedi.

Şehzade sevindi. Onun elini öptü. Üstündeki giysileri ve kemerini bir torbaya koydu. Kendisine yeni giysiler, elbiseler satın aldı. Üstüne giydi. O kişiye hizmet, kulluk etmeğe başladı. Vali de onun kulluğunu beğendi. Bütün mallarını genç prense emanet etti. Birkaç günden sonra bir şehire geldiler. Kıyıya çıktılar. Vali evine gitti. Prens te beraberdi. Adam şehzadeye birgün:

— Ey oğul! Benden ne dilersen dile. Senden esirgemem! dedi. Genç çocuk ta:

— Senin de ömrün, saadetin artsın! dedi. Vali bu sözü işitince çok sevindi, gönlü hoş oldu. Ama hiç tınmadı. Genç çocuk ta eski giysilerini ve kemerini pazara iletti. Onları sattı. İki de yakut yüzüğü vardı. Onları da sattı. Aldığı gümüş paraları beline bağladı. Onları zaman zaman harcar, ağasına hediyeler alırdı. Aradan bir yıl geçti. Adam şehzadeden utandı.

— "Ben de ona ne vereyim? Hakkını nasıl ödeyim?" diye düşündü. Bir gündü genç prens:

— Ey efendim! Benim gönlüm gitmek diliyor, nil ırmağının kaynağını göreyim. Nereden geliyor, göreyim! Bana izin ver! dedi. Efendisi de:

— Ey oğul sen henüz gençsin, nil'in kaynağı Habeş diyarına yakındır. Yolu sarp ve ıraktır. Sen oraya varamazsın! dedi. Şehzade de:

— "Mutlak gideceğim, gitmemem için çare yoktur!" dedi. Efendisi onun söz dinlemediğini görünce:

— "Gönlün nasıl isterse öyle yap!" dedi. Sonra hazine odasına girdi. Oradan ak mum gibi bir şey getirdi. Şehzadeye verdi. Ve ona:

— "Ey oğul! Sen bana çok kulluk ettin!" dedi. O da:

— "Ey efendim! Bu ak mumun özelliği nedir?" diye sordu. Efendisi de:

— "Bunun şu özelliği vardır ki bütün canavarların dilini bildirir. Bunu bana Süleyman (a.s.) verdi. Ama sakın bunu kadınlar duymasın. Hemen ölürsün!" dedi. Genç prens onun elini öptü:

— "Hoş kalın!" diyerek yola çıktı.Nil ırmağının kıyısından giderdi. Bir ay geçti. Bir kente uğradı. Onu da geçti bir ormana vardı Bu ormanda çok yemiş ağaçları vardı. Prens o yemiş ağaçlarından yemiş kopardı, yedi. Ansızın karşısına bir ağaç çıktı. Ağacın yemişleri bezlerin üzerine dökülmüştü. O bezlerden nur gibi bir şey parıldamaktaydı. Öyle ki ağaçların çevresi apaydınlık olmuştu. Çocuk onu görünce:

— "Bu acaba ne olabilir? Bunun ne olduğunu kimden soraym!" diye düşündü. Ansızın o ülkenin hakanı kulları, köleleriyle oraya geldi. Konakladı. Vezirine:

— "Kaç yıl var ki bu ağacın hikâyesi bana anlat! dedi. Beni dinlemezsiniz. Ama artık babamın ruhuna ant olsun ki hepinizi kılıçtan geçiririm!" dedi. Yanında yedi veziri vardı. Onların en ulusu:

— "Ey padişahımız! Dedemiz bu kentte vezirdi. Bu ağacı kimse bilmedi. Biz nasıl bilelim? Ama, mutlaka bilin derseniz bize bir ay izin ver tâ Habeş iline kadar gidelim, belki bir kişi buluruz. Bu ağaçların nice olduğunu bize anlatır!" dedi. Hakan da:

— "Peki!" dedi. Şehre haber saldı. Vezirleri için saray haziresinden biraz yol parası getirtti. Onlara verdi ve hakan başkente döndü. Şehzade, yedi vezirin yanına vardı. Onlara selâm verdi, selâmını karşılığını aldı. Ona:

— "Nereden gelir, nereye gidersin?" dediler. Oda:

— "Doğu illerinden geliyorum. Batı ülkesine gidiyorum. Habeş iline varmayı diliyorum. Tâ ki Nil ırmağının kaynağını göreyim!" dedi. Ona:

— "Sen de bizimle gel bize yol arkadaşı ol!" dediler. Birlikte biraz yol aldılar. Bir kişiye rast geldiler. Eline orak almış, tarlada ekin biçmekteydi. Ekinlerin kimisi sararmış, kimisi henüz olgunlaşıyordu. Adam biçtiğini suya döküyordu. Yine ilerlediler. Yine bir kişi gördüler. Odun yarıyordu. Yarılanları götürmek istiyordu, başaramıyordu. Ötekilerin üzerine yığıyordu. Yine ileri vardılar. Bir kişi gördüler. Kuyudan su çekiyordu. Sonra başkalarının kabına boşaltıyordu. Kendi kabını boş bırakıyordu. Daha ilerleyince bir kişinin halkın ektiklerini suladıklarını gördüler. Kendi ekinini sulamıyordu. Sonra daha ileri vardılar. Bir kişi gördüler ki, halkın ağzına yemek koyuyor, kendisi yemiyordu. Onu da geçtiler. Bir kuşa rastladılar. Bir delikten çıkıp, bir deliğe girmek istiyordu. Ama giremiyordu. Onu da geçtiler. İlerlediler, otlayan bir kaç keçi yavrusunu gördüler. Zayıf bir ana keçiden süt emmekteydiler. Onları da geçtiler. Bir yılan gördüler, yol üstüne uzanmış, yatıyordu. Geleni-gideni sokuyordu. Hiç kimse de ondan korkmuyordu. Onu da geride bıraktılar. Bir dişi köpeğe rastladılar. Enikleri karnındaydı. Onu da geçtiler. İki kasaba uğradılar. Birinin dükkânında semiz etler asılıydı. Öbür kasapta ise pis ve kokmuş etler asılı duruyordu. Halkta kuyrukta onları alıyordu. Onları da geçtiler. Bir çok kişileri gördüler ki, bir geyiğin kuyruğuna yapışmışlar, ardından koşuyorlardı. Geyikte kendisine yetişenlerden kaçıyordu. Onları da geride bıraktılar. Bir kalabalık gördüler. Bir ak bezi iki ucundan tutmuşlar. Biribirinden çekmekteydiler. Oradan da yol aldılar. Bir ihtiyar kişi gördüler, beli bükülmüştü. Ona selâm verdiler. Ona:

— "Gelirken yollarda insanı şaşırtacak şeyler gördük. Bize sen gördüklerimizin halini söyle!" dediler.

O ihtiyar da:

— "Ben 150 yaşındayım. Bunları bilmiyorum. Ama bir kardeşim vardır. O benden daha yaşlıdır. Ondan sorun!" dedi. Yine ilerlediler. Kır sakallı bir kişiye selâm verdiler. Hal hatır sordular. Adam:

— "Benim yaşım 180'dir. Bu halleri bilmiyorum. Biraz ileri gidin. Orada bir kardeşim vardır. Ona sorun yaşça benden daha uludur, ondan sorun!" dedi. Yine ilerlediler. Kara sakallı bir kişiye rastladılar. Bu hali de ondan sordular. O da dedi ki:

— "Benim ömrüm 250 yıllık bir ömürdür. Bu halleri bilirim ben!

Size de haber vereyim. Gördüğümüz o orakçı **ölüm meleği**'dir. Ne genç bırakır, ne ihtiyar. Herkesin canını alır.

İkincisi ki; odunları toplardı. Onun benzeri Âdemoğullarıdır ki dünyada günah işlerler, yüklenemezler. Odun üstüne odun koyduğu gibi günah üstüne günah işlerler.

Üçüncüsü; o kuyudan su çeken kişidir ki, onun benzeri dünyalık biriktiren kişidir. Yad kişilere verir, kendi kavmini mahrum bırakır.

Dördüncü; kişilerin ekinlerini sulayandır ki onun da benzeri kendi çocuklarını aç ve yalın ayak bırakan kimsedir ki başkalarının çocuklarını analarının hatırı için donatır ve doyurur.

Beşincisi şudur ki, halka lokma dağıtır, kendisi yemez. Bu da bilgin kişilere örnektir ki, hâlâ öğüt verirler, kendileri o öğütü tutmazlar. **Altıncısı**, o kuş ki deliğinden çıkıp başka bir deliğe giremez, onun da benzeri şudur ki söz söyler, hakkından gelemezler.

Yedincisi, o semiz keçi yavrularıdır ki zayıf olan analarından süt emmekteydiler. Bunun benzeri zâlim beylerdir ki, köylüden mal alırlar, daha da isterler. Sekizincisi, o yılan ki halkı sokmaktaydı, onun benzeri dünyadır ki halkı yutar, kimse ibret almaz.

Dokuzuncusu, o gördüğünüz köpek insanların çocuklarının benzeridir ki, babalarına söz söyletmezler, kendileri söylenip dururlar.

Onuncusu, o iki kasaptır, benzeri yine insanoğullarıdır ki, helâl nikâhlılarını bir yana korlar, giderler yabancı kadınlarla günah işlerler.

Onbirincisi, o geyik örneğidir ki, o da dünyadır. Halk ona yapışmıştır. O halktan kaçar, ürker.

Onikincisi, ak bez örneğidir ki, o da dünya halini anlatmaktadır. Her bir kişi bir din tutup, birbirine taassub güderler. Yolda gördüğünüz o ağaçların haline gelince, o da şudur ki, eski zamanlarda bir bey vardı. Geldiğiniz şehirde çok adaletli ve insaflıydı. Bir gün bir kişi tarlasını bir kişiye sattı. O satın alan o tarlayı onardı. Orada bir hazine buldu. O önceki satan kişiye gitti:

— "Senin tarlanda bir hazine buldum. O senin hakkındır. Gel malını al!" dedi. Tarlayı satan kişi de:

— "Ben o yeri sana satmışım. O tarlanın içinde her ne varsa, o senin hakkın olur!" dedi. Ne o bunun, ne de bu onun sözünü kabul etme-

diler. Yargıca vardılar. O da bunları barıştıramadı. Bu anlaşamamazlık padişahın kulağına gitti. İkisini de çağırttı. Ne kadar çalıştı ise de, onlar direndiler, kabul etmediler. Padişah da onlara:

— "Bir oğlum var!" Birisi de:

— "Bir kızım var!" dedi. Padişahta bunların ikisini biribirleriyle evlendirdi. O hazineyi onlara verdi. Çünkü padişah adildi ve tamahı yoktu. Hazineyi kendi alıkoymadı. Halkı da insaflıydı. O yıl o ağaçlar yüce Allah'ın kudretiyle yemiş yerine cevahir verdi. Padişaha haber verdiler. Hemen atladı. O ağaçlığa gitti. O cevahirleri gördü. Halkına:

— "Alın, sizindir!" dedi. Halkı da:

— "Onlar senin adaletinle cevahir oldular. Hepsi senindir!" dediler. Kimse bu cevahirleri kabul etmedi.

O padişah ta o cevahiri (cevherleri) birer beze sardı.

— "Bizden sonra gelenler bilsinler ki benim ne kadar insaflı ve adalet sahibi olduğumu anlasınlar!" dedi.

Hak Teâlâ da halkın elini ondan kısalttı. Hiçbirisinin ondan alması haddi değildi. O bey öldüğü vakit ben otuz yaşındaydım. Şimdi 220 yıl var, o dünyadan göçtü gitti. Şimdi bizim halimizi bilki, o ilk ihtiyar ki beli bükülmüştü, bizden küçüktür. Yaşlı görünmesinin sebebi fakirliğidir. Bir karısı vardır, kötü sözlü, hünersiz ve her şeyi ziyan edicidir. O kardeşi dışarıda olsa, yoksulluktan kaygılıdır. Eve girse, karısında haya yoktur. Onu incitir. Evde de kaygılı olur. Ona ne kadar şey yolladı isem, o karısı olacak kadın ortadan kaldırır. Bu derdinden ötürü kardeşim yaşlıdır. O ortanca kardeşim ki kır saçlıdır, sebebi şudur ki dünyalığı vardır. Ama onun da karısının dili uzundur, karakteri kötüdür. Dışarı da olduğu zaman gönlü hoştur. Eve girince, ehli ile oturunca kaygısı başlar. Bundan ötürü de yaşlılıkla gençlik arasındadır. Ben ikisinden de büyüğüm. Gençliğim şundan ötürüdür ki, dünyalığım çoktur. Bir karıcığım vardır. Güzel huylu, tatlı dillidir. Ondan gönlüm hoştur. Eğer ona bir dirhem gümüş teslim etsem, onda on yıl durur. Onun için genç kalmışım."

Yedi vezir bu halleri duyunca geri döndüler. Şehzade ise Nil nehri boyunca gitti, bir şehire vardı. Bir gence rastladı. O genç şehzadeye:

— "Nereden geliyor, nereye gidiyorsun?" diye sordu. Şehzade:

— "Doğu ilinden geliyorum, Habeş iline gidiyorum! Tâ ki mübarek Nil ırmağının kaynağını göreyim!" dedi. O genç:

— "Bu, zor iştir. Çok zahmet çekmek gerek. Eğer ben kulunuzun evini bir kaç gün şereflendirirseniz, size hizmet ederim. Genç prens bunu kabul etti. Şehre girdi. Genç adamın evine vardılar. Ev sahibi onu aklamak için hamama yolladı. Arkasına yeni kaftan giydirdi. O da bir hafta kadar bu konakta oturdu.

Bir gün prensle, konak sahibi ve onun karısı birlikte oturuyorlardı. Bekçi bir öküz getirmişti. Öküz ahıra bağlandı. Ahırda bir de eşek vardı. Eşek öküze:

— "Halin nicedir?" diye sordu. Öküz de:

— "Ey kardeş! Beni hergün çifte koşuyorlar, akşama kadar döve döve iş yaptırıyorlar. Bir kaç gün dinlenmenin çaresini bulamıyorum!" dedi. Eşek:

— "Sana bir çare öğreteyim ki, nice gün dinlenirsin!" dedi. Öküz de:

— "Ey kardeş! Kerem senin!" dedi. Eşek te:

— "Bu gece otlarını yeme! Vakta ki bekçi sabahleyin gelir, otlarını yerde görürse, seni hastalandın sanır, seni çifte koşmazlar, işten de kurtulursun!" dedi. Böylece öküz de eşeğe dua etti. O gece otunu yemedi. Sabah olunca bekçi ahıra girdi. Otları yerde görünce ağasına koştu.

— "Öküz hastadır!" dedi. Ağası da:

— "Eğer öküz hasta ise, yerine eşeği koş!" dedi. Bekçi de eşeği aldı. Öküzün yerine çifte koştu. Akşam ahıra götürdü. Öküzün yanına bağladı. Öküz de eşeğe:

— "Halin nedir?" diye sordu. Eşek düşünceli hareket ederek:

— "Bugün sabahtan akşama kadar otladım, durdum. Hiç iş işlemedim. Ama kulak kabarttım. Irgatlar şöyle diyordu:

— "Eğer bu gece de öküz otunu yemezse, onu zayıf düşmeden boğazlayalım. Bu gece otunu yerse, bu beladan kurtulur diye konuşuyorlardı!" dedi. Öküz de gece bütün otlarını yedi. Ertesi gün onu çifte koştular. Eşek te kurtuldu.

Bu hikâyeyi dinleyen genç prens gülümsedi. Ev sahibi gençte:

— "Ne o kardeş, bize mi güldün?" Prens:

— "Allah göstermesin! Ben size neden güleyim? Bu lâhzada aklıma bir hikâye geldi, ona gülüyorum!" dedi. Ev sahibi gencin karısı kocasını zorladı:

— "Konuğuna sor ki o hikâye neydi?" dedi. Şehzade:

— "Bir hokka, bir kalem getirin. Onu yazayım!" dedi. Konak sahibi karısına:

— "Koş! Adamcağıza hokka, kalem getir!" dedi. Kadın kalktı. Evden dışarı çıktı. Prens ev sahibi gence de şöyle fısıldadı:

— "Karına söylemeyeceğine ant içersen, ne için güldüğüm sana haber vereyim!" dedi. Ev sahibi de:

— "Ona bir şey söylemeyeceğim!" diye ant içti. O zaman şehzade de bir açıklama yaparak:

— "Ben Süleyman (a.s.)'ın hazinesinden bir ot yemiştim. Şimdi hayvanların dilinden anlamaktayım! Ne söyleseler bilirim!" dedi.

Sonra eşekle öküzün hikâyesini anlattı:

— "Eğer kadınlar benim bu sırrımı bilirlerse ölürüm. Ey yüce Allah'ın kulu karına edebini bildir ki, er kişilerin gülmesi ile onun ne ilgisi var?" Az sonra kadın hokka (divit) ve kalem getirdi. Kocası da onu:

— "Er kişinin gülmesi ile ne ilgisi var?" diye onu dövdü. Karısı da:

— "Tevbe olsun, artık gülmem!" diye yalvarıp durdu.

Genç prens ertesi sabah buradan ayrıldı. Bir kaç gün yine yol gitti. Bir ibâdethâneye geldi. İçinde bir yaşlı kişi vardı. Prens ona selâm verdi. Yanına oturdu. İhtiyar kişi:

— "Ey oğul, sen nereye gidiyorsun?" diye sordu. O da:

— "Ben Nil'in kaynağını görmek istiyorum!" dedi.

— "Oğlum o zor bir iştir! Ama madem ki gönlün bunu biliyor, git, gör. O kaynağa varıncaya kadar bir aylık yol vardır. Bir dağın üstünde bir künbet vardır. Orada bir su akar. İşte Nil'in kaynadığı yer orasıdır.

Ona vardığın zaman, abdest al, iki rekat namaz kıl, dileğini dile. Yüce Allah seni muradına erdirir. Sonra geriye döneceğin zaman deniz kıyısına var. Sen Kur'ân okuyan birisini görürsün. Daha da göreceksin. Orada bir gemiye bin. Yerine yurduna var!" dedi. Genç şehzade de ibadethaneden çıktı. Yine yollara koyuldu. Bir ay gitti. Bir dağ yamacına erdi ki çok yüksek bir dağdı. Genç adam zar zor bu dağın üstüne çıktı. Orada bir künbet gördü, içinden bir su akıyordu. Genç şehzade kendi töresine göre abdest aldı. Ansızın o künbetten bir el çıktı. Ona bir salkım üzüm uzattı. Ve:

— "Al bu üzümü ye ki, Hazret-i Süleyman'ı görünceye kadar hiç acıkmayacaksın!" dedi. Genç prens te o üzümü yedi. Geri döndü. Habeş kentlerinden birine geldi. Burası bir limandı. Şab denizi kıyısında bulunuyordu. Orada, Hindistan'ın dibinde bulunan serendip adasına gidecek olan gemiler gördü. O da bir gemiye bindi. Ondan kimliğini sordular. O da:

— "Ben doğu padişahının oğluyum. Bu yere Nil ırmağının kaynağını göreyim diye geldim. Şimdi yurduma dönmek istiyorum!" dedi. Orada yaşlı bir kişi vardı:

— "Ben büyüklerimden öyle işittim ki doğu padişahının oğlu evine vara!" dedi. Gemi on gün yol aldı. Derken bir bora, bir tufan koptu, gemi koca bir kayaya çarptı, parçalandı. İçindekiler boğuldu. Genç adam üç at ile güçlükle kıyıya çıktı. Karşıda bir ada gördü. Çok sevindi. O atların birisi de ansızın öldü. Onun derisini yüzdü. İçine ot doldurdu. Deri kurudu. Otları döktü. Gece içine girdi yattı. Bir, iki gün durdu. Kaygılanmaya başladı. Biraz gezindi. Adanın içinde bir dağ gördü. O dağa çıktı. Orada da ulu bir ağaç gördü. Üstünde de büyük bir yuva ve içinde de bir kız gördü. Kız da aşağı baktı. Bu genci gördü ona âşık oldu. Kız ona:

— "Sen kimsin?" diye sordu. Genç prens kendi diliyle kim olduğunu söyledi ise de, kız Âdem dilini bilmiyordu ve söylenen sözü anlamıyordu. Ama kız kuş dili ile ne söylüyor o anlıyordu. Prens ne söyledi ise, prenses o sözlerin hiç birini bilemedi. Şehzade yemişlerden aldı, yedi. O da bu prensese âşık oldu. Hele kız genç adamın âşkı ile sırılsıklam olmuştu. Akşam vakti olunca hüma kuşu geldi. Kız ağladı. Hümâ kuşuna:

— "Benim bu yuva içinde içim daralıyor. Beni aşağı indir! Biraz deniz kıyısında gezineyim!" dedi. Hümâ kuşu da:

— "Olur!" dedi. Sabah olunca kızı yuvadan aşağı indirdi. Kendisi Süleyman (a.s.)'ın katında bulunmak için ayrıldı, gitti. Az sonra prens atın derisinden çıktı. Ağaca gitti, kızı göremedi. Ağlayarak geri döndü. Sevdiğini deniz kıyısında gördü, biribirlerini kucakladılar. İkisinde de sevişmek duyguları uyandı. Hazret-i Âdem'le Hazret-i Havva'nın yasak meyveyi yedikleri bu **Serepdip** adasında şehzade sevgili kuşundan murada erdi. Akşam olduğu vakit biribirleriyle oynaşırlardı. Şehzade beş yıl sanki onu bulmak için dolaşmıştı. Vakta ki akşam oldu. Hümâ kuşu geldi, kızı aldı. Ağaçtaki yuvaya çıkardı. Sabahleyin de aşağıya indirdi. Sonra iki sevgili yine birbirlerine kavuştular. Akşam oluncaya kadar seviştiler. Üç gün tamam olmuştu. Hümâ kuşu:

— "Ey kızım! Seni artık aşağı indirmeyeceğim. Belki seni bir canavar parçalar, diye korkuyorum! Sonra Süleyman (a.s.)'dan utanırım!" dedi. Kız ağladı:

— "Madem ki aşağı indirmeyeceksin, bâri deniz kıyısında duran şu deriyi bana getir!" dedi. Hümâ kuşu da kıyıya indi. O deriyi aldı. Pençesiyle tutarak içindeki şehzadeyle birlikte kıza getirdi. Kendisi de Süleyman (a.s.)'ın huzuruna gitti. Doğu prensi, kılıfından çıktı. Batı prensesi ile akşama kadar aşk demleri yaşadı. Vakta ki aradan bir ay geçti. Prensesin karnı şişmeye başladı. Orada bir çocuğu taşıyordu. Âdem dilini de öğrenmişti. Cebrâil (a.s.) Süleyman (a.s.)'ın yanına geldi. Bu tekmil haberini getirerek:

— "Kaza ve kader tamamlandı, ey Allah'ın Rasûlü!" dedi. Az sonra hümâ kuşu da Süleyman (a.s.)'a geldi. Peygamber Süleyman ona:

— "Ey hümâ kuşu! Kaza ve kaderi neyledin?" diye sordu. Hümâ kuşu da:

— "Ey Allah'ın Resûlü! Ben onu koğdum! Ve sen şunu bil ki kaza ve kader denen şey yoktur, hiçtir!" dedi.

Süleyman (a.s.) da:

— Var, kızı bana getir! dedi. O da:

— "Getireyim!" diye boyun eğdi. Sabah olunca hümâ kuşu kıza:

— "Bu deriye gir, seni Süleyman peygambere ileteyim!" dedi. Kız da:

— "Ya o Süleyman peygamber kimdir?" diye sordu.

Şu cevabı aldı:

— "Allah'ın peygamberidir O bizim padişahımızdır!"

Böylece kız derinin içine girdi. Hümâ kuşu onu aldı. Süleyman (a.s.)'a getirdi yere bıraktı. Orada bütün ins, vahşi, alışık hayvanlar, kuşlar toplanmıştı. Süleyman (a.s.):

— "Neyledin?" diye sordu. Hümâ kuşu da:

— "Ey Allah'ın Resûlü! Hemen o gün vardım. Batıdan o kızı aldım. Şimdi 15 yıl oluyor ki bir adada onu sakladım. İşte, diledin, ben de onu getirdim. Kaza ve kaderi defettim!" dedi. Süleyman (a.s.):

— "Deriyi açın!" diye buyurdu. Deriyi açtılar. O prensi, prensesle birlikte gördüler. Hümâ kuşu bu hâle gözleriyle tanık olunca utandı. Yerin dibine girdi. Süleyman (a.s.):

— Ey hümâ! Defeylediğin bu mudur? Allahü Teâlâ'nın hakkı için sana öyle bir ceza vereyim ki, bütün dünyaya ders ve öğüt olsun! dedi. Hümâ kuşu –ki ona Simurg ta denilir– bu azarı işitince titredi, bir bağırış bağırarak oradan uçtu, gitti. Kaf dağının ardına vardı. Orada gizlendi.

O, hümâ kuşundan başka iki tane daha hümâ kuşu vardı. Birisini İsfendiyâr öldürdü. Birisini de ejderha yuttu.

Süleyman (a.s.):

— O hümâ kuşunu bana getirin! diye ne kadar buyruk saldı ise de ve ne kadar bulmak istedilerse de o bulunmadı.

Şöyle rivâyet edilmiştir ki dünyada üç hümâ kuşu (Simurge) vardı. 1) Bu hümâ kuşuydu. 2) Bunu bir ejderha yuttu. 3) Bunu da İsfendiyar öldürdü ki bunu uzun uzadıya yeri gelince ilerki bölümlerde anlatacağız. İnşaallahu Teâlâ.

Süleyman (a.s.) o kızı nikâh akçesiyle o prense verdi. Prensin adını Nejâ koydu. Kıza da Semenbû adını verdi. İkisini de batı ülkesine gönderdi. Doğuda da prensin babası Süleyman (a.s.)'a iman getirdi. Genç evliler yerlerine varınca, kız bir oğlan çocuğu dünyaya getirdi.

İki yaşına bastı. Sonra prenses âhirete göç etti. Ama ömrü olan oğlunu Türklerin büyük babası Alper Tunga, İranlıların Efrasiyab dedikleri Turan padişahının kızını bu torununa istedi. Hakan Alper Tunga'da kızını verdi. Sonra neler oldu? Onları da yeri gelince açıklayacağız.

SÜLEYMAN (A.S.)'IN KARINCA İLE OLAN HİKÂYESİ

Haberleri rivâyet edenler şöyle demişlerdir:

— Bir gün Süleyman (a.s.) uçan yaygısını süsleyip ve düzene koyup gazaya gidiyordu. Yolu bir dereye düştü. O derenin (vadinin) içinde bir karınca yuvası vardı. Kur'ân-ı Kerîm bu hususta şöyle buyurur:

"Süleyman'ın cinlerden, insanlardan ve kuşlardan orduları toplandı. Hepsi birlikte gidiyorlardı. Ve bir gün Süleyman ve ordusu karıncalar deresine (vadisine) geldi." (Neml sûresi, âyet: 17-18)

Süleyman (a.s.) rüzgara da:

— "Eğer denizin dibinde bir balık konuşsa bana haber ver!" demişti.

O dereye (iki dağ arasına) vardığı zaman karıncalar yerin üzerindeydiler. Onların bir (karınca beyi) vardı. Onlara:

"Ey karıncalar! Deliğinize girin. Tâ ki sizi Süleyman (a.s.)'ın askerleri ayaklarının altında ezmesinler." (Neml sûresi, âyet: 18)

Süleyman (a.s.) bu sözü işitince gülümsedi.

Bir rivâyete göre gülmek iki türlüdür. Birisi gülümseme, hafifçe gülmek ve birisi de kahkahadır. Kahkaha haramdır. Gülümsemek (tebessüm etmek) dişini göstermeden gülmektir. Ve bu helâldir. Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyurur:

"Ey Rabbim! Bana ve ana-babama verdiğin ni'mete şükretmekte ve senin hoşlanacağın işi yapmakta beni yararlı kıl. Rahmetinle beni iyi, salih kullarının arasına kat, bana uçmağı nasib eyle." (Neml sûresi, âyet: 19)

Yine bir rivâyete göre Süleyman (a.s.) bir ata binmişti. O vadiye yolu düştü. Vakta ki bu duada bulundu, atın çılbırını (dizginini) çekti. O karıncalar deliklerine kaçtılar. Süleyman (a.s.) karıncaların beyini çağırdı. Kendisi de atından indi. Karıncaların beyi hemen bir karınca budu aldı. Süleyman (a.s.)'a armağan sundu. Yer öptü, önüne koydu. O da beyi çağırarak yerden yukarı kaldırdı:

— "Ey karınca! Sen benim zâlim olmadığımı bilmez misin?" dedi. Karınca da:

— "Ey Allah'ın nebisi! Onu bilirim, lâkin yüce Allah beni bu karıncaların üstüne emir kıldı. Onlara öğüt vermem şart ve farzdır. Tâ ki hepsinin hakkını ödemiş olayım. Ben bundan ötürü bu sözü söyledim. Onların senin yüceliğini görerek senin adını tesbihten ve ibadetten geri kalmalarından korktum!" dedi. Süleyman (a.s.) da:

— "Bana da öğütte bulun ya karınca!" dedi. Başkan karınca da:

— "Ey Allah'ın Resûlü! Bütün âlem senin öğüdüne muhtaçtır, benim değil. Hem ben kim oluyorum ki sana öğütte bulunayım!.." diye karşılık verdi. Süleyman (a.s.) da:

— "Mutlaka öğüt ver, bana!" dedi. Karınca beyi de:

— "Ey Süleyman! Sen hiç bilir misin ki, sana niçin Süleyman denilmiştir?" diye sordu. O da:

— "Bilmiyorum!" dedi. Karınca beyi de selim kişi olduğun içindir. Yani dünyada selâmette kal. Çünkü bu dünyanın vefâsı yoktur. Ondan çekin, kaç! Ona aldanma, kanma!" dedi. Süleyman (a.s.) ona:

— "Ey karınca! Ayakta durma! Otur!" dedi. O da:

— "Ey Allah'ın nebisi! Hiç bilir misin ki rüzgar, yel sana neden itaatli kılınmıştır?" diye sordu. Süleyman (a.s.) da:

— "Yoo! Bilmiyorum!" dedi. Karınca beyi de:

— "Şundan ötürü itaatli kılınmıştır ki bu dünyanın sonunun fâni olacağını, dünya devletinin uzun süre kalamayacağını bilmen, bellemen içindir! Bu dünya ni'meti rüzgar, yel gibidir. Sebatı yoktur!" dedi. Süleyman (a.s.) da:

— "Evet, öyledir!" dedi. Karınca beyi de:

— "Öyleyse niçin buna dayanırsın?" dedi. Süleyman (a.s.):

— "Bana güzel öğütler veriyorsun, bunları arttır!" dedi.

Karıncalar beyi de:

— "Ey Allah'ın Nebisi! Halkına da ihsanda bulun! Adaletini eksiltme, artır. Eğer câvidâni suresiz, ebedi bir hayat dilersen yüce Allah'tan sakın. Gafil olma!" dedi. Bu sözleri duyan Süleyman (a.s.) gözyaşları döktü:

— "Ey karınca! Beni duadan unutma!" diye dilekte bulundu. Karıncaların beyi de:

— "Ey Allah'ın Nebisi! Benim işim de duadır. Bütün iman eden erkekler ve kadınlara yüce Allah'tan dilerim ki, kıyamet gününde kimse senden davacı olmasın!" dedi. Süleyman (a.s.) karıncaların beyinin öğütlerini beğendi. Ona:

— "Ne kadar sayıda karınca sana boyun eğmektedir?" diye sordu. O da:

— "Ey Allah'ın Nebisi! Onun sayısı yoktur!" dedi. Süleyman (a.s.) da:

— "Onları bana göster, göreyim!" dedi. O da:

— "Ey Allah'ın Nebisi! Bol rüzgar gerek ki onları toplayayım. Ama, birazı benimle birliktedir. Sana onları göstereyim. Fakat, onlar bu iki dağ arasına bile sığmaz. Süleyman (a.s.) her karınca ağızlarına bir tohum tanesi alıp getirsin, bıraksın!" dedi. Karınca beyi de:

— "Buyruğun başımız üzerine!" dedi. O da karıncayı elinden yere bıraktı. Karınca:

— "Ey Allah'ın peygamberi! Ey Yaradanın yalvacı! Bizim, yüce şanınıza değer armağanımız yoktur. Ama ben sana armağan getirdim. Bu çekirge budunu bizden kabul eyle. Azımızı çoğa tut!" dedi. Süleyman (a.s.) dualar etti. Yüce Allah, o budu bereketlendirdi. Süleyman (a.s.)'ın askerleri ondan yediler. Hepsi tıka basa doydular. Henüz o çekirgenin budu yarılanmamıştı ki, onu yine karınca beyine geri verdi. O da aldı. Deliğine götürdü, gitti.

Rivayetlere göre Süleyman (a.s.) o vadide 40 gün durdu. O karıncalar tohum taneleri getirdiler. Yere koydular. Kırk günden sonra getirmediler.

Süleyman (a.s.) onları ölçtürdü. Yediyüz kile tane taşımıştı bu karıncalar. O da onlara:

— "Karınca askerinin hepsi bu kadar mıdır?" diye sordu. Bey karınca:

— "Ey Allah'ın yalvacı! Bu kadar asker benimle gezerler! Yüz bölükten bunlar ancak bir bölüğüdür!" dedi. Süleyman (a.s.) da şaşırdı kaldı.

Rivâyet edilir ki Süleyman (a.s.) bir dağ görmüştü. Tepesinde gökyüzüne doğru ateşler fışkırmaktaydı. Ateşe müekkel olan melek geldi:

— "Ey Süleyman! Bu sahrada büyük bir şehir vardı. Orada insanlar bulunuyordu. Güçte, sağlamlıkta âd kavmi gibiydiler. Onların sayısının hesabı yoktu. Hepsi yüce Allah'a isyancı (asi) oldular. Hak Teâlâ da onlara Cehennem ejderhalarından birini yolladı. O da bir anda onları yuttu. Ve yüce Allah ona:

— "Bu sahrada dur!" diye emir verdi. Bu gördüğün dağ, o ejderhanın başının üstünde durur ki soluğunun ateşi, dünyayı harap etmesin!" dedi. Süleyman (a.s.) melekten bu haberi alınca dua etti, yalvardı. Yüce Allah'ın izni ile o dağ ejderin başından kalktı. Ve ejder kımıldadı. Öyle bir soluk aldı ki; Az kalsın Süleyman (a.s.)'ın ordusunu bir lahzada yutacaktı. O devlerde korktular. Lâkin o karıncaların beyi Süleyman (a.s.)'a geldi.

— "Ey Allah'ın Peygamberi! Bu hizmeti ben göreyim!" dedi. Ve ufak karıncalarda bir lahzada üşüştüler. O ejderi yiyip tükettiler. Süleyman (a.s.) da oradan ayrılıp göçtü. Gazaya vardı.

SÜLEYMAN (A.S.)'IN ATLARININ HİKÂYESİ

Haberleri rivâyet edenler şöyle demişlerdir:

— Süleyman (a.s.)'ın bin atı vardı. Yine bir rivâyete göre kendisi yaygısına yanlayıp Hindistan'a gazaya gitmişti. Savaşa vardı. Oradan döndü. Yolu bir adaya uğradı. Orada 1000 at gördü. Hepsi de ot otluyorlardı. Hepsi de kınalı atlardı. Hazret-i Süleyman o atlara sevdalandı. Devlere:

— "Bu atları benim için tutun!" dedi. Devler:

— "Ey Allah'ın Resûlü! Biz kaç kez bu atları görmüştük. Ne kadar uğraştı isek te onları tutamadık. Madem sen buyruk verdin, bize bir nice pamuk şarap ve kayır (çakıl taşı) ver. Tâ ki bir sihir bir büyü yapalım, olabilir ki bu atları bir hile ile tuzağa düşürürüz!" dediler. Süleyman (a.s.) devler ne dilediyse verdi. Onlar da o adaya gittiler. Atlar onları gördüler. Kanat açıp uçtular, gittiler. Devlerde o adada ne kadar pınar, su kaynağı varsa deliklerine pamuk tıkadılar. Üstlerine çakıl taşı(*) döktüler. Sularını denize akıttılar. Pınarların önlerini göl gibi kazdılar. Şarabı içine döktüler. Başka ne kadar pınar varsa göl haline getirdiler. O devler bin taneydi. Hepsi bu gölün suyuna girdiler. Sonra o atlar geldiler. Ne kadar ki susamışlar ve su istedilerse de su bulamadılar. O şaraplı suya geldiler. Su, o şarap kokusunu gidermişti. Atlar şarap gölünü görünce gidip onda su diye kana kana içtiler. Bir saat geçmeden hepsi sarhoş oldu. Devler onları gözetlemekteydi. Atların sarhoş olduklarını görünce pusudan dışarı çıktılar. Atlar uçmak diledi. Fakat kanatları kımıldayamadı. Devler de onları tutup Süleyman (a.s.)'a getirdiler. Birer birer onun önüne koydular.

Denir ki: "İleri zamanlarda peygamberler atlarla gemileri çok severlerdi." Ama şimdiki beyle o ikisinden malı daha çok severler. Atla, geminin çok oluşundan dolayı idi ki, düşman koğmak, savaş o zamanlar atla ve gemiyle olurdu.

Süleyman (a.s.) zamanında ikindi vakti ibadeti bir Allah buyruğuydu. Bu zamanda ona atları birer birer gösterdiler. O da onlarla uğraşıp vakit geçirdi. Geride henüz gösterilmeyen yüz tanesi kalmıştı ki Süleyman (a.s.) güneşe baktı. Batmağa yakınlaşmıştı. İkindi ibadetinin vakti geçmişti.

Kendisine Allah tarafından azar geldi ve:

— "Sen bu dünyayı o kadar seviyorsun ki ikindi ibadetini unuttun!" denildi. O da dua etti. Güneş geriye döndü. İkindi yerine vardı. Hazret-i Süleyman da ikindi ibadetini yaptı ve Allah'ına şükranda bulundu.

Bu olayı Kur'ân-ı Kerîm şöyle buyurmaktadır:

(*) Kaya derenin getirdiği çakıl taşlarıdır. Çakıl taşı, Türkçede kum ve ince toprakların birikintisinden meydana gelen adacıklara denir.

"Süleyman daima Allah'a yönelikti. Ona bir akşam üstü cins atlar sunulmuştu. Süleyman: "Doğrusu bu atları, Rabbimi anmayı sağladıkları için severim!" dedi. Atlar koşuştular ve bir toz perdesi ardında gözden kayboldular. O da: "Yeter artık, onları bana getirin!" dedi." (Sad sûresi, âyet: 33)

Süleyman (a.s.) bu atları severken onu ibadetten alıkoymasını, sad sûresinin 32'nci âyeti şöyle açıklar:

"Beni bu mal (at) sevgisi, Rabbime ibadetimden alıkoydu. Dedi ve hem de güneş batmıştı." (Sad sûresi, âyet: 32)

Sonra Süleyman (a.s.):

— "Bu atları damgalayınca, boyunlarına ve butlarına damga vurun. Tâ ki gaziler onlara binsinler ve Allah yolunda gaza etsinler." dedi. Duada bulundu. Hak Teâlâ da o atların kanatlarını çekti, yok etti. O kanatların kuvvetini ayaklarına verdi. O atlar Süleyman (a.s.)'dan sonra Arap ülkesinde kaldı. Ve adlarına Araplar arasında ün kazandı. Çöl halkının atları o soydandırlar.

Yine bir gün Süleyman (a.s.) bütün yaratıklara bir yemek vermeyi, ziyafette bulunmayı diledi. Hak Teâlâ'ya izin için dua etti, icazet aldıktan sonra, bir sahrada 2700 kazan hazırlandı. Bu kazanların büyüklüğünü diller anlatamaz. Herbir kazanın bir kenarından bir kenarı 2000 arşındı. Ziyafet yerinin bir yanı denizdi. O şölende her cins yaratık bir araya gelmişti. Yemekler hazırlandı. O anda denizden bir canlı çıktı. Hazret-i Süleyman (a.s.)'dan görülecek bir vazife istedi. O da, onu mutfağa yolladı. Bütün yaratıklar için hazırlanan yemekleri yedi. Sonra Süleyman (a.s.)'ın huzuruna geldi:

— "Ey Süleyman! Doyacak kadar yemek yemedim!" diye yerindi, şikayette bulundu. Süleyman (a.s.), ziyafet çektiğine, çekeceğine pişman oldu. O hayvan:

— "Ey Süleyman! Ben nice bin yaş yaşadım. Ama bir gün aç kalmadım. Bugün rızkıma çok yaratık karıştığı için yiyeceğimin ancak üçte birini yedim. Aç kaldım. İki bölümünü kime ısmarlarsın?" dedi. Süleyman (a.s.) da:

— Bu bana Hak Teâlâ'nın bir uyarısıdır!" diyerek istiğfar etti, günahlarının bağışlanmasını diledi.

DÂVÛD (A.S.) OĞLU SÜLEYMAN (A.S.)'IN ÖLÜMÜ

Rivâyet ediciler şöyle demişlerdir:

Süleyman (a.s.)'ın mübarek ömrü elliye ve sultanlığı kırk yıla erince her gün mescide gider, ibadette bulunurdu. Devlerde yeni yeni onarmalarda bulunurlardı. Kendisi zaman olurdu ki bir ay mescitten dışarı çıkmazdı. Kimi olurdu ki bütün bir gün ayakta durur, ibâdet eylerdi. Hiç kimsenin, bu ibadeti sırasında onun yanına varmasına cesareti olmazdı. Eğer yanına bir dev yanaşmış olsa, gökten bir ateş düşer o devi yakardı.

Süleyman (a.s.)'ın mihrabın da her gün bir ağaç biter, fışkırırdı. Süleyman (a.s.) ağaca:

— "Niçin geldin?" diye sorardı. O ağaç dile gelip:

— "Ben filan ağacım ve filân derde devâyım!" derdi. Eğer otlardan biri olsaydı o:

— "Bu otu koparın, mihrabımı temizleyin!" derdi. O otu yerinden çıkarırlar veya başka yere dikerlerdi. Hem de özelliğini kitaplara yazarlardı.

Bir gündü, mihrapta yine bir ağaç gördü. Ona:

— "Sen niçin geldin?" diye sordu. O ağaç ta:

— "Şunun için geldim ki bu mescidi yakıp yıkacağım!" dedi. Süleyman (a.s.) da:

— "Ama ben yaşıyorum. Hayattayım. Bunu kim yakar, yıkar?" dedi. Lâkin ölümünün yaklaşmış olduğunu anladı. Buyruk verdi, o ağacı kestirdi. Ondan bir asa yaptılar. Ne zaman ibâdete dursa o asânın üstüne dayanırdı. Süleyman (a.s.):

— Yarabbi! Bu mescidin bitimi için çok az yapılacak iş kalmıştır. Yapan devler ölümümü duyacak olurlarsa mescit işini bırakırlar. Benim ölümümü bunların hepsinden sakla! Tâ ki bu mescidi tamamlasınlar!" diye dua etti. Hak Teâlâ da duasını kabul etti. Vakta ki ölüm vakti erişti, ayak üstünde iken yüce Allah'ın rahmetine kavuştu.

(Aleyhissalâtü vesselâm). Ayak üstünde öylece kaldı. Allahü Teâlâ hazretleri bir ağaç kurduna:

— "O ağacı kemir!" diye buyurdu. O kurt da hemen geldi. O asâyı kemirmeğe başladı. Vakta ki aradan bir yıl geçip tamamlandı, asâ kırılıp parçalandı. Süleyman (a.s.) yere düştü. Nitekim Cenâb-ı Hak şöyle buyurur:

"Biz ona (Süleyman'a) ölüm hükmünü uyguladığımız zaman ölümünü bildiren bir şey olmadı. Ancak küçük bir kurd böcek, asâsını kemirdi. Süleyman yere düştü." (Sebe sûresi, âyet: 14)

Süleyman (a.s.) yere düşünce, Âdemoğulları katında devler de, periler de birer yalancı çıktılar. Çünkü onlar:

— "Biz gayb'ı biliriz!" diye iddia ederlerdi. Eğer gaipteki işleri bilmiş olsalardı, Süleyman (a.s.)'ın da ne zaman ölmüş olduğunu bilirlerdi. Din bilginleri ilerlediler. O asâyı aldılar. O küçücük kurdu gördüler. Bir gün, bir gece, ne yedi, ne içti. Ondan kıyaslıyarak bildiler ki Süleyman (a.s.) öleli bir yıl olmuştur. Cesedini aldılar. O sırada göklerden şöyle bir ses geldi:

— "Enginde bir ada vardır. Süleyman (a.s.) oraya gömülecektir. Onu oraya iletin!" Cesedi aldılar. Gemilere girildi. Bildirilen yere götürüldü. Orada bir mağara açtılar. Süleyman (a.s.)'ı tahtı üstünde o mağaraya koydular. Yüzüğünü kimse alamadı. Yüce Allah bir meleği ejderha şeklinde yolladı. Süleyman (a.s.)'ı ve parmağındaki yüzüğü bekler, durur. İnsanoğullarından hiç kimse ona varamadı. Yalnız oraya giden Belkiyâ ile Affan oldu!

BELKİYÂ İLE AFFAN EFSANESİ

Haberlerin rivâyetçisi Selâm oğlu Abdullah der ki:

— İsrâiloğulları arasında büyük bir din bilgini vardı. Adı (İsaâ) idi malı da çoktu, rızkı da çoktu. İki yahudi kabilesi üzerine bey seçilmişti. Allahü Teâlâ ona bir oğlan bağışlamıştı. Adını Belkıyâ koymuşlardı. Belkıyâ gençlik çağına geldiği zaman babası öldü. Belkıyâ, yaş şartlarına göre matem tuttu. Kırk günden sonra İsrâiloğulları Belkıyâ'yı yastan çıkardılar. Ve babasının beyliğini ona verdiler. O da,

kalktı, babasının hazinesine gitti. Oraya girdi mallarına baktı. Hazinede bir sandık gördü.

Hazine bekçisine:

— "Bunun içinde ne var?" diye sordu. O da:

— "Ben elli yıldır hazinenin bekçisiyim. Bu sandık böyle mühürlü duruyor!" dedi. Belkıyâ sandığın mührünü kırdırdı. İçinden bir gümüş sandık çıktı. Onun da içinde bir altın kutu buldu. O kutuyu açtı. Onun da içinde bir yeşil ipek parçası gördü. İpek parçasını yaydı. Üstünde bizim peygamberimizin nâtını ve sıfatlarını görüp okudu. Onu aldı. Hazinesinden dışarı çıkardı. İsrâiloğulları bilginlerini çağırdı. O ipekliyi onlara gösterdi ve:

— "Babam bunu Tevrat'tan çıkarmıştır. Yine Tevrat'a koyun!" dedi. Onlar da bu işi alkışladılar. Ve:

— Eğer senin hakkın olmayaydı, babanı mezarından çıkarır, ateş içine atar, yakardık. Kalktılar. Belkıyâ'nın yanından ayrıldılar, dağıldılar. Belkıyâ da anasının yanına gitti:

— "Ey ana! Bana destur ver. Tâ ahir zaman peygamberi Muhammed Mustafa (s.a.v.) Hazretlerini arayıp ona iman getireyim!" dedi. Anası da:

— "Ey oğul! Seni hayır işte alıkoyamam. Eğer ona erersen benim de selâmımı ona ilet bana şefaat etsin!" dedi. Belkıyâ kalktı, bir parça yiyecek aldı. Bir dağarcığa koydu. Dağarcığı beline bağladı. Deniz kıyısına geldi. Bir gemiye bindi. Şam-ı şerif yolunu tuttu. Bir nice gün gemiyle yol aldı, bir adaya uğradı. Gemiden çıktı. O adanın içi yılan doluydu. Her birisi bir çınar ağacı iriliğindeydi. Bütün yılanlar açık, yanlışsız bir dil ile:

"Allahtan başka Allah yoktur, Muhammed onun Resûlüdür."

Belkıyâ hiç korkmadı. İlerledi, yılanlara:

— "Siz ne halkısınız?" diye sordu. Hem de konuşmanız insan dili iledir. Onlar da:

— "Biz Cehennem (Tamu) yılanlarındanız. Tamu her yıl iki kez, bir yazın, bir de kışın coşar. Bizi de o vakit dışarı salar. Biz de bu adaya geliriz. Güçleninceye kadar burada dururuz. Sonra yine Tamu'ya gideriz!" dediler. Belkıyâ onlara:

— "Siz Muhammed'i nereden biliyorsunuz?" diye sordu. Onlar da:

— "Tamu'da **"Lâ ilâhe illâh, Muhammedün Resûlüllah"** diye yazılı olmayan bir yer yoktur!" dediler. Belkıyâ:

— "Tamu'da sizden büyük yılanlar var mıdır?" diye sordu. Onlar da:

— "Tamu'da öyle yılanlar vardır ki, biz onların burun deliklerine girer çıkarız da haberleri bile olmaz!" dediler. Belkıyâ yine gemisine bindi biraz yol aldılar. Yine bir adaya uğradılar. Belkıyâ o adaya da çıktı. Orada da türlü türlü yılanlar gördü. Onların içinde sarı renkli bir yılan bulunuyordu, bir arşın uzunluğu vardı. Her ne zaman yüksek sesli ıslık çalsa, o adada ne kadar yılan varsa üstüne yığılmaktaydı. Ve onlar da:

"Lâ ilâhe illâllah, Muhammedün Resûlüllah!" derlerdi.

Belkıyâ, yine ilerledi, o sarı yılana:

— "Sen kimsin?" diye sordu. O da:

— "Ben yılanların Beyiyim. Benim adım Yemlihâ'dır. Eğer benden korkmasalardı, bu yılanlar dünyada tek adam komazlardı" dedi. Belkıyâ da:

— "Ben İsrailoğullarındanım. Adım da Belkıyâ'dır. Ben âhir zaman peygamberini görmek istiyorum!" dedi. O yılan da:

— "Eğer ona ulaşırsan benden ona selâm söyle!" dedi. Belkıyâ da:

— "Hoş ola!" dedi. Ve hemen gemisine bindi. Yolculuktan sonra Kudüs'e vardı. Beytül Mukaddes'e uğradı. Bir ihtiyar kişiye rastladı. Ona **Affan** diyorlardı. O büyük bir din bilginiydi. Ona:

— "Sen, âhir zaman peygamberi Muhammed'i hiç bilir misin?" diye sordu. O nerededir? Bana bildir, haber ver!"

Affan da ona:

— "Henüz onun peygamberliğinin zamanı değildir. Ortaya çıkması için çok zaman gerektir!" deyince, Belkıyâ'nın umudu çok kırıldı. Gördüklerini ihtiyar Affan'a bildirdi. Affan sevindi. Ve:

— "Her kim yılanların beyini görürse çok yaşar, hemde âhir zaman peygamberini görür. Ve sultanlıkta Süleyman (a.s.) gibi olur. Ama, dilerim ki beni de oraya götüresin!" dedi. Belkıyâ da:

— "Hadi, kalk gidelim!" dedi.

Affan bir sandık aldı. Bir tas süt ve bir tasta şarap aldı. Birlikte deniz kıyısına geldiler. Gemiye bindiler. Gemi yelken açtı. Rüzgarın önünde ilerledi. Yüce Allah'ın yardımıyla o adaya uğradılar. İhtiyar Affan ve genç Belkıyâ gemiden dışarı çıktılar. Affan, o sandığı yanında götürdü. Bir yere bıraktı. Tasın birisine şarap, birisine su koyup onları sandığa yerleştirdi. Ağızlarını açık bıraktı. Affan ile Belkıyâ gizlendiler, pusuya yattılar. O sarıca yılan ansızın geldi. Sandığı görünce onun içine girdi. O şaraptan ve sütten içti. Sarhoş oldu, uyudu. Affan da yavaş yavaş sandığa yürüdü. Onun ağzını kapadı. Arkasına aldı. Sonra denize doğru yürüdüler. Her nereye uğradılarsa o yerin ağaçları ve otları, dile geliyor ve:

— "Benim özelliğim şudur, şudur!" diyerek konuşuyordu. Ansızın bir ağaca rastladılar. O ağaç:

— "Her kim benim yaprağımdan suyunu alır ve ayağına sürerse deniz üstünde yürür ve batmaz!" diyordu. İhtiyar Affan:

— "İşte benim dileğim buydu!" dedi. Sandığı açtı. Yılanı oradan salıverdi. Yılan dile geldi:

— "Ey Affan! Devletsiz kişisin sen! Dilerim ki muradına ermiyesin. Canın bu işin sonunda çıksın!" dedi.

Bu sözü söyledi, uzaklaştı, gitti. İhtiyar Affan o ağacın yaprağını aldı. Döğdü. Suyunu çıkardı. Şişelere koydu. Birisini kendisine ayırdı, birisini Belkıyâ'ya verdi. Birazını kendi ayağına sürdü, birazını Belkıyâ'nın ayağına sürdü. Böylece su üzerinde yürüdüler. Vakta ki üç gün, üç gece geçti, yine bir adaya geldiler. Oraya girip dolaştılar. Önlerine bir dağ çıktı. O dağa tırmandılar. Orada bir mağara gördüler.

Affan, Belkıyâ'ya:

— "Sen ism-i Âzamı bilir misin?" diye sordu. Belkıyâ:

— "Bilirim!" diye cevap verdi. Affan da:

— "Sen İsm-i Âzam'ı oku. Ben de içeri gireyim. Süleyman (a.s.)'ın yüzüğünü çıkarayım, sana getireyim!" dedi. Belkıyâ ism-i âzâm'ı okudu. Affan da içeri girdi. Orada bir ejderha vardı ki, Süleyman (a.s.)'ı saklayan bu ejderdi. Ejder başını kaldırdı. Bir ateş çaktı. Ateş etrafa saçıldı. Affan da İsm-i Azâm'ı okudu, ateş ona tesir etmedi. Affan daha ilerledi. Yine bir ateş daha çaktı. Yine tesirsiz kaldı. Taşa ağaca düştü. Onları, yaktı. Affan yine ilerledi. Yüzüğü çıkarmak üzere elini uzattı. O lahzada bir keskin ses duyuldu. Affan'la Belkıyâ yere yıkıldı. O ejderha bir kez daha ateş saçtı. Affan'ı tutuşturup yaktı. Belkıyâ, ism-i Âzâm'ı okudu. Od (ateş) onun yanından geçti. Karşısında bir ihtiyarın şekli belirdi. Ve Belkıyâ göründü. Ona:

— "Ey Belkıyâ! Ahir Zaman peygamberinin dostluğu olmasaydı, sen de Affan gibi tutuşur, yanardın!" dedi.

Belkıyâ da:

— "Ey aziz kişi! Beni buraya Affan getirdi!" dedi. O yaşlı kişi de:

— "O da onun için yandı. Terbiyesizlik etti!" dedi. Sonra gözden kayboldu, gitti.

Belkıyâ, o mağaradan dışarı çıktı. Bir su kıyısına geldi. Yurduna gitmek için denizden yaya yürüyecekti. Sihirli suyu ayağına sürdü. Yolu başaramadı. Başka yöne gitti. Beş deniz dolaştı. Bir adaya geldi, oraya ayak bastı. Otları zağfiran ve toprağı anberdi. İçinde birçok yemiş ağaçları vardı. Onlardan koparmak istedi. O ağaçta:

— "Ey âsi oğul! Benden yemiş koparma!" dedi. Belkıyâ ilerledi. Bir kaç askere rastladı. O askerler Belkıyâ'yı görünce üstüne saldırdılar. Ve:

— Lâ ilâhe illâllah, Muhammedün Resûlüllah! dediler. Sonra Belkıyâ'ya:

— "Sen kimsin?" diye sordular. O da:

— "Ben bir gencim! İsrailoğullarındanım! Âhir zaman peygamberi Muhammed'i istiyorum. Ya siz hangi halktansınız?" diye sordu.

Onlar da:

— "Biz perileriz. Ve Allah'ın dinindeniz. Kâfir perilerle savaş yaparız!" dediler. Belkıyâ'yı hemen aldılar. Beylerine götürdüler. Oraya getirilince Belkıyâ, peri beyine selâm verdi. O da onun halini sordu. Dinleyen periler ona şaşıp kaldılar. Başından geçenleri anlayınca o peri padişahına:

— "Ey Melik! Cinnilerin aslı nedir? diye sordu. Peri padişahı da:

— "Ateştendir!" dedi. Belkıyâ da ona:

— "Ey Melik! Senin adın nedir?" diye sordu. Cinni de:

— "Benim **Yemlihâ**'dır!" dedi. Belkıyâ:

— "Bana yol gösterin!" diye dilekte bulundu. Peri meliki de:

— "Bir at getirin. Yüzüne bir peçe örtün. Üstündekinin âdemoğlu olduğu bilinmesin!" dedi.

Atı getirdiler. Belkıyâ'yı atın üstüne bindirdiler. Ve:

— "Sen İsm-i Âzâm'ı oku. At nerede durursa orası benim yurdumdur. Atı halkıma teslim et, ver. Sen de işine git!" dedi.

Belkıyâ hiç durmadan atı sürdü. Atlandığı zaman vakit sabahtı. Öğle vaktinde bir şehire erdi. İki kişi karşısında belirdi.

Atının dizginine yapıştılar. Belkıyâ da atı onların eline verdi.

Birisi:

— "Ey âdemoğlu, sen hiç bilir misin ki ne kadar yol geldin?" diye sordu. O da:

— "Beş-altı saatlık yoldur belki!" dedi. Peri de:

— "Ata bindiğin yerden bu yere gelinceye kadar, insanoğlunun ayağı ile geçen zaman 120 yıllık yoldur!" dedi. Belkıyâ bu hale şaşıp kaldı. Atı onlara tutturdu. Kendisi, ayrıldı, gitti. Bir meleğe rastladı. Selâm verdi. Melek te onun selâmına selâm ile mukabele etti.

— **"Lâ ilâhe illâllah Muhammeden Resûlâllah"** dedi ve Belkıyâ'ya:

— "Sen kimsin?" diye sordu. O da:

— "Ben İsrailoğullarındanım!" dedi. Ya senin adın nedir?

— Benim adım kavaildir! Allahü Teâlâ beni gece ile gündüze sataştırmaktadır. Çok vakit olur ki sağ elimi açarım, gündüz olur. Sol elimi açarım gece olur.

Belkıyâ, onu da geçti. Bir başka meleğe rastladı bu meleğin sağ eli gökte sol eli yerdeydi. O da:

— **"Lâ ilâhe illâllah, Muhammedün Resûlullah"** dedi. Belkıyâ ona selâm verdi. Melikte ona selâm verdi. Ve:

— "Sen ne kişisin?" diye sordu.

— Ben âdemoğluyum! Adım Belkıyâ'dır ve İsrailoğullarındanım. Ya senin adın nedir?

— Benim adım gökyâildir. Yüce Allah beni suya ve yele musallat kıldı. Onları saklıyorum. Eğer ben saklamayaydım, dünyayı harap ederlerdi.

Bu cevabı alan Belkıyâ oradan da ilerledi. Bir perdeye rastladı ki gökten inmişti. Eteği sulara gömülmüştü. Bir girilecek yeri vardı. Ama kilitliydi.

Dört melek o perdenin önünde oturmaktaydılar. Birisinin başı insana benziyordu. Birisinin başı arslan gibiydi. Birinin başı akbaba, birinin de öküzü andırıyordu. Başı insanı andıran melek:

— **"Lâ ilâhe illâllah, Muhammedin Resûlullah"** diyor. "Yarabbi, sen iman edenlere rahmet eyle! Kışın soğukluğundan, yazın da sıcaklığından onları koru! Bizi Muhammed şefâatından nasipsiz kılma!" diyordu. O arslana benzeyen melek de şöyle diyordu:

— **"Lâ ilâhe illâllah, Muhammedin Resûlullah.** Ey Allahım! Sen, bütün canavarları koru, onların rızıklarını kısaltma. Kışın soğukluğunu, yazların sıcaklığını onlara kolaylaştır. Ve bizi Muhammed'in şefâatından mahrum bırakma!"

Başı akbabaya benzeyen melek ise şöyle diyordu:

— **"Lâ ilâhe illâllah, Muhammedin Resûlullah.** Ey Rabbim! Sen bütün kuşları sakla. Rızıklarını eksiltme. Kışın soğukluğundan, yazın sıcaklığından onları koru. Ve bizi Hazret-i Muhammed'in şefâatinden uzak tutma!"

Başı öküze benzeyen melek de:

— **"Lâ ilâhe illâllah, Muhammedin Resûlullah.** Yarabbi! Bütün canlıları sen sakla, Âdemoğullarına acı, rızıklarını eksiltme. Kışın soğuğundan, yazın ısısından onlara kolaylık ver ve bizi Muhammed'in şefâatinden mahrum etme!" diyordu. Belkıyâ ilerledi. O meleğin yanına gitti selâm verdi. Ona sordular:

— Sen kimsin?

— Ben âdemoğluyum. Adım Belkıyâ'dır. İsrailoğullarındanım.

— Demek âdemoğlusun!

— Evet. Bu kapıyı açın, onun içini göreyim.

— Bu, elimizden gelmez.

Belkıyâ aldığı bu cevap üzerine duada bulundu. Bir melek geldi. Belkıyâ perdenin içine girdi. Yine bir melek gördü o da:

— **"Lâ ilâhe illâllah, Muhammedün Resûlullah!"** diyordu. Belkıyâ ona doğru ilerledi, selâm verdi, melekte selâmını aldı. Aralarında şu konuşmalar oldu:

— Sen kimsin?

— Ben âdem soyundanım. Adım Belkıyâ'dır.Ya sen kimsin?

— Ben de bir meleğim. Adım İsmâyildir. Toprağın damarlarını korurum, eğer yüce Allah bir yeri gazaplandırsa o yerin damarlarını çekerim. Orası yer depremine tutulur. Bu ülke Kaf dağıdır. Yeşil zümrüttendir.

— Peki, onda olan nedir?

— Bu ilin uzunluğu 500 yıllık yoldur. İçi karlarla doludur. Eğer onların soğukluğu olmayaydı, dünyanın damarı yanardı.

— Ya o ilin ardında ne vardır?

— Onu ancak yüce Allah yahşi bilir!

— Peki, dünya neyin üstündedir?

— Dünya yedi kattır. Biri biri üstündedir. Kimileri: Dünya bir

öküzün sırtında, öküz balık arkasında, balık bir kayanın üstündedir. O kayayı da bir melek çekmektedir (*) ayakları havada boşluktadır.

Belkıyâ, oradan da ayrıldı. Bir denize uğradı ki yarısı tatlı su, yarısı acı suydu. Biribirine karışmıyordu (**) tatlı suyun ortasında bir dağ gördü. Altındandı. Acı suyun ortasında da bir dağ vardı. Gümüştendi. Bir melek gördü. İki suyun ortasında oturuyordu. Ona doğru ilerledi. Selâm verdi. Melek selâmını aldı. Ve:

— **"Lâ ilâhe illâllah, Muhammedün Resûlullah"** dedi. Şu konuşmayı yaptılar:

— Sen kimsin?

— Ben âdemoğluyum. İsrailoğulları halkındanım.

— Nereye gidiyorsun sen?

— Âhir zaman peygamberi Muhammed Mustafa'yı arıyorum. Yolumu kaybettim. Ya senin adın nedir?

— Benim adım Hüsrevan'dır. Allahü Teâlâ beni bu acı ve tatlı suya bekçi bıraktı. Tâ ki iki suyun biribirine karışmamasına bakarım.

— Bu dağlar nasıl dağlardır?

— Bunlar yüce Allah'ın defineleridir. Dünyada ne kadar mâden varsa aslı bunlardandır. Dünyada ne kadar pınar, su kaynağı varsa bu denizdendir.

Belkıyâ o meleği de geçti. Bir denize uğradı ki enginliğinin sonu yoktu. Bu denizin içinde çok balık vardı. Aralarında kocaman bir balık bulunuyordu ki onlara hükmediyordu. Balık Belkıyâ'yı gördü:

— **"Lâ ilâhe illâllah, Muhammedün Resûlullah"** dedi. Belkıyâ selâm verdi. O da selâm aldı. Ve şu konuşmayı yaptılar:

— Sen kimsin?

— Ben insanoğluyum!

(*) Eski insanlar bu tarifleri ile dünyamızın öküz, balık ve başka yıldız burçlarıyla olan ilişkisini anlatmak istemişler. Efsane halinde söyleye bilmişlerdir.

(**) Buna da şaşılmamalıdır. Bugün Türkiye'de Edremit körfezindeki Akçay sularında denizden tatlı su fıskıyeleri vardır, hatta içilir.

— Burada ne arıyorsun?

— Ahir zaman peygamberi Muhammed'i diliyorum. Yolum kayboldu.

Balıklar:

— Sen Muhammed'e erersen, bizden ona selâm söyle.

— Hoş ola. Sağlıkla kalın. Fakat acaba yiyeceğiniz bir şey var mı? Ben çok gün var ki bir lokma bir şeyi ağzıma almadım. Verirseniz sevap kazanmış olursunuz! dedi. Balıklar da ona bir ekmek verdiler ve:

— Her kim bu ekmeği yerse 20 yıla kadar acıkmaz! dediler. Belkıyâ da o tek ekmeği yedi, onlara dua etti. Yürüdü. Biraz yol aldı. Bir meleğe rastladı. Selâm verdi. Melek sordu:

— Sen kimsin?

— Beni meşgul etme! Benden sonra gelene git, sor!

Belkıyâ oradan şimşek gibi geçti. Bir gün, bir gece gitti. Bir meleğe rastladı. Ona selâm verdi.

— Sen kimsin? diye sordu.

— Sen beni meşgul etme. Benden sonra gelene sor.

Belkıyâ, yine birgün bir gece gitti. Yine bir meleğe rastladı. Selâm verdi. Melek te onun selâmını aldı. Aralarında şu konuşma oldu:

— Yüce Allah hakkı için ki, bizi yarattı. Bana söyle! Siz kimlersiniz?

— Şu önceki Mikâildir. Ardından gelen İsrâfildir ve ben de Cebrâilim.

— Nereye gidiyorsunuz.

— Denizde bir ejderha âsi oldu. Deniz halkını incitiyor. Onu tutup Tamuya (Cehennem'e) atmağa gidiyoruz.

— O ejderha ne büyüklükte ki, üçünüz birlikte gidiyorsunuz?

Cebrâil (a.s.) ona şu cevabı verdi:

— Onun uzunluğu 1000 yıllık yoldur. Genişliği 150 yıllık yoldur.

— Ey Cebrâil! Tamuda bundan büyük yılanlar var mıdır?

— Evet! Tamu da öyle ejderha gibi yılanlar vardır ki, eğer bu yılan onlardan birisinin burnuna girse ağzından çıksa haberi bile olmaz.

Belkıyâ onları geride bıraktı, gitti. Ansızın bir yere geldi ki orada iki kabir arasında ibadet eden bir genç gördü. Belkıyâ ilerledi. Selâm verdi. O genç Belkıyâ'nın selâmını aldı. Gence:

— Sen kimsin? diye sordu:

— Adım Sâlihtir. Bu iki kabrin biri babamın, birisi anamındır. Ben burada dururum. Ecelimin gelmesini beklerim. Ama sen kimsin?

— Ben İsrailoğulların'danım. Adım Belkıyâ'dır.

Belkıyâ o genci de geride bırakıp yürüdü, biraz gitti. Bir adaya rastladı. Çok güzel, şirin bir adaydı. Ağaçları, yeşilliği çoktu. Hepsinin yemişi incidendi. Bir ağacın üstüne bir kuş konmuştu. Göğsü altındandı, gözleri yakuttan. Kanatları zümrüttendi. Ayakları firuzdan! Ağacın dibinde bir pınar akıyordu. Pınarın üstünde bir sofra kurulmuştu. Sofrada çok çeşitli yemekler vardı. Belkıyâ ilerledi. O kuşa selâm verdi. Kuş çok açık bir dille:

— **"Lâ ilâhe illallah, Muhammedün Resûlüllah"** dedi.

Belkıyâ da ona sordu:

— Ey kuş sen ne kuşusun?

— Ben bir meleğim, yüce Allah beni bu sofrayla bu yere yolladı, tâ ki gelen, giden bu yemeklerden yesin. Yenilecek her şey Uçmak'tan (Cennet'ten) gelmiştir.

— Eğer izin verirsen bu yemeklerden yiyeyim.

Kuşta izin verdi. Belkıyâ oturdu. Doyuncaya kadar yedi. Sonra yine şöyle sordu:

— Buraya hiç bir kişi gelir mi?

— Zaman zaman Hızır (a.s.) gelir. Ve bu yemeklerden yer, gördüklerini bana anlatır.

Bu sırada Hızır (a.s.) göründü. Yemyeşil giysiler giyinmişti. Belkıyâ, onu görünce selâm verdi. Hızır (a.s.) da onun selâmını aldı. Ona:

— Burada neylersin? diye sordu. Niçin buralara geldin?

Belkıyâ da ona olanı-biteni bildirdi.

— Kırk yıldır ki anamdan ayrı düştüm. Dünyadan göç edeceğim diye korkuyorum. Senden bir dileğim var. Beni anacığıma ilet. Buradan dünyaya varmak 700 yıllık yoldur.

Hızır (a.s.) o zaman o kuşa:

— Büyük sevaptır. Bu kişiyi anasına götür! dedi. Belkıyâ'ya:

— "Gözünü yum!" dedi. O da gözlerini yumdu. Sonra:

— "Gözünü aç" dedi. Belkıyâ da açtı. Kendisini o an kendi evinde buldu. Anacığı yanındaydı. Oğlu Belkıyâ'yı gördü. Sevindi. Çocuğu anasının ayağına düştü. İsrailoğulları içine haber salındı:

— "Belkıyâ geldi!" denildi. Bütün halk Belkıyâ'ya üşüştüler. Ona:

— "Neredeydin? Nereleri dolaştın?" diye sordular. O da bütün başından geçenleri anlattı. Hepsi yazıldı, çizildi. Herkes bunlara şaşıp kaldı.

Belkıyâ'nın memleketine geldiğinin onuncu günüydü. Anası dünyadan göçmüştü. Aradan bir ayda geçmişti ki Belkıyâ âhirete göç etti.

Bundan ötürüdür ki, Cennetin yemeğinden yiyen kişi artık sağ kalmaz.

Kitabın yazarı şu satırları da eklemekten kendisini alamamıştır:

İşte, anlattığımız bu (Pir Affan ile Belkıyâ) hikâyesi bir eski zaman masalı (efsanesi) olup İsrailoğulları'nın (yahudilerin de) yalanlarından olduğunu söylemeğe lüzum yoktur.

* * *

İÇİNDEKİLER

Önsöz 5
Bu Taberi Tarihini Türkçeye Çeviren Kimdir? 5
Kitabı Türkçeye Tercüme Eden Hüsameddin Çelebi Kimdir? 5
Topkapı Sarayı Kütüphanesindeki Tarih-i Taberi Tercümeleri ... 6
Cin ve Şeytanların Yaratılış Halleri 12
Tarih-i Taberi'yi Farsçadan Türkçeye Çeviren Hüsameddin Çelebi'nin Önsözü 15
Allahü Teâla Bu Kâinatı Niçin Yarattı? 17
Hazret-i Âdem (a.s.)'ın Yaratılışı 83
Âdem (a.s.)'a Meleklerin Secde Edişi 87
Âdem (a.s.) ile Havva'nın Cennetten çıkarılışı 93
Âdem (a.s.)'ın Yere İnişi 96
Âdem (a.s.)'ın Haccı ve Beytü'l-Ma'mur'un Sıfatı 99
İblis'in Hak Teâlâ'ya Yalvarışı 102
Yeryüzünde İblis'in Hazret-i Âdem'e Gelmesi 105
Kabil ve Habil Hikayesi 108
Hazret-i Âdem'in Zürriyyetini Görmesi 110
Âdem ve Şit (a.s.)'ın Peygamberlikleri 112
Âdem (a.s.)'ın Ölümü 113
Şit Peygamber (a.s.) 115
İlk Önce Ateşe Tapan Kişi 116
İdris (a.s.) 117
Keyûmers Şah Hikâyesi 120
Keyûmers'in Devlerle Boğuşması 125
Hüsnek Şah 131
Tahmures Şah 132

Cemşid Şah 132
Beyûraseb Şah 136
Nûh (a.s.) 137
Dahhâk 146
Şah Efriddûn 149
Nemrud'un Saltanatı 151
Hûd (a.s.) 151
Âd Oğlu Şeddad'ın Kardeşi Şedid 161
Salih (a.s.) 162
İbrahim (a.s.) ve Kenan Oğlu Nemrûd 168
İbrahim (a.s.)'ın Bâbil'den Hicreti 184
İbrahim (a.s.) Harran Şehrinde 185
Nemrud'un Helâk Oluşu 191
Nebi İsmail (a.s.) 193
İsmail (a.s.)'la Hacer'in Hareme Gönderilmesi 195
Hazret-i İbrahim'in Hazret-i İsmaili Ziyareti 198
Lût (a.s.) ve İshak (a.s.)'ın Doğuşu 201
İsmail (a.s.)'ın Kurban Edilmesi 210
İbrahim (a.s.) ile İsmail (a.s.)'ın Kâbe'yi Bina Etmeleri 220
Sâre Hatun'un Ölümü 225
İbrâhim (a.s.)'ın Ölümü 226
Ölüm Meleğinin Hazret-i İbrahim'e Gelmesi ve Soruda Bulunması 232
İbrahim (a.s.)'ın "Yarabi! Ölüyü Nasıl Diriltirsin Bana Göster" demesi 234
İsmail (a.s.)'ın Ölümü 235
İshak (a.s.)'ın Peygamberliği ve Ölümü 236
Yakub (a.s.)'a İys'in Düşmanlığı 238
Yakub (a.s.)'ın Oğlu Yûsuf (a.s.)'ın Kıssası 243
Zeliha İle Yûsuf (a.s.)'ın Kıssası 257
Mısır Meliki'nin Rüya Görmesi ve Bu Rüyayı Yûsuf (a.s.)'ın Yorumlaması 274

Yusuf (a.s.)'ın Kadeşlerinin Mısır'a Gelişleri 285
Eyyübüs-Sabır (a.s.)'ın Haberi 307
Şuayb (a.s.)'ın Kıssası 317
Menuçehr Melik Olayı 325
Menuçehr'in Halka ve Askere Hitabesi 330
Firavun Mus'ab Bin Velid'in Hikayesi 336
Mûsa (a.s.)'ın Peygamberliği 360
Mûsa (a.s.)'ın Medyen Şehrine Göç Etmesi ve Şuayb (a.s.)'la Olan Kıssası 373
Mûsa (a.s.)'ın Peygamber Oluşu 384
Mûsâ (a.s.)'ın Mısır'a Dönüşü 394
Firavun'un Kızının Süsleyicisi Kadın ile Âsiye Hatun'un Hikâyesi 404
İsrailoğulları'nın Mısır'dan Çıkışı ve Firavun'un Denizden Geçerken Boğulması 416
Mûsa (a.s.)'ın Münacâtâ Çağırılışı 427
Hazret-i Mûsa Ölüyü Nasıl Diriltti? 441
Mûsa (a.s.) İle Hızır (a.s.)'ın Hikâyesi 447
Mûsa (a.s.) Öle Karûn'un Haberi 456
Mûsa (a.s.)'ın Belka-Eriha ve İlya Cebbarîn İle Cengi 463
Mûsa ve Hârûn (a.s.)'ların Ölümleri 471
Melik Perviz Tahmaseb'in Hikâyesi 483
Keykubâd Şahtan Haber 484
Hazkıl (a.s.)'ın Kıssası 485
Nebi İlyas (a.s.)'ın Kıssası 486
İlyas (a.s.)'ın Yerine Gelen Elyesa (a.s.)'ın Haberi 488
Nebi İşmoil'in Haberi 490
Melik Tâlût'un Kıssası 491
Padişah Tâlût İle Câlût'un Hikâyesi ve Câlut'un Akıbeti 494
Tâlût'un Davud'a Kastı ve Allah Teâlâ'nın Davud (a.s.)'a Yardımı 498
Davud (a.s.)'ın Padişahlığı ve Peygamberliği 501

Hikmet Sahibi Lokman 510
Davud (a.s.)'ın Oğlu Süleyman (a.s.) 516
Sebâ Melikesi Belkıs'ın Haberi 519
Davud Oğlu Süleyman (a.s.)'ın Başka Bir Hikayesi 530
Davud Oğlu Süleyman (a.s.)'ın Gazası Haberi 531
İnsanlar ve Cinler Yırtıcı Hayvanların ve Kuşların Hikayesi 538
Süleyman (a.s.)'ın Karınca İle Olan Hikayesi 551
Süleyman (a.s.)'ın Atlarının Hikayesi 554
Davud (a.s.)'ın Oğlu Süleman (a.s.)'ın Ölümü 557
Belkiyâ ile Affan Efsanesi 558

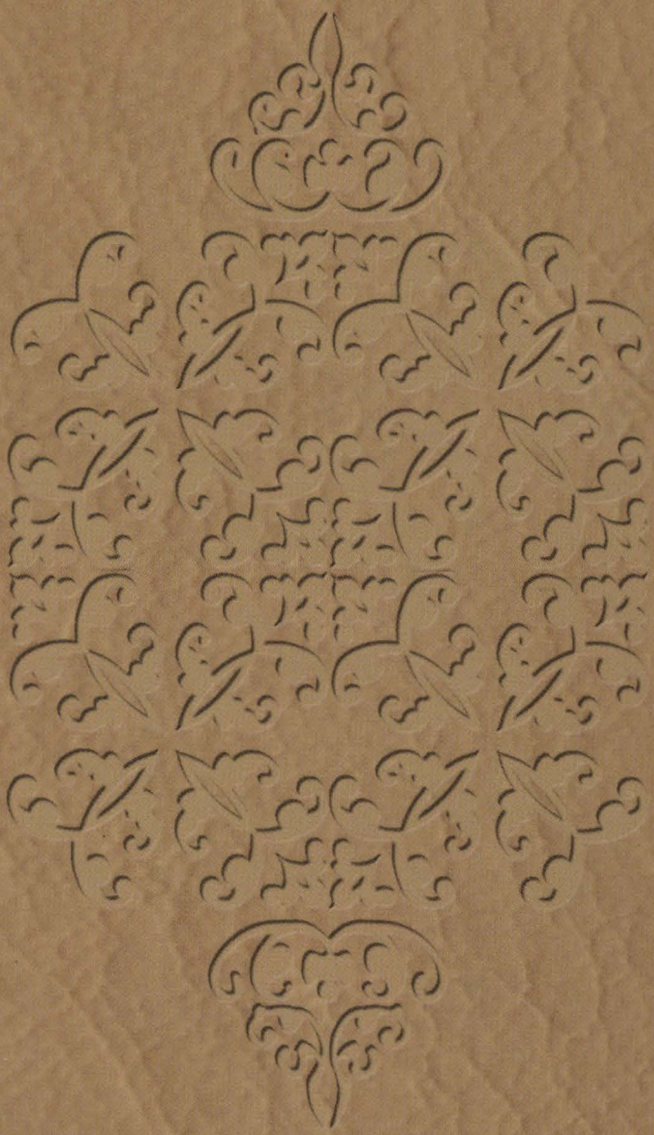

SAĞLAM YAYINEVİ
Çatalçeşme Sok. No: 19/1 Kat. 2
Cağaloğlu - Fatih / İSTANBUL
Tel. 0212 527 52 79 - 513 67 70
www.saglamyayinevi.com

TARİHİ TABERİ 4 CİLT TK.
ISBN 978-975-9180-53-9
9 789759 180539